

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Acest roman a fost digitizat în cadrul proiectului Muzeul Digital al Romanului Românesc 1901-1932, inițiat de Revista Transilvania, organizat de Complexul Național Muzeal ASTRA și co-finanțat de Administrația Fondului Cultural Național.

Sugestie de citare a arhivei:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frătean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *Muzeul Digital al Romanului Românesc: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020. https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932.

This novel was digitized for the project The Digital Museum of the Romanian Novel 1901-1932, initiated by Revista Transilvania, organized by ASTRA National Museum Complex and co-financed by The National Cultural Fund Administration.

Citation suggestion:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frătean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *The Digital Museum of the Romanian Novel: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020. https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

643447

N. G. RADULESCU-NIGER

MAGISTRAȚII ✯ ✯ ✯ NOȘTRI

ROMAN

BCU Cluj-Napoca
FILRL 0000 00147

Editura „Biuroului Universal", Ath. I. Nițeanu
Strada Negru-Vodă, No. 12 și 21
BUCUREȘTI
1908.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

MAGISTRAȚII NOȘTRI

PARTEA I

In 1865 Ioan Zotescu era Președinte de tribuna în București.

Foarte bogat, frumos, înzestrat cu acele însușiri exterioare care plac, se întorsese dela Paris cu puțină carte, dar cu deprinderea de a fi risipitor și de-a căutà în amorul trecător toată plăcerea, aproape scopul vieții.

Legătura lui cu familii aristocrate de seamă, îi înlesni numirea dintr'odată ca Președinte de tribunal, pe acel timp când era lipsă de tineri titrați și presupuși cu multă știință de carte.

El primise numirea mai mult ca o onoare ce nu era să-l coste muncă multă și timp mult; altfel s'ar fi lipsit și de asemenea onoare.

Oricât era însă de craiu, nu se putù să nu cadă nebun de înamorat de Ana Gănescu, frumoasă cum îi păruse a nu fi fost altă fată.

Bătrânul Zotescu încuviințase repede căsătoria. Odată însurat în bune condițiuni, din toate punctele de vedere, ștrengarul era să se strângă acasă și să se astâmpere. Căsătoria lui Ionel era dar o chezășie de seriozitate și de statornicie, în gândul bătrânului.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ana, la etatea de optsprezece ani, păreà copil încà, întratât de multă frăgezime şi nevinovăţie aveà pe chipul şi în sufletul ei.

Rămăsese de timpuriu orfană de părinţi, iar nişte rude de departe, grăbite mai mult a'i administrà averea cea mare decât a'i da creşterea trebuincioasă, o puseseră într'o şcoală cu internat, la Viena.

Acolo, bunele însuşiri ce moştenise dela părinţi, i se desvoltaseră şi-i formaseră caracterul.

Erà liniştită şi duioasă totuşi, de fire. Cu totul necunoscătoare de ale lumei, ea luà drept realitate a vieţii, visurile neîncercatei sale tinereţi.

Abia o aduseseră unchii ei dela Viena, de câteva săptămâni, şi se simţi atrasă de cel dintâi tânăr întâlnit în casa lor.

Viouiciunea lui Zotescu, darul lui de a vorbì frumos, înfăţişarea-i distinsă şi foarte îngrijită, o impresionară şi-i hotărâră soarta.

Ionel Zotescu, de partea lui, violent în pasiunile lui ori cât erau ele de trecătoare, fu robit de fermecătoarea drăgălăşie şi tinereţe a fetei.

Când tată-său îi propuse căsătoria, primì fără să-i pară ciudat lucrul, cu toate că 'şi ridicase la treapta de principiu hotărârea de a rămâneà becher.

Nunta se făcù degrabă, iar luna de miere o petrecură la moşia Stoeneşti din judeţul Dâmboviţa care-i şi rămase scumpă, Anei, dintre toate moşiile ce alcătuiau averea la un loc a amândurora.

Dar fu singura lună de neuitat. Puţin după şezarea în casa din Bucureşti, aceiaş de acu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dar prefăcută și modernizată mai târziu, Ioan Zotescu începù încetul cu încetul a'și aduce aminte de viața de flăcău.

Totuși depărtările de casă le aveà cu foarte multă pază.

Ana, în vieața ei prea nouă, de căsnicie, prin aceea că cunoșteà tainele iubirii, nu erà mai știutoare de cât înainte, ca fată.

Iubirea bărbatului, delicatețea lui față cu ea; iubirea socrului ei care erà comoară de bătrân cuminte și bun; câteva cunoștinți, familii serioase, ii făceau un cadru în care iubirea ei să răsfață increzătoare, fericită.

In fratele lui Ionel, Cezar, un băețandru foarte sfios și prea puțin sglobiu, — temperament contrariu celui al lui Ionel,—aveà un tovarăș plăcut ce se familiarizase repede cu ea.

Băiatul urmà liceul însă părea nu prea harnic la învățătură. De aceea i se căută meditator și întâmplarea li-l aduse în persoana tânărului Badea Topescu, fiu de moșnean din Dolj.

Badea aveà în 1866 douăzeci și trei de ani și erà în anul al doilea al tinerei facultăți de drept.

Sărac, cu greu ducându-și vieața ca student, fusese recomandat lui Ionel Zotescu și acestuia ii plăcù deșteptăciunea tânărului.

I se dădù masa în familie și o plată lunară, ceea ce-i îmbunătăți repede și starea materială, și pe cea sufletească.

Modest, și simpatic întru câtva, respectuos, peste câteva luni fu îndrăgit de toți ai casei, chemat la petrecerile de familie, socotit ca un copil al casei.

In ce privià viitorul, erà sigur Badea de pro-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tecţiunea lui Zotescu, şi prin urmare căută face cât mai trebuincios şi mai plăcut.

Erà în adevăr inteligent şi harnic ; erà şi bun întru câtva. Dar aveà în adâncul sufletului acea simţire ascunsă, a săteanului puţin educat, de-a pizmui pe bogătaşi cât şi de-a le purtà oarecare ură. Se simţià atins în mândria lui fiindcă erà nevoit să primiască ajutorul unor oameni bogaţi. Ori cât de bine primit şi tratat, îi păreà lui adese ori că erà şi ţinut la distanţă. Erà mai degrabă o închipuire a mândriei lui, dar aceasta lucrà, în sufletulul lui, şi-l făceà să se cunoască umilit.

In faţa frumuseţii delicată şi plină de farmecul tinereţii şi al fericirii neturburate, a Anei Zotescu, se simţià răvăşit de tainice îmboldiri, întâi surprins de ele ca de ceva necunoscut şi mai apoi cu bună ştiinţă lămurite şi primite de inima lui.

Inzestrat cu spirit de observaţiune, poate şi plecat către anume speranţă oricât de nesocotită ar fi fost, — Topescu cel dintâi prinse de veste vieţii de dinafară de casă ce duceà bărbatul Anei.

De-atunci iubirea pentru dânsa i se mări cu simţimântul milei, iar speranţa începù să i se coboare în o lume mai reală. Fiinţa Anei, perfecţiune, — ideal de dorit la nebunie, — cum de-o puteà Zotescu s'o aprecieze intr'atât de puţin în cât s'o schimbe ? Ce plăceri puteà găsì pe lângă altele care nu erau Ana, când aceasta, după Topescu, întrupà cea mai curată plăcere ?

Nu'şi dà seama că Zotescu, ca orice ştrengar prea sleit de frigurile senzualităţii, nu mai puteà aflà plăcerea decât tocmai în variaţiune şi mai ales nu cu fecioare nevinovate.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Acestea știu să'și dea inima și, mult timp după începutul căsniciei, corpul lor; celelalte știu să'și dea corpul și mai niciodată inima.

El îl învinovățià în cugetul lui pe Zotescu și totuși dorià să o vadă și pe Ana greșind: câtă fericire ar fi fost pentru el dacă ar fi putut să'i fie amantul!

In el erau vigoarea tinereței robuste și focul ascuns al îndelungatelor răbdări: întru câtva idealist, dragostele ușoare nu'l ispiteau; lipsit de mijloace, nici pe acestea nu le puteà găsì așa cum ar fi voit.

Acum însă că în viața lui își făcuse loc această ființă plină de toate bunele însușiri, o! cum ar fi jertfit Amorului cu patimă de nespus!

Începù dar să caute cât mai mult a stà de vorbă cu dànsa, pe coarda prieteniei respectuoase, cumpănit în expresiuni, destul de dibaciu încât să pătrundă în luarea ei aminte.

Își făceà el socoteala că, la un moment anume, după ce Ana va fi aflat purtarea soțului ei, după ce Ana va fi început să sufere, el erà să-i fie la îndemână: inima ei nu se puteà să nu se îndrepte spre inima lui.

Atunci, — o! negreșit că atunci viața cu soțul ei n'ar mai fi putut-o urmà, — și... în visurile lui să vedeà el, soțul ei...; el, fericit și menit să ajungă departe, ajutat de averea ei.

Cezar, fratele lui Ioan Zotescu, începuse a da dovezi de hărnicie, subt înrâurirea lui Topescu: fu un pas în luarea aminte a Anei, care, ținea la Cezar, după cum am spus, ca la fratele ei.

Adese ori, pe când Ioan Zotescu petreceà pe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

afară, — ei câte trei, strânşi în jurul unei mese, după ce Cezar îşi termină lecţiile cu preparatorul — stăteau la discuţiuni privitoare la şcoală, pe urmă treceau la povestiri şi glume, iar orele sburau.

Ana erà convinsă că lipsele lui Ionel al ei se datorau când unor afaceri,— care anume? nu se întrebà, — când opririi pe la club, unde fiece bărbat trebuià să se ducă,— după cum Ionel îi spusese, după cum ea îl credeà.

Nici de cum nu'şi închipuià adevărul.

Dar eată întâia deşteptare, căci e preursită, în firea lucrurilor. Erà prin Septembrie, în timpul culesului viilor,— opt luni după căsătoria lor.

Ionel vestise Anei că se duce la una din moşii pentru afaceri,— lucru firesc,— unde va stà două sau trei zile.

Pentru întâia oară îşi arătă şi ea dorinţa să'l însoţiască, mai ales că nu văzuse încă moşia Furceni.

Nepregătit pentru asemena mijlocire, rămase câteva clipe surprins, contrariat, şi Ana prinse de veste, fără să deà însă însemnătate lucrului.

— Dragă Ano, nu voiu puteà să fiu pe lângă tine, căci voiu aveà de alergat. Iţi promit însă pe altă dată plăcerea aceasta.

Ana se mulţumi cu lămurirea şi nu mai stărui.

Nu trecù mult după aceia şi într'o zi, venindu-i la vizită o doamnă dintre cunoştinţile nu tocmai în deaproape prietenie cu ea,—din una din alta ajungând vorba despre bărbaţi şi despre viaţa de casă,—doamna îi zise:

— O! cred că eşti mulţumită cu domnul Zotescu: e o grădină de bărbat! Acum o săptămână

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

am petrecut de minune în tovărășia dumisale, la via domnului Bavari. Am regretat numai că nu erai și d-ta...

— Da? nu mi-a spus... răspunse Ana cu surprindere... Eu îl știam la Furceni, una din moșiile noastre.

D-na văzù că a făcut o greșală și rămase stânjinită.

Fiindcă nu avusese intențiunea nici unei intrigi, căutà să dreagă greșala.

— De altfel via d-lui Bavari e lângă moșia d-voastră... Lucrul să explică.

— D-na și d-nul Bavari nu-mi sunt cunoscuți încă, deși am auzit pe Ionel vorbindu-mi de dânșii.

— A! să le faci cunoștința. E o familie foarte de ispravă.

— Cunosc puține familii...

— Așa e în primul timp al căsniciilor: soții își ajung lor înșile, zise d-na, zâmbind afectuos.

D-na nu știà că ducerea lui Zotescu la via lui Bavari se datorià surorei acestuia, văduvă tânără, foarte nostimă, cu reputațiune însă îndoioasă.

Aceasta și erà cauza că Ionel nu'și dusese încă soția în casa avocatului Bavari. Acesta aveà nevoe de Zotescu, ca Președinte de tribunal, și cam închideà ochii asupra cauzei ce'l atrăgeà în casa lui.

D-na Bavari însă îi obiectase deja de câteva ori, dându-i a înțelege că nu-i plăceà venirea unui bărbat însurat, fără soția lui.

Când îl văzură la via lor, nepoftit — cu toată vecinătatea moșiei, — nu le veni la îndemână, și reaua impresiune le-o șterse numai veselia și, de altfel, cuviința lui.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

D-na Bavari totuşi stărui în a avea lămuriri în privinţa soţiei lui.

— Nu-i plac încă petrecerile în lume; e prea copil... răspunse el.

— Te rog să ne-o aduci, domnule Zotescu. Aud că e frumoasă şi bună...

— O! da, da... Vă promit s'o cunoaşteţi...

In chiar seara aceea, sora lui Bavari plecă dela vie, sub cuvânt că se duce la via de pe moşia ei, unde începeă şi ea culesul.

In realitate nemerì la proprietatea lui Zotescu.

A doua zi el se arătă la Bavari, numai de ochii lumei, pentru vr'o două ore şi apoi se întoarse la moşie unde rămase înc'o zi.

— Ce'ţi spun eu? şoptì d-na Bavari, soţului ei. Zotescu nu-i om cu minte: a plecat degrabă, fiindcă Zoe nu mai erà la noi...

— Ei, şi tu! îi răspunse el...

D-na Bavari ridică din umeri: convingerea 'şi-o făcuse însă...

După plecarea prietenei, Ana rămase multe momente pe gânduri: de ce să dusese Ionel să petreacă cu alte familii, fără ea?

Şi-i urmă cugetarea:

— Să mai duce oare, tot aşa?

Când se întoarse acasă Ionel, dela Tribunal, sau mai drept dela întâlnirea cu Zoe Bavari,— căci dela tribunal plecase de mult,—Ana i se alipì de sân, îl desmerdă şi îl întrebă apoi cu gingăşie, cătându-i dulce în ochi:

— Erà multă lume la via d-lui Bavari?

Ionel nu se putù opri să nu tresară.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Nu prea multă. In adevăr, am uitat să-ţi spun că am fost pe acolo. Aflasem că familia Bavari este pe la vie şi eră datorie din parte-mi să o salut, îi răspunse, fără să se arate surprins cum şi de unde ea ştiă lucrul. D-na Barvari doreşte să te cunoască şi i-am promis să o vizităm împreună, de îndată ce se va întoarce dela vie, termină în chip foarte firesc.

— Ionel, — îi zise ea după puţină codire, cu acelaş ton drăgălaş ; mai petreci tu, pe undeva, fără mine ?

— De ce întrebarea această, drăguţă ? tu ştii că nu. Un bărbat e totdeauna ocupat mult afară din casă, iar când e liber, e o plăcere pentru el să fie întovărăşit de soţia lui.

O sărută, începù a fi cu ea ademenitor, ceeace nu-i displăceà, ca variaţiune, şi o împăcă.

Totuşi, o indoeală îi rămase Anei în adâncul inimei, sfioasă încă, nehotărâtă, dar existând.

In fine făcù şi cunoştinţa Clementei Bavari şi se lipì din întâia dată de plăcuta şi cumintea femee.

Erà măritată numai cu trei ani înainte : dobândise însă experienţa lumei şi se mărginià la foarte puţine legături de prietenie.

Ea erà onestă şi serioasă ; Bavari, tipul politicianului oportunist : onestitatea şi pentru el există, dar potrivită feluritelor împrejurări care-i dădeau oarecare elasticitate. Totuşi, ca bărbat însurat, ţineà la casa lui ; nu erà trepăduş după femei ; o încheiase cu ale vieţii de flăcău.

O seară, — care strânse la Bavari amândouă familiile, când luă parte la petrecere şi Topescu cu fratele lui Ionel, — trebuià presemne să însemneze ceva nou în viaţa Anei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

Se află acolo și Zoe Bavari, tânăra divorțată după cinci ani de căsătorie «nenorocită», precum îi plăceà ei s'o spue, dându-se ca victimă.

Anei nu numai că nu-i plăcù chipul acela frumos dar provocător, ci se simți urât impresionată și de intimitatea prea vădită dintre ea și Ionel.

Cu toate că el se arătà cumpătat, ea nu contenià cu priviri adânci însoțite de zâmbete, în timp ce față cu Ana țineà într'adins par'că să se arate rece, aproape războinică în felul cum îi adresà vorba.

D-na Bavari înțelegeà și nu se simțià la îndemână; Ana dorià să poată plecà mai curând: erà neliniștită, aproape mâhnită.

Topescu simți și el că erà ceva între văduvà și Zotescu și se încredință că ea puteà fi cauza deselor lipsiri ale lui, de-acasă.

Când plecară, în fine, Ana se simți ușurată în primele momente.

Acasă însă, nu se putù oprì să nu zică, în timp ce Ionel, neprevăzător, nepăsător par'că în veselia lui obicinuită, se desbrăcà, liniștit, îngânând un cântec oarecare:

— Nu'ți pare ție, Ionel, că sora d-lui Bavari... e... cam ciudată?

El își opri îngânarea și cătă la ea, surprins:

— D-na Zoe Bavari? De ce, ciudată, dragă Ano? Nu înțeleg în ce chip?

Ana se înroși, par'că rușinată: cum să lămuriască?

— Ai întâlnit-o mai de mult la d-nul Bavari? se hotărâ, la urmă, să întrebe.

— La vie numai, pe cât 'mi-aduc aminte, râs-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

punse în așa fel, ca și cum nu dă vre o însemnătate lucrului.

Anei nu-i părù însă tocmai sinceră lămurirea, în deosebi că Ionel să ferise de-a cătă în ochii săi.

Dar Ionel înțelese că văduva mersese prea departe și că Anei i se deșteptaseră bănueli.

— Ce e gelozia între femei! își zise în gând.

Și, ca să-i înlăture această dintâi arătare ce nu trebuiă să aibă urmări în buna ei credință, se silì să fie cu Ana iubitul întâelor zile de viață casnică.

El izbuti, în adevăr, să se aprindă, să guste plăcerea, să fie cuceritor pasionat și să nu simtă că Ana, pentru întâia oară, erà în brațele lui stăpânită de o neînvinsă nemulțumire ce i aduceà tristețe.

De a doua zi n'o mai lăsă în pace chipul nerușinat al Zoei Bavari, și întreaga săptămână fu într'un adevărat chin sufletesc.

Ii veniă mereu dorința neastâmpărată de a o mai întâlni, de a'i pătrunde în suflet, de a se convinge.

Și convingerea o vedeà nu în putința că iubitul ei Ionel căutà apropierea de Zoe, ci în intențiunea ei vinovată de a'i atrage bărbatul pe căi nepermise.

Il iubeà prea mult, ca să-i vină în gând vinovăția lui, și totuși ajunse să se întrebe:

— De ce Ionel vorbise destul de mult cu Zoe?

Topescu singur urmărià preocupările Anei și pentru întâia oară îi venì ideia să fie intrigant, să arunce cu dibăcie în sufletul ei sămânța turburătoare a unei siguranțe.

Ionel începù a se ferì mai bine în ce-l priviă și a se arătă mai apropiat de Ana, nu fiindcă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/indri1901-1932

i-ar fi înțeles starea sufletească, dar ca măsură de pază întrucât deșteptarea se ivise în sufletul ei.

Iată însă că într'o zi când Clemența Bavari se afla la Ana, nu fură puțin surprinse amândouă: văzând pe Zoe ivindu-se, aproape cu totul cuvi-incioasă, mai ales foarte amicală cu Ana.

Păreà alta.

Deși prea pretențios gătită, se arătă cumpănită în mișcări și în vorbă; se cercă să convingă pe Ana că-i erà foarte simpatică și că prietenia ei îi erà scumpă.

Ana simți prefăcătoria; se stăpâni cu o tărie ce nu și-o pusese încă la cercare, dar impresiunea îi rămase și mai nepriincioasă femeei de a căreia răutate era convinsă.

Clemența Bavari pricepù situațiunea și scurtă vizita. Zoe, deși hotărâtă să aștepte întoarcerea acasă a lui Zotescu, fù nevoită să plece odată cu cumnată-sa, dar cu părere de rău vădită..

Își impusese prea mult și contrarietatea ce avù o făcù să arunce rea privire Clemenței; Anei îi zise însă cu glas mieros:

— Te rog vino de mă vezi, scumpă d-nă Zotescu... Am o casă drăguță și te vei simți la o adevărată prietenă.

Invitațiunea aceasta erà prea mult... Ana se înclină puțin, fără să răspundă.

Zoe clipì des din ochi, de ciudă, și urmă pe cumnată-sa, iar la scară, jos, se urcă în trăsura acesteia, lăsând pe ai ei să se ducă acasă.

— Zoe, nu se putù oprì d-na Bavari să-i zică, ai început un joc periculos, îmi pare...

— Ce vorbă e aceasta, Clemențo?

— Eram să-ți spun de mai de mult: faci ochi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dulci lui Zotescu; el e cam uşuratec, după cum bănuesc, şi mă tem să nu aduci dezbinare în căsnicia lui...

— Cumnată, dă-mi voe să-ţi spun că vezi rău... şi apoi...

Mânia, — căci erà foarte violentă, — îi înăbuşi glasul.

Se făcuse roşie de tot; privirea îi erà vrăjmăşească.

— Zoe, adă-ţi aminte că n'am uitat trecutul... foarte aproape încă... îi şopti Clemenţa.

— Cumnată, te rog, nu mai primesc observaţiuni.

Se ridică, opri pe vizitiu şi se dădù jos, mâniată foc, luând-o repede pe o stradă din preajmă.

Din aceea zi Zoe nu mai dădu pe la cumnată-sa; Zotescu iarăşi sé ferì a mai însoţi pe Ana când se duceà la d-na Bavari, — mare greşeală din parte-i.

Ana, după ce-l rugă de două trei ori să meargă cu ea, iar el ocolì lucrul sub diferite pretexte, se convinse că puteà fi ceva potrivire între ne mai venirea Zoei la cumnată-sa şi neprimirea lui Ionel de a o însoţi.

Intr'o zi nu mai putù să ţie şi se desvălui bunei prietene, Clemenţa Bavari, arătându-i temerile, bănuelile.

Aceasta, întrebuinţă tot geniul ei de femee bună şi prevăzătoare, şi putù să-i astâmpere neliniştea, şi isbutì să-i ţie neştirbită încrederea în bărbat.

Venì o seară însă când Badea Topescu se folosì de momente când Ana sta pe gânduri triste, şi el, căutând chip s'o distreze, puse vorba pe tărâm voit primejdios pentru liniştea tinerei femei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

In anume povestire ce începù, puse în scenă un bărbat şi o femee, soţi, în a căror zugrăvire meşteră Ana se puteà uşor recunoaşte, după cum puteà să recunoască şi pe soţul ei, — cât şi a treia persoană în care Zoe erà, destul de bine vădită.

Sfârşitul erà, firesce, trădarea şi răzbunarea soţiei trădate, în chip melodramatic, dar destul de impresionător.

Ana ascultase, ciudat înrâurită, cu inima mai tare bătând, apoi, cătă deodată în ochii lui Badea :

— Ce povestire e asta, domnule Topescu şi în ce scop ?

El se arătă surprins.

— Cu nici un scop altul, doamnă, vă rog să credeţi, decât ca să vă pot împrăştia gânduri..., ştiu eu..., cam triste... în care vă văd, cu mâhnire, adese ori.

Nu-i dădu timp să-i răspundă şi urmă, de astă dată hotărât să facă un pas înainte : m'aţi primit cu atâta bunătate, 'mi-aţi arătat atâta prietenie în casa dv., doamnă, în cât am pentru d-v. adevărată iubire de frate,—nu vă supăre vă rog acest simţimânt respectuos, firesc, cred, la un om recunoscător. Am observat că par'că aţi fi suferind, şi nu ştiu ce aş puteà face ca să vă redobândiţi liniştea.

Se opri, emoţionat, în adevăr,—dar şi de teamă să nu meargă prea departe într'un moment de prea mare aprindere, ceeace 'i-ar fi stricat tot planul.

Ana, pe de o parte stânjinită că tristeţea ei erà observată, oricum de un străin, care puteà să se întrebe şi de cauză ; pe de altă parte înrâurită că erà cineva s'o compătimiască, privì la Badea în chip prietenos, mulţumindu-i din ochi.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr:1901-1932

Totuşi, răspunse repede:

— O! nu sunt tristă, domnule Topescu.

— Să deà Dumnezeu, doamnă, să mi se fi părut, — căci la etatea d-vs. şi în o poziţiune atât de strălucită, ar fi prea dureros şi prea nedrept să suferiţi.

Urmă puţină tăcere.

Venindu-i în minte povestirea ce-i făcuse Topescu, care, negreşit, trebuià să fi avut o însemnătate, Ana cătă la Badea mai cu pătrundere:

— Totuşi povestirea d-tale de adineauri nu erà de felul ei găsită să 'mi risipiască tristeţea, — tristă de-aş fi fost. Nu-i aşa?

Urmărindu-i bine în minte şirul şi dându-şi seama de anume potrivire de împrejurări şi par'că de persoane, adaose:

— Mai degrabă s'ar părea că, încredinţat bine de tristeţea mea, d-ta ai căutat prin acea povestire să 'mi arăţi că-i bănueşti cauza...

Topescu nu se putù oprì să nu se înroşiască, fiindcă Ana începeà să ghiciască.

Şi în adevăr, ea să şi ridică, înfiorată, îngălbenindu-se:

— Spune-mi, te rog, ce bănueşti?...

Strâns aşa de-aproape, Badea erà cât pe-aci să înceapă, când uşa se deschise şi Cezar intră...

— Ei, dar ştiţi că nu prea aveţi înfăţişare veselă? Ce s'a întâmplat?

Şi cătă la Ana cu îngrijire.

— E şi firesc, Cezare, zise Badea, cu prezenţă de spirit, întru cât tatăl dumitale tot nu să prea simte bine.

— In adevăr, e aşa: viu din odaea tati. L'am

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

găsit azi mai îngălbenit şi acuma cuprins de slăbiciune. Doctorul erà lângă dumnealui...

— A! doctorul e acolo? Mă duc să'l întreb eu ce crede...

— Ce zici, domnule Topescu, e ora de lecţie? întrebă Cezar.

— Putem începe. Să mergem în biuroul nostru.

Şi eşiră câte-trei.

. Ana se depărtă nemulţumită, intrigată, Topescu surprinsese, de sigur, ceva... Bănuelile pe care i le risipise întru câtva d-na Bavari, i se întoarseră.

Topescu însă binecuvântă intrarea la timp a lui Cezar: simţià acum că ar fi făcut rău să prea amănunţiască lucrul, mai ales că-i lipsiau dovezi. Erà de ajuns că aţâţase în sufletul Anei o bănuială mai mult.

II

Timpul treceà. Ana se ferià cât mai mult să nu o surprindă nimeni că purtà în inimă taina chinuitoare a îndoelei şi temerii.

Se gândì apoi că, orcât îi era Topescu de simpatic, nu se cădeà să-i mai lase prilej de a se face părtaşul gândurilor ei.

Astfel, înlăturase cu îndemânare orice încercare a lui de a-o mai găsì singură.

Când de faţă era şi Cezar însă, îi arătà lui Topescu aceiaşi prietenie şi primià glumele lui cu aceiaşi voe bună.

Topescu, îşi luă şi el hotărârea a nu mai silì lucrul şi a lăsà întâmplării sarcina de a dà pe faţă cu totul purtarea lui Zotescu.

Bătrânul Zotescu se făcuse bine în acest timp, —

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistetransilvania.ro/mdrr1901-1932

bine cam pe deasupra, căci boala numai cât atipise și aștepta cel dintâiu moment când o neluare aminte să-i deschidă larg poarta, ca să-l poată dobori.

Ana, îl întovărășià adesea ori la plimbările lui, în frumoasele zile de iarnă ale lui Decembrie.

In una din aceste zile, când treceà cu sania pe Podul-Mogoșoaei, pe la orele patru, i se părù că într'o sanie ce venià din sus și apucă pe sf. Voevozi, erà Ionel al ei...

Cum ajunse în dreptul stradei acesteia, se uità țintă la sania ce se ducea foarte repede: da, părea blana lui Ionel... Domnul purtà «joben» și Ionel plecase la tribunal cu «jobenul», deprindere a lui de prin străinătate.

Să fi fost în adevăr el? Dar la ora aceea nu se puteà să fi plecat dela tribunal.

— Anuțo, auzì pe bătrân că-i zice, nu prea văd bine, — dar par'că erà Ionel în sania ceea...

— Așa mi s'a părut și mie, tată...

Iar în gând își zise: el erà dar!

Plimbarea nu-i mai ticnì; dacă erà el, unde se duceà pe strada aceia? Ce afaceri puteà să aibă pe acolo?

Deodată îi dădù un cuțit prin inimă și se îngălbenì; erà de sigur strada Sfinții-Voevozi, și pe acea stradă ședeà Zoe Bavari... Știà aceasta dela Clementa Bavari, — atât că nu i se spusese și numărul casei...

Bătrânul îi vorbià din când, în când; iar ea răspundeà abia; ideea că Ionel erà la Zoe, că într'adevăr era ceva între amândoi, o chinuià cumplit.

A! de ar fi fost singură!

Cum s'ar fi dus și ea într'acolo!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

Eată însă că la şosea o văzù pe Zoe, cu altă doamnă,—şi deodată par'că-i căzù de pe suflet o greutate de nespus...

Zoe o salută şi ea îi răspunse, fără voe, cu mulţumire.

Dacă nu erà Ionel, pe. nedrept îl învinovăţise, cel puţin acum.

De erà el, unde se duceà totuşi? Să fi avut şi altă legătură? Mai ştii?

Cea dântâi bănuială aduce alta, căci neliniştea hrăneşte gelozia; ea e boală care roade într'ascuns.

Ea nu erà încredinţată de o singură legătură a lui Ionel şi iată că se vedeà pornită să-i pună două în socoteală.

Atunci îi dete prin gând să se întoarcă în oraş şi să se ducă la tribunal; de-l va găsi acolo îl va rugà să se plimbe puţin cu ea.

Zise dar bătrânului:

— Vrei tată să ne ducem la tribunal să luăm şi pe Ionel?

— Bine te-ai gândit, Anuţo. Ai văzut atâtea neveste cu bărbaţii lor la plimbare, că e firesc să doreşti a fi şi tu cu al tău.

Şi râse cu bunătate; ea îi zâmbì. O mulţămise îndreptăţirea bătrânului.

Dar la tribunal i se spuse că d-nul Prezident Zotescu eşise de mult şi că judecà încă, în secţia a doua, un membru...

Ana se turburà adânc: tot Ionel fusese!

Se întoarse acasă, şi când se văzù singură, îi venì să plângă...

Acum ce să facă?

De spus că l'a căutat, trebuià să-i spune... Dar

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

să-i spue că și l'a văzut apucând pe strada Sfinții Voevozi?

Ii era teamă că el ii va răspunde cu vreun neadevăr și atunci bănuelile ei vor luă și mai mare avânt.

Ionel se intoarse aproape de masă, par'că nu îndestul de voios după cum ii era firea.

Ii dădù bună seara, o sărută și trecù în biuroul lui.

Acest lucru se întâmplă rar și fu alt prilej de gânduri pentru Ana: ce aveă Ionel?

Nu se putù răbda și se duse de-i bătù în ușă.

Auzì destul de repede un fășiit de hârtie, parcă mototolită, și apoi glasul lui:

— Cine-i? Intră!

Ana intră.

— A! tu ești, Anuțo? vino dragă.

Ea aruncă o privire pe biuroul de lucru: nimic neobicinuit!

Capacul coșului de lângă biurou erà dat într'o parte: acolo aruncase el ceva... Erà bine de știut.

— Dragă Ionel, nu cumva nu-ți este bine?

— De ce, Anuțo?

— Așa mi s'a părut, unde nu te-ai întors vesel, ca de obiceiu...

— A! am avut un proces lung și obositor.... și am eșit dela tribunal cu durere de cap...

Inima Anei se strânse: adevărul de care se temuse, il auzise.

Cum să-i spue că l'a căutat? Ii fu rușine să-l vadă prins cu asemenea neadevăr...

— Aș dorì să mă distrez puțin în astă seară, zise Ionel. Vrei tu să mergem la teatru?

— Să mergem, Ionel...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr 1901-1932

Se miră totuşi că o invită, el, la teatru. De obiceiu ea îl rugă să meargă şi el atârnă.

Pe timpul mesei, bătrânului, ce-i veni, îi vorbi lui Ionel:

— Te-am căutat pe la cinci, pe la tribunal; eram cu Anuţa. Biata fată doreă să se plimbe şi cu tine...

Anuţa plecă ochii, — însă căută la el pe furiş.

Ionel se cam turbură puţin, dar răspunse: pe la cinci? a! da: se suspendase şedinţa şi mă aflam în biuroul meu...

— Şi odăiaşii voştri! Unul mi-a spus că plecaseşi de vreme.

— N'a ştiut ce spune... Imi pare rău de aceasta, căci aş fi putut pleca şi să las pe altul în locu-mi...

Ana se gândi că poate erà aşa lucrul, că i se păruse să-l fi văzut pe stradă. Ridicând ochii însă, zări în privirea lui Topescu ceva ce semănà a ironie, ca şi zâmbetul lui din acea clipă.

Şi în adevăr, Topescu se nemerise pe strada Sf. Voevozi şi văzuse pe Ionel că intrase la casa al căreia număr se oprì de-l văzu: 36. Intrebă cine şedeà acolo şi află că una din artistele teatrului, cu renume în acel timp, de talent şi de frumuseţe împătimitoare.

— D. Zotescu nu-şi pierde vremea în deşert, îşi zisese Badea. Dacă ar şti Ana!

— Pentru ce privirea şi zâmbetul acesta la d. Topescu? se întrebă Ana...

Şi repede îşi zise:

— Mi se pare că d. Topescu ştie ceva în privinţa lui Ionel.

De data aceasta se hotărî ca să-l facă a vorbi.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mom1901-1932

Își simțiă inima agitată și trebuiă să ajungă odată la cunoașterea adevărului, cu primejdia de a suferi și mai mult chiar.

După masă d-nul președinte se duse să se gătiască.

Ana trecù însă repede prin biurou și umblă în coșul cu pricina: găsi în adevăr o hârtie mototolită, ruptă în bucăți; nu avù timp să vadă ce erà, așà că trecù în camera ei de gătit și ascunse mototolitura într'un sertar al oglinzei.

Pe la opt trecute putură pornì la teatru unde Millo jucà «*Prăpăstiile Bucureștilor*»...

Sala erà plină. Doamna Elena se afla în loja domnească.

Loja în care se aflà Zotescu, erà în fața lojei domnești și Ana nu se îndestulà să privească chipul plin de bunătate și de noblețe, fără de mândrie, al Doamnei Țării. Câtă seninătate pe acel chip, cu toate suferințele ce turburau sufletu-i ales!

Uitându-și gândurile ce o cuprinseseră până la ivirea Doamnei, Ana se adâncià mai mult în contemplarea aceleia și nu luă aminte cu câtă stăruință Ionel sorbià cu ochii pe frumoasa artistă ce se afla în scenă.

Actul se finì, aplauze izbucniră și ținură mult; cortina se ridică de mai multe ori și artista se ivì cu ceilalți, apoi singură ca să mulțumiască publicului.

Ionel aplaudà să-și rupă palmele, iar glasul lui strigând: bravo! par'că predominà glasurile mulțimei.

Atunci Ana, surprinsă, îi luă seama...

— Câtă însuflețire, la el!... se gândì.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcm1901-1932

Artista reapărù, chemată din nou.

Ana se uită cu atenţiune la ea, în timp ce Ionel tună cu «bravo» repetat...

De astă dată Ana văzù bine că artista, după ce se plecă înaintea lojei domneşti, se întoarse şi se plecă... da, spre loja lor... zâmbind...

Aruncă ochii şi ea spre Ionel: îl surprinse salutând-o par'că, vioiu, cu capul, în timp ce aplaudà...

Cortina căzù. Urmă în tr'actul.

Erà nedumerire la Ana în privinţa celor ce văzuse, dar nici un gând nu-i venì cu dinadinsul.

Ionel eşì din lojă... Ea trecù în locu-i şi se găsì cu spatele la o doamnă ce de asemenea îşi schimbase locul.

Atunci auzì:

— Excelentă artistă!...

— Dar prea o aplaudă vecinul...

— Il ştii cine e? Zotescu...

— Preşedintele? Atunci se explică: se zice că moare după actriţa asta!

Muşcată de inimă, Ana se întoarce repede şi se aplecă să vadă cine vorbià astfel în loja vecină: erau două doamne în faţă şi un domn în fund. Nu cunoşteà pe nici una.

Doamna din faţa celei ce sta cu spatele la Ana, văzù mişcarea acesteea şi repede se aplecă, c'un gest de tăcere, către cealaltă...

Ana văzù şi trecù în fundul lojei, unde rămase pe gânduri.

— Iată ce vorbià lumea de Ionel?

Să fi fost adevărat? De ce aplaudà aşa? De ce părea c'o salutase pe artistă?

Şi adâncă tristeţe i se împrăştià pe chip.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Dar iată că ușa lojei se deschise... și d-nul Bavari se înfățișă.

— Bună seara, doamnă Zotescu... Îți aduc complimentele Clementei...

Și-i sărută respectuos mâna.

— A! e aci? Aș dorì s'o văd.

— In intr'actul viitor să ne întâlnim în bufetul de sus...

— Cu plăcere... Apoi, după ce vorbiră puțin despre piesă, ea zise:

Domnule Bavari, te rog, cunoști cine e în loja de alături?

Bavari trecù în față și aplecându-se privì, apoi salută.

— Sunt surorile Zavorschi... îi rosti, după-ce trecù în fund. De bună familie, dar cam... «cochete»... Sunt amândouă văduve. Domnul din fund e un proprietar, cu care trăește cea mai tânără din ele...

— Ah! ce lume! șoptì Ana...

— Lumea e cam aceiaș, doamnă, în toate timpurile: parte bună, parte rea. Fericiți cei ce nu cunosc răutatea nici pentru ei nici pentru alții...

— Pe Ionel nu l'ai întâlnit?

— Da, da; i-am strâns mâna: fumează în bufetul de jos.

Orchestra începù. Bavari îi sărută Anei mâna și eși.

— Dacă femeile acestea... ușuratece, au vorbit așa... poate că știu ceva, își zise, recuprinsă de gândurile ei... Ce mă voiu face, de va fi așà?

Și se simți foarte nenorocită. Lumea se întorceà în staluri...

Își aruncă ochii spre loja domnească: era goală.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Când se auzì clopoţelul că sună, Ana îşi reocupă locul.

Din sală par'că o salută cineva; privì: erà Topescu, aproape în dreptul lojei ei, în primul rând de staluri.

Atunci se întoarse şi Ionel, vesel, mulţumit, nu ca acasă.

— Ei, cum îţi place piesa, Anuţo?

— Încă nu i-am prins firul.

Artista însă... nu ştiu cum o chiamă, e bună par'că... zise cu glas cam înecat.

— O! da! e minunată! E cea mai bună din teatru... exclamă el cu căldură...

Ana se turbură şi îşi aruncă ochii în sală: cum vorbeà Ionel de *dânsa*!

Când se fini piesa, Ionel îi zise:

— Aş voì să dau o raită pe la club. Vrei Anuţo să te însoţiască d. Topescu acasă?

Ea rămase încremenită, în timp ce el îi aşezà pe umeri blana.

— Să te duci aşà de târziu la club? O! Ionel...

Şi-l privì imputător.

Topescu, fusese oprit în lojă într'adins pentru acest lucru, înainte de actul ce se finise.

La ideia de a venì noaptea, singur în cupeu cu Ana, se înfiorà plăcut.

Ana nu-şi dăduse încă seama da asemenea nechibzuinţă din partea bărbatului ei.

— De câte ori şi mai târziu m'am întors dela club! îi răspunse Ionel cu oarecare nemulţumire.

Ea nu-i mai zise nimic şi eşì din lojă, enervată.

In adevăr, la eşirea din teatru îi ajută să se urce în cupeu, îi sărută mâna fără ca ea să-l

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

priviască, apoi făcù semn lui Topescu să se urce, închise uşa cupeului şi vizitiul plecă.

Înăbuşită de inimă rea, Ana se ghemuì în colţul cupeului şi'şi acoperì faţa aproape de tot cu «manşonul»: ca la un pătrar de oră stătù răvăşită de gânduri fără să'şi deà seama pe cine aveà alături.

Topescu, cu inima svâcnind de mulţămire, când o văzù astfel izolându-se de el, se potolì şi începù să nu se simtă la îndemână. I se păreà că Ana într'adins făceà aşà, ca să nu-i deà motiv de vorbă; îşi închipuì apoi că poate eì îi eră chiar ciudă pe el...

Deodată, — cine ştie sub ce îmbold tainic plin de vioiciune, — Ana işi lăsă în jos braţele şi prin întunericul ce-o înconjurà, se aplecă în spre Topescu şi căutà să i se uite în ochi.

— Domnule Topescu, ìi rostì, cu nervii aţâţaţi, cu glasul aprins: da, ai ghicit drept; sufer... Dar voesc, în suferinţa mea, să am o siguranţă, cu pericolul de-a'mi vedeà vieaţa sdrobită... Te rog să'mi faci un serviciu, — şi lucrul să rămână taină între noi, îmi promiţi?

— Orice, doamnă, — v'o jur!..

— Voesc să ştiu cu orice preţ unde s'a dus dela teatru bărbatul meu... Opreşte, te rog, cupeul şi...

— La moment, doamnă..

Lăsă repede geamul din dreptul lui şi strigâ vizitiului să opriască: erau de altfel la începutul stradei lor.

— Noapte bună, doamnă... şi... vă rog... fiţi liniştită...

— O! liniştea mea! şoptì ea, cu gura arsă...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr 1901-1932

El se coborâ și o salută, apoi închise ușa cupeului.

Ana se ghemuì iarăși, dar după puține clipe se coborâ acasă...

Fata din casă o întâmpinà mirată că o vedeà întorcându-se singură.

Ana se urcă repede, dădù drumul fetei să se ducă, — și ea, gătită cum erà, să lăsă în jilțul de lângă patul ei... năpădită de gânduri...

O chinuià grija că va aflà adevărul și totuși îl așteptà cu nerăbdare... Cel puțin dacă aveà să i se scufunde fericirea, să se întâmple odată, cât mai curând...

Pe urmă însă?

Pe urmă... Nu putù să vadă hotărârea, căci o înnecă plânsul...

— Ei, încotro s'apuc? se întrebă Topescu, stând câteva clipe în mijlocul drumului. Nu numai fiindcă a lăsat-o Zotescu și s'a dus, Ana erà în așa stare.. Va fi bănuind că s'a dus la Zoe Bavari poate?.. Atunci, trebue să mă duc într'acolo..

Și o luă repede la picior. Noroc că întâlnì o trăsură, o oprì și dete birjarului direcția.

Deodată îi venì alt gând.

— Ia stai frate! își zise... Mi se pare că, deși va fi având el ceva cu Zoe, — vizita lui de azi la actriță, în strada Sf. Voevozi, poate însemnà că mai degrabă cu actrița e în legătură...

Când trăsura trecеà prin dreptul teatrului, i se părù că vede pe Zotescu așteptând la colțul dinspre strada care coboară pe lângă Teatru.

De și își avеà ridicat gulerul blanei și stà cam

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mem1901-1932

cu capul între umeri, îl cunoscù, şi oprì trăsura la celalt capăt, aproape de colţul spre Podul Mogoşoaei, — cum i se ziceà atunci căiei Victoriei de azi.

Nu aşteptă mult, căci o doamnă, bine învăluită în blană, şi cu văl pe chip, se ivì la una din uşile Teatrului, încă neînchisă. Căută puţin cu ochii, zări pe Zotescu şi veni repede de-i luă braţul.

Un cupeu staţionà pe aproape şi către el se îndreptă perechea.

Deja Topescu se coborâse şi să apropiase, cu gulerul ridicat, şi el, cu capul între umeri:

Dintre stâlpii pe care se sprijină balconul clădirii, putù să priviască cum doamna, după ce se aşezà, îşi ridicà vălul: la lumina felinarului din dreptul cupeului, recunoscù pe marea artistă. Ghicise dar.

Cupeul pornì imediat; după câteva clipe el se urcă în trăsura lui şi urmări cupeul...

Din vedere el o cunoşteà bine pe artista: nu mai erà în floarea tinereţii, dar erà frumoasă. Talentul ei cel mare o făceà să pară şi mai atrăgătoare. Auzise apoi că, în intimitate cu prietenii ei, erà de un farmec, căruia, puţini se putuseră împotrivi.

—Totuşi, ce are a face femeea aceasta, pe lângă Ana?... îşi zise Topescu. Eată cum unii bărbaţi au comori de fiinţi şi de calităţi şi nu le ştiu preţuì!

— Dar o voiu preţuì eu, — îşi zise, după câteva clipe de gândire, şi se înfioră de plăcerea ce întrevedeà.

Misiunea ce-i dăduse o legà pe Ana de el: îi va ajunge părtaşul gândurilor şi... într'un anume

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/index.php?an=1901-1932

moment... o va dobândì... o! visul lui, erà pe cale de împlinire!

Cupeul intrà în strada Sfinții Voevozi: nu mai încăpeà îndoială că Zotescu să duceà la artistă acasă...

Ana stătù mult timp pierdută pe gânduri... Cătà la ornicul din odaea ei de gătit, a căreea ușă erà înlături: aproape două... și *el* nu se întorceà... Drept e, că nu numai odată venise, și dinspre ziuă.

Dar erà în vară, când ziuă se faceà curând.

Ce viață! și pe ea n'o îngrijase încă! Dar d'acum nu mai puteà fi așa: primise dejà botezul suferinții.

De ce însă o mai luase la teatru, dacă aveà gândul de-a strengări!

Să strengăriască cu femei, cată la ce nu s'ar fi gândit niciodată!...

Începù să se desbrace și să se gătiască de culcare, dacă nu de dormit, — căci somnul erà departe de a-i îngreuià pleoapele.

Pe când erà înaintea oglinzii de gătit și în neștire se privià în apele ei...; își amintì de hârtia mototolită, și repede, cu mișcări nervoase, o luă din sartar, o desfăcù, îi netezì bucățile și le așezà...

Iată ce citì, cuprinsă de fiori de frig:

«Stimabile boerule, persoana nu te poate primì încă, dar mult n'o să se mai împotriviască: răspund eu. Ori cum, nu mă uitați. Vă sărut mâna. Malvina».

— Ce mai e și asta? murmură Ana.. Cine-i Malvina? De ce persoană e vorba?..

Iar după mai multe clipe de gândire, exclamă, împreunând mâinile:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Doamne, dar omul acesta se ocupă numai de femei? căci de o femee, de sigur, e vorba...

Se lăsă pe un scaun şi-şi puse capul în mâini.. Se simţiă ca într'un haos.

Într'un târziu o cuprinse răceala şi, tremurând, mai mult în neştire, se duse şi se vârî subt plapumă, unde rămase nemişcată, în amorţire.

Pe ce vreme va fi fost, nu-şi putù da seama,— erà de alt fel adâncită în somn cu visuri rele,— simţi venirea bărbatului ei... şi urmă să doarmă agitată.

In dimineaţa aceea se deşteptă cea dintâi: altă dată erà o plăcere ca să-l priviască dormind, — dacă el dormià încă, — şi să-i aştepte deşteptarea.

Acum se ridică încet şi trecù în odaia de gătit: acolo, trudită de somn rău, răpusă de chin, în descurajare, se îmbrăcă şi se scoborâ să vadă de ale casei.

Erà ora cafelei cu lapte: batrânul se coborâ în sala de mâncare unde se întâlniau cu toţii şi-şi dădeau bună dimineaţa.

Ana să silì să pară ca în toate zilele, dar bătrânul prinse de veste chipului ei obosit şi îngălbenit.

— Să cunoaşte că aţi stat târziu astănoapte, — râse el...

Ea zâmbì, fără să răspundă.

Cezar, mai cu pătrundere, îi şoptì:

— Nu 'ţie bine, Anuţo?

— Da; mă doare capul. Mă tem să nu fi răcit... îi răspunse încet.

— Dar bine, Ionel o face pe leneşul? întrebă bătrânul.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Da, tată.

— Dacă-i aşa, să bem cafeaua şi fără el, că s'a mai întâmplat lucrul acesta...

Ana abiă îşi atinse însă cafeaua.

— Când va veni Topescu să'mi spue se gândiă. De sigur că înainte de masa dela prânz?...

In fine se arătă şi Ionel, — acelaş.: vioiu, vesel, par'că nu s'ar fi întâmplat nimic neobicinuit.

Să apropiă să sărute pe Ana... Ea să feri, ridicându-se chip să'l serviască, — şi'l servì fără să'l priviască, apoi eşi: nu'l puteă suferì în dimineaţa aceasta.

Bătrânul văzù ceva, dar lăsă să plece Cezar şi apoi îi zise:

— la ascultă, boerule? Ce are Anuţa de-i supărată, trasă la faţă?

— Supărată? A! da, răspunse râzând: m'am dus după teatru la club, şi de aceea, presemne.

Bătrânul tăcù. Nici nu-i veniă în gând că puteă fi altceva.

Când finì cafeaua îi zise însă:

— Puteai şi tu să laşi clubul, odată...

Apoi, vorbiră de afaceri.

In cele de pe urmă Ionel se gândì că trebuiă s'o împace pe Ana şi o căută. Nu'şi închipuiă de fel bănuelile ei, suferinţa ei.

O găsì într'un salonaş în care obicinuiă să lucreze ori să citească. Aveă dinainte o carte, dar erà departe de-a se ocupà cu dânsa. Să aşteptase că Ionel aveà să vie la ea, şi voise a'şi dà înfăţişare potrivită unei distracţiuni.

El se apropiă, se aşează alături şi-i luă o mână:

— Iartă-mă, Anuţo; am fost un rău crescut aseară. Am regretat pe urmă. Dar trebuiă să-mi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

iau «*revanșa*» la o partidă de ghiordum, la club, și fiind la teatru 'mi-am adus aminte. Altfel, de mă gândiam din vreme, te scutiam de-o împrejurare neplăcută.

Erà atât de duios la vorbă și atât de sincer îi erà regretul, că Ana se înfioră.

Privi la el țintă, mai cu puțină asprime; îi văzù privirea, drăgăstoasă și rugătoare, și par'că se plecă spre îmbunare.

Biletul însă?... Și'l amintì și inima i se strânse...

— Mă faci să sufer, Ionel, îi răspunse, privind în carte.

— Eu, Anuțo? o!...

Cât p'aci să-i vorbiască de bilet, de felul cum aplaudase pe artistă. Acelaș simțimânt de rușine, o oprì, acum, după cum o mai oprise odată când cu bănueala de Zoe.

— Îți promit să nu mai întârziez nopțile... dragă Anuțo...

— E d'ajuns numai atât? Să gândì numai; cuvintele nu i se urcară pe buzele pierite.

— Te rog să mă crezi, îi zise cu căldură și o sărută. Azi nu intru în ședință. Mă voiu duce numai pentru o oră și apoi voiu venì să te iau la plimbare, iar diseară vom petrece împreună. A cuma mă duc în biurou să 'consult niște autori străini...

O sărută iar, fără ca ea să-i răspundă, și eșì, trimițându-i dela ușă un sărutat, pe care ea îl primì cu zâmbet trist, obosit.

Ionel se află încă în biurou când sosì Topescu dela facultate și i se vestì Anei.

Ea îl primì, îi cătă în ochi, simți că i se aduceà o veste și se înroșì aprins.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Nu acuma, te rog, îi șoptì: Ionel e acasă, în biurou...

Topescu se înclină și o salută, apoi eși să treacă în camera de lucru a elevului lui.

— De sigur că a aflat ceva, își zise biata Ana, cu mâinile la ochii ce-i ardeau. Presimt că Ionel nu mă mai iubește, că în adevăr mă înșeală.

Și cu mare greutare își oprì plânsul, înăbușindu-l într'un prelung oftat

La masă Ionel fù foarte glumeț. Bătrânul și Cezar îi împărtășiră veselia. Ana zâmbì silit tot timpul ; Topescu vorbì, dar fără pornire : erà stăpânit de starea Anei. Ea puteà cel puțin să tacă ; el nu trebuià să să arate prea în deosebire de felul cum îi făceà Zotescu să fie.

In fine, acesta se pornì ; bătrânul se urcă la el să doarmă puțin ; Cezar să duse să'și repete lecțiile, fără meditator, și apoi să plece la liceu.

Ana rămase cu Topescu : câteva clipe, ce-i părură lungi Anei, trecură în mare stânjinire pentru amândoi.

Ea ridică în cele de pe urmă ochii, plini de tristeță, la el ;

— Te rog, nu-mi mai spune nimic, domnule Topescu, îi zise cu rușine, aprinsă la față... Înțeleg ce poate fi, iar suferința nu'mi va fi mai puțină... Nu te supără că te-am ostenit...

Ii întinse mâna,—el i-o sărută, în tăcere, mișcat ; apoi, ea eși, tremurând...

In momentul critic, simțise biata tânără, aceeaș rușine cât și trebuința de a nu cunoaște numai de cât numele cutărei sau cutărei femei... cu care bărbatul ei o înșelà.

Faptul rămâneà, dureros în grosolonia lui ; dar

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/morr1901-1932

fiindcă Ionel i se arătă încă iubitor, poate că trebuiă să să siliască a-l ţine lângă ea...

Simţiă că puteă să-l ierte, de-i rămâneă cuminte şi iubiror, iar suferinţa i-ar fi încetat, poate chiar şi amintirea suferinţii şi a greşelilor lui.

Rău făcuse de pusese pe Topescu în taina inimei ei rănite, într'un moment de mânie pe care nu şi-o ştiuse domoli...

Isi închipuiă însă că cunoşteă pe Topescu, ca fiind delicat şi de sigur că el nu aveă să caute să mai aducă vorba de trista împrejurare.

Acestea le gândise în timp ce Ionel, la masă, erà glumeţul ce-i plăcuse ei întotdeauna.

— De neînţeles mai sunt femeile ! isi zise Topescu, după ce rămase singur.

Apoi, cam inciudat, plecă în oraş.

III

Inima femeei ce iubeşte cu adevărat, pare de neînţeles însă, numai cui n'o cunoaşte, numai cui vede lucrul prin sita năzuinţilor lui tainice.

Cu Ana erà firesc să fie aşà: iubiă, trebuiă să creadă în iubirea omului iubit ; puteă fi geloasă însă nu până la rătăcire ; puteă să se convingă de greşile făptuite de soţul ei, dar puteă să se hotărască şi pentru lupta de-a şi-l întoarce şi de a şi-l păstrà.

Să nu fi ertat, ar fi fost haosul pentru ea.

După cum mortul nu se mai întoarce când a trecut de pragul lumei, aşà nu se mai întoarce iubirea când i s'a rupt în vrăjmăşească mânie firul.

Fără să-i spună lui Ionel ce aveà ea pe suflet

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr 1901-1932

izbuti după câteva zile să-l apropie de ea, să-l facă să înţeleagă căsnicia aşa cum o visă ea.

Acum, că Ionel va fi priceput în cele de pe urmă ce să puteă cuprinde în cuvintele ei, sau nu, destul că 'şi luă seama şi să hotărâ să pară cât mai legat de casă.

Nu'şi alungâ deprinderile dar să chibzuiască cum să facă şi în ce timp anume, aşa în cât Ana să nu mai aibă a-i imputâ ceva.

Iarnă îşi urmă drumul, după cum în ţară evenimentele ce aveau să fie, îşi pregătiau în taină izbucnirea.

Eră în Februarie, — luna de neuitat, — în care aveă să rămână, pentru veci, în Istoria României, un fapt, care a avut apărători încăpăţinaţi şi vrăşmaşi ferbinţi.

Partidele politice erau în luptă îndârjită, unul în contra altuia, dar capii unuia şi ai altuia să înţeleseseră pentru o mare lovitură, care aveă să schimbe cu totul îndrumarea politică a României, ca Stat. Unsprezece Februarie căzù ca un trăsnet, din senin, pentru acei ce nu se aşteptau la detronarea Domnitorului Cuza...

Dar să luaseră toate măsurile ca o revoluţiune să nu să întâmple, şi Locotenenţa Domnească să aşeză spre a diriguì ţara, până la împlinirea scopului: aducerea şi statornicirea la cârmă, a unui Domnitor străin, — de altfel principiu primit încă de la marele act al Unirii.

Domnitorul Alexandru Cuza fusese numai un depozitar al puterii cârmuitoare şi pregătitorul ţării pentru acel ideal, care, trebuià să stăviliască pentru totdeauna luptele periculoase pentru tron şi domnie pământeană.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Cum şi-a îndeplinit Cuza menirea, Istoria, acest judecător nepărtinitor, va spune, dacă nu a spus-o încă.

Incercările puse mai apoi pe lângă marele patriot, acum detronat şi plecat din Patrie, de a să întoarce şi a reluă domnia, au dovedit că, — dacă mijloacele întrebuinţate de oamenii politici, faţă cu El, au fost preă brutale şi poate înainte de vreme încă, — El, aveă suflet mare, cunoşteă nevoile Patriei Sale, şi că acum rămâneă numai îndeplinirea Idealului, sfinţit şi de el.

Către Patria Română eră să-i fie pentru toată a Sa viaţă, sufletul şi atenţiunea, îndreptate, — însă numai ele. Pe El nici o ambiţiune de rând nu-l îndemnase să primiască Coroana ; nici o ambiţiune personală, nu aveă să-l clintiască din străinătate către tronul Ţării. Iar dacă mai târziu, ajuns de dor, voi să mai vadă pământul sfânt al României, înainte de a închide ochii,—ce teamă a putut să însufle de nu i s'a îngăduit alinarea acelui dor firesc?

O! politicianizmul răzbunător al micilor de suflet! El nu iartă niciodată! Astfel, numai lipsit de viaţă, marele Cuza-Vodă se mai întoarse în Patrie, — în obştească durere a celor umiliţi şi mari de suflet : ci îngenunchiau pe delăturile şinelor pe care treccă trenul ce-i aduceă corpul!..

12 Februarie eră întâia aniversară a căsătoriei lui Zotescu.

Să proectase mare sărbătoare pentru seara acelei zile, dar întâmplarea neaşteptată, zgomotele ciudate ale unei revoluţiuni, armata care umpleă uliţele, teama de necunoscut,—făcură pe soţii Zo-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tescu să serbeze între puțini prieteni acea dată.

Invitaseră dar pe Bavari cu soția, pe primul-Președinte al curții de Apel cu soția, un membru al secțiunei căreia Zotescu era președinte și o familie cu care Ana era înrudită de departe,—acea care o și crescuse.

Toți oaspeții sosiseră și se aflau în salon, în așteptarea lui Zotescu și a mesei.

Ana era nespus de atrăgătoare în mulțumirea ei, — simplu dar cochet gătită, — și întreținea cu multă pornire convorbirea...

De la un timp însă începù să să simtă neliniștită și privià adese ori la ornicul din sală.

In adevăr, să făcù opt și jumătate, iar Ionel nu se arătà.

Cel dintâi, bătrânul Zotescu dădù semn de nemulțumire...

— Ce i s'a întâmplat lui Ionel, de nu mai vine?... rostì el... și se ridică...

— Nu înțeleg, zise Ana.

— Dar nu e târziu încă, zise Bavari...

Totuși, din privirile oaspeților să vedeà nedumerirea.

— Știu că nu se va fi început vreo zarvă pe uliți... zise bătrânul...

— A! nu cred, rostì Primul-Președinte... și așa chiar, n'ar fi chip să credem că Zotescu s'ar puteà amestecà în zarvă.

Să mai vorbì puțin, cu oarecare làngezire, — și ornicul bătù nouà.

— Eu cred că trebue să ne ducem la masă... Cei mulți nu așteaptă pe cei puțini... Da, da... poftiți vă rog... rostì bătrânul.

Și el luà brațul doamnei Președintelui.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Masa ținù aproape două ore. Ana abia își ascundeà nemulțumirea și temerea; bătrânul căutà să învioreze pe oaspeți, cari, să siliau cât mai bine să nu se arate stânjiniți...

Să ciocnì, la șampanie, să exprimară felicitări,— dar toate nu aveau răsunetul adevăratei veselii: lipsià unul ce trebuià sărbătorit, — și tocmai acela care ar fi dat petrecerii strălucire.

Când Topescu ciocnì cu Ana, ochii ei întâlnirà pe ai lui și să înfiorà adânc: expresiunea lor aveà ceva compătimitor, ceva ce-i amintì bănuelile nu de mult timp uitate, și inima i se strânse, iar chipul i se îngălbenì puțin.

Nu avù puterea să guste din cupă și o puse pe masă, cu mâna ușor tremurătoare, întrebânduse:

— Să se fi putut oare ca el să petreacă în altă parte, în asemenea seară?

Bătrânul dădù semnalul ridicărei dela masă...

Doamna Bavari văzând cât erà Ana de turburată, îi luă brațul și-i șoptì:

— Nu fii îngrijată, dragă Ano... Trebue să-l fi împiedicat ceva grav, însă nu periculos pentru el... Trebue să să întoarcă... și noi îl vom aștepta.

— Dar ce-a putut să-l oprească? întrebă ea, încet,—și o privì cu ochi arzători...

Intrară iarăș în salon,—unii cu alții schimbând pe furiș întrebări pline de neliniște.

— Eu aș opinà, zise primul-Președinte, să să ducă cineva dintre tineri să vadă ce e în oraș...

— De altfel până aci nu ajunge nici un zgomot care să ne deà de gândit, zise bătrânul. Domnule Topescu, ești d-ta bun să dai o raită prin oraș?...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Da, domnule Zotescu...

Inainte de a eşi, întâlnì privirea Anei: era amintirea altei nopţi când Topescu de asemenea se ducea să afle urma lui Ionel...

Să începù vorba despre întâmplarea «cea mare» a nopţei din ajun şi împărţirea părerilor dădù vioiuciuni discuţiunii care se prelungì îndestul de mult.

Ana, părând că ascultă, se frământă cuprinsă de bănuiala îngrozitoare că «o femee» era la mijloc... Cum însă! Şi în momente ca acestea? Să puteà asemenea uitare de sine şi lipsă de respect faţă cu ai săi, cât şi faţă cu invitaţii?

Topescu, de astă dată fără ţintă, se plimbă prin oraşul aproape gol de lume chiar pe ulicele principale, şi să întoarse după o oră şi jumătate.

Erà aproape de casă, când auzì o trăsură venind foarte repede. Ionel Zotescu să întorceà în fine. Grăbì şi el din pas, ca să fie faţă la intrarea lui între oaspeţi, plin de curiozitate, să audă pretextul, — căci întru cât îl privià, erà convins că Zotescu avusese de-a face cu vr'o femee.

Il revoltà însă că urâciosul ştrengar nu se putuse stăpânì nici la ziua ce trebuià să-i amintiască, ori cum, emoţiuni plăcute, cu totul altele decât ale ştrengăriilor lui...

In adevăr, ajunse tocmai când Ionel dădeà drumul trăsurii.

— Ce s'a întâmplat, domnule Zotescu? îl întrebă, în adevăr cu îngrijare, când îl văzù tras la faţă, în neorânduială cu vestmintele, plin de noroiu, fără blană.

— Du-te, te rog, sus, şi spune Anei că sunt bolnav... Eu trec pe dindos în camera mea...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şi, fără altă lămurire, să făcù nevăzut.

La auzirea trăsurii, toţi se ridicaseră, iar Ana să şi repezise în sală şi apoi pe scară până jos.

Dar acì întâlnì pe Topescu.

— Ce este? îl întrebă cu neliniște. D-ta ai venit cu trăsura?

— Nu, doamnă. S'a întors d-nul Zotescu. M'a rugat să vă vestesc că e bolnav.

In capul scării erà bătrânul, care, auzì.

— Bolnav? Şi unde e?

— S'a dus în camera dumisale, răspunse Topescu.

Ana trecù repede pe-o uşă de jos şi apoi pe un coridor lung, urcă o scară şi să repezì, tremurând, în odaea lui Ionel.

El tocmai se desbrăcà: erà zgâriat pe faţă, lovit pe un obraz, — şi când îl văzù aşa, mai ales plin de noroiu, — rămase mută de groază.

— Te rog, Ano, dute în salon; voiu veni şi eu. Numai să mă spăl... să mă gătesc... zise, încercând să râdă...

— Dar ce s'a întâmplat, pentru numele lui Dumnezeu..., Ionel dragă!

Şi voì să'l cuprindă în braţe...

— O să te murdăreştì,—şi o înlătură, puţin cam brusc... Vă voiu mulţămì curiozitatea,—ii zise c'un râs cam de rând...

Ana nu să putù mişcà, din loc, câteva clipe. El urmà să se desbrace.

Atunci să ivì şi bătrânul...

— O! dar aveţì de gând să veniţi cu toţii.. rostì el cam cu asprime...

Bătrânul privì cu luare aminte, tuşì nemulţămit, apoi luă de mână pe Ana!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Să'l lăsăm... Cel puțin, vei veni?...

— Da, da... da...

— Ce să i se fi întâmplat, Doamne, zise Ana, cu mâhnire, când erau în sală.

— De sigur că nu ceva bun... Dar, în sfârșit... bine că s'a întors.

Ori cât să îngrijì de bine, lui Ionel îi rămaseră urmele sgârieturilor și semnul loviturii din obrazul drept către falcă.

Totuși, stăpân pe sine, cu înfățișarea-i obicinuită, se arătă oaspeților și salută pe fiecare.

— Incep prin a vă cere ertare tuturor, căci la asemenea sărbătoare v'am pricinuit neliniște și nemulțămire...

Toți îl sorbiau cu priviri pline de curiozitate... Ana, și cuprinsă de tremur.

—Pe la orele șease eram la club... eram numai în trecere... Nu mă simțiam bine însă și am luat o cafea cu cogniac. De altfel, de după masă începuse a nu-mi fi la îndemână. Ca să nu neliniștesc pe Ana, am tăcut. Cafeaua nu'mi făcu însă bine și atunci m'am coborât să mă plimb pe stradă, la aer. Cu cât înaintam, simțiam că par'că mi se învăluià mintea... Sângeros cum sunt, 'mi-a dat prin gând că puteà fi o congestiune... Credeți-mă, cu intențiunea de a mă grăbi spre casă, nu știu pe ce stradă am apucat... Nu știu când și unde am căzut, nici în ce m'am putut lovì...

— A! făcù Ana și împreună mâinile...

— Când 'mi-am venit în fire eram în o farmacie... și lume grămădită la ușă... Erà însă o deșteptare turbure încă. Nu puteam vorbì... M'au

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dus, — cine. — nu-i cunoșteam, — în o cameră a farmacistului și, probabil, un medic, 'mi-a dat îngrijiri, — dar tocmai târziu 'mi-am redobândit bine cunoștința și am spus cine sunt... A trebuit să mai stau câtva timp, și vă închipuiți în ce stare sufletească, de oarece îmi amintiam ce zi era pentru mine și în ce chip nemulțămitor trebuiă să petreceți dumneavoastră... dar mai ales draga mea Anuța...

Și-i luă mâinile, tremurătoare încă, — de i le sărută...

— A! dar să nu ne mai gândim la supărătoarea întâmplare...

Și pe un ton vesel:

— Știți că mi s'a făcut foame? Și dumneavoastră? trebue să fi cinat nu tocmai cu poftă... Vă rog... să mai gustați câte ceva... Anuțo, fii bună de îngrijește...

— Da, Ionel, da; numai decât...

Și eși.

Toți primiseră povestirea dându-i crezământ, necăutând atunci să-i verifice putința.

Topescu se îndoiă; bătrânul Zotescu se îndoiă și el par'că...

Petrecerea însă, de acum încolo începù, și ținù până aproape de ziuă, în chipul cel mai vesel, ștergând reaua impresiune de cuseară.

A doua zi, vestmintele cu care fusese îmbrăcat Zotescu, nu se găsiră, și acest lucru intrigă pe Ana.

Din nuștiu ce pornire, ea nu cerù lămuriri lui Ionel, însă cercetă pe fecior, după eșirea de-acasă a aceluia.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/morr1901-1932

Feciorul răspunse că nu știa, însă Ana simți că nu spuneà adevărul: acest lucru îi dădù de gândit. De ce hainele fuseseră ascunse, ori, cine știe, asvârlite?

Și erau haine foarte bune.

Tocmai după două zile, prin netăinicia fetei ei de casă, află că domnul le dăruise feciorului, că erau tare mânjite de noroiu și că haina și pantalonii aveau rupturi.

Că nu mai aveà blana, nu prinseseră de veste.

— Atunci... ce să i se fi întâmplat? se gândi, când fu singură. Nu ne-a spus Ionel adevărul... Sgârieturile urmează să i se vadă... Obrazul stă încă umflat și în sângele strâns la lovitură...

După multe și multe gânduri ajunse la încheerea că... Ionel se bătuse poate... El? și cu cine? Pentruce? Unde?

In acea zi, sub seară, bătrânul Zotescu primì vizita rudei care crescuse pe Ana. Dar fiindcă nu i se vestise ei, — la cine se duceà? Chemă pe fecior. I se spuse că domnul se află la bătrânul.

Atunci, mânată de neînvinsă curiozitate, de instinctul că aveà să cunoască poate cauza întâmplării lui Ionel, — se furișă în camera alăturată cu a bătrânului, unde erà întuneric.

Domnul Repezeanu intrase în materie: cu urechea aproape lipită de ușa mică și subțire, Ana ascultă.

— Imi e greu să aduc asemenea veste urâtă, unui tată, dar m'am crezut dator s'o fac, domnule Zotescu. Să nu-ți pară rău dar..

— Ori-cât mă mâhnește, nu pot să mă supăr pe dumneata; dimpotrivă, îți mulțumesc. Cum s'a întâmplat dar?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1937

— Uite cum s'a întâmplat. Unde locuim noi acum, e cam mahala, cum am zice... Dar sunt pe strada noastră şi câteva familii bune. In colţ, e cârciuma lui Bot-gros, vestit nu prin vinurile lui, dar din cauza nevestei lui, care, nu ştiu din ce neam a fi şi de unde, dar e foarte frumoasă şi seamănă a cucoană. E o bălae după care se dau în vânt unii boernaşi. Eu l'am zărit pe Ionel pe acolo de câteva ori, însă de unde să'mi deà în gând ce caută? Drept să'ţi spun, nici n'am dat atenţiune. Când colo, dumnealui treceà pentru bălaea lui Bot-gros. Tot din vorba unora şi altora ştiam că una, Malvina, făceà treburile bălaei cârciumarului, şi acuma, că am vrut să ştiu tot, am aflat chiar dela cârciumar, care şi-a gonit nevasta, — că tot Malvina îi făcuse vorba şi lui Ionel al dumitale.

— Vezi dumneata, ticălosul! zise bătrânul, cu necaz. Şi ce comoară de nevastă are acasă!

— De! păcate ale tinereţii.

— Neertate păcate, Repezene... Il ştiam mueratec, înainte, dar nici prin gând nu'mi treceà că nu s'a fost astâmpărat.

Ana simţià că se înăbuşă şi abia se ţineà pe picioare.

— Ei, şi aşa? întrebă bătrânul după o clipă de gândire măhnitoare.

— Aşa, cum îţi spun, cârciumarul prinsese de veste de câtva timp că nevastă-sa calcă în strâchini verzi, dar nu putuse prinde nici pe unul măcar din hoţii cinstei lui. Bănuind că în seara aceea aveà să fie ceva, se vede că după oarecare semne zărite la nevastă-sa, se făcù că închide devreme, mai ales că, din cauza întâmplărilor

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

politice, nu aveă mușterii, și porni în oraș. Pe scurt, el se pusese la pândă cu vr'o doi băeți sdraveni ce are, și drăguțul nu întârzia să vină cu Malvina ceea. Așa s'a făcut că domnul Ionel a mâncat o bătae bună, cu tăvăleală prin noroiu, încât abia a scăpat cu fuga; așa s'a făcut că bălăioara a mâncat și mai grozavă trânteală împreună cu mijlocitoarea, —și că negustorul a gonit-o numai cu cămașa pe ea...

Se făcù tăcere...

Ana se lăsă jos, căci, nu mai puteă, și își pierdù cunoștința: erà prea mult pentru inima ei, pentru crezământul ce dase schimbării lui Ionel în bine!

In acea tăcere, bătrânul auzi zgomotul căderii și ghici...

Tocmai atunci se întorceà Ionel acasă.

Nu găsi pe Ana, la ea, și trecù la bătrân, în momentul când acesta încercà s'o ridice...

— Ce este? Ana! ce are?

— Mai întrebi, mișelule: e din cauza ta... In seara când te așteptam la sărbătoarea de un an a căsătoriei tale, tu, ca un destrăbălat de rând, erai prins la nevasta altuia și... Haide, fugi... Mi-e scârbă de tine...

Ionel rămase trăsnit, locului, galben ca ceara.

Erau în camera de culcare a bătrânului. Repezeanu, mai voinic, așeză pe Ana în patul acestuia și începù a-i frecà mâinele, fruntea, plin de milă.

Bătrânul Zotescu privià, înfierbântat de mânie, slăbit de sdruncinarea întregei lui ființuri.

Ionel, pentru întâia oară în haos, nu se clintià din loc și privià la Ana, vânătă și înțepenită...

Când începù ea să se miște, bătrânul se apropiă de Ionel și-i șe răsti:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Pleacă... să nu deà ochi cu tine!

El, în neştire, ca pus în mişcare de altul, ieşi...

Noaptea aceea fu chin ne-mai sfârşit pentru Ana. Se încuiă în camera ei, nu voi să mai vadă pe nimeni şi cu râuri de lacrimi îşi plânse nenorocirea.

Se sfârşise cu viaţa ei de casă!

Ionel nu avusese nici de cum intenţiunea ca în seara ce trecuse, să alerge numai decât după vânat.

Eşind dela tribunal se văzù însă aşteptat de Malvina.

— Sărut mâna, boerule... In sfârşit, ştii norocul: E pentru astăseară...

— Pentru astăseară nu pot: am petrecere mare acasă...

Malvina îşi suflă nasul: erà semn de mare necaz; firește, se făceà de râs faţă cu Frusinica şi o pierdeà ca muşterioaică; pierdeà şi dela boer... cele cuvenite... Şi zău destulă bătae de cap avusese cu Frusinica, fiindcă-i erà grozav de ruşine şi de frică să aibă a face c'un boer... Ea se indemnà cu inima la negustoraşi frumuşei, la slujbaşi de-ai stăpânirii, băeţi fercheşi... Mă rog, cu inima dumneaei nu făceà negustorie: îşi răsbunà numai pe Bot-gros care erà prea gros şi de bot, şi de calup.

Şi acuma, poftim: boeru avea sindrofie şi nu lăsà inimii brânci... la mahala.

Vioae cu închipuirea, plănui repede lucrul.

— Aoileo, să nu cumva să laşi prilejul, că nu-l mai găseşti cu una, cu două, boerule.., Da uite cum să împăcăm capra cu varza: hai acasă la

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mine și mă aștepți până dau o fugă la Frusinica... și ori o iau pe sus cu mine, ori facem chip și loc să te primiască la ea acuma, de vreme. Așa boerule: nu scăpă seara, că pe urmă o să-i duci dorul...

— Mă rog, Malvino, mult două ceasuri pot întârzia...

— Doamne, boerule, da în două ciasuri, ci c'au luat Turcii Brăila...

— La urma urmei, hai...

Se urcară într'o trăsură, după ce birjarul ridică coșul, — și mână băete.

Pe drum, Malvina aduse cu meșteșug vorba și scoase dela boer cei cinci galbeni făgăduiți: ce-i mai păsă!

Dar în casa și în prăvălia lui Bot-gros eră încurcătură întreagă, de vr'o doi ani încoace: Toma, teșghetarul, băeat legat la trup și deslegat la limbă, isteț la minte și săltăreț cu inima, cum băgă de seamă că «cocoana» Frusinica se cam uită cu dinadinsul la unul și la altul, i se puse în cale,—și, nu și nu, să facă dragoste și cu el, că altfel o să-i păziască sâmbetele...

Frusinichi, de! îi veni cam rușinos lucru să ajungă la de-al de Toma teșghetarul...

Dar de frică, îl lăsă pe Toma să-i facă ochi dulci, să-i cam fure câte-o guriță când să puteă: să șteargeă pe buze cu băsmăluța, îl dadeă draculuĭ în gând, și'și vedea de-ale casei și de-ale inimii.

Dup'o bucată de vreme Toma nu să mulțumi numai cu guriță și cu ciupituri. Alții mâncau de dulce și el tot post, tot post... Să hotărî pentru ospăț și să poftì la masă într'o vreme când lipsià «jupânul».

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/md/1901/1932

Dar Frusînica apucă nuș'ce coadă de târn care-i stătuse la îndemână, și sătură spinarea îndrăzneţului.

Toma nu zise nimic, înghiţi în sec, dar puse drept inimă câteva dramuri de ciudă, cântărite ca să dea lipsă de partea dragostei și să treacă mai mult de partea poftei de răzbunare.

Pândi cu răbdare și după desele dute-vino ale Malvinei, înţelese că ea era... codoșca.

Cum se nemeri, tocmai la aşezarea trebei cu boerul Zotescu, Toma puse foc în vatra lui Botgros; o văzu pe Malvina că vine pe ferite la Frusinica, și nu mai amână.

Botgros, era să și pună laba în coadele nevesti-si...

Dar Toma îl potoli...

— Lasă, jupâne Ghiţă, să'l vedem și pe dumnealui cine-i, încaltea să aibă de ce să se scarpene pe urmă...

— Că bine zici Tomo... Mă! da de-a fi să fie, cum zici: dragoste, iar nu numai vorbă, aşa, — să știi c'o trimit mâni-sa să facă purici la ea acasă. Auzi?

Cum se porni Malvina, Botgros o și înștiinţă pe Frusinica:

— Azi nu-i de dever. Închid și mă duc să văd ce mai e cu Vodă «Cuzea».

Tot l'au trecutără graniţa?

— Bine, Ghiţișor, du-te, și să'mi spui și mie...

— Păi lasă că 'ţi-oiu spune eu... mormoi Ghiţă, și ieși încruntat.

Închisè, cu Toma, — apoi luă și pe ălalt băeat, mai tânăr de cât Toma, dar bine legat și el, — și plecară, — chip să-i vadă ea că se duc.

Iar pe după colţul stradei se întoarseră prin-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tr'un maidan şi să pitiră chiar lângă magazia de lemne care mărginia maidanul lângă curtea casei lui.

De la magazie era loc de trecere chiar pentru cei din strada vecină.

Frusinica se puse repede să se peptene; îşi făcu un benghiu lângă colţul gurii, în dreapta; îşi dede cu alb şi cu roşior, — iar ca vestmânt, doar un capoţel conabiu cu funde galbene.

Apoi, chemă pe Firică, un piciu ca de vr'o şapte ani, ucenic şi el în prăvălie, şi-l mână fuga până la «cocoana» Malvina... să-i spue atât numai: «m'a trimis «coana» ştii pen'ce»...,—şi să se întoarcă.

Era aproape, şi piciul se întoarse ca gândul.

Frusinica îl trimise apoi tocmai la părintele Ghiomoltoc să'l poftiască pentru a doua-zi să facă «sfeştanie», şi dumneaei, foc de nu ştiu cum, se aşeză să aştepte...

Doamne, ce mai ieră pe sufletul dumneaei, fiind-că era să cunoască un boer de neam mare... După cât îl zărise în trecere, îi păruse chipos şi semănă a boer...

Uliţa era pustie. Începuse desgheţul şi cam să lăsase puţină ceaţă...

Boerul se ivi, însoţit de Malvina; il călăuzi pe întuneric şi-i făcu vânt în odae la Frusinica,—iar ea, pe dibuite, se strecură în prăvălie să ciupiască câte ceva din-ale băcăniei, — că le ştiă locul la toate...

Botgros, furios ca un enicer, voiă să se şi repează; dar Toma îl mai ţinù...

— Mai stai jupâne... ce dracul!

— Nu pot, Tomo... Mă arde colea... Ciocioiu afurisit! Nu-i ajung ciocoaicele lui!..

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şi dădù năvală...

— A-ha! au şi stins lumina! grohăi Ghiţă.— şi cercă la uşă.

Era închisă.

— Pune umăru colea, Tomo,—tună el şi se şi propti.

Toma i se potrivi, şi amândoi împinseră, până ce sări uşa din ţâţâni.

Înlăuntru era spaimă. Dar Zotescu să şi pregătise de luptă, căci era puternic de altfel.

Toma şi Ghiţă intrară.

— Stai la uşă, mă Nae şi scapără niţică lumină, porunci celuilalt băeat.

Acesta purtă la el un felinar nu prea mare, cu care se pogora în pivniţă la nevoe. Scăpără un chibrit şi aprinse.

La lumina nesigură, prin sticla puţin afumată, zăriră pe Frusinica ghem în colţul patului şi pe Zotescu desbrăcat numai de blană, gata de apărare.

— A-ha... boer de seamă.... Pe el, Tomo!... Să sai şi tu Nae...

In prăvălie, baba aproape murise de spaimă şi de inimă rea... Na! ce să întâmplă tocmai cu boeru!

Cei doi se repeziră la Zotescu: el, ager, să feri şi le dădù câte-o lovitură englezească, de-i făcu să urle.

Insă, după alte două aruncături, îl putură apucà, îl trântiră jos, şi-l târâră în tinda plină de noroiu.

Frusina începù să ţipe...

— Aşa... ţie-e, cutro! şi ţipi... strigă Bot gros. Nae, pune lumina jos şi vino la boeru... ca să-i arăt cine's eu, şi dumneaei...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcm1901-1932

In timp ce Ghiță cără Frusinichi, Zotescu isbutise a se ridică lovit în obraz, sgâriat, călcat cu picioarele,—și începù să se lupte cu amândoi băeții...

Țipetele Frusinichi opriră pe câți-va trecători, la poarta curții.

Atunci Zotescu prin o silință din toate puterile, doborâ pe rând pe băeți cu câte-o lovitură meșteră, în pântece,—și o luă la fugă, lăsându'și blana.

Astfel, să puse capăt nostimei întâmplări amoroase...

După câtva timp de fugă, Zotescu încetenì pașii...

Ce să facă, în halul în care era?

Se apropiă de-un felinar fumegos de pe stradă și căută ceasul... Nu'l mai avea...

De sigur că târziu nu era. Era însă pe uliți puțin cunoscute, în direcția în care apucase, și noroiul era mare, iar întunericul abia străbătut ici colo de câte-un felenar ca vai de el...

Asudat apoi, în lupta ce avusese, începuse să simță frigul.

De-odată îi venì în gând să se întoarcă și să se ducă la bătrâna piază rea care-l vârâse în asemenea încurcătură. Cel puțin să se mai curețe, pe cât să putea, să se mai liniștiască și s'o trimită la dracul măcar, să-i aducă o trăsură...

Se călăuzì cum mai bine putù și nemerì ulița blestemată...

Când trecù pe dinaintea casei cu pricina, văzù întuneric: se isprăvise presemne cu furia cârciumarului!

Iuți totuși din pas și după puțin, ajunse la bătrâna unde văzu lumină.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Bătu mult însă la ușă până ce Malvina, cunoscându-i glasul, se hotărî să deschidă: se temuse întâi să nu fie cârciumarul, care-i trăsese și ei vr'o câțiva pumni indesați.

— Vai, măicuță, începù să se vaete, ce ne fu ursit să pățim!...

Și-i tremurau barba, mâinile. M'a cotonogit, ticălosul... la poftim boerule, poftim...

Apoi, cu râs șiret:

— Tot s'a nemerit, ce s'a nemerit: e și Frusinica aci... Mititica, unde era să fugă numai în cămașă, toată îmbrăcămintea ei!...

Zotescu intrâ în odaea curățică de altfel și bine încălzită...

Frusinica, în pat, acoperită cu o scurteică îmblănită, a babei, aproape zăceà de bătută ce fusese.

Cum văzù pe boer, își acoperì fața cu mâinile și se făcù ghem.

Zotescu îi spuse câteva cuvinte de mângâere, apoi se lungì lângă sobă să'și destindă brațele și picioarele străbătute de umezeala rece.

— Malvino poți să ne faci ceaiu?

— Cum nu, boerule...

— La urma urmei, zise el, râzând, și ce-a fost nu'i fără haz...

— Și așa, boerule. Dragostea uneori cam dă prin piele... vorba aea... Dar, ia să vă fac câte un ceișor...

Apoi, c'un râs de mehenche:

— Și... ce-a mai fi, a fi...

Frusinica începu a geme... de astă-dată, prefăcătorie,—doar s'a apropià de ea boeru...

Ce se începe cu rău, de ce să nu se sfârșiască cu bine?...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Incai să iasă lucrul tot in dauna bărbatului şi spre ciuda lui...

Ea credeà, in sufletul ei, că Ghiţă nu se putea să n'o ierte : era să'l încredinţeze că fusese întâiul pas greşit, dar că nu'l putuse face.

Şi trebuia să'l ameţiască, fiindcă,—săracă, vai de ea,—ce avea să se facă, dacă rămânea bună alungată ?

Zotescu auzì gemetele şi, aproape voios, îşi aduse scaunul lângă pat.

Începù a-i vorbi, iar ea a scoate câte puţin capul cam scărmănat, de subt scurteică ; a se cam da la râs, cu toate că o dureà trupul pe ici, pe colo...

Până să aducă bătrâna ceaiul, amândoi erau la glume, la desmierdări, par'că nu fuseseră ei pisăgiţi.

Lui Zotescu i se păreà chiar foarte hazlie, întâmplarea, şi fiindcă lucrurile pipărate şi sărate erau anume făcute par'că pentru simţurile lui prea subţiate, ideea unei petreceri amoroase în asemenea condiţiuni, ì se ivià nu fără anume atracţiune.

După ce baba,—nu tocmai mirată de înfăţişarea amândurora,—le aşeză o măsuţă şi le dădù ceaiul, curăţel înfăţişat,— ceea ce dovedià că anume plăceri ale gurii, nu-i lipsìau,—Zotescu ii zise:

— Malvino, fă tot ce-i cu neputinţă chiar şi să'mi aduci o trăsură, de unde-i şti... Peste un ceas, cel mai târziu, trebue să mă întorc acasă... ştii de ce...

— Bine măicuţă, bine...

Şi eşi. Dar fiindcă lucrurile să schimbaseră, ea găsì de cuviinţă să bea un ceaiu, în odăiţa

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ei de culcare, să se mai odihniască,—să mai întârzie,—și apoi să se încotoșmăneze cu ce găsi mai gros la îndemână și să plece.

Trebuì să facă drum lung până în mijlocul târgului, — ca la un ceas aproape, — să se roage de birjarii rari ce întâlnià, și abia prinse pe unul, făgăduindu-i un galben chiar.

Numai așa birjarul primi, și fiindcă aveà cai de pripas par'că, îi ardeà mereu cu biciul ca să-i facă să meargă ceva mai repede de cât la pas.

Așa se lămurește pentru ce Zotescu putuse atât de târziu să se întoarcă acasă, galben de frig, după căldura trecută a trântelii și după focul ne mai sperat, al dragostei.

IV

— Ce e de făcut? să întrebase bătrânul Zotescu, în toată acea noapte, după aflarea durerosului adevăr, nebănuit. Ce e de făcut? se întrebă de cum se deșteptă din scurtul somn foarte turburat, care-i sleise din puterile nu prea împotrivitoare, mai ales după boala prin care trecuse. De sigur că Ana nu va mai voì să țină casă cu el... și nenorocirea aceasta va s'o împiedec cu ori-ce preț... Ea mă iubește foarte mult, biata fată! Poate mă va asculta... E de nevoe însă să-i despart pe câtva timp... Cum să fac, Doamne! Eu n'am avut în viață asemenea sbuciumări. Cui a semănat el... nenorocitul! Mueratic! stricat!... Presemne că Parisul cela mi l'a făcut așa!... Ia să văd că face biata Anuța! Cât 'mi-e de dragă și cât o plâng!

Și-și șterse câteva lacrimi.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Nu! trebue să mă duc la el întâi... Hainul!

Se îmbrăcă degrabă şi se îndreptă spre biuroul lui Ionel.

Il găsi într'un jilţ, unde stătuse toată noaptea aceea, copleşit în adevăr de remuşcări...

In sväpăiarea firii lui nu se gândise niciodată la putinţa unei asemenea deslegări, şi'şi dădeà seama că mersese prea departe, că era o adevărată nenorocire fapta lui şi urmările ei.

Il va iertà, oare Anuţa? O! dacă l'ar ierta! —da, se simţià acum în stare să se opriască de la viaţa lui de ştrengar urâcios şi să se siliască să şteargă urmele trecutului!

Erà aproape amorţit cu totul, mai ales că se simţià şi răcit din noaptea blestemată,—dar când să se îndemne la mişcare, auzì paşi, iar bătrânul, intră...

Il impresionă la moment înfăţişarea lui răvăşită.

Se ridică repede, nu fără gest de durere... Erà înţepenit şi sub tălpi parcă aveà furnici.

— Bine petrecem, nu-i aşa? scrâşnì bătrânul, încruntat.

— Am greşit, de moarte, recunosc şi singur mă condamn, tată...

Bătrânul îşi încrucişă braţele...

— Te rog, tată şezi... Situaţiunea e foarte gravă şi trebue să chibzuim...

— Nu pari să fi luând lucrul tocmai după măsura gravităţii lui...

— Tată, ce ar folosì de m'aş lovì, de pildă, cu pumnii în cap? Aş dovedì mai mult cât mă costă fapta mea murdară? Nu... Trebue să ne unim silinţile şi să facem pe Anuţa să rămâe în casa noastră...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— A! te-ai gândit dar la putința ei de a te lăsà?

Și șezù gemând.

— O! la câte nu m'am gândit în noaptea aceasta, în care o clipă măcar n'am închis ochii!...

Și își duse mâna la frunte, cu un gest plin de descurajare, de căință.

— Bine, să chibzuim, răspunse bătrânul. Ce crezi să faci?

— Eu? să mă depărtez pe câtva timp, la una din moșii... la Petreni, în Buzău, de pildă, căci e mai departe de orice legătură cu lumea. Voiu cere concediu de o lună, două, — câte vor fi nevoe. Mă voiu întoarce când îmi vei porunci d-ta,—căci pe d-ta, te rog din tot sufletul, tată, să întrebuințezi toată înrâurirea ce ai asupra Anuței și s'o îndupleci să nu mă lase, să mă ierte, să mă ierte...

Și vorbele i se înecară în lăcrimi.

— Așa m-am gândit și eu, răspunse bătrânul, atins de căința lui, însă ținându-se să nu-i arate înduioșarea.

— Eu nu am curajul să mă înfățișez ei... Voiu plecà fără s'o vád.

Dar dumneata îi vei explicà, îi vei spune căința mea și hotărârea ce am de-a rupe cu năravurile mele urăcioase.

—Voiu încercà... Cine știe însă de voiu izbutì,— zise, oftând... Dar, însfârșit... voiu stărui, voiu luptà... o! Ionel! Ionel!...

Câtevà momente nu mai putură vorbì...

In toată casa erà o tăcere și aceasta îi umpleà și mai mult de obidă.

Bătrânul se ridică:

— N'avem ce să ne mai spunem. Dumneata să pleci înainte de amiază...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— O! acum chiar, căci locul mă arde și capul mi-e haos... Imi trebue câmpul, aer... singurătate.

Ii apucă o mână și i-o sărută cu respect, i-o ținù câtevà clipe, în ale lui, îi cătă în ochi cu dragoste turburată de starea lui sufletească, și il petrecù până pe prag.

După un pătrar de oră dădeà ordin să i se pregătiască cupeul mare, pentru drum, și un cufăr pentru lucrurile trebuincioase.

Ana se deșteptase abia, din somnu-i greu, turburat de visuri îngrozitoare.

Cu capul rezemat de o mână în patul ei, — erà dusă pe gânduri întunecoase, din cari nu puteà trage firul nici unei hotărâri lămurite.

Aveà în mod aproape vag intuițiunea nenocirei împlinite; îi păreà mai mult că erà bolnavă decât nenorocită. Suferința sufletească îi erà atât de adâncă, pe cât numai omul o poate răbdà presemne; însă, printr'un fel de înrăurire ciudată, asupra organismului, Ana simțià mai degrabă dureri fizice.

Lacrimele ce plânsese timp de câtevà ore, aproape într'una, înaintea somnului, îi ridicaserà starea de friguri, dar îi luaserà tăria de a voi, îi slăbiserà puterile.

Acestea sunt semnele marilor dureri morale ale ființelor nedeprinse a suferi, mai cu seamă ale ființelor prea curate sufletește.

Bătrânul bătù în ușă, odată, de două, de trei ori...

Abia după a treia oară, auzul Anei prinse zgomotul și întrebă:

— Cine-i?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Sunt eu, Anuţo...

Înţelegând glasul bătrânului, răspunse:

— Te rog, aşteaptă puţin...

Se ridică cu greu, ameţită, îşi petrecù un capot şi descuiă uşa, apoi acoperì patul şi se aşeză într'un fotoliu.

— Poftim tată... rostì cevă mai cu putere.

Bătrânul intră.

— Bună dimineaţa, Anuţo, îi rostì, din prag, şi după ce închise uşa, stătù locului şi o privì cu înduioşare.

— Poftim şezi, tată...

El se apropiă:

— Nu ştiu cum să încep, dragă copilă, într'atât de mult ce-ţi înţeleg starea inimei tale... Eu n-am ştiut de fel ce făceă Ionel... căci aşi fi luat măsuri.

— Poate ca se nu aflu eu... răspunse cu amărăciune biata copilă.

— Nu, Anuţo: ca să-l opresc la timp. Bănuiai tu. de mai înainte? Dacă da, pentru ce nu m-ai înştiinţat?

— Mi-a fost ruşine să-i dau lui de ştire că bănuiam... Tot nu credeam că puteă... să mă înşele...

— Nenorocirea s'a întâmplat, în sfârşit, zise bătrânul oftând...

— Şi este de neîndreptat... rostì ea, cu ochii ţintă într'un punct.

— Ionel a plecat din casă...

— Cine? făcù ea tresăltând destul de tare..... Erà impresiunea inimei în faţa lucrului neaşteptat. Apoi, cu glas stins: să plece el, în loc să plec eu?

Bătrânul şezù alături şi-i luă o mână în mâinile lui.....

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/md=1901-1932

— Dragă Anuţo, nu vei plecà din casa aceasta care este a ta, de lângă mine care te iubesc din toata inima, ca un tată. Ai fost ne mai spus de bună pentru mine, fii şi de acì înainte, mai ales că mult nu mai am până când să închid ochii, de veci. Pentru iubirea ta de mine, pentru iubirea mea de tine, rămâi, — ca Ionel când se va întoarce, căit şi curăţit de păcatul făptuit, să mai poată găsì pace şi o inimă iertătoare. Ionel a plecat subt greutatea unei remuşcări adânci, s'a dus la Petreni, moşie de munte, unde va stà in cea mai ferită singurătate, căci afară de argaţi şi de oi, nu va aveà pe nimeni subt ochi.

Când inima ta va simţi că e momentul să se deschidă îndurării, îmi vei spune şi-i voiu scri să se întoarcă. Până atunci, vei aveà în preajmă un bătrân şi un băeţandru cari se vor sili să readucă linişte în mult încercatul tău suflet.

Nu-i aşà Anuţo, că vei rămânea?

Anuţa plecă ochii din cari lacrimi începuseră a curge şi nu răspunse.

Bătrânul lăsă timp lăcrimilor să curgă, căci ele puteau aduce uşurare, după cum credeà, şi când văzù că ea îşi şterge ochii îi zise:

— Eşti prea tânără; ai înainte ani îndelungaţi, dragă Anuţo: crede în experienţa mea de lume, dacă nu în a vieţei mele de casă, care, a fost liniştită: timpul bun se va întoarce, şi vei aveà mulţămirea să recunoşti că, ascultându-mă, nu ai greşit cu vre-o hotărâre pripită.

— Nu ştiu ce să zic, tată... Nu ştiu... Nu mă simt în stare să am vre-o voinţă... şopti Anuţa.

— Rămâi, acì e totul. Voinţa se va arătà din

revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

judecata ce va începe să te facă a cumpăni împrejurările pentru viitor... Vrei să poftesc pe doamna Repezeanu să steà cu tine, să vadă de casă, cătevà zile?

— A! nu, tată... răspunse ea cu vioiuciune... Știi că nu-mi prea este simpatică... Azi, vezi dumneata, te rog, de casă.. De mâine... de mâine voiu începe să văd eu...

— Dragă copilă!

Și o sărută pe frunte, în timp ce lacrimile îi rourau ochii: în cuvintele din urmă el vedeà hotărârea ei de a rămâneà.

— Stai în camera ta, în pat, și te voiu îngriji eu, Anuțo... O zi de singurătate va fi înainte-mergătoare liniștei...

Ii strânse mâna și eși.

Anuța rămase singură, în fotoliu, pe gânduri. Odată ce situațiunea i se înfățișà în toată neteзimea ei, începeà deja să se pipăe cu mintea: rămâneà, da; însă pentru bătrân. Il va iertà pe Ionel? Poate. Pentru moment, alăturea cu mila de bătrânul, simțià vibrându-i în inimă o vie pornire împotriva lui Ionel.

In sala de jos, bătrânul întâlni pe Topescu.

— Acuma ai venit, Badeo?

— Da, domnule Zotescu.

— Vino puțin încoa.

Intrară în sala de mâncare, de pe acum orânduită pentru prânz.

Bătrânul șezù și îi spuse în puține cuvinte întâmplarea, fără anume amănunte.

Topescu se arătă adânc mâhnit.

— Acum, ne rămâne Badeo, să ne silim câte

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

trei, s'o facem. pe cât cu putință, să nu rămână numai cu gândurile ei. Dumneata ești ca al familiei: când dispui de timpul dumitale, și eu nu-s lângă ea, ține-i de urât; încurajează-o; insuflă-i cu încetul ideia de iertare pentru Ionel și credința că fericirea i se va întoarce.

— Da, domnule Zotescu, îmi voiu pune tot sufletul... răspunse el, abia stăpânindu-și bucuria că i se dă pas să se apropie singur de Ana.

— Îți mulțămesc Badeo.

Timp de o săptămână, în adevăr, bătrânul, Cezar, Topescu, ori câte trei, ori fiecare singur, stătură de vorbă cu Ana și, putură să-i aducă acea liniștire, îndestul de pe deasupra negreșit, dar oricum, stăvilitoare durerei.

Ne mai fiind numai cu gândurile ei, ideia de nenorocită își mai netezi colțurile înțepătoare, iar când se află singură, înainte de somn, nu mai aveă sbuciumările descurajării: se lăsă în grija viitorului.

Dacă tot mai plângeă, erà că-i veniau în minte amintirile epocei întâi a căsniciei.

Topescu, bine hotărât a se folosi acum cu ori ce preț de împrejurare, căutà cât mai dese convorbiri cu Ana, când bătrânul nu puteà veni la nora-sa. Atunci îl ocupà pe Cesar și el rămâneà singur cu dânsa.

Repezeanu, nu mai fusese primit, în săptămâna aceasta, după cum nimeni de altfel, dintre prieteni, nu fusese primit, sub cuvânt că Ana și Ionel plecaseră la o moșie...

Nici pe d-na Bavari, Ana nu voise s'o primiască, — și fu mare greșală din parte-i.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/morr1901-1932

In săptămâna a doua însă, în urma stăruitoarei cereri a lui Repezeanu, Ana îl primì : tot îi era mai de suferit decât soţia lui.

Bătrânul Zotescu eşise în oraş, după masă.

Repezeanu se arătă foarte pornit în contra lui Ionel ; făcuse cercetări şi aflase mai toate legăturile lui : cu actriţa, cu Zoe Bavari, cu d-na Zavorschi, poloneză, altă văduvă... I le spuse Anei toate acestea, în cât îi reînoì revolta sufletului şi o predispuse pentru ură pe Ionel.

Intenţiunea lui Repezeanu era, — înţeles cu nevastă-sa, — să hotărască pe Ana a se despărţi, a veni iar în casa lor, iar ei a se mai folosì de avere, administrându-i-o.

Dejà în timpul cât o crescuseră, îşi făcuseră destulă agonisire : acum lăcomia îi îndemnă să nu lase să le scape împrejurarea de faţă.

Cunoscând în deajuns că Ana nu-i prea avea la inimă, se ferì a-i şi propune întoarcerea în casa lor; pentru acum voià atât numai : s'o hotărască pentru divorţ.

Repezeanu plecă fără să-i smulgă cuvântul.

Îşi propuse însă să mai vie şi să mai bată fierul.

După plecarea lui, Ana rămase în fierbere adâncă de vrăjmăşie împotriva lui Ionel şi ideea de divorţ, — semănată de ruda ei, — începù să încolţiască : în adevăr, erà singura deslegare cu putinţă.

Se întâmplă ca Topescu să se întoarcă imediat şi s'o găsiască în acea stare de adâncă turburare.

Ana, cu vie pornire îi povestì lui Badea faptele lui Zotescu, şi'şi revărsă toată amărăciunea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

în lacrimi şi 'n cuvinte de descurajare, de ură, de dispreţ, pe omul ce-o nenorocise.

— Le ştiam toate acestea, doamnă, şi mă temeam că se puteà să le descoperiţi într'o zi, îi răspunse el cu adâncă mâhnire... Nu v'aduceţi aminte când m'am dus să-l urmăresc?

— Şi nu mi-ai spus...

— Înţelesesem din privirea d-v. că par'că voiaţi să amânaţi siguranţa trădării...

— Da... răspunse ea,—cu ochii ţintă în jos,— da... mai credeam că erà numai din gelozie bănuiala mea...

Topescu îi vorbi mult, mult... în aşa fel, în cât să-i înăspriască ura împotriva lui Zotescu, să-i lase însă credinţa într'un viitor apropiat, când, liberă, fericirea aveà să-i zâmbească iarăşi, fiindcă existau şi bărbaţi buni, cari 'şi dau inima numai unei femei.

Ana, în acea aţâţare a sufletului ei, mai presus de puteri, par'că simţi un îndemn urâcios de răzbunare, o pornire de-a se aruncà în braţe străine în a cărora strânsoare să vadă cum e plăcerea oprită; un fel de turbare de-a'şi mânji corpul acesta care fusese numai al bărbatului, ce'l împărţise, însă, cu al altor femei!

Şi în timp ce Topescu îi vorbià acum, cu căldură, punându-se pe el înainte, negreşit nu tocmai pe faţă, periculoasa idee o făcù să'l înţeleagă şi începù a i'l înfăţişà pe el ca om la îndemână.

Işi lămurià din trecut atitudinea lui respectuoasă, dar vădind iubire pentru ea; începeà să se umple de persoana lui, de simţimântul lui, şi chiar să vadă în viitor putinţa unei vieţi cu el...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Topescu simți par'că mersul apei spre el, pe ale căreea unde plutià preursita chemare.

Sosirea bătrânului oprì mersul: aţâţarea peste măsură işi grămădì însă apele, în sufletul Anei, şi făcu să dăinuiască nesănătoasa idee.

Bătrânul ii văzù starea şi să neliniştì...

Ana se retrase însă, cu oarecare vrăjmăşie par'că şi în contra bătrânului.

— Ce are Anuţa? ce s'a întâmplat? îl întrebă încet, după ce dânsa ieşì...

— Nu ştiu; am găsit-o foarte revoltată..., răspunse, fără altă lămurire.

In acea seară Ana nu se ivì la masă şi refuză să primiască pe bătrân, după cină, cum făceà de obiceiu.

Topescu plecă de vreme, dar cutezător, simţind că erà momentul, se strecură prin altă intrare, nevăzut de nimeni, şi pătrunse la Ana.

Trecuse o lună dela plecarea lui Zotescu.

O singură dată scrisese bătrânului, scrisoare ce pusese o săptămână ca să ajungă la Bucureşti, şi bătrânul ii răspunsese că criza încă urmà.

In realitate urmà mult mai gravă de cât işi inchipuià bătrânul: Ana erà a lui Topescu şi întrevederile lor erau pline de exaltare, — dureroasă la Ana, plină de fericire la el.

Ana simţià o plăcere răutăcioasă de-a înşelà privegherea bătrânului şi duioasa lui sarcină de-a o reapropià de fiul său.

Aveà întoarceri la ruşine şi la păreri de rău, când erà singură, — ca să le uite însă când înfocatul Topescu, precum ei ii păreà că nu fusese niciodată bărbatul său, — să furişà la dânsa, —

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcrr1901-1932

acum cu bunăvoința femeei de serviciu a Anei, cumpărată cu bani.

Trecură două luni...

Concediul lui Zotescu se reînoi ; criza Anei continuă ; îngrijurarea bătrânului să accentuă.

Intr'o seară Ana își dădù seama de ceva nou în ființa ei... După anume semne ghicì că purtà în sine o urmă... a dragostei cu Badea.

Stătù în cremenire câteva momente : o! dar dacă erà așa, atunci ce mai căutà în casa aceasta ?

Așteptă încă câteva zile, cu adevărată spaimă ascunsă în sufletul ei, — în care timp se ferì să mai primiască pe Topescu, — și când dobândì pe deplin convingerea că erà însărcinată, nu mai putù de rușine, de remușcare, de dispreț împotrivă-și...

Acum își dădù seama că greșise, poate mai rău de cât Ionel, — și o întoarcere a inimei ei spre dânsul se făcù deodată pe măsura violenței resimțimântului față cu ea însăși.

In asemenea momente o găsì bătrânul și se inspăimântă cu ce față pierită o vedeà, pradă unei grozave turburări.

— Ce ai Anuțo ? Ce sunt, dragă copilă, trecerile acestea dela liniște la disperare ? Ionel îmi scrie că să întoarce... că e aproape bolnav de inimă rea... de căință...

— Oh ! să se întoarcă ! să se întoarcă ! strigă Ana, ridicându-se și izbucnind în plâns, — apoi se alipì de pieptul bătrânului șoptind, printre sughițuri : dacă ar ști Ionel... dac'ar ști...

In acest strigăt bătrânul văzù iubirea care biruise... și o cuprinse în brațe, o sărută și o făcù să șadă lângă el...

Ii vorbì, o încredință cu înduioșarea sufletului

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

lui, că Ionel să întorceă plin de iubire și de dorul de-a fi iertat; îi înfățișă icoana viitoarei vieți a lor în deplină pace și uitare a trecutului... și o rugă să-l primiască, să-l ierte, să uite,..

— Voiu iertă, răspunse ea, încă plângând... voiu uită ..

Iar în gând își ziceă: oare el m'ar iertă, de-ar ști?

In acea noapte să trudi cu gândul să vadă: ce trebuiă să facă? Să ascundă taina? să rămână mincinoasă și aducătoare de sânge străin în casa bărbatului ei?

Ori să-i spună taina și să aștepte dreapta lui hotărâre?...

Grozavă luptă se dădu în sufletul ei onest, surprins de greșeala cea cu urmări triste... iar toată ura se întoarse dela Ionel la omul a căruia însinuare o văzù acum cu pătrundere.

Ea aveă întru câtva o scuză; dar el? El își urmărise un plan hotărât anume, mulțămirea dorinților criminale... Ea fusese victimă aleasă de mai dinainte...

Întoarcerea lui Ionel o găsì încă în nehotărâre...

Când il văzù foarte schimbat de suferință, umilit în căința lui, îngenuchiându-i înainte, în ochi cu lacrimi, și cerându-i iertare cu glasul adevărului care nu poate minți, curajul îi pierì, — dar plătì greșeala amarnică cu pornirea cea mai vie de iubire, cu care-l cuprinse în brațele ei. Plânsul îi eră al căinței ascunse, — iar în suflet îi cereă iertare de rătăcirea ei dureroasă.

Topescu turbă în adâncul lui, sub mască bucuriei, că lucrurile să împăcaseră; în acea turbare,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

își promiteă să nu-și lase nici el drepturile dobândite : par'că soție cu amant s'ar fi văzut acum întâea oară ?

Până cu multă căutare moment anume și să strecură într'o zi în camera Anei...

Când ea îl văzù, să îngălbenì ca moartă ; să ridică însă demnă, mândră, cu hotărâre.

Intrevederea fu furtunoasă, mai ales de partea lui, însă ea îi spuse adevărul în privința nefastei legături, ascunzându-i doar urmările !

Îi hotărâ cu tărie că, ce se putuse întâmplà, rămâneà rătăcire, însă cu neputință de-a mai continuà.

El o amenință să o descopere bărbatului...

— Vei face o faptă de om rău la suflet, domnule. Iar câștigul d-tale ? disprețul meu, ura mea... Dorința d-tale de-a'mi fi bărbat, după divorțul ce-ar urmà, nu s'ar îndeplini și vei rămâncà necinstit denunțător... Eată-ți rezultatul... Fă-o : spune-mă!.. Arată-te cât ai fost de recunoscător față cu familia ce te-a primit ca frate... Fă-o... Hai... fă-o !...

El își plecă ochii și, fără s'o privească, eșì umilit.

D-na Bavari, într'o zi, pe când erà la vizită intimă, vestì lui Zotescu că ercà să fie tată...

— Ah ! de ce 'i-ai spus așa de curând !... ii imputà Ana în chip prietenos...

Și își acoperì fața cu mâinele, foarte îmbujorată, cu inima bătând puternic. Ce amestec de simțiri erà atunci în sufletul ei ! : rușinea, durerea remușcării, teama ca Ionel să nu bănuiască ade-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

vărul, unite cu dragostea ce deja începuse a simți pentru acel ce avea să fie, oricum, copilul ei!

Acest amestec de simțiri o silise a nu'și împărtăși încă soțului ei, starea interesantă!

D-na Bavari îi făcuse minunat serviciu...

Ionel se ridică, transfigurat de bucurie, și se apropiă de ea.

— Cum? cu adevărat, Anuțo? Și să nu'mi spui bucuria? adaose, luându-i mâinile în chipul cel mai afectuos... Ce e rușinea aceasta copilărească! Dar nu înțelegi că mă faci și mai deplin fericit?

Și o sărută cu nespusă căldură, — în timp ce ea simțiă că-i piere sângele din față.

— Uite-o acuma cum s'a îngălbenit!... îi zise el. Nu! ești copil încă, Anuțo...

— Ei, sarcina își are ciudățile ei, domnule Zotescu... sprijini d-na Bavari, zâmbind...

D-na Bavari, ca și celelalte cunoștinți, nu simțiseră nimic din drama familiară a casei.

Totul se redusese dar, în ochii lumei, la un concediu cam puțin motivat și la o lipsă a lui Ionel pe timp nepotrivit, cât și la o indispoziție a Anuței... din ce cauză... se înțelegeă acum.

In acea seară, la masă, Zotescu spuse vestea cea mare, prilej din nou pentru Ana de-a schimbă fețe-fețe; — prilej pentru Topescu de-a încruntă o clipă din sprâncene în timp ce un junghiu ascuțit îi străpungeă inima de gelozie și de mânie: sarcina aceasta îi luă orice speranță de-a'și mai puteă apropiă pe Ana.

Copilul avea să fie, — și eră deja, — legătura cea mai puternică dintre amândoi soții împăcați.

Câteva zile umblă foarte înnorat la chip, că atrase luarea aminte a familiei Zotescu. Afară de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr 1901-1932

Ana, toți se interesară ce are? El puse înainte slăbiciunea, un rău a cărui cauză nu o cunoșteà... și aveà doar de citit pentru examenul ce se apropià!

Căută cu o privire să arate Anei care-i erà suferința, dar nu avù cum. Ana înlăturà putința.

In altă zi, pe negândite, o întâlni în grădină.

Erà frumoasă acea zi dela capătul lui Maiu, în acel colț de lume plin de lumină tainică și de umbră răcoroasă, sub salcâmii în floare.

Ana se plimbà, singură, în obicinuita-i stare de tristețe care o slăbise și o schimbase mult. Nu puteà să'și redobândiască liniștea, cu toate dovezile de iubire ce-i da Ionel, — poate mai de grabă din cauza aceasta.

O! ar fi fost altfel dacă n'ar fi greșit! sau, cel puțin, dacă Ionel ar fi fost mai indiferent!

Dar nu; iar ea erà pe cale să-i aducă, în schimb, un copil ce nu aveà nimic din ființa tatălui legiuit!

Uneori se pierdeà pe duioase gânduri în viitor, cu privire la acest copil, și dragostea de mamă îi mai alină remușcările.

Această dispoziție însă erà mai trecătoare decât cealaltă, de aceea și pătimià mai adânc...

Trebuià să primiască desmerdările soțului, bucuria bătrânului, convorbirile vesele în privința viitorului oaspe dorit de toți; trebuià să rădă, să se arate fericită, — și vedeà că nu puteà să fie, și se încredința că trebuià să ducă numai asemenea viață de vinovată, de prefăcătorie nepotrivită cu firea ei dreaptă și cinstită...

Acum nu mai învinovățià pe Ionel, căci din

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cauza lui i se întâmplase nenorocirea de pe urmă, cea mai grea din toate.

Vina toată o aruncă asupra ei,—și nu mai puțin asupra conlăptașului ei,—poate cel mai vinovat din ei amândoi!

Și iată-l acum de-odată în fața ei... după atâta timp de când nu se mai întâlnise singură cu el...

Nu'l ocolì însă, ci către la el rece, hotărâtă a-i tăià orice încercare.

El, aprins la față, emoționat, o privi cu tristețe, cu imputare... și cu glas înăbușit, blând, ii zise:

— S'a sfârșit dar între noi...

— Nu trebuià să fie ce-a fost, domnule... Știi bine că nu din iubirea de d-ta, a fost...

— Cu toate acestea te-am iubit și te iubesc...

— Prin nimic nu ți-am îndreptățit asemenea simțimânt... Te-ai folosit de momentele cele mai dureros de descurajătoare, ale vieții mele, și m'ai făcut a dumitale. A fost o crimă din parte-ți. Eu nu eram în stare să mă opun. Mi-ai întreținut apoi mereu ura în contra soțului, ca starea de aproape inconștiență a greșelei mele să'ți folosiască și mai departe... Și azi voești a'ți creà un drept dintr'o greșală pe care n'o căutasem? Fii om de omenie pentru viitor, cel puțin, și mă scutește de vederea d-tale... sau spune-mă, după cum m'ai amenințat încă odată, ca să se termine la urma urmei cu remușcările faptei mele...

— Dar nu înțelegi că nu mă pot lipsì de mulțămirea amară de-a te zărì, măcar?

— Nu te lipsì, dacă-ți place să mă chinuești; respectă-mi însă voința de-a nu mai căutà să mă găsești singură... Vederea d-tale în casa noastră

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

e o pedeapsă de toate zilele pentru mine și o merit...

Apoi, trecù înainte și se îndreptă spre casă.

Topescu nu avù buna-cuviință să se depărteze de casa aceasta, nici pe timpul vacanței, și primì invitarea bătrânului Zotescu de-a venì cu ei la moșia din Dâmbovița, unde aveau casă mare, loc destul.

Ionel, fără să știe de ce, începuse să simtă pentru Badea, tainică respingere, dar nu arătà lucrul. Nu se simți la îndemână dar când auzì pe bătrân că-l invită. Totuși tăcù.

Drept e că, la moșie, pe tot timpul verei, Topescu nu mai cuteză să se afle în calea Anei.

In Octombre, al acelui an, Ionel înaintă Prim Președinte al Curții.

In Noembrie Ana îi dăruì, ca pentru înaintarea lui, un băiat voinic și bucuria de-a fi tată.

Muma îi alese numele și d-na Bavari i-l boteză.

De-acì înainte, Ana nu mai avù altă grijă, altă mulțămire, altă dragoste decât pentru Alin al ei.

Cezar sfârșì liceul și Badea încetă de-a-i mai fi pregătitor : încetă pentru el și prilejul de-a venì în toate zilele în casa lui Zotescu.

Dar bătrânul îl aveà drag și erà prilej pentru Badea de-a să arătà cât mai des cu putință. Pe Ana însă nu o mai turburau vizitele acestea.

Dacă mai aveà încă remușcări, când vedeà pe Ionel drăgostind pe Alin, — ele se pierdeau mai apoi în îngrijirile ce trebuià să deà copilului.

In iarna anului 1867, familia avù durerea neașteptată de-a pierde pe Cezar.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Bătrânul, fu într'atât de greu lovit, că după două luni își urmă fiul în mormânt.

Acest doliu îndoit depărtă cu totul pe Ana de ori-ce legături de prietenie și Badea fu silit, mai ales că vedeà răceala lui Ionel, să nu mai treacă pragul casei.

Ana avù o ușurare.

Eată însă că domnul Ionel, față cu prea marea absorbire a Anei în creșterea copilului, începù, de și foarte cu pază, să-și aducă aminte de vechile năravuri.

La una din vizitele ce făcù într'o seară unei frumuseți atunci în toată vâlva, întâlnì acolo pe Badea Topescu...

Acesta, spre a-și înlesnì din nou intrarea în casa femeei de la care nu-și mutase încă gândurile,— să apropiă de bărbatul ei măgulindu-i slăbiciunile.

Și Ionel căzù în cursă. Începù să-l aibă tovaràș de petreceri, aproape cu totul trebuincios și să-i dea prieteșugul cel mai intim.

Așa se făcù, că abia își luă Badea titlul, și intrà în tribunal ca substitut, prin influența lui Zotescu.

El îi încurajà pașii în afară din casă, cu gândul că aflând Ana iarăși purtarea bărbatuli ei, el, Badea, să i se poată substituì... Tot erà substitut.

Dar în curgerea anilor, Ana, cu toate că aflà petrecerile soțului, nu se mai simțià atinsă...

Aveà cu cine să'și treacă viața, aveà cui să dea acea iubire neîmpărtășită și pururea duioasă, de care 'i erà plină inima : lui Alin.

In această iubire fără margini, erà și temerea ca băețelul să nu semene la caracter cu tatăl lui.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Dar tocmai temerea aceasta o făceà ca, încà din fragedà lui etate, să ia aminte copilului la toate aplecările, să-i studieze firea, să-i poată da îndrumare pentru mai târziu, spre a fi bun, energic, onest, harnic, cuminte.

Departe de orice atingere intimă cu societatea, ale cărei rele le cunoșteà, trăià numai pentru copilul care îi dà bucurii nemai spuse.

Il vedeà deștept, dejà iubitor, ascultător, silitor la școală și viitorul lui îi apăreà așa după cum inima ei de mamă dorià.

Râdeà acum, când Badea Topescu mai încercà uneori să pipăe tărâmul, punând înainte vieața ce duceà Ionel Zotescu.

Râsul ei disprețuitor, în liniștea deplină a inimii ei, cu mari suferinți cucerită, îl usturà rău pe vecinicul... pretendent, dar nu-l dezarmà... iar anii treceau...

Trecură anii, și Alin să făcù mare, tânăr frumos, bine crescut, plin de demnitate, mândria mumei, răsplătită pentru truda ei de ani de zile...

Tatăl, Președinte la Casație de câtva timp, — dacă nu putù a-și face din fiu, un tovarăș de petreceri cum ar fi vrut, — căci de-ale lui obiceiuri tot nu să lăsà, — făcù din Alin magistrat și-i dădù putința repedei înaintări...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

PARTEA II-a

I.

Cerul erà de-o frumusețe, nespusă par'că, deși cine știe de câte ori mai fusese astfel: limpede, adânc, luminat de luna ce se apropià de jumătatea ei, în preajma căreia Marte strălucià plin de violiuciune, ca un logodnic, plin de lumina fericirii, în preajma iubitei.

Și erà plăcut răcoroasă această seară de 1 Octombrie, acum după ce se potolise căldura zilei, zi dintr'un șir lung de zile secetoase, cari nemulțumiau pe agricultori,

Praful de pe ulițile, aproape de loc udate, supărător în timpul zilei, nu mai turburà aerul, odată cu astâmpărarea întrucâtva a circulațiunei.

Marea clădire locuită de familia Zotescu, așezată către stradă și înconjurată de grădină, stà întunecoasă, parcă'i-ar fi lipsit stăpânii.

Totuși intrării cu gang ii erau deschise înlături porțile mari de stejar și numai lumina lunei te făceà să deosebești, dincolo de gang, o alee ce se pierdeà pe sub copaci.

Dacă fața dinspre stradă arătà a fi prietenă cu noaptea, cea din lăuntru primià toată lumina lunei, iar pe una din ferestrele catului de sus lăsà să străbată, în o încăpere, o largă șuviță de lumină.

Ferestrele subsolului erau toate luminate; în acele încăperi se simțià mișcare, însă nu și sgo-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvaniaro/mdr/1901-1932

mot. Astfel, persoana din încăperea cu fereastra deschisă, culcată pe «dormitoare» de pluș verde, puteà să viseze în bună pace, cu privirile duse în adâncimea înstelată.

Cu capul rezemat pe un braț adus pe după gât, cu cellalt braț dealungul corpului, de adâncită ce erà pe gânduri, nici nu se mișcà.

Dar nu vis de liniște de suflet, ci mai degrabă adunare de gânduri hotărîte, păreà să-i fi cuprins ființa.

Sprincenele ei, bine trase, stăteau apropiate prin încrețiturile locului dintre ele; căutătura îi erà aspră; buzele din când în când se mișcau ca subt apăsarea unor cuvinte ce nu trebuià să se audă.

Și de altfel, chipul întreg, în privazul părului aproape alb, nu arătà lipsă de bunătate.

Trăsurile feței erau foarte delicate.

Erà distincțiune în înfățișarea ei toată și încă destulă tinerețe și mlădiere.

Frumusețea acestei seri erà departe de simțirea ei, iar în acea priveliște din cadrul ferestrei, cine știe ce altă priveliște o făceà să sufere; cine știe ce furtună de gânduri îi turburà sufletul,— nepotrivire, de care nu'și da seama,— dintre starea ei și liniștea naturii. Și tocmai această liniște înlesnià dăinuirea tainicei furtuni.

Deodată se auzi răsunând niște pași pe asfaltul intrării și apoi pe pavajul din jurul fațadei de dinlăuntru, către intrarea obișnuită zilnic.

Doamna tresări, se ridică, își trecù o mână pe frunte, pe ochi, și stătù în dreptul ferestrei, să asculte și să urmăriască direcțiunea pașilor.

De îndată ce simți că pașii se îndreaptă spre

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

acea încăpere, întoarse repede un «buton» din preajmă, și lumină se făcù în cele trei becuri electrice ale unei lampe din tavan.

Chipul i se schimbase deja. Ochii ei mari, negri, catifelați, răsfrânseră licărire de bucurie și par'că de nerăbdare, deși pașii erau aproape.

Iar când îi bătù în ușă, cel așteptat, cu dulce glas de dragoste rostì repetând:

— Intră, Alin, intră...

Un tânăr ca de vre-o 30 de ani, nalt ca dânsa, subțiratec și mlădios ca dânsa,— aproape icoana ei, în deosebi ochii, cari erau albaștri,— se ivì zâmbitor și înainta de-i sărută mâna cu respectuoasă iubire fiească.

— Ești singură, mamă?

Și căută în jur cu privirea.

Ea, îl sărută pe obraz, îl făcù să șadă și se așeză alături, privindu-l cu nespusă duioșie, cu care voià par'că să'l desdăuneze de-o nemulțămire ce presimțià s'o aibă.

— Singură, Alin, ii răspunse.

— Dorina?

— N'am auzit să se fi întors...

— A! a eșit?

Și se uită repede la ornicul din părete...

— Șapte.., șoptì, și se întunecă.

— Trebue să vie. A eșit cu prietena ei, cu d-na Forănescu.

— A! cu dânsa... Și par'că se mai insenină.

— Nu știi tu, dragă Alin, că moda aceasta nouă, cu ceaiurile de seară, ține cam multișor de vorbă?

— De altfel, și eu am întârziat la Curte, am

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/morr1901-1932

avut un proces mare... Și iarăș puțină ceartă cu Președintele.., rostì cam *enervat*.

Prin ochii mumei trecù un nor; zàmbì însă...

— Cum de se întâmplă așa de des ciocnirile acestea? Eu îl știu pe Topescu om bun, magistrat de seamă... Erà apoi bun prietin,.. al tatălui tău, zise ea, după puțină codire.

— Și totuși, mamă, s'ar părea că Topescu are ceva în contra mea...

Muma avù o tresărire pe care tânărul n'o observă.

Acesta urmă:

— De câteori intrăm în camera de chibzuire și de câteori îmi arăt părerea când discutăm sentința de dat, Topescu mă combate; iar dacă eu țin la părerea mea, care este și a celorlalți foarte adese ori, el rămâne în contra și face opinie separată...

— Ești tu sigur, dragă Alin, că nu greșești? că el poate are dreptate? îi zise cu blândețe.

— Nu zic că nu, uneori. Dar m'am încercat să arăt că văd greșit; el atunci se pronunță tot în contra mea și astfel, judecă drept. Merge cum trebue să meargă, când judecă alt membru ca președinte și eu sunt în ședință, ori când judecă el și eu nu sunt.

Doamna Zotescu privi în jos câteva clipe și avù o scânteere de ciudă în căutătură.

— Ei, dar în sfârșit, dragă mamă, aceasta îl privește...

— A! ba nu; mă privește și pe mine; vine rar pe la noi, dela moartea lui tată-tău, dar am să 'i-o zic, când îl voiu vedeà... Voiu o lămurire...

— De ce, mamă?... Te rog: lasă-l în pace...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Oamenii aceştia, cari îmbătrânesc flăcăi, ajung a fi răutăcioşi, ursuzi, foarte iuţi de fire...

Doamna Zotescu nu mai stărui... Atunci se auzi uruitul unei trăsuri, paşi ai servitorilor ce dădeau fuga, apoi glasul unei femei tinere:

— Dar ce e întunericul ăsta, «*Jan*»?

«Jan» era feciorul din casă.

Într'o clipă se făcu lumină pe scara intrărei, în sală, în o cameră din aripa cealaltă.

— La revedere, mamă, la masă...

Şi Alin eşi repede.

— Cum o iubeşte! murmură muma, cu tristeţe, şi oftă.

Chipul ei luă iarăş înfăţişare aspră...

Alin îşi întâmpină soţia în chipul cel mai drăgăstos, sărutând-o, în timp ce ea abia îi răspunse la sărut.

Oprindu-se îndreptu-i, cu zâmbet «cochet», îl întrebă:

— Sunt «gigea»?

— Ca totdeauna, Dorino..., şi-i petrecu un braţ pe după talie.

— O! ce de complimente mi s'a adresat în astăseară, la doamna Bavari... Erâ o lume.., De-ce n'ai venit şi tu? Toţi regretau lipsa ta, zise cu glas lipsit de adevăr.

— Am fost până târziu ocupat la Curte...

— Ah! magistratura asta!

Şi cu dispreţ în priviri, se desfăcu de calda strângere.

— Mă laşi să'mi fac «toaleta», nu-i aşă? Ne vedem la masă...

Repede apoi, se depărtă. Alin urmări cu ochii duioşiei sprintena înfăţişare a prea frumoasei fiinţi,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

și când fosnăitul fustelor de mătase nu se mai auzi, și când ea se făcù nevàzută, Alin trecù în biuroul lui.

Se întorsese, o sărutase, erà mulțămit și cu liniște se așeză la biuroul de lucru.

O iubià, în adevăr, pe frumoasa Dorina, cu aceiaș pasiune, ca de când o luase...

O vedeà prea «cochetă», prea iubitoare de lume și de petreceri, uneori cam rece față cu el, dar toate le atribuià capriciilor unei tinereți prea mult răsfățată, și acestea nu-l îngrijau.

Increderea ce aveà în Dorina nu-i deșteptà simțirea geloziei ce doarme în sufletul oricărui bărbat iubitor.

Credeà în iubirea ei, ca neschimbată, prin iubirea lui ce o simțià neschimbătoare.

Obiceiurile «lumei mari», din care făceau parte prin avere și prin educațiunea datorită acesteea, îi plăceau și le respectà întru cât vedeà pe Dorina că ține la ele cu deosebită grijă și căutare.

De aceea nu se gândise vreodată că aceste obiceiuri puteau aveà și ceva primejdios în ele, ca de pildă eșirea soției singură și vizitele la anume ore ale zilei în familii, unde se adună mai ales tineri neinsurați.

El nu luà seama că Dorina într'adins căutà să se ducă fără el. Par'că ar fi vestit-o cine știe cine că în cutare zi Alin erà mai mult ocupat decât în alta: atunci plecà mai de vreme de-acasă și se întorceà aproape de timpul mesei; ori atunci primià vizite în apartamentul ei, fără să poftiască și pe soacră-sa...

Numai Sâmbăta, «ziua ei fixă», de primire, Alin

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

căută să nu lipsiască și atunci erà de față și muma lui.

Relațiunile dintre noră și soacră erau, pe față, cât se poate de prietenoase, — de fățarnică duioșie chiar, din partea Dorinei, — de îndestul de amăgitoare dragoste din partea bătrânei, mai ales când erà de față Alin sau și persoane străine.

In realitate, bătrâna n'o puteà suferì pe noră din cauză că-i citià în suflet și-l vedeà gol de orice simțimânt pentru Alin al ei, pentru tot ce iubià ea mai mult în viață: totuși, la început își putuse stăpânì gelozia că fiul său iubià și o cuprinsese și pe Dorina în inima ei gata de jertfă pentru unicu-i copil.

In realitate, de asemenea, Dorina nu-și puteà suferì soacra, chiar dela început, când îi înțelesese gelozia, și mai apoi, din ce în ce mai mult, cu cât simțià că bătrâna o spionà cu privirile și, după un timp, prin servitoarele ei.

Vedeà că bătrâna îi cunoaște năravurile și că nu i le încuviințează de fel; iar acum se temeà de câtva timp să nu-i afle și anume legătură nepermisă...

Se ferià, negreșit, cu toată îngrijirea, mulțămind aparențele, dar, ori cum, se temeà, și ajunsese să urască grozav pe bătrâna, să-i doriască moartea...

Hrănià planul chiar de-a'l face pe Alin să nu mai locuiască în casa mume-si, însă simțind cât erà de greu lucrul, se mărginise numai la exprimarea, către Alin, a unei dorințì vagi...

Erà ciudată firea acestei ființì: dacă ar fi aflat că Alin o înșelà, ar fi fost în stare să-i arunce în față vorbele cele mai rele... La ideea aceasta, — mai ales că se știà adulteră, — vedeà roșu îna-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

intea ochilor: suferià de gelozie; suferià în amorul ei propriu.

Să-i fi aflat Alin purtarea, s'ar fi simțit foarte nenorocită, căci ar fi ajuns la despărțire, și nici în ruptul capului n'ar fi voit să nu-i mai fie soție.

Nu-l iubià, căci iubirea adevărată insuflă ființelor curățiа de sine și respectul de omul iubit; ținеà la el, căci îl vedeà bun, căci erà plăcut, tânăr și cinstit de lume, și simțiа că altul ca el greu ar ar fi găsit, spre a-i fi starea în societate așa cum o aveà azi.

Că aveà și ea destulă avere personală, nu se mulțămià: în caz de divorț, nu l'ar mai fi avut pe el...

De ce-l înșelà dar? Taină. Taină a unor alcătuiri omenești, pe cari Firea le a greșit, ori pe cari Familia nu le-a știut călăuzi.

Odăile de mâncare erau în catul întâiu: cea de toate zilele în aripa în care locuià bătrâna; cea pentru ospățuri, în aripa în care locuiau soții. Așa se orânduise, dela începutul căsniciei soților, și așa rămăsese. Chiar când bătrâna se află la moșie, tinerii, cu toată dorința Dorinei de-a face odaea de mâncare în aripa lor de locuit, doar ar rupe măcar cu unul din obiceiurile ce nu-i plăceau, își aveau masa tot în încăperea cea de-demult.

După ce Dorina își termină gătеala de cină, se îndreptă spre camera soacră-sî,— vrând-nevrând — de oarece erà deprinderea de a se coborî împreună la masă.

Trecând pe dinaintea ușei biuroului lui Alin îi bătù în ușă și trecù înainte.

Alin eșì repede și o rugă să-l aștepte: ea în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cepù să fugă, răzând, în chip de glumă, şi intră la Ana Zotescu.

Îi sărută mâna, — sau mai drept închipuì sărutarea, căci nu-i atinse mâna, — iar d-na Zotescu închipuì sărutarea pe frunte: astfel, cerința de neînlăturat se îndeplinià.

— Sper că nu m'aţi aşteptat prea mult, zise Dorina cu glas dulceag... după o fugătoare căutătură la soacră-sa.

— Mai mult ca de obiceiu, când eşi în oraş, — nu, îi răspunse ea cu prefăcută bunătate, în care se simțià înțepătura luărei în râs.

Atunci intră Alin...

— Doamnele «sunt servite»... vesti el, din prag.

— Minunat fecior de casă mare, îi zise Dorina, şi apropiându-se îi dete un bobârnac peste nas.

El, râse, mulțămit, ca de cine ştie ce desmierdare, şi-i oferì braţul...

— Nu... Dă braţul cui are nevoe... îi răspunse, plecându-se respectuos Anci.

— Mie 'mi lasi pe «feciorul»... râse Ana; apoi cu duioşie: în adevăr, e feciorul cel mai vrednic de iubirea unei mame.

Pe când coborau larga scară acoperită cu covor şi cu preş, feciorul «Jan» le vestì sosirea d-lui Amedeu Cucumino...

— A! ce bine 'mi pare, strigă cu vioiuciune Dorina. Numărul patru mai întrerupe monotonia numărului trei...

Ana nu avù timp să răspundă acestei muşcături ce o înțelegeà ca fiind pentru ea în deosebi, — căci d-nul Cucumino se ivì, fără pardesiu şi pălărie, ca obişnuit al casei.

— Nu-i aşa că sunt la timp?...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistetransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Par'că ai dat cu bobii, dragă Amedeu, îi răspunse Alin, în timp ce el sărută mâna doamnelor.

— Nu cred să vă «importunez»...

— Nici de cum, domnule Cucumino, îi zise Dorina și-i luă brațul cu familiaritate...

— Nu cred nici să nu găsesc mâncare destulă, adaose, în chip de glumă, — de altfel de prost gust.

— Depinde de poftа de mâncare a oaspelui... zise Ana.,.

— O! am o poftă... de turist englez...

Intrară în sala de mâncare, de plăcută înfățișare, nu prea spațioasă.

Amedeu Cucumino e «tip» ajuns acum obișnuit în societate. El se impune cunoștinței tineretului care petrece, și prin ei, familiilor.

Nimeni nu-l întreabă de unde este, ce face, cine este. Cunoaște slăbiciunile unora și ale altora; le măgulește sau le exploatează; se alipește unora, se ține de alții și rămâne pretutindenea. Te miri cum de are timp să se arate peste tot locul, acelaș totdeauna, vesel, spunând lucruri à noste, adeseori prostii sau chiar obrăznicii cutezătoare, ascultate, primite drept spirit, de care mulți, foarte mulți, fac haz. El nu-i în acelaș timp și alergător după cuceriri: de aceea poate nici unui bărbat nu-i e teamă de el. Drept e, căci nici femeile nu'l socotesc omul dragostei: de aceea poate el nu are rivali.

Se pare că unica lui țintă este să trăiască pe la mesele tuturor cunoștințelor. Se poate chiar să-și fi făcând o listă a acestora, așa ca să nu vadă vreun restaurant cu ochii, sau și în cazul acesta, nu el trebue să plătiască mâncarea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/morr1901-1932

De altmintrelea, întru cât privià pe Amedeu, nu e fire rea; n'a făcut cui-va rău vreodată.

Dacă se pare că vorbește de unii și de alții, nu din dorința de a defăimà o face, ci numai din deprinderea de a fi «ecoul» celor ce se zic ici, colo, dincolo.

Cât timp ținù cina, Amedeu, cu rară îndemânare, îmbucà voinicește și puteà să și povestiască noutăți. Erà aproape o artă, la el, această îndoită acțiune.

D-na Ana Zotescu nu'l prea făceà haz, dar de hatârul lui Alin îl răbdà, cu toate că uneori nu-i treceà anume grosolănii.

El nu se supărà și căutà să dreagă greșeala, dar nemerià să greșiasscă și mai rău față cu gustul Anei.

— «Apropò», zise Amedeu, poimâni, la alergări, are și Bazil un cal: «Heliotrop». Eu «prognosticez» pentru el, și sunt sigur că va dà câștig mare la «pariuri»... Să «pariezi», Alin.

— Adevărat. Ai oprit lojă, dragă? întrebà Dorina.

— Te rog, să mă ierți, Dorino, am uitat...

— Ah! ce magistrat uituc! râse ea.

— Mă rog, mă rog: trec eu mâine la Jokey-Club și te înscriu Alin... lojă rangul întâiu...

— Negreșit, zise Dorina; îți mulțămesc domnule Amedeu.

— O! n'ai de ce...

— Dar de când Bazil Florănescu are cai de cursă? întrebă Alin.

— Mă mir și eu... Corina nu mi-a spus, și am dat azi vizite cu ea... zise Dorina.

— Dar când își spun unul altuià ce fac, d-na

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

și d-nul Forănescu!... râse Amedeu... Ei sunt două puncte opuse și foarte depărate, ale axei conjugale... Mă mir cum se mai ține echilibrul casnic. Cel puțin așà aud... se grăbì să zică, dacă văzù pe Ana Zotescu că încruntă puțin sprincenele.

— Mie'mi pare persoană foarte cum se cade, Corina... zise Dorina.

— Și mie, Forănescu, rostì Alin.

— Când se arată în lume amândoi, negreșit; se șoptește însă... multe, pe socoteala amândurora...

— Vorbe răutăcioase, se grăbì să afirme Dorina...

— Copilă dragă, când începe lumea a vorbì, este cevà; de aceea e greu lucru alegerea prietenilor. Viața lor greșità răsfrânge umbră asupra vieței corecte a altora, zise Ana, intenționat.

Dorina nu se putù oprì să nu se înroșiască puțin: erà o lecțiune pentru ea.

— Nu te-am văzut azi la doamna Bavari, d-le Amedeu... se grăbì ea să schimbe vorba.

— Ceaiul mă enervează, doamnă... răspunse Amedeu, râzând. La doamna Bavari îmi plac numai seratele...

— Mâncăciosule! îi zise Alin, râzând.

— Cel puțin te-ai săturat astăseară la noi? îl întrebă Ana.

— Cred să mai mănânc ceva, mai târziu, răspunse c'un hohot de râs. Mă rog, dar par'că obișnuiați altădată și «fine-champagne» la cafea...

Cafeaua aburià plăcut în cești, cam mici însă.

— Drăguțe degetare... zise Amedeu, ridicându'și ceașca în vârful degetelor.

Dorina sună și porunci să se aducă sticla cu cognac.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistetransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Altădată voiu aveà grijà să pregătesc o doniţă pentru d-ta, tinere, îi zise Ana.

— Sărut mâna, doamnă.

— Cafeaua nu te enervează presemne .. râse Dorina.

— La dv.? o, nu, niciodată...

— Mare compliment... zise Dorina.

— In raport invers proporţional cu vasul care o cuprinde. Al eată cognacul...

Şi fiindcă aproape sorbise cafeaua, umplù ceaşca repede cu cognac, apoi îşi turnă şi într'un păhărel.

— Ah! am uitat să vă spun că se pregăteşte la Curtea Princiară o frumoasă serată... Sunt sigur că veţi fi invitaţi...

— Nu cred, răspunse Dorina cu părere de rău. Bărbăţelul meu e foarte negligent: nu se apropie de Curte... afară doar de Curtea lui de Apel...

— Nu vorbì aşà, dragă Dorino, îi zise Ana.

— Uite, să vă spun drept, aş voì mult să fac şi eu parte din societăţile pe cari le patronează Familia Regală.

— Bine, dragă Dorino, voiu căutà să'ţi îndeplinesc dorinţa aceasta.

— De altfel ţineà de tine, Dorino, îi zise Ana, să te introduci.

Clementa Bavari, amica mea, naşa lui Alin, este în două, trei din asemenea societăţi.

— Nu m'am gândit...

— Să o vizităm amândouă, şi să-i vorbim.

— Mulţămesc, mamă... îi rostì, fără însă a se uità la ea.

După ce terminară cina, trecură într'un salonaş,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

iar după puțină convorbire încă, Amedeu se ridică să plece.

— Îmi dați voe să mă duc să'mi fac digestia... Și apoi, pentru astăseară am golit sacul... cu noutățile...

Nimeni nu'l mai opri.

După plecarea lui, Ana își luă bunăseara dela copii, și trecù în salonașul ei de seară.

Dorina, se plimbă puțin prin încăpere, apoi se apropiă și se alipì, desmierdătoare, de Alin.

— Dragă Alinel, îi rostì, vrei să mai stăm amândoi de vorbă?

— Firește că da, scumpă Dorino... Tu nu știi că-i mulțămirea mea cea mai prețuită...?

— Nu ți-ar plăceà ție o călătorie de câteva luni în străinătate?

— Negreșit că da.

— Ne-am luat de cinci ani, și afară de călătoria de nuntă, pe care n'o pot uità, alta n'am m'ai făcut...

— În adevăr că n'o poți uità?

— De sigur... Ce i mai plăcut decât să petreci în locuri frumoase pe cari le cunoști numai din nume!

— O greutate este în a dobândì un concediu prea îndelungat...

— Ah! da... cariera asta a tà! zise ea cu oarecare nuanță de dispreț. Apoi, cu drăgălășie: ce mult mi-ar plăceà să văd pe Alin al meu, în politică de pildă, căutat și distins, căci la onoruri și demnități îți dau drept poziținea ta și meritele tale personale... Magistratura te ține închis și mărginit, lipsit de mișcare... Și mie îmi place sgomotul, lupta politică, strălucirea... la care vezi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mom1901-1932

că tind și ajung oameni cari n'au nici averea ta, nici calitățile tale...

Alin o ascultase zâmbind, înfiorat de plăcerea că o vedeà și mai frumoasă în aprinderea din acele clipe.

— Dar magistratura e apostolat, dragă Dorino, pentru cei ce o înțeleg și o iubesc.

— Cu adevărat, răspunse ea oftând: liniște, rol șters... Loc potrivit pentru săracii ce pot trăi numai de pe urma slujbei lor...

— O! te rog, te rog, Dorino, nu luà așà lucrurile... ii zise Alin cu imputare blândă...

— Și cu toate acestea nu poți călători... fiindcă... e greutate să dobândești concediu îndelungat... Cum ar fi, dacă ai fi liber?!

— Crezi însă că a te ține de politică, de demnități, — vorba ta, — înseamnă a fi liber? Atunci ești și mai reținut, de luptă...

— Eu văd că deputații, Miniștrii se plimbă luni întregi...

Alin nu se putù oprì să nu rădà în fața judecății ei de pe de-asupra, a lucrurilor.

Ea înțelegeà demnitățile fără îndatoririle de care ele il leagă pe omul politic... Pentru ea munca nu existà, ci numai aparențele luminoase ale acelor demnități...

— Tu, dacă m'ai iubì cu adevărat, ai căutà să fii liber și să te folosești de plăcerea de a petrece cu mine ori unde ne-ar duce capriciul... fantaziea... Așà înțeleg eu viața celor bogați... Altfel, la ce folosește bogăția? Te rog, Alinel dragă, lasă magistratura...

Și-i înlănțuì gâtul, cu brațele ce-i rămaseră goale, albe, plăcut mirositoare.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

El o strânse în braţe şi o sărută, însă nu se rostì.

Ea aşteptă puţin, şi dacă văzù tăcere din partea lui, — în lipsa ei de adevărat simţimânt pentru el, — se desfăcù încet, încet, până ce se ridică supărată.

— Dragă Dorino, îi zise atunci el, cu seriozitate, o hotărâre în felul tău de a voì, nu se poate luà numai decât. Imi dai voe să mă mai gândesc?

— Gândeşte-te, dragă...

Şi, după câţiva paşi prin încăpere, rostì:

— Mâine am «zi fixă»... Cred că n'ai uitat. Te rog să treci mâine dimineaţă pe la Capşa şi să «aranjezi» cu «bufetul»... Cred să am multă lume...

— Bine, dragă Dorino...

II

In ziua următoare, casa întreagă aveà altă înfăţişare.

La intrarea cea mare doi feciori, cu fracuri şi cu mănuşi albe, stăteau de-oparte şi de alta a uşii, lângă scară; alţi doi în susul scării, alţi doi, trei, în sala alăturată salonului prefăcută «bufet» şi împodobită cu plante.

Salonul, luxos mobilat, cu mobilă de curând înlocuită, potrivit modei timpului, începuse a se umple după orele cinci.

Trăsuri, cupeuri, curgeau unele după altele, lăsau pe musafiri, ocoliau prin curte şi eşiau să se rânduiască în stradă.

Dorina primià cu multă pricepere, ajutată de Alin.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

Această «zi fixă», eră aproape serată cu pretenţiuni, după cum o dovediau gătelile doamnelor şi smocking-urile domnilor.

Numai danţul lipsiă şi muzica. Incolo, butetul da de lucru voiniceşte musafirilor.

Cei ce erau în relaţiuni de curată «etichetă», schimbau câteva vorbe, se cinstiau cu câteceva şi plecau; cei mai intimi prelungiau vizita şi întreţineau convorbirile, pe grupuri, pe scara tuturor evenimentelor «mondene» ale zilei sau ale săptămânei.

Bazil Forănescu, proprietar bogat ce nu'şi vedeà moşia decât la doi trei ani odată, dar pe arendaşul grec, regulat, la termene, şi chiar mai degrabă adese ori,— om nalt, fălcos, roşcovan,— se vedeà a fi cam trecut, dar nu se da. Se îmbrăcà foarte pretenţios, îşi da înfăţişare de cuceritor şi nu se puteà zice că nu izbutià, din cauză că ştià să risipiască bani cu grămada.

Venià cu soţia, dar se grăbià să o piardă şi să nu mai ştie de ea. Adese ori plecà singur. Intr'un grup de doamne ce-i făceau alaiu, tăià palavre cu meşteşug şi aşteptà momentul când să poată schimbà în taina câtorva clipe, cuvinte hotărîtoare cu vreo nouă eroină a nopţii ce aveà să fie.

Doamna Corina Forănescu, mai legată de aparenţe, ţineà să le împace.

Intr'un grup de doamne şi de domni, neînsuraţi, întreţineà convorbirea, dar păstrà atitudinea unei femei serioase. Numai cu privirea din când în când îşi spuneà ahtul inimii, tânărului Alexandru Ghelican.

Acesta, nu urât, aveà cel mai nerușinat chip

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de îndrăsneț... Nalt, destul de trupeș, dar și mlădios în mișcări, mueratec ca înveșmântare, așa de gătit ce era și îngrijit până în cele mai mici amănunte, —înfățișà «tipul» craiului, pentru care numai femeile,— nu femeia,— era viața-i toată.

Și ușuratecele se dădeau în vânt dupe el.

Prin câte scene de gelozie ascuțită, se făceau unor altora, dușmane! Iar el râdeà de se prăpădià... Și ele o știau, fără să se supere pe dânsul, decât în chip foarte trecător.

Romulus Câmpoviceanu era alt tip primejdios; de statură potrivită, modest ca înfățișare, mai să zici copilandru nevinovat, îmbrăcat cu oarecare neglijență voită,— ceeace îl prindeà însă, — ascundeà sub asemenea aparență înșelătoare, multă îndrăzneală, calcul strâns, ambițiunea de-a parvenì prin femei și prin puternicii zilei.

Acesta era în mrejele Dorinei sau mai degrabă el o prinsese în lațurile lui ascunse.

De aceea, cam pe delături stând, cu rol șters, păreà că studiază mișcarea salonului; se amestecà în vorbă cu unii și cu alții numai când nu puteà face altfel și pândià prilejul când să strângă pe furiș mâna Dorinei, în trecere repede, și să-i șoptiască o vorbă de dragoste sau de admirare.

Și ea se păreà că'l place mult, după privirile ce-i adresà.

Doamna Bavari, — de origină italiană, — persoană respectabilă prin situațiunea soțului ei, fost și viitor ministru, și prin buna ei înfățișare de femee casnică cuminte, stà de vorbă cu vechea ei amică doamna Ana Zotescu.

Se ivì în fine și Amedeu.

Salută repede pe stăpânii casei, și, par'că ar

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

fi căutat pe cineva, începù să treacă dela un grup la altul, să semene câte un cuvânt, două, să culeagă exclamaţiuni de mulţămire că se arătase, să ’şi facă meseria de neobosit palavragiu.

Cum dădù de Bazil, îl bătù pe umeri:

— Admirabil, articolul-cronică în care domnişoara Poiulescu dela Naţional e ridicată în slava... Artei...

— Şi de ce mi-o spui mie, Cucumino dragă, îi răspunse Bazil, cu ton de nobil plictisit.

— Ei, las’că ştim noi ce ştim, Bazil... Dacă nu l’ai scris d-ta, l’ai inspirat, adică l’ai plătit cronicarului...

Doamnele din grup începură a râde; Bazil nu se supără; mai degrabă se arătă încântat că se puteà şti în ce chip puteà el să inspire... admiraţiune pentru o frumuseţe ce’l ispitià.

— Şi zău dacă are talent, exclamă una din doamne... Rochile ei prea «elegante»... ţin loc pe scenă. Ele... joacă rolul...

— Şi frumuseţea, d-nă... vă rog să nu uitaţi... zise Cucumino... şi, salutând, se depărtă...

— Are haz, Cucumino... râse o doamnă.

— E bun băeat, zise Bazil...

In acel moment îşi făcură intrarea Ministrul plenipotenţiar al Belgiei, cu d-na, Secretarul de Legaţiune al Franţei, doi ataşaţi militari străini şi tânărul Ministru al Justiţiei, Aromeanu, care, în călitatea lui de flăcău, ţineà să deà lui Zotescu dovadă că-i plăceà... d-na Zotescu.

Grupurile se desfăcură, spre a se întruni, în cerc, în jurul însemnatelor persoane nou sosite.

De această mişcare se folosi d-na Forănescu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

spre a se apropia de colțul în care se strămutase Câmpoviceanu.

— Domnule Romulus, îi șopti în chip familiar, te rog, în interesul d-tale și al Dorinei, fii mai circumspect... Prea dese strângeri de mână... și, înțelegi pericolul.

Romulus să făcu roșu până în albul ochilor și răspunse cu prefăcută teamă:

— O! da... aveți dreptate, doamnă...

— De altfel vino să mă vezi ori când, între două și patru... Avem mai multe de vorbit...

Privirea-i fu provocătoare... și nevinovatul tânăr... înțelese.

In clipa aceea d-na Ana Zotescu bătrâna, și d-na Bayari privind din întâmplare într'acolo, îi văzură în acel între patru ochi semnificativ...

Se uitară una la alta, apoi:

— Pe tânărul acela îl văd pentru întâia oară la noi... zise d-na Zotescu.

— A! e băeat foarte cuminte, inteligent și modest. E prieten cu fiu meu, Petrică... Trebuia să vie și el, și văd că întârzie...

— Nu'mi place atitudinea d-nei Forănescu față cu el...

— Ei, dragă Ano, familiei noastre românești i se prea ruinează temelia...

Apoi, după o clipă:

— Fiindcă veni vorba între noi de d-na Forănescu, îmi dai voe să'ți atrag prietenește luarea aminte asupra legăturii prea strânsă dintre dânsa și Dorina.

Iar privirea ei spuse mai mult decât cuvintele.

D-na Zotescu se înroși...

— N'o încuviințez... dragă Clemenșo... Poziținea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcm1901-1932

mea de soacră e foarte delicată însă față cu Dorina, ca noră...

Privirea ei, de asemenea, complectă ideea...

— Da, mai de grabă o prietenă ar puteà să-i atragă luarea aminte, zise d-na Bavari...

— Vom mai vorbi, dragă Clemenţo, de lucrul acesta.

Alexandru Ghelican lăsă şi el cercul în care se discută politică externă şi se apropiă de Dorina... politica lui... internă.

— Neobosită adese ori, încântătoare totdeauna, îi şopti, acoperind-o cu priviri înflăcărate...

Îi ştiă legătura cu Càmpoviceanu şi o socotiă că ţine de prea mult timp. Pe Dorina o consideră novice încă şi voià el s'o înveţe arta iubirii.

— Un compliment nepotrivit, lângă altul, exagerat... răspunse ea privindu-l drept, fără să se arate turburată sau jignită.

— Nu, doamnă, căci primiţi odată pe săptămână, iar frumuseţea d-voastră ne farmecă fără întrerupere, întru cât vă întâlnim în toate zilele.

Ea se mulţămi să zàmbiască.

Atunci se apropiă Amedeu.

— Màine vom aveà fericirea să vă vedem la curse? întrebă Ghelican.

— «Apropo»... rostì Amedeu... Tocmai că v'am reţinut loja, doamnă.

— Mulţămesc...

— Numărul opt... Mă duc să dau lui Alin «cuponul»...

Şi se depărtă.

— Aveţi, doamnă, numai servitori devotaţi... Când să ajung oare a vă fi cel mai devotat?... Aş fi într'adevăr fericit.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şi cu privirea par'că voiă să-i impue dorinţa lui, aproape voinţa lui, ca un magnetizor.

Ea se înroşi atunci, simţi ca o revoltă şi răspunse cu mândrie:

— Cutezanţa d-tale e supărătoare, domnule... Nimic nu 'ţi-o scuză...

Apoi se depărtă...

Şi această scenă o putù observà d-na Zotescu. O înţelese par'că, de oarece îi veni îndoitul gând: îndrăzneala o supără; deci nu e prea uşurateacă. Totuşi, dacă i se înfăţişă cineva în chip îndrăzneţ, puteà fi semn că ea se arătase măgulită de anume complimente ce i se adresaseră.

Doi, trei militari se iviră, cu soţiile... Dorina îi întâmpină.

In acest moment un fecior se apropiă de Alin şi-i prezintă o cartă.

Cum citì numele, se îmbujoră la chip şi mai mult.

— Unde-i domnul? întrebă pe fecior.

— La scară. 'Mi-a spus că doreşte să vă vadă, însă că nu e gătit de vizită şi nu se poate urcà.

— Du-te şi l poftesţte în biurou, pe scara cealaltă. Repede; şi, roagă-l să mă aştepte.

Apoi se îndreptă spre mumă-sa, plin de bucurie.

— Dragă mamă, închipueşte-ţi: Nicu Stroiu e aci...

— Unde-i? Nu vine 'ncoa?

— Nu e pregătit pentru zi de primire.

Am trimis să-l poftiască în biurou...

— Bine-ai făcut. E finul meu, de care'ţi aminteşti, poate; băeat de toată bunătatea, làmurì doamnei Bavari. Şi-l iubim, eu ca pe un copil, Alin ca pe un frate...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Prietenii buni sunt rari, dar sunt cei mai prețioși, răspunse d-na Bavari... Imi amintesc, cum nu. Eacă și fiu-meu.

Tocmai intră un tânăr de vr'o douăzeci și șapte de ani, foarte oacheș, plăcut, modest de înfățișare. Se vedeà a fi inteligent și energic.

D-na Bavari să ridică; Alin îl întâmpină și-i strânse mâna cu căldură.

In acest timp se apropiă și Dorina, încă impresionată neplăcut de cutezanța lui Ghelican.

Vederea tânărului Bavari, care-i erà simpatic, o reînsenină.

Pe la orele șapte nu mai erà nimeni în marele salon.

Numai doamna Zotescu bătrâna, supraveghià ridicarea bufetului și închiderea încăperilor.

In biurou, Alin stà de vorbă cu Stroiu, și-i erà odihnă, asemenea momente de intimitate prietenească, după cele trei ore de deșărtăciuni numite «viață mondenă».

— Și cum iți spun, dragă Alin, nu-i speranță de încăput în București. Tot provincia va aveà onoarea să mă tâmpiască... ziceà Stroiu, zâmbind.

— Dragă Nicule, să nu crezi că te-am uitat. Am pus multă stăruință, dar m'am lovit de îndărătnicia politică... pot zice și politicoasă până la un punct.

— Nu mă indoesc, Alin, de tine. Voiu mai aștepta... tot în Pitești.

— Nu, am obținut înaintarea ta în Târgoviște... Vei fi procuror acolo.

— Iți mulțămesc dragă Alin.. și-l sărută.

Muzeul Digital al Romanului Românesc 104
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— De ce nu mai stai două, trei zile, Nicule ? .. Abia te-am văzut, și să pleci ?...

— Am permisie de trei zile numai, dar ziua de azi am pierdut-o alergând încoace și încolo cu recomandațiuni. Nu știam ce făcuseși tu...

— Eram să-ți scriu mâine, căci azi abia, am avut rezultatul. Va să zică mai ai două zile ?

— Da ; însă dau o fugă la Târgoviște să văd pe mama... și să-i duc și vestea cea bună. Ce bucurie o să aibă !... Să fiu cu funcțiunea în orașul nostru !...

— Da, da, du-te, dragă Nicule. Mame ca ale noastre merită toată iubirea, toată grija noastră.

— Ei, tot mai stărue nevastă-ta să lași magistratura ?

— Din când în când...

— Și e greu, cât ții tu de mult la cariera ta...

— Ca și tine, Nicule. Magistratura o vedem cum ar trebui să fie și ne putem lăudă, între noi că amândoi suntem adevărați magistrați.

— E dulce sufletului să te știi că judeci cu spiritul dreptății... și poate cu al iubirii de oameni.

— Ce e buna dreptate, decât iubirea de oameni ?

Când Dorina intră și văzù pe Stroiu, avù o clipă de nemulțămire : n'o impăcă dragostea prea mare dintre el și Alin, dintre ei și d-na Zotescu bătrâna. Idealismul acestor doi prieteni o iritase nu numai odată.

Intrarea, numai decât, și a bătrânei, se nemeri bine pentru Dorina, căci nu avù când să se afle în vorbă cu Stroiu.

In timpul semnelor de bucurie și a vorbei din-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tre Stroiu și bătrâna, la care luă parte și Alin cu inima, — Dorina își făcù de lucru să mai orânduiască chip cărțile de pe biurou.

Chemarea la cină o scăpă de silita sarcină.

A doua zi, în timp ce tinerii soți se aflau la ipodrom, i se vesti doamnei Zotescu vizita ce de altfel o așteptă.

Erà domnul Badea Topescu, Prim-președintele Curții de Apel.

Cine-ar fi crezut, văzându-l cineva acum, că omul acesta fusese plăcut băeat odată?

Nalt, uscățiv, cu fața pătată de roșeață, mai ales cu nasul roșcat, cu privirea aspră, cu mustățile a oală, se înfățișà alcătuire omenească de rând, aproape lipsită par'că de semnele inteligenței.

In asprimea căutăturii lui se arătà, dimpotrivă, răutate, mărginire.

Și totuși, ca om, erà energic, ca magistrat aveà faima de bun și drept, cunoscător deplin al legilor și chiar al firii omenești.

Odinioară se purtà mai îngrijit; ca tânăr, își avusese și el poemul iubirii...

Acum, foarte modest îmbrăcat, aveà ca defect și neîngrijirea persoanei sale.

Să fi ajuns misantrop? o spuneau unii dintre prietenii lui, cu toate că prieteni, ca simțimânt, nu păreà să aibă pe cineva.

Tot acei prieteni șoptiau că de multe ori faimoasa-i integritate de magistrat scădeà față cu unele frumușele ce aveau procese și vroiau cu orice preț.. dreptate...

De altmintrelea, acei prieteni il și scuzau... intru

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cât domnul Topescu era tot flăcău... la etatea-i de cincizeci și cinci de ani, acum în anul de grație 1898.

Ana Zotescu intră în salonașul unde'l poftise feciorul.

El se ridică și, cu deplină curtenie, ce nu i-ai fi bănuit-o, îi sărută mâna; iar expresia chipului i se mai îndulci.

Să fi fost iluziune? Par'că vădia nu știu ce emoțiune stăpânită.

— Am primit scrisoarea dumitale, doamnă, și m'am înfățișat, — îi zise cu glas prietenos

— Fii bun de șezi, domnule Topescu.

— Mulțămesc, doamnă.

— N'ai venit de mult pe... la noi...

— Numai de două ori dela moartea lui Ionel.

— Adecă, de două ori într'un an și jumătate...

— Înțelesesem că voiai să uităm cu totul... trecutul...

Ana se înroși puțin și căută în altă parte.

— Împrejurările modifică felul de a fi al vieței noastre...

— Împrejurările, de multe ori, sunt rezultatul voinței noastre.

Se făcu puțină tăcere.

— Am dorit să te văd, domnule Topescu, spre a te consultă într'o privință.

— Mă rog, cu plăcere.

— Ce crezi de Alin, ca magistrat? Are, în adevăr, vocațiune, după cum îmi pare că văd la el?

— Pentru ce întrebarea aceasta?

— Căci vocațiunea dăruiește pricepere deosebită în îndeplinirea datoriilor de magistrat, nu-i așă?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— A! negreșit.,.

Și își trecù două degete pe nas, — gestul lui obișnuit.

— Cariera aceasta i se potrivește dar...

— Doamnă, nu înțeleg încă unde vrei să ajungi, însă nu totdeauna omul se potrivește carierei. Cât pentru tânărul Zotescu, cariera nu s'a arătat ingrată: în opt ani de zile l'a făcut membru la Curtea de Apel, în timp ce eu am ajuns foarte târziu acolo. Și alții, de asemenea...

— Ce vrei să zici, domnule Topescu? întrebă muma, atinsă.

— De netăgăduit, răspunse el, fără să se turbure, tânărul are calități de ținut în seamă.., dar rămâne încă prea tânăr pentru locul ce ocupă.

— Domnule Topescu!..

— Te rog, nu te supără, doamnă; ai voit opinia mea. O spun fără codire...

— Domnule Topescu, să nu ne jenăm atunci; mă tem că ai ceva în contra lui... știu eu... ca un fel de ciudă... față cu trecutul... Așà imi pot explică de ce întotdeauna se întâmplă între dumneata și el... neînțelegeri, adese ori destul de supărătoare, de neîndreptățite...

Primul-Președinte pufni pe nas, își trecù iar degetele pe suprafața lui devenită mai roșie și răspunse:

— A! ți s'a plâns... cum văd... Dacă îți spun că e prea tânăr!..

— Nu mi s'a plâns. Am auzit dela alții.

— A. da, dela colegi, desigur...

— Și nu înțeleg de ce atitudinea aceasta a dumitale. Eu văd bun simț la el, spirit de dreptate; își iubește cariera, vede în ea un apostolat...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Judecă, cu ştiinţa de Drept şi cu calităţile de care sunt sigură că e înzestrat...

— Doamnă, Justiţia omenească are toate defectele oamenilor cari o reprezintă, şi toate calităţile ce i le dă iluziunea celor simpli cu duhul, căci nu există dreptate neştirbită...

— D-ta vorbeşti astfel?

— Eu, doamnă. Odinioară, pe când eram tânăr, credeam în iubire, în justiţie, în apostolat. Am avut partea aceasta de-a mă convinge cu timpul, că iubirea începe şi ţine foarte puţin; că procesele încep şi ţin ani îndelungaţi. Cauza? Inima femeei e schimbătoare; cauza? Între dreptate şi procese intervin avocaţii cari le încurcă Cauza? Magistraţii au nevoile sau preocupările lor omeneşti şi mărginesc apostolatul, sau mai bine zis: misiunea lor, la un rol de automaţi pentru ei şi la un fel de act mecanic pentru judecata ce o fac... Intervin apoi presiuni politice, presiuni din felurite alte consideraţiuni de cari magistratul e silit să ţie seamă... şi faimoasa Justiţie pătimeşte de nesuficienţă organică... întocmai ca şi oamenii ce se zic preoţii ei. Dăm dreptate, sau mai bine zis hotăriri legale după paragrafe de ale Codului, dar cuprind ele oare adevăr şi realitate în sensul dreptăţii morale? Rar, foarte rar... Şi 'mi mai vorbeşti de vocaţiune, de bun simţ, de spirit de dreptate, de iubire de carieră!

— Atunci dar tăgăduieşti tot binele?

— Negreşit; căci legea firii omeneşti are la temelie animalitatea; prin urmare răul, nedreptatea.

— Şi nu se dărâmă peste d-v. palatul justiţiei?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— S'ar face altul, căci procesele natura omenească lacomă, pătimaşă, le născoceşte mereu. Şi alţi aşă zişi magistraţi se vor găsi să ocupe noualele fotoliuri, spre a continuă o tradiţiune, în acelaş zgomot de vorbe, în aceleaşi şurupării avocăţeşti, în acelaş chip de a judecă după cheful personal, rău sau bun, al judecătorilor...

— Mă uit la d-ta, te ascult, şi mă întreb dacă eşti acela pe care l'am cunoscut acum treizeci şi.... După puţin calcul sfârşi: doi de ani...

— Ţi-am spus-o: am fost acela şi nu mai sunt... Odinioară, cu mult curaj cutezam să fiu iluzionistul faţă cu cei ce tăgăduiau binele; acum, tot cu atâta curaj îndrăznesc să'l tăgăduesc eu. Nu pentru mine eram iluzionist, ci pentru lumea pe care o iubiam; tot aşă acum, nu pentru mine, adică nu din cauza nevoilor mele, tăgăduesc binele, ci fiindcă nu-l văd la nimeni şi pentru nimeni. Nu mă vaet, constat; nu şovăesc, sunt sigur; nu deplâng, dispreţuesc!

— Şi cu toate acestea urmezi a fi magistrat...

— Trebue să'şi câştige omul pâinea într'un fel.

— Intorcându-ne la Alin, domnule Topescu, şi ca să complectez consultaţiunea ce voiam să-ţi cer, te rog să cunoşti un fapt: nora-mea stărue de câtva timp de fiu-meu să demisioneze din magistratură. Crezi că ar face bine?

— Mai degrabă bine decât rău, atât pentru el, cât şi pentru alţii...

— Nu! Nu! tot ai ceva împotriva lui... zise cu aprindere.

— Când îl văd lângă mine, când îl aud vorbind, când mă pătrund că el îşi ia în serios menirea de om al Dreptăţii, îmi aminteşte cum eram,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cum nu mai pot fi, în timp ce el poate urmă să rămână acelaș, — și acest lucru mă rănește, mă doare. Eată de ce nu'l pot suferi, doamnă, —rostì el aproape cu aprindere.

— O ! făcù Ana, cătând la el înmărmurită de asemenea atac pe față.

— Și știi, doamnă, în ce pun eu cauza schimbării mele ? Amintește-ți acea dată care a fost pentru mine fericire și apoi durere... Te iubiam fără să cutez a'ți arătà iubirea mea; fără să sper te-am văzut deodată în brațele mele. Nu cred să fi uitat, chipul în care te am iubit, plin de respect, devotat, incredințat că și iubirea d-tale erà la fel... Eată însă că, fără vreo cauză, te-ai depărtat de mine și te-ai reapropiat de bărbatul d-tale pe care'mi spuseseși că'l urai... Ani de zile am urmat să vin în casa dumitale, aci sperând că statornicia simțimântului meu te va face să'mi redai fericirea, aci disperând: astfel, firea mea se schimbà și toate se arătau în juru'mi în mizerabila lor realitate. Iartă-mă dacă tocmai azi, după atâția ani, te învinovățesc că pentru d-ta am fost numai un capriciu trecător, — care însă mi-a sdrobit credința în tot ce există. Și când îl văd pe fiul d-tale, bucurându-se de iubirea-ți de mamă, de iubirea femeei ce-i este soție și, de putința de a fi fericit și de a trăì în iluziunile unui suflet ce n'a cunoscut durere... nici măcar contrarietăți, ai voì, d-ta, muma lui, d-ta, fostam ea amantă, să-l iubesc, să-i fiu poate recunoscător pentru ceea ce d-ta m'ai făcut să fiu ?...

Se ridicase în timpul acesta, aprins, revoltat,— și par'că nu mai erà atât de urât; în el vibrà un

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

simțimânt, adevărat de data aceasta, și-l arătă sincer în emoțiunea lui, deși brutal.

Ana plecase capul, simțind dreptatea resimțimântului acestui om, pentru fiul ei; dar, după câteva clipe, îl privi drept în ochi, și aprinsă la față, îi zise:

— Dar, d-ta, domnule, care zici și acum că m'ai iubit cu adevărat, nu te-ai întrebat niciodată dacă nu erai prea egoist în simțimântul d-tale, în dorința d-tale dupa fericire? Datu-ți-ai socoteală de femeea cinstită, de soția altuia, cât a trebuit să sufere când s'a văzut că a greșit în niște momente de grea desamăgire? Un simțimânt puternic nu-i lipsit de delicatețe, de însușirea de a vedeà departe, de a ghicì tainele sufletului unei femei. Am fost sinceră atunci... când ți-am spus adevărul că nu din iubire am fost a dumitale, că'mi iubiam bărbatul ori cât de mult îmi greșise... Dar n'ai crezut; dar ai căutat să'mi impui ca să urmez a fi a dumitale, să mă despart și să te iau... Aveam însă un copil, în timpul acesta; ca să mă fi despărțit de soț, trebuià să mă despart și de copil, pe lângă că trebuià să știe lumea că greșisem.

Le-ai judecat d-ta toate acestea, — d-ta care mă acuzi azi de capriciu și că ți-am sdrobit inima? O inimă, cât de sdrobită aș admite-o să fie, dac'a iubit o femee mai mult pentru ea decât pentru sine, e în stare să facă o jertfă, și jerfa din partea d-tale trebuià să fie în delicatețea de a mă scuti să te mai văd în casa mea, de a nu te arătà victimă, de a nu te impune prieteniei bărbatului ce trădaseși... Ajunsesem să mà tem de d-ta... și să

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

sufer, văzându-te ca remuşcare vie a faptei mele nesocotite...

La rându-i, Topescu, stă cu capul plecat; ascultă şi în adevăr vedeă şi îşi lămuriă acum situaţiunea din trecut...

— Doamnă, iartă-mă, te rog: am fost egoist în adevăr.

Apoi, după o clipă, cu glas blând şi aproape rugător:

— Dacă mi-ai fi spus-o mai de mult, cred că aş fi putut înţelege lucrul, şi m'aş fi îndreptat...

— Nu mi-ai dat prilej, iar eu te consideram deja de mult de neîndreptat.

— Totuşi, după moartea soţului d-tale...

— O! nu; erà prea târziu... Mi-ar fi fost ruşine de Alin să mai păşesc în altă căsătorie.'

— Nu ţi se pare contrazicere însă între cele spuse până acum şi între vorba d-tale, că într'un an şi jumătate am venit numai de două ori în casă d-tale?

— Nu, domnule Topescu, întru cât în ochii fiului meu ai rămas prietenul casei, prietenul tatălui lui...

Urmă puţină tăcere.

— Doamnă, luă Topescu vorba, dacă pot să răscumpăr greşeala egoismului meu din trecut. cu o schimbare în bine a raporturilor dintre mine şi Alin, o voiu face-o: îţi promit. Să rămâe în magistratură, căci Alin face onoare misiunei şi locului ce ocupă. Uită, te rog, ce-a vorbit omul rău şi crede în ce va ţine vechiul... prieten...

Îi sărută mâna cu respect, cu duioşie par'că, apoi îşi luă plăria.

— Imi dai voe dar să fiu în adevăr prieten şi să viu ca prieten, de aci înainte?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Da, domnule Topescu, da. Alin te respectă mult și venirea d-tale îi va face plăcere.

— La revedere, doamnă.

— La revedere...

Îl petrecù până la scară, iar când se întoarse, își zise: și nu știe că e copilul lui! Dar nu i-o voiu spune vre-o dată, nu! Oricum, de ce să nu fie bună înțelegere între amândoi?

III

E mare, încăpător, Palatul Justiției. «*Sala pașilor pierduți*» atinge sus acoperământul; e de măreață înfățișare cu pereții ei înalți, cu scările de marmoră ce duc la Înaltele Curți, cu galeria ce-i face înconjurul.

E un haos pururea în sgomot, în care se întâlnesc vrăjmășiile omenești ce și-au luat justiția drept împăciuitoare.

Și din acest cuprins impunător, în care foarte mulți intră cu fiori de teamă, ca în necunoscut, se fac și se înfundă pe săli înguste labirinturi greu de găsit pentru cei nedeprinși, urcușuri și coborișuri pe scări strâmte, șiruri de uși de-a lungul, ce par că nu se mai sfârșește, al sălilor puțin luminoase, pe unde plutesc pentru împricinați sau pentru vinovații Instrucțiunei, nevăzutele molecule ale teluritelor emoțiuni omenești în fața... Dreptății...

Din măreția aparențelor, treci la îngustimea realității, în care, tainele ce se săvârșesc, au caracterul luptei între adevăr și minciună, al religiozității care mărginește poftele prin ideea de pedeapsă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Nu locuește oare acì Marea Preotească a Dreptății, — al căreea chip tronează afară, pe frontispiciul palatului, ca un simbol întrupat în piatră?

Și *Ea*, în adevăr, trebue să fie de piatră, în ce privește înrâuriri străine; oarbă în ce privește pe cel ce stă înainte-i și așteaptă cântărirea faptelor săvârșite. Să audă, să asculte, să judece, să hotărască, dar să nu vadă pe cine are înainte-i.

Celor ce intră în marele cuprins care înaintemerge altarelor, pare că le zice dela acea înălțime, — care închipue înălțimea la care stă idealul —: «luați seama bine unde pătrundeți. Ușa «care duce înăuntru nu e poarta lui Dante, pe «care scria: *lăsați orice speranță voi aceia ce intrați*... «Tocmai speranța de dreptate să vă însuflețiască, «întrucât ea dela Adevăr pornește. Interesele voas«tre sunt în luptă și temelia lor este putredă, și «zidurile ce ridicați pe dânsa, menite să se dă«râme; dar temelia templului meu e sănătoasă, «și zidurile lui au pe ce să se sprijiniască: în«tregul Templu e ridicat în onoarea mea și pen«tru triumful Binelui tuturor».

Ascultă oare cuvintele acestea, toți acei ce se grămădesc în marele cuprins, — roiu sgomotos ale căruia mișcări și glasuri deșteaptă și întreține răsunete ce dau ideea de haos?

Le ascultă oare învestmântații cu rochi negre, de preoți, a cărora înfățișare răspunde parcă prea puțin unei misiuni?

Îi vezi alergând încoace și încolo, preocupați în adevăr, însă nu atât de dreptatea pentru care își vor pune glasul de apărători, cât de grija de a trăi cât mai îndelungat din conflictul de interese dintre împricinați.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr/1901-1932

Misiunea, a ajuns meserie. Intr'un colţ, trei patru inşi ascultă cu nesaţiu pe îmbrăcatul cu roche de preot, purtând tichie. Se ticluieşte povăţuirea cum să răspundă întrebărilor judecătorului. Ei nu trebue să aibă altă convingere decât a câştigului de cauză şi altă atitudine decât cea voită de avocat, care să răspundă felului cum a ticluit el apărarea. Adevărul e pus pe fugă ca un ticălos ce n'are ce căută... decât cel mult în partea adversă... Dar el, avocatul, e meşter, şi'l va arătă judecătorului ca pe un vinovat şi tâlhar de drumul mare ce atentează la viaţa... clienţilor lui. De partea lui e Minciuna, sprijinită pe texte de legi interpretate anume, — dar Adevăr în cauză.

— Veţi câştigă, sunt sigur... conchide la urmă, nu fără câteva dramuri de înfumurare... şi clienţilor le saltă inima...

Mai departe, în dreptul uşii care duce la secţiunea a II-a a tribunalului, alt avocat... lângă două persoane ; partea adversă...

Se uită la confratele care dăscălește şi zice clienţilor :

— Il vedeţi ?.. e cu martorii propuşi... Dar să nu vă fie teamă... Adevărul e cu noi şi le voiu sfărâmă mărturia.

In alte grupuri se tratează între părţi amănarea, după sfatul avocaţilor. «*Neindeplinirea procedurii!*»

O ! această neindeplinire de procedură, ce curcan pururea fript gata, în farfuria avocaţilor !

Spre «a nu se împlini procedura» în cele mai multe procese, se aleargă la combinaţiunile cele mai ingenioase din partea acelora ce, ne putând

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

să aibă dovezi temeinice de dreptate, încurcă pe adversari cu amânări fără de sfârșit...

Câte chichițe se caută, numai spre a se dobândi amânări.! Foarte adese ori toată lupta între adversari se dă «pentru» sau în «contra» amânărilor, căci ele sunt izvor de câștig, în dauna părților, — pentru domnii avocați!

Ani de zile țin procesele cele mari, numai din cauza faimoasei chichițe: «neîndeplinirea procedurii!»

Unde se mai pune apoi înțelegerea pe ascuns între avocații părților, ori pentru amânare, ori ca să piardă partea dela care folosul pentru ei va fi mai mare?

Și sunt avocați ale cărora, numai două trei cuvinte înaintea magistraților, au greutatea aurului: aceștia sunt corifei de-ai partidelor politice, — întru cât Politica își are și'n Templul Justiției loc și cătare; aceștia mai sunt profesioniștii plini de experiență după ani îndelungați în «barou».

Și unii și alții, nu se prea încurcă ușor cu procese puțin însemnate; cu chestiuni de a doua și a treia mână. Ei își au faima și faima le aduce bucăți grase din care se trage multă... untură...

Poate că în nici o breaslă nu să aleargă mai mult după ban, ca în breasla avocaților...

Deaceea, în nici una nu furnică mijlocitori mai mulți, ca în aceasta.

«Samsarii» sunt o pacoste pentru împricinați și mână de ajutor pentru avocați, cari, oricât s'ar coborî de jos, nu pot să facă nici ce pot nici cât pot samsarii. Pentru avocatură ei sunt un rău trebuincios, și cu toate măsurile luate împotrivă-le nu li se stârpește sămânța, căci o seamănă avocații,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/morr1901-1932

cu deosebită grijă: doi de pier, patru răsar în locu-le.

— Unde te duci așa de *«affaire»* Timescule?

—*«Monșer»*... după «piesa» de 5 lei... răspunde tânărul avocat Timescu, deabiă înscris in «barou»...

Și in adevăr că, de mai bine de două ore așteaptă să deà peste un client, ori în sala pașilor pierduți, ori pe multele săli strimte. Pe la el p'acasă, clienți, câți epuri la biserică, deși tăblița cu firma *«avocat»* de pe părețele de lângă poartă, e foarte frumos făcută.

In fine, zărește un sătean, o săteancă, tineri, și un moșneag care abia se ține pe picioare.

— A! bună ziua moș... moș... na! că ți-am uitat numele... uita-te-ar relele...

Moșul se uită la el, obosit; ceilalți doi îl măsoară de sus până jos.

— Stan Mălură din Fundu-Crasani...

— Ei, tocmai... din Fundu-Crasani. Nu'ți aduci aminte moș-Stane că erai la tribunal cu procesul ăla d'atunci.

— Ei... da... păi am fost și pe la trebunal... dar pe la noi la târg, nu p'aci... Aici suntem la Curte...

— Dacă nu mă lași să vorbesc... Tocmai îmi închipuiam și eu că pentru la Curte ați venit... Nu-i așa că pricina e...

Și-i clipi din ochi cu șiretenie.

— Ei,. cum zici: ne-a răsluit arendașu boerului, mie și lui ginere-meu, ale patru pogoane...

— Știu .. știu... și d-ta ai dovezi bune că pământul e-al d-voastră... Știu...

— Păi cum să n'am... Uite-le colea în sân... Aștept doar pe domnu *«aucat»*... îl cunoști...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Fireşte... Drept să vă spun, nu vi l'aţi ales: gureş, nici măcar cu ştiinţă de carte...

— Aoileo! făcu bătrânul, cu grijă...

— De! dacă nu m'aţi întrebat pe mine...

— Păi unde era să te găsim, domnişorule... D-ta, văd că mă ştii, da eu... de... ca dela ţară... Am fost pe la el p'acasă şi ne-a zis că ci-că să'l aşteptăm acilea, şi'l aşteptăm de azi dimineaţă, că nici n'am pus nimic în gură.

Avocatul se gândi puţin, foarte serios...

— Ascultă moşule. Sunt foarte ocupat, că am vr'o cinci procese azi. Dar ia veniţi după mine şi las'că vă scot eu din încurcătură... Ala-i *aucat*; eu sunt *avocat*, mă'nţelegeţi... şi am mare trecere...

Câte-trei uluiţi de guralivul Timescu, să luară după el şi urcară scara. El îi duse până la grefă, îi lăsă la uşă şi el intră de cerù dosarul, după însemnarea ce-i dădù ginerile. Răsfoi repede, îşi dădù seama de sentinţa tribunalului în favoarea săteanului, de apelul arendaşului, de împlinirea procedurii, şi, după ce'şi luă câteva note, să întoarse şi le zise:

— Am rânduit treaba, moşule. Să ştii că câştigăm...

— Să'ţi dea Dumnezeu sănătate...

— Dumnezeu dă, — dar d-ta ce dai pentru osteneala?...

— Păi dădurăm o hârtie de două-zeci *aucatului* aluia...

— Şi nu era să vă facă nimic!... nic să'mi daţi zece, acuma chiar, şi după câştig treizeci...

Ţăranii să gândiră, — îşi şoptiră, şi bătrânul scormoni punga şi scoase zece lei...

Timescu îi strecură în buzunar.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Acuma haideți cu mine, că s'apropie...

Când îi întâlni avocatul tocmit de mai nainte, Timescu îi șopti în limbă străină:

— Vezi-ți «monșer» de treabă; lasă că plec eu...

— Să nu mai faci altădată, că mă supăr...

— Nu te supără: n'aveam lescae și nici un client...

Avocatul zâmbi și o luă pe-aci incolo...

Un trepăduș scurticel, uscățiv, cu nas împrumutat dela vre-o pățlăgică, cu ochi dela vre-o cumătră de vulpe și cu dinți, dela vre-un cinstit mistreț, aleargă de nu-l poți prinde... de cât poate arătându-i... capul regelui, pe rotiță de argint. În sfârșit, pare să fi găsit ce căuta: trei indivizi, unul și unul, aleși pe sprinceană, îmbrăcați negustorește, curăței, cu chipuri deștepte, cutezătoare, siguri de ei cu mult mai mult de cât de curăția vinului zilnic obișnuit...

— V'am găsit de... ciupit, onorabililor, le șoptește trepădușul. Hai cu mine; vă asteaptă dom' aucat....

— Și ce iese, urâtule? rosti unul.

— Iese bine... că-i proces gros...

— Păi să iasă, Herșcule, că martori ca noi să dai stoara în toată țara și nu găsești nouăzeci și nouă să întrein noi trei... grăi altul, râzând.

— Mă rog, da cât iese, rosti al treilea, apăsat, răsucindu-și mustățile.

— Dă cincizeci de lei și-i împărțim ca frați... zise trepădușul.

— Stai ca nu merge așa, urâtule... zise cel d'întâi. Fiecare să luăm câte cincisprezece și tu cinci.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Dacă vrei... Am scumpit marfa...

— Ei păi fie și așa... răspunse trepăduşul cu ràs falș, clipind mereu din ochi, dovadă că-și făcuse el partea cea mai bună...

Și o luară, unul după altul, până în dreptul camerei avocaților, unde trepăduşul, făcù dela ușă semn unui domn scurt, gras și burtos.

— Uite, dumnealor sunt... ii șoptì.

— A! dumneavoastră... și impunătorul avocat îi măsură cu privire aprigă. Parcă v'am mai văzut.

— Apoi, să poate. Om cu om s'ajunge, domnule avocat.

Avocatul zàmbì, îi luă la o parte, le lămuri *chestia*, le împărți rolurile și le făcù... *punerea în scenă*, dovedind obișnuință, pe lângă respectul ce aveà de *jurământ*...

Fiecare, pus să repete ce avea de mărturisit, încântă pe avocat: cu așà martori... ar fi putut dovedì că Hristos... răstignise neamul jidovesc.

Un domn, aproape în etate, intră în sala pașilor pierduți și înaintează grav: mulți avocați îl salută. E președinte de Curte.

Un tânăr îl vede și se apropie respectuos, luându-și pălăria.

— A! d-ta ești Cândescule?

— Eu, domnule Președinte. Nici azi nu am putut căpătà copia de pe hotărâre.

— Ei, și doar te-am recomàndat la grefă. Apoi șoptitor: n'ai dat și d-ta vr'un bacșiș p'acolo?

— Bacșiș? întrebă Cândescu, surprins.

— Ei, da, bacșiș; ce te miri?... îi zise Președintele, râzând cu haz. la vino cu mine să mai repet recomàndarea...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/indir1901-1932

Cândescu îl urmă, nedumerit: nu cunoștea obiceiurile palatului... Dreptății!

La grefă, în trei patru camere, ce dădeau din una în alta, felurite chipuri de funcționari: bătrâni, maturi,— tineri.

Tinerii cu cărările bine alese, cu părul ridicat cu artă, de amândouă părțile cărărilor, înfățișează sub acel aspect de băeți de bărbierie, falanga cea mai reputată a biurourilor tuturor secțiunilor: sunt *practicanții*:

Statul, econom prin excelență, nu le plătește acestora nici o leafă, și lasă *Obiceiului* sarcina de a le plăti munca.

Nu se face act, nu se dobândește copie,—nimic nu se urnește, — până ce împricinatul, sau omul ce are afaceri de trecut prin tribunal,—nu strecoară *«pisoiu»* (5 lei) ori *«bumașca»* (20 de lei), —după însemnătatea actului ori după nevoia ce are de-a vedeà treaba mai repede sfârșită.

Înaintea *practicanților* nu are nici o trecere săracul sau bogatul. Toți sunt egali, mai egali de cât înaintea legilor; toți trebue să-i strecoare cinstitul bacșiș: din aceasta ei trăesc.

Avocații ca să aibă un dosar, — sau când fac ei actele în locul clienților, — strecoară fără codire sau fără supărare, bacșișul... De altfel tot clienții îl plătesc; el face parte din cheltuelile... de procedură, care se adaogă la onorarii, adesea ori mărindu-le în folosul avocaților.

Domnul președinte chemă pe unul din slujbașii vechi, îi șoptì câtevà cuvinte și-i arătă pe Cândescu,— apoi eșì.

Vechiul slujbaș se apropiă de Cândescu și-i zise cu modestie:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Sunt ceva cheltueli de făcut, și...

— Mă rog, cât trebue?

— Cât socotiți dumneavoastră... Sunt doi practicanți, cari n'au leafă, și...

— Și dumneata poate... al treilea, cu leafă, zise Cândescu cu ironie. Poftim... și-i strecură o hârtie de douăzeci.

Vechiul slujbaș îi făcù adâncă plecăciune...

Peste o jumătate de oră îi aduceà copia investită cu formula executorie... și treaba erà gata.

O! câte mistere mai are acest Templu al Justiției!

Cine le cunoaște, să le sufere, căci sunt mai tari decât respectul de legi, decât însăși legea; cine nu le cunoaște să nu doriască a le face cunoștința, căci va fi cu multe jertfe.

Pe la 1898 avocații și magistrații nu purtau încă «rochi» și «tichii» și se ziceà că lipsa acestora scădeà mult din gravitatea adevăratei înfățișări de preoți în Temisei.

Pe atunci, secțiunea I-a a Curței de apel erà alcătuită din primul președinte, d. Badea Topescu, și membri: Cupidon Spătescu, Alexandru Sperieteanu, Atanasie Certorian și cel mai tânăr dintre ei: Alin Zotescu...

Inaintea ușei de intrare în sala de ședință a acestei secțiuni, se aflau împricinați și avocați așteptându-i deschiderea, ce o socotiau aproape, întrucât la celelalte secțiuni ședințele începuseră.

Era ora douăsprezece și jumătate și unii avocați se arătau nervoși căci se întârziă prea de mult deschiderea.

Primul președinte se află încă în biuroul lui:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ceilalți membri, în păr, erau in camera de chibzuire și vorbiau, râzând și fumând...

— Da ce face Topescu de nu mai hotărește să intre? zise în cele de pe urmă Cupidon Spătescu, ridicându-se... Dacă este treabă să intrăm noi.... Divergența se va judecă mai pe urmă...

— E o cocoană la primul-președinte, zise cu ironie Sperieteanu...

— Așa? făcù Gertorian... E frumoasă?

— Pe cât am putut-o zări, e foarte nostimă..... zise cu căldură Sperieteanu...

Atunci se ivì chipul aspru convențional, al primului președinte, mai roșu ca de obiceiu.

— Domnilor, să începem, zise cam pe nas. Avem de judecat divergența... ce ne-a dăruit-o simpaticul nostru Cupidon, termină cu ironie.....

— Mă rog, exclamă domnul Cupidon Spătescu; eram în drept să provoc divergența fiindcă nu vedeam că are dreptate intimatul., după cum onorații mei colegi susțineau.

— După acte... totuși, răspunse cam apăsat Sperieteanu...

In acest timp grefierul intrase; sala se umpluse; câțiva avocați își puseseră «servietele» pe biurourile la dispoziția lor.

— Curtea!... vestì aprodul.., ivindu-se.

Se făcù tăcere.

Prim-Președintele intră întâiul,—și mai grav,— apoi urmară în anume rânduială, ceilalți, și își ocupară fotoliile.

Alin, la un capăt, deschise condica termenelor.

Grefierul începù chemarea părților, cu ecou la ușier.

Pe multe chipuri se vedeà, emoțiune, mai mult

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

sau mai puțin stăpânită... Un domn erà foarte nervos chiar.

D-nul Cupidon Spătescu, — pe care capricioasa natură îl înzestrase cu chip ce foarte puțin aduceà cu al zeului antic al cărui nume îl purtà — atrăgeà atențiunea prin felurite gesturi și mișcări: aci ridicà dintr'o nară, aci își treceà unghia degetului mare dela dreapta, peste una din sprâncene, par'c'ar fi voit s'o neteziască; aci mișcà din fălci, aci clipià des din pleoape și privià în sală cu ochii jumătate închiși, ca un miop; aci strâmbà din nas... Aproape infinită varietate de asemenea mișcări, care îi făceau chipul spânatec și mai... interesant.

D-sa erà specialist în «divergențe» când prezidà, de aceea și avea porecla: «*Cupidon-Divergență*»...

Fire capricioasă și încăpățânată, să luà adese ori la colț cu apărătorii; vedeà lucrurile după simpatiile sau antipatiile sale; încurcà pe martori și le făceà morală, — iar în opiniile sale separate aveà plăcerea să deà împricinaților felurite porecle, — pe care le găsià în bogata-i închipuire, felurite intențiuni pe care d-sa le condamnà cu termeni violenți...

Curat Don-Chișot al Magistraturii.

Alexandru Sperieteanu, figură simpatică de bărbat matur, — cu toate că îi plăceà să aprecieze frumusețea femeilor, — nu erà mueratic. Mai mult glumià de cât făceà. Suflet bun și drept, căutà să ție cumpăna în chibzuirile celorlalți și să hotărască curentul dreptății. El ca și Alin, studiau cu cea mai mare luare aminte dosarele, înainte de ședință, iar în timpul proceselor nu pierdeà

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

nimic din vedere. Prindeà numai de cât contrazicerile şi le notà, arătându-le la timp Preşedintelui... Foarte adesea, fără să pară numai decât, călăuzià desbaterile, puneà punctele pe *i*. Erà blând la vorbă, şi in puţinul ce spuneà cuprindeà tot ce erà fundamentul.

Atanasie Gertorian nu erà om rău, insă mai totdeauna preocupat. Mai ales a doua-zi după pierdere la cărţi, erà iritat şi aproape considerà pe impricinaţi ca pe aceia ce-i câştigaseră banii. Când ii izbutise după plac jocul de cărţi, adoua zi erà vesel, atent la desfăşurarea proceselor. Dar se simţià repede obosit... şi oboseala il mânà spre somnolenţă.

Primul-Preşedinte, in exerciţiul funcţiunei, erà cât se poate de luător aminte şi pătrunzător al tertipurilor avocăţeşti... Ajunsese să deosebiască bine adevărul şi să'l scoată de păr din noianul vorbelor şi al interpretărilor iezuite...

Dar pierdeà uneori răbdarea şi silià pe apărători să fie mai scurţi de vorbă şi să dea incheerea.

Cu cei mari se purtà foarte bine, aproape respectuos, mai ales cu avocaţii — foşti şi viitori miniştri de justiţie ; pe cei mai mărunţei ii bruscà dacà n'aveà chef.

Când erà interesat direct in vreun proces, făceà ceeace făceà Cupidon din spirit de contradicţiune : incurcà pe martori, făcea observaţiuni apărătorilor...

Dacà intre martori erà vre-o femee şi aceasta aveà darul să placă d-lui Prim-Preşedinte, — glasul d-sale se făceà zaharisit, ii oferià scaun să şadă, — ii puneà frumos intrebările, — iar prin

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

sticlele inteligenților săi ochelari îi aruncă priviri foarte desmierdătoare...

Câte fragede ființi de-acestea veniau tremurând să depuie înaintea asprului și grozavului judecător, a căruia faimă o știau din auzite!...

Vai de cele urâte!

Și ce surprindere plăcută, la cele frumușele,— când leul se schimbă și se făceă mieluțel plin de gingășie... nebănuită.

Avocații părților vorbiră vr'o oră și jumătate, duelându-se ca niște eroi, de pe aceleași acte trăgând încheeri deosebite, din deosebite interpretări.

In fine, d. Topescu, cu glas nazal, foarte apăsat, declară:

Curtea este luminată...

După ce se întoarse spre vecinii din dreapta, Sperieteanu și Spătescu, și șopti cu ei, se întoarse spre vecinii din stânga Gertorian și Zotescu...

Alin îi înaintă o notă și codul, deschis...

Topescu, ca nealtădată, foarte luător aminte la nota lui Alin, o citi, își aruncă ochii la articolul din cod, subliniat, și șopti lui Alin:

— Ai dreptate.

Apoi, să ridică impunător.

— Curtea se va pronunță...

Și trecură în camera de chibzuire, unul după altul...

D. Cupidon eși dregându-și sprincenile, clipind din ochi, apoi trosnindu-și degetele...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Aprodul deschideà ferestrele; lumea începù să iasă...

Câțiva avocați se făcură grup și începură a discută contradictoriu în privința sentinței. Desbaterile avocaților părților fuseseră interesante; subiectul procesului de așa natură că numai cel mai îndemânatec, dintre apărătorii împricinaților, puteà să câștige.

Galopolu, un distins profesor universitar, mititel și urât, original în toate pledările lui, foarte deștept și priceput în meserie, ridică din umeri, își trase nasul cu două degete și rostì cam pițigăiat:

— Foarte sclipitor, Arțăreanu, — dar nu va câștigà.»

Și trecu înainte, fără să se explice mai mult.

Toți începură a-i râde, din urmă, în chip ironic...

In camera de chibzuire, magistrații își aprinseră țigări: Cupidon, cerù cafea și apă rece, ceilalți, cari dulceață, cari bere.

Topescu se adresă foarte amical lui Alin:

— Observațiunea d-tale, domnule Zotescu, e în cauză. Avocatul reclamantului a trecut peste acest punct, deci s'a temut să-l atingă... Al intimatului nu l'a desvoltat îndestul, n'a știut să tragă tot folosul din greșeala adversarului. Dar aci e toată însemnătatea, și noi trebue să vedem ce nu vor să spue avocații, ori ce ne spun în mod neîndestulător...

— Despre ce e vorba? întrebă Sperieteanu...

Iar Cupidon își ridică sprâncenile cât putù mai sus: la el, acest semn erà al întrebării, când n'aveà chef de vorbă.

— Imi dați voe? zise Alin.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şi arătă pe scurt dar foarte cu limpezime neînţelegerea dintre părţi care dase naştere procesului, pretenţiunile reclamatului, şi, din apărarea reclamatului, adevărul lucrului.

— Şi totuşi n'are dreptate reclamantul, exclamă domnul Cupidon, după o măeastră strâmbătură a fălcilor.

— Imi permiteţi, domnule Spătescu? i se adresă Alin cu deferenţă,—şi cită un articol din lege pe care îl aplică cu logică strânsă, apărărei reclamatului, spulberând una câte una atât învinuirile cât şi pretenţiunile celuilalt.

— Sunt cu totul de părerea d-tale, domnule Zotescu, îi zise Topescu.

— Tot aşa văd lucrul, sprijini Sperieţeanu...

Gertorian se gândiă la lovitura din ajun, la «bacarat» care-i adusese o mie de lei câştig şi chibzuiă dacă în acea seară să facă el «bancul»...

— Veţi da o sentinţă strâmbă, strigă domnul Cupidon, sărind în sus cu atâta vioiciune, în cât îşi răsturnă cafeaua...: Voiu face opiniune separată şi o voiu motivă...

— Va fi în deşert, mormoi Primul-Preşedinte, foarte dispus azi a supără pe violentul Cupidon.

Alin privia din când în când la Topescu, foarte mirat; pentru întâia oară îl vedeă amical faţă cu el—şi, mai ales, primindu-i cu bunăvoinţă, vederile.

Erà a treea zi după vizita lui Topescu la Ana Zotescu.

După alte multe convorbiri de natură cu totul deosebită de cestiunea în discuţie, Curtea reintrà, după o oră şi jumătate.

D. Topescu rostì, stând în picioare:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Curtea, pentru motivele ce se vor vedeà, respinge apelul *reclamantului*, reformează sentința Tribunalului și condamnă pe reclamant la 10.000 lei daune-interese și la cinci sute lei cheltueli de judecată, cu drept de recurs...

Reclamantul se depărtă, plouat; *reclamatul* ieși vesel. Aprodul dela ușă il felicită în așà chip, încât el ii strecură bacșișul... cerșit...

Curtea urmă să judece, în trei. Cupidon și Certorian nu mai reintraseră.

La secțiunea III-a a tribunalului se judecă un divorț... și erau multișoare divorțurile în acea zi, în deosebite stadiuri de înfățișare.

Poate că divorțurile iau magistraților cea mai mare parte din timp, — dovadă a prea deplinei bune înțelegeri din lumea conjugală, în societatea noastră prea grăbită... în toate manifestările ei.

Președintele secțiunii Cotogan, înnalt și subțiratec, bălan, cu chip simpatic, cam adus de umeri parcă, puțin cam suferind, în întregu-i de înfățișare distinsă, venise de curând, înaintat dela un tribunal din provincie. Aveà faima de bun și de drept,—și erà in realitate cu asemenea însușiri. Erà din puținii ce înaintează prin meritele lor și sunt aduși la Centru.

Vălărescu, membru,—tinerețe ostenită de altă hărnicie decât aceia a funcțiunii lui, — erà totdeauna plictisit, adeseori enervat și nerăbdător, rar cu luare aminte la ce se petreceà înaintea lui.

Numai când se judecau divorțurile, se întâmplà să'și întregiască ființa: atunci prindeà față, aveà oarecari licăriri in ochi și toată atențiunea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de care puteà să deà dovadă... o îndreptà la femeea ce erà în cauză.

Îşi făceà deosebită plăcere să-i pue întrebări anume, să intre în amănunte cât mai intime; îl înviorà parcă, ruşinea ce arătà fiinţa, obrajii ei inroşiţi; îi da ciudate sensaţiuni povestirea ce o provocà, a unor scene prea deochiate şi atunci privirile lui se aţinteau asupra femeei, pline de dorinţi ascunse, întrebătoare parcă şi căutând a-i da să înţeleagă, dacă ea erà vinovată, că-i va sprijini preţenţiunile.

Cellalt membru de şedinţă, Arviniadi, foarte «cochet», mai mult observându-se pe sine, ţineà să se arate şi serios şi să fie luat aşa, de public. In realitate erà un cheflîu fără pereche, şi ceeace se numeşte în societate «*bun băiat*», fiindcă umblă să placă tuturora. La judecarea proceselor, după cum crede că Preşedintele este «pentru», ori «contra», aşa este şi el, şi face majoritatea, fără să se îngrijească vre-o dată de fondul chestiunii şi de dreptatea ce se dă uneia din părţi. Toate lucrurile el le ia în viaţă, râzând, şi le vede prin uşurătatea firii lui vesele şi nepăsătoare.

Eată-i pe câte trei în şedinţă.

Procesul este la întâia înfăţişare: bărbatul şi nevasta s'au prezintat, — ea, însoţită de tatăl ei şi de apărător; el, fără apărător.

Ea, poartă vestmânt ca de doliu, — şi pare mult mai frumoasă: e blondă şi foarte delicată. Arată foarte sfioasă, ruşinoasă... dar se simte că e atitudine studiată.

In timp ce grefierul dă citire petiţiunii bărbatului,—domnul Valărescu, soarbe cu ochii aprinşi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

din dreptul mâinei ridicată, pe care își sprijinește capul,—pe tânăra și frumușica vinovată.

Bărbatul o învinuește de necredință, în plângerea lui scrisă, alătură câteva scrisori, și încheie divorțul...

Președintele, cu blândețe, începe sfătuirea de rigoare care tinde la împăcăciune, arătând că din chiar cuprinsul plângerii nu pare dovedită vinovăția... A făcut-o mai de grabă în primul moment de neprindere și poate de mânie...

E elocuent, e duios chiar... în timp ce Vălărescu, care a izbutit să atragă asupra-i atențiunea furișă a frumușelei, îi strecoară priviri cu anume înțelesuri...

Bărbatul, se vede că încă'și iubește pe ușurateca lui și parcă stă să se mlădie...

Ea însă șoptește puțin cu avocatul ei și acesta declară că d-na se simte greu insultată de bănuelile soțului și că e hotărâtă a primi divorțul...

Bărbatul se înfurie și începe a spune tot ce are pe suflet, — iar Vălărescu intervine ca să se precizeze lucrul... își făceà obiceiul.

Președintele le dădù timp să se mai gândească... și trecù la alt proces...

Vălărescu luă dosarul și își notă adresa doamnei, la tatăl ei acasă: de ce să nu fie încă una, liberă? își ziceà în gând. Erà nostimă... Piața dragostei aveà nevoe de schimburi... continuu...

La instrucție, la cabinetul No. 2, d-nul judecător de instrucție Garofliu se pregătește a primì... musafiri anume poftiți...

Ioan Garofliu ar puteà fi numit tipul *corectitudinei.*

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Nici nu ți l'ai închipuì altfel: potrivit de nalt, potrivit de oacheș, cu părul potrivit de mare și potrivit de bine peptănat și despărțit prin cărare. Frunte mare, privire dreaptă și deșteaptă, mustăți potrivit de groase și bine îngrijite. Îmbrăcăminte totdeauna curată și după ultimul «Jurnal», — dar fără vre'o exagerațiune. Atitudine demnă, unde împrejurarea cere; amicală fără gând ascuns față cu cine îl crede vrednic de a-i fi prieten onest, fără să dea de bănuit că ar fi altfel; harnic fără să caute a'și face o faimă din aceasta. Îi place și se simte măgulit când aude șoaptă de laudă, dar nu-i place și nu se simte mulțumit s'o provoace ori s'o audă dela ori cine.

E suflet de artist și e în cunoștință totdeauna cu mișcarea artelor; își are în literatura Dreptului reputațiunea de merite; e conferențiar plăcut și util.

Ca jude-instructor e foarte îndemânatec în conducerea instrucțiunii, blând, delicat: s'ar părea că mai degrabă convorbește cu aceia pe cari procurorul îi trimite, și știe să pătrundă, să prindă adevărul, să cunoască firea omului, să lămurească vina sau nevinovăția...

E dimpotrivă colegul dela cabinetul No. 4: pe chipul lui îndrăsneț, e presumpțiunea, înfumurarea... se crede «infailibil» în pătrunderea împrejurărilor și în judecarea lor. Pentru el acela ce i se prezintă, trebue să-i dea un vinovat, mai ales când împrejurările în cari acesta s'a mișcat, îi rămân taină. Ambițiunea îl face să-l vâre pe nenorocitul în așa haos, în cât să-l silească a se mărturisì vinovat, numai să scape de chin. Ca mijloace de a dobândì mărturisiri, merge până la cele mai de reprobat.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şi nu e apoi izbândă să nu şi-o trâmbiţeze prin anume ziare: a se vorbi de el e culmea vanităţii mulţămite. E şi un calcul: a'şi pregăti anume popularitate pentru timpul când nu va mai fi în magistratură, dacă împrejurările îl vor sili a nu mai fi.

Numele lui?

Îl cheamă cum vrei.

E dintre cei mulţi şi numele i se pierde în număr.

Într'o mare şi impunătoare încăpere, sunt mulţi la un loc...

Curtea de Casaţie, în secţiuni unite, — judecă.

Aci, maturitatea înaintată, bătrâneţea ce începe, experienţa ajunsă la destindere aproape deplină, pătrunderea lucrurilor devenită aproape a doua fire.

Aci numele şi persoana pare a dispăreà in faţa măreţiei titlului de: *membru la Casaţie*, care are faima unui înalt şi de nediscutat principiu.

Aci e Altarul la care se săvârşesc *jurisprudenţe*, îndelung chibzuite statorniciri, cari, pornite din prea vagi ori din prea concise articole de lege, au limpezime de izvor, tărie de neclintit şi dobândesc autoritatea şi precăderea pilduitoarelor fapte.

Dacă şi printre aceşti copaci falnici va fi trecând vântul interesatelor năzuinţi, şi dacă freamătul iscat va fi trezind ecoul păcatelor celorlalte instanţe,—cine o poate spune?

Unii vor zice: *«femeea Cezarului nu trebue nici măcar a fi bănuită»*, alţii vor cugetà: *«pădure fără uscătuni nu poate fi»*..., — cu toţii se vor unì însă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/ind=1901-1932

în jurul ideei: acolo e prea sus; zgomotul nu poate ajunge și norii nu se pot formă decât în jos dela anume înălțime, în spațiu.

IV

In calea Plevnei, aproape de îmbucătura ei cu strada Știrbei-Vodă, se află o casă cu un cat, îndestul de înaltă, veche, rău îngrijită pe dinafară, cu poartă mare cam dărăpănată, în care era o portiță,—singura pe unde se umblă de obicei.

Rar se puteă vedeà perdelele ridicate, la cele patru ferestre dela față; rar o privire indiscretă aveà prilejul să străbată în curtea pavată cu piatră de râu, prin portița uitată neînchisă bine.

O tăbliță roasă de rugină, îngăduiă să se citească, în litere groase, dar aproape șterse:

«M-me Forkaschi.
Tireuse des cartes».

In două colțuri ale tăbliței se mai vedeà încà un as de cupă și un șeapte ochi de caro.

Vecinii casei și trecătorii erau adeseori surprinși de cupeurile și de trăsurile de piață, cu cosurile ridicate, ce staționau dealungul trotuarului...

Fel de fel de «cucoane», cu obrajii acoperiți de voaluri dese, ori și cu broboade,—după anotimp,—coboraù și intraù pe portiță... mai la toate orele din zi, și serile până pe la unsprezece.

Bărbați se opreau mai puțini la casa aceasta, dar nu lipseau, mai ales serile.

Curiozitatea omenească e totdeauna pe drum, iar dorul după aflarea necunoscutului, după ilu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ziunea de mai bine, trece din generațiune în altă generațiune, ca și depravarea.

Se pătrunde în casă pe o ușe mare și cu perdelele dese pe dinăuntru, bine țintuită.

Din o sălița cu cuere, se trece în o sală centrală orânduită ca salon de așteptare.

Două lămpi bătute în părete o luminează seara.

Pe o masă, în mijlocul încăperii sunt albumuri cu felurite vederi din țări străine, ori cu chipuri ale celebrităților scenei din marile Capitale.

Un singur album cuprinde înfățișarea a o mulțime de mâini ale bărbaților și femeilor celebre, cu liniile în care Hiromancierii citesc caracterul persoanelor și prezic viitorul lor.

Pe unul din pareți, incadrat, e un tarif al datului în cărți și al citirii mâinilor...

Prețurile sunt aceleași pentru toate persoanele ce vin să-și afle norocul.

In dreapta, întâia ușă dela intrare, e o cameră îngustă în care d-na cărturăreasă poftește pe client. Acolo, după felul ghicitului ce i se cere, primește taxa,—și apoi intră cu clientul într'un salon foarte luxos mobilat, ce primește lumina de pe două ferestre dând în curte,—și operațiunea începe, în mijlocul emoțiunei clientului...

D-na Forkaschi e femee înaltă, grasă, dar bine îngrijindu-se, ca formele d-sale să nu se prea reverse în lături...

Se vede a fi foarte deșteaptă, mai ales foarte vicleană.

Are căutături agere care pot turbură pe lesnecrezătorii și un râs care nu prea poate plăceà unei femei cinstite.

E brună, cu păr mult, foarte des, prin care stră-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

bate fire albe. Peptănătura ii e foarte la modă și-i șade bine.

Se vede că a fost foarte frumoasă chiar odinioară; acum își întreține fața cu măiastra zugrăvire, — ceea ce-i dă însă înfățișarea de femee deșuchiată.

Când doamne tinere mai ales, îi vin, are in ochi licăriri ciudate ale unei plăceri ascunse de a le turbură sufletul, de a le prezice amoruri nepermise sau nenorocirea trădărei din partea soților...

Și asemenea preziceri nu numai odată au rămas obsesiuni primejdioase în spiritul tinerilor femei, care le-au dus la fapte la care nu s'ar fi gândit dacă n'ar fi trecut pe la cărturăreasă.

Curiozitatea li se pedepsește astfel in chip foarte dureros, cu grele urmări.

Când își petrecea clientele tinere, le urmărea cu priviri răutăcioase, batjocoritoare: parcă ar fi îndeplinit vre'o răzbunare și acum se bucură de ispravă.

Ghicitul ei era adevărată înșelătorie,—căci dacă unii meseriași de felul acesta, ajung la renume, de fapt pot aveă prin studii anume, deprinderea de a'și da seama de firile omenești și a deduce, din ele întâmplări ce pot fi. Prin întrebări puse cu meșteșug apoi, face pe clientul insuși ai arătă ce-a fost în viața lui, iar deducțiunea poate să-i vie dela sine, în ce privește viitorul.

Dar d-na Forkaschi era numai înșelătoarea care se sprijineă pe prostia omenească ce aleargă după senzațiuni...

Ghicitul cam intră între lucrurile nu prea per-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mise, — și ce e oprit și poartă pecetea lucrului rușinos, atrage: are farmecul ispitei.

Intr'una din zilele pela finele lui Octombrie, cam noroasă și rece, pe la orele patru, o trăsură de uliță se oprì la poarta cărturăresei.

Erà intàia vizită, în acea zi după amiază.

O doamnă tânără și de lume bună, după înfățișarea de dinafară, cu voal des pe ochi, se coborì și repede se strecură pe portița care scârțâì.

Părea obicinuită cu locul acesta, căci nou-venitele au codiri și, odată ce intră în curte, caută în juru-le, parcă ar aștepta să le întâmpine cineva și să le călăuzească.

Doamna urcă de grabă cele cinci trepte de piatră și fără să bată în ușe, intră în sălița, își lăsă paltonul în cuer și trecù mai departe.

Clopoțelul dela ușe sună, iar o fetișcană cochetă se ivì.

— A! dumneavoastră cuconiță... De când vă așteaptă domnul!...

Și, ageră, deschise intàia ușe din stânga și-i lăsă loc să treacă, apoi trase ușa, fără zgomot.

De din năutru se auzì încuiatul cu cheea.

Un tânăr, care citea un ziar, se ridică repede, și cu multă pornire strânse în brațe pe doamna, în timp ce ea își ridică voalul.

— Am întârziat dragă Romulus... și cauza ți-o închipui.

— Ah! când va dispăreà acea cauză,... Dorino!

— Știu că ai dori-o, însă nu e cu putință...

— Fiindcă nu voești tu, Dorino...

Ea nu răspunse și se așezà pe un scaun...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ce fel? Așa? scânci tânărul.

— Acea cauză se complică acum cu alta, Romulus, rostì ea fără să pară că ia aminte la întrebarea domnului.

— Ei, ce mai este?

— Soacră-mea... A început să mă observe de aproape.

— Soacrele astea!

— Așa că... urmă ea, după o clipă, de codire, 'mi-e teamă că vom distanța foarte mult întâlnirile noastre...

— Aceasta înseamnă că nu mă mai iubești, exclamă Romulus, trecându-și mâna prin părul-i mare și des, cu'n gest teatral potrivit tonului...

— Mă așteptam la învinovățirea aceasta, îi răspunse ea cu liniște, — ciudată liniște în legătură cu natura întâlnirii. Dumneavoastră, bărbații, se pare că nu aveți alt sistem.

— Dar e vorba de sistem, Dorino, sau de simțimânt adevărat, etern... dulce și chinuitor?... exclamă el cu disperare bine imitată...

— E vorba și de siguranța mea, Romulus... când am simțit că te iubesc, nu mi-am dat seama că era și pericol; acum îl văd și e natural să mă păzesc...

— Dar atunci... făcù el, mușcându-și buzele și rămânând pe gânduri...

— Ne vom iubì, înarmați cu răbdare și pândind momentele cele mai priincioase când întâlnirile să nu ne primejduiască. Pe urmă, drept să-ți spun, nici locul acesta nu-mi mai place... Cârtu-rărcasa are o mutră...

— O! vom găsì alt loc.., da, voi găsì: numaĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

te rog... te rog... nu mă pedepsi cu aşteptării îndelungate...

— Voiu un loc unde nimeni să nu ştie că vin la tine... Voiu plăcerea tainei... şi ştii că Corina cunoaşte casa asta... Soacră-mea nu mai vrea apoi să mă vadă în prieteşug cu Corina...

— A! dar soacra ta e un fel de regulator al vieţii şi al simpatiilor tale...

— E paznica fericirii lui Alin... zise, răzând... batjocoritor...

Avù totuşi un fior: rostise în această casă numele lui Alin... Se înroşi, nu se simţi la îndemână şi, pentru întâia oară parcă o îmboldi remuşcarea... Alin o iubiă, — cum o iubiă încă!... şi ea nu-i puteă nimic imputà...

Se ridică turburată, făcù prin încăpere câţiva paşi,—apoi, repede întinse mâna...

— La revedere Romulus... mă grăbesc.

— Cum? pleci? Dar bine... A! nu se poate... Şi o coprinse de mijloc...

— Nu! te rog. Lasă-mă...

El nu voi: ea i se smulse din braţe.

— Ştii că nu'mi place sila... Nu!...

Şi-l privì foarte urât!

El rămase înmărmurit.

— Trebue să mă întorc repede... Nu te supără. — îi zise mai cu blândeţe... Nu mai voesc acì...

— Bine, îi răspunse cu supunere... Văd că nu mă mai iubeşti...

Ea ridică din umeri şi descuiă uşa...

Romulus o petrecù, îi ajută la îmbrăcat, îi sărută apoi mâna, — roşu de supărare ascunsă, — şi ea plecă...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Când Romulus se întoarse, d-na Forkaschi stă în cadrul unei uși de alăturea cu «camera amanților» și râdeă ironic...

— Nu-i place cuconiței... Ha, ha, ha...

Apoi, ca prezicând:

— Hei... e semn că dragostea pentru d-ta apune...; că la orizont răsare altă inimă... în umbra altui amant...

— Cum? crezi că...

— Vei vedeà, vei vedeà Romulus... rostì în chip profetic... Eu nu's geloasă de tine și de Ghelican. Vă las și iluziilor tinereții... Dar imi pare rău că nu nimeriți în plin. Sunteți băeți frumoși... și vi s'ar cădeà o femee și avere... Căutați, căutați: nu vi-i târgul pierdut...

Romulus ascultă foarte rău impresionat... I-ar fi dat bucuros o palmă, ghicitoarei urâcioase...

Atunci, clopoțelul sună, și după puțin se arătă statura viguroasă a lui Alexandru Ghelican.

Romulus intră în camera lui.

— Da ce are Câmpoviceanu? Intrebă Ghelican, în timp ce'și scoteà mănușile, înaintând spre cărturăreasă, căreia ii sărută mâna.

Ea il sărută pe obraz și răspunse:

— «Dama» inimei lui... bate în retragere... A fost pe aci o clipă... și a plecat cum a venit.

Ghelican avù un zâmbet șiret...

— «*La dona è mòbile*»... cântă ușor...

Romulus se ivì îmbrăcat ca de plecare...

— Bună seara, Ghelican... Iartă-mă... Când intrai eram foarte necăjit...

— Și acuma? Ți-a mai trecut? ii răspunse Ghelican, râzând.

— Nu toate trec ușor...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Te întâlnesc diseară la Bavari?

D-na Forkaschi tresări la auzul acestui nume și parcă se înroși... Tinerii n'o observară însă.

— Cred că da... promisesem bătrânului Gertorian de la Curte, să-i fiu crupier la bancul ce va ține la club.

— Atunci, la club... Am o vorbă cu tine.

— Bine...

Romulus se făcù a sărută mâna d-nei Forkaschi și plecă.

— Azi nu văd lume, Angelico... zise Ghelican, intrând în camera vecină cu aceea în care fusese Romulus.

Erà un biurou cu mult gust orânduit cu două dulapuri de bibliotecă pline cu cărți, cu tablouri și cu câteva obiecte de artă. Mobila erà îmbrăcată cu piele de coloare cărămizie.

O ușă deschisă ărăta o cameră de culcare cu două paturi, acum cufundată într'un întuneric tainic.

In biurou erà deja lumină de seară.

Mănânci aci în astă seară, Alexandre? îl întrebă Matroana.

— Da și nu...

— Adică cum?

— Dacă îmi dai ceva bani, mănânc la Continental... Dacă nu, mănânc aci...

D-na Forkaschi încruntă puțin din sprincene...

— Nu crezi că de la o vreme îți trebuesc prea mulți bani, Alexandre? îi zise totuși cu blândețe.

— Lasă că câștigi destul de pe urma prostiei omenești, îi răspunse el cu obrăsnicie.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

— Şi tot de pe urma unei prostii se duce ce câştig, rosti ea, oftând...

— Tinereţea costă, Angelico... răspunse el, rânjind...

— Şi bătrâneţea plăteşte, aşa-i. .

—Mă rog, Angelico, ştii că detest scenele... zise el, ridicându-se.

D-na Forkaschi se ridică, şi ea, trecù in camera de culcare şi de aci în o cămăruţă vecină cu salonul în care ea... proorocià. Făcu lumină şi deschise o casă mică de fier aşezată în colţ, pe un picior ce imità un trunchiu de copac.

Nu păreà supărată. Erà ceva firesc, întrucât aşa erau necesităţile ce-şi le creiase.

Scoase din un sărtar al casei, trei hârtii de câte o sută şi le puse în corsagiu...

Atunci însă clopoţelul sună şi până să închidă casa, servitoarea îi vesti două cliente.

Alexandru Ghelican, să fi avut douăzeci şi opt de ani. Născut şi crescut în judeţul Ialomiţa ca fiu unic al unui plugar ţăran bine cuprins, până la etatea de unsprezece ani, i-erà ursit de tată-său să rămână plugar, cu drept toată învăţătura, clasele primare ale şcoalei din sat.

Se întâmplă să vie într'o zi Prefectul, pe la ei pe acasă, şi să rămâe foarte mulţumit de primire şi încântat de deşteptăciunea băeatului. El dar sfătui pe sătean să trimeată pe Lisándrel la oraş, şi anume la Bucureşti, iar d-sa îşi luă sarcina de a'l face pe băeat să fie primit într'un internat al Statului.

Zis şi făcut, Alexandru nu mai puteà să fie îndepărtat de soarta ce'l aşteptà.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Foarte inteligent, era deosebitul tuturor profesorilor: nu lăsă nimic de dorit ca învățătură. Ca purtare era răsboinic, neascultător, îndrăsneț...

Primit, când avea permisiunea de-a se duce în oraș, în casa fostului Prefect care locuia în București, se deprinse să vadă luxul din locuința acestuia ca lucru de nelipsit din viață, iar pe timpul vacanței, acasă, să nu-i mai placă locuința și modestul traiu țărănesc, și să disprețuiască ceeace el numiă: sgârcenia tatălui lui, neștiința lui de a trăi.

Eră în clasa din urmă a liceului, acuma bine desvoltat, în destul de plăcut, provocător cu privirile lui înfocate, ispititor cu felul lui frumos de-a vorbi.

Soția fostului Prefect, deși matură, prinse slăbiciune de el, și fiindcă nu avea copii, începù a fi darnică cu el, atât cu persoana ei cât și cu punga.

Astfel își făcù ucenicia vieței ce avea să ducă.

Pe tot timpul cât urmă la facultatea de drept, avù de unde cheltui și de unde dà frumușelelor cu care e presărată calea traiului de student.

Dar odată cu dobândirea titlului și cu intrarea în magistratură, prin influența fostului Prefect, avù relațiuni cu nepoata acestuia, măritată.

D-na cu punga prinse de veste și-l disgrațiă.

Se întâmplă scandal îndoit: fostul Prefect află și-și alungă nevasta; iar nepoata, plecând și ea de la bărbat, veni să locuiască cu Ghelican.

El fù silit să demisioneze și să înceapă, chip, avocatura.

Dar treaba nu mergeà ușor. Cât ținură banii ce-i aveà amanta, trăi bine; însă pe urmă înce-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pură certe între amândoi și... despărțirea veni repede.

In calea Plevnei unde se mută in o singură cameră, la un funcționar retras la pensie, duse câteva luni o viață foarte amară: de acasă nu i se trimetea nimic, căci tată-său aproape îl urâse, din cauza pocinogului cu fostul Prefect, cât și din cauză că scula de fecior nu mai venea să'l vadă.

La scrisori bătrânul nu răspundeă, căci nu înțelegea ca, la etatea lui, băiatul să aibă încă nevoe de bani de la părinți,... și așa, dacă cel-puțin ar fi venit să'l vadă!

Din avocatură Ghelican scoteă când și când câte cevă, — dar așă fel de advocatură îl desgustă.

Intr'o zi făcu întâmplător cunoștință cu Romulus Câmpoviceanu, pe stradă, în drumul spre casă...

— Mi se pare că'mi sunteți vecin, d-le, i se adresă Ghelican.

— Da, răspunse el, înroșindu-se: stau colcă...

— A! la cărturăreasa...

— Da; am odae cu chirie... răspunse el, cu ochii în jos...

— Am să viu să-mi ghicească și mie norocul... Mă recomand: Ghelican...

— Câmpoviceanu...

Cunoștința se făcuse.

— Avocat, complectă Ghelican.

— Ziarist, răspunse cellalt.

— A! îmi plac ziariștii...

Și-i strânse mâna odată cu despărțirea...

Din timpul legăturii cu soția fostului Prefect, se introdusese în lumea bună, în care, din cauza

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

firii lui cutezătoare, a frumuseții chipului și a vorbăreției lui, erà primit și plăcut.

Foarte adese ori această lume bună nu se interesează de aproape de persoana ce primește: a întâlnit-o în o casă cu reputațiune bună, îi e de ajuns.

Moravurile ușoare ale acestei «lumi bune» fac apoi pe oameni de felul lui Ghelican să izbutească aproape în toate planurile lor.

Că erà avocat, — erà dejà ocupațiune; că se îmbrăcà bine și că știà să se prezinte, erà un titlu, mai însemnat ca licența.

Clubul apoi înlesnește foarte adeseori viața acestor îndrăzneți: ce nu câștigà la tribunal, puteà să câștige pontând sau jucând partide de maus, de ghiordum, de poker. Și norocul îi purta de grijă. Acest lucru îl încurajà.

Totuși, nu erà mulțămit: nu puteà să aibă ceva sigur și numai o căsătorie l'ar fi scăpat, dacă ar fi găsit avere.

Erau acum doi ani de când se dusese la d-na Forkaschi să-i ghicească. Mai mult ca glumă îi fusese ducerea pentru asemenea lucru; în realitate voise să se apropie de ziarist, una, și alta: să surprindă vre o taină din viața multelor femei ce veniau la cărturăreasă.

La prima ducere, surprinsese numai taina lui Romulus: băeatul trăià cu d-na Forkaschi.

In curând plăcù acestei căsnicii de mâna stângă și ajunse amicul casei așa de bine, că intră și în bunele grații ale matroanei.

Erà fire curioasă, matroana: țineà la Romulus, dar îi permiteà să aibă și visurile lui de tânăr; așa se făcù să-i fie și el amant și să nu se

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

stânjiniască în a 'şi avea cuceririle lui deosebite.

Dar pentru Ghelican, d-na Porkaschi avea mult mai multă dragoste decât arătă: aproape patimă. Romulus n'o dominase: cestălalt o domină degrabă!

Acum, mai tot ce câştigă zilnic dânsa, trecea ca apa printre degetele lui Ghelican.

Romulus să mulţămiă numai cu masa şi cu casa: eră modest, băeatul!

Şi asemenea trai deşănţat în trei, ţinea de doi ani acuma.

Romulus Câmpoviceanu eră în gazetărie o utilitate: făceă de toate, cu pricepere, cu stăruinţă, împărţindu-şi timpul între meserie şi petrecerile în lume.

Se lăsase de facultate, până la care ajunsese cu greu. Gazetăria îl primise, şi aci, cel puţin, îşi aveă locul. Cei trei sute de lei ce câştigă, îi ajungeau, întrucât legătura-i nemărturisită, îi dă restul.

Orfan, crescuse cum dăduse târgul şi norocul: cu blândeţea, cu supunerea răbdătoare până la umilinţă, îşi făcuse drum, — dar în sufletul lui sufereă mult, căci se socotiă vrednic de altfel de viaţă.

In lume se introdusese prin amicul lui de şcoală Petru Bavari, iar în casa lui Bavari, prin laudele ce adusese acestuia în gazetă când fusese Ministru.

Pe Dorina Zotescu o surprinsese în casa cărturăresei şi când îi făcuse cunoştinţa în casa lui Bavari, avusese cuviinţa a nu-i amintì lucrul. Acest fapt, destul de neînsemnat, fusese cauza prie-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/morr1901-1932

teniei și a legăturii de mai târziu între el și capricioasa femee.

Dar în această legătură ambițiosul Romulus își pusese speranța viitorului: să 'și-o apropie așa de mult pe Dorina, încât vieața ei să nu poată fi fără el și divorțul făcându-se, — s'o ia el apoi.

Pentru Dorina casa cărturăresei era numai loc de întâlnire. Nici să-i treacă prin gând că Romulus locuia acolo; nici să viseze rolul ce avea el în acea casă: s'ar fi spăimântat de rușine și desgust.

Desgustul îl avea deja și am văzut că 'i propusese alt loc de întâlnire. Adevărata cauză însă a apropierei ei de Romulus fusese d-na Forănescu.

Aceasta, destăinuindu-i vieața ei de aventuri «galante», deșteptase în sufletu-i ușuratec, curiozitatea bolnăvicioasă și aproape convingerea că «toate femeile fac așa». Atât de mare era plăcerea, atât de vii emoțiunile unei astfel de vieți tăinuite, — și mai ales din cauza tainei, — îi respectă adeseori amica, — în cât Dorina se lăsă a fi înrâurită...

Romulus i se impuse atențiunei, — după ce 'l cunoscu, — prin articolele lui «*cronici mondene*», în care vorbia de dânsa, descriindu-i gătelile, «figura» ce făceà în societate, grațiozitatea ei la dant și farmecul graiului.

— Te iubește, îi zise într'o zi d-na Forănescu... Ești, negreșit așa, cum te descrie, dar numai iubirea pentru tine îl face pe bietul băeat să se ocupe mai numai de tine...

Insinuarea aceasta îi ocupă într'atât de mult

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cugetul, în cât primi această iubire. Inima ei rămase stăină; închipuirea i se aprinsese.

D-na Porănescu pe de altă parte, în grijă ei de a vedeà şi pe Dorina căzând, — dădù imbold lui Cămpoviceanu.

Şi legătura lor care începusc sub auspiciile bunei prietene, ţineà de aproape un an.

Văzând însă d-na Porănescu pe Romulus prea înnamorat, de cătva timp îşi pusese în gând să 'l răciască de Dorina şi să 'şi-l apropie, mai ales că Ghelican erà pasăre prea sburătoare din loc în alt loc.

Un «mare sentimental» ca Romulus 'i-ar fi trebuit, — un fel de statornicie, întrucât variaţiunea începuse a o cam obosì...

Şi de ce Dorina să aibă parte de asemenea sentimental care o ameninţà cu iubire... eternă?

Dorina Zotescu, plecând dela Romulus, în acea stare de spirit, — se duse de-a dreptul acasă. Pe drum, se simţi din ce în ce mai tristă, nervoasă, nemulţumită de ea.

Romulus i se arătase nu ştiu cum, altul par'că decât cum îl văzusc pân'atunci... Casa aceea apoi... De ce, pe urmă, rostisc ea numele lui Alin, tocmai 'acolo..?

Îi venì după aceea în minte scena din ajun cu soacrăsa, când aproape se certă cu ea, cu toate că ea fusese blândă în sfaturile ce-i da...

Acum îi părea rău că se iuţise faţă cu ea... Simţià iarăşi ca o teamă de bătrâna, care, puteà să atragă luarea aminte a lui Alin în privinţa a tot ce observase ea... şi atunci... Alin s'ar fi pus să observe şi el...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

D-na Bavari apoi, — pe la care fusese înainte de-a se duce la Romulus,— îi dăduse să înțeleagă că prietenia cu Corina Forănescu puteă să-i aducă neplăceri...

O! dacă ar fi știut d-na Bavari, — și mai ales soacra !...

Intră dar, foarte indispusă, în încăperile ei, și întâia ei grijă fu să întrebe pe fata din casă de bătrâna...

I se spuse că aveă nu știu ce cucoană la vizită...

Se uită la ornic : erau cinci și jumătate : prin urmare nu se întorsese prea târziu...

Pentru întâia oară trimise pe servitoare să-i spună că se întorsese, — și, după ieșirea servitoarei se simți par'că mai ușurată... Eră o copilărie din parte-i, care însă dovedià judecata de pe de-asupra a lucrurilor, după cum capriciile ei dovediau lipsa de simț moral.

Eră o păpușă desăvârșită cu asemănare omenească, dar cărecia măestrul fabricant dacă izbutise a-i așeză toate resorturile, nu ajunsese să-i poată pune în mișcare două din ele : inima prin educațiune, inteligența prin judecată.

V

La Ana Zotescu se află o cunoscută de curând, Elena Viespășcanu.

Naltă, subțiratecă, cu părul aproape cu totul alb, bine orânduit, cu fața încă tânără dar slabă, destul de îngrijit învestmântată, păreà simpatică, la întâia ochire și nu fără oarecare distincțiune.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Numai când, în anume momente, răutatea înăscută a firii sale străbătea în ochii-i de un albastru deschis, aceştia prindeau cu un luciu de oţel şi privirea părea cu adevărat tăietura a unei lame ascuţite. Câţiva dinţi îi căzuseră de timpuriu şi când râdea, acea ştirbitură a coroanei dentare dă râsului ei falşitate şi parcă ironie.

Era femeea proceselor...

Avusese multe în viaţa ei, prieinuite de firea ei încăpăţânată şi răutăcioasă, precum şi o pasionau toate procesele cunoştinţelor ei...

Vieaţa ei se trecea mai mult la tribunale şi la Curţi: cunoştea Codul mai limpede decât mulţi avocaţi chiar şi urmărià desfăşurarea judecării proceselor şi tertipăriile avocăţeşti cu nespusă sete. O încântau tertipăriile cele mai bine găsite şi îşi alcătuià din ele subiecte de convorbire cu prietenele ei...

De-ar fi avut putinţa să străbată în case mari, de sigur că ar fi putut face reputaţiunea multor avocaţi.

Acum, erà iarăş în proces, şi chiar cu fiica şi cu ginerele ei.

Stătuse cu ei în casă, se amestecase în traiul lor cel mai intim chiar, voise să fie, ea, cârmuitoarea căsniciei, — şi fiindcă nu i se trecuse năzuinţa, — de ciudă pornise proces în contra lor, sub cuvânt că amândoi o dăduseră afară din casa ei şi-i luaseră tot.

La tribunal pierduse; procesul erà la Curte şi pentru acest proces venise la d-na Zotescu.

O cunoscuse pe Ana Zotescu, în vara ce trecuse, la Lacu-Sărat.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

I se înfățișase ca una ce avusese în casa ei pe răposatul Zotescu, pe când acesta venise într'un rând să prezideze Curtea cu juraţi din Dolj, în timpul când și bărbatul ei, avocat, trăia.

Asemenea amintire făcuse pe d-na Zotescu să-i arate oarecare prietenie și compătimire pentru viața ei trecută prin multe necazuri.

Acum îi arată cu amănunte exagerate felul procesului și teama de-a nu-l pierde și la Curtea de Apel...

Ana îi ascultă plângerile, neînțelegând unde voiă să ajungă noua ei cunoștință, — apoi, când o văzu că par'că sfârșise și că se uită la dânsa ca și cum ar fi așteptat ceva, — îi zise :

— Crezi că aș puteà să-ți fiu de folos în împrejurarea aceasta, doamnă ?

Privirea ei licări :

— O ! dacă ai voi, dragă «Madam» Zotescu, îi răspunse cu grabă...

— Să vreau, bine ; dar nu văd cum... zise Ana, zâmbind...

— Procesul îl am la secțiunea I-a... răspunse d-na Viespășeanu cu intențiune...

— A ! voești să vorbesc fiului meu... rostì Ana mai cu răceală.

— Numai dacă nu vă este cu supărare, dragă «Madam» Zotescu, zise Viespășeanca, cu umilință...

Pe urmă, după câteva clipe :

— Vă este apoi prieten d-nul Prim-Președinte Topescu... murmură cucoana.

Ana cam încruntă puțin din sprâncene : de unde știà femeea aceasta de prietenia cu Topescu, și în ce chip avusese informațiuni de prietenia aceasta ?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Căci înțelegi, dragă «Madam» Zotescu, începù Viespășeanca, pe ton plângător: dreptatea mea este strigătoare la cer; dar când te cunosc magistrații, e altceva. Eu nu am curajul să cer sprijin cu orice preț; doresc numai să pot arătă d-lui Topescu și fiului d-v, purtarea mizerabilă a ginerelui și a fiicei mele... Căci altfel vorbești în particular, și altfel, prin avocat, în ședință...

— Doamnă, îi răspunse Ana, nici odată nu am pus cuvânt pentru nimeni, pe lângă fiul meu, de al cărui spirit de dreptate și de pătrundere, sunt pe deplin încredințată. Cu atât mai mult pe lângă d-nul Topescu, cu toată calitatea d-sale de prieten al bărbatului meu... Poți înțelege că mijlociri, în materie de justiție, sunt foarte delicate, căci ating în chip neplăcut pe magistrații neobicinuiți cu ele... Tot ce pot să fac pentru dumneata, este să-ți dau o cartă de vizită către d-nul Topescu, spre a'ți servì de introducere la dumnealui...

— O! nici nu cer mai mult, dragă «Madam» Zotescu și nu sunt vrednică să vă mulțumesc...

Ana, cam plictisită, se ridică și trecù alăturea, de unde se întoarse cu o cartă de vizită pe care nu scrisese nimic însă.

D-na Viespășeanu, mulțămită cu atâta, — căci pentru rest își aveà deja planul, — o luă cu grabă și o așezà, ca pe ceva de preț, în săculețul de mână, apoi se ridică:

— Încă odată vă mulțămesc și vă rog să mă scuzați... Îmi dați voe să vă mai vizitez..?

— Mă rog... Poftim... îi zise c'un ton ce mai degrabă însemnà: ai puteà să mă scutești de vizita d-tale... dacă-i vorba de asemenea cereri...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Termenul procesului era peste câteva zile: nu avea timp de pierdut. D-na Viespășeanu porni dar cu pas grăbit și se duce la d-na Topală, o fină a ei, divorțată.

Această doamnă Topală ducea viață foarte liberă, din care cauză se și despărțise de bărbat, om foarte cum se cade.

Avea ceva frumusețe, sprijinită de meșteșugul fardului, — însă plăcea numai unor anume desfrânați: cochetă foc, — fire de rând; îmbrăcată exagerat, nu însă cu finețe și cu gust.

D-na Viespășeanu era foarte îngăduitoare față cu felul de-a trăi, al finei; aceasta în schimb, îi primise drept bune plângerile și ca îndreptățită ura în contra fiicei și a ginerelui.

În contra fiicei, avea și ea, ură personală, căci, venind în casa ei, — la nașa, negreșit, — fiica o primise rece.

Nașa îi destinase rolul de martoră în proces și ca nu refuzase de loc: avea prilej să se răzbune pe «ingrata» fiică, pe aceea ce nu-i primise prietenia în timp ce ea era gata să-'i-o dea.

Negreșit: ființa pierdută avea de câștigat ceva, cu acea prietenie... nu însă și ființa onestă.

O găsi pe d-na Topală în curs de înfrumusețare. Ea însă nu se jenă de loc.

— Ei, știi, dragă fină, că putem străbate la Primul-Președinte? îi zise, dela ușă, cu veselie....

Și-i licări privirea parc'ar fi trecut oțelul ei prin dreptul unei lumânări.

— Așa? Minunat! D-l Prim-Președinte nu va avea cred să se căiască, — răspunse fina c'un râs nerușinat.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

D-na Viespășeanu făcù haz... Nu erà loc de desgust în inima d-sale prea plină de urà.

— Mergem astă seară, naşo ? intrebă d-na Topală. Tocmai nu am nimic hotărât... în vedere...

— Sunt bine informată, n'ai grijă: astă seară va fi acasă...

— N'o să te superi dacă te vei întoarce singură dela d-l Prim...

Şi căscă, deşănţat, punându'şi în ivire şoldurile destul de voluminoase...

In acea seară d-nu Badea Topescu cinase fără chef şi se întorsese acasă, în modestu-i apartament de flăcău, cu intenţiunea de-a citi «Nana» de Zola.

I se spusese că «Nana» erà capo-d'operă de sensualism, din şcoala realistă, şi voià şi el să nu mai fie prea profan în ale... literaturii serioase franceze.

Acum, că sfârşise cu visul de-a mai sperà pe Ana, măcar la bătrâneţe, — la o bătrâneţe foarte atrăgătoare cum erà a Anei, o «Nana» îi-ar fi prins nespus de bine... măcar din citite...

Işi scoase redingota, care nu stà rău unui magistrat serios, şi işi puse o haină de casă bine vătuită... Nu-i plăceà să aibă prea cald în casă, din motiv de economie, poate, căci se plângeà de multe ori că un Prim-Preşedinte de Curte e prost plătit, — dar şi din cauză că încă se simţià natură prea... călduroasă.

Işi înarmă ochii cu ochelarii de casă, — alţii de cât cei ai Curţii, — tot din grijà de economie, căci o pereche s'ar fi tocit prea repede, — şi se aşezà la citit, după ce aprinse o ţigară.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Însă intrarea în acțiunea romanului îl plictisi și căscatul îi cam sdruncină fălcile.

Cu încetul, aproape pe nesimțite, puse cartea de-oparte și se lăsă gândurilor...

Cât va fi stat așa, nu 'și putù dà socoteală, când, auzì sunetul clopoțelului dela apartament.

— Ei, ași! își zise. Cine dracul n'are de lucru și vine să mă... asasineze!

Femeea de serviciu a catului la care stà, trecù prin sălițà... El îi urmărì umbletul și-i ascultă vorba cu cineva...

Deosebì glas de femee... și nu se putù opri să nu se înfioare, în acea singurătate de flăcău bătrân lipsit de plăceri... cari prea costau mult.

În fine, pe măsura nerăbdării lui, femeea să ivì:

— Două cucoane, domnule, îi vesti.

— Două! Prea multe, două, mormoì el... Tinere? întrebă apoi.

— Una bătrână și alta... e hei!..

Acest: «e-hei», foarte de multe lucruri zicător, îl ridică pe Badea, că un drug o ușă grea din țâțâni, fără scârțâitură.

— Poftește-le... și fii pe aproape; poate să trebuiască ceva tratație, zise dumnealui, însuflețit.

— Uite, mi-a dat, a bătrână, hârtioara asta..., zise unguroaica.

Și-i-o puse pe biurou.

Când își aruncă ochii și citì: *Ana Zotescu*, — se făcù cărămiziu și simți că să înnădușește peșira spinării.

— Ei, ași! mormoì el, încremenit...

Apoi, repede:

— Poftește-le...

În timp ce femeea eșià, Badea își zise; ca și

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nora-sa, la mine, la ora asta? ce s'a întâmplat...?

Și, repede se îmbrăcă cu redingota, în timp ce înaintă spre ușă...

Dar altă încremenire: apăreau două chipuri străine.

Ce însemnă mistificarea aceasta? Potrivire de nume? Prea era potrivită, potrivirea!

— Ertați vă rog că vă «deranjăm», domnule Prim-Președinte... rostì cea în etate.

— Mă rog, acasă nu sunt nici Prim, nici Președinte, răspunse el cam ursuz, ștergându-și năduşeala primei emoțiuni.

Dar privi pe cea tânără, îi apreciă înfățișarea și îndulci glasul...

— Poftiți, vă rog... și «luați» loc..

Le înaintă scaune, cam în fața lampei, și el se așeză mai în umbră: chibzuire de judecător!

— Cu cine am onoarea? întrebă, luând carta în mână.

— Elena Viespășeanu și fina mea Olimpia Topală... Carta e a doamnei Zotescu, în numele căreea ne permitem a vă «deranja».

— A! a doamnei Zotescu?..

Și în gând își zise:

— De unde cunoaște Ana asemenea «viespi» și «topale»..? Apoi, oare cum «galant»: cu ce vă pot servì?

Doamna Viespășeanu începù litania nenorocirii dumisale, în timp ce fina aruncă magistratului priviri... asasine, cari să 'l facă a fi cât mai puțin integru...

Erà curat atentat... cu premeditare.

D-nul Badea, ascultà cu urechile mai mult la

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

povestitoarea bătrână, căreca îi mergeă gura ca o moară, și cu ochii mai mult la provocătoarea fină, care-i puneă speteze inimii.

— Ați terminat, doamnă? întrebă el pe Vicspășeanca, când o văzù că se oprește și că așteaptă par'că....

— Da, domnule Prim-Președinte, răspunse ea, ștergându-și ochii de lacrimi cărora le poruncise să curgă, și cari, ascultătoare, curgeau...

— Complimentele mele, doamnă: povestiți de minune, — rostì el nu fără ironie.

— Nașa dela d-v. așteaptă toată dreptatea.... mijloci fina, înfigându-i, fără fineță, o privire înveăiată... drept în inima-i gata să fie duioasă...

Badea își scărpină vârful nasului către nașa și zâmbi finei...

— Dreptatea-i armă cu două tăișuri pentru cine nu știe să umble cu dânsa... zise Badea în chip sentențios.

— Tocmai fiindcă d-v. știți să umblați cât nu se poate mai bine cu ea, de accea, sprijinite pe carta doamnei Zotescu, ne-am permis să venim a vă rugà... zise fina, cu vioiciune, în glas, cu desmierdare în priviri.

— Să mă rugați să vă dau dreptatea? Dar dacă o aveți, o veți avea... răspunse el, foarte dispus să se joace cu vorbele... și cu privirile finei.

— Negreșit că o avem, însă cât s'o avem, dacă nu e atrasă atențiunea unui magistrat ca d-v., se pot întâmplà surprinderi... răspunse fina, hotărâtă să se dueleze cu magistratul, lăsându-se însă ea... «descoperită»...

— Surprinderi plăcute, nu-i așà? întrebă Badea, râzând, și făcând cu ochiul...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Plăcute, când are cineva fericirea să vă cunoască... Neplăcute când cineva, — și mai ales o femee, — nu are pe nimeni... Să vă spun ce-a fost cu mine, domnule Prim-Președinte. Când mi se judecă la tribunal divorțul...

— A? sunteți divorțată?... și domnul Prim-Președinte se făcù stacojiu, în timp ce-și răsucì mustățile în chip cuceritor.

— Da, răspunse ea, — pentru o clipă rușinată, — cu ochii în jos. Apoi, îl aținti, provocător, zâmbindu-i, — ca un fel de «invitation à la valse», — și urmă: nu cunoșteam pe nici unul din magistrați... și trebuià să mi se acorde pensiune alimentară...

— Trebuià... răse Badea..

— Firește: cel ce vrea să se scape de nevastă, trebue să-și plătească luxul acesta... Iar *dumncalui* nu prea voià, fiindcă... fiindcă erà «*un fiindcă*» serios, la mijloc... Unul din judecători erà mai tânăr... și... presemne i-a fost milă...

— Ah! Cine știe cum îl vei fi privit!... exclamă Badea, — ca primă «ripostă»...

— Astfel, eu am avut pensiunea alimentară...

— Iar tânărul judecător... cevà mai plăcut de cât un zâmbet... îndrăzni Badea...

— A! domnule Prim-Președinte, răspunse ea, iarăși rușinată...

Doamna Viespășeanu mărginită la rolul de... «figurantă», își potriveà expresiunea chipului după aceea a finei,—când erà vorba să pară rușinoasă.

— Așa dăr, «doamnele mele», zise Badea făcându-se serios, — doriți din parte-mi atențiune deosebită în timpul procesului?... Pe când se va judecà?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— La 2 Noembrie... răspunse d-na Viespășeanu oftând.

— Aveți din întâmplare numărul dosarului?

— Îl știu pe de rost, din păcate, răspunse d-na Viespășeanu...

Primul-Președinte notă număr și dată... Apoi, cu privirea la fină, zise:

— Mă voiu ocupà de cestiune... doamnă.

— O! cum să vă mulțămesc, domnule Prim-Președinte! exclamă Viespășeanca, împreunând mâinile și gata să plângă...

O privire a lui Badea, către fină, fu răspunsul..., și fina înțelese...

— Recunoștința noastră va fi eternă... rosti cu lacrimi bătrâna... și se ridică.

Badea se făcù a-i sărutà mâna, apoi sărută cu dinadinsul pe-a finei... în timp ce ea îi șoptì...

— Ne vom vedeà...

Le petrecù până la ușă, apoi se întoarse în odae cam nervos... Aveà o nemulțămire pe suflet... Ar fi fost mai bine dacă...

Și închise romanul cu oarecare mânie... după care, începù să se plimbe și să aibă gesturi ciudate.

De-odată tresărì,—după vr'un pătrar de oră,— și se opri să asculte: par'că bătea cineva în ușa de la sală...

Da, da: nu erà închipuire.

Se repezì și deschise. D-na Topală, singură, se ivì în cadrul ușii.

— Mi-am uitat săculețul de mână...

— A! te rog... poftim... N'am luat seama...

Îl găsiră atârnat de spatele scaunului...

— Tocmai mă despărțisem de nașa după ce

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901_1932

am urcat-o în tramvai, când am văzut că nu 'mi am săculețul...

— Așa că, — îndrăzni Badea,..— îmi poți face plăcerea să «iei» un ceai cu mine...

— De!... știu eu... și-l fură din ochi.

— Sunt prea singur... și de sigur că săculețul d-tale a știut acest lucru.

Fina pricepù că Badea ii înțelesese «manevra»... cu săculețul, și începù să râdă...

— Singurătatea nici pentru călugări nu e sănătoasă... răspunse ea.

— Așa că...

— Primesc cu plăcere invitațiunea.

Iar cortina căzù...

VI

După câte-va zile de iarnă viforoasă, se puse timp frumos, alb de neaua care umpleà curți și străde și făceà acoperișurilor caselor alt acoperiș, cu forme ciudate, după capriciul vântului.

Săniile eșiseră din culcușul lor și alunecau, cu sunete de zurgălăi, pe netezișul stradelor, ducând la plimbare, îmbrăcate cu găteli de iarnă, pe doamnele, ele cele dintâi gata să se bucure de frumusețea timpului și de plăcerea de-a 'și arătà blănurile scumpe.

Pe la orele 3 trecute, Calea Victoriei răsună de felurite sunete de clopoței ai săniilor ce se îndreptau spre șosea...

Alexandru Ghelican trecù în o sanie foarte frumoasă, a cărecà plasă, alb cu albastru, se umflà la curentul ce 'l făceà sania în sbor.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

De 'nnapoia săniei, în picioare, se ţinea Cucumino, care, se agăţase fără să fi fost poftit, într'un moment când sania mergeà încet din cauza unei grămădiri în dreptul clubului, de unde el tocmai atunci eşise.

La «rondul» al doilea, Ghelican văzù sania Dorinei Zotescu, între altele multe ce se opriseră acolo, şi porunci birjarului să tragă alături...

Dorina erà singură... Răspunse la salutul celor doi, — şi ar fi rămas rece, dacă Cucumino nu s'ar fi coborât şi nu ar fi venit de cealaltă parte a săniei ei.

— Nu v'am văzut de câtva timp, doamnă... şi ne întrebam cu grijă dacă nu cumva sunteţi indispusă, îi zise Ghelican, după ce Cucumino sfârşi cu o mică povestire glumeaţă din ale lui

— Am fost, în adevăr, răspunse ea, fără să 'l privescă, căci simţise stăruinţa privirilor lui.

— Cum se poate ? esclamă Cucumino. Am întâlnit în trecere pe Alin, şi vezi că nu 'mi-a spus... M'aş fi grăbit să mă informez de starea sănătăţei dumneavoastră.

Dorina nu răspunse.

— Mă speriase şirul de zile viforoase, zise Ghelican... Acum timpul promite frumuseţe statornică...

— Cum nu sunt simţimântele omeneşti... râse Cucumino...

— Te grăbeşti a vorbì în numele tuturor, fără să te gândeşti că eu pot protestà... şi aţintì la Dorina ochi focoşi.

— O! statornicia lui Ghelican e cunoscută... zise serios Cucumino, — căci are foarte des oca-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ziunea de-a se manifesta, termină, râzând de astădată.

— Vine un moment în viaţa fiecărui om, când îl domineazâ un simţimânt şi statornicia rămâne atunci... statornicie sigură şi neschimbătoare.

— Domnilor, întrerupse Dorina, cum vă pare opera de est-timp?

— Excelentă, doamnă, răspunse Cucumino... N'aţi fost încă?

— Nu...

— Am «remarcat», — zise Ghelican...

Dorina îl privi indiferentă.

— Pe cine nu aţi mai «remarcat» încă?... îi zise apoi cu ironie...

— Toată lumea noastră de seamă nu lipsia... Erà firesc să regretăm că nu vă vedeam şi pe d-v...

Şi intonaţiunea îi erà desmierdătoare...

Dorina nu 'şi putù oprì un fior al inimei: erà foarte simţitoare, în realitate, la semnele stăruitoare de curtenire.

— Veţi reîncepe a primì, de sigur, — adaose Ghelican.

— Sâmbăta viitoare, da... domnilor, şi vă zic la revedere...

— Sărut mâna, doamnă...

O salutară şi Dorina pornì.

— Mă Ghelican, de ce n'o laşi în pace pe d-na Zotescu?... Nu ai destule? îi zise Cucumino cu sinceritate.

— Amedeule dragă, fii «inofensiv» ca totdeauna... Hai, mergi?

— Nu; îţi mulţumesc că m'ai «remarcat» pân'aci... Mă voi întoarce pe jos...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Atunci, la revedere...

Plecă, — și potrivi, la vreme, să poată merge cam alături cu sania Dorinei, acolo unde șirul săniilor, prea strâns, nu dă pas de iuțeală.

Dorina nu se mai întâlnise cu Câmpoviceanu, nu se mai dusese pe la d-na Porănescu: în aceasta Ghelican vedeă semne bune pentru el. Trebuiă dar să înainteze. De nevoe erà apoi ca Dorina să afle că și el nu se mai dusese pe la d-na Porănescu, ceeace pentru Dorina ar fi însemnat ruperea relațiunilor... din cauza iubirii ce o aveà pentru dânsa.

Își promiteà dar ca, Sâmbătă, să-o facă să cunoască acest lucru...

Acum că situațiunea lui materială erà pe punctul de-a se schimbà, de oarece tată-său murise, își pusese în gând cu orice preț să izbutiască pe lângă Dorina... Plănuise a lăsà în uitare și pe matroana din Calea Plevnei, ca nucumva Dorina să afle și să se desguste de el..

Simțiă că ceva mai puternic îl legà de Dorina, decât de toate femeile prin viața cărora trecuse, și cu mai multă seriozitate sentimentală se gândiă la ea... Dela capriciu părea că trecuse la iubire reală...

Se mirà, dar îi plăceà și se desmierdà cu isbândă apropiată, fără totuși să caute în viitor până unde aveà să meargă cu simțimântul și cu legătura.

Tatăl său murise. Două zile lipsise numai din București, — timp până să vadă țărâna mormântului că-i acoperì corpul.... și poate amintirea de el

Disperarea mume-si de-a 'și fi pierdut pe bunul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistetransilvania.ro/mdrr1901-1932

tovarăș al vieții, nu 'l prea atinse, cât il atinse neputința de-a discută cu bătrâna cestiunea moștenirii.

Acum plănuise și modul cum să pue mâna pe averea rămasă...

Cu credința că va izbuti, — căci nici odată nu se îndoia el de puterea lui de-a ajunge la țintă, — își croia deja drumul...

De ce nu s'ar avântă în politică, — cocheta care râde tuturor îndrăzneților?

Până când numai cu femeile?.. voiă să fie și *cineva*...

Dorina se întoarse foarte curând acasă, și, repede trecù la soacră-sa, pe care o sărută cu fiesc respect.

Se făcuse pace între ele, — și bătrâna credeà că înrâurirea ei adusese schimbarea.

Vorbiră câteva momente și apoi Dorina voi să se ducă să se schimbe.

— Știi ce surprindere 'ți-am pregătit, Dorino?

— Ce? întrebă ea, copilăroasă.

— S'apropie ziua nașterei lui Alin...

— Știu, și o aștept cu nerăbdare.

— Nu voiam să-ți spun încă, dar uite nu m'am putut ține... Nici lui Alin nu 'i-am spus. Am pregătit o petrecere și am și făcut invitațiunile...

— O! ce bine 'mi pare! și bătù din palme.

— Vom aveà masă mare și recepțiune întinsă...

— Știe ea, mamica, să facă lucrurile. Și o sărută...

— Să nu-i spui încă lui Alin...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Nu, nu...

— Mâine mergem să ne comandăm rochile...

— De minune...

— Să-i faci şi un dar, mamă...

— Darul cel mai frumos i l'ai face tu: un băeţel voinic şi drăguţ...

Ea se înroşi şi plecă ochii.

— Dacă nu vreà Alin... murmură ea...

— Iubirea cu toată inima face şi minunea aceasta, zise bătrâna cu drăgălăşie...

Atunci li se vesti Badea Topescu.

— Mă duc fuga... Nu prea îmi e simpatic huhurezul ăsta...

Şi eşi...

Doamna Zotescu trecù în salonaşul obicinuit...

— Ce mai faci, domnule Topescu? îi zise, întinzându-i mâna.

— Am intrat în seria guturaiurilor de iarnă... şi primul a fost piedecă să mai viu să te văd...

— Ia poftim şezi...

Badea se aşează într'un fotoliu, unde se cuibări bine...

— Ce plăcut e la d-ta... Tot să şezi...

Ana zâmbi...

— Şezi, domnule Topescu, şezi... Alin a plecat dela Curte?

— Nuştiu; azi n'am fost... de rând...

— Mă rog, te-ai pomenit mai acum vr'o două săptămâni cu o doamnă?

— Cu două vrei să zici... însoţite de carta dumitale de vizită?...

— Două? La mine a venit numai una, o doamnă Viespăşeanu, pe care am cunoscut-o vara

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/morr1901-1932

trecută la Lacul-Sărat. Nu m'am putut scăpă de stăruința ei, și...

— 'I-am făcut dreptate... L'am condamnat pe ginere-său la daune-interese și la cheltueli de judecată...

— Pe buna dreptate? și-l aținti cu privire pătrunzătoare.

— 'Mi-o trimeseseși... trebuiă să-i dau câștig de cauză...

— A! atunci regret că am dat carta...

— Să nu regreți niciodată un ce făcut... îi zise, aținind-o și el cu privire adâncă.

Ana se înroși, turburându-se.

— Cu dumneata, domnule Topescu, nu se poate să discut ceva: unele aluziuni la trecut știi că mă supără.

— Și eu trăesc mai mult cu amintirile trecutului, răspunse el cu tristețe... Permite-mi cel puțin plăcerea aceasta.

Ana se ridică și se plimbă puțin prin cameră, agitată, în timp ce Badea o urmărià cu priviri în care tremură o dorință ascunsă.

Ea se oprì în dreptul lui, serioasă, hotărâtă:

— Nu, domnule Topescu, nu... Plăcerea dumitale deșteaptă în mine amintiri cu totul opuse... Te primesc cu mulțămire, dar fă-mă să uit ce-a fost și fii prietenul prezentului, altul decât cel de odinioară, care 'mi-a dat multe neplăceri...

Badea plecă fruntea, roșu de ciudă...

— Acelaș, cântec... murmură el.... Apoi, cu blândețe: dacă nu voești să ne fie permisă plăcerea pozitivă a iubirii, îndură-te să-mi lași iluziunea ei... În singurătatea mea, 'mi-ar fi dulce

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

legătura noastră, sufletească numai, dar plină de acele drăgălășii, să le zic nevinovate, care să șteargă impresiunile urâte de odinioară, și să ne dea vieții ce mai avem de trăit, momente mângâetoare, iluziunea că nimic nu ne desparte... că nimic nu ne-a despărțit... Sufletul 'mi-e setos după asemenea mulțămire, oricât de târzie s'ar păreà...

Ana par'că se simți înrâurită de-acea duioasă revărsare de suflet singuratec, și privi la el, cu gând de-a fi bună cu el... chipul lui însă, bănuiala, că subt asemenea duioșie, se ascundeà acelaș cuget necurat de altădată, o făcù să se ferească.

El prinse clipa aceea de bunăvoință și voià să mai vorbească, — dar ușa se deschise și Alin intrà.

Sărută pe mumă-sa, apoi întinse mâna lui Badea.

— Mai ești supărat pe mine? îi zise acesta.

— Supărat, domnule Topescu? Dar pot fi vr'o dată?... răspunse, și șezù..

— Cu toate acestea, o mărturisesc înaintea mamei d-tale, acum două săptămâni ne-am cam certat iarăși puțin...

— A! când cu procesul soacrei în contra ginerelui? Imi amintesc...

— Mi s'a părut că de atunci îmi arăți oarecare răceală, zise Badea.

— Nici de cum. Dar între noi fie vorba, domnule Prim-Președinte, soacra nu aveà dreptate. Erà numai răutate de soacră rău-crescută... Și apoi, martora ceea tânără și prea fardată, pentru care ai ordonat de i s'a dat scaun să șadă... se vedeà că spune o lecție învățată... Ai văzut ce repede s'a încurcat când 'i-am pus câteva întrebări?... D-ta,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

însă, prin alte întrebări, ai îndrumat-o iarăși... Era prea multă bunăvoință, și aceasta a fost cauza că 'mi-ai făcut oarecare observațiuni aspre...

Primul-Președinte se făcuse cărămiziu. — Zâmbea împăciuitor, dar grozav de silit.

— Ah! domnul Prim-Președinte, totdeauna «galant» cu cucoanele tinere... Va fi fost cea de-a doua... adaose, cătând batjocoritor la Topescu... A știut soacra cu cine să vie!...

Alin întrebă din ochi pe mumă-sa de înțelesul acestor vorbe... Ea însă îi zâmbi și trecù la altele.

Dar în gând îi rămase încă odată convingerea că Topescu urmăreà pe lângă dânsa un plan hotărât, de seducțiune târzie, — în timp ce nu rămâneà nesimțitor față cu femeile ce-i ieșiau în cale...

Față cu dânsa, numai din amor propriu și ca o răzbunare din trecut, vroià să triumfe; numai din ambițiunea de-a fi triumfat oricât de târziu, acum.

In aceste clipe, Topescu, furând cu coada ochiului în spre Ana, ghici ceeace se petreceà în gându-i, și simți ciudă pe «blestematul» de băeat, care, «nu avusese altă treabă decât să spună», — cele ce spusese.

— Ba nu zău, domnule Topescu, zise Alin, vorbind între noi, — nu ca magistrați, dar ca cetățeni ce pot observà cele ce se petrec în culisele justiției, — tocmai curate lucruri nu se petrec. Vă cer voe, d-tale și mamei, să vă povestesc ceva întâmplat nu mai departe decât ieri... Femeile, de netăgăduit, sunt geniul nostru cel bun, când sunt bune. Dar când vor să facă rău, merg cu combinațiunile lor până la genialitate,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

numai ca să poată isbuti,—fiindcă sunt tot atât de pasionate la bine ca şi la rău. Bărbatul, ca să poată fi la perfecţiune, în bine ca şi la rău, trebue să aibă tovărăşia unei femei; altfel nu poate fi deplin. El poate aduce energie, dar cu pasiunea rămâne mai prejos.

Eri, cum vă spuneam, fiind trebuinţă de un membru spre a se complecta Curtea la secţiunea a III-a, m'am dus eu...

— Ştiu, zise Topescu.

— Până să se înceapă şedinţa, am luat dosarul, la care erà să se judece divergenţa, ca să 'l studiez... Două surori erau coproprietarele unui imobil. Una din ele contestă celeilalte dreptul de proprietate, cu acte ticluite ad-hoc, în timp ce ocalaltă nu'şi luase nici o măsură legală, întru cât avusese încredere în sora ei mai mare. Aceasta, merse până acolo, în cât să arate printr'un act, de asemenea ticluit, că reclamanta nici nu-i erà soră... Divergenţa se făcuse tocmai asupra validităţii acestor acte; unii consilieri susţinuseră că puteau fi anulate, alţii că nu. Dar nu tocmai asupra unor asemenea păreri contrarii voi să vorbesc, nici asupra cutezanţei acelei femei de-a veni, în faţa justiţiei cu asemenea acte. În sală am observat pe Amedeu Cucumino şi m'am mirat: pe la tribunale şi Curţi ştiam că nu 'şi treceà timpul. După ce s'a terminat procesul şi s'a rostit sentinţa, am eşit să mă întorc la noi. Cucumino 'mi-a aţinut calea pe «culuar»... Dela el aflai ce voiam să vă povestesc. D-nul consilier Vădeanu este neînsurat, dar trăeşte de mulţi ani cu o femee, la care ţine morţiş, cu toate că ea e răutăcioasă şi pe deasupra şi ne-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

credincioasă. Cucumino îi cunoaşte bine apucăturile. Această întreţinută e prietenă la culme, cu alta de seama ei, la rându-i întreţinută de un avocat mare, deşi însurat, — frate cu Vădeanu; să vi 'l spun pe nume. Ei uite, intimata din procesul nostru, s'a gândit pe de o-parte să ia avocat pe un Vădeanu şi prin întreţinuta acestuia, cu care eră prietenă, să facă cunoştinţa întreţinutei celuilalt Vădeanu, consilierul. Astfel, a câştigat pe consilier, prin stăruinţa întreţinutei lui, — şi el, sărmanul, s'a pus luntre şi punte să se judece divergenţa in favoarea prietenei întreţinutei lui! Nu 'mi explicam de fel bătaea lui de cap de-a ne face să vedem că actele erau vrednice de credinţă, de-a merge până la rugăminţi pe lângă noi, foarte rău impresionătoare; de-a amână pronunţarea chiar, numai ca să câştige timp şi să poată converti pe fiecare consilier în parte...

— Ei, şi cum a eşit lucrul? întrebă Ana, foarte curioasă, — aproape emoţionată...

— Spre ruşinea noastră, am rămas singurul de părere că reclamanta avea dreptate... cei ce provocaseră divergenţa, trecură de partea lui Vădeanu...

Ana strânse lui Alin mâna şi-l privi cu drag:

— Eram sigură că nu puteai să sprijini nedreptatea...

— Şi încă nu cunoşteam culisele afacerii.

Topescu tuşi fals şi 'şi desmierdă vârful nasului în felul colegului său Cupidon Spătescu.

— Eră sigur d-nul Cucumino de cele ce 'ţi povestise? zise el cu ironie, cu ton nasal, obicinuit când voiă să contrazică pe cineva.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Negreşit: de aceea şi venise, intrigat de cum aveâ să iasă lucrul. Cucumino ştiâ cestiunea dela întreţinuta consilierului care 'l rugase să intervie şi el pe lângă vreunul...

— E trist, zise d-na Zotescu.

— Trist... repetă Topescu şi se ridică. Mi se pare că am mai discutat noi despre aşa ceva, stimată doamnă, şi 'mi cunoşti convingerile...

Îi întinse mâna, ca pentru plecare...

— A! nu se poate, intervenì Alin. Rămâi, te rog, la noi la masă...

— Negreşit, zise Ana, de politeţe.

— Dacă vă fac plăcere, primesc.

Romulus Câmpoviceanu se încercase a face vizită Dorinei, însă nu fusese primit, cu toate că de două ori erà acasă.

În deşert dar se mutase din Calea Plevnei, de la d-na Forkaschi, care acum se vedeà lăsată de amândoi tinerii ei prieteni.

Ba încă Romulus se îndatorase, în socoteala lefei, ca să aibă o cameră spaţioasă şi bine orânduită, pe ca e o mai înfrumuseţase şi el pe cât putuse, — într'unul din otelurile «*garni*» de prin centru.

Îi scrisese, — nici un răspuns. Ce însemnà aceasta? Erà tactică numai, ca să 'l facă şi mai înnamorat, — ori să împlinià proorocia cărturăresii, — pe care nu mai puteà s'o vadă, tocmai pentru acest lucru?

Şi în adevăr că se simţià pe cât de nenorocit, pe atât de pasionat în iubirea lui.

Când întâlnì pe Cucumino şi-l întrebă de familia Zotescu, iar acesta ii spuse că Dorina fu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

sese indispusă, îi mai veni inima la loc. Când îi spuse că Dorina își reluă zilele fixe, — mai să-i sară de gât, lui Cucumino, de bucurie.

Scrise în ziar o «nuveletă» în care făceă psichologia unui înnamorat chinuit de temeri și de speranță, după ce gustase din iubirea idolului lui, — și se puse să aștepte cu nerăbdare ziua sâmbetei și în ce chip aveă să 'și arate Dorina impresiunea ce-i va fi dat acea bucată literară, care pentru ea trebuiă să aibă înțeles lămurit.

În acea zi a sâmbetei îi eră scris însă să se convingă că Dorina se depărtase cu totul de el...

Surprinse cu adâncă nemulțămire că amicul lui, Ghelican, o prea înconjură cu semne vădite ale unui simțimânt pentru ea, — și fiindcă 'l cunoșteă cât puteă, dobândi repede siguranța că vestitul ștrengar aveă să izbutiască.

Îl mâhni lucrul, căci îi explică și răceala Dorinei față cu dânsul; dar îl și înfuria în contra lui Ghelican, hotărându-l să-i facă una și bună... să-i zădărnicească planul.

Ce, anume? încă nu vedeă.

Observă apoi răceala politicoasă ce Dorina arătă d-nei Forănescu, amica ei de totdeauna, — și căută să se apropie de ea îatr'un anume moment...

— N'ai venit să mă vezi... ii zise ea.

— Dacă 'mi permiteți... voi veni cu plăcere...

— Ți-am citit nuvela...

El se înroși...

— Schimbări de temperatură, — schimbări de sentimente, — râse ea... O! sunt obicinuită... Nu 'l vezi și pe Ghelican?.. «Gravitează» în jurul altei... luni...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şi nu arătă să fi avut părere de rău. De ce-ar fi avut? Ea luă lumea cum erà. Se bucurà de ceeace puteà să aibă şi nu regretà ce pierdeà. Se înlocuesc ei, dinţii... dar iubiţii?

— Ghelican? întrebă Romulus cu nevinovaţie.... cu viea dorinţă de-a află mai mult poate decât văzuse el.

Ea începù a râde...

— Iţi voiu spune... când ne vom vedeà...

Şi se depărtă, tocmai ca să mai schimbe o vorbă, două cu Ghelican, care lăsă un grup.

— Te credeam în doliu... îi zise, întinzându-i mâna, — căci până în acel moment el o încunjurase.

— Sunt în adevăr... Dar anume dureri nu trebue să întrerupă cursul vieţii...

— ... în îndreptarea ei către alte acorduri... pe aceleaşi strune... care se pot rupe..., — împlini, râzând prietenos, fără pic de ironie.

— Noi amândoi, poate, înţelegem mai bine decât oricari alţii, libertatea şi plăcerea, neîngrădite de anume convenţiuni... decât pe de-departe...

— Foarte adevărat, amice... Bun succes...

— Mulţămesc, doamnă...

Petrică Bavari se apropiă de Romulus Câmpoviceanu.

— Am citit nuvela ta... «Nu te ştiam încă şi literat». Admirabil scrisă... Apoi, pe şoptite: nu cumva eroul e însuşi autorul?

— Crezi, Petrică?

— Cred, fără să cercetez.... O! e urât lucru amorul... N'aş dorì să sufer, pentru plăcerea de-a 'l simţì.

— Nu se ştie ce poate aduce o zi ori alta....

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Îmi pare rău numai că nu mai vii pe la noi o altă dată...

— Iartă-mă. Voiu veni...

În alt moment grupurile erau așa că mijlocul salonului nu era ocupat.

Dorina trecù din salonul cel mic în cel mare...

Romulus i se înclină, — cu toate că o mai salutase.

— Cum? plecați? îl întrebă, privindu-l cu liniște.

— Simt că sunt de prisos, — îi șopti, în timp ce voi să-i sărute mâna.

— Va câștigà poate literatura, îi răspunse cu ironie...

Și i se plecă ușor, trecând înainte către un grup.

Romulus simți junghiu în inimă: ironia ei era crudă. Își și bătea joc de el. Dar ce-i făcuse, la urma urmei? El își pusese sufletul în ceeace scrisese, și ea nu găsise altceva decât bătaea de joc, pentru el... pentru adorațiunea ce străbătea din cele scrise...

Nu se întrebà dacă adorațiune era, in realitate...

Și plecă, — părându-i-se că era gonit, — plin de amărăciune, dar și de dor de răzbunare: resimțimântul acesta era analiza simțimântului.

Alexandru Ghelican fù în toată acea seară discret întreprinzător, dar fără întrerupere...

Dorina, deși înràurită întru câtva, nu-și dădù pe față cât de puțin ceeace simți, — așa că Ghelican plecă îndestul de iritat și cu mult mai aprins după dânsa.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr 1901-1932

A! dac'ar fi fost mai «mondenă», — mai liberă... Aci era însă răul pentru el. Totuşi, nu se va dă înapoi. Adecă, de ce nu 'i-ar şi scri?

VII

O scrisoare dela mumăsa îl făcù pe Ghelican să plece la moment în Ialomiţa.

O găsì bolnavă pe bătrâna, — mai mult sufleteşte, — dar cu înrâurire mare asupra corpului, — şi, mulţămind întâmplării care 'l ajută să'şi împlinească planul, — convinse pe biata femee să meargă cu el la Bucureşti, în casa lui, să se caute cu medicii ce îi va chemà...

Fără altcineva pe lângă ea, — afară de rude care nu ştiau ce să-i facă şi nici interes nu aveau de ea, — bătrâna, dorind moartea dar şi temându-se de ea, se plecă voinţii fiului, şi-l însoţì.

La Bucureşti, îi dădù o odae mai dosnică şi chemă un medic, mai mult de datorie.

După câteva zile, — în ajunul sărbătorii de familie a Zoteştilor, — o făcù pe bătrâna să semneze un act, de însemnătatea căruia nu 'şi puteà dà seama. Îi spusese că dà împuternicire uneia din rude să se ocupe de moşie; în realitate, era împuternicirea pentru el de-a vinde moşia cu toate ale ei...

În aceeaşi zi dădù formă legală actului şi însărcină pe un samsar să caute cumpărător.

Bătrâna se simţià mai bine şi dejà vorbià de întoarcere acasă. Cu greutate o făcù să primiască a stà la el până la primăvară, la epoca începutului muncii.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/indir/1901-1932

Erà agitat, căci primise invitaţiune de-a seduce la petrecerea Zoteştilor...

Erà poftit şi la masă... În asemenea invitare el vedeà o atenţiune din partea Dorinei...

Puteà prea bine să nu fie poftit: nu erau obligaţi să cheme toate cunoştinţile...

Dar a fi socotit între cei mai deaproape prieteni, — de sigur că numai Dorinei datorà aceasta.

Deci, începuse a o interesà; deci... erà speranţă.

În adevăr, capricioasa, pornind dela ideea de-a 'l atrage pe cutezătorul şi de-a 'l pedepsì cu indeferenţă reală, — îl poftise, cu toate că doamna Zotescu bătrâna, care alcătuise lista, nu 'l pusese pe Ghelican.

Ea singură scrisese adresa pe plicul ce-i trimiteà, cu invitaţiunea şi pentru masă.

Erà să se danţeze: avea prilejul să 'l lase să creadă că o captivase...

Şi râdeà în sine de «festa» ce aveà să-i joace mai apoi, când îl va pune la locu-i...

Râdeà, — nu însă fără anume tainică înfiorare, — pe care nu o luà în seamă, sau se amăgià pe sine, că n'o luà.

Un gând ascuns erà apoi în hotărârea ei: Ghelican se depărtase de d-na Porănescu. 'I-o spusese Cucumino, răzând, — ca «fapt divers» în cronica săptămânei.

Ea socotià pe Corina foarte aprinsă după Ghelican şi ştià că el chiar, nu părea mai puţin...

Apropierea lui de ea, erà, fără s'o fi voit, un triumf al ei, asupra Corinei cât şi... asupra multor altora, — după spusele veselului Cucumino...

Ea îl cercetase, aşa, în glumă, — ca nici odată

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

altcândva, în privința succeselor lui Ghelican, și Cucumino nu așteptase de două ori să fie întrebat.

De asemenea om cutezător și închipuit, să 'și bată ca joc, — ar fi fost alt triumf!

S'ar fi vorbit, — în cronica timpului, — și ar fi fost pentru ea prilej de reputațiune hotărâtă.

Dacă Câmpoviceanu ar fi făcut vre-o indiscrețiune privitoare la relațiunea ei cu el, — cine i-ar fi dat crezământ? El ar fi rămas defăimător, un închipuit cuceritor ce voià să-și deà importanță, și creditul ei s'ar fi întărit..

Și pe măsură ce se gândià la asemenea nimicuri periculoase, imaginațiunea i se aprindeà și fiorii nerăbdării o cuprindeau.

Totuși, o temere: ce avea să zică Ana, când il va vedeà pe Ghelican?

Se hotărâ dar să deschidă vorbă, lui Alin, ca, venind împrejurarea să-și arate Ana mirarea ori contrarietatea, — Alin s'o acopere, dându-se el drept acela ce-l invitase pe Ghelican.

Astfel, se puse pe revăzut lista, împreună cu Alin, de îndată ce se întoarse el acasă...

— Nu văd pe Câmpoviceanu, zise Alin... și 'mi-e simpatic. L'a uitat oare mama?..

Dorina nu răspunse...

— Am mai uitat pe altcineva?... întrebă Alin...

— Poate pe Ghelican... răspunse cu indiferență.

— Nu-mi prea e simpatic, dar îl putem invità... Să le facem amândurora dar...

— Lasă că fac eu, dragă Alin... Nu te ocupà tu cu... bucătăria...

— Bine, Dorino. Fă-le...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcrr1901-1932

Ea trimisese deja lui Ghelican; iar lui Romulus îi trimise numai pentru bal.

Ana observase «manevra» lui Ghelican în jurul nurorei sale.

Când îl văzù ivindu-se printre invitații la cină, nu-și putù opri contrarietatea...

— Cine să-i fi trimis invitare și lui? se întrebă...

Și găsì prilej să întrebe pe Alin.

— Eu, mamă. De ce? am greșit?..

— Nu ne este prea intim .. Dar, in sfârșit..

Aneî îi erà stânjinitor lucrul, căci, la asemenea sărbătoare, mai aveà grija de-a luà seama unui primejdios ca el.

Erau magistrați numeroși, printre invitații la cină... și mai numai aceștia, pe lângă d-na și d-nul Bavari cu fiul.

Forăneștii fusesera poftiți împreună cu lume oficială și din diplomație, — numai la bal.

Ghelican își avù locul între Dorina și membrul dela Curte, Gertorian.

— Cine 'i-a schimbat locul? se întrebă Ana, căci îl pusesem între două cucoane de-ale magistraților...

Îi trecù prin minte bănueala că Dorina, — căci ea se dusese în sala de mâncare, înainte de a fi poftiți mosafirii.

Și aceasta o turbură.

— Să fi început Dorina vre o intrigă? Ce alt înțeles puteà să aibă schimbarea locului și numai pentru el?..

Ba da! mai observă o schimbare: Topescu fusese pus lângă ea...

Ce mai însemnà și acest lucru?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Și mulțămirea zilei îi fù și mai turburată.

De sigur că erà o intențiune la Dorina, ceea ce dovedià nesinceritatea dragostei ce-i arătà de câtva timp.

În timpul mesei, Ghelican, la început fù foarte cumpănit; mărginindu-se numai la veghere ca să poată servi pe Dorina, aproape înainte mergându-i ori cărei mișcări de-a voì ceva. Cu cât masa înnaintà, cu cât minunatele vinuri ce însoțiau fiecare fel, începură să mai activeze circulațiunea, prinse și el a-i atinge o mână, ca din întâmplare, a-și apropià un picior de un picior al ei, cu multă bàgare de seamă, spre a stabilì un fel de curent trupesc între el și ea, în timp ce, cu priviri în care 'și concentrà voința, făceà să circule acel curent.

Când convorbirile parțiale, începură în timpul fructelor, el îi strecură câteva complimente măgulitoare pe care ea le primì foarte bine dispusă, iar când simți alipirea piciorului, tresărì, dar nu-l depărtă pe-al ei... Alipirea se făcù mai apăsată, — privirile mai provocătoare..., iar ea, plăcut înfiorată, aţâţată de vin, de vorbă și de ochiade, se lăsă turburătoarei vrăji și uità ce rol își impusese: Ghelican înțelese că pe jumătate o cucerise.

Ana, abia gustase din băuturi, cu care nu se puteà împăcà nici la chef: erà dar în toată plinătatea facultăților și observà, fără să pară cu multă stăruință, schimburile de priviri îndestul de zicătoare, între Dorina și el.

Deci invitarea lui Ghelican, dela Dorina venise, dar, din spirit de prudență, o făcuse prin bărbatul ei...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcr1901_1932

Şi încrezătorul, voiosul băeat, care vedeà în toţi oamenii ce-i intrau în casă, corectitudine şi prietenie fără vr'un gând ascuns, convorbià cu vecinii în chipul cel mai prietenos, iar când aruncà Dorinei câte-o privire, — dragoste erà în privirea lui şi vorba ei cu vecinul din stânga îi păreà, de sigur, vorba veselă a împrejurării de faţă.

Gertorian, în dreapta Dorinei, căutà şi el să curteniască puţin pe frumoasa femee, dar dacă îşi dădù seama că ea se plecà spre stânga, işi întoarse şi el, dela o vreme, ochii şi vorba, spre vecina cam trecută, din preajmă.

Intâiul toast îl ridică Topescu, în sănătatea iubitului său coleg, a fericitului soţ al celei mai încântătoare tovarăşe de viaţă, — şi fù aproape elocvent, înduioşător, ceeace făcù impresiune adâncă.

Ochii mumei, mai ales, se înrourară...

Cupele se ciocniră, scânteind la lumina vie a becurilor electrice, în zarea căreea, spumosul şi neastâmpăratul lichid, păreà aur topit...

Cuvintele tomnateculuì Prim-Preşedinte şi înduioşarea generală, o aduse la realitate pe Dorina, iar când Alin îşi ciocnì cupa de a ei şi-i zise cu pasiune: «să trăim»!, — şi mai încet: «să ne iubim», inima par'că i se răci, pe când obrajii i se aprindeau de ruşinea ascunsă a acelui moment în care gândul îi aminti primejdioasa apropiere din stânga.

Ea ciocnì cu toţi cari putură să-i ajungă cupa, însă fără să'şi mai dea seama: zâmbià, dar se simţià la neîndemână. Vraja îşi întrerupsese firul.

Ghelican, foarte isteţ, înţelese şi nu mai încercă: nu mai erà momentul.

Şampania curgeà mereu. Pe feţele tuturora,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

congestionate, se vedeà sătiul şi în priviri lângezeală tumultui unei dulci beţii. Se simţià nevoea de puţină mişcare, de oarecare libertate.

Ornicul, cu răsunet gros şi puţin tremurător, vestì ora zece : erà şi ora când invitaţii puteau să înceapă a venì...

Incă o ciocnire generală cu cupele pline, mustitoare, şi Topescu, dintr'o înţelegere din ochi cu Ana, se ridicá...

Toţi, — par'că aşteptau asemenea semn, — se ridicară deodată.

Până la orele unsprezece, aproape toţi invitaţii pentru bal sosiseră...

Petrică Bavari deschise seria danţurilor, cu Dorina.

Topescu nu se lásă pe jos şi invită pe Ana. Ea, făcând haz de această învitare, i se anină de braţ; dar Topescu dovedì că nu uitase această plăcută gimnastică a tinereţii.

O orchestră militară execută cu măestrie un valţ foarte dulce auzului şi neînfrânat îmbolditor la joc.

Romulus Câmpoviceanu se făcuse foarte drăguţ în chipul cum se gătise, şi Dorina, printr'o întoarcere capricioasă de câteva momente, nu se putù oprì să nu se apropie de el şi să nu i se arate foarte amicală, — încât bietul băeat par'că se simţì cu speranţa lângă el.

Danţă cu ea, işi văzù ascultate anume şoapte şi toată seara fù fericit.

Numai aproape de ora cotilionului, Ghelican începù a fi mai îndrăzneţ, socotind că după ce jucase de multe ori cu dânsa, restabilise curentul înrâuritor.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

In adevăr, ca dintr'un imbold, în aceiaşi clipă simţit şi primit de amândoi, — se putură dă deoparte în salonaşul plin de plante, cu lumină trimisă din becuri trandafirii mate.

Ea se aşează pe o canapea, el trecu înapoia canapelei şi, sprijinit de un purtător de lemn, de de-asupra căruia o plantă lăsă ramuri încovoiate,— începù a-i şoptì de iubire fără înconjur.

Suflarea lui atingându-i ceafa şi umerii decoltaţi, îi dădeau enervare plăcută, iar cuvintele lui meşteşugite, iluziunea unui amor dorit.

El însuşi, emoţionat mai mult de împrejurare, de ţinta ajunsă întru câtva, decât de simţimântul pe care prea mult îl calculase, — urmă să o ameţească şi să-i smulgă cuvântul hotărâtor de întâlnire.

Ea, în toropeala răvăşirii simţurilor, îşi plecă puţin capul pe spate; el i-l cuprinse cu amândouă mâinile şi alipì buzele-i arzătoare de gura ei întredeschisă...

Atunci se auzì semnalul cotilionului... Ea, se ridică repede, nedându-şi seama bine de natura sgomotului..

— Mâine dar, nu-i aşa? Te rog... ii şoptì el la ureche, apucându-i o mână..

— Da... răspunse ea, încă nedesmeticită cu totul...

— Te voi aşteptà lângă biserică...

— Da...

— Iţi mulţămesc, Dorino! o! cât îţi mulţămesc... cât te iubesc...

Trec în salon înainte; să vii mai pe urmă... şi stăpâneşte-te să nu te arăţi emoţionată..

Ghelican se depărtă; ea se lăsă pe canapea,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

aproape lipsită de puteri... capul îi ardeà... Promisese... Erà a lui...

Eată ce-i turburà cugetul!...

Doamna Zotescu, o căută cu privirea şi n'o văzù. Ghelican vorbià cu o doamnă şi cu un domn cu care aveau să fie faţă la joc.

Ana trecù într'un salon, apoi în altul... până când o găsì în salonaşul-seră.

— Dar ce faci aici, Dorino?..

Ea tresări şi îşi trecù mâna pe ochi.

— Nu mă simt bine...

Ana o privì bănuitor, o clipă, apoi, cu glas blând:

— De ce nu te retragi? Te voi scuzà...

— A! nu... zise Dorina, făcând o silinţă puternică asupra-i... Tocmai la ziua lui Alin?

Şi, luând la braţ, cu curaj, pe soacră-sa, intră în salon..

Cuvintele însă ce rostise: «*tocmai la ziua lui Alin*» îi aduseră o strângere de inimă... Da, — tocmai la ziua lui Alin... se promisese altuia!.. Astfel izbutise cu hotărârea ei d'a-şi bate joc de Ghelican?

Semnalul al doilea se dete, şi perechile începură a se aşezà.

Ghelican venì respectuos şi-i oferì braţul.

Ana o văzù cum se înroşeşte de tare...

— E slabă de înger..: Mizerabilul acesta are să-i suciască minţile... îşi zise Ana.

Totuşi, acele cuvinte rostite, îi aduseseră o schimbare: de aceea fù aproape rece faţă cu Ghelican până la sfârşitul petrecerii.

Aceasta însă nu-l îngrijì; el cunoşteà inima femeilor care sunt plecate spre înfruptare din dra-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

goste oprită. Cu siguranță, Dorina era a lui... cu siguranță!

A doua-zi, la ora hotărâtă,—între trei și patru după amează, — Ghelican se află lângă biserica Silvestru. Se coborâ din cupeul luat cu ora, îl lăsă mai spre colț, și el se așezâ să aștepte, la o aripă a bisericii..

Rarii trecători nu-l turburau... Așteptă jumătate de oră, cu ochii des la ceasornic, până ce ora patru trecù, până ce nerăbdarea și un început de iritare îl cuprinseră.

La ora cinci Dorina încă nu se arătase. Atunci, pufnind de mânie, se urcă în cupeu și plecă...

Ce se întâmplase? Căci numai o întâmplare, de sigur, o împiedecase, — într'atât de mult nu-i venià să creadă că Dorina se putuse deșteptà bine din toropeala din noaptea trecută.

— Nu-i nimic, își zise, mai cu liniște: o amânare nu-i cauză pierdută.

Totuși, nervos, nu putù să mai steà în cupeu, — și când ajunse mai în centru, se coborâ și-i dădù drumul.

— Coconaș nu se supără... ii zise muscalul rânjind... Azi nu-i, mâine este... Și dând biciu cailor, purcese.

Ghelican o luă pe jos, — iar gerul și aerul curat al zilei îi redădù liniștea deplină.

Se urcă la club.

Cucumino îl întâmpină și-l duse puțin mai deoparte.

— A venit? îl întrebă cu curiozitate.

— Cine?

— Ei, n'o face pe nepriceputul!.. Aseară eram

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

UNIVERSITATEA ... Institutul de limba și literatura română. CLUJ

în seră când ați intrat... Am stat ca de piatră, de teamă să nu vă stric «tête-à-tête-ul»... Așa dar... ai convins-o? zise el c'un fel de tristețe.

Ghelican își răsucì mustățile cu nervositate: nu-i plăceà, mai ales întrucât erà Dorina la mijloc, — să-i afle nimeni taina.

— Cel puțin fii discret... ii zise aproape cu asprime...

— Voui fi. Aceasta e o calitate a mea. Dar iți spun încă odată: îmi pare rău... pentru Alin...

— Nu fi prost, Amedeule...

Cucumino ridică din umeri și-i zise:

— Hai să pontăm, un bancher autentic face bancul...

— Ce spui? Cine?

— Grecul: Carvasiade.

— De minune: Hai să-l «decorăm»...

În adevăr, Dorina, — fiindcă fusese «*tocmai la ziua lui Alin*», — după cele câteva ore de somn, se deșteptă aproape în brațele lui Alin, și, dintr'o pornire firească naturii ei capricioase, ii inlănțuì gâtul cu brațele ei calde și uită fatala promisiune.

După ameazâ, avù să ducă oarecare luptă cu sine, — căci ceva în adevăr fatal, voià s'o târască acolo unde se știà așteptată.

Izbutì însă să se astâmpere, pentru atunci, dar nu să combată și să alunge gândul înfipt ca un cui într'un colț de minte.

Sărutarea lui Ghelican ii pusese parcă în sânge atracțiunea către el, către alunecuș.

Cu mustrarea că-l făceà să aștepte în zadar, cu dorința ce nu și-o mărturisià, de-a se duce în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

altă zi, — ajunsă apoi de oboseala petrecerii până aproape de ziuă, — adormì în curând pe canapeaua pe care se întinsese.

Ana, ne mai simțind mișcare într'acolo, se duse în camera de lucru a Dorinei și o găsì dormind adânc.

O privì lung, fără să facă sgomot...

— Ce păcat că e foarte frumoasă, și ușuratecă!.. Bietul Alin!..

Apoi, ochii îi sclipiră cu putere:

— Ce s'ar face el dac'ar află că e înșelat,— căci într'acolo se duce nemintoasa! Ar muri de durere!...

Îi trecù prin minte vremea întâci sale dureri de odinioară, și își zise:

— Eu n'am murit.... poate fiindcă l'am simțit pe *el* în ființa mea... Îi voi fi numai eu de-ajuns, ca mamă? Dar nu! De se va întâmplà nenorocirea, voi veghià eu ca el să n'o afle nici odată!

VIII

Începuse să deà frunza.

Martie erà foarte primăvăratec, cu ploi calde și cu răstimpuri minunate, când îți erà drag să te simți trăind.

După câte-o ploae cerul se făceà atât de curat, că par'că nu cunoșteà ce e norul; atât de adânc, că în adevăr îți dà ideea de nemărginire: de-un albastru atât de plăcut că fără voe îți ridicai spre cer privirea ca să-l admiri...

Și pe asemenea timp, în asemenea zile de renaștere a vieții întregei Firi, casa d-nei Forkaschi erà rece și întunecoasă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

În încăperile ei de odihnă, prea multe acum de când tinereţea celor doi prieteni o lăsase, nu mai găsià loc, de neastâmpăr, de inimă rea, de singurătate apăsătoare.

Iarna toată îi fusese chin de nespus; ori cum însă, acoperit din când în când de speranţa întoarcerii lui Alexandru Ghelican, acela ce-i rămăsese ei la inimă.

Acum, de când aflase însă, dela Viespăşeanca prietenă, pe care întâmplător o întâlnise, pe stradă, căci la ea mai nimeni nu mai venià, — în afară de cliente, — de când aflase că Ghelican aveà o adevărată dragoste de inimă cu una din cele mai frumoase «aristocrate», — inima i se sbuciumà cumplit.

Cu atât mai mult, i se sbuciumà cu cât se vedeà neputincioasă de-a şi-l readuce, voi măcar de-a-i face vre un rău.

Ştià că Alexandru aveà pe mumă-sa în casă cu el... şi se gândise nu odată să lege prieteşug cu dânsa, doar îl va sili să-i mai treacă pragul.

Dar când înjghebase mijlocul de a ajunge la bătrână, ea se află în agonie...

Se hotărâse prea târziu.

Şi ei nu-i erà de Ghelican, în aşa fel, în cât să-l mărginească numai la legătura cu dânsa... Mergeà mai departe încă: nici nu l-ar fi silit la anume îndatoriri ale legăturii, care dăinuesc între alte perechi ce nu se mai iubesc; ea s'ar fi mulţămit să-l vadă în casa ei ca o rază, care, după ce trece, tot par'că mai lasă o parte din lumina ei.

În afecţiunea ei pentru acest băeat frumos, — aşa cum ar fi fost al ei, de-ar fi trăit, — intrà aproape un simţimânt părintesc.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

În această zi splendidă de primăvară, i se făcù atât de adânc urâtul de casă, că se îmbrăcă repede, — neuitând a-şi luà toate măsurile ca de subt văl să împrăştie închipuiri de tinereţe, — şi eşi pe jos, — ceeace rar i se întâmplà.

Ce anume instinct o făcù să ia strada Ştrbei-Vodă de-a lungul ei, — nu şi-ar fi dat seama.

Destul că, după o bucată bună de loc, văzù înainte-i, destul de departe încă, o femee, care, după umblet şi după tăetura corpului, păreà tânără...

Fără să ştie de ce, nu-şi puteà luà ochii dela dânsa, şi cu cât aceasta se apropià, — d-nei Forkaschi i se păreà că trebuià să fie şi frumoasă...

În cele de pe urmă fù foarte aproape... şi ea avù o tresărire: îi erà cunoscută par'că...

Când trecù pe-alături ea, — fără să-i deà ei atenţiune, — îşi şi aduse aminte: erà deosebită frumuseţe, fosta amantă a lui Romulus...

Se oprì şi privì pe urma ei: ce înfăţişare distinsă! Ce umblet frumos! Unde se duceà oare pe acì?

De-odată avù o mişcare bruscă; îşi aminteà pe ce stradă erà, şi Ghelican stăteà pe-o stradă ce dà în Ştirbei Vodă...

Nucumva?... De ce nu! Erà prea cu putinţă ca Ghelican, prieten cu Romulus, să-i fi dat acest semn de prietenie, luându-i amanta...

Repede se întoarse şi o urmărì dedeparte... O văzù cotind... Nu mai erà îndoială: la Ghelican se duceà.

Dar cine erà? Căci diavolii de băeţi refuzaseră să-i spună numele ei...

Tânăra intrà în adevăr în casa de bună înfă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/md=1901-1932

țișare, locuință a lui Ghelican... Ea trecù pe dinaintea casei... Citì, în trecere, numele și profesiunea, pe tăblița neagră cu luciu de lac, și aruncă o privire ferestrelor.

Cum ar fi voit să fie înlăuntru! Avù, o clipă, imboldul de-a sunà și de a face să fie primită...

Dar... rezultatul real?

Negreșit, expunerea la vre-o insultă, — sau, în cazul cel mai priincios, la o primire rece, care s'o facă să plece cât mai repede.

Soarele erà cald... ceeace simțià, o făceà să-i parà arzător. Înădușise și se aprinsese la chip.

Se întoarse și coborà iarăși în Știrbei-Vodă.... În sufletul ei începeà o urà de îngrozit pentru tânăra femee care 'l înrăurise într'atât, încât să-l facă să rupă cu trecutul... căci numai ea erà cauza... de vreme ce atâtea alte cuceriri nu-l îndepărtaserà de ea...

Să țină o iarnă întreagă legătura aceasta, însemnà pentru schimbătorul Ghelican, pasiune serioasă amenințând să se prelungiască fără termen.

De-odată îi eși în cale veselul Cucumino, îmbrăcat prea primăvăratec, cu floare la cheutoare...

Cum văzù pe doamna Forkaschi o recunoscù, se oprì și o salutà cavalerește.

— Vecinic tânăr și voios, domnul Cucumino...

— Ca și vieața, pentru omul care știe cum s'o ia... îi răspunse el...

— M'ai dat uitării și d-ta... îi zise ea cu părere de rău...

— Am lipsit toată iarna din țară, răspunse Amedeu...

D-na Forkaschi îi iertă minciuna, în care vedeà

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

oarecare semn de delicatețe: nu era oare citat în toate dările de seamă a tuturor serbărilor de familie și a reprezentațiunilor de operă?

— Mă prind că te duci la amicul d-tale Ghelican... îi zise, ca să schimbe vorba...

— Da...

— Rău faci: o să-i strici farmecul unei întâlniri: tocmai acum a intrat, știi, doamna...

— Zotescu!... rostì în chip imprudent Cucumino...

La acest nume, d-na Forkaschi tresări și rămase cu privirea țintă, pe-a căreea fir pierdut în spațiu urmărià par'că raza unei amintiri din viața ei de odinioară...

— E o Zotească... își zise în gând...

Cucumino simți că a făcut o prostie...

— Fosta amantă a lui Câmpoviceanu, zise ea cu ironie...

De data asta Cucumino tresări: cum? fusese și amanta lui Romulus? Și el să nu audă? să nu bănuiască? să nu vadă?

Ce e drept, de câte ori venise la d-na Forkaschi, nu se deschisese vorba niciodată de Dorina, — și erà natural, odată ce mai mult el vorbià, făcând să treacă, pe rând, toate noutățile săptămânei.

Câmpoviceanu fusese foarte discret, Ghelican, încă nepăsător pe vremea aceea, față cu amanta amicului Romulus.

Chipul lui exprimă îndestul de vădit mirarea, dar nu zise nimic...

— Atunci mă întorc, rostì el, după o clipă.

— Și ești bun să mă întovărășești până în Calea Victoriei?... Nu-i așà?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Cu plăcere, doamnă... Avem, în adevăr, un timp admirabil, făcut pentru plimbare... Iar în gând urmă a'şi repetă: fusese şi a lui Romulus !... Dar atunci... face «serie» ? Bietul Alin !...

Şi par'că îl durù, — pentru Alin, pe care'l iubiă şi-l stimă, — purtarea soţiei lui...

Cât ţinù drumul până în faţa Episcopiei, d-na Forkaschi ii făcù întrebări numai de Ghelican.

— Ce să'ţi spui, doamnă, mie'mi pare rău că Alexandru poate renunţà la prietenii ce 'i-au fost binefăcătoare... Eu am să 'i-o spun...

D-na Forkaschi avù o înfierbântare a întregii sale făpturi.

— Am să 'i-o spun... căci, «în definitiv», cu toate că acum e bogat, recunoştinţa pentru trecut îi poate rămâneà... fără să-i aducă vre-o «jenà».

— Ce bun eşti d-ta !...

— Bun... da! n'aş jurà... Dar am recunoştinţă pentru acei ce-mi dau o masă bună, ce'mi arată prieteşug... râse el...

— Şi... ziceai că acum e bogat?

— Da ; mumă-sa a murit şi Alexandru, care dejà scosese moşia în vânzare, a putut-o vinde cu preţ foarte «avantajos», — aşà că are vr'o patru sute de mii de lei...

Acuma e în vorbă să cumpere casa în care stă...

— Să-i deà Dumnezeu noroc... rostì d-na Forkaschi, totuşi foarte tristă.

Dela Episcopie Cucumino se despărţì de dânsa şi apucă în sus, iar d-na Forkaschi, spre Palat...

Aproape nu vedeà lumea din cale-i, atât de adâncită ce erà în gândurile ei la Alexandru :

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

averea și amorul... Aveă două mari pârghii care ridică sus vieața... Pentru cât timp?... Cine ar fi putut-o spune?

Oare nu le avusese și ea?... Și unde erau amândouă? În trecut depărtat, rămas amintire amară...

Romulus Câmpoviceanu o întâlni, o recunoscù repede, dar trecù și mai repede fără măcar s'o salute.

Ea mai mult avù închipuirea de cât sensațiunea că l'a văzut.....

Cătă pe urmă-i atunci, și-i recunoscù statura și mersul...

— Nu vrea nici el să mă mai cunoască!.. își zise cu mâhnire... Tinerețe preă egoistă!..

D-na și d-nul Bavari treceau tocmai atunci, în trăsura lor de casă. D-na Forkaschi se oprì și cătă lung la ei...

— A doua oară că-i întâlnesc, în atâția ani! își zise... Se țin bine. Sunt fericiți... Ce le pasă!..

Și trecù înainte, — mai amărâtă par'că...

Ziua aceasta, în loc de-a-i lăsă sufletul să guste din frumusețea ei, într'adins par'că o făceă să sufere prin contrastul dintre pacea înălțimilor cerului și sbuciumările felurite ce plutesc la suprafața pământului.

În dreptul bulevardului, erà grămădire de oameni pe la colțuri, și de trăsuri ce veniau din jos și din amândouă părțile bulevardului...

Se oprì și ea, până să se lămuriască drumul: în o trăsură văzù o doamnă în etate, destul de frumoasă încă, chip liniștit și foarte distins...

O privì lung... Amintirile i se deșteptară deodată.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ea!... își zise... Da, o recunosc... Tot frumoasă !.. Apoi, după o clipă : să fie fiica ei? A! nu... Ca măritată amanta lui Ghelican poartă numele: Zotescu... Trebue să-i fie noră... Ana însă... ce puțin s'a schimbat!

Drumul să limpezi ; ea trecù și apucă în jos, pe bulevard, spre a se întoarce acasă, pe altă parte...

Amintiri de odinioară, reînviate de vederea Anei Zotescu, îi cuprinseră mintea și-i puseră din când în când zâmbete pe buze: unele de mulțămire, altele, ciudate, par'că de ironie, de regret, de necaz...

Gândul întorcându-i-se la Ghelican,— când privirea i-o atrase un tânăr de statura lui, — avù deodată o tresărire: da, da.., erà oare cum o răzbunare împotriva lui, erà și o răzbunare, — cât de târzie, dar împăciuitoare pentru sufletul ei amărât, — împotriva Anei Zotescu...

În bogăția ei, în liniștea ei, în fericirea ei de azi de ce n'ar fi căzut și oare care turburare?

De ce unele ființi să fie prea cu totul lipsite de amărăciuni?

Da, da, — așa va face... și, fiindcă știà ce înseamnă curiozitatea omenească, nu se puteà să nu-și ajungă scopul.

Când Ana Zotescu ajunse în dreptul Episcopiei, văzù pe Dorina urcând strada ce dà acolo.

— De unde vine? își zise și se înroșì... Mi-a spus că are de târguit în Lipscani...

Făcù o mișcare să opriască trăsura... Însă repede se gândì că mai bine puteà s'o prindă dacă se depărtà fără ca ea s'o vadă, la rându-i...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Dorina urcă încet, încet, trandafirie la față, frumoasă de nespus... cu chip mulțămit.

Se întorceă, încă înfiorată de plăcere, deși destul de scurtă fusese vizita la iubitul ei.

Dar tocmai scurtimea unor vizite, — pe care le făceă printre temeri grozave, — erau cauza farmecului de nespus, iar iluziunea iubirii pasionate, o aveă deplină...

Atât de mult o cuprinsese legătura ei cu Ghelican, că-l vedeă numai pe dânsul, că se gândiă numai la dânsul; cu atât mai grea îi eră dar lupta de a se arătă liniștită, când se află cu Ana, sau iubitoare chiar, când eră cu Alin...

Dobândise însă exercițiu și experiență. Iar în depravarea ei, ca răsplată lui Alin pentru încrederea și pentru orbirea lui, — îi puteă dă cu destulă căldură desmierdările, așa ca și el, la rându-i, să aibă deplină iluziunea iubirii ei.

Cât timp va ține aceasta și ce se puteă întâmplă mai în urmă, nu se întrebă niciodată.

Trăiă numai în prezent, cu avântul plăcerilor nepermise, cu frica de soacră-sa, — sabic atârnată pururea d'asupra capului ei, — și cu convingerea că Alin nu o schimbă cu alta...

Când coborâ spre Palat, se văzù salutată și răspunse cu prietenie cunoscuților...

Pe piața teatrului se întâlni cu Amedeu. Acesta o salută, dar nu se oprì, ca altă-dată... și, fapt curios, nu atât par'că fiindcă erà amanta lui Ghelican, cât fiindcă fusese amanta lui Romulus... fără să prindă el de veste...

Dorina se miră, dar nu-și oprì luarea aminte asupra acestei întâmplări puțin însemnată...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Când să intre în strada Lipscani, i se ivì Alin care erà încă c'un coleg...

Ea îl întâmpină cu cel mai dulce râs pe buze...

După câteva momente de vorbă cu colegul lui, — o luă pe Lipscani împreună cu Alin, şi îşi văzù de târgueli.

Nu puteà să se zică că nu fusese prin Lipscani...

Când Ana îi văzù că vin amândoi, avù un zâmbet ciudat, cu hotărârea de-a se răfuì negreşit cu norà-sa.

In acea seară Alin îşi cerù voe pentru o oră să studieze dosarul unui proces însemnat de a doua-zi.

Ana rămase cu Dorina.

— Ai fost dar şi prin Lipscani, îi zise deodată, apăsând asupra cuvintelor.

Ea i se uità în ochi cu mirare, nu puţin amestecată cu teamă.

— Şi numai acolo, unde m'am întâlnit cu Alin, răspunse ca cu siguranţă.

Ana se simţì înfiorată de mânie, dar se stăpânì, — şi-i zise cu linişte...

— Atunci se vede că mi s'a părut...

— Ce anume? întrebă Dorina, — acum cu puţin tremur în glas.

— Că urcai strada Ştirbei-Vodă...

Tresărirea ce Dorina o avù, Ana o observă.

— O! de sigur să ţi s'a părut...

— Cam ciudat: asemănarea erà perfectă...

— Nu-i aşa, mamă, că pot fi asemănări foarte surprinzătoare? răspunse ea, căutând ca în tonul glumeţ, să-şi ascundă frica.

Ana tăcù puţin. Apoi, o aţintì drept în ochi.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/morr1901-1932

— Dorino, negreșit că ești stăpână pe întrebuințarea timpului tău, însă, când omul ascunde un lucru, e dovadă că ascunde ceva greșit...

Dorina se înroși tare, însă răspunse cu curaj.

— Nu am nimic de ascuns, mamă, te asigur... Am avut adresa unei croitorese în Știrbei-Vodă, și nu cred că trebuia să-ți spun și acest lucru neînsemnat...

Eră sigură pe glasul ei, acum că găsise minciunica.

— Știi că nu-mi place să risipesc, urmă ea. Croitoreasa e foarte meșteră și eftenă. Voiu s'o pun la încercare, și mâine am să-i duc materia de roche ce mi-am cumpărat cu Alin...

Ana nu fu convinsă, dar se arătă astfel, ca s'o poată prinde și mai bine...

Deja o intrigaseră îndestul eșirile dese, la ore deosebite, de nu-i prindeà de veste când plecà: totuși nu se duceà cu gândul încă la vr'o legătură vinovată.

Și iarăși, preà să se țină de nora-sa mereu, își dà seama că nu se cădeà...

La vr'o câteva zile, Ana, Dorina și Alin chiar, primiră fiecare câte un «prospect» al «celebrei» cărturărese Forkaschi din Calea Plevnei.

Erau câte trei în biuroul lui Alin, după masa de seară, când între ziare și scrisori, găsiră și «prospectele».

Alin începù a râde:

— Ei, brâvo! m'a găsit bun să încurajez «șarlatania!».

Dorina căută să'și ascundă o ciudată turburare. La citirea acelui nume: «*Forkaschi*», scris cu li-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tere groase, între două gravuri ce înfățișau câte-o mână cu palma întinsă,. brăzdată de felurite linii.

— Nu crezi în darul acesta, Alin? întrebă Ana, misterios atrasă de liniile din palme.

— Poate, răspunse el după o clipă, să existe o știință, care, după anume semne de acestea, să explice firea oamenilor, după cum, din felul scrisului, grafologia deduce cam acelaș lucru... Dar prezicerea trecutului și mai ales a viitorului, intră, cred, în domeniul exploatării credulității omenești...

Ana își aruncă ochii spre Dorina, care, părând că ascultă la Alin, era departe cu gândurile,— și par'că se simți plecată să încerce știința acestei cărturărese... cu privire la noră-sa...

Intru cât o privià, n'aveà ce să ceară ghicitului.

— N'am avut niciodată slăbiciuni de acestea, zise Ana. Totuși, ce-ai zice Dorino, dacă am aveà curiozitatea să facem amândouă o vizită d-nei acesteea, «Forkaschi»?

Dorina nu-și putù oprì turburarea, iar Anei, când Dorina o privì, i se părù că-i vede în ochi curată spaimă.

— A! ce idee, mamă, râse Alin.

— Nu, nu, stăruì într'adins Ana, am un capriciu de bătrână, nu să cred în proorocirile cărturăresii, dar să văd cum își bate joc de cei crezători...

Și nu'și luà ochii dela Dorina, care, se cam gălbenise acum.

— Are ceva pe suflet, își zize bătrâna, și ca tot omul vinovat, se teme să nu se cunoască adevărul. Am să mă duc...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Dacă ai această dorință, mamă, îndeplinește-ți-o, dar lasă te rog, pe Dorina, — îi zise Alin cu glas afectuos.

Ana începù să râdă...

— Şi ai crezut c'am să mă duc? Am vrut să încerc dacă Dorina e curioasă...

Dorina însă putù să'şi deà seama că bătrâna luase hotărârea de-a se duce şi rămase cu neliniște în suflet.

Dejà dela minciuna ei cu croitoreasa simțise că bătrâna bănuià ceva.

Acum, iată ce întâmplare: cărturăreasa să se gândească a le trimite «prospecte»!

Erà departe de a'şi închipuì că d-na Forkaschi într'adins le trimisese şi că ea urmărià anume plan, totuşi, se temeà de neprevăzut.

Oare nu ştia, de pe când se duceà la întâlnirile ei cu Romulus, câtă lume venià la vestita cărturăreasă?

Nu-i spusese apoi Romulus că în adevăr acea femee aveà mare talent de-a ghici?

Nu se ispitise să încerce şi ea, — însă îi rămăsese impresiunea celor povestite de Romulus.

Intr'atât i se înfipsese Anei în cuget dorința de a vedeà pe d-na Forkaschi, că nu mai putù ține şi a doua zi se duse la amica ei d-na Bavari, de vreme, la oră neobişnuită ei pentru vizită.

Clemența o primì cu aceiaşi dragoste ca totdeauna.

— Ei, ştii vestea, dragă Ano? îmi însor pe Petrică...

— Ce spui, Clemenţo! Îmi pare bine, dacă ai găsit fată bună.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— 'Şi-a găsit-o, el, bată-l norocul! Eu numai am încuviinţat. Bavari vede în partida aceasta averea; eu şi Petrică, calităţile fetei, cari, în adevăr sunt de luat în seamă. De altfel, nici nu se putea ca Petrică să nu aleagă bine, cât e de cuminte şi bun.

— In adevăr că e cuminte şi bun... şi îşi înăbuşi un oftat, gândindu-se la Alin când a ales pe Dorina... Oare mai bun şi mai înnamorat de tot ce e frumos şi drept, putea fi altul? Şi cum nemerise!..,

— Merită băiatul să fie fericit... De şi nimeni încă nu cunoaşte procctul, ţie 'ţi pot spune, Ano, a cui e fata. Ţi-aduci aminte că ai văzut la noi, acum câteva luni, un domn foarte bine de înfăţişare, client al lui Bavari pentru un proces cu Statul? vorbia frumos şi cu oare care închipuire de noblețe...

— Da, da... par'că'l văd... Stai că nu i-am uitat nici numele: Mierăuţeanu...

— Tocmai. Bună memorie... zise Clemenţa; el trăcşte mai mult în Paris şi are un om de afaceri aici, care, fie zis în treacăt, şi-a făcut bunicică stare pe spatele boerului... Ei, atunci când l'ai văzut la noi, venise în ţară cu fiică-sa, pe care de când era copilă de opt ani, nu o mai adusese. Fata nu mai vorbeşte bine româneşte,—dar îi e dragă ţara şi dorinţa ei a fost să se mărite aici... Cum s'au văzut cu Petrică, s'au şi plăcut şi tocmai acuma s'a rânduit lucrul.

— Să le dea Dumnezeu viaţă bună, zise Ana din toată inima...

— Să te audă Dumnezeu Ano. Tu ai suflet bun şi urarea ta se prinde.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Dé altfel, ştii Clemenţo, că e foarte «apropó» ceea ce voiam să'ţi propun?

Şi-i arătă dorinţa de a se duce la d-na Forkaschi.

Clemenţa începù să râdă.

— Zău, te ispiteşte? şi vrei să te însoţesc? Bine, dragă Ano. Am auzit de la Mia Mincovici, că 'i-a spus lucruri cari au mirat-o... Eu nu prea cred,—dar m'ai făcut curioasă, prin faptul că te duci şi tu... Şi când vrei să mergem?

— Dacă ai timp, azi chiar...

— E ziua frumoasă..., de lucru nu am: putem merge... Numai cât să mă îmbrac.

D-na Forkaschi invitase pe Cucumino la masă, în ziua plimbării cu el, pentru a douazi, şi veselul băeat nu refuzase, precum nu ar fi refuzat pe nimeni altul cari ar fi avut asemenea delicată atenţiune pentru el.

Masa fù, în adevăr, deosebită, şi d-na Forkaschi nu'şi aducea aminte de când nu mai petrecuse aşa de bine, ca acum, cu «nostimul» Cucumino...

Dar, cu mult meşteşug aducând vorba de anume persoane, avù de la Amedeu foarte multe lămuriri priincioase, din care, dacă lăsă deoparte unele exagerări ce nu lipsiră, îi rămâneau adevărurile, şi acestea, adăugate la ce mai cunoştea dânsa, îi făcea un capital preţios pentru meseria ei.

Astfel, când văzù pe fereastră că se opreşte o trăsură cu două doamne, inima-i spuse că una trebuià să fie doamna Zotescu.

Cealaltă apucase înainte şi n'o putù vedea; pe Ana o recunoscù degrabă şi avù un râs foarte ciudat: i se isbândià ce pusese în gând!

O! curiozitatea! eternă curiozitatea omenească!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Amândouă doamnele intrară în sala rotundă, iar fata din casă le poftì să şadă, apoi se făcù nevăzută.

Doamnele cercetară cu ochii încăperea şi nu le displăcù orânduirea acelui cuprins.

— Să te duci tu întâi, Ano, îi zise Clementa Bavari.

— Bine . . . Ştii că am oarecare emoţiune ?

— Cum se poate ! răspunse Clementa, râzând.

— Zău aşa . . .

— Eu mă gândesc tocmai acum : ar avea haz să mai vie lume şi să ne cunoască cineva . . .

— Crezi că ţi se poate socotì ca o vină curiozitatea care o au şi alţii ?

Fata se ivì din nou şi foarte respectuos întrebă :

— Care din doamne doreşte să intre ?

— Eu . . . Şi Ana se ridică, nu fără strângere de inimă . . .

Fata o conduse şi apoi închise uşa salonaşului.

— Doamnei îi va fi urât ; o rog să priviască albumurile . . . vorbì Clementei.

Ea înclină din cap . . şi luă unul.

Ana intră şi nu văzù pe nimeni : salonaşul îi făcù aceiaşi bună impresiune... Plăcută casă avea cărturăreasa ! Presemne îi mergea bine meseria.

Cum şedea cu spatele spre o uşă, şi se uita la un tablou, auzì uşa scârţâind puţin şi se întoarse cu oarecare viorăciune : în prag i se ivì cărturăreasa...

Se uită la ea cu curiozitate, cu pătrundere...

— Poftiţi, Doamnă...

Plăcut glas... Înfăţişare nu lipsită de oarecare dinstincţiune...

Cărturăreasa îi făcù loc şi Ana trecù pragul în acel salon spaţios, luxos mobilat, cu masă rotundă destul de mare, în mijloc.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Pe masă, o pereche de cărți, o carte groasă legată cu piele, care arăta a fi foarte veche, un album lungăreț, foi de hârtie albă, creioane și călimări.

Lumină discretă se strecură prin perdelile lăsate și printre perdelele de ștofă, cu draperii grele ce încadrau ferestrele.

După ce Ana privi cuprinsul, poate cu mai multă stăruință de cât altele, își oprì căutătura asupra cărturăresei... Ea era în lumină... și Anei îi răsări din amintiri încă nehotărâte, figura cărturăresei, ca nu cu totul necunoscută...

Cărturăreasa nu-i lăsă însă mult timp de cercetare.

— Doamnă, îi zise, doriți ghicit în cărți sau în palmă..?

— De o camdată în cărți... răspunse Ana.

— Poftim stați...

Și-i arătă un loc așa, ca acum vizitatoarea să fie în lumină.

Cărturăreasa luă perechea de cărți, anume alese pentru trebuință, și începù a le prelace și a le menì... Buzele ei roșii rostiau cuvinte încete.

D-na Zotescu nu-și luă ochii de la chipul ei: deși în umbră, o interesă acel chip care i se arătă asemănător cu al unei persoane altădată cunoscută... Dar cu cine semăna, nu-i putea veni încă în minte

Cărturăreasa așternù cărțile în chip de raze...

— Vieața vi se desfășoară în bogăție și în mulțumire, doamnă... In casă vă cade un bărbat tânăr... cu bucurie... Dar d-vs. îi țineți pe la spate grijă și nu știu ce teamă... Bucuria de azi vă este cu lacrimi... și nu peste mult timp...

Ana se înfiorà: se gândì la Dorina.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mem1901-1932

Cu ochii țintă la cărțile pe care le trecea de ici colo, în figuri deosebite, cu chip par'că inspirat, cărturăreasa urmă, fără să pară a lua seama la clientă.

— O „damă" de ghindă e la masa d-vs., în casa d-vs... și este o legătură între d-vs... Dar sufletul nu vi'l aveți una pentru alta... „Damei" acesteia îi cad, uite, trei bărbați în preajmă: unul, cu lacrîmi, cată în trecut; altul cu dragoste, îi cată în față; cel de al treilea stă ascuns de cel de al doilea și pe furiș năzuește la inima „damei"...

Amestecă apoi cărțile și din o singură mișcare. le orândui cu meșteșug, cu fața în jos, în formă de „evantaliu" așă că eșeau pe jumătate unele din altele...

Ana privia cu ochii aprinși: ea apropia, în cuget, anume împrejurări... și inima-i aveà bătăi repezi, svàcnitoare.

— Ciudat... zise cărturăreasa, scoțând patru cărți din mijloc... ciudat... „Dama" aceasta ține mult loc în viața d-tale și a bărbatului de ghindă... Dar ea stă departe... foarte departe cu inima de d-vs și de el... Craiul de tobă e trecător prin viața ei... dar în prezent e totul pentru viața damei... Scoase altă carte...

Eată-l... Îl văd par'că: e mult rumen la față... Chip cutezător... Ochii foarte vioi albaștri, sau aproape albaștri... Inimă schimbătoare... Mueratic și plăcut de femei...

— Ghelican... își zise Ana și simți înfierbântare în toată ființa...

Cărturăreasa scoase alte patru cărți... pe care le puse două în susul, două în josul celorlalte.

— Va fi o nenorocire... rostì cu glas care cu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tremură pe Ana.. Şi d-vs. îi ţineţi firul... Jertfă de vieţi va fi... A! dar să vedem crucea... Şi amestecă iar cărţile, pe cari le mênì şi le puse cruce.

Ana se întunecase la chip...

— Da, da... începù d-na Forkaschi...

E spirit de dreptate şi comoară de calităţi în sufletul craiului de ghindă... El ţine pentru d-vs. cumpăna vieţii şi a fericirii...

Ana avù înduioşare în căutătură cu privire la Alin.

— Dar uite... Doamnei de ghindă îi cade altă damă, de verde, în tovărăşie de inimă şi de năzuinţi...

Craiul de tobă a trecut şi prin viaţa damei de verde, pe care acuma o are la spate. Dama de ghindă e dată cu totul la aşternut craiului de tobă... Şi d-vs căutaţi să le prindeţi firul dragostei...

Ana îşi trecù mâna pe ochi ; cărturăreasa îi vedeà în inimă.

Aşà dar Dorina erà a lui Ghelican : nu mai puteà să se îndoiască. Şi simţì că-i piere din faţă sângele.

— Crucea nu minte, zise cărturăreasa, ca răspunzând par'că cugetului Anei... Crucea va fi apururea dusă de cineva, în spinare, către calvarul patimilor...

Tăcu şi luând din capetele crucii, îi făcù raze cu câte o carte, apoi urmă :

— Dama de ghindă, chiar în momentele acestea, eat-o pe drum spre o piaţă c'un monument al artei.

De aici coboară... unde ? nu pot vedeà... coboară însă şi are încă destul drum de făcut...

A eată şi un cavaler... E o cunoştinţă bună, de sigur, a d-vs... El ştie legătura şi o deplânge... Il văd cu mare dragoste pentru craiul de ghindă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr/1901-1932

și nu iubește, dar nici nu disprețuește pe craiul de tobă...

— Cucumino... își zise Ana în gând.. Știe? Știe el?..

— Dar vedeți, doamnă? Cel din trecut, omul de verde... pândește pe noul amant, pe craiul de tobă... și mi se arată că se va face vâlvă..! în lume...

— Cine să fie acela? se întrebă cu nedumerire Ana, în timp ce neliniștea i se făceà suferință; nora-mea mai avusese un amant, — avea pe al doilea... și până unde va merge?...

— Doamnă, rosti cărturăreasa, strângând cărțile, știința noastră poate să se înșele foarte rar, dar și atunci mai mult numai în ce privește data... Am terminat, afară numai dacă nu doriți să reîncep... cu alte figuri..,

— Nu, doamnă, răspunse Ana, cu glas care vădià emoțiune dureroasă, pe cât se puteà, stăpânită...

— Doriți să vă citesc în palmă, pentru d-vs. personal?

— Nu, vă mulțumesc... Poate altă dată...

Și se ridică, aproape tremurând, stare de obiceiu a tuturor clienților, după prezicere.

— Cât vă datorez, doamnă?

— N'ați văzut tariful?

— Nu...

— Zece lei; pentru cetit în palmă, e douăzeci de lei...

Ana, cu mâna tremurătoare scoase punga și puse pe masă două monede de argint.

Privì încă odată lung la d-na Forkaschi, i se înclină și aceasta o conduse în salonaș, de unde-i arătă ușa.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

— Vă salut, doamnă și... la revedere...

În acest din urmă cuvânt eră par'că ironie..

— Par'că umblă să'și amintiască,, își zise cărturăreasa... Dar nu cred să fi găsit asemănarea...

— O! ce turburată ești! îi zise Clemența, când o văzù...

— Turburare ce nu se poate să n'o aibă curioasa care încearcă..., zise Ana, silinduse a zâmbi..

— Să mă duc și eu...

Fata se ivì din nou și Clemența intră.

Când se ivì d-na Forkaschi și dădù de d-na Bavari, nu'și putù oprì o exlamațiune de surprindere...

Clemența se uită la acea femee și rămase de piatră...

Din sala în care Ana rămăsese, auzì șoapte repezi, esclamațiuni înăbușite... apoi se făcù tăcere. Nu le dădù însemnătate, mai ales că o preocupau adânc gândurile, de pe urma îngrozitorului ghicit...

D-na Bavari se arătă cu mult mai curând, foarte agitată, însă par'că nu mâhnită.

— Ce? ai terminat așa de repede? o întrebă Ana, ridicându-se.

— Da... da, răspunse ea, nu prea lămurit, ceeace miră pe Ana. Să plecăm dragă Ano...

Fata le petrecù, pe când alte două doamne se arătau la scară...

Se priviră, cu curiozitate, unele cu altele: nu se cunoșteau.

În trăsură, nici Ana, nici Clemența nu aveau plăcere de vorbă: ciudată stare de suflet!

Tocmai aproape de casa Clementei, aceasta rupse tăcerea:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— 'Ți-a ghicit ceva supărător? Ano?
— Iți voiu spune când voiu mai veni să te văd...
— La revedere...
— La revedere...

Trăsura se oprise. Clemența se coborâ; Ana porni acasă.

Și cu cât se apropiâ, cu atât furtuna începeâ în sufletul ei...

— Bine, eu am greșit, nu zic nu; dar în ce împrejurare dureroasă!... Și tot nu 'mi uit remușcarea... Dar ea, ea!..

In camera ei stătù mult timp îmbrăcată, precum se întorsese, pradă revoltei ce nu 'și-o puteâ astâmpărà...

Bătaea ceasornicului, vestind ora șease, o făcù să tresară: seara începeâ să 'și cearnă umbrele... Pe de-asupra copacilor marei grădini se răsfrângea o puternică văpae sângerie din apusul încă înflăcărat, ceea ce dedeâ „peisagiului" viguroase tonuri de variată frumusețe...

Ana privì destule momente încă, pe fereastra deschisă, prin care se strecurau întunecimi ce deveniau din ce în ce mai dese, odată cu răcoarea din ce în ce mai simțitoare.

Această seară îi amintì una la fel, de la începutul toamnei, cu lumină de lună, dar atunci aveâ numai oare care nemulțumiri din partea Dorinei... Acum, se sfârșise cu nemulțumirile, cu îndoelile; nenorocirea lui Alin era deplină și mai lipsia atât: să și-o cunoască!

Făcù prin odae câțiva pași, grozav de apăsată pe suflet, și răsucì butonul electric, în neștire, apoi, când văzù lumina, sună.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Servitoarea intră, și părù surprinsă că „cucoana mare“ nu se desgătise încă.

— S'au întors boerii, Frusino?

— Numai cuconița, sărut mâna...

— Vino de 'mi ajută să mă desbrac.

Cât ținù schimbatul, alt gând n'avù de cât să treacă la noră-sa și să-i deà lovitura...

De o dată însă, cevà tainic, o făcù să se opriască: erà oare cevà sigur la urma urmei? Trebuia să vadă ea singură... și apoi să deschidă lupta cea mare.

Pe când se pregătià să iasă din camera de gătit, auzì bătând în ușă.

— Sunt eu, mamă, auzì glasul Dorinei; zâmbitoare, liniștită, sărută mâna bătrânei ..

— De când tot aștept să vii pe la mine, mamă... îi rostì... Te-ai uitat la „toaletă“, în astă seară...

— Să trecem dincolo, Dorino...

— Bucuros...

Și, în trecere, Dorina începù a-i spune ce lume văzuse la șosea, ce „toalete“, câtă mișcare, cum și să-și arăte mulțumirea de plimbare și de timpul frumos.

— Eu am fost la Clementa... Știi? Petrică se însoară..

— Așa? Și pe cine ia?

— Pe d-șoara Micrăuțeanu...

— A! am auzit vorbindu-se de ea.

A stat numai la Paris! ce gust, să vie să se mărite în țară, să priviască numai un orizont mărginit...

— Bine Dorino, tu nu ții în seamă dorul de țară?

— Dor de țară! Erà prea mică, când a dus-o tată-său la Paris...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Cu toate astea n'a uitat că e româncă.., Mai mult, a ținut să ia român, și soarta 'i-a fost mamă bună căci îi dă un băeat ca Petrică..

— Mă rog, nu intră și Petrică în magistratură ? întrebă cu ironie...

După o clipă de tăcere, Ana îi zise, șezând.

— Serios, Dorino, că ai voi cu tot dinadinsul să se lase Alin de carieră ? A mai fost vorba de acest lucru și..:

— Și ați schimbat-o totdeauna... zise ea cu vioiuciune...

— Ți pare că Alin e prea ocupat, că te neglijează ? întrebă Ana, intenționat.

— Ocupat prea mult, fiindcă își ia prea în serios cariera... Pe urmă, ar fi alte situațiuni înalte la care poate aspira și pe care le-ar puteà aveà, fără să le jertfiască tot timpul...

— Cine știe, poate că Alin e prea mult ocupat... își zise Ana, îngândurată.

Poate că de aceea și Dorina e prea liberă...

Apoi, de-odată, Dorinei :

— Dacă Alin ar demisionà, nu-i așà că i-ai dà lui tot timpul tău ?

Dorina, nedumerită, privì la Ana, clipind din ochi ca pentru a'și da seama de înțelesul întrebării.

— Am fi mai mult timp împreună, negreșit, răspunse ea, zâmbind..

Ana simți deosebirea de idee și încruntà ușor din sprincene.

Chiar neocupat cu totul de-ar fi fost Alin, Dorina se grăbise a'și lăsà deschisă o portiță : el să fie gata ori când ea l'ar fi voit la dispoziți-unea ei ; ea totuși, să'și aibă putința unor ore de libertate fără control.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Acest lucru dovedià deprinderi vinovate și tăria, în ea, a plăcerilor ascunse.

Dorina îi observă chipul și pe el citi gânduri vrăjmașe ei; citi apropierea unei furtuni.

Și furtuna nu se făcù să fie așteptată; Ana nu 'și putù ține hotărârea de-a vedeà de aproape necredincioșia noră-si.

— „Apropo"... Dorino... 'Mi-am târguit și eu o materie de roche și aș voì să cerc îndemânarea croitoresei tale...

— A croitorului meu, vrei să zici...

— A croitoresei tale din Știrbei-Vodă...

Dorina tresărì. Uitase. Acum își amintì minciuna, din zilele trecute. Totuși, cu siguranță deplină, răspunse:

— A! nu e bună de nimic... Am uitat să-ți spun că 'i-am luat materia și am dus-o tot croitorului...

— Așa?

— Firește: am văzut că în felul cum lucra altei doamne, erà să stric materialul și să am deziluziuni...

— Și când 'i-ai luat materialul?

— De-a doua zi chiar...

— Și n'ai căutat tot pe-acolo, alta?

— Nici nu m'am gândit..

— Cu toate acestea azi ai fost văzută tot din Știrbei-Vodă venind...

Dorina se turburà, înroșindu-se, și nu știù ce să răspundă.

Atunci, cu pornire, Ana îi zise, ațintind-o cu priviri scânteetoare, ridicându-se dreaptă, impunătoare.

— Croitoreasa dumitale se numește domnul Ghelican, nu-i așa?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Dorina se îngălbeni și plecă ochii, amețită.

Ana, își încrucișă brațele.

— Bănuisem de mult purtarea dumitale nevrednică, însă tot nu îndrăznisem să-i dau socotința unei crime. Când m'am încredințat, a fost trăsnet pentru mine, a fost amărăciunea cea mai mare a vieții mele de mamă, în cea mai neasemănată nedumerire... V'ați luat, tu și Alin al meu, din dragoste, urmă ea după o clipă, cu duioșie... El, bun și iubitor, numai în dumneata își vede toată fericirea de bărbat însurat... În ochii dumitale se uită de cum se întoarce acasă, și nici o seară nu o petrece în afară singur,—adânc mulțumit dacă e cu dumneata acasă, tot atât de mulțumit dacă împreună cu d-ta se află pe la prieteni. Putea fi altă viață mai bine orânduită, mai ursită să se scurgă pentru d-vs., soți, în emoțiuni intime, dulci și trainice, în potrivire mai deplină de gânduri și de dorinți? Nu, nu!... cu toată gelozia de mamă, din primele luni ale însoțirii voastre, n'am putut vedeà în altfel viața voastră și nu poți tăgădui că, m'am șters în destul de mult din fața iubirii voastre, numai ca să ai din partea lui toată inima lui, toate îngrijirile, toate gândurile... Iar acum, nu la mine mă gândesc, nenorocito, ci la dânsul; pentru el sufer, pentru el mă tem, când te știu vinovată fără întoarcere, vinovată fără nici o scuză, criminală fără chip de ertare... Și în fața dureroasei situațiuni pentru el, te întreb: ce-ai făcut cu onoarea fiului meu? ce vrei să faci cu viața lui?

Și înaintă, în aceeaș atitudine, asupra ei, dominând-o cu statura ei, cu glasul ei de judecător de neînduplecat, cu privirile ei ce aruncau fulgere.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Dorina se dădù câțiva pași înapoi,— însă, departe de a se simți umilită sau înduioșată: spaima ei o îndemnà la revoltă, la mărturisire fără căință, la infruntarea pe față a aceleea ce o dojeniă și o amenință.

O privì dar cu asprime,—în timp ce nările ei tremurau în semn de mănie,— și rostì.

— Nu l'am iubit nici odată... cu inima... Poate, cu închipuirea, cu neștiința mea de fată...

Ana rămase împietrită.

— Minți! Minți... cu nerușinare, ca să ți găsești o scuză... Nu erà neștiință... căci eșiseși în lume... Nu te silise nimeni... și Alin nici atâta... Semnele de iubire ce-i arătai 'i-a deșteptat inima și când 'ți-a dăruit-o,— întreagă 'ți-a dăruit-o.— Ai uitat oare mărturisirea ce 'mi-ai făcut-o în acea seară când v'am hotărât logodna? Era mărturisire din neștiință sau din convingerea aceleea ce ascultase alte declarațiuni și le disprețuise, căci inima ei nu vorbise încă? In ochii dumitale, in toată înfățișarea d-tale nu erà de fel o pornire necugetată a închipuirii, ci privirea adâncă a unei dragoste pe deplin împărtășită... O! eu n'am uitat-o; o văd și acum... ca și atunci când o vedeam pentru fiul meu...

Și lacrimi îi tremurară glasul.

Asemenea rechemare nu se puteà să nu turbure pe capricioasa ființă... Dar nu voi nici acum să se lase biruită: ar fi căzut sub jugul mamei... și astfel de robie o jigniă.

— Mențin că erà fericirea primelor iluziuni... rostì ea cu aceiași asprime...

— Dar ce a putut să-ți înșele acele prime ilu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ziuni, strigă Ana, și mai înfierbântată... Iubirea rămasă statornică, a fiului meu, a soțului d-tale? Numai o schimbare a bărbatului, poate răpi iluziunilor iubirii farmecul, și nevinovăției, vălul.

Și dragul meu Alin prin nimic n'a dovedit o scădere în afecțiunea lui, prin nimic n'a meritat urăcioasa d-tale îndepărtare de el...

— Fiecare înțelege în felul său plăcerile vieții... răspunse Dorina, cu încăpățînare, în altfel decât cum i se rostiau în acele clipe chiar, bunul simț și judecata. Voià par'că într'adins să dispereze pe Ana.

— Asemenea răspuns nu l-ar fi dat nici cea mai desfrânată femee... rostì Ana cu dispreț...

— Doamnă, destul cu atâtea insulte...

— Și tot eu insult!.. strigă Ana, ridicând cu furie mâna par'că ar fi voit să lovească...

— Mai întâi de toate, răspunse Dorina, fără să se ferească, nu d-ta ci bărbatul meu e în drept să-mi ceară socoteală...

— Dar nu înțelegi, nenorocito, că dacă Alin ar află, ar murì...

Atât de sfâșietor fu acest strigăt din inimă de mamă, că Dorina se înfioră și se îngălbenì.

— O! dacă ar fi numai rușinea și divorțul de-o ființă ca d-ta, nu ar fi nimic, crede-mă..., într'atât de mult te disprețuesc și te urăsc... Dar, cu iubirea lui pentru d-ta, își va simți atât de deșartă viața, după ce te-ai duce, că desigur și-ar face seamă, și iată dece mă tem, și iată dece mă revolt până la sânge, de nerușinarea d-tale, ne mai închipuită la o femee de etatea și de condițiunea d-tale...

— Tocmai de aceea datoria d-tale doamnă,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901_1932

este să taci și să mă lași plăcerilor mele, pe cari, la urma urmei, așà cum mă feresc, Alin nu le va aflà...

Ana rămase iar încremenită... Când o văzù că vreà să plece, îi tăià calea.

— Așà dar vrei să continui cu vieața d-tale destrăbălată și să mă faci complice, și să mă faci să rabd necinstea ce-i aduci ?

Cu aceeași încăpățînare, deși ideea de moarte a lui Alin începeà s'o stăpânească și s'o turbure, răspunse :

— Atunci... spune-i... căci eu n'am de gând....

Și eșì repede, aproape dând-o de-oparte cu putere, din drumul ei.

Ana căzù într'un fotoliu și începù a plânge, lipsită de puteri : atât de mare nerușinare din partea Dorinei și atât de puternică revoltă de sine, îi sleise toată puterea.

Erà dar adevărat !.. Cu atitudinea ei, cu nerușinarea ei, mărturisise... Cărturăreasa nu minție !..

Se căì după câteva clipe, că se dusese la acea femee, căci de acolo dobândise convingerea, dar apoi își zise că tot aveà să afle, cevà mai târziu, odată ce nora ticăloasă apucase asemenea drum...

Acum, ce erà de făcut ?

Să tacă, nici vorbă, se făceà o nevoe. Să știe, și să tacă, erà negreșit ca și părtașă ; dar cel puțin păstrà pentru ea cunoștința situațiunii și temerea amarnică de a nu aflà și Alin ticăloșia.

Ah! suferința aceasta erà poate pedeapsă pentru greșeala ei din trecut.

Fie ! Să primiască asemenea ispășire dureroasă, dar Alin să nu afle !... Nu, niciodată !

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Va trebuì ca, numa, să ià măsuri ca fiul ei să nu simtă... Cumplită stare sufletească, teribilă luptă morală! Grozavă situațiune! Dar lumea oare nu va vedeà, și din lume nu va străbate până la el svon care să-i strecoare în suflet prima deșteptare?

Acì erà primejdia reală.

Să se coboare ea până acolo încât să-i deà acestei netrebnice, sfaturi de pază?

O! nu... Erà peste putință...

Vieața ei chiar, de acì înainte, subt acelaș acoperemânt cu nora, erà să-i fie chin și desgust amarnic.

Și i se făcù așà de violentă ura pe fâptura aceea, că nu s'ar fi dat înlături dela putința de a o gătuì cu mâinile ei.

Dorina, cum intrà la ea, se lăsă pe un scaun și își puse capul în mâini: acum puteà să deà drum liber lacrimilor, de mânie în contra soacrei, și de teamă adevărată ca nu cumva să piardă pe Alin...

Ca și altă dată, faptul că aveà amant, n'o supuneà căinții sau hotărârii de a încetà cu plăcerea din care se înfruptase.

Dar în urma scenei cu soacră-sa, din strigătul ei, ce o sguduise adânc, că Alin puteà murì, rămăsese cu ideea aceasta...

Ea nu ar fi vrut nici divorț, nici ceartă cu Alin, dar să-l vadă murind?

Ea înțelegeà să ducă vieață după pilda d-nei Forănescu... nu însă pentru Alin, după pilda lui Forănescu...

Dar dacă și Alin, în loc de a murì, cum cre-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

deà mumă-sa, va suferì, apoi o va ertà şi, cu toată iubirea pentru ea, şi-ar învoì aceea ce-şi învoià dânsa ?

Atunci... poate că ar fi mai bine... Ar trăì fiecare în parte şi împreună... Forăneştii o duceau destul de bine... şi...

Gândul i se întoarse însă la caracterul lui Alin care nu se potrivià cu al lui Forănescu, şi strigătul Anei îi răsună în minte...

Să renuţe la Ghelican... după cum renunţase la Câmpoviceanu ?

Acelaş fenomen se reînoì în simţirea ei depravată : se vedeà mai legată de Ghelican, mai pasionată în capriciul ei pentru el... şi faţă cu Alin, ca bărbat legiuit, în neschimbată dispoziţiune de a nu-l pierde.

Nu puteà luà nici o hotărâre, — şi încredinţată că soacră-sa va tăceà, iar că aşa cum se ferià dânsa, Alin nu aveà cum să afle, — începù să se desbrace...

Atunci auzì glasul lui Alin şi se silì să fie liniştită, veselă... ca şi cum nimic nu se întâmplase.

Alin îşi cerù voe să intre... O sărută, — dar se vedeà că erà neliniştit.

— Închipueşte-ţi că am găsit pe mama bolnavă... E în pat... arde...

— Cum se poate ? făcù ea, cu mirare... Când m'am întors am văzut-o... şi...

— Eu am trimis după doctor... Nu ştii că mama nu se plânge şi nu arată... numai ca să nu ne neliniştească ?

Apoi, după o clipă :

— Mă erţi, dragă Dorino, că am întârziat pu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ţin... M'am întâlnit cu Bavari şi m'a ţinut de vorbă : vreà să însoare pe Petrică...

— Am auzit vestea...

Apoi, dezbrăcată cum erà, îi anină braţele de gât şi'l sărută cu multă căldură...

IX.

Numai după ce se despărţi de Ana, d-na Bavari se lăsă ciudatelor impresiuni cu care pornise din Calea Plevnei...

Erau ani de zile... şi tocmai după atâţia ani, când ajunsese a nu se mai gândi la cumnata ei, la cochета Zoe de odinioară,—eată lucru aproape de negândit : s'o găsească în persoana cărturăresei vestite, sub nume străin, cu apucături streine.

Indată ce-o privise, o recunoscuse, cu toate că era destulă schimbare în ea. Şi atât de puternică îi fusese emoţiunea, că, după singurul ei strigăt de recunoaştere, nu mai putuse vorbi...

— Da, sunt eu, cumnată,—eu Zoe, îi zisese d-na Forkaschi, revenindu-şi mai iute din emoţiunea ei, deosebită de-a Clementei.

Nu se aşteptase ca însoţitoarea Anei să fi fost chiar cumnată-sa, căci de-ar fi zărit-o la venire, n'ar fi primit-o la ghicit.

In emoţiunea ei era un resimţimânt, iar nu bucurie ; era amintirea necazurilor ei când şi fugise din ţară.

În emoţiunea Clementei erà bucuria unei inimi bune, erà ertare,—erà mulţumirea că o regăsise...

La urma urmei,— ori cât fusese de rătăcită,— nu Clementa îi arătase uşa,—ci Bavari, fratele Zoei...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

După legătura ei cu bărbatul Anei,—întrerupere atribuită geloziei acesteea,—Zoe Bavari se înamoră de un băeat tânăr, încă student și, arendându'și moșia, închiriându'și casa, plecase la Paris cu tânărul,—ori cât de mult se împotrivise Bavari, fratele ei.

El îi găsise un om foarte așezat, pe care 'l înaintase, în Ministerul al căruia titular ajunsese,—tocmai în vederea căsătoriei lui cu Zoe.

Înțelegerea se făcuse, Zoe păruse că primește... când, de odată, declară fratelui ei, că nu puteà să ià pe protejatul lui, fiindcă... fiindcă îndrăgise pe altul..

Când ministrul... foarte mândru de poziținea lui politică,— dădù cu ochii de-acel „țingău", — cum îi zise, se înfuriă, și, de la înălțimea acelei poziținni, o fulgeră cu disprețul lui, apoi ii închise ușa... oprind pe soția lui de-a o mai primi ori de-a umbla pe lângă el ca să-i schimbe hotărârea.

Zoe văzù în refuzul cumnatei ei de-a o primi, acelaș simțimânt, ca și al bărbatului ei față cu ea,—și plecă din țară, cu ură în contra amânduror, jurând să nu-i mai vadă.

In Paris duse o viață de petreceri, care ï-o permitea venitul destul de însemnat ce primià din țară. Dar tânărul, la etatea lui de două zeci ani, când se văzù în asemenea bielșug, cam uità studiile și începù s'o facă pe bogătașul spilcuit și aventuros.

In curând venitul începù să se ducă tot, căci ce însemnau trei zeci de mii de lei de la moșie și cinci mii de la frumoasa casă din București ? Trei zeci și cinci de pițături de aur, în noianul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

averilor ce se pierd anual în marele oraș al chefurilor, în chipul cel mai desfrânat.

Zoe îngăduià toate capriciile, drăguțului ei, numai ca să nu și'l înstrăineze, și la viitor nu se gândià.

Nu trecuseră cinci ani, și Zoe aveà o datorie de o sută de mii de lei, căci venitul nu mai ajungea... Când il primià, abia impăcà pe creditori cu câteceva și 'l vedeà dispărând în mâinele amantului risipitor.

In alți cinci ani datoriile ajunseră foarte mari; creditul începù a le fi refuzat.

Atunci, ea și el, hotărâră vânzarea moșiei...

Zoe scrise fratelui ei, acesta nu-i răspunse. Scrise lui Zotescu, fostul ei amant, și-l rugă să o servească, în amintirea dragostei lor. Scrisoarea căzù în mâinele Anei și ea îi trimise câteva rânduri, foarte expresive, care să-i tae pentru altă dată gustul de-a se mai amintì bărbatului ei.

Zoe îi răspunse foarte grosolan,—unicul chip de răsbunare.

In fine își amintì de surorile poloneze, Zavorschi, pe care le știà în relațiuni cu fel de fel de «tipuri», și o nemeri. Prin mijlocirea celei mai mari, un avocat se însărcină cu formele licitațiunii...

Bavari, printr'un interpus, o cumpără pentru Petrică cu o jumătate de milion.

După ce Zoe avù banii la mână, plătì o parte din datorii și cu cealaltă cumpără o proprietate la Asnières, în împrejurimile Parisului.

Prevedere deșcartă,—de oare ce,—peste trei ani, când nu mai avù nici un ban, 'i-o vândură creditorii.

Odată cu această din urmă sfărămătură a va-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/morr1901-1932

sului naufragiat, avù şi durerea amară de-a se vedeà lăsată de tânărul, care, nu mai erà acum de cât închipuirea fiinţii lui de odinioară. Viţios şi sărac, se pierduse dejà în numărul declasaţilor marelui oraş.

Zoe, în disperarea ei de-a fi pierdut şi avere şi amant,—fugì din Paris, ca să scape de creditori şi se oprì în Varşovia, unde ştiâ că se află acum una din surorile Zavorschi.

Acì,—cu numele că era pariziană,—găsì oare c are succese şi începù a duce viaţă de cocotă.

Prin mijlocirea celeilalte surori Zavorschi care rămăsese în Bucureşti, îşi vândù şi casa,—şi cu banii ce luă, putù să ducă oarecare lux...

Un aventurier polon, Forkaschi, cititor în zodie, dătător în cărţi, «şarlatan» de multe feluri, i se înfăţişă ca nobil scăpătat, persecutat de Ruşi: îi plăcù mult ca înfăţişare şi ca pretenţiuni, şi-l luă de bărbat, chip să'şi refacă reputaţiunea.

In curând însă puţina ei avere dădù de fund şi atunci Forkaschi îi desvălui adevărul şi meseria lui...

Ce era să facă? Acum nu mai aveà nici bani, nici tinereţe: îşi primì soarta şi începù a cutreerà târguri şi oraşele, spre a'şi câştigà pâinea cu meseria soţului ei, pe care o deprinse şi ea, ca să poată *lucrà* amândoi.,

Ea, mai îndemânatecă, mai curagioasă, mai energică, isbutì mai bine şi, ţinând ea cheea lăzii, ajunse să facă ceva bani şi să-i poată păstrà.

Rămase în curând văduvă,— şi atunci se gândì să se întoarcă în ţară, unde să trăiască cu meşteşugul acesta care găsiâ pretutindeni lesne — crezători.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/morri1901-1932

A doua zi de dimineață, după cum se înțelesese cu Zoe, Clemența Bavari se duse la ea, plină de curiozitate de-a-i află povestea vieții.

Zoe o primi nu tocmai afectuos, dar când află că Clemența pusese adese ori vorbă pe lângă Bavari să o erte și să'și recheme sora,—o crezù și o sărută: simțiă nevoe de oarecare iubire, de a aveă o familie, de-a nu mai fi străină...

Ii povesti dar întâmplările ei, cu înfățișare de căință, cu lacrimi de părere de rău...

In fața bunătății de inimă a cumnatei, Zoe se simți și ea mai bună și par'că plecată a dorì o schimbare în starea ei.

— Și în adevăr, Zoe, că meșteșugului tău i se poate da crezare? o întrebă Clemența, cu curiozitate de copil.

— Poate citirea în liniile mâinei să fie ceva, pentru acel ce a putut studiă... Ceea ce m'a învățat Porkaschi să fac, e numai șarlatanie; totuși și pentru ea trebue mult spirit de observațiune și mare cutezare...

— Atunci, ce i-ai putut spune bietei mele Ană, de-o turburaseși într'atâta?

— Lucruri pe care și tu Clemențo le cunoști poate, dar pe care Ana nu le știă...

— Dar eu nu știu nimic cu privire la dânsa... Pot jură însă că e femeea cea mai bună și mai curată de suflet...

— Nu pentru ea... nu... răspunse Zoe, zâmbind răutăcios, și-i spuse ce făcuse, după cele ce aflase, după ceeace știă'însăși...

Clemența ascultă încremenită de mâhnire: ea o putuse învinovăți de cochetărie, pe Dorina, însă nici decum de adulter, de desfrânare.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

— Ai făcut rău Zoe, îi zise cu oarecare asprime...

— Da, am făcut-o din răzbunare, fiindcă știam cât ține la fiu-său de mult, și o voiam să sufere... Aveam pe ea o ură veche...

Clemența plecă ochii, foarte rău impresionată...

— Acum că te-ai apropiat de mine cu bunătatea ta, Clemențo, crede-mă, regret ceeace am făcut... Totuși, că am făcut-o să afle purtarea noră-si îi poate fi și un bine: s'o poată întoarce din calea rea, ca bietul fiu-său, cel puțin, să nu afle...

— In adevăr, Zoe, că de ar află, ar fi in stare să se nenorociască: e omul cel mai de inimă și mai bun ce cunosc, după băiatul meu...

— Petrică... zise Zoe cu înduioșare...

Trebue să fie voinic și frumos... Nu l'am întâlnit niciodată, dar știu că e foarte cum se cade, și că vă respectă...

— E o comoară de băeat, Zoe... o! il vei vedeà... îi zise cu pornire....

Apoi, deodată, cu grijă:

Chestiunea cea mare este să fac pe Bavari să te erte, să te primească.

Zoe plecă fruntea, înroșindu-se foarte tare.

— Mă îndoesc să-l poți scoate din îndărătnica lui mândrie, zise cu tristețe, fără ură.

— Ascultă, Zoe, în bucuria, în mulțumirea lui care este și vanitate satisfăcută, că însurăm pe Petrică, cred că se va înduplecà. Vorba e, cum vei face tu? N'aș voì să mai stai acì, să mai continui cu meseria ta... Alt lucru apoi: te cunoaște multă lume, nu-i așà? Te-ar recunoaște când îți vei luà locul printre noi?

— Câteva... persoane, desigur, mă vor recu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/morr1901-1932

noaşte, însă vor tăceà... fiindcă va fi şi interesul lor să tacă... Cealaltă lume, care m'a văzut sub impresiunea fricei tainice inspirată de mediu, se va îndoì şi va pune figura mea pe socoteala asemănării... Te încredinţez apoi că, întorcându-mă în lumea noastră, îmi voiu luà aşà înfăţişare, încât să mă vadă toţi la locul meu şi să pot inspirà încredere, prietenie... Am experienţe dureroase şi pot preţuì valoarea onestităţii şi a cuminţiei.

— O! dacă îmi promiţi acestea, Zoe, zise cu mulţumire Clemenţa, poţi fi sigură de mlădierea lui Bavari...

— Tu te încrezi în mine?

— Acum, da...

— Atunci... zic adio vieţii acesteia: d-na Forkaschi va fi plecat încurând în Polonia...

— Aì pus cevà deoparte, Zoe?

— Din meseria mea? Da, căci prostia omenească e fără margini...

— Şi de când eşti în Bucureşti?

— Se apropie 6 ani, Clemenţo!

— Şi niciodată să nu te văd...

— Tu, voi toţi: eu însă vă vedeam... rar, în adevăr, dar vă vedeam... Aşà cum îmi păreaţi, aşà cum vă închipuiam în amintirile dela plecarea mea, cu ura ce aveam pe voi, dece m'aş fi arătat vouà?

Eu socoteam pentru totdeauna îndepărtată putinţa de a ne mai apropià... Şi iată întâmplarea cum le combină lucrurile...

— Dragă Zoe! Ce bine îmi pare... O! eu toteaduna te-am deplâns şi te-am dorit....

— Cât eşti de bună, Clemenţo!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
rev.statransilvania.ro/mdrr1901-1932

Și o strânse în brațe cu o dragoste ce nu 'și-o mai socotiă existând în inima ei.

— Mă duc, Zoe: trebue să fie târziu.

— Unsprezece și jumătate...

— O! ce târziu...

— Cum aș vrea să te țiu la masă!...

— Nu pot... dar am să-ți fac într'o zi, cu Petrică, plăcerea aceasta...

— Cu Petrică? Ce bună ești!

— Dar încetezi a mai primi, nu-i așa?

— Chiar după plecarea ta voiu pune să ia tăblița și de mâine caut altă casă...

Ți-am spus: d-na Forkaschi a plecat deja în Polonia.

In aceeaș zi, Clementa, părù lui Bavari, nuștiu cum, schimbată, tăinuind ceva, însă nu-i făcù nici o întrebare. Ea abia se puteà ține în neastâmpărul ei, și plecă la Ana.

O găsì în pat, bolnavă.

Numai când își văzù prietena la căpătâiul ei, Ana mai prinse față, și numai când își deschise ei inima, se simți mai ușurată. Lacrimile îi făcură bine.

— Acum de dimineață, dragă Ano, am aflat și eu lucrul...

— Cum? zici că ai aflat..? se vorbește dar în lume? strigă ea, ridicându-se de odată, cu chipul desfigurat, de spaimă...

— Liniștește-te, căci nu în felul cum crezi, am aflat... ci foarte tainic, de la o... persoană, pe care în curând o vei vedeà și care îți va pricinui foarte mare surprindere.

Nu 'mi cere, te rog, să 'ți spun acumă cine este, însă, liniștește-te, căci în lume nu se știe nimic.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— O! Doamne, bine că mă asiguri.

Nu înțelegi, Clemenţo, cât mă tem să nu ştie bietul meu Alin, căci ar fi să'l pierd... şi mai degrabă prefer să mă pierd eu... De ieri mă bat cu gândurile cum să fac, în ce chip să înconjor primejdia, şi nu aflu nici un mijloc. Capul îmi e haos... Uite, îmi vine s'o strâng de gât... să o fac să dispară... numai să scap pe Alin de durerea de-a o şti vinovată. Doamne, şi cât e de nerușinată! Ți-am spus în ce fel mi-a răspuns! O!...

Şi își lăsă capul pe perină, într'o suferinţă şi teamă de nedescris.

— În adevăr că e de neauzit atâta lipsă de rușine, la o fată de ieri abia, de-alaltă-ieri... Eu bănuesc că numai Forănească a nenorocit-o.

— A găsit tărâm uşor, dragă Clemenţo.

E vinovată Forăneasca, dar oricât de stricată, nu se poate îndreptăți stricăciunea acestei fete care, ori cum, a fost altfel crescută de cât prietena ei... Ah! dar şi bărbaţii!...

— E o nenorocire Ano... Şi în societatea noastră creşte destrăbălarea...

Plăcerea pare a fi unica ţintă a vieţii, la bărbaţi şi la femei... Vedem, simţim, deplângem şi nu putem îndreptă nimic. Ne felicităm şi ne socotim destul de părtinite de soartă când pe ai noştri îi vedem buni şi nemolipsiţi...

— Ah! dar când îi vedem şi pe ai noştri ajunşi până la măduvă de răul aproape obştesc!.

Căci ce scuză poate avea nora-mea, faţă cu un bărbat ca Alin al meu...

— Nici una! nici una, negreşit..

Mă mâhneşte de nu mai este cum şi mă înspăimântă!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Vorba e, cum să împiedecăm primejdia, Clemenţo ! strigă cu disperare Ana, după o clipă de tăcere. Te rog, Clemenţo, gândeşte-te tu, căci bietul meu cap se pierde... Nu mai trăesc de ieri... Văd numai negru... şi la ideea că Alin al meu se va prăpădi, îmi vine să înebunesc...

Işi puse capul între mâini şi izbucni în plâns cu hohot.

— Potoleşte-te, Ano dragă. Cu descurajare peste măsură, nu putem ajunge la nici o deslegare. Mă voiu gândi, mă voiu sfătui cu persoana care mi-a spus. Are experienţă, şi...

— Când mă gândesc că trebue să mă prefac înaintea lui Alin şi mai ales când e ea de faţă, zise Ana, ţinând ochii ţintă într'un punct, mă tem să nu am destulă putere... A ! o urăsc într'atâta că nu mai pot s'o sufer, s'o văd... s'o aud vorbind...

Mai cu seamă când, ca azi dimineaţă, înaintea patului meu de suferinţă, o vedeam desmierdându-l, iar pe el mâncând-o cu ochii de dragă, îmi venià să sar, să-i strig că e o ticăloasă şi s'o dobor la picioarele lui Alin... Vezi, Clemenţo, ce e în sufletul meu şi câtă putere de răbdare îmi trebue...

— Dragă Ano, e de prisos să-ţi recomand tocmai răbdarea, stăpânirea de sine şi chibzuinţa cu limpezime de judecată... Dorina este mai mult o capricioasă neconştientă... dar n'o cred până într'atât de neconştientă încât să nu se teamă de urmările vinovăţiei ei... Crezi c'ar fi nemerit să-i vorbesc eu, care nu-i sunt străină, eu care am un băiat iubit şi să-i spun în faţă ce-aş face şi eu, dacă nora mea ar eşi ca dânsa ?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
Revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Nu ştiu ce să zic, Clemenţo... Vorbeşte-i dacă crezi... In starea în care sunt azi, nu pot să-mi dau seama dece e bine, dece e rău pentru dânsa...

— Eu tot am să cerc... şi uite, tot am timp: mă duc să-i fac vizită...

— Du-te, Clemenţo, dar mai treci pe la mine... Vederea ta îmi face bine; îmi mai uşurează sufletul.

Clemenţa o sărută duios, o învăli bine, o desmierdă ca pe un copil, aproape cu lacrimi în ochi, şi eşi...

O găsi pe Dorina citind o scrisoare. Ea se ridică repede, înroşindu-se puţin şi aruncă scrisoarea într'un sărtar, apoi întinse Clemenţei mâna.

Ghelican îi scrisese că aveà să lipsiască din Bucureşti vreo trei zile pentru o afacere şi-i arătà cu vorbe pasionate părerea de rău că nu aveà s'o vadă atât de îndelungat timp.

Acele rânduri bine scrise o făcuseră să uite furtuna din ajun şi să se cufunde în emoţiuni adânci de iubire, de nerăbdare, de părere de rău, de grijă că nu erà să poată să-l vadă nici după acele trei zile...

— Ce e cu croitorii ăştia..., zise ea cu supărare... Imi scrie, al meu, că nu-mi poate dà rochia nici sàptămâna aceasta...

Clemenţa simţi minciuna. Nu scrisoarea unui croitor putea dà unei femei atitudinea în care o găsise ea pe Dorina.

— Croitorii sunt spaima femeilor tinere, căci la ele nerăbdarea e mai mare, în dorinţa de-a se arătà cât mai curând cu găteala ce e la modă...

— A! eu nu prea am dorinţa aceasta, doamnă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Bavari... căci e tot una cu dorința de-a căutà să plac...

— Și nu ții să placi nimănui?... întrebă Clemența cu anume duioșie.

Dorina clătină din cap în chip copilăros, în semn că nu.

— Chiar nimănui, Dorino? Ia gândește-te bine, stărui ea pe același ton.

— Bărbatul meu mă place ori cum aș fi gătită, răspunse ea, zâmbind...

— Bărbatul, bine; dar pe lângă el sunt adoratorii de meserie și multe femei frumoase au nevinovata vanitate, ca să zic așà, de-a le plăceà și lor...

— Nu-mi aduc aminte să fi întâlnit și cu asemenea meseriași, — zise ea făcându-se că râde cu haz.

Aveà presimțirea că vorba pe tărâm de felul acesta, erà într'adins adusă, c'un scop.

— Să întreb pe Petrică al meu?

— Pe domnu Petrică? Ar fi prea târziu căci aud că se însoară... răspunse ea cu mulțămirea de-a fi întrebuințat o glumă răutăcioasă.

Ei îi plăcuse totdeauna Petrică Bavari, dar seriozitatea lui și adevăratul respect cu care întâmpinà el pe femeile măritate, — o făcuse să renunțe la orice «flirt» cu el.

— Atunci să întreb pe Ghelican?

Dorina avù un cutremur: atacul erà pe față. Aci voise ea să ajungă. Dar cu ce scop, cu ce drept?

Înfățișarea Clementei urmà însă să fie plină de bunătate, lipsită de vre-un anume gând ascuns.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mem1901-1932

Ea răspunse cu îndrăzneală, astâmpărându-şi emoţiunea :

— O! domnul acesta e prea ocupat de toate cucoanele,— era să zică : frumoase,— dar se gândi, la acest cuvânt fără să-l rostească ; aşă că, nu are când să se oprească la una.

— Cu toate acestea, dragă Dorino, am auzit că se ocupă foarte de aproape de dumneata...

— De mine, doamnă?

Şi uşoară roşeaţă trecu repede, — nor trandafiriu, — pe obrajii ei.

— Da, da, de dumneata, drăguţă... Nu ascunde.

Atunci Dorina o privi drept în ochi, spre a-i pătrunde în cuget.

— Imi pare cam ciudată, iartă-mi cuvântul, doamnă Bavari, afirmaţiunea dumitale...

Şi luă înfăţişare de ofensă. Clemenţa se făcu a prinde de veste tonului şi chipului.

— Te rog să mă crezi, Dorino, că nu voesc să-ţi pricinuesc nici o nemulţumire. Ceeace vom vorbi apoi, îţi promit să rămână între noi, ca o taină între mamă şi fiică.

Dorina se simţi neliniştită : ce aveă să audă? Ce ştiă Clemenţa?

— Eu înţeleg din experienţă, că viaţa casnică ajunge în multe cazuri să fie ca un jug ; nici odată însă ca atunci când soţia nu-şi mai iubeşte bărbatul... Anume consideraţiuni o fac să nu dorească neplăcerile divorţului, dar nu se poate opri de-a nu-şi dă inima altui bărbat, în care-i pare a găsi aceea ce nu a putut găsi la soţul de care s'a depărtat... Nu-i aşă?

— Dă-mi voe să-ţi spun, doamnă Bavari, că

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nu te înțeleg, — rostì Dorina cu glas cam înnecat...

— Dumneata, dragă Dorino, trebue să fi avut o mare deziluziune, și te plâng... Domnul Ghelican ți-a furat inima.

— O!... făcù Dorina vrând să se ridice.

— Te rog stai, drăguță, căci pentru binele dumitale îți vorbesc. Ca amică, — soră mai mare dacă vrei, — îți dau dreptate, îți scuz iubirea pentru acel domn, — însă te rog un lucru: nu dà lumei de vorbit; ferește-te mai ales să nu afle Ana, să nu simtă Alin...

— Dar...

— Știu tot, nu tăgăduì... și am venit să vizitez pe Ana, cu gând anume hotărât de-a te găsi singură, de-a'ți vorbì... și de-a te preveni...

Adânc turburată, — fără să înțeleagă tonul binevoitor al Clementei, — nu cutezà să ridice la ea privirea.

— Cred cu siguranță că vei fi având a te plânge de Alin, însă un lucru sunt convinsă că nu-i poți imputà: iubirea lui adâncă, pentru dumneata, onestitatea de neclintit a firii lui și încrederea în Bine.

El nu-i în stare să bănuiască pe altul de răutate după cum nu-i în stare să facă altuia rău. Și dacă îți va fi greșit, de sigur că fără voea lui...

— Dar nu mi-a greșit cu nimic, strigă ea, lăsând în acea clipă, să se rostiască sinceritatea inițială a naturii sale.

Clemența urmă înainte.

— La asemenea caracter al lui, care nu se desmintе și nu se mlădiază, cunoașterea amorului

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dumitale pentru altul, ar fi surparea întregii lui lumi de iubire și de încredere, și în cele dintâi momente ale dezastrului sufletesc, sau va făptui îndoita crimă asupră-ți și asupra lui, sau va înnebuni de durere și înteligența lui odată apusă, nu va mai răsări...

Dorina se înfioră groaznic: se văzù căzând într'un lac de sânge, îl văzù pe el căzut, cu capul zdrobit, — și se ridică, galbenă-vânătă ca o moartă...

— O! Doamnă Bavari, te rog...

— Vezi dar cât de mult trebue să te ferești, dragă Dorino, ca să nu ajungi la asemenea desnodământ, care, ori cât ar fi Alin de greșit, — fii de părerea mea că nu'l merită...

Ea se lăsă aproape fără putere în fotoliu și 'și acoperì fața cu mâinele..

— Și e cu atât mai greu de a te ferì, Dorino, cu cât lumea a început să șoptiască, — deci legătura dumitale e cunoscută; deci, o șoaptă aruncată în calea lui Alin, și nenorocirea va începe...

Sguduită până în adâncul sufletului de asemenea meșteșugită insinuare cu glas blând de amică ce nu-i făceà o crimă din amorul ei, — Dorina rosti cu glas înnăbușit... :

— Scumpă doamnă Bavari, știe și mama!...

Apoi izbucnì în plâns, și printre lacrimi, cu pornire, îi povestì scena cu bătrâna...

— Mă îngrozești, Dorino... Știe și Ana? O! nenorocirea a început... Poate de-aceea am găsit-o bolnavă..

— Da, doamnă Bavari...

— Și Alin văzându-i starea, care, nu se va puteà alina, se va întrebà de cauză... va începe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

să ia aminte, să-și dea seama de unele amănunte ce nu se poate să nu'l fi izbit, dar peste care a trecut din cauza bunătății și a încrederii lui...

— Doamnă Bavari, trebue împiedecată asemenea putință, strigă Dorina, și mai îngălbenită, tremurând ca frunza.

— Dar cum, dragă Dorino? Dar cum? și se făcu a se gândi. Vrei să vorbesc cu Ana? O voi, sili să mi se mărturisească, și, cu autoritatea ce am asupră-i, o voiu hotărâ să se stăpânească... să înconjoare primejdia...

— O! te rog, fă-o...

Și-i luă amândouă mâinele...

— O voiu face, căci îmi ești dragă, copila mea greșită... Dar promite-mi că vei avea răbdare, că vei amână întrevederile dumitale cu Ghelican...

— Promit, o! promit să nu-l mai văd...

— Nu zic nici odată, copila mea, dar cât mai mult timp. Această întrerupere va fi pentru dumneata și un fel de piatră de încercare a amorului lui Ghelican pentru d-ta... Dacă va urmă să nu aibă alte amoruri, dacă 'ți va dovedi că nu te poate uită, atunci...

— Nu știu ce va fi în viitor, dar pentru acum voiu cu ori ce preț să înconjor pericolul: nu pot rămâneà cu ideea fixă că aș puteà aduce lui Alin moartea.. Nu, doamnă Bavari, nu...

— Îți mulțumesc, drăguță, pentru interesul ce 'ți porți, îi zise cu aceiași bună voință...

— Îți mulțumesc eu dumitale căci mi-ai pus subt ochi adevărata situațiune...

— La revedere dar, scumpă copilă... Cât am încă timp, mă duc să văd pe Ana...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/morr1901-1932

— Încredințeaz-o că am renunțat la... el...; că mă voiu ține de cuvânt: O! e prea multă suferință dintr'un capriciu...

— A fost dar numai capriciu, copilă neexperientată?

Și o sărută pe amândoi obrajii, cu dragoste, cu milă.

— Nu știu cum să mai zic... nu știu...

Și iarăși o podidiră lacrimile.

Clemența o încurajă încă prin câteva cuvinte și ieși, zicându'și:

— E mai mult înrâurirea prieteșugului Foráneascăi... Dar de s'ar ține de cuvânt!.. A! cred... Eră prea îngrozită...

Și trecu la Ana, unde rămase mult timp de vorbă cu ea.

Când plecă, Ana se simți foarte mult ușurată! Buna Clemența! Ce prietenă devotată!

După două zile, Cucumino, chemat de Ana, se înfățișă foarte curios să vadă ce aveà cu el.

Ana se ridicase din pat; eră încă puțin galbenă la față și trasă pe la ochi, dar, cu silință asupră-i, păreà așa de scimbată în bine, că Alin se liniștise.

— Domnule Cucumino, am să te țin de rău, îi zise după puțină vorbă, despre lucruri indiferente.

— De ce, doamnă? Am greșit cu ceva?

— Foarte cu mult... Dumneata cunoșteai legătura noră-mi cu...

— O! doamnă... cine v'a spus asemenea...

— Nu te pregăti să te superi... și să ascunzi! îi zise cu blândețe, aproape cu mâhnire. Apoi,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

după o clipă: întâi a fost Câmpoviceanu și acum Ghelican... Nu-i așa?

Cucumino plecă ochii, foarte stânjinit..

— Cum erâ să spun, doamnă?.. Eu nu vorbesc de tainele nimănui... Când e taină încă, — și chiar când a trecut în gura lumei, dacă cei «vizați» îmi sunt prieteni buni. Și apoi, când am aflat, de Ghelican, nu cunoșteam că fusese și... cellalt... Pe urmă mi s'a spus... Am fost foarte mâhnit, vă rog să credeți, și pe Ghelican l'am mustrat.. Dar el e necorigibil, doamnă...

— Uricios om...

— E omul femeilor, doamnă!..

— Nepricopsite femei!

Se făcu puțină tăcere.

— Ascultă, domnule Cucumino. Știu că iubești pe Alin..

— O! cum încă!.. Bietul băcat:

— Ei, uite, trebue să asculți rugăciunea unei mame îndurerată și plină de grijă. Dacă Alin ar află...

— Păziască'l Dumnezeu!..

— Ar fi moartea pentru el... și nu pentru a'l pierde l'am crescut, l'am iubit și eram mândră că am făcut un caracter din el... Iubirea lui cea adâncă pentru soția lui, poate fi un bine pentru sufletul lui, dar este și un rău, căci e prea absolută, și asemenea dominațiune sentimentală, nu mai dă pas judecății în caz de nenorocire... Te rog, vezi pe omul acela, arată-i că sunt destule alte femei cari poate au de ce să se plângă în contra bărbaților lor... E egoism din parte-mi, căci se pare că aș îngădui altor femei asemenea rătăciri, — dar egoismul meu e din iubirea pen-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tru Alin, e din convingerea că fiul meu e bun, e superior multora.. Fă'l să înțeleagă caracterul fiului meu și nenorocirea ce i-ar aduce dacă ar mai urmă să ție pe Dorina subt înrâurirea lui; găsește un mijloc ca el să se depărteze pentru un timp din capitală și noi să ne redobândim liniștea. Te rog domnule Cucumino...

El se înroșise, de mândria încrederei ce inspirase și la ideea că erà amestecat în asemenea dramă intimă și că ar fi putut să împliniască dorința Anei.

— Doamnă, nu prea sunt luat în serios, răspunse el cu sinceritate, însă cred că voiu găsì accente convingătoare pentru Ghelican.

— I-aș fi aproape recunoscător, zise bătrâna, dacă ar ascultà... Ar dovedì că tot are și puțină inimă...

— Doamnă, el se întoarce mâine, căci a lipsit vr'o trei zile... Mâine mă voiu înființà la el și nu-l voiu slăbì până ce nu va promite...

— Îți mulțumesc și să nu uiți cu câtă neràbdare te aștept.,.

— Nu voiu uità, vă asigur... Pot să salut și pe d-na Dorina?

— E în grădină...

Cucumino îi sărută mâna și eșì, nu fără puțină grijă în privința rolului ce i se dăduse... Ghelican erà încăpăținat în plăcerile lui... Dar... în sfârșit!

Găsì pe Dorina plimbându-se. Ghicì numai decât că erà supărată, suferindă par'că...

Poate că avusese vre-o scenă cu soacră-sa...

Stătù puțin de vorbă cu ea, însă de lucruri fără altă însemnătate decât a tonului glumeț al

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

lui Cucumino și, dacă o văzù că azi ea nu-l gustă, — se grăbi să plece.

Știind ora când Ghelican erà să se întoarcă, de unde și cu care tren, Cucumino îl aşteptă la gară și-l însoți acasă.

— Da ce e «gentileţea» aceasta pe tine, Amedeule? îl întrebă râzând.

— Nu râde, amice, fiindcă mă vezi că sunt foarte serios.

— Ei, aşi! De când?

— De eri...

— Și te va ține mult?

— Depinde de tine...

— Măi taci! Știi că ești interesant?

— Mai de grabă plicticos. Aşteaptă numai să te vezi acasă...

— Mă sperii. Și râse cu haz.

În adevăr, până acasă, nu-i mai vorbì de loc. Seriozitatea ce se silià să păstreze, îl făceà îndestul de ciudat.

Vorbì Ghelican numai.

— Am fost la Grânceni, la proprietarul casei mele și, în fine, l'am făcut să-mi vândă casa cu preţ mai puţin ardeiat. Frumoasă proprietate are! Și ce gospodărie agricolă! Și ce nevastă nostimă!... Dar de loc sentimentală! E numai «burgheză» care ține morțiș la datini... Dar poate că cu oarecare stăruință... Care femee nu-și are ora de slăbiciune, când datinile fac «fiasco?»... Și acest fel de femei mă pasionează pe mine... Dar bine, nu mai zici nimic, Amedeule?

— N'am ajuns încă acasă...

După ce intrară, iar Ghelican se curăți de praful vagonului, — i se aşeză drept în faţă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Spre marea mirare a lui Ghelican, — care îl ascultă totuşi fără să-l întrerupă, — Cucumiuo îi povestì întâmplarea şi fu foarte elocvent când începù să-l roage a se lăsà de Dorina, a înlăturà putinţa unei nenorociri de care se temeà d-na Ana Zotescu...

— Dăm, va să zică, în dramă? — rostì Ghelican încercând să râdă.

Dar râsul îi sună falş: acel simţimânt puternic al mumei, pentru întâea oară îi făcù impresiune.

El nu ţinuse la mumă-sa; ba încă, atât timp cât fusese în casa lui, o dăduse prietenilor, drept femee în casă, fiindu-i ruşine să-şi arate origina.

Acum în faţa suferinţii doamnii Ana Zotescu, pusă în lumină de Amedeu, cu tărie, — rămase pe gânduri.

Fără să aibă prietenie pentru Alin Zotescu, îi recunoştea caracterul; îşi dădeà seama că erà din cei puţini aleşi. Poate că-l învidià, şi că erà şi un fel de răzbunare în a-i luà soţia, — însă acum par'că se simţià ne la-îndemână unde lucrurile luaseră întorsătura aceasta.

Negreşit că frumuseţea Dorinei îi stà imagină foarte atrăgătoare, — dar legătura cu ea o înţelegeà fără nici o nemulţumire pentru el, fără urmări tragice, bune poate de văzut pe scena teatrului....

Se plimbă câteva minute prin biurou, mai mult plictisit decât cu adevărat mişcat, mai mult enervat de cât înduplecat, în timp ce Cucumino îl observà, cu nerăbdare, cu emoţiune.

— Şi crezi tu, Amedeule, că e cu putinţă să te laşi de-o amantă ca Dorina, aşa cum te-ai lăsà de un capăt de ţigară?

— Amice, situaţiunea îţi impune... nu mă înţelegi?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ce-ai câştigă dacă aflând bărbatul, s'ar înrâmplà o nenorocire? Ba nu zău, spune. La dracul! strigă el, aproape iritat, — Bucureştiul e plin de femei...

Ghelican se uită la el ciudat...

— Poate că ai dreptate, «farsorule»... ii zise răzând...

— Ascultă, Alexandre: gândeşte-te că în casa aceea peste care suflă vântul grijei şi al temerilor, mă aşteaptă o mamă să-i duc cuvântul tău...

— Chiar aşa de degrabă? încercă el să glumiască...

— Suferinţa numără minutele chiar...

— Eşti azi foarte sentenţios...

Se mai plimbă, aproape înrăurit de chipul lui Amedeu, şi apoi rostì, ceva mai serios:

— La urma urmei, depinde şi de ea, nepricopsitule; înţelegi? Dacă nu va răspunde la una, la două invitări, mă voiu resemnà, — cu părere de rău, — dar mă voiu resemnà...

— D-na Ana Zotescu mi-a zis să-ţi comunic că 'ţi va rămâneà recunoscătoare... Şi e mult cuvântul acesta în gura unei mame...

Ghelican nu 'şi putù oprì un fior: dacă mumă sa ar fi ştiut cum să'l iubiască:

Totuşi, răspunse lui Amedeu.

— Ţi-am spus: nu vine? o fac uitată...

— Ascultă, Alexandre, de ce nu întreprinzi o călătorie în străinătate?

Şi glasul lui Cucumino era în adevăr duios.

— La ce? răspunse el, tresărind fără de voe.

— Ai fi mai în măsură să-i dai pace Dorinei şi ai pune-o şi pe ea în poziţiunea de a se stăpânì... Ai avere, poţi lipsì... De aş aveà, te-aş, însoţì...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Numai ca să fii sigur că mă duc...

Şi zâmbì....

— Acum, în primăvară, Italia aud că-i de admirat...

— Aş prefera Parisul...

— Va să zică vei pleca?

— O! nu te grăbi, nu te grăbì... te rog...

Ghelican păreà că începe o luptă cu el însuşi... Murmură dar după puţin:

— Şi casa?

— Vei cumpăra-o la întoarcere... Proprietarul n'o s'o vândă numai de cât...

— Amedeule, m'ai plictisit. Hai du-te... Să ne vedem deseară, la club.

A doua zi Ghelican umblă toată ziua, nervos, indispus, fără nici o ţintă, de câteva ori hotărât să scrie Dorinei şi tot de atâtea ori ne-putând găsi cuvintele, aşa că rupea hârtia şi o aruncà, mototolită.

Pe Cucumino, care-l putù prinde între două întoarceri acasă, îl alungă numai de cât... Altă dată în asemenea împrejurări, Cucumino ar fi plecat, liniştit, zâmbitor.

Acum însă plecă supărat; firește, aveà o misiune şi nu-i erà cu putinţă să 'şi-o împliniască: încă nu dusese un rezultat doamnei Ana Zotescu.

Seara, la club, Cucumino se făcù a nu-l vedeà pe Ghelican, la venire, şi mai apoi a nu-i luà în seamă prezenţa.

Ghelican îşi dădù seama şi se simţì jignit. In cele de pe urmă, dacă văzù că Amedeu se ţine, se apropiă de masa la care el făceà o partidă de preferanţ şi salută grupul.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ceilalți răspunseră ; Amedeu se prefăcu absorbit de calculul jocului.

— Ei, animalule, nu te uiți la mine?.. i se adresă, dându-i una peste mâna care ținea cărțile...

—A! stăpâne, dumneata ești? 'Mi-ai adus ovăsul? răspunse, fără să zâmbiască.

— Da, 'ți-am adus o veste : când vei aveà cheful, vino de mă găsește.

— Să trăești, și când 'ți-a fi mai rău, să'ți fie ca în momentul acesta, mie.

Ghelican se îndreptă spre masa de «banc à deux tableaux».

— Ce veste să-mi fi adus? se gândi Amedeu, foarte intrigat. Pleacă? ori... A! nu cred... După ceea ce-a fost...

Abia termină partida și'și cerù iertăciune... adunându-și câștigul.

— «Revanșa» pe mâine domnilor... Acuma am o afacere cu Ghelican...

Se ridică. Aveà zece napoleoni câștig. Erà vesel.

— Ei, cum e, Alexandre? il întrebă pe șoptite.

Erà în vremea puntatului.

Puse doi napoleoni pe tabloul protivnic lui Ghelican.

— Plec... îi răspunse, dar numai pe două luni.. Dacă dispui de timp, însoțește-mă.

— Dispun de timp mult și de bani puțini.

— Te iau în socoteala mea...

— Să trăești...

— «Rêste» se zise la un tablou.

— «Carte», se cerù la cellalt... și se declară și la aceasta «rêste».

Bancherul întoarse cărțile lui : erau două figuri.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Își luă cartea și o «filă» apoi o aruncă cu mânie: erà un as. Pierduse pe amândouă tablourile.

— Ia vino să mai vorbim, îl îmbiă Ghelican, după ce își luă cei 500 de lei cât puntase.

Trecură în altă sală, unde se puteà gustà cevà și se așezară într'un colț.

— «Garçon», o sticlă de Pommery sec și «biscuits».

— Eu prefer niște sandwich cu icre...

Am cinat prost...

— Ascultă, Amedeule; m'am gândit serios.

— Dă Doamne...

— Am pentru viitor anume planuri și nu voiu să mă stric cu Zotescu...

Mi-am făcut cheful cu nevastă-sa. îi pot zice: «ma chère», cât a fost comedie, mi-a plăcut; drama e la o lungime de braț, să ne vedem cu bine...

— Foarte cuminte, Alexandre, văd că bine-meritezi dela Patrie.

— Acuma, ia spune, Amedeule... încotro te ispitește dorul de «voiaj?» Pentru mine tot una e.

— Încotro, pe mine? Apoi, m'ar ispiti grozav «Monte-Carlo» dacă aș aveà câtevà mii de lei aruncate de vr'un zgârcit...

— Monte-Carlo... poate că nu-ți e rău gustul. Ai tu vre-o presimțire... La Monte-Carlo vom merge, bidiviule...

Cu ce bucurie se duse în ziua următoare, de dimineață, Cucumino, la Ana Zotescu;

Îi povestì aproape pe nerăsuflate, izbânda, și termină cu modestie, plecând ochii.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— A trebuit să fac sacrificiul ca să-l însoţesc, bine înţeles, pe socoteala lui..., în străinătate... Şi plec liniştit, doamnă, cu credinţa că pericolul e pentru totdeauna înlăturat...

— Iţi mulţumesc, domnule Cucumino ; văd că eşti om de inimă.

— Ai puteà să zici, doamnă, om de inimă... cu cap, căci numai cu inima dai adeseori în gropi.

Ana se ridică, trecù în camera alăturată unde umblă la o casă de fier, şi când se întoarse îi puse lui Amedeu un plic în mână...

— Te rog să deschizi scrisoarea aceasta domnule Cucumino, când te vei oprì în primul oraş din străinătate. Sunt nişte... poveţe secrete...

Amedeu ghicì par'că delicata atenţiune a Anei, căci se înroşì. Stătù puţin în nehotărâre, apoi strecură plicul în buzunar.

— Vă mulţumesc, doamnă... şi-i sărută mâna.

Ea i-o strânse cu multă căldură...

— Unele servicii nu se pot plătì, şi pentru acestea rămâne recunoştinţa. Te rog să te încrezi în ea, din parte-mi...

— Imi veţi dà voe să vă scriu, doamnă, din când în când ?

— Negreşit, te rog chiar... Iar de se poate, prelungeşte călătoria cu tovarăşul d-tale... Nevoe de va fi, nu te simţì stânjenit şi spune-mi. Ne-am înţeles, nu-i aşà ?

Şi-i strânse înc'odată mâna.

El plecă încântat, dar nu avù răbdarea să aştepte a fi în primul oraş şi... citì ce erà în plic... Sau mai drept, numără...

— Trei mii de lei !.. Ei, nu, n'am meritat atât...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

își zise, cu obișnuita-i modestie... Dar în sfârșit, «noblesse oblige».

— Ah! făcù Ana, după plecarea lui Amedeu, și se întinse ușurată de teribila greutate a temerii... Ea, numai, de s'ar oprì aci!... Poate; Clemența mă asigură că se va oprì.

In seara următoare, petrecuți de mai mulți amici, Ghelican și Cucumino, plecau dela club deadreptul la gară.

Erau cam... turburii, din pricina câtorva sticle de șampanie și îndestul de zgomotoși în veselia lor.

Ghelican băuse poate mai mult decât toți spre a-și înecà un gând prea stăruitor de părere de rău, aproape de mâhnire. Veselia lui sună falș ca o monedă găurită și astupată cu alt metal. Privirile lui se opriau în câte-o clipă asupra unui punct și acolo vedeà ca o imagine plăcută care se părea că-l chiamă...

Amedeu, bucuros că plecà, acì erà însemnătatea, glumià ca în zilele lui cele mai bune și nu luà seama stării sufletești reale a prietenului lui.

Numai când, cu vr'un pătrar de oră înainte de plecarea trenului, îl observă că se îndreptà spre oficiul poștal, se luă după el.

— Alexandre, îl strigă și-l făcù să se opriască: îmi închipuesc ce vrei să faci. Mută-ți gândul și las-o în pace. S'ar puteà să cadă, telegramă ori scrisoare, în mâna bărbatului... și atunci...

— Să te ià dracul... îi zise Ghelican și se întoarse... Ai început să vezi în mine parc'aș fi transparent...

— Adică socotești că prostia nu face tran-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

sparent pe om? râse Amedeu. Ia-ți bun rămas dela trecut... și pace bună...

Ghelican ridică din umeri, îi aruncă o căutătură piezișă și se apropiă de grup.

Peste câteva minute plecă.

PARTEA a III-a.

I

Moșia Stoenești din Dâmbovița, a familiei Zotescu, este cea mai puțin întinsă dintre moșiile ei, însă cea mai frumos așezată ca priveliște și având una din cele mai bine înzestrate gospodării.

Casa e veche, de câteva sute de ani, cu zidărie groasă și trainică, cu ceardac tot de zid, de jur împrejurul casei, la al doilea cat, foarte încăpătoare, bătrânește mobilată, păstrată bine cu caracterul ei de odinioară.

De casa aceasta fusese legată Ana în toată vieața ei, de aceea și lui Alin îi plăceă aci să petreacă mai mult, când puteă dispune de câteva zile, ori de concediu.

Aci își invita, în timp de vară, prietenii intimi, căci aveă unde să-i găzduiască.

Acei cărora le plăcea vânătoarea, aveau unde să vâneze:

Două păduri mari, din care una se ridică pe un deluleț și coboră de cealaltă parte, aproape seculară, iar alta tăiată în parte și cu lăstărișul deja măricel, erau bogate de vânat, după anotimp.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Un râu cu destul bielşug de apă, alcătuià un iaz şi treceà mai departe şerpuitor, limpede, taind în două lunga vale pitorească.

Intr'un desiş de copaci înnalţi şi stufoşi se ascundeà pe din trei părţi moara cu aburi, — singura care, ca clădire modernă, — contrastă cu casa proprietărească care erà vecină.

Grădina înconjurătoare, odinioară colţ din codru, dejà de vre'o cincisprezece ani se văzuse cu alee bine regulate, iar de vre'o trei ani, modernizată de grădinarul elveţian ce dobândise.

Aveà o parte pomet, alta flori, şi alta legume, ceeace nu stricà de fel frumoaselor înfundături pe subt bolţi dese de frunziş.

Gospodăria agricolă erà de cealaltă parte a drumului mare, într'o curte înconjurată cu zid, care, cu toată bătrâneţea lui, se ţineà bine subt clădăria de verdeaţă ce'l acoperià mai peste tot locul.

In casa proprietăţii doar ferestrele şi uşile fuseseră schimbate şi văpsite cu cenuşiu, — ceea ce dădeà oare care înfăţişare de tinereţe bătrânului corp de zidărie groasă.

Ceardacul, de lemn cu stâlpi de zid, erà împodobit de jur împrejur cu o specie de salcâm urcător, cu măestrie orânduit : prin Maiu, podoaba aceasta se înfrumuseţà cu ciorchine de flori liliachii, plăcut mirositoare.

In afară de servitorii propriu zişi ai casei, cari însoţiau pe stăpâni, din Bucureşti, — toţi ceilalţi, ai locului, îşi aveau cuiburile în cealaltă curte.

Totuşi casa erà bine păzită, în lipsa stăpânilor, şi de ani îndelungaţi, cei mai bătrâni dintre ei,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr 1901-1932

cari nu se schimbaseră, nu pomeniseră nici o întâmplare dăunătoare.

Casa administratorului, erà lângă iaz: îmbătrânit și el în serviciul Zoteștilor, își pregătià pe unul din fii, să-i urmeze, lucru ce primise Ana.

Moșia aduceà bun venit, ce se ridicase cu timpul din cauza tăierei pădurii și a «defrișării» unei bune părți de loc.

La vr'o cincisute de pași de casa administratorului erà un loc gol ce servià de bâlciu anual, la Sfânta Mărie mare, pentru câteva sate dimprejur, — iar uneori, iarna, adăposteà câte o șatră de țigani vagabonzi ce mai nu lipsià, și care se folosià de baracele rămase goale, ale bâlciului.

Le erà la îndemână țiganilor să erneze aci, căci găsiau nutreț pentru cai și pentru bivolițile șatrei lor.

Iar ceeace plătiau pentru loc și pentru nutreț, scoteau cu folos, ei din meșteșugul lor de ferari și potcovari, muerile lor cu ghicitul.

Une ori curtea îi întrebuința și la bătutul porumbului, când sătenii se cam lăsau pe lene și pe odihnă.

In toată vara anului acesta, Ana stătuse la Stoenești, singură, căci Alin și Dorina veniseră rar, iar de-o lună și jumătate se aflau in străinătate.

Trecuseră doi ani dela întâmplarea care amenințase destul de mult viața casnică a lui Alin.

Acum, spre seară, erà mișcare în toată gospodăria..

Sosiseră musafiri: d-na Bavari cu fiul și cu nora

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ei, câțiva magistrați, unii becheri, alții cu soțiile și Cucumino.

Aveau de petrecut trei zile de sărbătoare à familiei Zotescu, iar cei ce puteau, aveau să steà mai multe zile chiar, ca Bavari, Cucumino și pasionatul de vânătoare Küntzen, membru la curtea de Apel din București, căruia erà să-i ție ison Nicu Stroiu, procurorul din Târgoviște.

Odată cu musafirii sosiseră din străinătate Alin și Dorina, voioși, cu altă față par'că decât aceea când plecaseră.

Pe chipul mai plin, al Dorinei, stăruià încă oarecare nuanță de melancolie, dar călătoria, ori cum, o schimbase mult.

Dela întâmplarea de cu doi ani în urmă, ea rămăsese într'un fel de părăsire de sine: eșise puțin în lume, fusese mereu tristă, lipsită de fireasca-i vioiciune, — și numai călătoriile o readuceau mai schimbată în bine.

Alin, foarte îngrijurat la început, se obișnuise cu noua înfățișare a Dorinei, fără să izbutească a află cauza.

Ana îl încredințase că nu erà nimic, că numai ne-maternitatea puteà fi la mijloc.

Și lui Alin ii păreà rău de sterpiciunea aceasta, de care, nu știà dacă puteà să se învinovățească pe sine sau pe Dorina.

Totuși nu disperà încă.

Dorina, după ce aflase de plecarea lui Ghelican, avusese o «criză» ascunsă, dar grozavă, de mâhnire, de mânie, până la descurajare, — cu toate cele promise doamnei Bavari.

Pe urmă, rămăsese cu melancolia și cu desgustul de ori ce plăceri.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

Acum, mai ales după călătoria aceasta din urmă, păreà a-şi fi tras linia de viaţă pentru viitor, căci se întorsese mai bine dispusă.

Sărbătorirea zilei sale de naştere, la moşie, unde venise de-a dreptul, între prietenii intimi ai familiei, continuà seria plăcerilor călătoriei şi se vedeà că-i făceà îndestulă mulţămire.

Mai ales că între învitaţi erau două simpatii ale ei, consilierul Küntzen plăcut povestitor şi tovarăş vesel, şi Margareta, soţia lui Petrică, o delicioasă figură de copil răsfăţat, suflet bun însă-şi încrezător, modest şi cuminte.

Sărbătoarea aveà să înceapă a treia zi, la 25 August, — pentru care se făcuseră pregătiri mari, mai ales pentru seară, când toată grădina urmà să fie iluminată.

Dela reparaţiunea din urmă, se introdusese lumina electrică pe care o dà motorul dela moară, unde erà instalaţiunea.

In grădină se puseseră mulţime de becuri şi de globuri care aveau să deà lumina.

O muzică militară sosise dejà din Piteşti, pentru balul din marea rotundă a grădinei, pregătită anume şi împodobită cu ghirlande şi cu steguleţe.

Aceasta erà surprinderea ce voise Ana să facă Dorinei.

In această întâe zi, dis de dimineaţă, Küntzen, Nicu Stroiu şi Petrică îşi cerură voe să facă puţină cunoştinţă cu vânatul ce va fi avut bunavoinţa de-a li se înfăţişà, aşa, într'o doară.

Dorina, Margareta, Alin şi Cucumino, se învoiră să facă o plimbare, călări, pe la ora nouă.

Ana rămâneà cu ceilalţi musafiri, mai degrabă iubitori de-o partidă, două de cărţişoare.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Toți își aveau partea lor de mulțămire, în acea zi frumoasă de August.

Pe călăreți îi urmă administratorul moșiei, chip să le deă și oare cari lămuriri despre ale moșiei.

Când trecură de hotar, Alin întrebă pe administrator.

— Am auzit că boer Dimache vrea să vândă Lespezenii lui...

— O! d-ta să fii sănătos, domnule Alin: a și vândut moșioara...

— Așa degrabă? Ce rău îmi pare... Bine, nu i-ai spus mamei ca s'o cumpărăm noi?

— Apoi, boer Dimache tot atârna mereu. Când am auzit c'a și vândut-o, am rămas de piatră. Se făcuse!

— Ei, nu-i nimic... Dar cine a cumpărat-o?

— Baca îi uitaiu numele... Un boer de pe la Bucureşti...

Cucumino își muşcă puțin buzele...

— Cred c'o să'l întâlnim... fiind că am auzit c'a venit aseară, mai zise administratorul.

Cucumino avù o ridicare de sprîncene, care, păreà că arată surprindere.

— Nu 'mi-ar părea rău, zise Alin... Poate să'l am mai bun vecin de cât pe boer Dimache.

— Boer-Dimache nu s'a mutat încă de pe moşie.. Proprietarul ăsta nou se socoteşte că vine încă în casa ălui vechiu... cam un fel de musafir, zise administratorul, zâmbind.

— Trebue să-i vie cam greu bătrânului, zise Alin.

— Cam, — dar acuma nu mai are încotrò. O să se ducă ci-că la ginere-său în Craiova...

— Și cu cât a cumpărat-o, Mişule?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Cu șease sute de mii de lei...

— Eu i-aș fi dat șeapte sute...

— Să nu i-o spui, ca să nu-i vie rău... râse Mișu... A-ha... uitați-vă .. mi se pare că e noul proprietar... Își vizitează moșia..

Toți priviră înainte, foarte curioși, — Cucumino c'un fel de nemulțumire, Dorina cu tresărirea unui ciudat presimțimânt.

Pe drumul mare, drept, care se pierdeă într'un fund de pădure, venià în trap mic un călăreț...

— Numai de nu ne-ar luà socoteală că i-am călcat moșia! râse iar Mișu.

— Ii vom plăti vamă, zise Alin, zàmbind... Nu'ți pare cunoscută statura, înfățișarea domnului acestuia. Ce zici, amice Amedeule?

Cucumino se cam înroși..

— Par'că... răspunse el... deși nu prea văd bine departe... Am orbul găinilor, încercă să glumiască, fără să fi avut chipul.

— Călărește cam defectuos, zise Margareta, călăreață desăvârșită..

— Nu va fi obișnuit... zise Alin... Dorul de a ajunge proprietari, e al multor îmbogățiți; însușirea de bună călărie, face parte din o creștere deosebită...

Dorina nu ziceà nimic... Fără voe ochii îi erau ațintiți la cel ce se apropià, a căruia înfățișare i se închipuià din ce în ce mai lămurit, dejà furnicând-o cu fiori...

Ea nu puteà să uite pe acela ce-i dăduse cele mai puternice emoțiuni din viața ei de femee; pe acela pe care nu-l văzuse de mai bine de doi ani... și care, acum, i se arătà pe neașteptate: căci Ghelican erà, de sigur; inima i-l spunea, carnea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ei tresări, amintindu-i-l. O roşeaţă vie i se împrăştiase pe obrajii de-atâta timp mai puţin trandafirii ca altă dată.

Călăreţul se apropiă în fine, cu atât mai curând, cu cât şi ceştilanţi înaintau spre el.

Şi el, la rându-i, deosebise pe Dorina, dintre cele două doamne şi aceeaşi emoţiune îl cuprinsese. Ştiindu-i întoarcerea, într'adins venise la moşie; dorià s'o întâlniască, s'o vadă, să-i vorbească... şi, cine ştie, să reînoiască poate legătura de altădată. Nici el n-o putuse uità.

El, cel întâiu, îşi ridică pălărioara moale ce purtà puţin cam pe-o ureche..

— Ce surprindere plăcută!.. rostì cu glas tare, oprindu-şi calul. Vă sărut mâna, doamnă Zotescu.... Uite şi Cucumino... Ce mai faci, monstrule! Nu te-am văzut de mult... Doamnă... se adresă apoi Margaretei Bavari.

— Dumneata, domnule... (îi uitase numele), grăì Alin, cu oare care răceală în surprinderea de-a-l fi văzut. Dumneata ai cumpărat Lespezenii?

— Te miră, domnule Zotescu? întrebă el cu puţină ironie.

— A! nu...

— Totuşi, este de mirat, mai ales că am lipsit peste doi ani din Bucureşti..

— Ai lipsit? Crede-mă, n'am luat seama, rostì Alin cu sinceritate, mirat în sine că nu puteà să-i fie simpatic, chipul acesta, pe care 'şi-l amintià, deşì în mod vag.

Ghelican simţì un fel de muşcătură la auzul acestor cuvinte, dar trecù peste ele şi, întorcând capul, privì la Dorina, furişând o aruncătură de ochi şi la tânăra necunoscută.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/indri1901-1932

— Doamna Zotescu se află bine?

— Mulțumesc, domnule, răspunse ea, silindu-și glasul să fie indiferent, în timp ce privirea lui o turburà.

— Vă plimbați pe moșioara mea!

— Am căutat să trecem pe aci, ca mai deadreptul, la Produlești, satul din urmă de pe proprietatea noastră, zise Alin.

Văzând că nimeni nu se gândește a'l prezintă doamnei necunoscute, tocmai voi să facă el aceasta, când Alin, urmă, salutând cu mâna:

— Ne grăbim, ca să ne putem întoarce la timp.

— La revedere... le răspunse el, ridicându-și pălăria.

Iar când trecù prin dreptu Dorinei, îi înfipse în ochi obișnuita-i căutătură aprinsă, plină de voință și de dor.

Ea închise puțin ochii, acum ceva mai pierită la chip, în timp ce inima-i bătea cu puture...

— Nesuferită mutră, îi șopti Margareta....

Cuvântul acesta ó arse ca un vârf de biciu și clipa aceasta îi depărtă din inimă pe tânăra-i prietenă.

Deci, nu-i răspunse, și dădù pinteni calului, aproape în neștire.

— Cucumino, un moment, te rog... dacă onorata societate permite...

Nimeni nu-i încuviință; Cucumino se oprì însă, fără voe.

— Vă ajung numai decât... domnilor; îmi permiteți?

Lăsară pe cei trei să se depărteze puțin și Cucumino îi zise, aproape răstit, ceeace erà curios la felul lui de-a fi.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Dece ai venit, Alexandre?

— «Mon cher», nu mă mai dăscălì, îi răspunse, plictisit. Ţi-am spus că nu mai pot de dorul ei... şi nu m'am mai putut stăpânì...

Dacă-ţi pare rău, impută-ţi ţie lucrul: decemi-ai spus că se întorceà?...

— Da, am fost un gogoman...

— Meriţi să fii «junimist»...

— Şi acuma ce ai de gând să faci?

— Să-ţi cer serviciul de-a silì pe domnul Zotescu să mă învite negreşit la petrecerea de mâine... ca pe un bun vecin....

— Nu pot, Alexandre... îi răspunse neted...

— Nu poţi? Atunci, mergì sănătos; voiu veni nepoftit...

Şi, dând pinteni calului, se depărtă.

Cucumino îi aruncă o privire necăjită, şi plecă după ai lui, în fugă.

— Ce greşală am făcut!.. căci îi cunoşteam gândurile... Are să le strice sărbătoarea... Ce-o să zică doamna Ana Zotescu?

Adevărul erà că foarte adese ori, în aceşti doi ani de zile, Dorina îşi amintise de Alexandru Ghelican. Nu ştiuse a 'şi explicà plecarea lui; iar îndelungata-i lipsă din Bucureşti, o făcuse a se gândì la el cu credinţa că nu aveà să-l mai vadă. Amintirile plăcute cu privire la el, îi ajunseserà ca un fel de mulţumire liniştită, ca o resfrângere de raze dela un astru ce apusese..

Iar felul ei de vieaţă în viitor şi-l hotărâse mai mult departe de lumea care petrece, într'un cerc intim cât mai restrâns, ca nici o altă ispită străină să n'o mai poată ajunge. Va fi numai a lui...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Alin, monotonă datorie conjugală, și își va trece viața în acea aparență de liniștită mulțumire, la care se resemnează acei ce nu mai pot iubì cu pasiune.

Alin îi promisese că va demisionà, de oarece văzuse cât bine-i fac Dorinei călătoriile, și că vor călătorì cât mai des, cât timp vor aveà pe mama să îngrijească de interesele lor.

De aceea ea se întorsese de data aceasta mai mulțumită, căci, după demisionarea lui Alin, erau hotărâți să plece pentru toată iarna în Italia și apoi pe tot litoralul Mediteranei.

Și eată că Ghelican i se arătà, — ba încà, vecin cu moșia la care familia ei țineà mai mult, — tot pe atât de înamorat de dânsa, — după cum îi spusese cu acea privire care o mișcà nespus de tare.

Alin fusese rece cu el, — și nu înțelegeà de ce; nu-l învitase, dar erà sigură că va venì la ei acasă. Tot restul zilei fù foarte nerăbdătoare, preocupată, fără astâmpăr.

Către seară își făcù rost să se găsească singură cu Cucumino...

Consilierul Küntzen povestià și toți îl ascultau. Ea se furișă în grădină, unde-l văzuse pe Amedeu că se plimbà.

Erà turburat, bietul băeat, că se puteà întâmplà ceva trist pentru Ana Zotescu, pentru care dobândise adevărată iubire fiască.

El, fără nici o legătură sufletească, crescut singuratec și trăind din prieteșugul aproape indiferent al mulțimei, — fusese simțitor în fața semnelor de simpatie duioasă ce-i arătase Ana Zotescu, după întoarcerea lui din străinătate, și i se

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

alipise cu inima, în iluziunea dulce că avea o mamă...

Şi blestematul de Ghelican să turbure iarăşi existenţa acestei mame neîntrecute!

Tresări când auzi paşi mărunţi şi repezi, foşnăitul unei rochii şi răsuflarea unei persoane ce se apropiă de el.

Eră întuneric pe aleea cea mare, până la care abia ajungeă lumina felinarelor din faţa casei şi din laturi.

— A! d-ta eşti, domnule Cucumino?

— Eu cuconiţă...

— Voiam să iau puţin aer... Bine că eşti d-ta, căci singură, nu mi-ar fi plăcut... Sunt cam fricoasă.

— O! nu-i nici un lup pe-aproape, cuconiţă... răse Amedeu, silit.

— Ori cum...

Înaintară pe alee sub bolta frunzişului des.

— Ce deosebire de cum e în astă seară, şi de cum va fi mâine, la ora aceasta, zise ea... Sper că vom petrece bine...

— Cred că nu mai aşteptaţi nici un musafir... răspunse el, intenţionat...

— Din Bucureşti, nu...

— De pe-aproape, nu... Care va să zică suntem număr complect...

Dorina par'că înţelese, dar nu fără nedumerire, căci îl ştiă bun prieten cu Ghelican. Îi dădù prin gând însă că Amedeu voià poate s'o facă atentă că Alexandru nu fusese învitat...

— A! dar amicul dumitale... făcù ea, ca amintindu-şi... Ai stat multişor cu el de vorbă, azi dimineaţă...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— I-am arătat surprinderea că venise la Lespezenii lui, fiindcă nu-mi spusese aceasta. Dar n'o să steă decât până mâine... căci îl cer afacerile la București...

Ea tresări: cum? voiă să plece, chiar în urma acelei priviri? Poate fiind-că nu se văzuse invitat...

— Îți e prea bun amic, ca să-l lași să plece, când ar puteà petrece în tovărășia d-tale și a noastră.. Amicii amicilor noștri ne sunt și nouă amici... zise ea cu oare care pornire, imprudentă.

Cucumino se simți la neîndămână... Ĕrà pus el să-l invite... Asta trebuià acum!

— S'a mai schimbat Ghelican de când cu lunga lui călătorie...

— În adevăr, ați călătorit împreună. N'am avut ocaziune să te rog să'mi povestești, cum ai petrecut în străinătate.

Cucumino înțelese că Dorina voiă ca el să-i vorbească de Ghelican... Altă dracie!

— Eu n'am stat tocmai mult cu ei... mai ales după norocoasa lovitură dela Monte-Carlo.

— Ce lovitură? întrebă, curioasă.

— A! nu a-ți aflat? atât de mult ce i-a zâmbit norocul, cuconiță, că într'o lună a putut câștigà la ruletă optsute de mii de lei...

— Cum se poate! exclamă ea, înfiorată de mulțumire.

— Nu știu dacă pe vr'o observațiune a ieșirii periodice a unor numere, s'a bizuit, dar știu că i-a mers de minune, ceeace a mirat pe mulți jucători obișnuiți ai Cazinului. Puntă câte trei mii de lei odată în plin... Numărul ieșeà: câștigà o sută opt mii de lei și plecà. A fost d'ajuns să

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

se repete norocul acesta de opt ori, printre pierderi negreșit, ca să facă suma aceea și apoi să plece la Paris. Atunci m'am despărțit de el, m'am dus în Elveția, m'am întors de iarnă iarăși pe litoral, am mai ciupit și eu ceva Băncii și apoi am apucat drumul țării. Așa nu i-am mai știut de urmă, până când acum o lună și jumătate mi-a scris că se întoarce... L'am găsit schimbat,— cum v'am spus; mai puțin comunicativ, ca să nu zic mai rece, ca prieten; de 'aceea nici eu nu l'am întrebat în ce fel petrecuse. Mă temeam să nu fi trecut prin banii câștigați, când, într'o zi, îmi spuse că a cumpărat Lespezenii...

— Ce noroc! șopti ea.

Eră emoționată... Păreà schimbat...; puțin comunicativ; de sigur că din cauză că n'o putuse uità...

A! de-ar veni la petrecerea lor! Ce plăcere!

— Te rog, domnule Cucumino, nu te lipsi de mulțumirea de-a fi și aci împreună cu amicul dumitale... și... spune-i că vizita dumisale va fi bine venită...

— Firește... își zise în gând cu ironie.

Apoi, tare: doamnă, mă tem că nu sunt în destul de intim al d-v, ca să-mi permit a invità un prieten...

— Dumneata, zici asta, domnule Amedeu, dumneata prietenul cel mai bun al lui Alin?

— Tocmai pentru că-i sunt prieten... se gândì el, supărat... Și răspunse Dorinei: avem noi timp destul să ne vedem la București.

Dorina avù o mișcare nervoasă a mâinelor...

— A! m-am depărtat cam mult, zise, cu oare care asprime în glas...

— Firește... Ți-ai mulțumit curiozitatea și te-ai arătat destul de imprudentă, își zise în gând...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şi se întoarse...

— S'a lăsat răcoare... observă Dorina.

— Ar fi bine să intrăm...

— Dacă voeşti, te rog, mai stai...

— Aş voi să fac o partidă...

— A! cărţile...

— Ce voiţi, doamnă, fie care cu aplecările sale... ca să nu zic cu păcatele sale mititele...

In ziua următoare, musafirii se deşteptară în sunetul unui marş triumfal, pe care muzica începù să-l cânte subt ferestrele aripei din dreapta a casei.

Curtea erà plină de săteni, cu toate că erà zi de muncă: aşa fusese însă porunca administratorului moşiei, şi apoi, şi lor le erà să fiiritisiască pe cuconiţa şi pe boer...

Câteva fetiţe, curăţel îmbrăcate, aduseseră mănunchiuri de flori de pe-acasă.

Un sfătos al unuia din cele trei sate de pe moşie. adusese o pereche de porumbei albi, legaţi între ei c'o năframă de borangic.

Alt sătean adusese un ied alb, foarte gingaş, cu panglică roşie în jurul gâtului...

Erà simţimântul neporuncit al obştiei faţă cu boerii, mai ales din recunoştinţa ce avea către bătrâna, — căci pe boerii tineri îi văzuseră rar. Consilierul Küntzen, cu inteligenta şi blânda-i faţă de german, ieşì cel dintâiu, ca unul ce se sculà tot deauna de dimineaţă. Priveliştea acelei mulţimi şi accentele muzicei îi făcură adâncă impresiune.

Nicu Stroiu se arătă curând după el.

— Frumos început! zise Nicu, înduioşat.

— Proprietari fericiţi, căci sunt iubiţ... răspunse Küntzen.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Aproape odată se arătară gazdele și ceilalți musafiri.

Atunci muzica încetă, iar ultimele-i accente se pierdură în uralele mulțimei.

Fetițele înaintară și înmânară Dorinei florile, apoi veniră pe rând cei doi fruntași cu darurile lor...

Dorina, bine dispusă, însuflețită de o speranță, fu emoționată și le mulțumi cu căldură...

— Toți veți fi oaspeții noștri astăzi, dragii mei, le rosti Alin... Să trăiți și să fiți sănătoși.

— Să trăiți și dumneavoastră...

— Să ne dați și câte un cuconaș mititel... zise o bătrână, cătând la Dorina cu drag.

Ea se înroși; Alin râse...

— Zi amin, Dorino... ii șoptì el...

Ea se mărginì în a-ì zâmbi.

— Faceți horă, petreceți... Bucurați-vă, le zise Ana, desmierdând fetițele și împărțindu-le monede de aur. Muzica vi-i la poruncă.

Sătenii nu așteptară să li se zică de două ori...

Muzica începù de horă, și hora se întinse în juru muzicei.

— Hai și noi cu ei... șoptì Nicu lui Küntzen.

— De ce nu?

Și se prinseră lângă două fetișcane drăguțe.

Ceilalți îi imitară și stătură cu sătenii până ce fură poftiți la cafea.

Sătenilor li se aduse țuică și felii de pâine.

Apoi, petrecerea lor urmă.

Veni însă vremea de masă și așteptatul Dorinei nu se ivise încă...

— De sigur că după amează... își zise ea. E și timp mai potrivit... chiar la țară...

Pe când dănțau musafirii, pe la orele patru.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

în rotunda anume pregătită, priviți de o parte din săteni ce se întorseseră,—administratorul moșiei făcù semn lui Alin să vie mai de-oparte.

— Ce e Mișule?

— E la poartă boerul de la Lespezeni. Caută pe domnul, — nu știu cum îi zise .. ăla de colo...

— A! pe Cucumino? Du te dumneata și-i spune.

Se gândì repede însă că erà nepoliteță să nu-l poftiască, odată ce erà prieten al prietenului, și, ori cum, cunoscut al lui...

— Lasă că mă duc să'l chem la noi... Dorina căută pe furiș, căci de unde stà zărise pe Alexandru... și când văzù pe Alin că se duce spre poartă, se înfioră, de mulțumire: venise, în fine! și-l poftià tocmai Alin!

Astfel lupul își făcù drum să intre în cuprinsul stânei.

Ana Zotescu abià își putù stăpâni încremenirea când îl văzù că înaintează și că-i prezintă «respectele»...

Ea nu știà că se întorsese din străinătate, și mai ales că el erà proprietarul nou al Lespezenilor. Încă nu avusese când să afle.

Toți musafirii îl primiră cu multă plăcere. Svonul îmbogățirii lui în chip atât de norocos, îi dădeà altă însemnătate și par'că un titlu de seriozitate: lumea-i destul de superficială în aprecierile ei, de pe urma cărora înconjoară cu stimă sau cu prietenie pe mulți inși ce nu merită asemenea distincțiuni.

Cine-l invitase? se întrebà Ana.

De sigur nu Dorina, căci abia venise din străinătate și de a dreptul la moșie.

Se bătù mult cu gândurile, neplăcut impresionată, până când putù aflà de la Cucumino...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Şi te rog, doamnă, să nu fii ingrijată, să nu te temi: e numai o întâmplare... căută el s'o liniştească.

— Crezi, Cucumino?

— Da... răspunse el, în glas cu siguranţa pe care nu puteà s'o aibă în suflet...

Trebuià însă liniştită, biata mumă, măcar pentru acum: de suferit, erà timp, dacă în adevăr mai aveà de suferit.

In timp ce musafirii s'au aşezau la masă, în acea seară minunată, — grădina începù să sclipiască ici colo de câte-o lumină furişată prin frunziş, până ce câtiva sori electrici şi stele de mai multe mărimi o luminară în întregime.

Aspectul erà ca un splendid decor de teatru, în mai frumos fiind că erà natural, fiindcă însufleţià aerul şi uşorul freamăt, fiindcă aveà deasupră-i bolta instalată, infinitul, poezia unei nopţi de August.

In fundul aleelor un farmec tainic atrăgeà, prin o discretă împrăştiere de lumină ce se lăsà prin frunziş, de deasupra şi din lături...

Locul pentru danţ erà focar care luà ochii iar umbra ghirlandelor şi a steguleţelor îl tăià cruciş şi curmeziş cu pete de felurite forme, tonuri puternice negre pe aurul luminei puternice.

La întretăierea aleelor mari, unde erà câte un «rond» de flori, globurile electrice puneau în relief viguros flori şi frunze, încât ele nu-şi puteau ascunde nici una din formele lor graţioase.

Printre ramurile de sus ale copacilor sburau par'că licăriri cari poleiau câte-o parte a frunzelor.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şi într'atât bielşug de lumină eră curios impresionătoare tăcerea şi singurătatea multelor adâncuri.

Din când în când numai prin ferestrele deschise ale catului de jos, din marea încăpere în care boerii ospătau, se răsfirau râsete vesele, sgomote uşoare de tacâmuri sau câte un glas singuratec mai ridicat care spuneă...

Tocmai când şampania îşi făcù ivirea vestită prin pocnetele dopurilor, muzica intonă un cântec de glorie, ale căruia accente războinice făcură să tresară inimile oaspeţilor şi vioiu să răsune cuprinsul grădinei, care dobândì nou farmec.

Scurtă fù această răbufnire, această armonioasă furtună de note muzicale, dar ea dădù toasturilor mai multă căldură, mai impetuoasă sentimentalitate.

Sătenii se aşteptau la cevă ne mai văzut şi alergaseră să împodobească marginile vastei grădini, ca să vadă, fără să turbure pe oaspeţi.

Aceştia, după îmbielşugatul ospăţ, începură a se împrăştià câte doi, câte trei, doritori de vorbă voioasă şi de plimbare.

Impresiunea ce le făcù decorul, care în timpul zilei, nu le prea reţinuse atenţiunea, fù uimitoare.

Acum eră pentru Ghelican timpul să manevreze aşà încât să se apropie de Dorina.

Dar Cucumino nu-i dădù pas. Chemase în ajutor şi pe Nicu Stroiu, fără ca băeatul să poată înţelege dece Cucumino ţineà sá-l împrietenească cu un om ce nu-i eră simpatic...

Şi Ghelican însă, par'că ar fi ghicit pe amicul Amedeu, se oprì într'un loc de unde să poată

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

observă mişcarea celorlalţi oaspeţi, părând totuşi că ascultă mofturile lui Cucumino.

Pe scaune, la puţină depărtare, se aşezară vreo trei magiştraţi şi Ana...

Unul, începuse a povesti din auzite urmările unui proces, care făcuseră mult zgomot, însă nu le puteă da toată dramatica lor desfăşurare.

— Ia să rugăm pe Cucumino să ni le spună, căci el are darul de-a dă multă vieaţă povestirilor... zise alt magistrat.

— Să-l chemăm...

Şi-l chemară...

Cucumino ridică din umeri, în chip că nu aveà ce face: trebuià să răspundă chemării.

Învită şi pe Ghelican, dar el îi răspunse că vroià să mistuiască în pace, plimbându-se.

— Atunci să-l lăsăm pe domnul, paşnicei mistuiri, zise Stroiu, nu fără ironie, şi însoţi pe Amedeu.

Ghelican se văzù liber şi răsuflă... apoi apucă pe o alee retrasă de mai la margine.

O va întâlni singură pe Dorina? După doi ani o va regăsi tot atât de legată de el? Privirea din ajun, mai puteà fi semn bun pentru el, când până în acele momente ea îi arătase o indiferenţă destul de descurăjătoare? Se ferià, ori sclipirea din ajun fusese numai cevà trecător?

Se făcuse mai interesantă cu chipul ei mai puţin trandafiriu decât odinioară, cu acea melancolie ce-i acoperià trăsurile.

Călătorise mult... Se reapropiase oare de bărbatul ei şi de data aceasta fără putinţă de a se mai depărtà de el?..

Paralel cu aleea pe care apucase, nu-şi închi-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

puiă că Dorina se furișase, de îndată ce văzuse pe soacră-sa șezând de vorbă, ascultând împreună cu ceilalți, pe Cucumino, iar pe Alin, cu Petru Bavari, cu soția lui și cu altă doamnă, de vorbă în altă parte.

Trebuiă să-i vorbească lui Ghelican, care-i redeșteptase toată pasiunea, ea o numiă pasiune: să-l asculte vorbindu-i așă cum știă el să-i vorbească...

La tăetura celor două alee cu alta care mergeă în latul grădinei, spre fund, se întâlniră, în clar obscurul desului frunziș ce făceă boltă înaltă, și tresăriră, și se' priviră emoționați...

Cu îndrăzneală el îi luă brațul și păși spre fund, simțind-o că tremură, că este tot a lui, în alipirea ei de dânsul.

— Te revăd în fine, Dorino... îi șoptì, aproape de ureche, dogorind-o cu răsuflarea și cu privirea aprinsă.

— Dar dece ai plecat? îl întrebă, cu glas înnecat.

— Dece? ca să înlătur o primejdie ce se părea aproape.

Ți mărturisesc că am socotit în primele momente, nu să te uit, dar să pot a-ți redà pacea, a te înapoià familiei... A fost închipuire, Dorino... Pe ori unde am umblat, te-am văzut mereu și indelungata mea călătorie, lipsită de orice farmec, am întrebuințat-o numai ca să fiu bogat, ca să pot, întâmplarea voind, a-ți face eu o familie... și a ne iubì fără nici o temere...

— Te-ai gândit tu, în adevăr, la toate acestea? îl întrebă, aproape înăbușită de emoțiune.

— Ți-o jur, Dorino. Strengarul de altă dată

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1902

a murit; Alexandru de azi, e altul și tu l'ai făcut să fie așa...

— O! cât îți mulțumesc, Alexandre! răspunse ea, strângându-i brațul. Dar spune-mi drept, — și căută să-i vadă bine privirea, — pe unde-ai fost... n'ai mai curtenit altă femee?

— Da, îți spun drept: nici o femee.

— Să te cred?

— Să nu te îndoești... căci e adevărat.

Eram prea plin de imaginea ta frumoasă și iubitoare, ca să fi putut să mai simt, pentru alta, iubire sau cel puțin plăcere...

De ce-am căutat să iau proprietate pe-aproape de moșia aceasta, «favorită» familiei? Când am aflat că e de vânzare, am dat cât nu prețuiă, numai ca să fim aproape... ca să ne putem iubi în mai multă siguranță...

Și o sărută cu patimă, cuprinzând-o în brațe cu atâta putere, că ea se simți pierzându-se...

Se așezară pe o bancă, după un mănuchiu des de copaci tineri, și el îi petrecù un braț pe după talie.

— Ascultă acum, Dorino, ce-am închipuit eu: Tu vei căutà să vii singură la moșie... și să stai câte-o săptămână. Așa cum am observat obiceiurile locului, servitorii pot fi îndepărtați cu ușurință, mai ales că toți locuesc în cealaltă curte. Întâlnirile noastre nu vor fi luate în seamă, în felul cum mă voiu ferì ca să vin la tine... Vom aveà astfel, scumpă Dorino, cele mai frumoase petreceri intime, cum nu le-am putut aveà întrecut...

— Dar ce va zice... mama?... murmură ea, cuprinsă de teamă.

— Ce va puteà zice în rău de-o dorință a ta

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

de singurătate? Geniul tău femeesc o va puteà încredinţà că trecutul a rămas trecut...

Ştie că sunt proprietarul Lespezenilor?

— Noi cel puţin nu i-am spus-o încă...

— Ai face bine, Dorino, să înlături cât mai mult putinţa de-a şti ea acest lucru, până când vom orânduì aşa întâlnirile noastre, încât, şi fiind ea la moşie cu tine, să nu simţă nici fumul, dar încă să vadă focul.

— O! dacă am izbutì să-i înşelăm buna-credinţă!...

— Fereşte-te şi de Cucumino, dragă Dorino: atât îţi pot spune de el pentru acum.

— De Cucumino? Dar nu ţi-e prieten?

— Prieten, da; însă e mai legat de bărbatul tău... Şi apoi, Dorino, aceasta trebue să statornicim: nu va mai fi cu putinţă să vin la tine, vei venì tu la mine, pe faţă, şi pentru totdeauna.

— Ah! vezi tu: eată la ce nu m'am gândit încă...

Şi par'că i se învăluì pe dinaintea ochilor...

— Trebue să te gândeşti... Trebue... ìi zise imperios, — ceeace o înfiorà.

Voinţa lui o înrâurià cumplit.

— Îţi poţi închipuì dorul meu după tine... Eu rămân la Lespezeni şi te aştept negreşit să te întorci singură, cel mai târziu după o săptămână... Da Dorino?

Ea nu răspunse, — căci ìi părù că aude sgomot uşor de paşi pe nisipul unei alee vecine...

— Vine cineva...

El îşi retrase braţul şi se ridică luând atitudinea unui om care stă de vorbă, respectuos, la destulă distanţă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/indri1901-1932

Dar poziţiunea de mai înainte a amândorora fusese observată...

Margareta Bavari erà în căutarea Dorinei... Din locul unde se oprise, spre a se călăuzi, căci auzià vorbă, zărise ceva care o surprinse grozav; văzuse mişcarea de depărtare a unui bărbat, de lângă o femee..

Persoanele însă nu le putuse deosebì din cauza frunzişului care erà la înălţimea figurii lor.

— Nu se poate... Mi s'a părut... îşi zise şi înaintă.

Dar când se apropiă şi văzù pe Dorina şi pe cel cu mutra nesuferită, din ajun, îşi repetă cu siguranţă că se înşelase, că nu puteà fi aşa ceva.

— A! tu eşti Margareto, esclamă ea, ridicându-se,..

Se stăpânise, dar obrajii ii erau destul de învăpăiaţi.

— Te căutam, dragă Dorino, căci îţi simţiam lipsa... Domnii noştri s'au cufundat în discuţiuni prea serioase de psichologie... şi de nuştiu mai ce filosofie... adâncă, zise ea, râzând.

De când Cucumino povestià, cercul se mărise şi, din povestirea lui începù în adevăr analiza împrejurărilor în care se produsese drama, urmată după proces.

Între un frate şi o soră erà o iubire nespusă, până la adoraţiune, până la cel mai curat şi mai nebănuit devotament.

Sora renunţase a se mai mărità, numai ca şi de partea ei de avere să se bucure fratele ei, numai ca el să poată luà de soţie o fată săracă, prietenă cu ea, pe care băiatul o iubià cu patimă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr/1901-1932

Averea stăteă, în o moşioară pe care o căută băeatul. Căsătoria se făcù, şi ţinù căsnicia câtva timp fără nici un nor. Vecin cu acea moşie eră un proprietar mare, care voise a-şi face din fata săracă, amantă, de pe când o cunoscuse din Bucureşti. Fata îl iubià, însă preferì pe fratele amicei ei, căci acesta cel puţin îi da numele. Proprietarul, de necaz că nu putuse a-şi ajunge scopul, deschise acţiune tânărului însurăţel, pretinzând că i-a răşluit din moşie, mutând nişte semne de hotar. Procesul ţinù multişor. Proprietarul câştigase la tribunal şi însurăţelul, cu toată dreptatea ce aveà, se temeà să nu piardă şi la Curte, ca unul ce aveà numai dreptatea cu el, iar nu şi proptele politice ori de altfel.

. Sora, disperată, făcù tot ce se puteà ca să se ajungă la pace, iar în timpul vederilor dela moşie, cu proprietarul puternic, în acest scop, tânăra după care poftià, deveni amanta lui. Pacea se făcù atunci prin renunţare la proces, iar când sora află de grozava lovitură ce ar fi fost pentru fratele ei, socotì că mai nemerită ar fi fost moartea cumnată-si decât ca fratele să-şi afle necinstirea. Cu multă răbdare, cu multă iscusinţă începù s'o otrăviască până ce izbuti s'o omoare, iar soţul, îndurerat, îşi plecă fruntea în faţa a ceea ce el socotià ca o fatalitate şi surora ştiù să-i aducă mângâeri... Faptul ar fi rămas ascuns pentru totdeauna, dacă proprietarul, care se îndrăgostise serios de nevasta vecinului său, n'ar fi bănuit ceva... Intr'o zi avù prilej să poată aruncà o vorbă primejdioasă surorei vecinului. Aceasta, prea pornită în teama ei ca fratele să nu-şi afle dezonoarea, împuşcă pe proprietar într'o noapte...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Negreşit că fu descoperită, şi trimisă la juraţi. Ea se apără că fusese sedusă... şi juraţii o achitară...

— Atunci de unde ai aflat adevărata cauză, nene Cucumino? îl întrebă consilierul Küntzen.

— De la însăşi ruda mea... după ce fratele ei muri din o căzătură de pe cal...

— A! Aşa da... Dramatic sfârşit!

— Da, dar vărul meu fusese scutit de durerea cea mai mare, de-a se fi ştiut înşelat, zise Cucumino...

— Negreşit, zise Küntzen, moartea este un sfârşit preursit pentru tot ce-a început cândva să trăiască. Doliul după fiinţa ce s'a dus, poate să ţină cât vieaţa, ne poate opri de la ori ce plăceri cari ar păngări respectul şi iubirea ce am avut de cel dispărut. De-aceea cred că ruda dumitale a avut dreptate cu toate că a ales mijloace prea drastice. Cred ca şi dânsa că, în anume împrejurări e mai de preferit moartea unei fiinţi din preajma noastră, de cât dezonoarea care este mai rea de cât moartea. După dezonoare, mai ales în materie de iubire casnică, nu mai pot să existe linişte, mângâere, amintiri. Vieaţa rămâne sdrobită, dacă cel lovit nu poate să 'şi-o ridice în momentul întâi al disperării ; linişte nu mai poate aveà, mai ales dacă prin nimic n'a meritat dezonoarea. Suferinţa se sapă în suflet şi vieaţa e curată moarte de toate zilele... Sunt îngrozltoare dramele casnice...

În Ana aveau răsunet dureros consideraţiunile acestea, şi priveà la Alin cu tainică teamă, readusă în undă.

Atunci luă seama că nu erau de faţă nici Ghelican, nici Dorina, şi se ridică...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ia să lăsăm dramele, nepotrivite timpului și frumoasei sărbători ce ne dă amicul nostru Zotescu, zise alt magistrat...

— Aveai altă dată povestiri mai vesele, nene Cucumino, îi zise Küntzen, zâmbind.

— Ați dorit-o, domnilor.

— Eaca are dreptate Cucumino... zise altul.

Toți se ridicară...

De pe o alee se arătau Ghelican, Dorina, Margareta și Petrică, cu care se întâlniră, el fiind în căutarea nevestei.

— Și el cu dânșii își zise Ana. — Dar în sfârșit, n'au fost singuri.

Petrecerea începù în curând. Alin alese dintre flăcăi și dintre fete, pe cei mai chipoși și pe cele mai drăguțe, și-i aduse în rotundă.

Danțurile se ținură lanț, și erà plăcută priveliștea din acel amestec de găteli de oraș și de țară, de boeri și de săteni, cari jucau și hori, și brâuri pe lângă valțuri.

Pentru Küntzen mai ales, plăcerea erà fără seamăn. Poet prin simțire, știind să deà și gândirii lui, în scris, forme frumoase literare, își găsià in acea apropiere de natura nefalșificată, mulțumirea sufletului, fără nici o imagine sensuală care să ï-o turbure.

Ca om îl înduioșà numai decât mizeria realà, pe care știà s'o ghiciască repede chiar dacă umbla să ì s'ascundă... Dar când deosebià viținl în mizeria lenevoasă, mustrà cu asprime fără totuși să o disprețuiască și să refuze a-i dà ajutor...

Ca magistrat, erà dintre cei cari, dându-și seama de scăderile magistraturii, o găsià la un nivel mai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ridicat față cu trecutul și avea credința că superiorizarea ei trebuiă să devie din ce în mai mult o realitate fatală ca a multor legi naturale cari statornicesc progresul.

Ca cultură, nu se mărginise numai la aceea a specialității lui juridice.

Eră în curent cu toată mișcarea științifică și artistică a timpului, din reviste care-i însemnau operile de seamă și pe acestea le citeă și le cugetă de îndată ce o bucățică de vreme eră a lui.

Iubitor de pictură, cu toate mijloacele-i modeste, își cumpărà câte un mic tablou care în mărginitu-i cuprins exprimà o idee redată cu măestrie.

Iubitor de literatură, gustà cu adevărată plăcere tot ce găsià și ací că eră artă.

Critic drept ca și magistrat integru, eră uneori indulgent cu arta care greșià, dar niciodată cu împricinații cari știau să treacă pe alăturea cu legea spre a înșelà.

Când se întamplà să fie cu Alin în o secțiune, eră mare plăcerea pentru amàndoi, căci se regăsiau colegi de acelaș spirit de dreptate, și amici de acelaș temperament...

Când după mai multe jocuri se făcù pauză, Ana, care-l pândià par'că, se apropià de el, îi luà prietenește brațul și-l duse la bufet.

— Știi că m'a impresionat grozav, domnule Küntzen, teoria dumitale filozofică de mai adineaurì? îi zise pe când gustau din câte-o înghețată.

— Relativ la...

— La moartea preferită dezonoarei...

— O! este cevà prea trist, doamnă, îi zise el, so-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cotind că se datorià această amintire numai preà marei senzibilităţi femeeşti.

— Tristă, întâmplarea, însă teoria aceasta a d-tale, lăsând la o parte caracterul dramei, impresionează prin justeţea observaţiunilor şi dă de gândit...

— Poate, acelora ce întrevăd în vieaţa lor vreo întâmplare dureroasă, ceeace nu poate fi cazul dumitale, scumpă doamnă... În casa d-tale care este şi a fiului d-tale, eu văd cu plăcere numai mulţumire...

Şi privirea lui îi arătă în adevăr asemenea satisfacţiune a inimei lui de prieten bun.

— A negreşit, afirmă ea, zâmbind, în timp ce o înfiorà uşor o tainică teamă, mai mult instinctivă.

Ar fi vrut să-l îndemne a se mai rosti în privinţa aceasta, dar se gândì că erà rău ales momentul.

Astfel, pe când mai apoi, musafirii reîncepură petrecerea, în sunetele muzicei, rămase numai ea de-oparte, foarte stăpânită de ideea ciudată: oare ea ar puteà merge până unde-a mers ruda lui Amedeu, acea soră nespus de iubitoare şi de devotată?..

Par'că instinctul ei, faţă cu nenorocirea ce aveà să reînceapă, erà premergătorul şi de acum o îndemnà să'şi judece tăria.

Din asemenea gânduri o deşteptă Küntzen care veni s'o roage a se prinde cu el în hora bătrânească ce se începuse, în care predominà elementul sătenesc.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

II.

La moşie rămăseseră numai ai familiei şi familia Bavari, încă pe vre-o două, trei zile.

Cum se făcuse, Ana nu căutase lămuriri în privinţa neaşteptatei iviri a lui Ghelican... El se ferise a se mai arătă şi de trecerea lui, prin frumuseţea zilelor de sărbătoare, nu se mai vorbì.

Ana dar nu ştià încă de vecinătatea lui primejdioasă.

Alin trebuià să se întoarcă la Bucureşti pentru redeschiderea anului judecătoresc, Petrică Bavari, spre a se duce din Bucureşti la moşia lui, vecină cu cea părintească pe care o căta tot el.

In mintea Dorinei se alcătuise un plan, dar nu găsià cum să-l pună în aplicare. Ca să se ducă la Bucureşti şi apoi să se întoarcă după câteva zile, îi păreà mai greu ca decât să rămâe iar ceilalţi să plece.

Când auzì că Petrică Bavari, aveà să se ducă din Bucureşti, planul i se statornicì.

Găsì dar prilej să steà mai mult de vorbă cu Margareta şi deodată îi zise :

— La Bucureşti te va plictisì căldura, dragă «Margot», mai ales în lipsa lui Petrică al tău... Alin va fi prea ocupat acum, la începutul anului judiciar, dece n'am rămâneà noi amândouă acì, unde avem răcoare, loc frumos şi timp potrivit de plimbări ?... Crezi că nu ţi-ar fi pe plac ?

— Dar bine, Dorino, să las pe Petrică singur ?

— Te lasă el, singură, dragă. Nu l'ai auzit că se va duce imediat la moşie, unde are de lucru ?

— Vezi c'ar fi pentru întâia oară de când ne-am

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

luat, răspunse ea, cam pe gânduri. Totdeauna l'am însoțit...

— Știu; ai puteà să-l însoțești și acum, cu toate că nu te-a îndemnat să te duci și tu cu el. Dar nu ai voi să-mi faci plăcerea pentru o săptămână cel puțin, dacă nu pentru două, ca să-mi ții de urât?

— Să vorbesc întâi cu el, Dorino; nu-ți pot promite mai înainte...

Dorina avù un zâmbet ironic, față cu nevinovata declarațiune care arătà cât erà Margareta de legată sufletește de bărbatul ei.

— Bine. Vorbește-i...

In hotărârea ei de a oprì pe Margareta, erà scăparea: Alin, dar mai ales bătrâna n'ar fi găsit nimic neliniștitor, nimic nefiresc, ca s'o vadă rămânând la moșie cu o amică, tânără ca și ea, mai ales bună și serioasă, precum n'o mai consideră Ana, pe dânsa.

Față însă cu șovăirea Margaretei și de teamă ca Petrică să nu apuce a hotărâ altfel, Dorina căutà numaidecât să vorbească, ea întâi, cu dânsul, și să-i dobândească încuviințarea.

Se folosì dar de un moment când Margareta nu erà pe acolo și se apropià de Petrică ce stà de vorbă cu Alin.

Priincios moment, căci își arătà dorința și Alin ca unul ce nu-i refuză nimic, primì...

Petrică, puțin surprins, nu știù ce răspuns să deà, însă Alin sprijinì dorința nevestisei și el promise bineînțeles dacă Margareta se învoià.

D-na Bavari și Ana se arătară: erà alt moment de încercare pentru Dorina, dar și acesta

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

la timp, par'că nu știu ce destin se plecă s'o înlesnească.

Când auzi însă lucrul, nu se putù oprì să nu zică, surprinsă :

— Să rămâneți, voi singure, acì ?

Dorina râse, în chip de haz, dar cu inima strânsă de teamă.

— O ! ce copilițe suntem, ca să nu rămânem, nu cumva să ne mănânce Joimărița !...

— Nu de asta, Dorino : dar n'o să vă fie urât ? zise Ana, cu blândețe.

In realitate nu aveà nici un motiv de opunere. Înțelegeà că noră-sa erà stăpână să-și facă voea aceasta, odată ce bărbatul ei primise.

— Poți rămâneà și dumneata, mamă, zise Alin...

Dorina avù o ușoară și repede trecătoare încruntare din sprincene.

— A ! nu Alin... Când ești tu în acolo trebuè să fiu și eu... Cel puțin o zi două, și să mă întorc pe urmă..., adaose repede.

Dorina răsuflă.

— Tu însă, Petrică, voiai poate să ici pe Margareta cu tine, la moșie ? întrebă Alin.

— Nu aveam de gând de data asta, fiindcă n'o să stau locului.

— A ! da... ai de făcut cumpărătoarea de vite pentru săteni... Atunci poate Margareta să rămâe cu Dorina.

Margareta se află astfel în fața unei orânduiri hotărâte și nu mai căută să ridice obiecțiuni, ca să nu displacă Dorinei.

După două zile, amândouă prietenele își petrecură bărbații și soacrele până la stațiunea apropiată și se întoarseră acasă foarte vesele...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/morri 1901-1932

Par'că și Margareta gustă nu știu ce farmec necunoscut, la ideia că erà singură și neîngrădită de obișnuitele regule de acasă.

Dorina erà însă aproape sburdalnică și vorbăreață cum încă n'o cunoscuse amica ei.

In acea veselie Dorina ascundeà însă neliniște și nerăbdare, aproape chinul de a nu fi orânduit încă cum să primiască pe Ghelican.

Trebuià să-l înștiințeze de întorsătura lucrurilor, și o făcù, scriindu-i câteva rânduri cu mână tremurătoare și în grabă, par'că s'ar fi temut să nu fie surprinsă.

Erà depărtare ca la vr'un chilometru până la Curtea din Lespezeni, deci nu depărtarea aceasta o îngrijià, ci persoana prin care să trimită biletul.

Intâmplarea o servì: erà ziua de poștă și poștașul, cu cărucioara lui c'un cal, se ivì înainte de prânz, ca să aducă niște ziare ce se trimiteau aci de când se aflà la moșie Ana.

Dorina îl întâmpinà și depărtă pe servitoarea ce alergase, apoi îi dădù biletul în plic și un bacșiș.

— Treci pe la Lespezeni?

— Da, cuconiță.

— Te rog dă scrisoarea asta la curte, căci proprietarul are să'mi trimită niște cărți...

— Bine cuconiță, sărut mâna...

In fine! găsise și acest mijloc. Toate-i mergeau după dorință.

Ce va zice Margareta când îl va vedeà pe Ghelican că vine? Căci trebuià să vie ca pentru vizită, în acea zi, la lumina soarelui.

Erà prea deștept ca să nu înțeleagă situațiunea și să nu fie prudent, de față cu amica ei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

rev.statransilvania.ro/mdrr1901-1932

In adevăr, între patru și cinci ore, un servitor îl anunță...

— Cine zice că e? întrebă Margareta, ridicându-se, gata să fugă...

— O! stai, dragă... E proprietarul de la Lespezeni...

— Ah! nesuferitul acela.. Și'l primești așa singure cum suntem?

Dorina începù să râdă...

— E om foarte cum se cade, Margareto... Ce are a face!

— O! mie dă'mi te rog voe să mă retrag... zise ea, înroșindu-se, rușinată par'că...

— Bine, «Margot», dacă vrei tu; însă nu-i frumos, cred, să... Auzi'l că vine...

Cu gândul de-a se duce și totuși oprită de imputarea Dorinei, rămase, însă ca pe ghimpi.

Ghelican se ivi foarte respectuos, părând chiar stânjinit întrucâtva...

— Iertați-mă, vă rog, «doamnele mele», că vă turbur singurătatea. Nu știam că au plecat ai dumneavoastră...

Sărută cu perfectă curtenie mâna Dorinei și se inclină Margaretei impresionat de atitudinea ei de stânjinire.

— Mă rog, poftiți de ședeți, Domnule Ghelican... Vizita dumneavoastră nu ne turbură cât de puțin... Am rămas, eu și amica mea, pentru vr'o săptămână de zile, întrucât la București e preà cald încă timpul, iar soții noștri sunt prea ocupați...

— E adevărat, doamnă, că singurătatea, într'o poziție pitorească, e plăcută, e recreatoare.

Cu priceperea lui de-a-și dobândì ascultători și de a se strecurà pe nesimțite în simpatia lor,—începù a

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

vorbi, de călătorii mai ales, — și a vedeà, nu fără mulțumire, că și Margareta Bavari luà parte la convorbire, cu interes vădit, uitându-și stânjinirea.

Totuși avù bunul simț să nu prelungiască vizita și, după mai puțin de-o oră, se ridică să plece...

Le salută pe amândouă tot atât de respectuos, iar Margareta nu putù să nu-i deà mâna: nu-i părcà atât de respingător ca la întâea vedere din zilele trecute...

Dorina îl petrecù până în capul scării, după ce închisese ușa camerii din care ieșiseră.

Și, pe șoptite, schimbară câteva vorbe:

— Cum te voiu puteà întâlni? întrebă el.

— Diseară, pe la orele zece, strecoară-te în grădină pe portița din capăt. Voiu lăsa-o descuiată...

— Ah! cum te doresc...

Și-i alipì de mână înfierbântàta-i gură, ceea ce o înfiorà.

Când se întoarse în cameră, ori cât se silise, erà încă îndestul de aprinsă la față și nesigură pe glasul ei.

Margareta observă.

— Dar ce ai, Dorino?

— Am urcat scara preà repede...

Margareta cugetase asupra vizitei, în scurtul timp cât fusese singură.

— Știi Dorino, că nu mi-ar plăceà să se mai repete vizita acestui domn?..

— Fii liniștită... «Margot»... Cunoaște bine datoriile de lume, ca să mai vie, odată ce ne știe singure... De altfel, nu-i așa că nu este tocmai displăcut?..

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— In privirea lui, dragă Dorino, în felul cum i-a croit natura chipul, este ceva aşa, nuştiu cum să zic... Ceva care îmi inspiră par'că neîncredere...

— Cu toate acestea, «Margot» dragă, e foarte bine văzut în societate...

— Se poate... E prietenul lui Alin?

— Da, răspunse ea, neputându-se oprì de-a nu se înroşi puţin. Ei, şi acum ce facem? întrebă repede, ca să schimbe vorba.

N'aş voì să te plictiseşti de fel, drăguţa mea...

— Dacă tu ai cu ce te ocupà, eu par'că aş voì să citesc... Mă interesează une ori ziarele...

— O! avem câteva azi... E şi o revistă franceză: «*l'illustration*»...

— Minunat...

— Să mergem în grădină...

— Bucuros.

Cu câtă teamă, dar şi cu câtă aprindere Dorina îl primise două seri de-a rândul...

Atât că nu cutezase să-l furişeze în casă.

In tăinicia nopţei de vară, sub acoperemântul cu freamăt uşor al unui loc retras, trecură ore de neuitat, ce nu se puteau numără, — în timp ce Margareta dormià somnul adânc al fiinţii curate şi nebănuitoare.

A treia zi amândouă prietenile porniră călare să se preumble pe moşie, întovărăşite de Mişu.

Ghelican ştià şi le întâlni ca din întâmplare, şi şi-l împrietenì pe Mişu cu vorba despre plugărie, primindu-i cu mare dragoste sfaturile.

Apoi, tăinuì cu amândouă doamnele şi, în chip care nu puteà dà nimic de bănuit, se despărţì şi o luă acasă la el.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr 1901 1932

— Ei, vezi cât este de cuminte? zise Dorina, la întoarcere, după ce intrară în casă.

— Pare, în adevăr... răspunse Margareta, cu oare care îndoială.

Nu, nu-l puteà simpatizà.

In seara acelei zile Dorina hotărâse, în urma stăruinţii lui Ghelican, să-l primiască, în o încăpere din catul de jos, în care el să intre pe fereastră, ca sgomot să nu se facă.

Luna începuse a fi aproape pe jumătate, şi, pe la ora venirii lui Ghelican, — dintr'un colţ al grădinei, pe de-asupra unor copaci înalţi, arunca lumina ei nu îndestul de puternică, printre misterioase umbre.

Margareta se culcase, dar încă nu putuse adormì: erà în dorul după Petrică al ei şi se simţià, nu îndestul de acasă la ea, în acele momente.

Par'că erà s'o fure somnul când i se năluci că aude paşi feriţi pe nisipul aleei mari din faţa casei...

Tresărì, se simţì înfiorată şi par'că începù să se teamă. Totuşi se duse la fereastră şi dădù puţin la o parte perdeaua.

Lumina lunei o impresionà... Când işi obişnuì privirea, îi părù că zăreşte pe cineva furişându-se cu umbletul celui ce se fereşte...

Dar închipuirea ţinù o clipă... Sunetul paşilor încă mai ajungea până la ea, dar numai atât...

— Vr'un servitor de streajă... se gândì ea... Mai privì la lună, avù un oftat uşor şi se întoarse în aşternut. Nu putù să adoarmă mult timp însă...

— Cc va fi făcând Dorina? De sigur doarme dusă...

Camera Dorinei erà la a treea încăpere de la

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

a ei, în dreptul scării de serviciu care ducea jos, în sala de mâncare, și la bucătărie.

Îi veni să se ducă la ea, dar de ce să-i turbure somnul?

Cât de târziu va fi fost, nu-și putù da seama, somnul nu-i prinsese încă pleoapele, — când i se părù iar că aude pași...

— Cine Dumnezeu nu are astâmpăr în noaptea asta?

Înfiorată, se ghemuì însă bine subt plapomă, și se silì să adoarmă...

Nu după mult timp simți că umblă cineva prin sală și auzì o ușă scârțâind ușor.

După socotința ei, erà ușa camerei Dorinei...

— Presemne a auzit și ea pași... și s'a sculat să vadă cine-i... A! numai stau aici... Par'că 'mi-e frică...

În dimineața aceea se sculă târziu și totuși neîndestulată de somn. Îi fù rușine însă a-și destăinui Dorinei frica; ea ar fi ràs de-asemenea copilăric.

Peste zi administratorul moșiei se ivì, chip să se informeze dacă cuconițele aveau de făcut vre-o plimbare. Dar pe subt ochelari par'că se uità foarte pătrunzător la amândouă, pe rând, ca și cum ar fi voit să descopere vre-o taină din înfățișarea lor.

Dorina urmà să fie veselă, să cânte din gură, să nu-și mai găsească loc de colo până colo, și se mirà că Margareta lângezià par'că. Nu cumva i se făcuse urât? Voià să o distreze, dar nu se pricepeà cum... Ei îșì ajungeà cu mulțumirea de pe urma tainei sale.

In seara aceea Margareta se retrase foarte de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

vreme, căci și simțiă trebuința de odihnă, de somn. Luase frica pașilor și voiă să fie adâncită în somn, la ora pe care o socotiă a strajei, ca să nu mai audă nimic.

Puțin după intrarea ei în odae, începù un vânt puternic și ea se grăbì să închidă fereastra, să lase perdeaua și să se pregătiască de somn.

In adevăr, somnul o fură repede... Dar eră un făcut presemne. La ora... strajei, se deșteptă... Auzì vâjâitul vântului însă... și tremurătura tablei de pe acoperemânt. Totuși, fără voe, sări din pat și se duse la fereastră... Afară eră mai mult întuneric. Luna, pierdută între nori ce se alungau, abiă își însemnă locul prin argintarea marginilor norului din dreptul ei, și numai în câte-o clipă, fugătoare ca și norii, aruncă repede câte-o căutătură luminoasă...

De astă dată, — dacă nu auzì pași, — deosebì bine umbră omenească, atunci când se desprinse de subt întunerecul desișului frunzos, și trecù, grăbită, în întunericul mai puțin negru al spațiului dintre copaci și casă.

O surprinse statura și par'că închipuirea că umbra nu semănà a sătean... Dar fù numai nălucirea clipei...

Abia pusese însă un genuchiu spre a se urcà în pat, — și rămase neclintită, înfiorându-se; un zuruit de geam spart răsună, tocmai în intervalul când vântul nu bătea în fereastra camerei ei, — și acel sgomot avù ecou puternic în cuprinsul casei...

Aproape numai decât auzì deschizături de uși și apoi un glas supărat, care părea a fi al Dorinei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Repede se dădù jos şi fără să pue cevà pe dânsa, eşi în sala înturîecoasă... Auzi paşi, în catul de jos, apoi două uşi una după alta, deschizându-se şi închizându-se... şi tăcerea se statorniciì înlăuntru...

— Dorina nu s'a culcat încă... işi zise Margareta şi dădù fuga la odaea ei... intrând de-odată...

Erà lumină înlăuntru : patul, pregătit pentru somn, — dar neatins, iar Dorina nicăeri.

I se făcù ruşine de ea însă-şi când se văzù în oglindă, numai în cămaşă, — şi, fără să mai aştepte pe prietina ei, — eşi şi se întoarse la ea...

Puţin încă, şi auzì puternic ropot de ploae care începù să loviască în geamuri, foşnăitul frunzişului frământat de suflarea vijelioasă a vântului... şi, luată cu frig, se vârà în plapoma subţire, de vară, unde se cuibărì şi se silì să adoarmă...

Începù însă a-i trece pe dinaintea ochilor, statura omului întrezărit, a i se face mai deosebitoare înfăţişarea ce nu puteà fi a unui strejar sătean şi acelaş simţimânt de frică, o cuprinse, ca în ajun... Zuruitul geamului spart o făcù să tresară şi să ridice repede capul..., aşa il auzì aevea... Vântul se mai potolise ; plouà încet... Căderea apei dela zghiaburi se auzià foarte lămurit...

Capu-i căzù greu pe perină, şi pleoapele încărcate de somn, se apropiară şi se strânseră...

Vedenii din ce în ce mai nehotărâte, zgomote din ce în ce mai şterse... şi nemişcarea, adâncirea în somn ii veniră.

Când făcù ochi, soarele îşi furişà un mănuchiu de raze prin locul unde lăsase perdeaua dată în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tr'o parte,.. Observaţiunea aceasta îi şi aminti Margaretei statura, neasemănarea c'un sătean, a omului întrezărit, geamul spart, furtuna... ducerea ei în odaea Dorinei...

— Va să zică n'am visat... Dorina trebue să ştie ceva despre omul acela... Alaltăeri noapte am auzit uşa dela camera ei... Astă-noapte n'am găsit-o la ea... Trebue să-l fi simţit şi ea... şi s'a dus să vadă... Mie nu mi-a spus, ca să nu mă înfricoşeze... Lasă că am s'o întreb eu şi să rădem încai una de alta, de frica noastră.

Până să se coboare însă auzi duruitul unei trăsuri şi când alergă la fereastră, văzù pe Ana dându-se jos din cupeu: administratorul moşiei îi ajută, iar un fecior, care sărise de pe capră, trăgeà un geamantan destul de mare.

— Doamna Zotescu! îşi zise Margareta cu mulţămire... Ce bine-mi pare c'a venit!

Şi, repede, se duse s'o întâmpine jos...

— Bine-ai venit, doamnă Zotescu...

— Bine v'am găsit, Margareto. Dar unde-i Dorina? şi o sărută.

— Nu cumva va fi dormind încă? Cu furtuna de astă noapte n'am prea avut somn liniştit...

— A fost aşa de mare furtuna?

— Vijelie grozavă, cucoană mare, zise Mişu...

Servitoarea şi alt fecior, alergară, foarte surprinşi.

— Da unde vă e stăpâna? îi întrebă.

— Doarme încă, cucoană mare, răspunse servitoarea...

— Şi sunt aproape unsprezece... Ce lenoasă, zise bătrâna, râzând. Du-te, «Margot», te rog, şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

o scoală... Mișule, am de vorbă cu dumneata... Fetelor, vedeți de masă... le zise servitoarelor.

Când să intre, dădù cu ochii de geamul spart.

— Vedeți? n'ați avut grija să închideți ferestrele, la timp, când a început furtuna.

— Sărut mâna, cucoană mare, tocmai că închisesem tot, zise femeea, înainte de a ne duce să ne culcăm. De aceia m'a și mirat când am auzit că s'a spart geamul... Am alergat. Cuconița erà jos... și m'a certat și dumneaei că nu l'am închis... Dar eu, zău că-l închisesem...

— Nu l-ai închis bine... asta trebue să fi fost.

Margareta dădù fuga sus la Dorina, o găsì spălându-se. Părea nedormită și par'că obosită...

Când Margareta ii spuse c'a venit Ana, pe neașteptate, ea avù o mișcare de ciudă.

— Dar ce-a pățit! nu se putù oprì să nu zică.

— Nu-ți pare bine, Dorino? Ba mie foarte mult. Am scăpat par'că de nuștiu ce frică.

— Dece? întrebă Dorina, întorcându-se și pripivind-o ciudat.

— Apoi, streaja voastră care umblă noaptea prin grădină, să-ți spun drept, mi-a dat fiori de frică... Am crezut întâi că e vrun hoț...

Dorina râse... râs ciudat... și urmă să se gătiască.

Ana intră cu Mișu în biuroul ei de jos, în care de obiceiu orânduià trebile și primià socotelile moșiei.

Scoțându-și pălăria și dregându-și părul înaintea unei oglinzi, întrebă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mori1901-1932

— Ce mai nou, Mișule?

— Bine pace, cucoană mare...

— In toate, Mișule?

— In toate ale noastre, afară doar că s'a ivit un vulpoiu, presemne cam hârbar de felul lui, fiindcă nu-i ajung găinile din satul lui...

Ii par presemne mai grase cele din satul nostru...

Ana se întoarse: era semn de neliniște în ochii ei. Văzù râsul puțin ascuns, dar batjocoritor al lui Mișu, și neliniștea i se mări.

— L'ai văzut dumneata?

— In aste patru nopți de-a rândul l'au întâlnit străjării, mai de vreme, pe calea spre marginea satului și mai dinspre ziuă, venind de prin prejurul curții noastre.

Ana simți că i se aprind obrajii și că-i bate inima mai tare.

— Erà cu putință? își zise... Apoi, tare, cu glas silit, ca să pară liniștită: în curtea noastră nu se mai face «rond» ca altădată? E rău obiceiul ca toate slugile să se strângă numai dincolo... și casa să rămână fără pază...

Mișu plecă ochii... părând încurcat. Aveà par'că de spus cevà și par'că nu cutezà. Ana îl ghicì din atitudine, și, șezând, îi zise:

— Șezi Mișule și spune... căci văd că ai cevà de spus. Ești dator, și eu în drept să știu tot.

Glasul ei se făcù autoritar.

El, se mai codì puțin, înroșindu-se foarte tare. Se vedeà că îi erà foarte greu să înceapă.

— Cucoană mare, de când ținem de casa și de moșia d-vs... nu am avut încă așà... călcări...

Ochii Anei licăriră.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— A fost vr'o călcare? întrebă, cu glas năbușit de violență emoțiune.

El o privi cu compătimire.

— Imi vine á crede că da... In a doua seară, după ce am aflat dela streajă, am făcut eu «rond» în grădina curții...

Se oprì și mai încurcat...

— Ei, spune...

— Erà cineva... într'un desiș...

Ana se ridică, înnăbușită...

— Cine erà? spune!

— Imi vine foarte greu, cucoană mare...

— Așà dar... ai văzut... bine...

El plecă ochii în jos.

Se făcù tăcere... cumplit moment de tăcere...

— Apoi? întrebă ea.

Fără să ridice ochii, Mișu urmă:

— Sunt sigur că a fost și... a treia... oară, și astă noapte, pe timpul furtunei... Insă nu în grădină... de data asta...

Alt moment de tăcere. Pe Ana părea că o strânge cineva de gât. Ochii i se înroșiseră, mintea i se învăluià...

— Un geam s'a spart, căci persoana care a deschis fereastra, de dinăuntru, a scăpat'o din mână... și vântul...

Se oprì... căci îi lipsì glasul.

Ana se lăsă pe scaun și își puse capul în mâni: îngrozitorul fapt avusese martor... și nu mai puteà fi taină de acum.

Mișu priveà adânc atins, pe bătrâna care, pentru el, înfățișà idealul ca soție și ca mamă. Ii înțelegeà durerea și o simțià ca pentru dânsul...

Ana se ridică hotărâtă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

Slăbiciunea, şi-o biruise.

— Ascultă, Mişule. E o nenorocire îngrozitoare... pentru Alin, pentru mine... Dă-ţi bine seama că el de-ar afla-o, l-aş pierde... Şi aceasta nu voesc să se întâmple, cu nici un preţ. Adânceşte taina în sufletul dumitale, şi fă ca nimeni altul să n'o observe, până când voiu puteà luà măsuri. Fă să se întărească în obşte ideea că acel mizerabil are vre-o legătură în sat...

— O! am şi încredinţat pe strejari... şi ei mi-au şi arătat pe fata lui Costoiu... care se duce des pe la Lespezeni... I-am obligat totuşi să nu împrăştie vorba, căci deşi fata va fi având vreun păcat pe suflet, dar Costoiu e om de omenie... Şi apoi, la dreptul vorbind, nici nu e în cauză.

— Ai făcut foarte bine, Mişule...

Oftă din greu, îşi trecù mâna pe ochi, făcu o mişcare de întărire par'că pe picioarele ce-şi le va fi simţit şovăind, şi trecù la interesele moşiei, cu silinţa de-a fi liniştită, de-a face faţă împrejurărilor...

După ce Mişu plecă, ea se lăsă pe scaun şi începù să mediteze adânc.

Ducându-se pe la Clemenţa Bavari, în ajun, întâmplător se întâlni la întoarcere cu Cucumino.

— Veniam la d-vs, doamnă, îi zise el, descoperindu-se şi sărutându-i respectuos mâna.

Ea ghici că aveà să-i spună ceva.

— Te rog, însoţeşte-mă, dragă Amedeu. Ai ceva nou în săculeţ?

— Ceva nu tocmai menit să-ţi facă plăcere, dar. e de datoria mea fiească, să-ţi aduc la cunoştinţă lucrul, măcar acum. Poate că trebuià mai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

din vreme s'o fac, însă uneori te oprești, fără să-ți dai seama de ce.

— Ce mai este amice dragă?

— Ce să fie! Știi cine este proprietarul Lespezenilor?

Ana tresări... căci imediat și văzù pe om.

— Ghelican? Mizerabilul acela? Și să nu mi-o spună nici oamenii mei de la moșie?

— Scăpare din vedere, de sigur. Eu am știut când a cumpărat Lespezenii, dar dumneata nu erai în București...

— Acum îmi explic venirea lui la noi, la Stoenești așa, pe nepusă masă...

— Când am primit invitarea dumitale, în care îmi anunțai și întoarcerea lui Alin, m'am dus la Ghelican să-l rog să nu se ducă la Lespezeni cât timp vor fi acolo musafiri... Aci e greșeala mea, căci voind să fac bine, i-am arătat că va fi la Stoenești petrecere... și el, cu toate că mi-a promis, s'a grăbit să vină... Am căutat și acolo să-l opresc, când l'am întâlnit... Nu m'a ascultat... E o fatalitate...

— Fatalitate, în adevăr... șoptì Ana privind țintă, cu ochi turburi, înaintea ei... Lunga lui călătorie nu a servit la nimic... și mă tem acum, mai mult ca ori când, ca greșeala din urmă să nu fie cea mai grea...

— Știi la ce m'am gândit, doamnă, după anume vorbă, deși cam vagă, a lui Ghelican?

Ana îl întrebă din ochi.

— Să nu se fi hotărât cumva să decidă pe nora dumitale a'și lăsa bărbatul...

Ana rămase de piatră: tot sângele îi pierì din față.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr/1901-1932

— Crezi? ți-a spus-o el? șopti ea din gâtlejul strâns de emoțiune dureroasă.

— Mă tem... mă tem...

— Îți mulțumesc, dragă Amedeu, că m'ai luminat...

Și-i întinse mâna. Îi era să se vadă acasă mai curând, singură, cu gândurile ei.

— Eată de ce a rămas la moșie, nelegiuita... Și ce plan! Să-și opriască pe lângă ea pe Margareta !..

In acea seară își făcù pregătirile, convinse pe Alin că erà nevoe de ea la moșie, în acest timp de muncă, a ogoarelor, — și plecă.

Și eată că aci se vedeà în fața adevărului de netăgăduit: reînceperea primejdioaselor relațiuni... de sigur cu mai mare patimă, din cauza mizerabilului... din cauza îndelungatei lor despărțiri.

Dorina veni s'o găsiască, spre a o chemà la masă, și-i întinse brațele cu nespusă sentimentalitate.

Avù tăria să răspundă la fel și, pe timpul mesei, fù chiar veselă. Dorina, care se temeà de ceva neprevăzut, respiră.

După odihna de după masă, Ana invită pe Margareta în grădină, să se plimbe.

Aerul erà curat și dătător de sănătate, după ploaea de cu noapte. Răcoarea, de și prin unele locuri prea umedă, pe unde soarele nu puteà să 'și arunce ochii, — erà plăcută și predispuneà la plimbare și la voioșie.

— Ei, cum ați petrecut, dragă Margot? o întrebă Ana.

Ea îi povestì cu deamănuntul vizita lui Ghelican,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

apoi întâlnirea cu el, la plimbare pe moşie, şi arătă destul de vădit antipatia ce o aveà pentru el.

— Dar înţelegi, doamnă Zotescu, că asemenea vizite, când nu e şi Petrică cu mine, nu mă încântà. I-am dat Dorinei să înţeleagă şi cred că m'a înţeles. Nopţile însă n'am prea putut dormi...

Şi-i spuse, râzând, frica ei când a auzit paşi prin grădină şi când a văzut pe cineva, negreşit vr'un strejar de-al curţii.

— Nu mi s'a părut a fi ţăran, aşà cum l'am zărit o clipă, dar nu puteà fi de cât strejar. Bine că ai venit, doamnă Zotescu, fiindcă, îţi spun drept, îmi erà dor să plec... poate şi de frică, termină ea iarăş râzând...

Ana se simţi asigurată că Margareta nu bănuia adevărul. Sufletul ei erà şi prea cinstit, ca să se poată gândì la asemenea mizerie omenească, pe care nici nu şi-o închipuià ca existând.

Dar cele ce-i spusese, îi întăriau spusele lui Mişu, cu toate că nu mai erà nevoe de întărire.

Ori cum, erà vădit că nenorocirea se puteà împlinì, întrucât erau ochi să vadă şi guri să răspândiască svonul.

In acea seară stătù ea singură la pândă... şi-l văzù, în adevăr, pe mizerabilul, ivindu-se în grădină...

Va fi pândit şi Dorina? Poate. Destul că Ana, îşi aruncă o broboadă pe cap, care-i acoperì şi figura, şi eşì binişor afară...

Luna lumina cu putere.

Noaptea erà de-o seninătate şi de-o frumuseţe de nedescris, făcută par'că pentru îndrăgostiţi.

El, din umbra în care se aflà, aşteptând ivirea Dorinei la fereastra de jos, văzù că se arată

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cineva, cu capul acoperit... Statura erà de potriva Dorinei... însă de ce acoperemântul acela?

Cu nuștiu-ce sfială par'că, așteptă să se apropie aceea ce venià..., în care începù să vadă o deosebire...

Să fi fost o servitoare? Aceasta aveà să-l conducă?

Ființa ce-l apucă repede de mână și-l trase brusc mai în umbră, îi dădù o senzațiune ciudată.

Dar cum erà senzațiunea Dorinei, care, încremenită, privià dela fereastra cu pricina?

Ana își lăsă repede broboada, pe spate, și, fără să deà lui Ghelican timp să facă vre-o mișcare, îi zise, cu glas apăsat, plin de ură.

— Mizerabile, până când cu destrăbălarea ta, cu dezonoarea fiului meu?

El avù îndemn să rânjească, să fie obraznic, dar nu putù. Mâna care-l ținea, erà clește de fier...

— Nu înțelegi că mișelia ta e revoltătoare, căci nu se poate să nu știi că fiul meu adorează pe nenorocita care-l necinstește! Ar fi moartea pentru el, și eu nu voiesc asemenea dureroasă întâmplare! Dacă mai este în sufletul tău omenie, — încetează: lumea-i plină de ființi care se vând!

Furtunoasa grămădire de vorbe, — îl făceà pe Ghelican să se turbure, să înțeleagă durerea mamei, — însă nu să se vadă pornit a-și schimbă purtarea. Totuși, ciudat erà că nu puteà nici să lovească pe femeea aceasta cu vorbele înveninate ce i se urcau pe limbă.

— Dacă vei mai cuteză să întreții relațiunile astea ticăloase, te voiu împușcă, — auzi tù, — și-l zgâlțâi cu putere ce nu i-ar fi bănuit-o el; — te voiu ucide cu mâna mea... Pleacă, mișelule! și-i

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

făcù vânt cu atâta pornire de disperare, că el aproape erà să-şi piardă cumpăna.

El, ca un obiect neînsufleţit căruia i s'a făcut vânt, se mişcă şi plecă. Muşcându-şi buzele, ruşinat, umilit, revoltat împotriva lui însuşi, că se supuneà, că tăcuse, — se depărtă pe subt bolta frunzoasă.

Ana îl urmări pe unde apucase, auzì scârţiitura portiţei de fier din zidul din fund, avù un rânjet fieros, şi se întoarse în odaea ei.

Aci, îi trebuì mult timp până să-şi astâmpere bătăile inimii, până să se liniştiască într'atât în cât să se poată gândì la ce aveà de făcut...

În minte i se ivì atunci povestirea lui Cucumino, din ziua sărbătoarei ei, şi îşi zise cu înfierbântare :

— Şi eu voiu face ca sora devotată !

A doua zi, prin nimic nu arătă nurorei că se întâmplase ceva...

Dar şi Dorina, pe deplin stăpână pe sine, îşi tăinui suferinţa şi grija în ce privià pe amantul ei.

III.

Odată cu venirea lui Noembrie, foarte ernatec la începutul lui, o şatră de ţigani se aşeză pe tocul bâlciului, la moşia Stoeneşti.

Erà o şatră care nu mai venise pe alocuri. Ţigani lăeţi, acoperiţi cu trenţe, nalţi, unii fioroşi la privire ; ţigănci, tinere şi bătrâne, ceva mai îmbrăcate decât bărbaţii ; copii şi prunci mai mult goi, — toţi nepăsători la frig.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr/1901-1932

In baraţce îşi aşezară cele ale meşteşugurilor, iar în lungile căruţe cu coviltir de pânză, dormiau grămadă, unii în alţii, înveliţi cu ţoale murdare.

Fiecare căruţă erâ a unei familii: bătrânii, fiii acestora şi copiii lor, până la cincisprezece fiinţi. Fiecare familie aveâ ceaunul şi pirostreele ei, un cleşte, o păreche de foale mici, şi câteva oale. Din familie făceâ parte, de drept şi de fapt, o bivoliţă sau două, câte un porc sau doi, un câine şi rar câte-o pisică. Par'car fi fost o tradiţiune, porcii, câinele şi chiar pisica, nu se puteâ să nu fie jigăriţi, ba chiar răioşi. Caii le erau mărunţi dar vânoşi, câte-trei sau patru de căruţă. Bivoliţele mergeau legate de dinapoi, porcii, legaţi de câte-o latură a căruţii, câinele când sub căruţă, când înainte, după chef; pisica, numai în căruţă ca fiind de viţă mai nobilă.

Erau peste tot şapte căruţi: şatra întreagă; iar Sgondea, bulibaşa, om de vr'o patruzeci de ani, nalt şi gras, aveâ ochi mititei părând şi mai mititei subt tufele sprincenelor îmbinate, mustăţi groase, a oală, şi barba rară, cam risipită, şi făcută ici colo noduri ca un caer de lână nedărăcită. Se vedeâ a fi foarte deştept şi bun de gură, mieros la vorbă din făţărnicie. Erâ cel mai puţin fieros din ceată şi poate cel mai îndrăzneţ, şi cu suflet mai câinos. Purtâ în brâul roşu cu care erâ încins, un biciu scurt, cu noduri şi cu ştichiul împletit. Erâ de meserie ciurar şi sitar.

Pe tot maidanul, şănţuit pe de margini, plin de neauă, şatra aşa cum erâ tăbărâtă, aveâ o înfăţişare ciudată de sălbătăcie. Ici colo câte-o grămăjoară de cărbuni acoperiţi cu spuză, tăciuni

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

stinși, pe negrul cărora erau pete sure, gunoiu de vite și rămășițe de zarzavat și de oase la care nu se mai uitau nici câinii.

In mai toate baratcele : părechea de foale mari lângă vatra împrovizată în grabă și provizorie, unelte de fierărie și de potcovit, ciururi, site, dârmoane, târnuri, cercuri de fier, albii, copăi, hârdae, cofe... curat bâlciu de iarnă.

Și-i vedeai, cât erâ lumina zilei, cu pletele în în jurul grumazilor, ca niște șerpi în neastâmpăr, lucrând de zor, în sgomotul nu lipsit de oare care armonie, al ciocanelor și al răsuflării foalelor, iar jăratecul prindeâ vieață și ridică limbi de flăcări de-un galben roșatec; fierul strivit de ciocane, aruncă scântei și lepădă sgură...

Mulți săteni, și mai ales copii ce nu erau de școală, veniau să casce gura, în fața baratcelor, unii glumind cu purdeii țiganilor, cărora le atârna de la umăr în jos, câte-o bucată de cârpă înegrită și găurită, care închipuia cămașa.

Sătenii, unii, chip, intrau în vorbă de tocmeală, așa, de geaba, până ce se prindeau și cumpărau ce nu le făceà numai decât trebuință, fiindcă meșterii aiămii ii zăpăciau cu gura, le luau mintea cu lauda mărfei lor.

In vremea aceasta câte-trele satele erau cutreerate de țigăncile meștere în ale descântatului, în ale ghicitului, în ale fermecelor de dragoste și de răsbunare.

Cu lulèle în gură, cu gheocuri în sorțurile prinse în brâu, intrau în câte-o ogradă, pe nepusă masă, și nu erà chip să le scoată cineva până nu cădea în ispita ghicitului...

Așa adunau, mehenchele, ouă, sare, lumânări,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

săpun, câte-un ciur de mălai, câte un căuș de făină, de fasole uscată, de linte ori de mazăre și chiar gologani, după felul ghicitului.

De pe unde puteau, ciordiau câte ceva ce le era la îndămână și se întorceau la șatră pline cu de toate, râzând și bătându-și joc, în-de-ele, de prostia sătencelor.

In lauda lor că dobândiseră cutare și cutare lucruri, — se luau la ceartă, se scuipau, ba încă și se apucau de laţe... până ce le despărțiau cele mai bătrâne, une ori cu vorba, alte ori cu câte-o oală cu apă... Purdeii, în jurul lor, jucau și se prindeau pe nuci, care erà să iasă biruitoare...

Erà mai toată ziua larmă mare în șatră, de răsuna satul.

De cum tăbărâseră, bulibașa dăduse fuga la administrator și făcuse cu el învoeală pentru loc, pentru lemne și pentru fân.

Mișu le hotărâse să nu cumva să se simtă în sat vre un furtișag cât de neinsemnat, că al lor erà dracul !.. Și bulibașa, prea plecat și cu mâinele pe pept, îi jurase că erau «țigani cinstiți»...

Cu toate astea, în timpul nopții, streaja zărise umbre furișându-se pe liniile pustii ale satului și chiar pe lângă zidul curții unde era gospodăria moșiei: pe — aci îi atrăgeau șirele de pae și de fân, poate și coșarele cu porumbul nu de mult cules.

In Bucureşti, în timpul acesta, în casa Zoteştilor, Alin, căzut la sorți să prezideze curtea cu juraţi din Teleorman, se pregătià de plecare. Aveà să lipsiască poate vr'o două săptămâni. Dorina îi dobândise voea să se ducă la moșie și Alin rugase

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pe mamă-sa să n'o lase singură. Negreşit că Ana se grăbise să nu refuze, lucru fatal la care Dorina se aşteptă.

Din August, când cu scena dintre Ana şi Ghelican, acesta nu mai avusese cum să se apropie de Dorina... de cât prin scrisori. Cu toată rugămintea, până la ameninţarea chiar de-a rupe legătura şi de-a se înstrăină iarăş, — Dorina nu voise a se duce la el, încă stăpânită de spaima ce-i pricinuise scena la care asistase, la Stoeneşti.

Dar în inima ei se făceă o nouă schimbare: ideea că soacră-sa puteă să-i facă vre un rău,— care, nu şi-l lămuriă încă, dar de care se temeă în sufletul ei, — o îndepărtă cu tot dinadinsul de Alin. Consideraţiunile de altă dată i se duceau una câte una şi în locul lor i se aşeză gândul ce-i insuflase Ghelican, în întâea seară a revederii cu el, din desişul din fundul grădinei: să fugă cu el şi cu el apoi în străinătate, să se scape de jugul căsniciei ce-i ajunsese de nesuferit.

Când auzi pe Alin că va lipsi două săptămâni, scrise de grabă lui Ghelican:

«E timpul cred, dragă Alexandre, să împlinim aceea ce mi-ai arătat cu nespusă căldură: fuga noastră, în scopul de-a ne uni pentru totdeauna. Alin pleacă să prezideze curtea cu juraţi din Turnu-Măgurele. Eu mă duc la Stoeneşti — cu soacra negreşit, e ceva fatal, ca moartea, — dar n'are a face. De-acolo fuga noastră va fi mai cu uşurinţă. Vino la Lespezeni. Te voiu aştepta cu dor nemărginit. Vino pregătit şi mă vei găsi pregătită. A ta, nedespărţită.

«Dorina».

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

In preseara plecării lui Alin, aveau să se ducă la operă. Dorina cerù dar, din casa de fier a bătrânei, cutia de abanos în care își ținea giuvaerurile.

A doua zi, Alin își luă rămas bun și plecă, dar Dorina se făcù a uitá la dânsa cutia cu giuvaeruri.

Spre seara acelei zile, când urmau și ele să plece la moșie, Ana, fiind la noră-sa, luă aminte că din camera ei de lucru lipsiau câteva obiecte de artă, daruri din partea ei ori din a lui Alin. Observă în camera-i de culcare: de asemenea lipseau anume lucruri.

— Dar cutia cu giuvaeruri, ce-ai făcut-o, Dorino? o întrebă Ana cu indiferență.

— Cutia? răspunse ea fără să se turbure... Am dat-o lui Alin... Nu ți-a adus-o?

— Nu. Presemne a închis'o la el... Nu face nimic. Tot n'o să ai trebuință de giuvaeruri, până când se va întoarce el... Apoi, pregătește-te, căci mai avem două ore numai...

— Da, mamă...

— Trec la mine, până la masă.

— Bine mamă...

— E o minciună... Dece însă a ascuns'o? De ce a ascuns și celelalte lucruri ale ei?.. se întrebă Ana.

Abia intră în camera ei, intrigată, și i se vesti Cucumino.

— Bine-ai venit, îi zise cu dragoste, de cum îl văzù... căci plecăm, eu și Dorina, la Stoenești...

— Știu răspunse el; serios.

— Cum se poate? Ori ai văzut aseară pe Alin?

— Nu... uite însă de unde știu... și-i întinse o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

scrisoare ce fusese mototolită și apoi netezită și îndoită la loc.

Ana o luă repede, cuprinsă de neliniște: era ceeace s'ar puteà numì: presimțimântul a ceeace aveà să se întâmple.

O desfăcù și o citì, întâi înroșită, apoi pierită la chip... și după ce termină, cătă la Cucumino cu ochi scânteetori.

— Așà dar... vreà să sfârșească, dumneaei? rostì cu glas aproape șuerător...

Aruncă în foc scrisoarea, o privì până se făcù scrum, și deodată, cu înduioșare, luă o mână a lui Cucumino și i-o strânse.

— Ești o providență pentru noi, dragă Amedeu...

El, emoționat, începù:

— M'am dus azi la el... Nu erà acasă. Incă nu se întorsese de eri seară. Am voit să-i scriu un cuvânt... Dar pe urmă m'am răsgândit și am vrut să arunc hârtia în coș...

Cocoloșul, care erà scrisoarea aceasta, mi-a atras luarea aminte și l'am desfăcut. Când am citit biletul, am rămas încremenit. El tocmai se întorceà: l'am ascuns, ca un hoț, un lucru de preț, — și... bine că am venit la timp...

— O! da, foarte la timp, răspunse ea pe gânduri... In cugetul ei, hotărârea deja ajunsă idee fixă, luà ființă... Numai mijlocul lipsià încă... Dar... până la Stoenești nu mai erà mult.

— Nu, dinpotrivă. Rămâi la masă și însoțește-ne la gară... Nu-i așà că primești?

— Negreșit, negreșit...

Și pe când vorbià sau ascultà pe Cucumino, își explicà ascunderea cutiei cu giuvaeruri și a

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

celorlalte obiecte: erà pregătirea de fugă... Ticăloasa! Dar... bun erà Dumnezeu: asemenea scandal, nu aveà să se întâmple, —nu!

Tocmai la gară observă Ana cufărul mare şi două geamantane ce Dorina pusese în altă trăsură, — însă nu-i făcù nici o observaţiune,

Ningeà liniştit; erà o plăcere să priveşti căderea înceată a fulgilor albi şi să urmăreşti, de la înălţime oarecare, cum se cerneau, alipindu-se unii de alţii, ca fraţi de călătorie, şi cum se lăsau jos, mai mari şi tot atât de înfoiaţi, unde veniau să alcătuiască întinsă pătură albă, alânată, răcoroasă.

Pădurile, pe cenuşiul închis al ramurilor lor despoiate, primiau, tără să se clatene, acest dar de iarnă şi se iviau ca purtând hlamidă de ermină.

Prin fulguitoarea ceaţă satul se zărià abia, pitindu-şi casele par'că, subt acoperişuri nouă de ciudată înfăţişare.

Şi marea grădină, acum numai tulpine negre şi ramuri goale, împletite par'că unele în altele în părţile de sus, îşi armoniză înfăţişarea cu a tuturor împrejurimilor, mai albă ivindu-se, ca în loc închis.

In casă, două suflete cu totul nepotrivite la gânduri, de-oparte unul de altul, în acel cuprins tăcut. îşi umpleau singurătatea, unul cu speranţe ce-i deschideau zări pline de lumină, cellalt cu întunecate cugetări întru plămădirea unei misterioase drame...

Erà a doua zi după sosire.

— Destul cu gândul! Acum, spre faptă... îşi zise Ana, cu sumbră energie.

Şi, timp de două, trei ore cutreeră cuprinsul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

încăperilor, strângând obiectele cele mai prețioase ca tablouri, statuete, portrete... mobile mici, vase de argint...

— De-ar ține mai mult timpul acesta!.. își ziceà. De altfel, am s'o liniștesc... Ea 'singură își va amânà fuga...

— Să'ți ajut și eu, mamă?.. o auzì pe Dorina, când nu se aștèptà s'o vadă.

Ana nu tresărì...

— Bine faci, dragă Dorino...

— Dar tot nu înțeleg graba dumitale. Până la primăvară, când vrei să începi prefacerea casei, cred că mai e timp...

— Negreșit că până la primăvară este destulă vreme, îi răspunse, cu râs plin de bunătate, însă eu voiesc să plec poimâne, cel mult duminecă, la București... și...

— Cum? așà de curând? întrebă ea cu nemulțumire... Eu credeam să stăm mai mult... până când ne va scri Alin că s'a întors.

— Dar tu poți rămâneà, Dorino. Cine te împiedecă?... Nu înțelegi, copilă ce ești, că e cuviincios să nu fiu aici pe timpul întâlnirii cu... amicul tău...

Dorina se înroși, rămânând în încremenire, cu ochii în jos...

— Fiindcă venì vorba, țiu să-ți declar că primesc în fine și... asemenea pas al tău, — însă cu singura condițiune, a pazei, ca bietul meu Alin să nu afle vreodată... Sunt sigură că-ți va trece capriciul àcesta. Vei vedeà tu singură că tot bărbatul, bun și credincios, este unicul amant cu care vei rămâneà pe viață...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Dorina ridică la ea privirea în care i se răsfrângeà ciudata sensaţiune a acelor momente.

— Eu orânduesc de pe-acum toate, luând cu mine numai ce cred că trebue se iau, şi plec. Tu vei rămâneà la bunul tău plac, până când te voiu vestì că trebue să te întorci... Eu n'am să mai viu acì până în Martie... Tu, vei mai venì, când va fi cu putinţă, aşà ca să nu se simţă de ce vii. Unei fete răsfăţate ca tine şi iubită atât de mult de Alin, îi trec cu vederea chiar asemenea... păcat, convinsă, cum ţi-am spus, că singură te vei întoarce la Alin şi pentru totdeauna...

Erà atât de sinceră, atât de împăciuitoare, că Dorina crezù şi venì, dintr'un îmbold de recunoştinţă par'că, să-i sărute mâna...

Ea o sărută pe frunte şi-i zise cu blândeţe... aproape râzând:

— Hai de-mi ajută... şi... fii prudentă. Vezi însă de nu-l primì îndată după plecarea mea...

In cea mai bună tovărăşie de lucru, părând cu adevărat mama şi fiica, adunară şi puseră în o cameră de jos, tot ce voise bătrâna.

In acest timp, erà mare zarvă la şatra ţigănească; administratorul moşiei vestise pe bulibaşa că cucoana venise şi nu voià cu nici un preţ să-i mai lase pe moşie. Deci, trebuià să plece în termen de trei zile.

Rugăminţile, ispita unui bacşiş, pentru Mişu, furà în deşert. De aceea ţiganii nu mai puteau de necaz, — căci bine le erà acì unde găsiseră de toate şi unde le priià, — şi aruncau printre fulgii de neauă, scântei din ochi, în spre casa proprietăţii, căreea îi trimeteau înjurături şi blesteme.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

In fine, bulibsșa se hotărâ să trimită pe nevastă-sa, o țigancă ce știà multe și de toate, să moae pe cucoana.

Ana erà jos, și se odihnià de multul treapăd prin odăi, când servitoarea venì și-i spuse că o țigancă cereà numai decât să-i vorbească...

— Spune-i că am treabă, dar că am să trimit pe cineva la șatră să întrebe ce vrea laia...

Servitoarea se întoarse;

— A spus țiganca aea că nu pleacă nici moartă... până nu te-o vedeà, cucoană mare...

Ana se gândì puțin... și de odată, după ce avù pe buze un zâmbet ciudat, răspunse:

— Spune-i să vie cam pe la nouă, diseară, după ce mă scol dela masă... și să aducă de-ale ei... pentru ghicit...

Servitoarea, se cam mirâ, dar nu zise nimic; ieși și nu se mai întoarse.

Ana rămase pe gânduri: acum planul ei luà orânduirea cea din urmă, la care nu se așteptase, dar care, prin potrivirea cea din urmă, i se ivià cel mai nemerit. — In timpul acesta de cugetare, căutătura ei se făceà aproape fioroasă, iar mulțămirea ei aveà în ea ceva sălbatec.

Cină mai de vreme, pretextă față de Dorina că erà foarte ostenită, și se retrase în odaea ei de culcare unde se încuiâ.

Atunci începù o pregătire ciudată, — nu fără oarecare emoțiune, în timp ce-și tot repetà: oare voiu izbuti?...

Scoase dintr'un dulap, unde își așezase de cu vreme, o fustă veche aproape decolorată, o talie

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/indn1901-1932

la fel, — rămăşiţe pioase dela bunica ei, — păstrate cu sfinţenie de mamă-sa şi trecute ei ca nişte moaşte: — se îmbrăcă cu ele, se legă la cap, cu coadele aduse prin legătură, — şi când se privi în oglindă, rămase surprinsă: aveă deja înfăţişarea unei feţe de odinioară.

Îi rămâneà oarecare pregătire a obrajilor şi a mâinelor.

Preocupată numai de străvestire, uită fondul, şi începù să zâmbească, par'c'ar fi fost cevà de petrecere, o fantazie de bal-mascat.

Făcù spumă de săpun de gudron şi, cu răbdare, o întinse pe mâini şi pe obraz, lăsând-o să se usuce. Presemne nu se mulţumì cu rezultatul, după ce frecă puţin locurile, căci repetă a doua oară încercarea. Coloarea ce dobândì acum răspundeà parcă aşteptării; atât numai că nu înfăţişà cevà tocmai natural, mai ales că însemnà ici colo pete... După ce se mai ostenì, îşi potrivì câteva trăsături cu o peniţă, ca să semuiască sbârciturile, apoi îşi orândui o mursă, lângă colţul drept al gurii, — şi, privindu-se de câteva ori în oglindă, — se declară îndestul de schimbată, ca mai ales cine n'o cunoştea, s'o poată luà drept cine voià dânsa să treacă.

Îşi puse, ca împlinire a gătelei, în jurul gâtului un «fulard» albăstriu, căruia îi făcù un nod în faţă, şi îşi potrivì pe umere un şal cu desemnuri turceşti.

Pe o măsuţă, lângă pat, puse ca pentru tabiet, ibricul, o cescuţă de cafea, o cutioară de prizat tabac, un «vazon» cu tutun, o ţigaretă, o pereche de ochelari şi o pereche de cărţi.

Erà de mirat cum închipuìse asemenea punere

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistetransilvania.ro/mdrr1901-1932

în scenă în destul de scurt timp, dacă se socotește și timpul de la plăzmuire și până la execuțiune.

Planul ei, îndrăzneț, cam romantic în dramatizmul lui, nu aveà ca temelie hotărâtă decât voința ei și ca punct de pornire decât puterea ei de născocire. Ca desfășurare depindeà de întâmplare; ea îi vedeà împlinirea pe deplin, din ura care-i dà și credința.

Afară începuse vânt care aburià a neauă. Ea îi ascultă fluerăturile și răsunetul lor în horna sobei, privì la focul bine aprins care duduià, și care făceà ca cele două găuri ale uscioarei să pară niște ochi înflăcărați, și începù să aștepte, cu nerăbdare acum...

Mult nu așteptă ce-i dreptul, căci servitoarea bătù în ușă, voind să și intre. Ana nu-i deschise, ci o întreabă prin ușă, ce vrea.

— A venit țiganca... auzì răspunsul.

— Dă-i drumul să vie și tu du-te de te culcă. Voiu încuià eu poarta după dânsa.

— Bine, cucoană mare...

Țiganca tremurà înaintea intrării, sgrebulită.

Venise foarte mirată că cucoana voise să o primiască la ceas așa târziu...

— Hei, dar ce le pasă boeroaicelor! Au toane pentru alții și de toate bunătățile, pentru ele... își zise, nu fără oarecare ciudă.

Servitoarea o chemă în sală și-i arătă ușa...

— Să intri colo...

Apoi, fără altă lămurire, încuià ușa cea mare și eșì pe dinlăuntrul casei, ca să se ducă în odaea ei din corpul separat unde erà bucătăria.

Țiganca intră și după ce închise ușa, stătù

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr 1901-1932

locului şi dintr'o ochire cuprinse încăperea, — apoi îşi plimbă ochii la boeroaica.

Deprinsă să vadă multe mutre de cucoane, de pe la moşii, cărora le dase în cărţi ori le ghicise cu ciurul şi cu apa, — se miră adânc de chipul acesteea.

Ana îşi pusese ochelari, — prin sticlele cărora vedeà cam turbure, — dar luă seama ţigăncei, pe sub sticle.

— Mă rog, ai vrut să vorbeşti cucoanei noastre, începù Ana, cu glas prefăcut, silit a părea întru câtva bătrânesc.

Da iluziunea aceasta, de oarece erà pe pat, destul de departe de lumânarea de pe măsuţă. Nu voise să fie lumină electrică, obişnuită în toată clădirea.

— Aoileo! nu eşti dumneata cocoana? se văetă ţiganca, arătând nemulţămire.

Ana râse încet, bătrâneşte.

— Eu sunt cocoana, — fiindcă cocoana vrea ce vreau eu... mă înţelegi?... Nu ştii tu că noi când încălecăm pe stăpâni, îi facem să umble după cum le mişcăm frâul?...

— Apoi taci că-i bine, cocoană...

Ana se făcù a «prizà», închipuì un strănut şi apoi îşi şterse nasul cu o basmà colorată.

— Cum te chiamă?

— Casandra, să ierţi...

— Apoi, ia şezi colo, Casandro... şi de! îţi dau voe să-ţi învârteşti o ţigară... ori să-ţi pui tutun în lulea.

— Sărut mâna... cocoană..

Şi în gând îşi zise: da bună femee... Taci că fac treabă cu ea... Apoi repede năvălì la tutun,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

. își scoase luleaua, o umplù, o îndesă cu unghia și o aprinse dela lumânare.

Luleaua, murdară și veche, împrăștia mirosul ei deosebit.

— Ei, ia spune Casandro, ce aveai cu cocoana noastră ?

— Apoi, cocoană... da pe dumneata cum te chiamă ?

— Hareclia... că-s de neam grecoaică, fă Casandro...

— Hărăclia... pronunță ciudat țiganca,. Apoi, coană Hărăclio, eaca ne gonește cocoana dumitale de pe locu bâlciului, acuma pe spulberatura de zapadă, când ori unde te-i duce, cazi ca în puț... Ne-am rugat de domnu Mișu ăla, dar de geaba : face pe ne-aude... Atunci, barbatu-meu, bulibașa Sgondea, mi-a zis': fă Casandro, amandea la cocoana, că a venit la moșie și vezi... succște-o, învârtește-o... și fă-o să ne lase dracului să iernăm acilea.

Ana «priză» iar... Țiganca îi trase din lulea...

— Aoileo... uite cărți... coană Hărăclio... Nu-i vrea să-ți ghicesc din ele ?

Ana își amintì scena ghicitului, cu doi ani în urmă, dela sora d-nei Bavari își zise : aș fi curioasă să știu ce va ghici... Ea n'are de unde să știe ce știă Zoe...

— Haide, fă Casandro..., că avem vreme de vorbit...

Țiganca se așeză jos pe covor, cu picioarele subt ea, și pe șorțul ei, întins bine, după ce alese și prefăcù cărțile, le așeză.

— Aoileo, coană Hărăclio, începù ea, mare foc ai la inimă... Uite câte gânduri rele îți cad

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

în faţă... Şi ai lacrimi pentru craiu ăsta de ghindă... Şi te uiţi cu ochi de lup la fămeea asta de-ghindă... Aoileo... zău... dar lasă... nu mai spun...

— Spune, Casandro... îi zise Ana, neputându-se oprì a nu se înfiorà.

— Arată moarte în casa asta, coană Hărăclio... Ptiu! bată-vă focu, pustiilor! Şi par'că cu ciudă, amestecă repede cărţile şi le aşează două câte două, în lung.

Ana o privià cu curiozitate adâncă.

— Un bărbat... uite craiu de tobă... pândeşte... ca lupu oaea... Dar nu-i dă bine... nu, de loc... coană Hărăclio, nu... Mare năpaste, zău, cade aci, în casă... Par'că e să se prăpădiasca cineva... Lacrimi multe pe craiu de ghindă... Sărmanu de el... că, uite-l... dă în genuchi fămeei de ghindă... Dar ea îl lasă la spate...

Ana se înfiorà din ce în ce mai mult. Erà dar ceva ghicitul? glasul ţigăncei, în acea tăcere, străbătută din când în când de mugirile vântului, îi răsunà ca un glas al soartei, erà în potrivire cu planul ei, cu dorul ei îngrozitor.

Ţiganca prefăceà a treea oară cărţile, — şi aveà chip aproape inspirat, — ciudat chip, cum ţineà şi luleaua între dinţii ei mai mult înegriţi.

Aşează cărţile strânse în palmă, şi dintr'o contractare a muşchilor ei, făceà să se ridice câte-o carte puţin în sus. O apucà atunci cu două degete şi o puneà pe şorţ. Urmând aşà cu vr'o duzină, le orândui cerc şi începù...

— Coană Hărăclio... ce ai dumneata pe suflet... ce ai! D-ta goneşti moartea din urmă... par'că cu biciu de flacări, — coană Hărăclio... şi uite... tot fămeea de ghindă îţi cade la picioare bi-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ruită... Şi departe nu-i nici craiu de tobă... Par'că-l leagă de fămeea asta şi viaţă, şi moarte... Dar vezi, dumneata, coană Hărăclio, e şi noroc... uite-l par'că râde craiul de ghindă... şi ăsta îţi cade dumitale cu dragoste multă... Par'că ţi-ar fi om de-aproape... Are lacrimi şi jale... dar nu ţin... nu, coană Hărăclio... De, ştiu eu ce-a fi?..

Emoţionată, căci ea deslegă din spusele ţigăncii, urmările planului ei, ajungeà la încheerea că aveà să izbutească şi că bine va fi la urma urmelor.

— Cărţile tale, Casandro, spun poveşti... Lasă-le... şi să vorbim.

Casandra se ridică, puse cărţile pe măsuţă, scurmă scrumul lulelei şi trase un fum, două, apoi şezu.

— Cărţile spun adevăr, coană Hărăclio... zău, spun adevăr...

— Poveşti!. Credeam şi eu când eram tânără... Acuma...

Şi se făcù iar a «prizà».

— Dacă vrei să ghicesc cu oglinda, coană Hărăclio...

— Nu, Casandro... Ascultă-mă, mai bine... Cucoana noastră nu vrea cu nici un chip să vă lase pe moşie... De altfel, şi mie mi-e pe plac... lucrul ăsta...

— Aoileo!... făcù ţiganca holbând ochi mari la dânsa.

— Trebue dar să vă luaţi tălpăşiţa... zise Ana cu asprime... Nu-i aşa că nu vă vine la îndemână? Nu-i aşa că v'ar venì să-i faceţi una şi bună, de ciudă..., de mânie?

Ţiganca, încă nepricepând, se uità la ea, zăpăcità...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/indri1901-1932

— Hei, dacă v'aţi îndemnà să i-o faceţi,—cum m'aş bucurà!..

— Aoileo!.. rostì ţiganca... nedumerită.

— Mi-ar merge la inimă, auzi tu, Casandro, pentru cât rău mi-a făcut mie şi... altora... rostì Ana cu voită ură... Iar după puţin urmă: în casa asta sunt mari bogăţii, Casandro... mari bogăţii... Intr'o odae de sus, ştiu eu mii de galbeni...

Ochii Casandrei sclipiră ca doi ochi de lup înfometat. Dădù o unghie lulelei şi... rânji... Înţelegeà acuma...

— Numai argintăria face câteva mii şi e la un loc... Uşor de luat... Hei!, de câte ori nu m'a ispitit... căci altă răzbunare n'am la îndemână... Dar o să zici: de ce nu le-ai furat singură? Sunt bătrână şi fără putere, zise oftând... Sunt toate încuiate şi n'am unelte... M'aş bucurà să fac tovărăşie cu cineva şi să iau şi eu o parte... Să pot duce câteva zile bune ce le mai am de trăit... Mă asculţi, Casandro?

Ţiganca erà numai urechi. Ii sorbià vorbele... Răspunse c'un fel de grohăit uşor, şi trase încă o unghie lulelei.

— Casa nu-i păzită... Toţi oamenii curţii şi slugile casei se duc de dorm în curtea magaziilor... Aici nu-i măcar un câine... Eu las poarta descuiată, las uşa-asta mare, tot aşa... Voi veniţi, nu prea mulţi, cu unelte de stricat câteva broaşte... Veniţi fără nici o teamă... Vă duc sus şi treaba este gata... Numai să spui bulibaşei să fie cinstit şi să-mi dea partea... că altfel... aş murì de inimă rea...

— D'apoi că suntem cinstiţi, coană Hărăclio... la învoeală... Vorba e, ce facem cu cocoana d-tale

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr 1901-1932

-că doamne ferește, n'am vreà să facem moarte de om!

— Nu vă fie teamă, Casandro. Cocoana, fi-r'ar fi să fie, doamne iartă-mă,— pleacă la București, poimâne...

— Ei, așa, vezi... strigă țiganca foarte bucuroasă.

— I-ar fi trebuit și ei, măcar o spaimă și-o bătae, dacă nu mai rău, dar... treacă dela mine...

— Păi las-o focului, coană Hărăclio... I-ajunge ce n'o să mai aibă... Vorbă-i, cu d-ta cum facem? Te lăsăm așa?

— Adevărat... Eaca eu nu mă gândii. Și stătù puțin ca pe gânduri. O să mă legați, aici jos, după ce mi-oi ascunde bine partea... Ne-am înțeles, nu-i așa?

— O să-i spun bulibașei... Numai zău, unde naiba o să ne ducem pe-așa iarnă? oftă Casandra. Erà bine acilea...

— Unde! Când o s'aveți voi atâția galbeni și argintărie! Dar puteți răzbi până la Țarigrad.

— Aoileo, că așa-i, mânca-ți-aș gura! zise țiganca, înfiorată de lăcomia după atâta bănet.

In sufletul ei lucrul erà ca și hotărât. Bulibașa, ce? aveà par'că mai puțină poștă de bani? Il știà de pe-acum îndârjit și mult nu-i trebuià până să-l pună pe lucru, mai ales în așa împrejurări potrivite.

— Ma duc, că ma arde locu... zise țiganca, ridicându-se... și înaintând spre ușă.

De-o dată se oprì.

— Ei, da cum o să te vestim, coană Hărăclio?...

— Nu mai e nevoe, fiindcă mi-e teamă să nu prindă Mișu de veste... Duminecă, după biserică,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

coana pleacă de sigur. Duminecă noaptea, cam pe vremea asta, veniți și intrați în casă... ca în casa voastră... Ți am spus că îngrijesc eu să puteți intrà... Stăi... se poate un lucru: să găsiți poarta cea mare încuiată. Ca să nu pierdeți vremea așteptând până să viu să vă deschid, uite cheea asta: e dela portița din zidul grădinei, dela fund.

Erà a doua chee: cea dintâi îi rămâsese lui Ghelican.

— Aoileo, dă-mi-o, coană Hărăclio... și, aproape o smulse din mâna Anei și o vârâ în sân... Apoi:

Sărut mâna, coană Hărăclio...

— Mergi sănătoasă... și vezi... nu cumva să-mi faceți pocinogu? Tocmai până Duminecă aveți termen de ședere... După treaba bună de aici, o ștergeți... și, călătorie bună... bogați...

— Aoileo! ce pomană! Să-ți fie de suflet, coană Hărăclio.

Ana se dădù jos din pat, și i se arătă naltă, țigăncii, și par'că nu prea istovită de bătrânețe..

Dar puteà, în bucuria, în nerăbdarea ei, să ia seama la amănunte?

Ana eșì cu ea, o duse până la poartă, pe ninsoarea ce picà deasă, încuiă și se întoarse repede în camera ei...

Stătù mult pe gânduri, mulțămită și neliniștită... până când începù să se desbrace și să-și șteargă urmele străvestirii.

— Să adeveriască femeea asta că a vorbit cu cucoana casei!... își zise cu satisfacțiune...

Din desbrăcat, se oprì de o dată și se gândì:

— Toate bune... Cum să fac să fie depărtați, ocupați într'un fel sau altul, oamenii curții, pentru noaptea aceea, cu strejări, cu Mișu cu tot?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/morr1901-1932

Işi amintì că promisese să boteze unuia din oamenii curţii... Eată prilejul. Va botezà Duminecă dimineaţa... şi va rânduì cumetrie mare, în curtea cealaltă, iar Mişu îi va ţine locul la petrecere... Da, da...

A doua zi dimineaţa, în timp ce la şatra ţigănească, după sfat de noapte, între bulibaşa şi câţiva fruntaşi, ţiganii îşi începeau pregătirile de plecare, — Ana orânduià botezul pentru Duminecă, după biserică.

— Ţiu, Mişule, ca oamenii noştri să petreacă... bine, bine, tot. In chipul acesta îi faci mai credincioşi intereselor proprietăţii.

— Da, este un mijloc, cucoană mare.

— Te rog dar să îngrijeşti de un ospăţ îmbielşugat, în căsoaea, care anul acesta e goală. Pune s'o curăţe şi să se aşeze acolo masa. Pe lângă oamenii noştri şi servitorii ce vor rămâneà pe lângă Dorina, să poftesti pe grădinar şi pe strejari, căci destul păzesc, sărmanii, cu credinţă.

— Cuconiţa... rămâne dar..? întrebă el şi o privì cu anume înţeles.

— Am cuvântul ei că va fi... cuminte.

Şi apoi... el... nu-i pe aici... Nu uità Mişule, de pune să se împacheteze bine lucrurile care ţi le-am arătat. Mâine trebuesc expediate, ca să le pot primì la Bucureşti.

— Şi nu mai veniţi până în Martie?

— Aşà mi-e gândul... încă, nu ştii că omul propune...

— Eu doresc ca Dumnezeu să dispună altfel...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Poate că domnul Alin se va gândì la vreo vânătoare cu domnul Küntzen...

— Poate... In fine, vom vedeà...

In timpul acesta Dorina, foarte veselă că erà să rămână singură, aveà numai nerăbdarea de a ştì dacă sosise Ghelican la Lespezeni.

Fiindcă soacră-sa îi învoià «capriciul», adecă n'ar fi putut să trimită pe cineva dintre oamenii curţii, c'un bilet, acolo ?

Trebuià să-i vestească hotărârea Anei de a se întoarce Duminecă la Bucureşti şi rămânerea ei singură acasă.

Totuşi, simţià şi de data aceasta stânjinirea în a se folosì de vr'un om al curţii.

Ar fi eşit ea, călare, însă cu timpul care urmà a fi rău, nu-i erà cu putinţă.

Sub seară venì postaşul...

Eată omul. Şi-l rugă să aştepte puţin. Repede scrise câteva rânduri uitând sfatul Anei de-a nu-l primì curând după plecarea ei, şi ca în data trecută îi dădù plicul să-l ducă la Lespezeni, strecurându-i cuvenitul bacşiş.

In fine! o făcuse şi aceasta.

Duminecă, după serviciul religios, Ana botezà argatului.

Biserica erà plină şi ţiganii nu lipsirà... Erà prilej să se căpete cu cevà, mai ales copiii.

Când Casandra văzù pe cocoana, frumoasă incă, Doamne sfinte! par'că avù închipuirea bătrânei cu care vorbise şi plănuise, dar lucrul nu erà cu putinţă şi se făcù «o proastă», că-i dăduse aşà cevà prin gând...

Darnică, cucoana împărţì bani ţiganilor şi plecă..

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Dorina nu voise să se ducă la Biserică.

Astfel, în ţigănime nu se ştia că mai era şi altă cucoană în casa boerească.

— Ei, baraglidinelor, plecaţi azi? întrebă Mişu, pe bulibaşa.

— La noapte, boerule, că par'că vremea merge spre limpeziş..., îi răspunse ţiganul, căutând urât la el.

— Ia vedeţi să nu vi se lipiască ceva de mână, de prin sat...

— D'apoi că nu suntem cum crezi, boerule...

Şi ţiganul se depărtă, înjurând în gându-i.

După masă, Ana se urcă singură în podul casei, cu foarte multă ferire, în timp ce în casă o socotiau că se odihneşte, ca înainte de plecare.

Când se coborâ era cu faţa pierită, cuprinsă de un tremur ciudat şi cu mare greutate se putù stăpâni, până în clipa pornirii.

Dorina o sărută lung, lung, într'o stare de suflet ce şi-o înţelegeà, c'un simţimânt ce nu şi l-ar fi voit faţă cu Ana. Aceasta se înfioră când îi răspunse cu sărutul ei şi o privì îndelungat apoi, după ce se urcă în cupeu cu Frusina, servitoarea ei.

In fine, plecă. Până la staţiune nu vorbì nimic. Lăsà în urmă o sentinţă de moarte, şi acel lucru o mâhnià, o neliniştià, o agità.

— «Mai de grabă durerea de a pierde o fiinţă scumpă, decât cel dezonorat să-şi afle dezonoarea»... îi veniră în minte vorbele acestea ale lui Küntzen şi oftă lung... Numai de-ar fi aşà! O! dragă Alin, îşi zise, şi ochii i se umplură de lacrimi. Mi se va împlinì însă planul?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

IV.

Dorina, de îndată ce se văzù singură, începù a cutreerà odăile, par'că n'ar fi avut loc d'ajuns să respire în voe, numai în cele două camere ale ei.

Mai mult ca de departe, îi făcù oarecare impresiune înfăţişarea aproape goală, a unor încăperi; cugetul ei erà la libertatea de acum, după care aveà să vină libertatea în afară de legătura ei cu trecutul... Da, deja erau «trecutul»: iubirea ei de Alin, codirile ei, temerile ei, frica de soacră.

Frigul din încăperile neîncălzite o străbătù şi se întoarse în salonaşul alăturat camerei de culcare, uşor tremurând. Se întinse pe o «dormitoare», în faţa sobei care duduiă de foc, se cuibări bine, zâmbitoare, şi rămase cu ochii ţintă la un portret al ei, aproape în mărime naturală, făcut în timpul dintre logodnă şi nuntă...

Ea îl dăruise lui Alin, cu câteva zile înainte de cununie, înrămat gata, şi înlăuntru, cu o ghirlandă de flori «presate» orânduită cu mâna ei.

Ce chip dulce şi cuminte de fată! Şi cum se schimbase!

Deosebirea i-o arătă oglinda din faţă, în care se răsfrângeà în întregime.

Erà mai frumoasă, da, însă nu mai aveà acea linişte feciorească, «acel nuştiu ce» care păreà că vădeşte bună şi serioasă creştere...

Işi înăbuşì un oftat uşor...

— Ah! dacă mama nu s'ar fi depărtat cu totul de mine, poate că... S'a remăritat însă şi m'a uitat cu totul...

— A! dar nu! îşi zise aproape tare, ridicân-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

du-se într'o rână... Iubirea pentru Alin nu mi-ar fi putut-o reține nici dânsa.

In adevăr muma ei, atât așteptase, să'și mărite cât mai curând fata, să'i dea zestre averea rămasă de la tatăl său iar ea că se căsătorească cu omul cu care, ridicat de ea, de jos, trăia în taină. După ducerea Dorinei la casa ei, d-na Filodorian, împlini și ea repede formalitățile, fără zgomot, și apoi plecă să locuiască în Constantinopol, de unde i se trăgea neamul, cu noul ei bărbat, rămânând să primiască câștiurile moșiilor, ca proprietară... binecuvântată. De fiică-sa nu se mai interesa, dată cu totul patimei sale pentru omul care-i dăduse deja doi copii, crescuți câtva timp departe de ea.

De altfel, prea multă dragoste nu fusese nici odată între ea, ca mamă, și Dorina, dar, ori cum, fata ținuse la dânsa.

De la așezarea ei în oraș străin, nu-i scrisese de fel, și Dorina cam căutase s'o uite.

Amintindu-și de acestea, se ridică de tot și începù să se plimbe, întrucâtva agitată... Nu știu ce să zic, se gândì... N'am ce-i imputà lui Alin... și totuși... p'arcă... e și el cauza că nu l'am mai iubit... De ce? Ridică din umeri, și, nervoasă, se apropiă de fereastră și privì în depărtările albe, încremenite de ger, pe care alergau strălucири ce se perdeau ca să se iviască iarăși...

Văzù lacul, înghețat, scânteietor ca o oglindă, în bătaea soarelui ce se plecà spre apus, pe de margini cu ramă albă, prin care, ici colo, răzbià câte-o tufă puțin înnaltă, ca un fel de ornamentație.

Mai încolo dădù cu ochii de locul bălciului.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Baracele se goliseră ; căruţele, cu coviltirul lor acoperit de neauă, păreau gata de plecare. Bivolițele şi caii mâncau fiie-care în preajma căruței lor. Ţiganii, grupuri ca şi animalele, păreau că le supraveghează...

In acea împrăştiere de raze, priveliştea şatrei nu eră lipsită de pitoresc.

Pe Dorina o interesă par'că, fiindcă stătù multişor să o privească şi contemplarea aceasta o depărtă de la gândurile ce o enervaseră.

De odată tresări...

Privirea i se aţintì spre un călăreţ... Venià dinspre pădure şi treceà, către Lespezeni, lăsând drumul spre sat.

— *El* să fie? *El*, de sigur. De unde va fi venind ? îşi zise. Cum de nu-i dă prin gând să se abată încoace? Ah! ce plăcere mi-ar face!.. L'aş opri să steà cu mine la masă... şi să rămâe... Ori, mai degrabă aş plecà de-acuma chiar, cu el...

Şi, plină de neastâmpăr, aşteptă să vadă: nu'şi va schimba direcţiunea, de la răspântie ?

Dar călăreţul trecù de răspântie, fără măcar să arunce vreo privire în spre casa unde erà aşteptat cu nerăbdare.

Când auzì o bătae în uşă, tresări tare şi privì încruntată. Cine puteà fi?

— Intră! poruncì cu asprime.

Mişu se ivì, respectuos.

— Cuconiţă, îmi permit să vă întreb cari sunt poruncile d-v pentru mâine, căci mai spre seară, până târziu peste noapte, am să fiu prins la cumetrie, ştiţi...

— A! da, ştiu. Pentru mâine, urmă ea după

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr/1901-1932

câteva clipe de gândire, să am cupeul gata, căci am să fac o plimbare... de dimineață, așa, pe la vreo zece. Pentru după amează, vom vedeà mâine...

— Să nu vă fie nici o teamă, cuconiță, căci pe la noi nu se întâmplă nimica rău...

Ea, zâmbi:

— A! vedeți-vă de cumetrie, Mișule... De ce să-mi fie teamă?

— Ori cum, eu voiu încuià poarta cea mare...

— Cum vrei, cum vrei, răspunse cu indiferență, cu toate că feciorul poate face lucrul acesta...

— Cum voiți, cuconiță, răspunse Mișu, înțelegându-i intențiunea, în care scop, și pipăise tărâmul. Își așteaptă amantul... Și cu toate acestea cucoana mare îmi spusese altfel lucrul, își zise în gând.

— Acuma, la cine e cheea? întrebă Dorina.

— In poartă, pe dinăuntru.

— Bine, voiu aveà eu grija.

— Sărut mâna, cuconiță, și, noapte bună... sfârși el, ușor ironic, și ieși.

După ce așteptă câteva momente, sună: feciorul, un sătean tânăr, curat îmbrăcat, se ivì apoi, necutezând par'că să se uite la ea.

— Ascultă, Gheorghe, după masă să încui poarta mare și să'mi aduci cheia.

— Bine cuconiță...

— Dar voi pe unde eșiți ca să vă duceți dincolo?

— Apoi, sărut mâna, pe portița din zid, de lângă bucătărie...

— Așa? bine. Și luați cheea cu voi?

— Da, sărut mâna.

— Uite ce: fiindcă e cumetrie, dincolo, să vă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr 1901 1932

duceți cu toții. Să luați și pe Mariţa mea, căci nu o să am nevoie de ea... Doresc să petreceți cu toții.

— Sărut mâna cuconiță... ne-om duce toți.

— Când va fi masa gata, să'mi spui. Aș voi să cinez mai devreme, ca să nu vă stânjinesc de la chef, zise ea, râzând.

— Bunătatea dumitale cuconiță.

— Poți să te duci...

Greu trecù timpul până la aprinsul lumănărilor, și mai greu până după cină, de care abia se atinse.

In fine, venì feciorul de-i aduse checa și-i cerù. voe să ia pe Mariţa și să plece.

— Că Mariţa a îngrijit de toate cuconiță, termină Gherghe.

— Bine, plecați... Și când vă veți întoarce, s'o faceți fără zgomot.

— Apoi că numai Mariţa se întoarce, că numai ea doarme în casă aci...

— Bine. Petrecere bună...

— Sărut mâna cuconiță.

Aproape emoționată, aștepta, în picioare, în mijlocul odăei. Auzì zgomot de pași, jos, în partea de dinapoi a casei, deschizături și închizături de uși, glasuri vesele, scârțâitul unei portițe... și apoi tăcere...

— In sfârșit! își zise, respirând...

Apoi cu grabă, cu puțină enervare, se coborî, trecù în cămară, luă câte ceva de ale gustării, o sticlă cu șampanie și alta cu vin roșu vechiu, le cără în sala de mâncare, unde mai puse lemne în sobă, așeză masa, cu două tacâmuri, rânduì ale mâncării și se urcă sus, lăsând jos lumină.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

In salonașul ei orândui toate trebuincioasele pentru ceaiu, cu o plăcere mare, cum nu mai avusese, și apoi își începù o gătează de seară, plină de îngrijire, potrivită pentru primirea intimă ce o dorià cu aprindere.

Acum, minutele treceau și mai greu, iar ochii nu și-i luà de la ceasornicul din părete.

De-odată își aduse aminte de poartă și de chee...

— Doamne, vezi ce uitaiu?

Repede își puse pe umeri un «rond» îmblănit și se coborî...

In graba ei însă lăsase cheea... Începù a râde, copilărește, și se întoarse, ca să se coboare din nou. Ea uitase că Ghelican aveà la el cheea de la poarta cea mică din zid.

In prag o izbì aerul foarte geros și se înfiorà de frig, strângându-și bine «rondul» în jurul corpului.

Erà întuneric, dar sus stelele sclipiau puternic...

Pe copaci gerul începuse a toarce din caerul iernei chiciură sură.

Tipa-tipa, cu ferirea doar să nu alunece, ajunse la poartă, o descuià și luă cheea la sine.

Când să se întoarcă, auzì însă scârțiind neaua pe una din aleele lăturalnice din fundul grădinei, și se oprì locului încremenită; acum îi fù chiar frică. Cine puteà fi?

Pașii urmau să se apropie, în destul de repede; ea nu se puteà mișcà.

In fine, i se ivì în întunericul mai puțin des, cu care își deprinsese ochii, un om... și inima-i bătù. Erà el... el desigur...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/indri1901-1932

Şi, fără să se mai chibzuiască, dădù fuga spre cel ce apucă în spre casă...

Acesta se oprì, nedumerit şi întrucâtva cu teamă, instinctiv.

— A! tu eşti, Alexandre!...

— Tu, Dorino? tu, pe-afară?

— Descuiasem poarta mare...

— Ai uitat că eu intru pe dincolo? Dar, hai repede înlăuntru să nu răceşti, şi o cuprinse de talie...

In mulţumirea lor, uitară uşa dela intrare, descuiată, şi se urcară, ea, tremurând puţin, înfrigurată, tremurând şi de enervarea bucuriei.

— Cât te aşteptam de mult... îi şopti privindu-l peste umăr cu drag.

— Şi eu cu ce neastâmpăr am plecat d'acasă... pe jos... Mi se părea că nu mai ajung...

Intrară şi ea îşi lepădă rondul, ivindu-i-se în toată drăgălăşia gătelei.

— Ah! ce frumoasă eşti, Dorino!

— Da? îţi plac?

Şi-i întinse braţele... Se cuprinseră şi câteva clipe stătură înlănţuiţi... gură în gură.

— Când ai venit? îl întrebă...

— Azi dimineaţă. A trebuit să văd câţiva prieteni ca să le vestesc lipsa mea din ţară pentru mult timp şi apoi să'mi depuiu averea la Depuneri şi să iau un cec pentru streinătate.

— N'ai trecut tu azi, călare, dinspre pădure?

— M'ai văzut? de unde?

— De coleà, de la fereastră... şi ridică perdeaua.

Ii atraseră luarea aminte focurile de pe locul bâlciului.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ia te uită, Alexandre, ce privelişte ciudată...

— Da... în şatra ţigănească... zise el şi se alipì de dânsa.

Aşa rămaseră mai multe clipe, privind focurile, înaintea cărora se profilau chipurile ţiganilor, ca într'o aureolă roşiatecă.

— Vino să şedem, Alexandre... vino să te văd lângă mine, să simt fericirea acestor ore premergătoare libertăţii...

Şezură aproape, aproape de tot...

— In adevăr că libertatea noastră începe de acum. Când m'ai văzut trecând, mă întorceam dela staţiune unde am lăsat cuferele, trei la număr... Firește: călătorie lungă... şi o sărută... Rămâne acuma, dragă Dorino, ca mâine să vesteşti celor d'aci că te întorci la Bucureşti şi să pleci cu lucrurile tale, la ora trenului. Apoi... sborul departe, departe.

Ea bătù din palme.

— Ah! par'că nu-mi vine a crede Alexandre... Şi-l strânse în braţe.

— Fericirea are bunul acesta că ne apare ca neîmplinită tocmai când nimic n'o mai opreşte în calea spre noi... Şi încotro vrei, Dorinel, să ne îndreptăm paşii?

— Ah! încotro vrei tu... Pentru mine nu-i preferinţa locului când te am pe tine... Ba nu, — adaose repede, — şi un nor îi trecù în privire: să nu ne ducem pe unde am fost... *cu el*...

Aceasta fu singura amintire de Alin.

— In Egipt, Dorino... Acolo-i vară, — acolo-i pitorescul în toată varietatea lui armonioasă...

— Acolo să ne ducem...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

După miezul nopţei, afară de lumina dela scara cea mare, uitată nestinsă, şi de jos din sala de mâncare, nu mai erà nicăeri aprins...

Din camera amanţilor să auziau râsete înnăbuşite, şoapte nervoase, cărora le urmau răstimpuri de tăcere.

Până la ei nu ajungeau sunetele tarafului de lăutari din curtea de dincolo ; nici nu pătrunsese încă un ciudat miros de ars şi uşoara răsfirare de fum ce începeà să se simtă în sala cea mare a intrării.

Erà apoi, în podul casei par'că, un fel de fâşâit înnăbuşit şi ca un uşor răsunet de trosnituri...

Cât va fi trecut,—poate nu prea mult timp,— Alexandru zise însă Dorinei:

— Nu-ţi pare că se simte fum şi că miroase puţin a ars ?

— Se vede că am pus prea multe lemne în sobă... şi toate sobele casei sunt vechi...

Apoi, şoaptele şi râsetele reîncepură.

In sală fumul începù a se răspândi mai tare ceva.

Atunci, uşa intrării se deschise şi chipuri sinistre se ivirà.

— Unde-a fi baba ? zise încet bulibaşa, care se deosebià prin înfăţişarea fioroasă ce luase.

— Casandra ne-a spus că, la stânga, jos... care ar venì colea, şoptì unul.

Sgondea se apropiă şi deschise uşa. In odae erà întuneric, dar la lumina beculuì din sală, o văzură că erà goală.

— A fi sus undeva, şoptì Sgondea. Hai, măi... Tu, Bordeo, rămâi de pază.

Şi începură să urce, şapte inşi; al optulea se oprì în dreptul uşei rămasă deschisă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Alexandru, cel întâi, auzì sgomot de paşi, şi se ridică.

— Vine cineva, mi se pare... şoptì el.

— Cine să vie? răspunse Dorina, nu fără un fior.

— Te rog, ascultă...

In acest timp fumul se făceà mai simţit: uşa, deschisă, stabilià curent par'că cu o parte a casei de unde pornià acel fum.

Ţiganii nu luau seama; ajunseseră în capul scării, păşind încet, cu oarecare pază, din sfieală. Treptele însă trosniră.

Alexandru sări din pat.

— Ţi spun că se urcă cineva... Şi mai ascultă. Dorina se ghemui, de frică.

Ţiganii se oprirà... aşteptând par'că ivirea bătrânei. Răsuflarea le erà greoae; emoţiunea nu le puteà lipsi, în faţa necunoscutului.

— Haide dracului, colea, zise bulibaşa, de odată, cu răstirea nerăbdării.

Glasul lui răsună grozav, în tăcerea cuprinsului care părea pustiu.

Atunci Alexandru, îngălbenindu-se, şoptì: sunt hoţi... De sigur ţiganii şatrei...

Ea dădù un ţipăt, înnăbuşit întru câtva şi se ridică plină de spaimă.

— N'ai o armă pe aci? Al stai; nu te teme. Şi cu mână tremurătoare, începù repede a scormonì în haine.

Ţiganii auzind acele şoapte, îşi îndreptară ochii la uşa încăperei de unde ele veniau.

— Acolo-i «baba»... A fi adormit, şi bâjbâe acuma, că s'a trezit... zise bulibaşa. Haĭ, băeţi!...

Atunci în mai puţine clipe de cât se poate scrì, se petrecù întreagă grozăvie:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

Câte şapte erau la uşă; gata să deschidă. Alexandru se ivì... Ei se dădură c'un pas înapoi, în prima clipă, întrucât nu se aşteptau să fie alt cineva în casă.

Alexandru, când dădù cu ochii de ceata sinistră, trase... Unul din ţigani căzù...,

Dorina, c'un ţipăt, fugi în camera alăturată şi se ascunse, prăpădită de spaimă, între un dulap de haine şi părete, făcându-se acolo ghem.

Ţiganii şi năvăliră, iar Sgondea, c'un cuţit lat şi destul de lung, tras dela brâu, — în timp ce Alexandru trăgeă alt foc,—tăbără asupra lui şi-i împlântă cuţitul în beregată: el, căzù trăsnit, într'un lac de sânge ce-i ţâşnì din rană.

Alt ţigan căzuse, nemerit de glonţ şi se văetă...

Ceilalalţi, în faţa unei asemenea întâmplări, la cari nici visaseră, — stătură câteva clipe înmărmuriţi...

Trosnituri ciudate se auziau acuma, în pod, foarte deosebit, iar în sala mare fumul începuse a se împrăştià mai gros.

— Ce fù asta? zise bulibaşa....

— Ce să fie... Eaca, ce vezi... zise unul...

Cei doi ţigani, încă se mai svârcoliau.

— Hai, mo! se rostì Sgondea... de-odată... Ce-a fost a fost!...

— Dar unde-i baba?... întrebă unu.

— Pa'c'a fugit colo... cineva... răspunse altul...

— Hai acolo... că acolo a fi ce-a fi...

Impinseră uşa şi o trântiră de părete...

La lumina ce venià de dincoace, văzuseră, în acea odae întunecoasă, vr'o trei dulapuri şi înnaintea lor un cufăr mare şi două geamantane.

— Ia lumânarea aea de colo, mă Garoiule, po-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

runcì bulibaşa... şi aprinde-o, că nu-ş ce soiu de lumină e colo în părete...

Garoiu găsì chibrituri şi o aprinse, apoi, trecù înaintea bulibaşei ; iar toţi, după el.

— Hai, spargeţi dulapuri, ladă, astea mai mici, haide... poruncì Sgondea...

In acel moment, Dorina, pierzându-şi de spaimă, cunoştinţa, căzù jos, iar ţiganii o putură vedeà...

— Uite-o, mo !... strigară vr'o doi, trei şi se apropiară :

— Nu-i baba mo... E tânără mo ! Bulibaşa se uità crunt la acel corp numai în cămaşă, aproape gol, la acel chip, aproape vânăt, cu faţa în sus pe claea de păr negru despletit.

Apoi, o apucă şi o sguduì... Ea scoase un geamăt...

— Dă-i una, Sgondeo, ce mai aştepţi ? Vrei să prindă glas şi să ţipe ? rostì un ţigan.

Sgondea rânjì, şi-o apropià de piept şi, ca la un puiu de găină, ţinând-o de păr, îi trunchià aproape de tot capul, cu acelaş cuţit cu care ucisese pe Alexandru, — apoi îi dădù drumul şi-o împinse cu piciorul.

De-acì, pe când locul se umpleà de sângele victimei, pe când fumul începeà să ajungă şi acì, iar în pod să dudue a foc înteţit, — ţiganii sfărâmară uşile dulapurilor şi făcură să sară capacul cufărului.

Dădură în acesta peste giuvaericale, ba încă şi peste un portofel mărice, cu bani ; făcură legături cu rufăria şi cu rochiile ce găsiră în dulapuri şi luând cufărul şi geamantanele cu totul, eşiră în sala plină acum cu fum gros.

Acest lucru îi mirà.

Muzeul Digital al Romanului Românesc 328
revistatransilvania.ro/mdrr/1901-1932

— Mo, par'că arde casa, mo !... zise Sgondea...

— Ardă... Hai mai iute... zise altul.

— Hai...

Şi, repede, coborâră, fără să arunce o privire măcar celor două trupuri ale tovarăşilor lor, care, nu se mai mişcau.

Când ajunseseră la uşă, lumina electrică se stinse, din casă şi din ferestrele din dreptul faţadei casei.

Ţiganul, care fusese lăsat de pază, se află la colţul clădirii, dinspre bucătării, şi se uită în sus.

Cum îi văzù, veni repede spre ei.

— Arde casa... mo... şoptì el.,. s'a aprins un colţ de acoperemânt...

— Fuga, mo ! porunci bulibaşa, ca să nu deà careva peste noi...

Şi, ducând cufărul, geamantanele şi legăturile, se înfundară pe aleea mare a parcului şi eşiră pe unde intraseră, pe portiţa cea mică de fier din zidul încunjurător, luând cu ei cheia.

Apucară pe de marginea satului, nesupăraţi de cineva, lătraţi doar de câni ce simţiseră paşi străini.

Căruţele îi aşteptau din jos de sat... De-acolo se vedeau luminile dela staţiune.,. şi sclipirea focului ce începeà să se întindă pe acoperemânt.

Casandra alergă înaintea lui Sgondea...

— Ei, ce aţi adus... şoptì ea...

— Taci şi hai... că-i rău de noi... răspunse el, posomorât, ursuz.

Aşezară lucrurile în căruţa bulibaşei şi, după puţin, şatra se pierdù în întunericul câmpiei, din ce în ce cu mai repede mers.

Vântul ce începuse de vr'un pătrar de oră fă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cuse să izbucniască focul cu putere și să se întindă cu repeziciune.

Podul erà plin cu obiecte vechi, cu mobile vechi învălite cu pae, păstrate mai mult din cauza bunătății lemnului. Acestea hrăniră focul.

Toată casa erà numai flacări acuma, și gros vârtej de fum se ridică de pe acoperemânt.

Peste puțin se aprinse și cerdacul.

Cel dintâi, mecanicul dela moară zări focul. De și Duminică, îi veniseră câțiva săteni la măcinat: aceștia, înlăuntrul morii, se încălziau și povesteau; ucenicii lui trebăluiau la cele trei pietre; el după puțină aținire, ieșise, cu luleaua între dinți, să mai deà o raită pe afară...

— Der Teufel... ce este acolo?

Chemă pe țărani și pe ucenici și le arătă:..

— E foc... Arde casa boerească...

— Fuga la administrator, zise neamțul, băeților...

Să fi fost ca la două ceasuri până la ziuă.

In curtea cealaltă petrecerea ajunsese beție. Nu se mai cunoșteau unii cu alții și totuși beau de stingeau, în neștire. Până și femeile nu mai știau ce fac.

Când i se aduse lui Mișu vestea, focul erà în toată furia lui, cuprinsese tot catul de sus, iar cerdacul erà ca un brâu de flacări în jurul casei.

De bine, de rău, li se mai risipì fumul beției și toți porniră, împleticindu-se, unii căzând și ridicându-se cu greu.

In acest timp și în sat se dăduse strigătul de deșteptare, în timp ce la biserică vr'un sătean, desigur, începuse să tragă clopotele.

Lui Mișu, în fața îngrozitoarei priveliști, îi pierì graiul.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

In mintea, deşi încă învăluită, îşi dădeà seama de toată nenorocirea: cuconiţa pierise desigur în flacări.

Sătenii începură a curge din toate părţile satului, dar, înnaintea grozăviei, se apropiau înlemniţi: trosniturile, limbile de foc, coloanele de fum erau pretutindeni. Scara cea mare erà numai flăcări; prin ferestrele, ale căror geamuri plesniseră, eşiaù flăcări...

Deodată un strigăt de spaimă ieşì din pieptul tuturora: acoperemântul se prăbuşià, bălbătăi se ridicară, scântei ţâşniră şi se împrăştiară...

Mişu, atunci, în faţa neputinţii de a se încercà stingerea, leşină şi trebuiră să-l ducă pe braţe în cealaltă curte.

Vântul băteà în partea aceasteea, scântei şi bucăţi de scânduri aprinse sburau într'acolo. Parte dintre săteni începuseră a udà magaziile, ca să nu ià foc şi a păzì şirile de fân.

Odată cu venirea zilei se prăbuşiră şi tavanurile catului de jos, iar focul găsì altă hrană în obiectele din încăperile acestuia.

Se vestise subprefectura: în curând sosiră subprefectul şi jandarmi. Satele din apropiere alergară şi ele.

Focul urmà... Se mai auzià prăbuşiri, după care limbi de flacări prindeau a şerpuì. Fumul se ridicà de aici mai gros, de dincoace mai subţire, colo, tremurà numai ca un abur, în zarea luminii soarelui răsărind.

Mişu, galben-vânăt la faţă, prăpădit de obidă şi de mustrare de cuget, se ivì înaintea subprefectului.

— Vai, domnule, începù el, plângând, ce ne-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/md=1901-1932

norocire! Biata cuconiță! Și nimeni să-i deà mână de ajutor!

Povestì ce se întâmplase cu toate slugile Curții, cu vinovata lui lipsă de grijă și începù a se bate cu pumnii în cap.

— Doamne, ce-o să zică cucoana mare! ce-o să zică domnul Alin!

— Nimeni n'a putut vedeà când s'a iscat focul? întrebă subprefectul.

— Nimeni! nimeni! par'că a fost ceva ursit... Când mi s'a dat de știre, erà prea târziu!... erà numai jar toată casa!

— Dar din ce cauză să fi luat foc?

— Cine poate știi... Pe la cinci, seara, am fost pe la cuconița, și nimic nu dà de bănuit. Pe la 7 s'a dus feciorul de i-a dat cheia dela poarta cea mare, apoi a venit el și cu femeea cuconiței la cumetrie. Dacă ar fi fost ceva, ar fi prins de veste. După spusa mecanicului, dela pod a luat foc casa...

— Dar cum? De când? Ciudat! zise subprefectul...

— Trebue să fi mocnit mult timp focul în pod dacă s'a revărsat cu furie deodată... Dar cuconița sărmana, cum de n'a simțit la vreme! se văetà Mișu.

— Va fi amețit-o, va fi înăbușit-o fumul... Sărmana. Ați telegrafiat la Bucureşti, familiei?

— Nu, numai la Târgoviște, autorităților, a telegrafiat primarul.

Subprefectul se apropià de ușă: în fund, scara fumegà; dincolo, de ea, cum erà prăbușită, se vedeà ca un cuptor cu jar și locul dogorià.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/morri1901-1932

— Un lucru, domnule Mișu, zise el: ușa a ars aproape toată.

Dar bagi de seamă că a fost deschisă înlăuntri...

— Cu adevărat... In uluirea mea din întâele momente, nu mi-am dat seama. De ce oare a fost deschisă?

Chemă pe fecior, abia desmeticit, și el îi spuse că ușa a lăsat-o încuiată și că a eșit pe dindos.

— S'o fi deschis cuconița și să fi căzut aci... zise Mișu...

Se apropiă, se plecă, dar nu putu să vadă nimic, mai ales când prăbușituri de lemne arse și de moloz, acoperiau locul.

— Vom vedeà mai apoi cum și ce fel a fost, zise subprefectul.

Pentru acuma cred că ar fi bine să începem a împrăștià apă, ca să stingem focarele. Nu aveți undeva vreo pompă?

— Ba da, domnule subprefect, avem una, nu tocmai mare, la moară... Să dau poruncă s'o aducă.

— Ați avut una, mare, mică, cum erà, și n'ați făcut uz de ea? Ce Dumnezeu.

— Grozava priveliște ne-a paralizat voința, ne-a luat mintea... Dar ia să începem, băeți! se adresă sătenilor.

Mișcare mare se făcu: toți alergară pe acasă să ià donițe, hârdae, scări, ce se pricepură și ei. Alții, se duseră după tulumbă...

Timpul mergea spre moină; soarele erà destul de cald, neaua se simțià moale puțin sub picioare. Pași mai grei, lăsau urme.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Pe la orele două veni Nicu Stroiu, procurorul, cu un grefier și cu directorul Prefecturii.

Venià ca magistrat, dar venià și ca amic, impresionat dureros de pierirea frumoasei soții a amicului lui...

La ora aceea focarele se mai stinseseră. Fum ieșià numai din două, trei locuri... Erà teamă însă să nu fi pătruns cumva focul în pivnița cea mare unde se aflau mari cătățimi de spirt și de țuică veche, mai ales de spirt, din care se făceà basamacul pentru muncitori, în timpul verii.

Când se deschise pivnița, se văzù fum înlăuntru... Câțiva săteni mai curagioși se coborâră și stătură destul de multișor. Dar nu găsiră nimic primejdios: zidul și bolțile erau prea groase, iar podeala casei se vedeà în mici ochiuri patrate.., arsă, însă rămasă pe loc. Apa pătrunsese pe acolo în pivniță și fumul provenise din stingerea acelor ochiuri de lemn.

La vederea lui Nicu Stroiu, Mișu izbucnì în plâns cu hohot...

— Ce nenorocire domnule Nicu... ce nenorocire... Biată cuconița...

— Nășica știe? 'i-ați dat de veste? întrebă el, dominându-și emoțiunea.

— Încă nu, domnule Nicu... Pentru aflat așa nenorocire, e totdeauna vreme.

— Să-i telegrafiez eu...

Și trase cu creionul pe o foae de hârtie dintr'un carnet :

«A ars casa. Sunt la fața locului. Nenorocire. Dorina pierit în flăcări».

Stroiu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Și o trimise pe un sătean, călare, la stațiunea de drum de fier.

— Acum, începù el, ià să vedem cum a început focul... Să mergem dincolo, unde 'ți-ai cancelaria, Mișule.

Acolo, Stroiu dădù peste vaetul și bocitul oamenilor de curte și a servitorilor, cari, nu mai știau unde li-i capul.

Grefierul consemnă depozițiunile lui Mișu, a mecanicului, care, văzuse întâi focul, și cari, nu aveau multă însemnătate. Cauza focului rămânea mister.

— Ia să vie femeea de casă, Marița, ordonă Stroiu.

Aceasta veni, tremurând, plină de lacrimi.

— Mă rog, Mariło, ià spune, nu ai făcut prea mult foc în sobe?

— Nu, boerule... De cu ziuă fusesc foc în odăile cucoanei mari, dar după ce a plecat cucoana mare, focul s'a stins. La cuconița Dorina,— și lacrimile o podidiră iar, de jale,—am făcut ca de obiceiu... Pe urmă sobele, de vechi, vechi, dar erau bune și coșurile, toate, măturate... Când am plecat, eu și Gheorghe, fiindcă cuconița ne dăduse voe să ne ducem și noi la cumetrie, erà bună pace... Nici semn de ce'erà să se întâmple...

Și se puse pe plâns, înțânând cu înghițuri: săraca cuconiță! ce bună erà!..

Stroiu abia își stăpâni lacrimile: se gândi la Alin, la durerea lui... să gândià la buna lui naşă... la jalea ei.

— După cele spuse de mecanic, focul a început de la pod... Cum dai cu gândul, domnule Mișu?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— De! domnule procuror, nu știu ce să răspund. Singura bănuială poate fi numai vre un coș... Prea aproape de vr'o grindă și înfierbântat prea tare, a putut să aprindă grinda, iar focul să mocniască câteva ceasuri până să izbucniască.

Podul era plin de lucruri vechi, din mobilă bătrânească de pe vremuri, învălită cu pae... De câte ori am zis cucoanei Ana să le coborâm de acolo, că vezi dumneata, parc'ă 'mi era mie teamă de vr'o întâmplare... Pe primăvară tocmai era să le vie însă rândul, fiindcă se hotărâse prefacerea casei... Și casa a luat focul înainte... și cu ce pierdere!..

— Domn judecător, își făcù loc un neamț lung și slab, și rostì, scoțându'și luleaua dintre dinți și șapca cu urechi, de 'pe cap, — eu sunt mașinister la mora... și «regulamentez» și lumina electric... Eu tem la mine se nu fi .. «circuitum electric»... cum se zice...

Procurorul privì lung la neamț.

— Dar circuitul acesta, domnule, din ce cauză poate proveni? întrebă. Neamțul își scărpină vârful nasului, cam roșu, poate din pricina cinstitului obiceiu de-a bea prea mult, și se cam codì...

— Curent nu era prea tare... fiindche nu trebuià mare lumină... pentru casă...

— Aceasta înseamnă, domnule, zise procurorul cu oare care asprime, că poate l'ai dat cam tare... Aud?

— «Nein... nein»... Nici la mora nu era trebuinț de multă lumina, ca la zi de duminic... Mora n'ai umplat la eà de chit după mez de nopte...

— Cu toate acestea... sunt numai aceste două

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/morr1901-1932

cauze: vreun coș, ori circuitul dumitale... Altfel nu erà cu putință incendiul, zise procurorul. Vom mai vorbì amândoi, domnule, căci am să viu la moară să te rog să'mi dai explicațiuni...

— Poftiți... poftiți... sînd la ordin...

Își puse luleaua între dinți, șapca pe cap...

— Pot la mine se plec?

— Da...

Procurorul rămase cu convingerea că mai degrabă «circuitul electric» puteà fi cauza focului...

— Până nu se va potolì bine focul, nu va fi cu putință să începem a căutà printre dărâmături corpul nenorocitei doamne... zise el...

— Până mâine, poftiți, vă rog, cu toții la mine acasă, zise Mișu...

— Eu nu am nici un rol, rostì sub-prefectul. Mă întorc.

— Te voi însoți, zise directorul Prefecturii. D-l Prefect dorește să-i duc astăseară chiar informațiuni...

Totuși, se abătură pe la Mișu, unde se odihniră puțin, până li se pregătì trăsura.

In preajma casei arse rămaseră de pază doi jandarmi.

Sătenii încă mai stătură câtva timp să priviască jalnica ruină și să vorbiască de cuconița și de inima rea a cucoanei mari și a d-lui Alin.

Sub seară se arătă boer Dimache dela Lespezeni, privì casa, clătină din cap, își făcù cruce, și pornì, cu capul între umeri, la casa lui Mișu.

Vestea nenorocirei îl putuse urnì din cuib...

După ce dase moșia, plecase la ginere-său, dar nu putuse să steà mult, căci îl apucase repede dorul de locul unde stătuse o vieață.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ghelican îi erà pe plac, cu glumele şi cu firea lui fanfaroană, şi apoi, el îi îngăduià şederea în vechea căsuţă de alături cu casa proprietăţii.

Mai apoi, Ghelican îi lăsă lui cârmuirea moşiei, şi astfel bătrânul, urmà să se considere proprietar, să aibă iluziunea că plugărià tot el...

In ajun tânărul plecase, şi nu se mai întorsese... Erà încă un motiv să iasă din cuib şi să-şi spue cuiva grija...

Boer Dimache erà scund, aproape spân, voinic încă, la şaptezeci şi cinci de ani ai lui; eften la vorbă lungă pe cât de avar la cheltueli şi la ori ce dărnicie. Purtà păr pletos, mai nici odată îngrijit; iarna şi vara, căciulă, haine groase şi cizme, cu deosebire că vara aveà pantalonii peste cizme şi iarna cizmele peste pantaloni. La vechimea îmbrăcămintei lui nu luà seama.

In ochii lui erà încă vioiciunea isteţimei, din care nu lipsià oarecare vicleşug.

— Bună seara, boeri, se adresă lui Mişu şi apoi lui Stroiu, punându-şi mâinile de-oparte şi de alta a ochilor, ca pentru a vedeà mai bine. Pe boeru nu-l cunosc.

— Nici nu aveţi de unde, domnule... îi răspunse Stroiu, înclinându-i-se.

— Boeru e fostul proprietar al Lespezenilor vânduţi d-lui Ghelican.

— Ei, că venì vorba de Alecu Ghelican, zise bătrânul şezând şi gemând... Nu ştii ceva de el, logofete Mişule? A plecat eri... şi nu s'a mai întors...

Mişu tresărì... Un gând ciudat îi venì la moment.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

Procurorul văzù acea tresărire şi cătă pe furiş, lung, la Mişu.

— Nu l'am văzut ieri, boer Dimache. Drept e, nici nu ştiam că se află la Lespezeni.

— A venit ieri dimineaţă, adică înainte de prânz... A gustat ceva, la mine, căci nu avea nimic pregătit şi doar atâta mi-a spus că pleacă în străinătate... A ieşit călare şi s'a întors pe la apus. Am cinat la olaltă, — că acuma pusese să gătiască la el, — şi eram cam aţipit când a venit de mi-a spus că a doua zi pleacă... dar că o să ne mai vedem... Ne-am despărţit şi după vr'un ceas, — aşa o fi fost, — am auzit câinii că latră... Am ieşit în uşă: el erà... Se ducea... unde? nu ştiu... Azi dimineaţă am întrebat pe femee, de el... Mi-a răspuns că domnu nu se întorsese... Să fi pornit de aseară, nu aveà cum, că prea înserat nu trece nici un tren... Şi mi-e în grijă...

Stroiu observà în timpul acesta cum pe chipul lui Mişu rătăcià oarecare turburare şi că par'că işi stăpânià nu ştiu ce emoţiune.

Deprins a citi pe chipurile omeneşti cu pătrunderea lui, se întrebà ce legătură puteà fi între acea stare sufletească a administratorului Stoeneştilor şi povestirea bătrânului despre Ghelican.

Pe acesta îl cunoscuse la sărbătoarea familiei Zotescu, din luna, August, şi nu-i făcuse tocmai bună impresiune, lucru simţit şi la Ana faţă cu omul acela.

Nu ştiuse însă până acum că erà proprietar pe aci.

— Nu trebue să fii îngrijit, boer Dimache, răspunse Mişu, cu oarecare siguranţă... Domnu Ghelican nu-i copil să se rătăciască.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ei, da... Vezi numai că ați avut pe aci șatra cea țigănească și del.. cu țiganii ăștia lăeți nu știi ce ți se poate întâmplă...

— D'apoi că țiganii au plecat de aseară... răspunse Mișu...

— Și Ghelican tot de-aseară nu s'a mai întors... De! știu eu!.. rostì bătrânul, pe gânduri...

— Ați avut vreo șatră țigănească pe moșie? întrebă Stroiu.

— Aproape în fiecare an ne vine câte una, de iernează pe locul bâlciului... Dar cucoana mare n'a mai vrut să lase iarna asta țigani pe-aproape de casă și aseară șatra a trebuit să plece, cam mânioasă, nu-i vorbă, — dar a plecat...

— E-hei... mie mi-i teamă... Il va fi întâlnit... și... de!... mie mi-i teamă...

— Ne vom încredința, boerule, îi zise Stroiu.

— Mi-ar părea rău... N'aveà copii... cui o să rămâe moșia? Doar s'o răscumpăr... dela Stat... pe mai puțin, negreșit, pe mai puțin...

— Dumneata îl și socoți mort... se încercă să râdă Mișu...

— De! cu țiganii am pățit multe...

— Și trăești, sănătos, voinic... zise Mișu.

Ideea care-i trecuse prin minte, îl făceà să fie preocupat... S'ar fi dat în vileag... rușinea familiei.

— Apoi... o să mai viu mâine... boeri dumneavoastră... Ar trebuì să căutați... să cercetați...

Și bătrânul, după ce le dădù bună-seară, pornì, și pe jos o luă la el acasă, foarte îngândurat: gândul cu țiganii il muncià; dar mai ales putința de-a se vedeà iar cu moșia, de se va fi întâmplat în adevăr moarte de om...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

V.

Ana Zotescu era în prada celei mai vii neliniști, când ajunse în București, în noaptea aceea, pe la orele zece...

Focul... focul va fi izbucnit oare, la timp? era întrebarea ce și-o pusese de câteva ori, în drumul spre casă.

Ea se muncise mult ca să-l îngrădiască, și să-l acopere așa, în cât numai târziu să poată izbucnì... pe timpul năvălirei țiganilor... Voise foc după jaf, ca ființa primejdioasă pentru viața lui Alin, să poată pierì cu siguranță...

Plimbându-se prin camera ei, încă neîncălzită bine, căci nu-și vestise întoarcerea, era într'un neastâmpăr, într'o grijă fără margini...

Teama de a nu i se izbuti planul foarte bine plămădit, o făceà să nu-și găsiască locul...

O dureà capul, ochii îi ardeau și inima-i aveà svâcnituri repezi, aproape dureroase.

Din când în când își aruncà la ceasornic, priviri întrebătoare, apoi cu mintea rămâneà să urmăriască ce puteà fi, în acele momente, acolo, în casa lăsată primejdiei...

Când bătù douăsprezece, un lung fior o cutremură din creștet până în tălpi... și avù viziunea izbucnirei focului la acoperemânt... își puse mâinile pe ochi și le apăsă, cu putere, iar când și le îndepărtă, văzù stele înainte-i, scânteere care-i făcù și mai reală vedenia.

Mintea ei lucrà, — poate prin presimțimântul că opera ei se împlinià — căci văzù par'că năvălirea celor dela șatră și închipuirea î-i înfățișà înfrozitori.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ah! de sigur că e așa, că se întâmplă întocmai, exclamă, cuprinsă de vii fiori de spaimă. Dorino!.. Dorino!...

Și aproape fără cunoștință, șovăi și căzù într'un fotoliu, unde rămase, timp îndelungat, în nemișcare.

Afară începuse vânt puternic și sgomotul tablei de pe acoperemânt, al șueratului prin horn㠄 al duduelii focului în sobă o treziră din amorțire și o făcură să se ridice...

Intâiu la ceasornic privì, nedându-și încă seama bine de starea ei: ceasornicul bătù trei.

De-odată își aduse aminte...

— Ah! s'a sfârșit, de sigur... își zise, și își împreună mâinile, apoi se lasă îngenuchi și înălță ochi înlăcrimați, la icoana de de-asupra patului. Iartă-i păcatul Doamne! Și... iartă-mă... Am făcut crima... pentru liniștea, pentru viața fiului meu!...

Și izbucni în plâns amar care ținù multe momente.

A doua-zi dimineață așteptă cu cea mai chinuitoare nerăbdare vestirea catastrofei.

Agitațiunea ei făcù pe servitori să vorbiască...

— De sigur că cocoana e bolnavă...

— A fi răcit, zise bucătarul, căscând.

Ia du-te, Frusino, de vezi, gătim azi ceva, ori nu gătim?

Servitoarea se supuse.

Ana, când o văzù, tresări: îi aduceà oare vestea?

— Cucoanei nu-i e bine? întrebă Frusina cu grijă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

— Nu știu ce am Frusino. N'am putut dormi toată noaptea... Par'c'aștept o veste rea și nu știu de unde, și nu știu ce veste rea aș puteà să am...

— Ei, lasă, cucoană dragă, nu te mai teme.. Vorba dumitale: ce veste rea să-ți poată veni?.. Bucătarul întreabă... știi... meseria lui...

— A! da... Spune-i că-i dau voe să facă el ce-o vreà... Mă doare capul... Nu 'mi e bine...

Și, în adevăr că, în stare de friguri, o duse până seară, plină și de nedumerire în grozava ei neliniște.

— Nu s'a întâmplat nimic? S'a prins de veste focului, la timp? Va fi izbucnit prea de vreme și țiganii n'au mai avut cum să prade? Ori își vor fi luat seama? Așa dar Dorina va fi scăpat? Și chiar va fi plecat cu mizerabilul ei?..

Cum stà jos, se ridică repede, ca sugrumată: văzù fuga Dorinei... scandalul... teribila durere și rușine a lui Alin, și dădù fuga în sală, apoi afară, să răsufle, să-și vie în fire...

Soarele erà spre apus și însângerà toată grădina și fața din spre curte a casei...

Erà ger puternic; ea abia îl simți...

Dar atunci auzi sunând clopoțelul... și se înfioră; intrà repede înlăuntru și mai odată cu servitoarea ajunse la ușa de serviciu de dindos.

— Ce este? întrebă cu glas sleit...

— O depeșă, cucoană...

— Ad-o repede...

Și, înainte de-a semnà recipisa, o desfăcù, tremurând...

Erà nesațiu în citirea ei, dar și reală impresiune a groazei... Se întâmplase! Erà moartă!..

Acea stare de suflet, în care și mulțumirea, și

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

spaima se întâlniau, ciocnindu-se, o sgudui într'atât că o făcù să deà un țipăt și să nu se mai poată ține pe picioare.

— Cucoană, cucoană mare, ce e pentru Dumnezeu! strigă femeea, prinzând-o în brațele ei...

Ea însă leșinase...

— Sună, postaș, sună, te rog, să mai alerge careva... se rugă femeea.

In curând alergară feciorul, și servitoarea Dorinei...

Câte trei o duseră pe Ana, și o puseră pe pat...

— Alergă Ioane la doftor, porunci femeea...

Și acesta ieșì repede...

Postașul plecă fără să mai aștepte recipisa... cine știe ce veste de nenorocire adusese el!...

Când servitoarea Dorinei cetì telegrama, dădù un țipăt...

— A ars casa dela moșie... și cucuița noastră!..

Se făcù mare turburare în toată casa, pierzându-și toți capul. Și domnul Alin lipsià...

Când se întoarse feciorul, acesta avù ideea să telegrafieze lui Alin la Turnu-Măgurele, și bunul simț să-i spue numai că a ars casa dela Stoenești...

Alin erà încă în ședință, la jurați, — căci procesul unor criminali, foarte încurcat, ținuse mult...

Tocmai se ridicà să treacă în camera de chibzuire, când aprodul îi înmână telegrama venită grabnic.

El nu se îngrijì, intrà în chibzuire, își spuse cuvântul, puse la vot sentința și după ce se pro-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nuntă verdictul şi şedinţa luă capăt, desfăcù telegrama.

«Casa dela moşia Ştoeneşti a ars astă noapte»

Ion»...

Că a putut arde casa dela Stoeneşti, întâmplarea îl surprinse, dar nu-l turbură. De ce telegrama din Bucureşti, şi nu dela Stoeneşti? Mai ales de ce semnat: «Ion» şi nu mumă-sa ori Dorina?

De aci porni neliniştea lui şi hotărârea de-a întrebà telegrafic acasă...

Erà însă mumă-sa în Bucureşti? Se întorsese,— singură ori cu Dorina?

Şi iarăşi: de ce semnase Ion telegrama?

Dacă mamă-sa erà la Stoeneşti, de ce nu-i telegrafiase ea de acolo?

Dacă erà în Bucureşti şi i se telegrafiase vestea, de ce nu semnase ea telegrama? Ce puteà fi? Cui să se adreseze şi unde?

Stătù multe momente pe gânduri până ce juraţii se interesară să vadă ce are?

În fine, plecă şi se duse de a dreptul la telegraf, unde alcătuì o întrebare adresată acasă, în Bucureşti.

«Ce e cu arderea casei? Mama şi Dorina sunt «Bucureşti ori Stoeneşti?»

Şi o trimise cu urgenţă.

La masă, la birt, nu putù mâncà mai nimic. Din ce în ce se simţià mai neliniştit.

La otel, nu aveà astâmpăr şi nu se duse la Preşedintele Tribunalului unde fusese invitat să petreacă seara.

Tocmai pe la miezul nopţii primì răspunsul:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

«Casa a ars întreagă. Nu ai nici o grijă. Plec mâine dimineaţă acolo.—Ana».

— Pleacă mâine dimineaţă? Dar erà vorba să se ducă la moşie cu Dorina! nu mai înţeleg... In fine!

Şi, mai liniştit, la firea lui bună care vedeà toate în bine, se aruncă în braţele somnului, gândindu-se zâmbitor la Dorina lui cea iubită...

— A! cum am s'o cert că nu'mi scrie... Adecă de ce s'aştept dela ea, numai decât? Cum mă voiu deşteptà, mâine, am să-i scriu... Dulce fiinţă! Cât e de frumoasă şi cât e de bună!..

Fără să vreà îi veni în minte crizele prin care ea trecuse în aceşti doi ani din urmă...

— Naturi prea nervoase! îşi zise c'un uşor oftat. Sunt oare, prin ele, vinovate? Moştenire dela părinţi, educaţiune apoi, de copil unic... Dar e suflet bun şi curat... Cât îmi e de dragă! — Şi trimise cu mâna, imaginei ce-aveà înainte, un sărutat plin de drăgălăşie, de pururea înnamorat.

In toată vieaţa lui de tânăr el văzuse numai chipul plin de bunătate şi de expresiunea celei mai depline iubiri, al mumei lui; necazuri nu avusese, deziluziuni, nu. Crescuse sănătos de corp şi de suflet, fericit fără să se închipuiască totuşi că dacă el erà fericit, erà întreaga lume. Erà fericit dar nu egoist. Din prea plinul lui de fericire, fără să ştie altcineva, fără să spună chiar mume-si, împărţise totdeauna, cu aşà delicateţe de procedare, încât să nu răniască pe cei ajutaţi, cu totul în altfel dar decât acei parveniţi, cari, mai degrabă nu te-ar ajutà, decât să nu te facă să le simţi mărinimia şi datoria ta de a le fi recunoscători.

Mumă-sa ştiuse, cu cea mai adâncă pricepere,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

să-l feriască de multele ispite ce ies în calea tinerimii, știuse a-i insufla cel mai curat simțimânt de respect pentru familie și pentru societate. Făcuse din el un adevărat caracter.

Dacă știa dar că sunt nenorociri în lume, le ignorà pentru sine sau ca pricinuite de el.

Așà om, cum erà să iubiască altfel decât cu cea mai deplină încredere în ființa iubită, decât punându-și întreaga lui făptură în această iubire?

De aceea în manifestarea acestui simțimânt absolut, el erà aproape de o egală pornire, s'ar puteà zice cu aceeași pasiune liniștită, sigură, fără enervări bolnăvicioase, fără aprinderi voluptoase care dau bicîueli sângelui și sfârșesc într'un spazm sleitor de puteri.

Și tocmai asemenea sbuciumări sensuale ar fi plăcut desigur capricioasei ființe ce-i erà soție, dovadă că, după primul pas care o făcuse să înțeleagă deosebirea, alergase la alt amant de care se alipise cu totul.

Așà om, chiar în fața unei vești ca aceea de la Stoenești, cum erà să bănuiască o nenorocire? Neliniștea ce simțise fusese de puține momente și acum, în atipirea ce premerge somnului, erà zâmbitor și urmà să se simtă fericitul atâtor ani de zile!

Medicul, chemat, găsise pe Ana în cea mai grozavă criză de nervi, dar, din cauza sănătoasei alcătuiri trupești, o putuse repede întări cu medicamente...

Clemența Bavari, vestită, alergase, adânc impresionată de moartea tragică a Dorinei, dar găsise cuvinte mângâetoare și mai ales asigurarea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

că Alin avea să cunoască și să întâmpine cu adevărat curaj bărbătesc dureroasa întâmplare.

— Ah ! Clemenţo, cum mă tem de mult de inima lui Alin !... îi răspunsese, în adevăr înfiorată de grijă. Cu toate că planul ei isbutise, se temea de durerea fiului ei...

Se mai temea ca nu vre un semn oarecare să descopere trădarea Dorinei și răzbunătoarea-i mână de mamă.

Totuși, înrâurită de încurăjătoarele mângâeri ale amicei sale, se silia să fie tare, să'și păstreze toată prezența de spirit...

Stroiu, ca procuror, cercetă... Ori cât de bun magistrat, dacă va vedea ceva misterios, dacă va ajunge să bănuiască adevărul, era prea intim amic al lui Alin, ca să nu respecte taina.

Îi era dor să plece cât mai curând, cât mai curând, în acea seară chiar, la Stoenești.

Când i se spuse că Ion telegrafiase la Turnu Măgurele, Ana sărise plină de spaimă.

— Ce-ați făcut ! Cine v'a zis ! Ce i-ați telegrafiat ?

Și numai după ce feciorul o încredinţase că vestise lui Alin, numai arderea casei, ea se mai liniștise.

Când primi telegrama lui Alin, era deja gata de plecare și-i răspunse în chip asigurător.

In urma ei, servitorii rămaseră mâhniți. Ori cât de puţin legați de casă, îi impresionase destul de dureros moartea stăpânei lor, tânără, frumoasă și de care nu avuseseră a se plânge.

Femeea Anei rămăsese și ea. Instinctiv, Ana temându-se ca Frusina, întrebată, să nu vorbia-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

scă ceva despre ţiganca de la şatră, — o lăsasc acasă.

Femeea aceasta, zise bucătarului :

— Vezi, biata coană mare ce presimţire aveă de o nenorocire?

Şi servitorii, clătinară din cap, înfiorați.

A doua zi vestea se răspândise în Bucureşti, şi familii în de aproape legătură cu Zoteştii, veniră să depună cărți de vizită de condoleanță...

Topescu, Küntzen, Cucumino alergaseră să vadă pe Ana...

Li spuse că plecase la moşie şi că domnul Alin nu ştiă încă de moartea soţiei lui.

Un ziar de dimineaţă publicase oarecari amănunte trimese dela corespondentul lui din Târgovişte.

Topescu telegrafiă Preşedintelui Tribunalului din Turnu-Măgurele să vegheze ca Zotescu, aflând dureroasa ştire, să nu săptuiască vr'un act de disperare.

Pe de altă parte Cucumino plecă la Turnu-Măgurele însoţit de Petrică Bavari, în seara acelei zile.

Alin urmă să nu ştie încă nimic, deşi în oraş, în anume cercuri, vestea îşi făcuse drum.

Pe de altă parte Topescu luă măsuri pentru trimiterea grabnică a altui membru de la Curte care să înlocuiască pe Zotescu până la terminarea sesiunii.

Kuntzen eşi la sorţi şi se nemeri să plece în aceeaşi seară cu Cucumino şi cu Bavari.

Simpatia şi mila pentru a lui Zotescu erau în toate inimile, în toate cercurile culte, chiar unde nu eră cunoscut personal.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Margareta Bavarî, fù atât de impresionată, că aproape se îmbolnăvi.

In seara acelei zile, Președintele Tribunalului din Turnu-Măgurele veni la Curtea cu Juraţi să ià pe Alin, acasă la el...

Ziarele de dimineaţă din Bucureşti, sosiseră, şi se temea să nu cadă vre unul în mâna lui Alin.

Acasă, la acest magistrat, Alin întâmpină o primire atât de călduroasă, în care străbătea expresiunea compătimirii, că el luă seama şi fù cuprins de nedumerire.

Din persoanele sus puse, ale oraşului, care aflaseră că Zotescu erà la Președintele, se grăbiră să vie, în vizită, să-l vadă, poate şi din curiozitate mai mult.

Se făcù muzică, se discută de-ale politicei, se jucă şi cărţi, obiceiu nelipsit pretutindenea.

Alin erà înconjurat cu vădită simpatie... prea mult vădită.

Iarăşi nedumerire, la el, dar nu se oprì să cerceteze cauza.

Când să plece, după miezul nopţii, Președintele îl însoţi la otel... Dejà orânduise ca nici un ziar să nu i se lase la îndemână...

Şi totuşi, după plecarea Președintelui, Alin sună şi cerù ziare, ca să citiască până să-i vie somnul.

I se răspunse însă că nu aveau şi că erà prea târziu să trimită să i s'aducă...

I se părù curios, — dar se resemnă repede şi se culcă.

A doua zi dimineaţă, îşi beà cafeaua şi se pregătià să se uite într'un ziar, ce trebuì să i se aducă. Auzì atunci bătae uşoară în uşă...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Se ridică însuși să deschidă și nu fù puțin mirat când văzù pe Cucumino și pe Petrică Bavari.

Küntzen nu voise să se arate încă. Rămăsese să-și oprească odae și să se instaleze.

— Voi? Voi? întrebă cu surprindere și le strânse mâinile, apoi îi sărută...

Amicii văzură că încă nu știa vestea.

— Noi, Alin dragă, îi răspunse Cucumino.

Petrică erà prea mișcat..., ca să fi putut vorbì...

Alin văzù în ochii lor acea expresiune de compătimire, zărită și în seara trecută la cei cu cari petrecuse, — și, pentru întâia oară, simți o strângere de inimă...

— Ce v'a adus tocmai acì pe asemenea timp de iarnă?

— O afacere, dragă Alin, răspunse tot Cucumino...

— O afacere, și poate una și aceeași, zise el, cătând la Petrică, pe care îl vedeà, nu știu cum, mai să se zică... îndurerat.

De-odată îi trecù prin minte, ca o licărire, vestea arderei casei dela moșie... și acum se înfiorâ, se simți foarte neliniștit.

— Voi ați venit pentru mine, bunii mei prieteni... S'a întâmplat... ceva grav? Nu-i așa? Cunosc vestea că a ars casa dela Stoenești... Insă ar fi prea puțin lucru... ca să vă facă să veniți... tocmai aci...

Atunci, îi pierì de o dată sângele din față, când văzù lacrimi în ochii lui Petrică... Se uită la Cucumino: acestà pusese ochii în pământ...

— Petrică... Amedeu, — ce este?.. Spuneți-mi, vă rog... Dorina?

La rostirea acestui nume, care-i venise pe buze,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

fără să vreă, inima-i bătù puternic şi avù o senzaţiune dureroasă...

— Dragă Alin, îi zise Petrică, apucându-i amândouă mâinele, se întâmplă nenorociri ce ne lovesc greu, — dară...

Nu putù să continue căci i se înnecă glasul.

— Te rog, să fii bărbat, să primeşti vestea ce suntem siliţi să-ţi aducem..., — cu curaj... rosti Amedeu.

— Dar pentru Dumnezeu, ce este!... strigă el, acum în adevăr turburat, Mama, poate

— Ascultă, Alin, începù Cucumino, soţia ta... e greu rănită... din cauza...

— Dorina?... Dorina, rănită, cum? când? Mama nu mi-a spus în telegramă...

Şi îşi trecù mâna pe frunte.

— A făcut bine că nu ţi-a spus...

— O! Doamne... dac'aţi venit voi... nu cumva e...

Nu putù sfârşi, căci ideea că Dorina murise poate, îl sugrumă. Şovăi şi se văzù îndată în braţele lui Petrică...

Când îşi dădù seama că acesta plângeà, murmură:

— Aşà dar.. am pierdut-o?

Şi c'un sughiţ al plânsului fără lacrimi, care-i căzuse greu la inimă, îşi puse capul în mâini...

— Te rog, Alin... dă-ţi seama că asemenea nenorocire nu se mai poate îndreptà... Mama ta a plecat la moşie, ca nebună de durere... In sufletul ei a rămas mai nainte ecoul dureroasei veşti; cugetul ei a fost întâiu la tine, la durerea ta... la tine, cel mai lovit dintre voi amândoi.

Acum Alin plângeà, strângându-şi tâmplele între

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mâini, căci mintea i se pierdeă, căci în toată ființa lui deja începeă haosul...

O pierduse! Se sfârșise cu viața lui de iubire, de fericire! Simțiă că aveă să sufere pentru cât nu suferise pân'atunci...

— Dorino! Dorino... ce fatalitate te-a îndemnat să te duci... Dorino, de ce m'ai lăsat? Dar nu te-am iubit îndestul?

Vorbiă cu sine, cu durerea lui; uită că alături doi amici devotați plângeau cu el. Erà în pustiul cel mai întins, acolo unde amintirile de ființa pierdută năvăliau ca să-i aducă și mai multă depărtare de lume și de orice altă afecțiune.

După lacrimi, urmă adânca stare de nesimțire care ținù destul timp...

Numai când intră Küntzen, tresări și ridică repede capul, ca deșteptat din somn adânc.

Il privì lung, până să-l poată recunoaște..

— Și tu, Küntzen, și tu...

Și ridicându-se, îi căzù în brațe cu hohot de plâns sfâșietor, ca al unui copil...

— Dragă Alin... scumpul meu Alin, îi șopti acesta, strângându-l în brațe cu căldură și cu milă, în timp ce ochii i se înrourau, cu toată silința de a fi stăpân pe sine, spre a dà tărie amicului lui.

Durerea prea mare a lui Alin, îi oprià cuvintele de mângâere...

Dar cea întâi simțire a inimei lui se revărsase: cu conștiința de sine și de ceeace erà acum de neîndreptat, își redobândì judecata și își dădù mai înainte de toate seamă de iubirea acestor trei amici.

Ei ținuseră să-i aducă dureroasa veste, ca

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

să fie lângă el în primele momente, ca nu între străini durerea să-i fi fost disperare și rătăcire.

Le strânse mâna cător-trei.

— Vă mulțumesc că ați venit... că nu m'ați lăsat singur... le zise mai cu stăpânire de sine.

Apoi, făcându-i șeadă, îi întrebă:

— Știți... cum s'a întâmplat?

Petrică luă cuvântul.

— Mama ta a fost atât de greu lovită...

— Scumpa mamă! murmură Alin...

— Încât, urmă Petrică, a trebuit să i se aducă medic. Oamenii casei au înștiințat pe mama, care s'a și dus s'o vadă... A îmbărbătat-o și a putut-o vedea că pleacă la moșie, destul de întărită...

Cum s'a întâmplat însă nenorocirea, nu știă nici dumneaei. Abia se întorsese... In seara chiar când a plecat dela Stoenești, s'a întâmplat groaznicul foc.

— Ah! dece Dorina a rămas acolo?

Dece? murmură Alin cu durere adâncă.

— Fatalitate! răspunse Küntzen...

— In adevăr... fatalitate... Unele întâmplări nu ni le putem explică altfel... rostì Alin, cu ochii țintă în jos, în timp ce haosul în ființa lui par'că reîncepeă.

Se făcù tăcere.

— Trebue să plec, să las juraților, zise după câtva timp.

— Te voiu înlocuì, dragă Alin; s'au luat măsuri... Badea Topescu s'a arătat în împrejurarea aceasta, bun prieten...

— E bun, în adevăr... Ce va fi și de biata mamă... acolo!

Se ridică, îngrijurat, cu obrajii aprinși...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

— Trebue să plec... imediat...

— Nu avem tren decât deseară, dragă Alin... Küntzen se va duce să prezideze, noi nu vom lipsi de lângă tine... zise Petrică.

— O! cât vă mulțumesc... șopti el.. și iar îl cuprinse plânsul... mai liniștit, deși îmbielșugat.

Toată ziua nu ieși din camera lui, și primi numeroase cărți de vizită dela toți cunoscuții ce ținură să-i arate simpatia și compătimirea lor.

— Știau... știau toți; de aceea vedeam atâtea semne... de milă pe care nu mi'le explicam... zise Alin, celor doi amici...

Și lung, lung timp le vorbi, în liniștita, dar adânca lui durere, de Dorina, de călătoriile lor, de iubirea lor.

Apoi la gândul că nu aveă s'o mai vadă zâmbindu-i, că poate nu aveă s'o mai vadă nici corp neînsuflețit, dar cel puțin să fi putut fi încă îmbrățișat ca pentru cel din urmă rămas bun, lacrimi îl podidiră răvășindu-i iarăș sufletul, adâncindu-i-l iarăș în haos.

Să n'o mai vadă? Să n'o mai audă vorbindu-i? Să nu-i mai întâmpine acele gingașe răsfățături care par'că făceà parte tot din iubirea lui pentru dânsa?

In adevăr, să fi nimicit groaznicul foc, acel corp plin de drăgălășii, acel chip frumos, pe care iubirea îl înfrumusețà și mai mult?

Și iarăș gândul i se ducea apoi la Ana, la muma lui, cealaltă iubire, sfântă și devotată, la durerea ei pe care dragostea ei nemărginită pentru el, i-o făceà cumplită, și nu mai aveà astâmpăr să plece, să o vadă, să i se arunce de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

gât, să plângă cu ea... să jeliască împreună cu ea pe cea dispărută...

In cele de pe urmă se putù hotărâ să se siliască a fi cu destulă stăpânire de sine, ca nu disperarea lui să facă şi mai cumplită durerea scumpei mume!

Când Ana ajunse la moşie, încă dela staţiune o întâmpinară Nicu Stroiu şi Mişu...

Ea le strânse mâna cu durere stăpânită...

Amândoi o însoţiră acasă, tăcând, respectându-i mâhnirea, adânc impresionaţi de chipul ei răvăşit, par'că îmbătrânit deodată.

Săteni mulţi erau înaintea curţii: toţi în tăcere, îşi luară căciulele şi i se plecară, îndureraţi...

Ana se opri înaintea uşei de intrare, singura rămasă în picioare pe jumătate şi privi, înfiorată, la urmele groaznicului foc...

Nu-şi putuse închipuì priveliştea unei asemenea devastări.

— Aţi căutat... s'o găsiţi? întrebă, cu glas stins...

— Nu încă... Azi vom încercà, răspunse Nicu Stroiu. Astă noapte au mai fost ici colo răbufniri de flăcări... Azi cred că focul s'a stins cu desăvârşire... Te aşteptam, de altfel, năşică, îi zise cu duioşie.

— Cumplită întâmplare!.. murmură ea, fără să cuteze a'l privì.

— E prea frig cucoană mare, intervenì Mişu. Te rog, poftească la mine acasă...

— Aşa năşică, du-te, te rog... Eu rămân să încep trista mea datorie de magistrat.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcrr1901-1932

Ea tresări, se îngălbeni mai tare, dar nu zise nimic, şi plecă însoţită de Mişu.

— Biata năşică! murmură Stroiu, pe urma ei, privind cu milă.

După aceea chemă pe cei câţiva săteni ce veniseră cu târnacoape, cu lopeţi de fier şi cu topoare.

— Să începem băeţi... Dar cu băgare de seamă, ca să nu stârâmăm corpul făcut, de sigur, cărbune...

Şi lucrarea începù, condusă de şeful secţiei jandarmilor, în prezenţa lui Stroiu.

Tavanurile prăbuşite îngreuiaù lucrarea şi erà cu putinţă ca să nu se găsiască corpul întreg...

După vre'o două ore de muncă încordată, pe acel timp geros, deodată unul din săteni scoase un strigăt...

— Ce-e Mihaiu? întrebă jandarmul.

— Uite, colea, domnule... colea... un picior nears... dar e... e...

Stroiu se apropiă repede.

— Un picior? Încet... incet... Unde e?

— Colea, boerule...

Şi'l trase dintre dărâmături... Stroiu rămase încremenit.

— Un picor de bărbat?. Dar ce îmbrăcăminte e asta?

— E de ţigan boerule... Uite-i cizma...

— De ţigan?

Toţi se priviră, uimiţi!

— Ce însemnă asta?

Mişu tocmai se întorceà.

Când văzù piciorul, se îngălbeni..

— Doamne! e şi altceva aci! Nu cumva ţi-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ganii de la șatră au fost pe aci să fure? Ei poate vor fi omorât pe coconița... ei vor fi dat foc.

— Ia staţi să lămurim lucrul, zise Stroiu... plecându-se să vadă de aproape piciorul, înnegrit, din sus de cizmă, dar nepătruns de flăcări...

— In adevăr e de țigan... Da, e cu putință să se fi folosit țiganii de petrecerea de dincolo și să se fi dat la acte de furt și de omor...

— Ah! ce nenorocită cumetrie! se văetă Mișu.. Apoi adaose: da, da. Cucoana mare i-a gonit de pe locul bălciului.. și ei, ticăloșii, au căutat să-și răzbune... Acum îmi explic și focul... Ei l-au pus... După ce vor fi omorât pe cuconița și după ce au jefuit.

— Dar cum, dacă au pus ei focul, unii din ei au fost surprinși de foc care nu s'a putut lăți de cât după fuga lor? zise Stroiu.

— Așa-i, răspunse Mișu.. Eacă nu m'am gândit.

— Ia să căutaţi înainte... Poate că vom izbuti să avem o deslegare.

După altă muncă de vre o oră, scoaseră un trunchiu de corp, cărbunizat aproape cu totul.

Il duseră în curte și Nicu Stroiu, se uită la el de aproape... Nu putù însă deslegà dacă erà tot al aceluia cu piciorul.

Trecându-i prin gând că fuseseră poate mai mulți, ordonă să se meargă înainte cu săpatul.

Nu peste mult timp se găsì un braţ, ars de la umăr până la cot și de aci, înegrit, dar destul de bine păstrat. Degetele, scurte, groase și nodoroase, arătau o mână de rând.

Două capete apoi, cu totul făcute cărbune, micșorate de acțiunea focului, se găsiră la puțină depărtare unul de altul, cum și rămășițe de corpuri.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

— Trebue să fi fost mai mulți.. zise șeful jandarmilor.

— Mergeți înainte, zise Stroiu..

Și în gându-i, adaose: ciudat! Cum de i-a apucat focul?

— Băeți, uite, în linia asta mergeți, zise Mișu, ca să ajungem în partea unde erà odaea cuconiții...

— Trebue, domnule Mișu, să facem săpătură pe toată întinderea casei, ca să vedem ce mai putem găsi, îi răspunse Stroiu, deci, cu răbdare și cu luare aminte, mergeți de-a rândul; în latul clădirii până la un capăt și apoi luați-o înapoi până la cellalt capăt.

După o muncă de vr'o oră, când un săteanu ridică cu lopata o grămăjue de moloz, săltă și un braț... țcare se rupse de la cot...

— Domnule... uite un braț, par'că de femee... rostì săteanul, înfiorat.

Stroiu se apropiă..

— Ah! l'ai rupt...

— Așa s'a săltat, domnule..

Il luă în mâini: erà pârlit de foc, dar delicat, cu inelul conjugal în unul din degete...

Lacrimi îi învăluiră ochii... în timp ce'l privià, neclintit, adânc mișcat.

— Sărmana cuconiță! suspină Mișu...

— E îngrozitoare împrejurarea... șoptì Stroiu... Pune-l de-oparte, te rog...

Mișu îl luă înfiorându-se...

— Acum, încet, băeți... săpați pe dealturi, așa, mai depărtișor, căci aci trebue să fie corpul nenorocitei...

Și glasul lui, tremurà.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
cevistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

In adevăr, după ce dădură de-oparte niște bucăți de grinzi făcute cărbune și o bucată mare de tablă încovoiată pe de margini, se descoperi corpul Dorinei, în întregime ars, cu fața în jos, iar capul ceva mai departe, însă sdrobit, dar nu cu totul ars.

Toți rămaseră neclintiți, în atitudine de respect dar și de groază... După câteva minute, cari se părură lungi, Stroiu dădu ordin să se aducă o saltea și un cearșaf...

Lucrul se amână până să se așeșe corpul nefericitei femei.

Vestea că se găsise acest corp, trecu din gură în gură și mări jalea, și întări groaza...

Au fi vrut toți să-l vadă, însă Stroiu dădu ordin jandarmilor să îndepărteze pe săteni.

Dureroasă priveliște era acest corp ars, sgârcit, decapitat, micșorat ca volum, în cuprinsul răvășit de foc, între ziduri înnegrite, cu ferestrele sparte, pline de scursuri de apă ce înghețase!

Se aduse o saltea, se așternu pe ea un cearșaf, și pe câteva lopeți strânse una lângă alta, corpul fu ridicat, dus încet de tot și așezat; apoi, se aduse capul...

Atunci sătenii își scoaseră căciulele, plecară capetele și începură a plânge.

— Dumnezeu s'o ierte!... murmurară cu toții.

Stroiu acoperi cu alt cearșaf jalnicele rămășițe și rugă pe Mișu să le ducă în o cameră din curtea cealaltă, până la altă orânduire.

— O! dragă Alin, dragă Alin,.. eată ce-a rămas din frumoasa și buna ta soție!... se gândi, în timp ce ochii i se înrourau, în timp ce patru inși duceau... acel pat de moarte.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Săpăturile se urmară.

După vre'o altă oră, se dădu încă de un corp, cu totul făcut cărbune, și acesta...

— Alt țigan... vorbi un sătean.

— Scoateți'l și pe acesta, ordonă procurorul. Trei, pân'acuma.

— Uite, domnule, un pistol... Zise unul dintre săteni, când dădu cu târnăcopul.

Stroiu îl luă: revolverul, cu șase focuri, de potrivită mărime, cu mânerul de ivoriu, ușor ruginit de foc și de apă, avea înfățișarea unei arme bine lucrată. Toate gloanțele lipsiau.

Privindu-l, întorcându-l între degete, se gândi câtva timp.

— S'a apărat dar... dovadă că gloanțele lipsesc... Sau... din cauza căldurii puternice, gloanțele nu s'au mai putut ține în cartușe...

Dacă s'ar putea găsi... dar nu cred, în dărâmăturile acestea. Să cerc însă...

Ori cât se căută însă cu deamănuntul, abia se putù dà peste un glonț... Se găsi apoi un ceasornic de aur, înroșit de foc, aproape strivit; era ceasornic bărbătesc... De sigur, obiect al casei... Poate că Alin avea și aci vre unul, de care nu se folosiă.

Îl strecură în buzunarul paltonului. Mișu se întorceà atunci: nu-i vorbì însă nimic despre aceste lucruri.

După puțin se găsi o chee destul de mare, bine lucrată...

— E par'că cheea de la portița cea mică din zidul din fundul grădinei, zise Mișu, cu surprindere însă. Știà că acea chee se află la Ana. Repede își aminì că una se perduse și că se făcu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cuse alta... Atât numai, că cea făcută mai în urmă era mai din gros lucrată, de mecanicul de la moară.

Stroiu văzu mişcarea ce-i părù ciudată, a lui Mişu, dar nu-i puse nici o întrebare, luă cheea şi o strecură în buzunar lângă celelalte două obiecte.

Săpăturile se urmară până târziu, dar nu se mai găsi nimic...

Atunci dădù oamenilor drumul, mulţămindu-le, recomandându-le însă tăceri în privinţa a tot ce văzuseră şi a tot ce se găsise...

— Voiu şti că de la unul dintre dvs. s'a auzit, de voiu află vorbindu-se de cele petrecute aci, îl voi dovedì pe acela şi-l voi dà în judecată.

— Am înţeles, domnule, răspunse unul, pentru toţi.

Sătenii se depărtară, puşi pe gânduri, şi se duseră pe la casele lor fără să cuteze a schimba vre o vorbă nici între ei măcar.

Rămăşiţele ţiganilor fură transportate într'o magazie din curtea cealaltă şi acoperite acolo.

Deci, procurorul se află în faţa unei crime, urmată desigur de furt.

Se duse la primărie, cu grefierul, unde încheiă primele acte de constatare, fără să intre în amănunte, apoi telegrafiă Prefectului să iă măsuri pentru urmărirea şi prinderea şatrei de ţigani ce stătuse câteva zile pe teritoriul comunei Stoeneşti.

VI.

Se îndreptă spre locuinţa administratorului, când se auzì strigăt din urmă, şi se opri.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/indri1901-1932

Era bătrânul Dimache. Venia cât putea de repede, cu capul între umeri, părând foarte agitat.

— Bună seara, boerule, îi zise procurorul. Dar ce ai?

— Mulţămim dumitale... Ce să am? Eacă viu de la staţie. Când îţi spuneam eu eri că s'a întâmplat ceva lui Ghelican.

— Ei, ce? ai aflat ceva?

— Apoi, să vezi, domnule. M'am pomenit că şeful staţiei, trimite la Lespezeni să întrebe, când pleacă domnul Ghelican, fiindcă a lăsat acolo nişte cufere şi nu se mai arată.. V'am spus că se gătise de plecare, dar nu ştiam că dusese şi cufere la staţie.

— In adevăr că e ciudat...

— Dacă le-a dus şi nu s'a mai arătat, desigur că ţiganii îi vor fi făcut de petrecanie.

— Imi vine şi mie a crede, răspunse Stroiu, mai ales că avusese subt ochi o ispravă a ţiganilor.

— Trebue căutat trupul lui pe lângă pădure... ori, ştiu eu, în iaz... în apa râului...

— Bine, boerule, am să iau măsuri. De ocamdată am altceva de făcut... Şi-i întinse mâna.

— Eu am spus şefului staţici să mai ţie cuferele.

— Bine-ai făcut. La revedere.

— Să ne vedem sănătoşi.

Şi bătrânul îşi urmă înainte drumul.

— Ce-a putut căutà Ghelican încoace, îşi zise Stroiu... căci nu cred în spre Lespezeni, la un chilometru depărtare, să se fi dus ţiganii, pregătiţi cum erau de plecare şi pentru crima dela Curte...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr/1901-1932

Când să se mişte din loc, eată Mişu, trecea şi el spre casă.

— Bine că te întâlnesc, domnule Mişu. Vrei să vorbim ceva, aci? E frig, dar...

— Dacă voiţi, să ne întoarcem şi să trecem în cancelaria mea din curtea cealaltă.

— Mai bine.

După ce se aşezară, în încăperea caldă, procurorul grăi:

— Domnule Mişu, am nevoe de câteva lămuriri, întrucât ne aflăm în faţa unei crime...

Şi scoase din buzunar cele trei obiecte găsite...

— Un revolver? un ceasornic? esclamă Mişu cu mare mirare.

— Cunoşti obiectele?

Mişu se uită întâi la revolver, apoi la ceasornic, foarte cu luare aminte:

— Nu le cunosc; adecă, nu le-am văzut în casa noastră... Nu-mi aduc aminte de asemenea lucruri...

— Nu crezi să fi fost vre-un revolver, în casă, în apartamentul soţilor Zotescu şi vre-un ceasornic, al lui Alin, cred, ţinut aşă, deoparte?

— Poate, revolverul... nu zic numai decât nu. Dar un ceasornic, care să nu fie în buzunarul stăpânului, nu cred.

Şi rămase pe gânduri... De-odată, tresări... şi se înroşi: îi veni în minte, — la ceeace se mai gândise când Dimache îşi arătă teama în privinţa dispariţiunii lui Ghelican: el poate se află... la Dorina şi, — fiindcă se dăduse de crima ţiganilor, — a fost şi el victimă odată cu amanta lui... Ceasornicul, poate şi revolverul, erau ale lui. Procurorul îi prinse acea tresărire şi înroşire, lucru

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ce-l intrigă deopotrivă cu adânca lui rămânere pe gânduri.

— Atunci, dacă crezi că nu sunt obiecte ale casei, în ce chip îți poți explică găsirea lor?

— Domnule Stroiu, drept să-ți spun, nuștiu ce să zic: se poate prea bine să fi fost în casă și eu să nu le știu, mai ales că în partea rânduită pentru d. Alin și pentru soția d-sale, intram foarte rar...

— În ce privește ceasornicul și revolverul, zise Stroiu, părerea mea este de-ocamdată că numai ale casei pot fi... De altfel nașa îmi va da cred lămuriri. Cheia aceasta însă, la ce servià?

— După cum puteți observà, cheia asta e foarte bine lucrată și datează de foarte de demult, din vremea când răposatul d. Ionel Zotescu stătea mai mult pe acì. O ținea în buzunar, ca să intre și să iasă când voià, noaptea, prin fundul parcului, pe portița de fier din zid. Anul acesta, prin Septembre, s'a pierdut...; nu-i mai știà nimeni de urmă și a trebuit să facem alta, mai gros lucrată... pe care a luat-o cucoana mare la dumneaei...

— De sigur că erà în apartamentul lui Alin, de vreme ce în partea asta s'a găsit.

Din nou i se părù lui Stroiu că Mișu avù ceva deosebit în priviri, pe chip: în adevăr, el își amintià de venirile lui Ghelican, în Septembrie, la Dorina, și intrà pe portița ceà micá, negreșit, de vreme ce poarta cea mare o încuià el singur. Deci cheia i'o dăduse Dorina și rămăsese la el. Iată de ce fusese găsită la un loc cu ceasornicul și cu revolverul; erà cu putință chiar ca el să se fi apărat cu revolverul și să fi ucis pe țigani.... Un corp sau unele din membrele împrăș-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tiate trebuia să fi fost ale lui... Deci doi țigani omoràse, înainte de-a fi fost el și Dorina uciși, la rândul lor...

Stroiu îl observă cu mare luare aminte pe când el se gândiă și avù aproape convingerea că Mișu îi ascundeà ceva....

Dar ce? Nu stărui însă pentru acum să afle. Erà timp.

— Un lucru trebue să stabilim, domnule Mișu, rosti el, când il văzù că se uità la dânsul. Focul începuse când au năvălit țiganii. Nu l'au putut ei pune. Altfel, nu ar fi putut să-i apuce și să mistuiască pe trei dintr'înșii. Chiar așà fiind, nu ți se pare curios totuși că acești trei au putut fi apucați de foc?..

— In adevăr, observațiunea dv. e dreaptă. Nu'mi pot nici eu lămuri lucrul...

— Ià să ne silim să ne dăm seama. Ei cunoșteau petrecerea de dincolo.

Deci, trebue să fi pândit când toți dv. erați, cum să zic, în toiul chefului... Cam pe când să fi fost aceasta?

— Masa a ținut până aproape de zece. Eram deja... vorba ceea, cum îi șade bine românului. S'a început după aceea jocul, cu băutură între un dant și altul...

— Să ne închipuim că pe la miezul nopții, ceva înainte, ceva după, toată adunarea erà... îndestul de ametită.. Țiganii, — nu cred să fi fost prea mulți, ca să nu se încurce, — au năvălit... Dar au dat peste focul dejà început... Neașteptându-se la acest lucru, s'au grăbit să jefuiască... Imi vine a crede să fi dat peste Dorina dejà poate ametită de fum... așa că, în realitate, să

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

fie numai furt, nu și crimă... Ori cum, se poate că, pe când se ocupau cu furtul, să fi căzut vre un tavan și să fi apucat subt dărămătura înflăcărată pe cei trei... iar ceilalți să fi fugit cu cât putuseră strânge.

— Da, da... așa cred și eu... Mare lucru nu cred însă să fi putut fură, domnule Stroiu, de oarece cucoana mare, înainte de-a pleca la București, dumineca trecută, strânsese de prin odăi tot ce era bun: tablouri, obiecte de artă, argintărie, ba chiar și vr'o câteva mobile mici, scumpe, la care ținea cu deosebire...

Le-am împachetat și le-am expediat la București, înainte de duminecă...

— Dar de ce, domnule, Mișu?

— V'am spus că de primăvară hotărâse să dărâme casa și s'o recládiască, și fiindcă până în Martie nu aveà să mai vină pe aci, i s'a părut că era mai bine să ducă de peacum la București ce era mai de seamă. Chiar și cuconița Dorina, sărmana, îi ajutase la strângere de prin odăi.

Lui Stroiu nu-i părù acum ceva de insemnătate lucrul acesta.

— Cuconița Dorina venise însă acuma cu un cufăr mare și cu două geamantane... căci voià să steà mai mult la moșie. Se poate ca lucrurile ce va fi adus în ele să le fi furat țiganii.. Încolo, nu văd ce-ar fi mai luat.

— Când șatra va fi prinsă, vom vedeà ce se va găsì asupră-i...

Stroiu stătù câteva momente pe gânduri, apoi, se ridică și își puse în buzunar cele trei obiecte.

— Să mergem. Năsica trebue să mă fi așteptând cu nerăbdare... A! încă cevà, domnule Mișu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Te rog, pregăteşte aci o cameră şi orânduește rămăşiţele nenorocitei, ca pentru înmormântare.. Când le va vedeà bietul Alin... priveliştea lor să fie mai puţin grozavă.

— Le vom îmormânta dar?

— Cât mai curând..,

— Voiu îngriji domnule Stroiu..

Mişu rămase; procurorul plecă acasă la administrator.

Ana stà cu capul în mâini, în odaea ce i se dăduse: O! dacă i-ar fi pătruns Stroiu în gândurile, în sdruncinul ei sufletesc!

Tresări, nenorocita, eând îl văzù că intră, se ridică repede şi-l privì cu adâncă teamă: în persoana lui o înfiorà magistratul.

El îi sărută mâna, o făcù să şadă şi se aşe alăturea.

— Dragă năşică, îi zise cu duioşie, fii mai tărie... Ce e spaima aceasta? De ce răvăşii aceasta, în întreaga d-tale fiinţă? Alin se va afla în faţa unei dureroase fatalilităţi, dar cred căva fi bărbat. Ori cum, d-ta trebue să-i dai pilda curajului şi mângâiere...

Apoi, îi povestì peste ce dăduse, — în afară de cele trei obiecte.

— Oh!... ce grozăvie... ce grozăvie!... şi îşi acoperì faţa cu mâinile.

— Poate fi crimă, poate nu... ori cum, focul l'au găsit ţiganii, la năvălirea lor... şi mecanicul moşiei mi-a explicat iscarea flagelului, după cum îţi spuseiu...

— E grozav. E grozav... murmurà ea, mereu, în aceiaşi atitudine. Apoi, după câte-vă clipe de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tăcere: și ea nenorocita, zici că e arsă... cu totul? și se cutremură.

— O vei vedeà mâine, năşică.

— Oh, nu! mi-e groază... și izbucni în plâns.. După puţin, mai mult sieşi, murmură.

— Voiu aveà oare curajul?

— Năşică, te rog... Îţi faci rău...

— E grozav...

Și aproape să cadă, lipsită de puteri... Stroiu o sprijinì, îi vorbì cu milă și cu duioşie până ce izbutì s'o mai liniştiască, amintindu-i de Alin iarăş.

— Bietul copil... murmură ea... Nici nu visează, la ora aceasta, nenorocirea ce-l aşteaptă...

— Nu crezi, năşică dragă, că ar trebuì să-i telegrafiăm?

— O! nu... să mai amânăm... strigă, cu spaimă adâncă... Mă tem de durerea lui... de disperarea lui...

Și îşi lăsă braţele pe masă și corpul pe ele, greu ca plumbul. Acum că grozăvia se împlinise, se gândià cu sfâşiere de suflet la putinţa ca Alin să nu se piardă cumva, în durerea lui.

Atunci fiul lui Mişu, un băeţan voinic, cu chip isteţ, plin de sinceritate, — intră cu o telegramă în mână.

Ana se ridică și se îngălbeni și mai tare... Presimţì că erà dela Alin...

Băiatul i-o înmână și eşì; ea o ţinù multişor, până să se hotărască s'o deschidă,— și citì scurtu-i. cuprins, cu glas înnăbuşlt.

«Sosesc mâine dimineaţă.

Alin».

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— A aflat! rostì aproape cu disperare.

— Se va fi vorbit în ziare... zise Nicu.

— Da, da... numai din ziare... şoptì, Ana şi rămase în nemişcare;

— Dragă năşică, nu mai e timp de nici o slăbiciune, îi zise Stroiu, cu oare care autoritate... Trebue să găsiască în noi tărie... Te rog, fă apel la toată iubirea d-tale de mamă şi stăpâneşte-te.

— O! dar pentru cine sunt aşa dacă nu pentru el! oftă ea.

— Fii în sullet, iar în aparenţă curagioasă, în stare să-i preântâmpini cea dintâi izbucnire a durerei, care, poate fi primejdioasă...

— O! bietul meu Alin... La ce privelişte vine!

In acel moment li se vestì sosirea medicului de plasă.

— Medicul? dece? întrebă Ana...

— Eu am trimis să-l cheme... E bine să-l avem aci... Şi se nemereşte cu atât mai mult, cu cât vine Alin.

— Poate că ai dreptate...

— Te las, năşică şi te rog... din suflet, adună-ţi puterile.

In odaia ce i se orânduise, Stroiu găsì pe medic.

— V'am rugat să veniţi, domnule doctor, pentru constatarea legală, în trista întâmplare de aci.

— Sunt gata.

— Cred că nu vă grăbiţi... S'a şi înserat apoi...

Ii arătă după aceea starea în care se află Ana şi-l rugă s'o vadă; îi vestì sosirea lui Alin Zo-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tescă și-l făcù să înțeleagă că erà nevoe de prezența lui, a doua zi...

Medicul primì bucuros să rămână cât timp va fi nevoe de el.

Ziua următoare se vestià frumoasă, în seninătatea dimineței geroase. Soarele se ivise, când Stroiu se deșteptă. I se spuse că Ana întrebase deja de el.

Se îmbrăcă repede și trecù la dânsa. O găsì cu chipul foarte suferind, părând însă stăpână pe sine.

— Știi dece am întrebat de d-ta, Nicule? îi zise. Aș voì, dacă se poate, să văd înainte de sosirea lui Alin, rămășițele nenorocitei.

— Se poate, dece nu. Avem aproape două ore până la venirea trenului.

Când ajunseră la curtea a doua, îi întâmpină Mișu.

În una din odăile cancelariei, pe o masă acoperită cu față mare de borangic, rămășițele Dorinei erau așezate pe cât se putuse mai bine, căci se sfărâmaseră, ca să închipue corpul. Locurile goale erau acoperite cu verdeață și cu flori adunate de pe la casele femeilor. La cap și la picioare erau așezate pe scaune ghiveciuri cu flori și plante aduse dela casa lui Mișu. In sfeșnice, dela biserică aduse, ardeau lumânări mari.

Pe piept i se pusese o icoană și in jurul capului, flori, ca să mai ascundă grozăvia arsurii și a striviturilor.

Această orânduire îi surprinse dar le convenì.

Totuși Ana izbucnì în plâns și se făcù galbenă ca ceara...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Nu putuse privi mai mult la grozava închipuire care-i cutremură toată ființa.

Nicu își stăpâni lacrimile, dar acea pregătire a morții ii făceà o impresiune adâncă de jale.

— Nu am dus-o încă la biserică, îi șoptì Mișu, căci sicriul il vom aveà deseară abia dela Târgoviște...

Ana nu se mișcà : erà acum adâncită în contemplarea moartei, în timp ce sufletul i se cufundase in remușcări: oare nu mersese prea departe? grozăvie de nespus se arătà ceeace urmase planului ei. In fierbințeala plăzmuirii și a începutului execuțiunii, nu'și închipuise rezultatul, iar privelișlea lui o nimicià.

Nicu Stroiu o privià împins de adâncă curiozitate : ii înțelegeà durerea, chiar în legătură cu ideea suferinții ce erà să aibă Alin. Dar dece așà de mare răvășire, pe care n'o puteà par'că îndreptăți jalea pentru pierderea Dorinei.. nici durerea cu privire la Alin?

Se simți luat de braț de Mișu și ieși cu el pe prispă, lăsând în ușă pe servitori, în lacrimi, și pe Ana, în acea atitudine de cumplită adâncire în sine.

— Am auzit că vine domnu Alin?

— Da, domnule Mișu... Vom aveà altă sguduire... Drept să-ți spun... mă tem de altă nenorocire!

— Doar nu va îngădui Dumnezeu! Țineam să vă spun că am fost la stație, ca să rog pe șef să-mi trimită numai decât sicriul, de cum va sosi. Dela dânsul știu că un sătean a întâlnit șatra în zorii zilei de luni, în josul județului, mânând grozav de repede caii.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr 1901-1932

— Se grăbià să-şi piardă urma... zise Stroiu. Dar nu se va depărtà prea mult. La ora aceasta trebue să fie jandarmii pe urma ţiganilor.

— Şeful m'a întrebat că, ce să facă cu cuferele lui Ghelican? L'am rugat să le ţină în vreo magazie până se va lămuri ce s'a făcut cu el.

— Bine l-ai sfătuit... Până ce nu vom prinde ceata, nu voiu puteà să mă ocup de dispariţiunea lui... Desigur că tot ţiganii sunt la mijloc...

— Domnule, domnule... cocoanei mari îi e rău, strigă Marița, servitoarea Dorinei, alergând înspăimântată.

Amândoi dădură fuga: o găsiră leşinată, jos, lângă catafalc.

O ridicară cu greu, iar servitoarea se întoarse cu o ceaşcă de oţet şi începù a-i dà să respire şi a-i frecà tâmplele.

Ana deschise ochii şi cătă în jur turbure, apoi, la glasul lui Stroiu, îşi veni bine în simţiri.

— Am avut slăbiciune, murmură ea.

— Vino cu mine la aer, îi zise Nicu şi luând-o de braţ eşi cu ea.

Aerul geros o înviorá.

— Bine, năsică, aşà ne-a fost vorba? îi zise Stroiu, blând imputător.

— Una e a voi, alta a puteà, răspunse ea, încet.

— Gândeşte-te că se apropie ora.

— Da, se apropie... Bietul Alin! Să ne ducem acasă şi să ne pregătim...

— Să mergem.

— Cupeul şi o trăsură sunt gata, zise Mişu... Eacă şi părintele Tudor.

Preotul satului se ivià, în adevăr, sub subţioară cu o carte învelită în epitrahir...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

I se plecară cei de faţă...

— Dumnezeu să vă deà mângàere, rostì preotul, plecându-li-se şi sfinţia sa.

Apoi, trecù spre camera mortuară.

Trenul începù să se vadă, pe linia dreaptă până în capătul pădurii seculare.

Adânc emoţionaţi, îl priviau apropiându-se din ce în ce, în sgomotosul lui umblet, care deşteptă ecoul codrului.

Flueratul îi făcură să tresară... Sgomotul erà acum mai puternic; locul staţiunii se înfiorà şi el parcà sub paşii grei ai namilei care se apropià.

Deodată lungul şir de vagoane, acoperite cu neauà se opri.

— Stoeneşti, două minute! strigă conductorul, după ce coborî...

Pe la ferestre se arătară chipuri obosite...

Privirea celor din staţiune erà însă aţintită la singurul vagon de clasa I-a, oprit mai încolo de «peronul» staţiunii.

Din el coborâră Alin şi Cucumino.

Ana se repezì cu braţele întinse la fiul, ce i se ivise icoană a celei mai adânci dureri, şi, plângând, îl strânse la sân.

— Curaj scumpe copil, curaj!... îi şoptì...

— Mamă dragă, ce nenorocire!...

Aveà lacrimile în glas; ochii lui mari şi frumoşi, acum arşi de suferinţă, nu plângeau încă.

Stătură câteva momente aşa îmbrăţişaţi...

Dela ferestrele vagoanelor câţiva inşi priviau cu curiozitate scena.

— E prăpădit, şoptì Cucumino lui Nicu, strângându-i mâna.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr/1901-1932

Trenul fluieră... Mama și fiul tresăriră, — veniră la sentimentul realității, și, în timp ce trenul se punea în mișcare, tăcuți, ținându-se de mână, se îndreptară spre trăsuri.

In acele câteva momente de apropiere a inimilor lor îndurerate, mâhnirea lor se contopise; adânca lor iubire unul de altul îi făcuse să se simtă că nu erau singuri pe lumea suferințelor, că mângăerea poate erà să le vie unuia prin cellalt...

In cupeu numai, Alin își plecă pe un umăr al mamei, capul îngreuiat, și atunci lacrimile începură să-i curgă.

— Dragul meu copil, începù muma, nenorocirea a fost neașteptată, trăsnitoare... Nuștiu cum am trecut prin întâele momente... Gândul de suferința grozavă ce te așteptă, mă durea ca o rană vie, adâncă, și'mi lua puterea, și mă făcea cea mai nenorocită dintre mame.

Il sărută pe amândoi obrajii cu patimă și'l strânse la piept.

— O! dacă ceea ce mi-a răvășit sufletul ar puteà să-ți micșoreze măcar, ție, durerea, m'aș socotì mai puțin nenorocită! Scump copil, te rog, fii tare; gândește-te că dacă ai pierdut o tovarășă de viață, scumpă în adevăr, îți rămâne muma ta care te-a adorat în toată viața ei ca pe un Dumnezeu, ca pe tot ce-o puteà face să doriască a trăì!...

Și lacrimile îi curgeau șiroae, șiroae...

— Nu te lăsà disperării, dragul meu Alin... nu-mi sdrobì inima... Fă-mă să răscumpăr cu îndoita mea suferință, suferința ta.. Nu-i așà, Alinel? Nu-i așà dragă copile că te vei gândì și

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

la mine, în momentele când vei simți că va să te birue durerea? Nu-i așă? spune!

Și-l sărută, și-i desmierdă capul, și-i ținea strâns mâinele reci, în ale ei care ardeau.

In adevăr, în clipele acelea, inima lui care sângerase, par'că își mai alină durerea, par'că se deschideă c'un fel de mulțămire la acea suflare caldă a dragostei de mamă. Lacrimile ei se făceau balsam de ușurare pentru starea lui sufletească... Aveă iluziunea că erà copil, că dăduse de-o suferință trecătoare, că aveà un sprijin în iubirea aceasta puternică ce puteà fi precumpănitoare iubirii ce pierise... Acea strângere în brațe, în care trecù tot sufletul mumei, îi dà o sensațiune aproape de mângâere, de bine fizic și moral.

Avù un lung oftat și apucă mâinele mume-sì,— de unde pân'atunci și le ținuse nemișcate, — și le strânse cu putere, și le sărută cu dragoste, cu recunoștință...

Foarte scurte momente date unei iluziuni!...

Cupeul se oprì înaintea casei din curtea magaziilor. Nu avusese nici un moment când să-și arunce ochii la trista ruină ce rămăsese din locuința lui...

Servitorii, săteni, sătence erau strânși pe prispă și prin preajmă.

Toți i se plecară; în atitudinea lor văzù jale... și tresăririle durerei îi săltară inima.

— Așà dar... aici este... se gândì.

Intră, urmat repede de Ana, de Nicu, de Cucumino, de Mișu. Medicul erà în săliță.

Când dădù cu ochii de preot care citià rugăciunile pentru cei morți, un fior lung îi străbătù tot corpul.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Când se apropia însă de masa mortuară, când să plecă să vadă, să îmbrățișeze, să sărute pe cea dusă dintre vii, și când văzu... rămase încremenit, cu ochii măriți de spaima cea peste măsură...

Dar inima, în bătăi violente îi mână deja izvorul lacrimilor; pieptul i se umflă, buzele îi tremurau...

— Doamne! Ce grozăvie... S'a putut oare?...

Și atunci izbucni în plâns cu hohot, plecându-se, aproape căzând cu brațele întinse peste acel corp, a căruia îmbucătire încă nu o putuse vedeà...

— Alin! Alin mamă! îi rostì cu duioșie, Ana. — și-l cuprinse în brațe, încercând să-l depărteze.

Dar nu fù cu putință...

Plânsul lui sfâșietor erà ruperea par'că a ființii lui întregi, erà revărsarea adâncii lui iubiri în disperarea de-a-și fi văzut ființa iubită, moartă, și de ce cumplită moarte!

— Dorino! Dorino!... atât puteà repetà...

Plânsul i se făcù sughiț înnăbușitor, picioarele începură a-i tremurà și corpul începù a se lăsà sub greutatea părăsirii conștiinței de sine.

Muma și amicii abia avură timp să-l apuce și să-l cuprindă în brațele lor...

Fără simțire îl scoaseră afară și-l duseră în odaea alăturată, unde medicul îi dede îngrijirea. Leșinul ținù destul de mult însă și medicul începù să se teamă... de vre-o urmare primejdioasă...

Tot aproape în nesimțire îl duseră cu trăsura la casa administratorului și, abia pe la orele patru după amiază, — în mijlocul celei mai grozave nelinișți, a tuturora, — Alin își redobândì cunoștința.

Dar sistemul nervos îi erà atât de sdruncinat,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

că nu avù puterea să se ridice în pat. De altfel, nu trecù mult şi frigurile începură, cu durere de cap îngrozitoare : eată de ce se temuse medicul...

Imediat acesta telegrafiă la o farmacie din Târgovişte ce medicamente să trimită la Stoeneşti, cu întâiul tren de dimineaţă, şi acum începù cu compresc aproape ingheţate să-i înfăşoare capul.

Pentru Ana, fù, de sigur, cea mai îngrozitoare noapte din câte trecuse în viaţa ei, întru cât medicul nu-i putù ascunde primejdia. Nu închise de fel ochii veghiându-şi copilul şi schimbându-i compresele, pipăindu-l ca să se încredinţeze de nu-i creşte căldura, ascultându-l cum geme sau cum aiurează...

— Doamne, ce grozăvie ! s'a putut oare !... cuvintele rostite când fusese în faţa rămăşiţilor Dorinei, le repetă din când în când, — dovadă că în mintea lui rămăsese privelişte a acelui vis urât trăit în câteva momente, cu o putere de realitate care urmà să-l sguduc.

De partea ei, şi Ana, — fără să i se fi lipit vre-o clipă somnul de gene, — aveă mai în acelaş timp cu exclamaţiunile lui Alin, înaintea ochilor ei aţintiţi într'un singur punct, acea grozăvie care, tocmai fiindcă erà înconjurată cu flori i se ivià mai cumplită, mai răvăşitoare.

— Ce-am făcut, doamne ! De ce-am făcut crima aceasta ! Nu cumva moartea ei va fi mai fatală pentru Alin, decât ruşinea dezonoarei ?...

Şi iarăş îi venirà în gând acele cuvinte ale lui Küntzen, cari o hotăràseră să ajungă la comiterea faptului.

Dar îşi amintì şi de celelalte, că : «dacă cel «lovit nu-şi poate ridică vieaţa în momentul în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

«tâiu al disperării,— în cazul dezonoarei, vieața ii «rămâne cu totul zdrobită ; în cazul morții, tot «mai poate fi mângâere».

— Da... va mai puteà fi mângâere... își zise biata mumă, și licărirea unei speranțe, vagă încă, o făcù să se uite la Alin mai alinată.

Medicul venì, de câteva ori, în mersul nopții, să vadă pe bolnav.

— Stare pe loc a răului... Tot este ceva, de cât o creștere a lui... E speranță, doamnă, e speranță... De îndată ce vom aveà medicamentele, vom dispune de arme puternice spre a-l combate... Sfatul meu însă ar fi să nu mai poată vedeà domnul Zotescu acele rămășițe grozave... Mărturisesc că și pe mine m'au impresionat teribil și, nu pot zice că n'am văzut, în vieața mea de medic, destule corpuri mutilate, destule grozăvii...

— Da, domnule doctor, încuviință muma ; nimic nu ne împiedecă, cred, să le înmormântăm chiar mâine după amiază...

— Ați face foarte cuminte...

Eră spre ziuă :

Stroiu se deșteptase. Cucumino, în aceeași cameră cu el, se deșteptase cu mult mai înainte și medità. El, eternul glumeț, eră în fața unei drame înfiorătoare și desigur că aveà să rămâe cu întipărirea ei în minte, întâmplare care trebuià să-l schimbe mult, pentru toată vieața.

— Te-ai deșteptat, amice ? îl întrebă pe Stroiu.

— Acuma chiar... D-ta ?

— O eu de mult nu mai dorm... Ce va fi făcând bietul Alin ?

— Să ne îmbrăcăm și să vedem...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

În mai puțin de un pătrar de oră erau gata amândoi și treceau în camera bolnavului.

Medicamentele sosiseră. Alin luase din o băutură și acum dormia ceva mai liniștit.

Stroiu îmbiă pe Ana să se ducă și să-și lase puțin capul pe o perină, iar ei să rămâe lângă amicul lor.

— Nu, Nicule... De-ar fi să mor, nu mă voiu mișcà de lângă el până ce nu-l voiu vedeà scăpat pe deplin...

Alin făcù o mișcare..

— Duceți-vă, le șopti ea...

Amândoi prietenii se întoarseră în odaia lor unde își aprinseră câte-o țigară...

— Domnule Cucumino, ești prea intim cu Alin, începù Stroiu, ca să nu te rog a'mi dà oarecari lămuriri. Și ca să le înțelegi însemnătatea pentru mine, și ca magistrat, și ca amic al familiei, iată ce descoperire am făcut cu ocaziunea căutării corpului nenorocitei Dorina.

Și scoase din palton revolverul, ceasornicul și cheea.

— Nu-ți amintești să fi avut Alin, cu care te întâlneai destul de des în București, revolverul și ceasornicul acesta?

Cucumino le luă, le privì pe amândouă și deodată se ridică foarte agitat și se apropiă de lampă, ca să le priviască cu deamănuntul.

— Nu se poate! rostì el, foarte emoționat... zici că le-ai găsit... între dărămăturile casei?

— Da, da... Dece însă emoțiunea aceasta?

— Cum să nu fiu, nu emoționat, dar... cum să zic? încremenit, înspăimântat!...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Cunoşti obiectele ? întrebă procurorul cu aprinsă curiozitate.

— Negreşit...

Le lăsă repede pe masă şi scoase ceasornicul lui, pe care il puse alăturea cu cellalt.

— Nu-i aşa că, oricât de turtit e ăsta, seamănă cu al meu ?

— Da... seamănă...

— Sunt totdeodată cumpărate din Zürich... şi în aceeaşi zi cu revolverul... Da, cum să nu le cunosc !

— Şi sunt ale.., cui ?

— Aici e spaima mea... domnule Stroiu... aici e... Ca să se fi putut găsi aceste lucruri între dărămături, înseamnă pentru mine că... stăpânul lor se află în casă... când s'a întâmplat catastrofa... Şi... O ! Doamne ! ce nenorocire ! îndoită decât o credeam... căci... şi abia şoptì : e vorba şi de necinstea ce de mult timp apăsă pe nenorocita moartă...

Stroiu ascultă încremenit : oare ce mai era ? Ce ştiă Cucumino ?

Fu puţină tăcere...

Cu obrajii aprinşi, cu privirea învăpăiată, ceeace făceă altă fiinţă din Amedeu, acesta se plecă aproape de Stroiu şi-i şopti :

— Nu pot să-ţi ascund, amice ; trebue să ştii taina : Ghelican erà amantul Dorinei... şi obiectele sunt ale lui.

— Amantul ei ?

— Inţelegi, dar...

Stroiu rămase înmărmurit.

— Aşà dar... pentru el venise Dorina la moşie ?

— Pentru el... Iar dânsul, spre a fi şi aci aproape de dânsa, a cumpărat Lespezenii...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr/1901-1932

— O! dar e grozav! Şi... doamna Ana Zotescu... ştiă?

— Da... Fii bun şi mă ascultă, căci trebue să ştii tot...

— Negreşit, chiar te rog. Trebue să iau măsuri.. Trebue să împiedic ca Alin să afle vreodată teribilul adevăr. Dejà se ştie că Ghelican a dispărut şi să dà vina pe ţigani că l'ar fi omomorât, undeva prin apropiere, lucru ce şi eu începusem să admit... O! sărmanul Alin... Şi el cum o jelesce! Şi el, îl vezi cum sufere! Dar te rog, spune-mi.

Cucumino îi povestì cu deamănuntul tot ce ştià, tot ce făcuse şi el în desfăşurarea acestei drame intime.

— Aşa dar, năşica cunoşteà tot... Cât trebuie să fi suferit, biata femee, şi câtă teamă nesfârşită ca Alin să nu afle!

— O! da... Numai eu ştiu ce erà în sufletul ei...

— Prin urmare... Ghelican erà cu Dorina, în noaptea fatală... E mai mult ca sigur că s'a apărat... că a tras în năvălitori, până ce-a fost doborât. Am găsit trei capete arse... Care să fie al lui? Focul le-a făcut tot la un fel.

— I se cuvenià o pedeapsă, zise Amedeu, căci, după cum 'ţi-am arătat, nu numai odată l'am rugat să nu mai turbure vieaţa Dorinei. Nu m'a ascultat; totuşi, pedeapsa cu moarte îi eprea grozavă.

— In adevăr prea grozavă pentru amândoi vinovaţii! Pe deoparte, întâmplarea, este o scăpare pentru Alin! D-ta înţelegi însă că, prinzându-se ceata ţiganilor, aceştia vor mărturisì că doi din ei au pierit... Va rămâneà de lămurit ce este cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/morr1901-1932

al treilea cap, găsit? Aci e pericolul. Lipsa lui Ghelican va fi comentată, cu atât mai mult, cu cât se va vedea că e tocmai în momentele dramaticei întâmplări... Oare nu se vor naşte bănueli, mai ales în cugetul acelora cari cunoşteau legăturile lui cu Dorina?

— Te pot încredinţă, amice, că numai eu şi d-na Ana Zotescu, le cunoaştem...

Procurorul stătu puţin pe gânduri. Îi venise atunci în minte că şi Mişu le puteă ştii... că ştiă poate şi alte amănunte... Nu erau în zadar anume tresăriri ale acestuia, anume atitudini în timpul cât ţinuse săpăturile şi mai ales în timpul găsirii celor trei obiecte. Dar d. ce să se fi păzit a-i destăinui lucrul? Trebuiă dar să'l facă să vorbiască.

— A! am uitat încă ceva să'ţi spun amice, zise Cucumino, după ce stătuse şi el, pe gânduri.

Stroiu ridică capul. Amedeu îi povesti atunci cum Ghelican şi Dorina se hotăraseră să fugă împreună, chiar de aci, de la Stoeneşti...

— Ciudat lucru, zise Stroiu. Dacă năsica ştiă aceasta, cum de-a plecat la Bucureşti şi a lăsat-o singură, când tocmai fuga trebuiă s'o împiedice cu ori ce preţ, fiindcă aceasta, dacă se întâmplă, lovitură ar fi fost pentru Alin cu mult mai greă?..

— In adevăr, nici eu nu'mi dau seama, de ce.

Stroiu se mai gândi.

— Un lucru e de admis, în cazul acesta: biata năsica va fi convins-o pe Dorina să renunţe la fugă, şi să urmeze relaţiunile vinovate, cu pază deplină. Eră singurul mijloc, ori cum, ca nenorocirea lui Alin să se amâe... Dar... până când?

— Şi eu cred ca d-ta: decât răul cel mare,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

fuga,— a preferat răul, ca să zic așa, necesar... Totuși, mă întreb, ca și d-ta: până când era să țină asemenea îngăduire care nu înlătură pericolul?

— Altă întrebare,te rog, amice, i se adresă Stroiu, după puțin. Amicul d-tale Ghelican aveà mare avere? Ce fel de fire erà?

Cucumino i'l descrise cu multă pricepere...

— Erau dar în sufletul lui porniri de aventurier, egoism urăcios, de oportunist inverșunat, plăcerea cinică de-a'și bate joc de tot ce crà femee... Și asemenea om nu fusese ghicit de Dorina, ființă cuminte și iubită nespus de mult de un bărbat ca Alin? Ce-o putuse legà de el? E de neexplicat inima unor femei! zise Stroiu cu mâhnire.

Îi veni în minte lui Amedeu să-i spună lui Stroiu și de cealaltă legătură a Dorinei, cu Câmpoviceanu. Dar se oprì.

De altfel Stroiu se ridică. Începuse a se lumină de ziuă.

Medicul bătù în ușă și, intrând, le arătă că starea lui Alin se mai ușurase, dar că erà nevoe ca el să nu mai poată vedeà rămășițele soției lui.

— Atunci, n'avem de cât să le înmormântăm, acum de dimineață, zise Stroiu... Nimic nu se poate împotrivi acestui lucru. Chiar dacă se vor prinde țiganii, nu e numai decât nevoe de confruntare cu rămășițile sărmanei femei.
Odată ce e în interesul lui Alin, o încuviințez înmormântarea, și ca magistrat.

Pe la orele zece de dimineață rămășițele Dorinei erau așezate în sicriul adus, și, în mai puțin de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

o jumătate de oră se și porni cortegiul funebru, urmat de cei doi amici, de medic și de oamenii curții. Pe Ana o opriseră de-a merge; de altfel nici ea nu se împotrivise: să lase pe Alin al ei? Nici vorbă că nu. Să mai revadă îngrozitoarele rămășițe? Nu... Ar fi recuprins-o remuşcările. Lângă Alin, acestea tăceau, rămânând ca o drojdie în fundul cupei ce nimica n'o mișcă din loc.

Când clopotul de la biserică începù a sunà, jalnic, în răstimpuri scurte, Ana se înfiorà... Alin deschise ochii și ascultă cu toată luarea aminte pe care o puteà aveà...

— De ce trage clopotul acela, mamă, așa de jalnic? întrebă, cu glas foarte stins.

Ea se îngălbenì...

— Clopot? nu, dragă Alin... ți se pare... Dormi, fii liniștit...

Aveà ori nu amintirea, dureroasei întâmplări? Cine știe. Oftă; își așeză mai bine capul pe perină, apoi închise ochii.

Ana urmă să asculte sunetul care-i dà câte un fior, la fiecare vibrare ce se prelungià, — iar cu mintea să vadă tristul cortegiu la care privise o clipă, dela fereastră.

După întoarcerea dela cimitir, Stroiu luă cu sine pe Cucumino.

— Vino să-ți arăt rămășițile găsite. Să vedem... vom puteà recunoaște pe-ale omului fatal?

Cucumino se înfioră.

— Merg... Doamnei Zotescu îi vei spune că între ele sunt și ale lui Ghelican?

— Poate mai târziu...

— Bine-ai face, domnule Stroiu. I-ajung, nenorocitei femei, emoțiunile momentului... ca să mai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

aibă și teama unei complicațiuni, în viitor, a împrejurărilor.

Intrară în odaea strâmtă, aproape întunecoasă, în care se aflau, la mijloc, rămășițile, amestecate, ale unor oameni de treapta cea mai de jos.

Și nu era deosebire între ele, așà cum le făcuseră flacările, — după cum nu era deosebire, decât în aparență, între cele trei suflete ce sburaseră, tot atât de josnice pe când se aflau în corpuri ce trăiau.

Lăsară ușa deschisă, ca să poată aveà lumină, și se plecară să observe cu luare aminte, pe rând, fiecare cap...

După multă chibzuire, putură întru câtva să se opriască la unul din ele, care, par'că arătà mai multă regularitate...

— Eată omul! rostì filozoficește Cucumino... Cu tine am petrecut eu în țări străine? Cu tine am ràs? Cui mi-ar fi spus că am să te văd așa, într'o zi, i-aș fi zis că e nebun... Bâr!... urât e omul, ars!...

Și Cucumino avù o înfiorare aproape comică. Măcar prin atâta se mai arătă ghiduşul de altă dată.

— Și acuma, domnule Stroiu, cum crezi să faci, în ce privește dispariţiunea lui? adaose, după puțin.

— Încă nuștiu, răspunse procurorul.

Ieșiră și închiseră ușa.

In dreptul cancelariei îi așteptà Mișu, plin de curiozitate: de ce procurorul arătà lui Cucumino rămășițile?

— Amice, îi zise Stroiu, lui Amedeu, întoarce-te și mai stai pe lângă nășica. Eu am de vorbit cu d. Mișu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Bine ; la revedere.

— Putem fi singuri, domnule Mișu, în cancelarie la d-ta? îl întrebă Stroiu.

— Da, domnule procuror.

Și intrară în încăperea binișor orânduită. Stroiu șezu.

— Fii bun de șezi și d-ta. În căutările ce-am făcut, ți-amintești că am dat de cele trei obiecte... Când ți le-am arătat, mi-ai spus că nu le cunoști, dar ai avut un gând ce mi l-ai tăinuit... și nu-știu de ce. D-na Dorina Zotescu nu erà singură în momentul năvălirii răufăcătorilor. Nu-i așà ?

Mișu se înroși, dar nu coborâ privirea.

— Da, domnule procuror, am avut gândul acesta. Nu vi l'am spus, fiindcă mi-a fost rușine să mă mai ating de asemenea rană a acestei nenorocite familii.

— Cu toate acestea trebuià să vezi în mine mai mult pe amicul lui Alin, decât pe magistratul și să mă faci să știu tot, ca să înlătur anume primejdie, pe care moartea Dorinei nu a înlăturat-o.

— Dă-mi voe atunci să-ți spun tot ce știu, domnule Stroiu. După plecarea dvs., în August, cuconița Dorina a făcut tot ce i-a stat prin putință ca să rămână acì, cu cuconița Margareta...

— Margareta ? cine e aceasta ?

— Soția d-lui Petrică Bavari...

— Cum ? și ea ?...

— A ! nu cred că e ca răposata... Dar vezi d-ta, îi trebuià cineva cu dânsa, ca să nu deà de bănuit. In zilele cât a stat acì, am prins de veste, m'am pus la pândă... și am văzut cu ochii... A ! domnule Nicu, ce amărât am fost ! Hotărâiu re-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistetransilvania.ro/mdrr1901-1932

pede însă să spuiu cucoanei mari... de îndată ce voiu vedea-o. Eată că, pe neașteptate, cucoana mare vine dela București... Dela întâele ei întrebări, am înțeles că cunoșteă nenorocirea și că venise într'adins... I-am spus ce știam și nu mi-a părut surprinsă de fapt ci numai de vecinătatea lui Ghelican, ca proprietar. Mi-a imputat chiar că n'am prevenit-o. Drept e că, în timpul serbărilor, nu-i știam nici eu numele; abia îl văzusem, ca om, pe noul proprietar. Cine-i va fi spus, la București, nu pot ști; destul că de îndată ce-a aflat, a priceput cauza rămânerei cuconiței la moșie și a și venit. M'a jurat să iau măsuri de pază, ca nimeni să nu bănuiască în sat, căci spaima ei, ca și a mea, eră să nu se svoniască lucrul și să afle domnul Alin. Chiar mi-a și spus-o aproape cu disperare... și mi-a zis că va lăsà lucrurile așà până când va luà și dumneaei măsuri...

Stroiu ascultà cu mare luare aminte.

— Nu poți ști dacă nășica va fi avut vre-o explicațiune cu noră-sa, în privința faptei ei?

— Nu pot ști... Cât au mai stat atunci câtetrele și chiar acuma, când a lăsat-o acì, am luat seama că cucoana mare și cuconița erau cât se poate de bine amândouă.

Stroiu se gândì puțin... Îl mirà iarăși atitudinea nașei lui față cu Dorina. Dar, după cum discutase lucrul cu Amedeu, sărmana femee nu puteà face altfel. Vorba lui Amedeu: în locul răului mare, fuga, — răul necesar al continuărei relațiunilor...

Mintea i se oprì însă la vorba lui Mișu: «*până va luà măsuri*»... Ce măsuri anume? Ce hotărâre putuse luà pentru viitor?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Fără voe i se făcù de-odată în minte, o apropiere oarecare, între lăsarea Dorinei la moşie şi ridicarea lucrurilor din casă...

Dar nu se oprì mult asupră-i, mai ales că Mişu luă vorba :

— Acum putem stabilì, domnule procuror, că cheea găsită, o aveà Ghelican la el, din Septembrie, căci pe portiţa cea mică venià... acì... i-o dăduse Dorina...

— De sigur. Cheea făcută în urmă însă, unde este ?

— Nuştiu. O aveà cucoana mare. Trebue să fie la dumneaei.

— Dar de ce-aţi mai făcut-o, dacă nu erà drum obişnuit prin acea parte a locului ?

— Drept să-ţi spun, eu am dat părerea de-a se face alta, mai mult din obiceiul de-a aveà portiţa o chee, — dar trebuinţă, în adevăr, nu erà.

— Am vorbit amândoi, după găsirea cadavrelor, de năvălirea ţiganilor. N'am stabilit însă pe unde au putut intrà în curte?...

— Adevărat. Eată, acuma imi aduc aminte de un lucru, căruia, nu i-am dat atenţiune in momentul când mi s'a vestit focul. Am intrat pe poarta cea mare, căci am găsit-o lăsată descuiată...

— Aşà o lăsaţi de obiceiu ?

— Ba nu. Eu am zis bietei cuconiţi s'o încuiu şi ea mi-a răspuns că va pune pe fecior s'o încue... Am înţeles că aşteptà pe Ghelican... şi voià să aibă cheea.

— Apoi nu ştia că Ghelican aveà pe cea de la portiţă?

— Ştiă... În adevăr, nu pot înţelege de ce...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Voiă să fie sigură, cred, că nimeni nu va intră pe acolo, ca să-i turbure petrecerea intimă...

— Atunci de ce aţi găsit-o descuiată? se întrebă Mişu. Cât eram de ameţit, atunci, sunt sigur că am găsit-o descuiată. Altfel, am fi intrat pe altă portiţă de lângă bucătărie, de unde băeatul Gheorghe avea cheia E ceva încurcat aci...

— In fine... Ţiganii dar au cercat la poarta cea mare; au găsit-o descuiată; pe acolo au intrat; pe-acolo au ieşit... ca în loc pustiu...

— Vina noastră... din cauza cumetriei. Până şi strejarii erau beţi, la un loc cu noi... Ce împrejurare blestemată!... Nu-mi voiu iertă nici odată această vină a mea!

— Omul poate greşi... Cine-şi are convingerea de a nu fi greşit nici odată,' zise Stroiu, cu melancolie...

Şi se ridică...

— A! zise Mişu, uitam: Am aflat de la Lespezeni că boer Dimache a căzut la pat, rău bolnav...

— Ce spui?

Apoi, după puţin:

— Eată prilejul se văd de pe acum locuinţa lui Ghelican... Am să mă duc după amează acolo, cu medicul.

Se despărţi de Mişu şi purcese îngândurat.

— Vorba lui Mişu, îşi zise Stroiu, este ceva încurcat acì... S'a putut petrece drama îngrozitoare, dar împrejurările care au premers sunt întunecoase... *Este ceva*.... în care nu pot pătrunde... Este ceva...

Obişnuit să ajungă la cauze bine ascunse, de la efecte ce se trădau fără voea unor anume persoane, Stroiu dobândise deosebită intuiţiune a

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

lucrurilor și agerimea minții. Ghicià unde erà punctul la care să-și opriască cercetările prezentului, spre a se ocupà să le pregătiască urmarea mai departe când momentul se va fi prezintat...

Așà ghicise că Mișu îi ascunsese ceva; așà acum, fără părută tranziție, avù înainte-i scena din fața rămășiților Dorinei, când Ana leșină.... Faptul acesta însemnà pentru el prea mult lucru din partea ei ca soacră, ori cât îi era inima de bună, mai ales când o știà pe Dorina cât fusese de vinovată; erà preà mult chiar pentru ea ca femee, ori cât s'ar închipuì de slabă firea unei femei; erà preà mult chiar pentru durerea fiului ei, la care se va fi gândit în acele clipe.

Erà un sdruncin mai mult de ordine morală, par'că... El puteà fi semn al unor gânduri foarte chinuitoare... Dar, al cărora?

Și din nou îi venì în minte vorba lui Mișu că Ana «aveà să ia măsuri»...

Pe nesimțite se apropià în căutările lui de ideea, încă nemărturisită, că Ana puteà fi amestecată întru câtva în acest dezastru...

După amează, împreună cu medicul, Stroiu se duse la Lespezeni. Amedeu rămase lângă Ana și Alin.

Boer Dimache erà în adevăr serios bolnav. Cu toate acestea nu primì bucuros pe medic: să mai și cheltuiască acuma cu boala? Ai dracului, doctorii! Cum le miroase a câștig, — vin nepoftiți chiar! De rușine, n'avù însă încotro și primì să fie căutat.

— Ar trebuì să telegrafiezi fiicei d-tale, boerule, îi zise Stroiu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr 1901-1932

— Să-i dau adecă prea repede nădejdea de moştenire? zise bătrânul, cu ciudă. Lasă! Lasă! Pentru aşa bucurie e vreme...

— Dar fiica d-tale te-ar îngriji..., tocmai ca să întârzie asemenea posibilitate...

— Mă îngrijeşte baba, domnule... Cheltuiala drumului mi-ar pune-o fiică-mea tot în spinarea mea.

— Boerule, pot vizita casa lui Ghelican? întrebă Stroiu după altă vorbă de-a surda, cu bătrânul.

— Care va să zică... îl socoteşti mort de-al binelea? Săracul!

— Nu, boerule... nu încă... răspunse Stroiu. Nu te îngriji d-ta de altul... Eu cred că o să se întoarcă...

— La sfântu-Aşteaptă... Dar, în sfârşit, treaba d-tale, şi mai ales treaba lui... Uite, să vie baba ca să te ducă... Dar ce vrei să faci la el?

— De curiozitate, boerule.

— Aşà? Bine. Şi asta e ceva, mai ales că nu ţine parale.

— Cine ţine cheea casei, boerule?

— Uite-o colea, în cuiu, d'asupra căpătâiului... Arătând-o, trase şi de cordonul clopoţelului.

— A mai intrat cineva în casă, acolo, de când nu s'a mai arătat Ghelican?

— Doamne fereşte... altul; eu apoi, nici n'aveam la ce...

— Atunci e bine, boerule.

Baba veni: Dimache îi dădu cheea.

— Uite, babo, să duci pe domnu în casa de dincolo şi cât a vrea, poftiască să steà... Te mai întorci pe la mine, domnule?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

— Fireşte, să-mi iau ziua bună şi să iau şi pe domnul doctor...

— Doctorul... Bine zici: eu îl şi uitasem.

— Să te uite boala, boerule, îi zise medicul, apropiându-se de pat.

— Să te-audă Dumnezeu, doftore...

După puţin Stroiu intră în acea casă plină de frig şi aproape goală de mobile, odată ce numai două camere erau de locuit: o cameră de culcare şi un biurou. Sofrageria dă în o săliţă de unde se treceă la bucătărie.

— Domnul proprietar, întrebă Stroiu, nu aveă servitori?

— Nu, boerule, răspunse baba; eu chip îi făceam odăile şi gătiam şi pentru el, şi pentru boeru. Dacă stă mai multe zile, cum a fost numai de două ori, decând a cumpărat moşia, aduceam şi câte-o femee din sat...

— Poţi să mă laşi, că nemeresc drumul, când mă voiu întoarce la boeru...

— Aşă? bine... Numai nu stă mult, măicuţă, că-i frig amarnic.

— N'ai grijă...

Cum rămase singur, trecù în biurou. Cheile erau la săltare. Hârtie de scrisori şi plicuri, pe biuroul de stejar, vechiu şi cam dărăpănat.

Se uită prin sertare: în unul găsì actul de cumpărare al moşiei şi inventariul ei; în altul două registre de socoteli şi contracte agricole...

In al treilea, câteva hârtioare a cărora însemnătate nu o văzù.

Pe biurou, câteva cărţi. Le deschise: romane.

— Ii plăceau şi romanele... îşi zise Stroiu.

Deodată se oprì. In unul din acestea, ca semn

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

era o hârtie. O luă și o dezdoì: era o scrisoare. O citì.

«Dragă Alexandre,

«Cred că vei fi sosit la Lespezeni.

«Iți anunț vestea mare, că în urma unei explicațiuni cu soacra, am dobândit consimțământul ei să urmăm cu legătura noastră, numai să nu se afle nimic iar «*el*» să poată dormì liniștit... Nici nu-i trece prin gând că s'a apropiat momentul libertății noastre... Ea pleacă Duminecă și eu rămân.

«Duminecă seara te aștept cu dor și cu nerăbdare. Ĕată partea cea mai dulce a vestei ce-ți dau.

«Vino, vino, dragul meu...

A ta pentru totdeauna
Dorina»

Stroiu rămase pe gânduri...

— Naşa... consimțise... da... Ca să-și fi dat însă astfel consimțimântul... avea anume plan, desigur. «Măsurile» de care mi-a vorbit Mișu. Cari însă? ce plan anume? Consimțimântul acesta, la inima ei de mamă, insultată în persoana fiului ei iubit, este ceva ciudat, de neînchipuit... Mă face să presupun cine știe ce hotărâre îngrozitoare... Căci, o legătură vinovată, oricât de ferită, nu se poate să nu se afle în cele de pe urmă.

Dar mai ales că Naşa cunoșteà învoirea amanților de a fugì, ideea de a o lăsà singură, ca să-și urmeze plăcerile, îmi pare... foarte nelalocul ei... Să se fi bizuit pe promisiunea Dorinei că va păzì

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

bine taina ei? Dar erà cu putință ca naşa să fi pus temeiu pe sinceritatea ei? Poate, întrucât aveà *planul ei*... Planul acesta, uite, planul acesta mă intrigează...

In ce stă el... şi când aveà să fie executat, odată ce pericolul fugei amanților, nu cred să-l fi îndepărtat cu totul din temerile ei.

E întuneric încă în jurul acestei cestiuni... Cine ştie de voiu izbuti să-l risipesc! Mă tem de «neprevăzut», numai în interesul familiei... Alin, sărmanul meu Alin, trebue să rămână cu durerea şi cu regretele, iar de peste ruşinea celor petrecute, vălul să nu se ridice vreodată... Scrisoarea, apoi, nu e bine să rămână aci...

Şi o puse în portofelul lui.

Căută în sertarul mesei de noapte, mai mult ca să nu-l lase necercetat.

Când colo, dădù peste un portofel de marochin foarte fin, de coloare cărămizie.

Il deschise şi găsì o mie de lei în zece hârtii franceze de câte o sută, un cec de douăzeci de mii de lei, al Băncei Naționale, asupra Băncei Franței din Paris.

— Acestea erau ca pregătire de plecare... îşi zise Stroiu.

In altă despărțire găsì o recipisă a Casei de Depuneri şi Consemnațiuni, în sumă de patrusute de mii de lei efecte funciare urbane şi rentă 5%.

— Bunicică avere... dacă se socoteşte şi moşia... Norocul rudelor lui din Ialomița... Dar ce lipsă de grijă!... Să lase el toate acestea sub mâna primului venit ce i-ar fi intrat în casă... De altfel, se dusese pentru câteva ore numai.

Puse portofelul, aşà cum îl găsise, în sertarul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dela biurou în care era actul de vânzare-cumpărare a moșiei, încuiă, iar cheia acestuia, împreună cu toate cheile ce le mai găsi pe la sertare și mobile, le adună în sertarul dela mijloc ; cheia acestuia o luă la sine.

Aruncă încă o privire, tristă, prin încăperi, apoi ieși și încuiă ușa dela intrare, luând cheia.

Pe bătrân îi găsi bând ceaiu de flori de teiu.

— Boerule, îl zise, cheia dela casă o opresc la mine... până când va fi timpul să pun peceți, dacă Ghelican nu se mai întoarce...

— Bine, domnule... Ești procuror, fă cum socoți că e bine. D-ta apoi, să mai poftești pe la mine...

Poftire nu făcù și medicului.

Plecară.

— Bătrânul va aveà pneumonie, îi zise medicul... Cu încăpățînarea lui de a nu se căutà cu medic, dacă va scăpà, va fi dovadă că tot mai are bună cheresteaua.

VII.

Alin se făcù bine, după două zile, line în felul că putù să se scoale din pat și să plece la București cu Ana și cu Amedeu.

Casa rămâneà cu jalnică înfățișare din dezastrul prin care trecuse, și cine știe dacă aveà să mai fie locuință Zoteștilor.

De la Tribunal îi venì știre lui Stroiu că șatra țigănească fusese prinsă și că jandarmii o aduceau la Târgoviște.

Nu mai aveà, de ocamdată dar, ce să facă, și el aici.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

După plecarea lui Alin, de dimineață, lăsă și el Stoeneștii, după amiază.

In timpul până să plece, se duse la moară împreună cu grefierul.

— Ei, meștere, se adresă mecanicului, ia lămurește-mă, te rog, cum e «circuitul» de care mi-ai vorbit.

— Tomn procuror, începù neamțul, vedeți la tumărfostru astea firele... pe care merge curent electric.. Uitați bine, la ele: sint invelite în matérial asta, ca să nu lipiască un fir cu altu și să lase «frei» curent, și să dea schintei la tumărlui. Lumin electric am așezat eu, acuma patru ani. Fire sint bune, la ele, material nou la el. N'ai avut chind se strică, in patru ani. Eu ghindit mult la intimplare aste. Daca focu s'a prins, trebui che la aste doi firele să se fi luat material care înveleste pa ele, acolo undeva, la pod. Atunci la tumnealor s'a lipit un de altu; schintei s'a scăpărat... Lumin electric este rece, abăr curent este fierbinte la tumărlui... și schintei sint foc... Dacă așa s'a intimplat, pricepeți la tumărfostru că schinduri s'a aprins,.. și eaca ințendiu gata... Abăr eu, tomn procuror, pus lucrà bun.. facut treabu cum se cade.. Eu maester bun... Abăr dacă de la firele s'a intâmplat ințendiu, asta se cheamă «çircuitum»...

— Credința dumitale e dar, la urma urmei, că nu de la firele electrice s'a pornit focul?

— Așa cred, tomn procuror. Eu mult ghindit. Abăr... Tumnezeu știi... Ai umblat poate cineva la pod... ai lovit sirma... ai desvelit la ele... știu eu?

— Altă pricină nu văd de cât «circuitul» d-tale, meștere...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Neamțul își pusé luleaua între dinți și nu mai răspunse.

Stroiu vizită locul unde fusese șatra, mai cerù câteva lămuriri lui Mișu, apoi se întoarse...

— Ascultă domnule Mișu, în timpul când se strângeau din casă lucrurile, s'a urcat cineva în pod?

— Nu, domnule procuror... Cel puțin eu n'am văzut, mai ales că acolo nu s'a urcat nimic...

— Atunci... tot de la firele electrice s'a iscat focul... nu mai rămâne îndoeală.

Și totuși, afirmațiunea aceasta nu i se lipià cu totul de cuget. Dacă nu umblà nimeni la pod, dacă sărmele erau nouă, căci în patru ani, la loc ferit, materialul acesta nu se putuse strica, atunci?

Trebuià numai o mână criminală să fi făcut stricăciunea, sau să fi pus de-a dreptul foc... Cine însă, și în ce scop?

De-odată inima-i bătù mai cu putere: naşa? își zise... și apropià acest gând de faptul ridicării din casă a tot ce erà prețios, de faptul că lăsà singură pe Dorina, când știà că erà gata să fugă.

Pe peronul gării de Nord se aflau numeroase persoane, căci Amedeu telegrafiase lui Petrică Bavari, ziua sosirii lui Alin.

Unii de la alții luând știre, toți amicii de aproape ținuseră să arate iubitului lor amic sau coleg, părerile de rău pentru cele întâmplate.

Muma și fiul fură adânc impresionați; lacrimile însă rămaseră ascunse. Toți fură sguduiți de urmele ce durerea întipărită pe chipurile mu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mei și fiului. Aceștia plânseseră prea mult, ca să mai aibă lacrimi acum; ori, dacă mai aveau, le păstrau pentru alte momente ce nu erau departe.

In fine, eată-i acasă, coborând singuri...

Când să ajungă la ultima treaptă a scării, de unde în dreapta începeau încăperile tinerei căsnicii și în stânga, ale mumei, — aceasta luă brațul lui Alin... și, fără să vorbiască, îl duse cu ea..

El avù numai timpul să arunce o căutătură amărâtă, în lungul sălei, care, de aci de unde erà lumină, să cufundà în întuneric...

In camerile mumei erà lumină și cald peste tot...

Cum intrară în salonașul obișnuit, Ana, înconjură grumajii lui Alin cu amândouă brațele și după ce'l sărută, îi zise:

— De-acum, dragul mamei, va începe pentru noi altă viață pentru mult timp, de doliu, de durere, de regrete... Totuși, să nu ne considerăm că fiind cei mai nenorociți de pe pământ... Suntem doi să ne sprijinim unul pe altul, doi ca să vorbim de aceea ce nu mai este și care ne-a fost răpită în chipul cel mai crud și mai de neașteptat... Câți nu vor fi având nici asemenea mângâere!..

— O! Dar de ce-a fost să fie așa! murmură el și ochii i se umplură de lacrimi...

— Cine poate să prevadă, ca să preîntâmpine fatalitatea...

— Dacă n'ar fi rămas acolo...

— Tocmai în aceasta erà hotărârea soartei, dragă Alin: să rămâe... ca să cunoaștem și noi ce e suferința...

El rămase cu privirea ațintită în gol... Ea tăcù. Și în acele clipe de adâncire în sine, a amândurora, sgomotul focului din sobă și tic-tac-ul cea-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

sornicului aveau trist răsunet, care, insultă par'că tăcerea și durerea lor.

— Mamă dragă, rostì Alin, după un timp, mă simt slab... Imi dai voe să mă duc... să mă odihnesc ?

— Dragă Alin, mă asculți tu ? Lasă-mă să-ți pregătesc aci, lângă mine, odaia ta de culcare...

El se înroși puțin : mumă-sa îi înțelesese gândul.

— Bine, mamă, cum voești dumneata, răspunse, supus.

— Să nu-ți pară rău, Alinel... Tocmai fiindcă ești slab, trebue să fiu mai aproape de tine, cât mai aproape.

— Da, mamă...

— Vom beà împreună, câte un ceaiu, nu-i așà ? Mai apoi, o lingură de medicament... și somnișor bun... Iar mâine vom vizità împreună încăperile... celelalte, care, tocmai la primăvară încolo, după altă orânduire, te vor puteà primì... Nu-i așà, Alinel ?

— Bine, mamă...

Ana ieși să facă pregătirile toate.

Alin se întinse pe o canapea și rămase ca în nesimțire... Privirea-i erà neclintită ; gura puțin întredeschisă, brațele aduse pe după cap... Erà atitudinea deplinei părăsiri de sine, când creerul încetează par'că de a mai cugetà... Atunci, pe dinaintea ochilor ce văd înlăuntru numai, trec imagini confuze cu repejune aproape amețitoare. Senzațiunile nu mai ajung la sediul conștiinței... Vieața sufletească pare întreruptă... Numai inima bate regulat clipele ce însemnează continuarea vieții fizice. Durerea a absorbit toate facultățile

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

intelectuale: fatalmente corpul rămâne materie apăsată subt propria sa greutate.

Puțin câte puțin, fără de știrea insului, creerul, cel intâi, reașează cumpăna. Ca și inima, el nu'și încetează funcțiunea: mașină centrală perfectă, cu rotărie intelectuală, a putut să i se încurce firele și să pară în oprire; ea urmă însă să lucreze în direcțiunea curentului vieții, spre a dà insului putința de-a vedeà limpede într'un punct, o idee, și de a-și regăsì senzațiunea durerii conștiente, sub apăsarea acelei idei. Durerea aceasta acum nu mai are caracterul violent... A devenit ceva organic, s'a adâncit și s'a făcut parte din existență. Fără ea însul nu'și va mai păreà sie-însuși întreg.. Va simți un fel de amară mulțumire că sufere, iar ideea, în cazul lui Alin — conștiința pierderii unicei ființi iubite,— îi va deveni tovarășa nedespărțită a gândurilor lui de tot momentul, luând chipul amintirii în vestmântul doliului etern.

Alin avù o mișcare ușoară și își schimbă poziționea: o vedeà pe Dorina, ființă cu totul ideală, aproape de el și totuși cu neputință de atins și de pipăit,— o lumină ce aveà înfățișarea ei... al căreea zâmbet de nedescrisă frumusețe erà sâmburele radiant al acelei lumini...

Iar vibrațiunile razelor erau cuvinte pe care le auzià lămurit, cuvinte de iubire, armonioase sunete ale unui simțimânt ce supraviețuià materiei.

Și el îi răspundeà, din mijlocul senzațiunilor ce nu mai aveau nimic material în ele, pe aceeași coardă spiritualizată...

Iubirea lor urmà în viitor una și nedespărțită, legând vieața lui din lume de vieața ei eterică,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

făcându-i-o pe-a lui cu putință în lume prin iluziunea de-a fi mereu al celeilalte, în timp și în spațiu.

Ana îl găsi zâmbitor, și se oprì de-l privì câteva momente, cu teamă întâi, apoi cu jale: sé gândià la ea... O vedeà, de sigur.

Îl readuse realității, cu dulci desmierdări și el se deșteptă cătând la ea tot zâmbitor.

— Ai văzut-o, nu-i așà? îi zise încetișor, cu duioșie...

— O! dac'aș vedeà-o necontenit astfel, dragă mamă, aș mai înțelege rostul vieții de-acum înainte...

Inima ei de mamă avù o tresărire dureroasă... cuvintele lui erau pentru ea de o mâhnitoare însemnătate...

Oare-l pierduse, fără întoarcere, ca om al vietii active în societate?

Îi zâmbì totuși.

— Aceea ce spui tu e amintirea de dânsa și cine s'ar pune între tine și asemenea amintiri?

Alin se ridică, — dar fără puteri.

— Ești obosit, scump copil. Vino de te culcă și... adormi cu gândul la ea...

Ca un copil, dus de mijloc, trecù în odaea ce aveà să fie a lui și, în curând, după ce-și sorbì ceaiul, adormì dus...

Ana stătù mult timp să-l priviască și să-l vegheze...

Apoi, subt îmboldul unei hotărâri dejà luată, ieșì încet ca o umbră și se duse în încăperile foastei căsnicii...

Nu. fără fiori făcù lumină și începù să caute, cu mare luare aminte, în toate mobilele Dorinei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr 1901-1932

Nu găsi nici o scrisoare, nimic altceva care să-i dovedească vinovăția.

Privirile ei erau aspre, întunecate; gândul la moartă, încă vrăjmaș, încă nepotolit.

Făcù pe cât putù mai bine orânduirea, așà ca, Alin, vrând cu orice preț să vie pe acì, nimic neobișnuit să nu-i loviască privirea, — totul să i se înfățișeze cu caracterul unor râmășiți pioase.

Nu-l va lăsà, negreșit, să caute să vadă de aproape lucrurile, din care, cele mai de seamă lipsiau. I-ar fi fost foarte greu să-i explice lipsa lor. Ea le credeà pradă focului... Ce și-ar fi închipuit Alin dacă i s'ar fi spus că Dorina le luase cu ea la țară, unde nu puteà să aibă trebuință de ele?

Cu nici un preț nu voià să-și deà Alin seama de lipsa lor...

Mulțumită de rândueala făcută, luă cheile de pretutindeni, de pe la mobile, încuià toate ușile și luă cheia numai dela una pe unde să se poată intrà în toate celelalte, și o puse în lada de fier din odaea ei de culcare.

Pusese cea de pe urmă stavilă trecutului fatal.

A doua-zi după sosirea lui Nicu Stroiu în Târgoviște, i se vestì aducerea întregii șatre țigănești.

De îndată dânsul, însoțit de grefier, se duse la marginea orașului, unde șatra tăbărâtă erà păzită de jandarmi, — și începù căutarea cu de-amănuntul.

Țiganii avuseseră grija să-și împartă giuvaerurile și banii, iar femeile, toate hainele Dorinei.

Amănunțita căutare însă le descoperì pe toate,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

afară de bani. Procurorul de altfel nici nu se gândise că țiganii putuseră găsi și bani.

Posomorâți și tăcuți, umiliți și îngroziți, priviau cu toții, urmărind căutările judecătorului: se vedeau prinși, se vedeau dați judecății... Dracu-i îndemnase să jăfuiască?...

Nu știau încă dacă se găsise și victimele lor... Dela jandarmi aflaseră că tot ei erau învinuiți că puseseră foc casei... Dar în ce privià învinovățirea aceasta, se simțiau tari... Erau apoi hotărâți să tăgăduiască că omorâse pe cineva. Despre furt, nu aveau încotro: trebuià să-l mărturisiască.

Gerul se mai înmuiase; erà zi cu soare aproape căldicel și cer fără pic de nori.

Pe ici, colo, se vedeau la distanță, chipuri curioase ale mărginașilor orașului...

După ce nici o căruță nu rămase nescotocită, Procurorul întrebă:

— Care-i cel mai mare al șatrei?

— Eu, să te trăiască Dumnezeu, domnule procuror... răspunse bulibașa Sgondea, înaintând puțin...

— Puteți să-mi spuneți voi de unde aveți toate lucrurile astea care nu sunt de nasul vostru?

— Apoi... de... eaca le-am furat, răspunse bulibașa, fără ocol.

— Din casa dela Stoenești, hai?

— Apoi... de acolo... Martor ne e Dumnezeu sfântul că n'am mai furat de nicăirea... domnule procuror... Da uite, ne-a fost amar de ciudă că ne-a gonit cocoana fără să facem cuivă supărare... Ne câștigam viața cu meșteșugu nostru... cinstit...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/indn1901-1932

— Mă rog, ia spune-mi, câți din șatră ați fost la jaf la curte? Ori ați fost cu toții?

— Ba nu e cum ai zis... Am fost numai noi, ăștia... Ieși, mo! și chemă pe fiecare pe nume.

— Va să zică, voi șase? zise Stroiu, privindu-i cum se așezaseră rând, cinci inși, lângă bulibașa, cu capetele plecate în jos.

Muerile se țineau grămadă, ceva mai departe, cele bătrâne cu luleaua în dinți, stând jos, cele tinere în picioare, cu purdeii de poale, iar cu cei mai mari în preajmă.

Câinii, astâmpărați, cu botnițe toți, priviau și ei, fiecare lângă căruța lor. Înțelegeau par'că gravitatea momentului, și nu le era de șburdă.

— Noi șase, răspunse bulibașa.

— Vezi să spui drept: toată minciuna vă va îngreuià vinovăția.

— Drept spunem, eacă, să-mi sară ochii... rostì bulibașa...

— Bine. Cred. Voi șase aveți să veniți la parchet, acuma chiar.

Pregătiți-vă o căruță. Nimenea din șatră n'are voe să se miște de aci, până nu voiu da eu voe.

— Aoileo! făcù o țigancă...

Procurorul cătă la ea. Il impresionă chipul ei deosibit de deștept.

— Cine-i femeea asta?

— Nevasta mea, Casandra... răspunse bulibașa...

— Eu, sărut mâna, răspunse ea și se apropiă... Se vedeà o hotărâre în atitudinea ei.

— Ai de spus ceva? o întrebă Stroiu.

— Cum să n'am? că tot nu ne-am fi îndemnat să furăm, dacă nu ne-ar fi pus cineva fitil...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Așa? Bine. Să vii și dumneata cu ăștia... Hai, gătiți-vă o căruță.

— Haide, mo! ce stați! N'auziți porunca domnului procuror? strigă bulibașa. Uite, descărcați căruța lui Ganciu, că e mai mică...

Peste un pătrar de oră căruța plecă în oraș, cu cei șapte și cu doi jandarmi.

Stroiu și grefierul se întoarseră ducând obiectele furate.

Aceste obiecte, ca ale Dorinei, afară de alte câteva ale casei, erau altă încurcătură în afacerea tristă dela Stoenești.

In primul moment Stroiu nu-și dădù seama. Luase lucrul ca furt, în general, ca fapt comis de țiganii vinovați...

Până să ajungă la tribunal, își și dădù seama... Insă ce erà de făcut, aveà să vadă pe urmă.

După aproape o oră, aveà înainte-i, în cabinetul lui, pe bulibașa Sgondea, «*A tout seigneur, tout honneur*»: deci, lui i se cuvenià să apară cel întâiu.

Cu toată firea lui bătăioasă și cruntă, când se văzù în acea încăpere, care-i părù nuștiu cum, a dracului, i se cam luă piuitul, și își aduse aminte de vorba: «ai umblat cât ai umblat, dar acù ți s'a înfundat».

Stroiu îl privì pe furiș făcându-se că scrie și citi în trăsurile viguroase ale chipului lui neruşinat, semnele fricei.

— Apropie-te..: îi rostì cu asprime.

— Țiganul, aproape mecanicește, se apropiă, aruncând grefierului o căutătură.

— Cum te chiamă?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Zamfir Sgondea... să trăești!

— De unde ești de loc?

— Păi... eacă numai știu, să ierți...

— Cum se poate? Nu mai știi unde ai făcut ochi?

— Cam pe la Câmpulung în sus, dincolo de țara nemțească...

— De câți ani ești?

— Oiu fi având vreo patruzeci...

— Te-ai născut tot în vreo șatră, ori în sat, din părinți așezați statornic.

— Ba tot în șatră... că șatra noastră e din țara Ungurească de pe Pusta...

— Și de când ești în țară la noi?

— Apoi, cam după ce a murit tata, să fi avut eu pe atunci optsprezece ani.

Până mai acù zece ani a fost unchiu bulibașă, dar după ce l'a luat Dumnezeu, am ajuns eu la cinste...

— Va să zică, de când ați intrat în țară, ați umblat de ici colo fără să vă statorniciți nicăeri?

— Așa boerule, să te trăiască Dumnezeu...

— Și cum v'ați putut duce traiul?

— Eaca, cu site, cu ciururi, cu linguri, cu doniță, cu potcoave și bleauri... cu de-astea, de-ale neamului, boerule. Și zău, am fost oameni cinstiți.. Că dacă am fi avut năravuri rele, nu ne prindeă par'că până acum?

— Eu nu pot ști încă dacă ați mai fost ori nu prinși și condamnați... Dar am să mă informez. Ià-i semnele, domnule grefier... Intoarce-te spre dumnealui, Sgondeo.

Țiganul se întoarse și stătù drept, fără aproape să clipiască.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Mare hoţoman trebue să fie, se gândì Stroiu privindu-l cu deamănuntul.

— Ei, ia spune acuma, cum s'a întâmplat cu hoţia dela Stoeneşti?

— Apoi, uite, să trăeşti boerule: am să spun drept şi frumos, că ţiganu de neam nu minte, boerule, nu, măcar să-i pui ştreangu de gât...

Am venit pe moşie şi dac'am găsit locu ăla, potrivit ca pentru noi, ne-am învoit cu logofătu ăla să ne primiască să iernăm. Şi ne-a primit boerule! că i-am dat o sută de lei cât ne-a cerut... Şi ne-am învoit şi pentru nutreţ, să ne de-à fân şi pae... tot pe bani, boerule, tot pe bani... Iaca abia apucasem să ne rostim cu treburile în sat, că ne pomenim cu logofătu că ne întoarce banii înapoi şi că ne goneşte... Pasămi-te, boerule, venise cocoana de pe la ăi Bucureşti şi cică dăduse poruncă să nu vadă ţigani pe moşie... Aoileo! păcatele noastre Doamne, ne-apucase iarna bine: unde să o pornim acuma, că totdeauna ne acioam mai din vreme pe unde ajungeam?

— Ei, şi n'aţi rugat pe cocoana să vă îngădue să staţi?

— Da cum nu boerule? Ba încă am trimes pe Casandra mea, că e muere de! şi muere cu muere se înţelege dela obraz... Cocoana nici n'a vrut să audă... Casandra s'a prins de vorbă cu o femee bătrână... şi i-a spus că în casă sunt bani mulţi şi că să ne prindem tovarăşi cu ea să prădăm...

— Ce poveste e asta, Sgondeo? Ai pornit-o călare pe minciuni?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Să mă bată Dumnezeu, boerule, dacă mint! Eacă ți-a spune Casandra mea cum a fost...

Stroiu se gândi puțin: ce bătrână puteă fi? Servitoarea Anei? Dar Frusina, — o cunoșteă — nu eră bătrână, și apoi cum tocmai dânsa să deă casa pradă și să se facă părtașă tâlhăriei? Dealtfel pe Frusina nici n'o văzuse la Stoenești...

— Zici că a povățuit-o rău pe nevastă-ta femeea aceea?

— Ea ne-a deschis ochii, boerule, asta-i cruce!..

— Ea poate v'a deschis și poarta când ați venit?

— Ba nu: a spus Casandrei mele că lasă poarta și ușa de la casă, deschise. Noi să intrăm și ea o să ne iasă înainte și-o să ne ducă unde's banii. Să-ți spui drept, fierbeă sângele'n mine de ciudă că ne-izgonise, dar nici visam la pradă... Când colo, eacă se întoarce Casandra de la Curte și'mi spune ce i-a spus femeea aea, — tot un fel de cocoană și ea, chip. — Atunci, mi s'a pus gându cuiu și... dacă m'am sfătuit cu câțiva fruntași, eacă ne-am plecat ispitei.. Cocoana eră să plece, casa eră să rămână singură — singurică; pază nu prea eră: mai potrivită treabă nici că se puteă...

— Și mai zici că erați oameni cinstiți...

— De ce ne făcuse rău cucoana, fără să-i fi făcut noi ceva rău?

— Spune mai departe.

— S'a întâmplat să fie cumetric la odae: toată slugărimea trăgea chef al dracului; par'că eră scris să ne meargă bine... Și ne-a mers..

— Pe unde ați intrat în curte?

— Pe o portiță mititică, boerule, că aveam cheea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/morr1901-1932

— De unde o aveați?

— O dăduse femeea aea, Casandrei mele..

— O mai ai cheea?

— O am... — E între cheiele care le facem noi...

— Bine; o să mi-o arăți mai pe urmă. Ați intrat dar în curte... Eră fără nici o streajă?

— Pustie, boerule... Da dincolo.. la odae, scârțâiau lăutarii al draculuì... ca la chef boeresc... Când am cercat ușa casei, s'a deschis... Femeea se ținuse de vorbă, boerule... Stăturăm locului însă, că, de! nu cunoșteam casa.. și Casandra nu eră cu noi... că, la călcări de astea, nu e bine să iei muere...

— Se înțelege: cum ați mai făcut și altă dată.

— Vorba vine boerule... Am așteptat niței... ne-am uitat: pace! muerea nicăeri. Atunci ne-am urcat pe scară.. și ce-am găsit prin odăi, am ciordit...

— Ați avut lumină?

— Eră nu'ș ce fel de lumină în capu scării... și cam mirosiă a fum... Ba încă, boerule, când să plecăm, se făcuse cam gros fumul... Iar când am eșit în curte... ce să vezi? Începuse foc la acoperiș.. Am fugit, de frică să nu alerge cineva, și am eșit tot pe portița a mică... Eacă toată isprava, boerule...

— Numai atât? Ia adă-ți bine aminte...

Sgondea se făcù a se gândì:

— Atâta, boerule... și ce-am ciordit, ați găsit...

— Mă rog, dar lucrurile alea toate, rochii, fuste, rufărie, giuvaeruri, unde și cum le-ați găsit? Așa, prin casă, ori în vr'o ladă?...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

la vezi : gândește-te bine...

— Drept îți spun, boerule : le-am găsit într'o ladă și într'un geamantan...

— Apoi lada și geamantanul nu le-am găsit... Ce le-ați făcut ?

— Eacă le-am vândut unui vătaf de curte, la o moșie, unde socotiam să iernăm...

— Nu prea cred că voiați să iernați undeva, în țară, fiindcă ați fost prinși aproape de granță...

— Păi p'acolo ierà să iernăm.

— Bine ; o să cercetăm și asta... Dar, ia spune, Sgondeo, casa boerească de la Stoenești, erà în adevăr pustie ? N'ați găsit nici pe femeea aea, nici alt cineva nu v'a eșit înainte ?

Sgondea se făcù a nu pricepe, și cătă cam prostit la Stroiu...

— Spune, Sgondeo...

— Eacă, ce să spun ! Nu era nimeni... că cine erà să fie, dacă cocoana plecase ?..

— Vezi că noi am găsit, când am căutat printre dărămături, un trup de femee tânără...

— Aoileo ! făcù țiganul, nici de cum turburat.

— Cum ? voi nu știați adecă de cuconița cea tânără, nora cucoanei care plecase ?..

— Să mă bată unul Dumnezeu dacă știam ! Femeea aea nu spusese Casandrei mele...

— Și tot îi dai mereu cu «femeea» aca...

— Asta-i cruce, dacă n'a fost așa !

Stroiu se gândi puțin. Țiganul nu vroia să mărturisiască omorul... erà văzut lucrul.

Dacă l'ar fi silit, dacă ar fi întrebuințat anume

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

meşteşuguri, de sigur că ar fi ajuns să'l facă să mărturisească.

In interesul lui Alin el voiă însă ca, din depoziţiunea ţiganilor, să nu iasă că în casă fusese şi un bărbat... Astfel, îi eră de folos chibzuinţa lor de-a nu spune, spre a nu-şi îngreuiă situaţiunea: numai subt învinovăţirea de a fi făptuit furtul, ar fi scăpat mai uşor.

De aceea nici nu mai stăruì asupra acestui lucru.

Acum îi rămâneà să vadă în ce chip vor lămuri ei aflarea celor trei cadavre?

Aci eră încurcătura...

In ce privià că amestecau şi pe acea «femee», dând-o ca autoare morală, a furtului, — eră poate numai o viclenie a ţiganilor tot în descărcarea lor.

Erau şireţi, arămiii!

Deci, urmă, cu întrebările.

— Afară de corpul ars, al cuconiţii, am găsit încă şi alte corpuri... tot aşa de arse..

— Aoileo!. rostì Sgondea, holbând ochi mari.

— Nu te face că nu ştii!.. Ai spus că numai şase inşi aţi făptuit furtul. Ia spune mai bine, câţi aţi fost... cu toţii?

Sgondea se gândì... şi'şi zise, că negreşit se găsise trei trupuri, adecă două de ţigani şi unul al boerului cuconiţii... Să spună că fuseseră opt, — cum rămâneà cu âllalt trup?

— Eacă să'ţi spun drept, ca la judecată dreaptă, boerule: am fost nouă...

Procurorul tresărì: nouă! Dar atunci? nu dăduse peste al patrulea, — peste corpul lui Ghelican?

Ii venì însă repede în minte că ţiganul isteţ,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

socotise lucrul: dacă spuneă opt, erà să fie luat din scurt ce erà cu al treilea corp, devreme ce doi din ceată căzuseră. Spusese nouă, ca să înlăture din spiritul lui de judecător ideea de omor a «boerului»...

De altfel, erà bine; să-l fi învățat el, nu eșià poate așà.

— Va să zică ați fost nouă inși... Ce s'au făcut însă ceilalți trei, căci numai șase 'mi-ai arătat ca tovarăși la jaful casei?

— Păi, să vezi, boerule... răspunse țiganul, care, plănuise dejà. Am spus că erà foc în casă... Noi, nu umblam gramadă în odăi: ne risipiserăm... care cum să caute și să apuce ce-o găsi... Când am plecat, de frica să nu fim prinși, n'am luat seama, pe întuneric, câți eram. Tocmai când am ajuns la căruțe ne-am numărat... Dar, tot cu frica să nu fim ajunși din urmă, am plecat și i-am lăsat în plata Domnului pe ăi trei cari lipsiau....

— Tocmai că trei trupuri, sau mai bine, mai mult trei capete am găsit, căci trupurile nu mai erau întregi...

— Săracii... i-a apucat focu!... se văetă Sgondea, prefăcut..., — ușurat însă că scăpase de învinuirea de omor...

— Și ați cotroboit în toate odăile?

Sgondea se gândì puțin:

— Eaca nu pot să știu, boerule... Eu am intrat numai în două, așà, numai în două... Am dat peste cufăr și peste geamantane, am chemat și pe alții și le-am dus în curte... Atunci am văzut focu... am strigat pe ceilalți, și am și luat-o la picior..

— Va să zică peste cuconița n'ai dat nici tu, nici ăilalți?...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mrr1901-1932

— Nici...

— Dar în pod v'aţi urcat careva?

— Nu, boerule, că nici nu ştiam pe unde...

— Spui adevărat? N'aţi pus voi focul?

— Apoi, boerule, dacă l'am fi pus noi, cum era să rămâe în foc ăi trei ai noştri?

Răspunsul ţiganilor era nemerit, în situaţiune.

Dar dacă în adevăr Ghelican se apărase şi omorâse pe cei doi ţigani, puteà fi probabil ca focul să fi fost pus tot de dânşii...

Intru cât însă se părea a fi adevărat răspunsul lui Sgondea că nu ştiă unde erà intrarea la pod, iar pe de altă parte fiindcă i se spusese la Stoeneşti că focul dela pod se iscase, — rămâneà bine stabilit că, «circuitul electric» erà cauza.

— Şi nu v'aţi întrebat ce s'au făcut tovarăşii voştri, când aţi văzut că nu v'au mai ajuns din urmă?

— Am vorbit, cum nu, cu ai noştri, ori că-i prinseseră, ori că s'au dus cine ştie unde, pe ascunsele, până să ne ajungă...

— Bine, Sgonde-o, du-te; o să ne mai vedem....

Jandarmul care stà la uşă, drept, aproape nemişcat, îl luă în primire şi-l duse în altă încăpere.

Rând pe rând furà aduşi ceilalţi cinci ţigani, cari, depuseră aproape la fel cu Sgondea. Numai în ce privià numărul lor, spuseră că fuseseră opt.

— Dar eu am găsit trei trupuri... le zise procurorul.

— Apoi, om fi fost şi nouă, boerule... răspundeà fiecare, cu adevărat în îndoeală asupra numărului.

Unul, mai deştept, Garoiu, adăogă repede:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

vezi că bulibaşa ştie mai bine câţi am fost, că el ne-a luat... Ori aveam noi vreme să ne numărăm?

Rămâneă acum Casandra. Ea erà amestecată prin faptul că fusese trimisă la Curte să mijlociască pe lângă cucoana ca să-i lase să ierneze. Tot din această împrejurare pornise născocirea despre «femeea», care, insuflase chip, ţiganilor, ideea de-a prădà.

Dar dacă acest lucru puteà fi numai născocire, — în judecata lui Stroiu rămâneà convingerea că cei doi amanţi nu se putuse să fie deja asfixiaţi, ori numai amorţiţi de fum, în momentul ivirii hoţilor,-că prin urmare Ghelican s'a apărat şi că năvălitorii îi omorâseră, după care fapt îşi urmaseră jaful.

Totuşi chipul cum condusese cercetarea, îl mulţămià, întru cât se hotărâse a'şi pune datoria de amic, mai presus de datoria de magistrat: rămâneà cu grijă însă ca judecătorul instructor să nu bănuiască că fusese şi omor, să nu întrebe mai de aproape pe ţigani pe cari să-i încurce şi să-i aducă astfel la mărturisirea omorului. Dar.. se va gândì el să preîntâmpine şi aceasta.

Ordonă în fine să se aducă ţiganca, foarte curios de a vedeà ce va spune ea.

Ea, îşi potrivì înfăţişarea spre a se arătà umilită.

După ce Stroiu o privì câteva clipe, îşi dădù seama că erà fire cutezătoare, isteaţă şi vicleană.

— Apropie-te, îi zise. Cum te chiamă?

— Casandra, boerule, răspunse ea, apropiindu-se, în timp ce-şi strângeà la piept scurteica îmblănită.

— Eşti nevasta lui Sgondea?

— Nevasta lui Zamfir Sgondea, bulibaşa şa-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

trei, răspunse ea, nu fără oare-care mândrie... că e mare cinste, boerule, pentr'o țigancă, să aibă bărbat bulibașă...

Grefierul prinse-a râde pe subt mustăți...

Stroiu se făcù a se uita pe hârtiile ce le aveà dinainte, și pe furiș să-i ia bine aminte chipul și învestmântarea: aveà obrajii regulați, oacheși dar nu negri, cu oare care vino'n-coace. Ca vestmântare, fusta și scurteica le aveà curățele. Se simțià, țiganca. Își țineà bine, «rangul»...

— Câți ani ai? o întrebă procurorul.

— Cam treizeci și cinci, și șease. P'acì boerule.

— Din ce loc eștì?

— Din Dorohoiu, boerule.. Acolo născută, acolo crescută... Aveam șeaisprezece ani când l'am luat... Ce mai flăcăiandru chipos și mândru eràl.. Tocmai căzuse pe la noi din cea țară ungurească...

— Ia spune, Casandro, ce-ai căutat la curte, la Stoenești?

— Apoi, m'a trimes Zamfir să îmblânzesc pe cocoana ca să nu ne mai goniască... în toiu iernei... că doar abia ne acioasem... acolo...

— Pe ce vreme te-ai dus?

— Cam pe la apus, boerule...

— Și-ai dat ochi cu cucoana?

— Nu... că n'a vrut... O femee, slugă'ncasă, sluga cocoanei, s'a întors și mi-a spus că nu mă primește. Eu am spus că nu mă mișc d'acolo nici moartă, până nu m'a lăsà să vorbesc cu dumneaei. Fămeea s'a dus iar și mi-a zis ca să viu înoptat... așa cam pe la nouă...

Când am venit pe la nouă, — că a fi fost nouă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— m'a dus slujnica jos, și m'a lăsat să intru într'o odae...

— N'ai puteă să'mi spui cum erà odaea? de cucoană ori de slujnică?

— Păi boerească, domnule... boerească! par'că o văd: c'un pat mare, bun, așternut cu lucruri scumpe. Cocoana băuse cafeaua și aveà tabiet de fumat și tabac...

— Dar cocoana cum erà? adă-ți bine aminte...

— Păi, cum să fie? bătrână, cu părul mai mult alb, legată la cap, ca în vremuri... cu coadele aduse pîn legătură... Cu ochelari... Cu șal d'alea turcești pe umeri... Par'că nu erà cucoana moșiei... Mi-a spus că erà tot un fel de cucoană, dar care poartă grijă casei și ci-c'o chemà Hăraclia...

Stroiu ascultà și nu-i venià să creadă... Asemenea mutră nu văzuse nici odată în casa nase-și; par'că i se spuneà o poveste... și totuși simția că țiganca nu mințià... Ce putea fi dar?

— Ei, și ce-ai făcut la cocoana asta?

Casandra, cu ținere de minte, cu siguranță de sine, de uimit, povesti tot ce făcuse acolo, tot ce-i spusese «Hăraclia»... tot ce pusese la cale cu ea...

Stroiu, dominându-și cu greu, o emoțiune ciudată, rămase pe gânduri câte-va momente, după ce Casandra tăcù.

Vedeà bine că așa a trebuit să se fi întâmplat lucrul, căci atâtea amănunte nu se ticluesc mai ales când nu erau mijloc de apărare. Că țiganilor le venise ideea de jaf, după sfatul acelei ciudate femei, — care nu li se mai arătase,—

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nu puteà fi scuză pentru ei; povestirea însă erà adevărată, de şi-i păreà lui destul de ciudată.

Rezultà apoi şi din spusele Casandrei, că nici ea, nici ceilalţi ai şatrei, nu ştiuseră că mai erà cineva în casă, după plecarea cucoanei proprietăresc...

— Mă rog Casandro, ia mai spune, cum erà cucoana Hariclia asta? cam ce fel de glas aveà? Cum vorbià?

— De, cum să mai spun, boerule? cât am stat acolo, a şezut în pat, aşà, bătrâneşte... Numai când să plec s'a sculat... Erà înaltă şi nu prea grasă... Potriviţică... Aveà graiu... cum să zic... boeresc... dulce par'că... şi din vorbe nu ca noi astea... Obrazu şi mâinele îi erau oacheşe... şi ochi negri... măricei... Sprâncenată, foc...

Şi cu mintea ei, Casandra par'că erà în odaia dela Curte, în faţa misterioasei femei, ale căreia amănunte fizice le înşirà ca din văzute.

Lui Stroiu îi trecù prin gând o ciudată închipuire... dar clătină din cap cu îndoială: ar fi fost ceva prea romantic în scop prea îndrăzneţ şi prea crud.

«*Acele măsuri*» de care-i vorbise Mişu... că Ana aveà de gând să le ià... A! nu! nu erà cu putinţă...

In privinţa celor făptuite la Curte, Casandra nu se sfii să spue că urmase întocmai sfatului bătrânei, povăţuind pe bulibaşa la furt.

— Ai făcut rău, fiindcă şi cel ce povăţueşte e tot atât de vinovat ca şi cel care a furat.

— Aoileo boerule, ce-o să-mi faci? întrebă ea cu grijă.

Până acì povestise, luată de vorbă, mulţumită

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/indri1901-1932

că procurorul o ascultă și o întrebă cu luare aminte.

Acuma se gândi că era la «cheremul» procurorului și că puteă s'o pățiască și ea, dar mai ales bulibașa.

Eși dar, foarte îngrijată.

Ceata fù închisă. Se făcuse la amează.

Stroiu se duse la masă, adânc preocupat. Erà roman curat, nenorocita întâmplare de la Stoenești.

Cu cât înaintà spre casă, în acea zi destul de caldă, de Noembrie, cu atât îi cuprindeà mintea povestirea țigăncii.

Cine erà acea «Hărăclia», al căreea rol a fost pe cât de misterios pe atât de dezastruos ?

Să fi fost, la urma urmei, numai o născocire meșteșugită a țigăncii ?

Pentru a doua oară se îndoià de existența femeei misterioase... Și iarăși își ziceà din nou că născocire nu erà, de oarece nu pentru plăcerea de a fi înșirat năsdrăvănii, Casandra ar fi plăzmuit-o.

Precizase apoi țiganca și chipul în care fusese introdusă : slujnica trăià, erà încă în serviciul Anei. Ce erà mai ușor decât să se repeadă la București ca să vadă pe Alin, și să iscodiască pe lângă acea slujnică aflarea adevărului ?

Da, se impuneà să întrebe pe servitoarea Anei, în toată taina însă.

Cum intră în curtea largă a casei părintești, muma i se și ivì în prag : erà femee mărunțică, de înfățișare modestă, fără vreun semn exterior al marilor însușiri sufletești ce-i călăuzisc întreaga vieață.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistetransilvania.ro/mdrr1901-1932

Dacă Ana Zotescu se puteă lăudă in sine că făcuse *un om*, din fiul său, destul de greu lucru chiar în situaţiunea ei de bogăţie, cu atât mai mult se puteă lăudă Zenobia Stroiu de a fi făcut din fiul său, *un om*, în starea ei de lipsă, cu îngrijire ascunsă: ea avusese ambiţiunea de a nu fi ajutată de nimeni, spre a nu fi şi umilită, de a lucrà, zi şi noapte, omenesc, fără să se plângă vreodată, fără să se lase vreodată descurajării, îndoelii sau necazului.

De altmintrelea totdeauna robustă, o putuse ajutà puterea ei fizică, bine cumpănită cu tăria ei sufletească.

Cu toate că Ana Zotescu îi botezase pe Nicu, niciodată nu-i dăduse a înţelege, după-ce rămăsese văduvă, că trăià greu. Dacă Ana bănuise, nu căutase a sili o destăinuire care ar fi fost o umilire pentru Zenobia. Işi păstrà intervenţiunea pentru mai târziu, când Nicu aveà să se măriască, şi, în adevăr că, dacă-i dădù ajutor, o făcù în chipul cel mai delicat, ca să nu jigniască aceste două inimi mândre pe cât erau de cinstite şi de morale.

Pe chipul bunei femei se vedeà, pe lângă zâmbetul cu care de obiceiu îşi întâmpinà fiul, şi anume mâhnire, anume îngrijare.

— Ei, Nicule, cum e? il întrebă.

— Am prins pe ţigani, dar ceeace s'a făcut, dragă mamă, nu se mai poate îndreptà.

Zenobia oftă şi privì la cer.

— Biata cumătră Ana!

— Şi bietul Alin... murmură Nicu.

Tocmai după masă, pe când Nicu îşi beà ca-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

feaua, întrebă în chip indiferent oarecum, pe mumă-sa.

— A avut naşa vreodată, în casă, o bătrână, Hariclia ?

— E-hei... de mult, Nicule... Erai numai o fărămiţă de băeat... A murit biata femee : erà un fel de «*nicokerà*» cum încă se mai ziceà pe atunci, cucoană scăpătată, care aveà în casa cumetrei cheile şi grija celor de rând ale casei. Parc'o văd, erà naltă, subţirică, negricioasă, sprâncenată foc, şi se purtà cu îmbrăcăminte ca pe vremuri : nu îşi putuse lăsà obiceiurile în cari îmbătrânise..

— Eşti sigură c'a murit ?

Ea îl privì surprinsă :

— Cum de nu ! A murit la Stoeneşti, într'o vară, câteva zile după ce am fost acolo cu tine şi cu tată-tău.

Dar de unde-ţi venì în gând să întrebi de Hariclia !

— Am auzit, când am fost acuma, la Stoeneşti, pe administratorul moşiei vorbind de ea.

— Aşa ? Şi nu mai cerù nici o lămurire : erà foarte puţin curioasă.

Şi apoi, aveà şi deprinderea să lase pe Nicu a-i spune numai ce voià şi cât voià el.

Nicu rămase pe gânduri : cum de reînviase Hariclia aceasta şi se arătase faţă cu vechea ei stăpână, rea şi răzbunătoare ?

Cine avusese atât cutezare de a luà străvestirea bătrânei de demult dusă dintre vii, numai ca să încerce îndeplinirea unui pas şi mai cutezător ?

Se înfiorà până în adâncu-i când îşi răspunse : Naşa !

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Numai o femee de o inteligență însemnată, a putut concepe asemenea lucru: numai o mamă care-și vedeà fiul în cea mai dureroasă primejdie cu iubirea lui, cu onoarea lui de soț, a putut să recurgă la cele mai îngrozitoare mijloace, combinate cu dibăcia pe care o poate dà disperarea și teama de neînlăturarea primejdiei!

Și acum, începând a urmări din capul locului, toată cestiunea, se încredință fără putință de întoarcere, că în adevăr sărmana mamă erà vinovată de drama petrecută.

Eată pentruce avusese acele leșinuri, eată dece pe chipul ei erau acele semne de răvășire sufletească: izbânda, poate peste așteptările ei, o îngrozise, remușcările o cuprinseseră, durerea lui Alin, scăpat de un pericol dar amenințat de boală, alt pericol grav, îi sfâșià inima. Teribilă suferință! Stare sufletească de neînchipuit!

Ca om, o compătimià, ca magistrat se vedeà acum cu o și mai mare răspundere față cu conștiința datoriei lui... Trebuià să tacă; trebuià să lucreze cu cea mai mare luare aminte...

Aveà înc'o parte grea: dispariținea lui Ghelican...

De bine de rău, corpul lui erà deja trecut în numărul țiganilor apucați de foc...

Dar când va fi să se ocupe de dispariținea lui, — după cum de altfel erà credința în localitate, — nu-i va face să revină asupra depoziținii lor și să mărturisiască adevărul, că în casa boerească îl omorâseră?

Vor fi atât de tari de sufletu, încât să se lepede de învinuirea aceasta?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistetransilvania.ro/mdr/1901-1932

Şi atunci chiar, cum va face ca să lămurească misterioasa dispariţiune?

De va lăsa-o el, nelămurită, instrucţiunea nu va găsi o apropiere între dispariţiunea lui, şi declaraţiunea şovăitoare a celorlalţi ţigani, — în afară de Sgondea, — în privinţa numărului exact al lor ca năvălitori?

Işi lăsă capul în mâini aproape cu descurajare: nu vedeă încă o deslegare, vrednică de crezut, care să înlăture cu totul pericolul.

VIII.

Eră la voea procurorului acum, dacă să mai ducă ori nu pe făptuitori, la faţa locului, pentru o mai amănunţită stabilire a celor petrecute.

Chibzuì că eră bine să-i ducă, şi, a treia zi după aceea, îi şi urcă în tren, însoţiţi de patru jandarmi, şi porniì...

Timpul se menţineà geros noaptea, căldicel şi senin ziua.

Când se coborâră în staţiunea Stoeneşti, Şeful staţiunii îl şi întrebă pe Procuror:

— De domnul Ghelican nu s'a aflat nimica încă, domnule Stroiu?

— Nimic, pân'acuma... Aţi prins ceva din svon-public?

— Nişte români din Lespezeni au adus aci nişte saci cu porumb. Din vorba lor înţeleseiu bănuiala că noul proprietar a fost poate omorât de ţigani... fiindcă a plecat noaptea d'acasă şi nu s'a mai întors...

— Eu n'am primit nici o plângere în sensul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

acesta. Când o voiu primì, mă voiu ocupà de chestiune. Ce ştiţi de boer Dimache! Cum îi merge?

— Aud că, rău. Ştiu că a venit fiică-sa şi ginere-său...

— A! sunt la Lespezeni?

— Numai fiică-sa. Ginere-său a plecat înapoi aseară.

— La revedere, domnule Şef..

— La revedere, domnule Procuror...

— Tot de la bătrânul s'a făcut sgomot în privinţa dispariţiunii lui Ghelican, îşi zise procurorul, îndreptându-se pe jos, către sat, urmat de cei aduşi.

La curte, erà aceeaşi înfăţişare pustie, tristă, la lumina soarelui...

Mişu se arătă numai decât din curtea de dincolo... şi salută pe Nicu Stroiu, nu fără surprindere.

— De ce nu m'aţi vestit, domnule Nicu?

— A! de ce să se mai facă sgomot?

Ce mai ştii de la Bucureşti?

— Am câteva rânduri de la domnul Cucumino: domnul Alin e mai bine...

— Eată ce mă bucură... Am să mă reped să'l văd şi eu...

— O! ce bine ai face...

— Am de lămurit ceva cu ţiganii... Mai târziu voiu veni la dumneata..

— Negreşit. Mă duc să fac ceva pregătiri...

— Te rog... nu mai «deranjà» familia... După amează mă întorc la Târgovişte..

— Ori cum... puţină gustare...

— Mulţumesc. La revedere...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr 1901-1932

Mişu înţelese că nu trebuiă să fie faţă şi porni spre casă.

Procurorul, grefierul şi ţiganii intrară în curte şi se opriră înaintea ruinei.

Insuşi răufăcătorii rămaseră câteva clipe înmărmuriţi: nu se aşteptaseră să vadă asemenea privelişte tristă.

Bulibaşa Sgondea, în urma întrebărilor puse de procuror, povestì încă odată fapta lor, arătând locul pe unde veniseră, cum intraseră în casă şi cam pe unde venià odaea din care luase el cufărul şi geamandanul.

Apoi, Casandra, la rândul ei, arătă chiar din pragul uşii odaea de jos, din stânga, în care intrase la cocoana Haräclia...

— Eu îţi spun că n'a fost nici o cocoană Haräclia, în casa asta... îi zise procurorul...

Şi, dădù ordin să se cheme servitorii curţii, cărora le puse întrebare...

Nici unul nu se găsì să afirme lucrul acesta...

— Apoi, boerule, stăruì ţiganca, unde-i slujnica aea care m'a dus la cocoana?

— Mă rog, întrebă procurorul, aţi văzut vreunul din voi pe ţiganca asta venind la curte, pe când cocoana Ana erà acì?

— Am văzut-o eu, răspunse Gheorghe, dar ştiu că cucoana mare n'a primit-o...

— Ei, vezi, Casandro?

Ţiganca holbă ochii mari şi se uită la toţi servitorii pe rând, apoi zise:

— Dacă nu-i slujnica aea...

—Cum o cheamă?

— Nu ştiu. Parcă aveam eu vreme să întreb cum o cheamă?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— A fi vrând să zică de Frusina, boerule, care e cu cocoana mare la București, zise Gheorghe... Drept e că a vorbit Frusina cu țiganca dar știu că i-a spus că cucoana mare n'o primește...

— Să-ți spun eu, Casandro, rostì procurorul cu asprime,—ai scos povestea asta cu «Haraclia» ta numai ca să ziceți că v'a îndemnat altul să faceți isprava, parcă lucrul acesta v'ar putea scăpă de pedeapsa ce vi se cade.

Țiganca nu mai răspunse... Dar se vedeà că-i erà necaz.

Terminând cu aceasta, reconstituirea furtului, confruntă pe țigani cu rămășițele arse ale celor trei și ordonă să ducă pe vinovați la primărie și să-i închidă acolo ; orânduì înmormântarea rămășițelor și apoi pornì cu grefierul acasă la Mișu.

— Domnule procuror, rostì grefierul, cum vi se pare povestea țigăncei cu femeea aceasta ?

— De ce întrebarea, Porfirescule ?

— Mi se pare gogonată...

Stroiu se gândì puțin.

— Și eu cred că este născocire țigănească...

Nu se lămurì mai mult... Dar asemenea observațiune din partea grefierului, îl mulțămì.

După masă, până la ora trenului, se duse cu trăsura la Lespezeni.

Boer Dimache zăceà. Se vedeà că pornise pe calea de pe care nu se mai întoarce omul.

Abia îl cunoscù pe Stroiu, și nu-i putù vorbì decât cu ochii.

Stroiu însă se ținù numai la cele privitoare la sănătatea lui.

Fiica lui Dimache, — o ființă nu tocmai atrăgătoare ca frumusețe,— pretențioasă și mândră,—

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/md=1901-1932

catadicsi să steă de vorbă cu Procurorul, pe un ton cam trufaș, — și vorba ei fu privitoare la dispariţiunea proprietarului.

— Înţelegeţi, domnule, că nu l'am cunoscut și că n'am nici un interes. Dar faptul că tata stă încă la moșia, care, nu-i mai aparţine, — mă face întrucâtva curioasă... Dacă se întâmplă apoi să moară tata, — lucru la care mă aștept din oră în oră, — nuștiu cum să fac să iau ce este al lui, fără ca mai pe urmă să am vre-un «deranj» din partea familiei proprietarului...

— Doamnă, cestiunea se prezintă în adevăr, ciudată; până acum însă nu avem motive să credem că proprietarul a dispărut fără putinţă de întoarcere. De altfel, când voiu fi sezisat de dispariţiune, mă voiu ocupă de ea...

— Bărbatu-meu, — poate că-l cunoașteți: avocatul Derbenescu din Craiova...

— Nu am avut încă onoarea aceasta.

— Mi-a spus că va adresă el plângere Parchetului. Tata l'a convins că nu-i lucru curat la mijloc. Poate că va trimete dela Craiova plângerea. De altfel, dumnealui se întoarce aci poimâne... In singura zi cât a stat aci, s'a dus pe la Stoenești să ia informaţiuni, dar n'a putut află nimic. Nimeni nu l'a văzut pe domnul Ghelican, decât ziua... Bărbatu-meu e aproape încredinţat că ţiganii cari au pus foc casei dela Stoenești, îl vor fi ucis și pe Ghelican.

— Nu cred, doamnă... dar... cine știe.

— E grozavă, ori cum, întâmplarea de la Stoenești... Biata doamnă, aceea tânără!...

— E în adevăr, foarte dureroasă!

— Ce i-a fi venit să rămână singură la moșie...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Fatalitatea, doamnă...

— Credeți în fatalitate ?

— Fără să vrem, ne vine a crede în ea...

— Vă rog să nu râdeți de mine: știți ce mi-am închipuit eu ? Nu cumva tânăra aveà relațiuni cu... proprietarul de-acì ?

— O ! ce idee... Cunosc prea bine familia Zotescu, ca să bănuesc măcar reputațiunea tinerei soții a domnului Zotescu...

— De ! cuconițele acestea ce se zic de neam mare... au multe năravuri bine ascunse... zise ea, cu răutate. Noi, burghezele, ca să zic așà, suntem de-o mie de ori mai oneste... Ținem la bărbați și la datoriile noastre...

Stroiu se înclină, fără să răspundă... D-na Derbenescu avù un gest de nemulțămire...

După puțină vorbă încă, Procurorul își luă ziua bună și dela Dimache, care se silì să spue ceva, dar nu putù, — și plecă.

— Eată cum se nasc bănuelile, — își zise el... Eată cum se amestecă cine nu crezi, în treburile altuia... De altfel, e firească intervenirea avocatului Derbenescu, în situațiunea în care e socrusău acì, pe fosta lui proprietate.

Acum că aveà siguranța unei sezisări, începù a se gândì la cercetările ce trebuià să facă...

De sigur că aveà să transpire noua întâmplare și Alin nu se puteà să nu afle...

Oare în sufletul lui nu se va naște vre-o bănuială, când va apropià dispariținea lui Ghelican de nenorocita întâmplare care-l lovise nespus de adânc ?

Trebuià să deà o fugă pe la București și să vorbiască cu Ana, în privința aceasta.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Chiar dacă Alin, în neturburata-i încredere în soția lui, nu va vedeà în acea dispariţiune nimic jignitor pentru scumpa lui moartă, erà bine ca Ana să aibă cunoştinţă...

Dacă ar convinge pe Alin să întreprindă o călătorie în străinătate? Lipsa lui, pe un timp, cât se va ţine instrucţiunea afacerii şi judecata făptuitorilor,— de care ziarele aveau să vorbiască,— ar fi fost cât mai nemerit lucru.

Povestirile ziarelor i-ar fi împrospătat durerea... Cine ştie ce aprecieri, cum adesea ori fac reporterii, ar fi putut fi prilej pentru Alin de-a privì mai de aproape afacerea... Nu se poate prevedeà cum sufletul omenesc, preocupat de o singură idee, poate ajunge într'un moment la prima licărire care să-l călăuziască spre adevărul ce i s'a ascuns.

Ţiganii, închişi la un loc, în o baracă din dosul primăriei, stătură ce stătură tăcuţi... până ce, ochii lui Sgondea întâlnindu-se cu ai Casandrei, el rostì în limba lor aspră, făcută par'că numai pentru ceartă şi gâlceavă:

— Dac'am da bir cu fugiţii, fă?

— La asta mă gândiam, Zamfire.

Ceilalţi holbară ochii şi se făcură numai urechi.

— Aia sunt patru şi cu puşti: ne culcă pe loc... Pe urmă eşti tu, mucre...

— Eu aş rămâneà: mie, nu au ce să-mi facă, cei dela tribunal...

Eu ţi-am zis, Zamfire, să trecem mai de grabă graniţa...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Taci, muere... Socotiam eu că nu ni se perduse urma?

— Vorba e, cum fugiți?

— Păduri sunt p'aci... Picioare de epuri avem... Să cercăm. Ce ziceți voi, mo?...

Țiganii tăcură...

— Poate or culcă unu, doi... ăști cu pușcă... Cine-a scăpà, scăpat a rămâneà... Dacă voiți, bine; eu am să cerc...

— Nu singur... Zamfire, nu, că te-or nemerì și mi te-or ucide... se văetă Casandra cu multă duioșie în glas... Toți s'o rupeți de fugă, că numai așà îi zăpăciți... iar eu oi începe să țip și să mă agăț de ăștia... și i-om zăpăcì și mai mult...

— Uite muere!... strigă Sgondea rotinduși ochii fioroși, cu mândrie... Vreți mo? De scăpăm teferi din fugă, scăpăm și de osândă; de stăm ca boii, mâncăm toți osânda... și ce se face soția fără mine, fără voi?

— Nu fiți cu inimă de epure, afurisiților, le rosti Casandra, scrâșnind din dinți, dacă-i văzù că toți tac mereu. Țigani sunteți, ori păcătoși de vlahi?

— Lasă-i Casandro, că am șatră de nemernici... Struțul a clocit pui de curcă... Ptiu! afurisiților!

Și-i scuipă.

Țiganii se cutremurară: se scuipau ei, unii pe alții, la câte-o ceartă; dar să-i scuipe bulibașa și să-i facă pui de curcă, erà prea mult pentru socotința lor că: țiganu-i de neam mare din neamurile mari ale vremurilor de odinioară.

— Eacă om fugì... ziseră într'un glas.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Dar cum și când! întrebă unul din ei, dârz acuma, nevoe mare.

— Stați că am eu meșteșugul meu... Când om fi la stație, colo, unde pădurea e la nas, mă fac repede că pic jos și țip, și mă zvârcolesc... Nu se poate să nu se grămădească pe lângă mine... Voi atuncea, iute la picior... și cu Dumnezeu înnainte, în codru... sfârși ea, râzând...

— Muere, tu ești dracu gol... rosti Bulibașa cu însufletire... Îndată însă, cu grija în glasul lui drăgăstos: dar cum ne-om mai întâlni, Casandro?

— Ei, lasă că ne-om întâlni... nu-ți fie frică, Zamfire... Feriți-vă voi să nu vă prindă iar, ca să nu fie mai rău... Apele se împreună, Zamfire, că tot pe valea lumii curg...

Și eră vrednică de văzut, țiganca, cu înfățișarea ce aveă când rostiă acele vorbe...

— Ați auzit, mo? se adresă Zamfir celorlalți. Să nu vă uluiți... să fiți vulturi... glonțul să nu vă ajungă...

— Dar ce dracu e atâta vorbă și gălăgie, pe voi? se răsti la ei un jandarm, crăpând puțin ușa sandramalei...

— Eaca ne plângem păcatele, jandarmu maichi... zise Casandra cu glas dulceag, în atitudine umilită.

Țiganii nu mai vorbiră, dar din ochi urmau să își întreție hotărârea și curajul.

Pe la patru, jandarmii primiră ordin să-i ridice și să plece la stație, unde procurorul aveà să-i ajungă din urmă.

Țiganii merseră liniștiți fără să priviască decât înaintea ochilor lor, fără să vorbiască.

Jandarmii, cam glumeți din fire și puțin cam cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

chef, din dărnicia primarului, încercară să le arunce câte-o vorbă luătoare în râs: ţiganii, nici par'că auziau...

— Mă, da «mohorâţi» mai sunteţi, par'că v'aţi duce la spânzurătoare, râse un jandarm.

— D'apoi că nici la nuntă nu ne ducem, jandarmu maichi, răspunse Casandra, oftând.

Jandarmii hohotiră, de mutra ţigăncii.

La staţie stătură tot liniştiţi, tot posomorâţi...

— Cât mai e până la tren, întrebă un jandarm, pe şeful staţiei care se ivì atunci.

— Cam vr'o jumătate de ceas...

Atunci Sgondea se apropiă de un jandarm şi-i şopti ceva...

— Păi v'o fi vremea, râse el... Hai duceţi-vă...

Casandra pricepù...

Ţiganii înţeleseră din ochi, se duseră... «la locu cu norocu», vorba poporului.

— Da tu nu te duci, balaoacheşo?...

— Eu... eu... şi de-odată se făcù jos grămadă şi începù a se svârcolì şi a ţipà...

Jandarmii se grămădiră în juru-i; şeful staţiei se apropiă: în acest timp ţiganii se strecurară pe după locul cu pricina... şi o luară la fugă...

— Mă... mă!... unde fugiţi, le strigă un om de-al staţiei.

Jandarmii se şi ridicară şi alergară în dreptul locului. Dându-şi seama de întâmplare, şi puseră puştile la ochi,..

Bang! bang! bang! bang..,.. Şi repede altă încărcătură...

Doi ţigani căzură; ceilalţi fugeau de mâncau pământul.

Casandra stà tot jos, svârcolindu-se, fără glas,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— atentă, plină de grijă, la ceeace avea să fie...

Alte împuşcături răsunară, trase de jandarmi, din fugă, după fugari.

Dar cei patru intraseră în pădure: goana era zădarnică, şi se opriră plini de suflet, încremeniţi...

— Ne jucară? mormăi un jandarm.

— Ptiu! ce-o să zică domnu procuror?...

— Ne-am pierdut pâinea!...

— Vedem puşcăria!...

Apoi, cu necaz, se mişcară greĭ de umblet, până la cei doi ţigani căzuţi şi-i lovirá cu patul puştilor...

— Sculaţi, afurisiţilor! le grăi fioros, unul din jandarmi.

Ceilalţi, se siliră a-i ridică,..

Atunci procurorul, grefierul şi Mişu sosirá în staţie, cu trăsura.

Când Stroiu află întâmplarea, se îngălbeni: căderă şi în sarcina lui lipsa de supraveghere.

Repede însă rugă pe Mişu să plece cu trăsura la primărie şi să ia măsuri cu primarul, ca toate satele din jurul codrului, să-l bată, ca la vânătoare.

Jandarmii se întorceau cu cei doi ţigani, unul, lovit în cap, altul în spate, în agonie amândoi.

Iar în timp ce trenul îşi vestiă apropierea, c'un şuerat lung şi ascuţit, Stroiu ascultă povestirea întâmplării, cu sprîncenele încruntate...

— V'aţi făcut vinovaţi de rea pază şi vi-i răspunderea grea, le zise el, jandarmilor. De ce nu ia-ţi legat?

Jandarmii plecară capul...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Trenul începuse a se apropia, sguduind locul în cale i .

Ţiganii în timpul acesta, îşi dădeau sufletul... Casandra stă jos uluită.

— Nu mai putem plecă acum, zise procurorul...

Trenul intră în staţie pufnind. Călătorii, puţini la număr pe linia dela Titu, se arătară la ferestre privind cu nedumerire la corpurile morţilor.

Puţin... şi trenul îşi reluă drumul, întâiu greoiu, apoi de-odată cu iuţeală, împrăştiind sgomotu-i răsunător.

După vr'o jumătate de oră, o căruţă adusă din sat, luă pe morţi, şi cu jandarmii şi Casandra, plecă la primărie.

Procurorul şi grefierul se întoarseră pe jos, — cel de al doilea mulţămit par'că în sufletu-i că se întâmplase asemenea lucru şefului.

Eră, din parte-i, ciuda funcţionarului mic care îndueşte la cinstea şi la leafa mare a superiorului, în neputinţa lui de-a ajunge la situaţiunea acestuia.

— Cine şi-ar fi închipuit una ca asta! zise Stroiu, muşcându-şi mustăţile...

— Jandarmii sunt de vină... răspunse grefierul, cu zâmbet răutăcios la adresa şefului.

Stroiu eră prea drept din fire, ca să nu-şi stabiliască partea de răspundere, şi eră hotărât să şi-o ia asupra : trebuiă să se gândiască la toate putinţele şi să îngrijiască d'aproape că să fie legaţi...

Cu preocupaţiunea lui în privinţa afacerii, nu-şi îndreptăţiă neglijenţa. Pe de-altă parte o preocupaţiune care să-l facă neglijent eră, de sigur, de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

natură a-i atrage mustrări şi chiar îndepărtarea din funcţiune, — dacă mai marii lui i-ar fi cunoscut-o în întregime.

Negreşit că, neascunzându-şi vina şi primind ca drepte imputările ce se aşteptă să i se facă, nu aveà să pătimiască mai mult, întru cât trecutul lui de magistrat mărturisià în favoarea lui,—dar se simţià nemulţămit şi se condamnà pe sine cu asprime.

Rămase în acea noapte la Mişu, — iar apoi, în singurătate cu sine însuşi, începù a vedeà în noua împrejurare un bine pentru chipul cum hotărâse să facă raportul cercetărilor lui.

Ajunse chiar a dorì ca ţiganii să nu mai poată fi prinşi, spre a se judecà procesul în lipsa fugarilor...

Apoi, altă idee ii venì... negreşit nepotrivită cu spiritul dreptăţii şi al adevărului, dar aceasta îl ajutà să termine şi cu dispariţiunea lui Ghelican într'un chip care să înlăture orice primejdie pentru Alin Zotescu...

A doua zi dimineaţă se duse la primărie cu grefierul şi făcù formele de înmormântare a celor doi ţigani, încheind şi procesul-verbal al întâmplării cu fuga ţiganilor celorlalţi.

Din ajun pusese pe primar să scoale satele comunei spre a bate codrul, ca la vânătoare; telegrafiase apoi şi celorlalte comune megieşe.

Acum cerù lămuriri şi i se spuse că nu se aveà nici un rezultat încă, iar că bătaea codrului va urmà şi în ziua aceea.

Stroiu telegrafiă atunci şi Prefecturii, ca să ià măsuri.

Aduse apoi înaintea lui pe Casandra.

Ea se ivì ţanţoşă, cu chip vesel parcă, fiindcă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mgrr1901-1932

bărbatu-seu scăpase. Ce-i păsă ei de cei doi ţigani morţi!

— Ce făcură bărbatu-tău şi ceilalţi Casandro? o întrebă cu asprime.

— Ce să facă! Eaca... au fugit... Ce? ori era să aştepte închisoare?

— Dar nu-ţi dai seama tu, şi nu s'au gândit ei, că vor fi prinşi, că pedeapsa le va fi mai mare?

— De! numai să-i puteţi prinde! răspunse ea, zâmbind ciudat.

— Negreşit că vor fi prinşi...

Ţigăncii îi cam pierî faţa.

— Iar tu, care ai ţinut de sigur sfat cu ei pentru fugă, vei fi pedepsită cât se va puteă mai aspru...

— El să scape... De mine puţin îmi pasă, răspunse Casandra cu tărie.

— Ia spune-mi cum aţi plănuit fuga?...

— Cum se plănueşte... boerule. Mie mi-a venit gându... şi alorlalţi le-a picat ca păsatu în lapte...

— Mărturiseşti dar că tu le-ai dat gândul fugii?...

— Mi-eră milă de Zamfir să-l văd în închisoare, boerule... răspunse ea cu duioşie la adresa bărbatului ei, părându-i bine că luase asupră-i îndemnul la fugă.

In acea după amează Stroiu se întoarse la Târgovişte numai cu Casandra, care fu închisă.

Indată se prezintă Preşedintelui Tribunalului şi-i aduse la cunoştinţă întâmplarea, punându-i la dispoziţiune demisiunea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/indn1901-1932

Președintele avea cea mai bună părere de Stroiu și-i răspunse cu bunătate:

— Vina'ți este de puțină gravitate, Stroiule. Nu pentru atâta lucru vom lipsi magistratura de un băeat conștiincios ca d-ta...

— Dar e drept să plătiască numai bieții jandarmi? întrebă el, înroșindu-se.

— E drept, căci procurorul nu puteà să facă paza odată cu ei. Cred însă că vor fi prinși...

— Domnule Președinte, în interesul afacerii de la Stoenești e nevoe să mă reped la București, nefiind numai decât nevoe de comisiune rogatorie... Cred că voi lipsi două zile...

— Negreșit, du-te...

Președintele îi trecuse vina cu vederea, dar el se simțià nemulțumit. O, dacă ar fi știut șeful cum își făceà el datoria!

In dimineața sosirii, se duse de a dreptul la nașă-sa.

Când intră în curte, îl mirà mulțimea hainelor bărbătești și femeești întinse pe frânghii de-a lungul întrării în parc.

Și nici un sgomot!...

Puteà prea bine să vie cineva străin și să ia tot...

Ce însemnà tăcerea aceasta? De ce vestmântăria aceasta, scoasă în curte? Nu se vedeà, de altmintrelea, semn de scuturare prin casă...

Privind la șirurile vestmintelor... de-odată i se ațintì privirea la o margine a frânghiei...

Colorile nu prea vii dar de multe feluri și desemnurile unui șal îi deșteptă o amintire...

Se apropià repede dar, privindu-l și cercetându-i înfățișarea...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Se potrivește cu șalul din povestirea Casandrei, își zise..

N'avù timp a se mai gândi la cele ce decurgeau din această descoperire, căci auzì un glas aspru:

— Da ce cauți d-ta la lucruri?..

Se întoarse: văzù figura necunoscută, cam ursuză, probabil a unei servitoare.

— Acasă-i naşa? acasă-i Alin? întrebă el, apropiându-se de ea.

Servitoarea cată la el, surprinsă: naşa! Alin? Erà dar de-al casei...

Apoi, cu glas mieros:

— Cucoana noastră cu domnu sunt la plimbare... răspunse ea..

— Aşa? Atuncí să-i aştept...

Feciorul se ivì...

— A! cuconaşu Nicu... făcù el... Poftiți cuconaşule, că trebue să se întoarcă boerii noştri.. Au eşit de dimineaţă...

Stroiu intră şi feciorul îl conduse în salonaşul Anei.

— Cum îi mai este lui Alin, Ioane?

— E mare mâhnire în casă... cuconaşule... Plâng amândoi mereu... Incai domnu... par'că-i mort... Nu'l mai cunoşti...

Şi feciorul oftă..

Nicu întoarse ochii, chip spre a privì în juru-i: îşi simțià lacrimile gata să isvorască.

— Dar de ce-s scoase toate hainele acelea în curte?

— Cucoana noastră a poruncit să le mai scotem la soare... Am şi făcut de dimineaţă puţină dereticare prin odăile astea, — căci numai aci stau amândoi.. In-colo toată casa parcă-i pustie...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Dar Frusina naşei unde-i?

— I-a dat cucoana drumul. Mi se pare că ea n'a vrut să mai steà... Apoi, eu vă las, cuconaşule, că am treabă..

— Bine, Ioane, du-te...

I-a dat drumul, — se gândì... Biata naşa! Câtă teamă pe sufletul ei... Şi numai faptul că Frusina ştia ceva despre ţigancă, e pricina... Să se fi tocmit în altă parte, în Bucureşti? Se va fi întors în comuna ei?... Mult aş fi vrut să vorbesc cu ea!... Ori cum, siguranţa că sărmana naşă-mea a plănuit teribila dramă, o am acum şi mai deplină...

Şi de la fereastră, îş aţintì privirile la şalul căruia soarele îi poleià mătăsoasele unde...

Nu stătù mult, căci auzì glasul Anei; peste câteva momente o văzù ivindu-se, îmbrăcată cu negru, părând şi mai palidă, cu înfăţişarea obosită de suferinţă.

— Tu? Nicule? îi zise cu glas ce isvorà înecat din dureroasa stare a inimii. Îl sărută şi şezù lăsându-se din greu, pe un scaun.

— Am venit să vă văd... dragă năşică. Ce face Alin? Unde e?

— L'am lăsat cu Petrică Bavari şi cu Amedeu.. Ah! dragă Nicule... dragă Nicule!... mă tem că n'o să'şi mai revie...

Şi izbucnì în plâns plin de sbucium sufletesc... în care, Nicu simţì remuşcări amare.

— Nu trebue să disperezi, năşică...

Ea clătină din cap...

— Durerea se va alinà cu timpul, urmă Nicu. A fost mare noroc că eu am rămas procuror în Târgovişte... Am luat toate măsurile ca anume

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1904-1932

taine, din dureroasa împrejurare, să se înmormânteze cu totul...

Ea tresări şi, mult mai palidă, se ridică şi privì la Nicu de aproape.

— Ce vrei să zici ? întrebă înăbuşit.

El îi povestì aflarea rămăşiţelor lui Ghelican, în casa trecută prin jaf şi prin foc, apropiata sezisare a parchetului în privinţa dispariţiunii ace uia, în ce chip aveà să cerceteze afacerea şi la ce rezultat aveà să ajungă.

Ea se lăsă din nou, fără puteri... Ah ! prin ce spaimă trecuse... Erà pericol şi dispariţiunea acelui mişel, dar cât de mult o uşurase spusele lui Nicu...

— Cum să-ţi mulţumesc, scump copil, cum să-ţi mulţumesc, şoptì sărmana, plină de lacrimi.

— Dragă năşică, nici o mulţumire, te rog. Mulţumirea mea va fi când vă voiu vedeà, pe d-ta şi pe Alin, întorşi la vieaţă... căci starea dumneavoastră de azi mă doare şi mă îngrijeşte.

Ana se ridică şi îl strânse la sân, sărutându-l cu nespusă dragoste, ca pe Alin al ei.

— Eşti bun, eşti generos... Să-ţi deà Dumnezeu fericire...

— Acum, dragă năşică, o cestiune de mare însemnătate. Şi după ce-i arătă temerile lui dacă Alin ar fi în ţară, pe timpul judecării procesului, încheià cu dorinţa lui ca Alin să plece în străinătate...

— O ! da... e de nevoe, răspunse ea cu însufleţire acum... Mie nu mi-a dat prin gând. Să-l am lângă mine, în starea în care îi e sufletul, îmi părea cel mai nemerit lucru. Observaţiunile

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr/1901-1932

tale mi-au deschis ochii... Trebue să-l convingem să plece... și poate... da... adecă dece nu l'aș însoți și eu?

— Firește. Vei urmă să fii lângă el...

— Negreșit... negreșit... răspunse ea cu tremurul aprinderii, al nerăbdării de a se vedeà cu el... departe, departe...

Peste vreo jumătate de oră Alin și Amedeu veniră.

Când Alin il văzù pe Nicu, putù zâmbi o clipă, tristă licărire pe buze aproape decolorate, și îl îmbrățișă, isbucnind însă numai decât în plâns, la sânul prietenului lui.

— S'a dus... s'a dus... și n'o voiu mai vedeà.. murmură el cu glas sfâșietor.

— Gândește-te și la muma ta, Alin, îi șoptì el... E o datorie... Nu vezi că se pierde de durerea ta?

El, se deslipì de Nicu și se apropiă îndurerat de Ana:

— Mamă, iartă-mi durerea. Dar nu pot... nu pot încă...

— A! nu-ți opri jalea, Alinel...

Totuși, te rog... ai încredere în viitor... Lasă-ți deschisă și mângâierei, inima ta... care nu e singură pe lume.

— Uite ce, Alin dragă, începù Nicu... Eu ți-aș propune și te-aș rugà să primești o călătorie în străinătate...

Alte țări, alte climate, alte zări, îți vor face mult bine.

— Și eu te-aș însoți, se grăbì să zică Amedeu. Voiu redevenì, pentru tine, veselul de altă dată,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/index1901-1932

Uite, să mă ia dracul dacă nu voiu izbuti să fiu bun medic la durerea ta.

Alin căta la Nicu, apoi la Amedeu, ca deșteptat par'că din somn...

Ana se gândi într'o clipă că, având Alin un tovarăș ca Amedeu, era mai în stare să petreacă potrivit cu tinerețea lui.

Ideea lui Cucumino era minunată.

— Așa, Alinel dragă, îi zise Ana, punându-i o mâna pe umăr: o călătorie, cu un amic ca iubitul nostru Cucumino, îți va prii... Te rog, ascultă-ne și pregătește-te... Adecă, ce zic?

Te pregătesc eu... pentru mâine chiar... Nu-i așă că primești?

— Adevărul e, că-mi trecuse prin minte să mă retrag din magistratură...

Nu mai simt pentru cariera aceasta nici o dragoste... Imi era sarcină, la ideea că voiu mai stà ore întregi închis... ocupat... Mai pot să zic că există o dreptate pentru alții, când pentru mine n'a fost? Imi voiu da demisiunea și... voiu plecà.. Dar... d-ta, dragă mamă, ce te vei face singură?

— Voiu dorì să te întorci alinat, scump copil... și voiu trăi liniștită cu gândul că tu te distrezi, aproape mulțumită cu totul când îmi vei scrì că schimbarea de loc îți priește...

Il sărută... El îi ținù mâinile strâns în ale lui și-i căta în ochi cu drag, cum nu mai făcuse dela dureroasa dramă încoace.

— Tot mai sunt bun la ceva pe lume, zise Amedeu în chip glumeț... Să știi Alin, că la întoarcere, voiu cere Facultății de Medicină titlul de doctor în medicină.

Alin avù un zâmbet ușor și-i strânse mâna.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Îți mulțămesc, Alin, îi zise Nicu. Totuși, cred că nu ar trebuì să te grăbești cu demisiunea. Un concediu mai lung...

— A l nu! nu l... îl întrerupse cu vioiuciune... Biata Dorina dorise, și nu numai odată îmi' spusese să demisionez... In amintirea ei, voiu face-o... azi chiar... azi...

Nimeni nu-i mai obiectă. Poate că aveà și alt motiv ce nu voià să-l spue...

Îi respectară dar voința.

A doua zi seara, Alin și Cucumino plecau în Italia, ca de acolo să treacă în Egipt...

Ana se simți ușurată...

— Ascultă, Nicule, îi zise, pe când se întorceau dela gară. Vrei să viu cu tine în Târgoviște? Lângă mumă-ta, voiu fi ca lângă sora mea; lângă tine, ca lângă Alin al meu...

— Bine nășică, cu cea mai mare plăcere.

— Vei aveà două mame...

Ana, — ori cât i se arătà de îngrozitoare fapta ei, ori cât nu puteà să i-o îndreptățiască, — îi inspirà milă prin suferința-i adâncă, prin mustrările-i de cuget, prin durerea lui Alin, încă o suferință pentru ea.

Înlăturând toate argumentele de filozofie și morală, ea rămâneà pentru dânsul muma ce-și apărase fiul, bărbat virtuos, împotriva unei ființi netrebnice: el nu puteà să nu-i deà respectul de altădată, să nu-i păstreze iubirea de totdeauna.

Alt magistrat poate că ar fi trecut peste inima ei de mamă, peste considerațiunile intime ce o făcuseră să aleagă mijloace grele și să lucreze în chip vinovat.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Dar eu, se întrebă Stroiu, dacă nu i-aș fi cunoscut, dacă nu i-aș fi iubit mai ales,— cum aș fi urmat?

Obișnuit să fie sincer cu el, își zise că, și atunci ar fi urmat tot așà: în unele împrejurări magistratul trebue să judece și cu inima.

Ce morală ar fi eșit pentru societate, dacă judecătorul pedepsind pe Ana, ar fi ajuns să nenorociască pe fiul ei? Convingerea acestui judecător fiind, că Ana suferià, că vieața ei nu aveà să mai fie liniștită, — n'ar fi văzut oare în asemenea urmări, pedeapsa faptei sale? Că nu erà publică pedeapsa, că rămâneà numai ca cestiune de regulat între ea și conștiința ei, — cu cât erà oare mai puțin o pedeapsă, în realitate cea mai grea, întru cât conștiința exista?!

Încredințat deci că nu greșià decât dintr'un punct de vedere strâmt, al Societății, Stroiu pe tot drumul până la Târgoviște, împresură pe Ana, fără nici un gând ascuns, cu semnele celei mai respectoase iubiri.

IX.

Țiganii cari fugiseră, par'că intraseră în pământ: adevărate potere alcătuiseră sătenii... Totuși, ei izbutiseră a se strecură, hămesiți de foame și de nesomn, ținându-se numai cu neaua care le astâmpărà setea și cu nestrămutata voință de-a scăpà.

Unul câte unul, prin părți deosebite ale codrului se furișase și fiecare erà acum departe...

Fiecare aveà cevà parale în chimir: noaptea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

intră în câte un sat, își făceă rost de mâncare și o luă mai departe la drum; ziua, stă ascuns prin păduri, pe unde se nemerià.

Despărțiți unul de altul, despărțiți de șatră, cine știe dacă aveau să se mai întâlniască! Erau liberi însă; aveau brațe de muncit și răbdarea de-a aștepta vremi priincioase.

Numai Sgondea erà cel mai amărât, fiindcă nevasta-i rămăsese în mâinele judecătorilor.

Stroiu întocmise rechizitoriul și înaintatase dosarul afacerii la instrucțiune. Judele instructor dăduse ordonanța de urmărire și afacerea erà să se judece la jurați, pentru cei fugiți, în lipsă, pentru Casandra ca părtașă la furt și la fuga lor.

Acum, Parchetul erà sesizat de dispariținea proprietarului Alexandru Ghelican.

Stroiu, chemă înainte-i pe Casandra...

— Șatra voastră a mai făcut o ispravă, îi zise. La Lespezeni, erà proprietarul cel nou, Alexandru Ghelican. Îl cunoșteai tu?

— Doamne ferește, boerule. Am fost la Lespezeni, dar n'am văzut decât pe un boer bătrân.. Știu atâta că el vânduse moșia, dar stà tot acolo...

— Va să zică știai că erà și un boer tânăr, proprietarul cel nou?

— Știam, ferește, din vorba țăranilor, boerule... Dar nu l'am văzut.

— Ei, uite, erà și cel tânăr.... și acesta s'a făcut deodată nevăzut... Tot dintre voi i-ați făcut de petrecanie.

— Poți să mă spânzuri de limbă, boerule... Ce-am făcut, am spus; dar ce n'am făcut, cum să spui?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Nu zic că ai făcut tu omorul.

N'ai auzit însă? Bagă de seamă, Casandro, spune dacă știi, și ți se va ține în seamă; vei scăpă altfel, cu pedeapsă mai ușoară...

— Eaca nu știu boerule... Nici n'am văzut, nici n'am auzit.

— Bine, Casandro: am să cercetez toată șatra și de voiu află că știai, va fi rău de tine...

— Să fie, boerule, de-i află..

— Du-te...

Jandarmul îi făcù loc să treacă. Ea se oprì la ușă și cătă la Stroiu.

— Boerule, îi zise rugător, cu umilință, fie-ți milă și-mi spune: s'a dat de urma lui Zamfir?

— Dacă spui ce știi de boerul Ghelican, îți spun și eu...

Țiganca avù o ridicare din umeri, nu lipsită de trufie, și ieși fără să se mai uite la judecător.

In acea zi, toți țiganii șatrei, bărbați și muieri, trecură pe dinaintea judecătorului.

In deplină cunoștință de cauză, a celor în adevăr întâmplate, cercetarea țiganilor o făceà el mai mult de formă.

De aceea, când nu rămăseseră decât vreo patru țigani, care nu-i fù uimirea când auzì pe unul că zice,— după ce mai întâiu tăgăduise că ar ști cevà:

— Uite, boerule, erà să plec cu minciuna. Eu știu ceva...

— Știi? Și nu spui?

— Apoi... mi-erà frică... să nu mă socoți și pe mine vârât în păcat.

— Cum să te socot, dacă n'ai fost? Ei, i-a spune.

— Să vezi, boerule... să vezi...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şi după ce se mai gândì, după ce, par'că voià să vorbiască, par'că se codià, par'că plănuià atunci ce să spue, zise însfârşit.

— Trăgeam din lulea, după car... Erà pe întunecate, după ce-am plecat dela Stoeneşti... Tăbărâsem lângă un sat... Numai ce aud pe doi de-ai noştri că se ceartă.

Nu căderau la învoială dela parale ciordite. Unu ziceà: dacă nu faci parte dreaptă, te spui. Ăllalt, de colo: daca-i spune dai şi tu de dracu, şi a mândoi vedem ocna. Pasă-mi-te domnule «procororule» erà vorba că omorâseră pe boeru dela Lespezeni...

Incremenit, Stroiu ascultă şi se întrebă: ce erà asta?...

— Mă, spui drept? îl întrebă...

— Apoi nu mi-ai zis să spuiu, dacă ştiu? eaca spuiu.., zise ţiganul cu siguranţă...

— Şi cine sunt ăia doi? I-am ascultat eu?

— Pă unul, pe Şufletea, l'ai întrebat; pe ăllalt, pe Boţârlău, nu.

— Jandarm, ia cheamă pe Boţârlău.

După câteva momente intră un vlăjar de ţigan, nalt, subţiratec, spânatec, urât foc, dar nu arătând par'că a fi fier rău.

După ce procurorul îi puse întrebările obişnuite, îi zise:

— Am dovadă, Boţârlău, că tu ai omorât pe proprietarul de la Lespezeni, moşie vecină cu Stoeneştii, unde aţi stat cu şatra...

Ţiganul cătă împrostit la procuror...

— Eu, boerule?. murmură el...

— Uite, Scotoiu ce spune... Şi repetă ce i se povestise.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr.1901.1932

Boţârlău, de ce ascultă, prindeà suflet, se înroşià, iar când procurorul îi zise:

— Ei, cunoşti că ai făcut omorul?

— Fi-r-ai al dracului şi afurisit, cu tot neamul tău, Scotoiule, i se adresă acestuia, mă vâri în păcat nefăcut, fiind-că ţi-am şters ibovnica de subt nas? Bată-te Dumnezeu...

— Ei, destul cu blestemele... Spune, Scotoiule, — e adevărat ori nu acele ce mi-ai spus?

Scotoiu, fără să clipiască răspunse:

— Eaca, asta-i cruce, boerule...

— Ptiu! mânca-te-ar râia!.. strigă Boţârlău...

— Lasă aşa vorbe, Boţârlău şi spune cum ai făcut omorul...

— Dar nu am omorât pe nimeni, boerule... strigă ţiganul.

— Minte, domnule, procororule... strigă cellalt...

Furios, Boţârlău se repezì la Scotoiu şi-l apucă de gât. Trebuì să alerge jandarmul şi să-i despartă.. apoi să lege mâinele lui Boţârlău...

Procurorul îl certă pentru purtarea lui faţă cu el, ca magistrat, şi faptul se consemnă, spre îngreuierea vinovăţiei pârâtului.

Fu adus şi cellalt ţigan invinuit, Şufletea, un pipernicit, după înfăţişare, dar care se vedeà după căutătură că era fieros.

Acesta, cu priviri urâte la adresa lui Scotoiu, spuse Procurorului că el erà fratele fetei şi că fata ţinuse mai mult la Boţârlău, de aceea o şi sfătuise să lase pe Scotoiu, care o bătеà şi o zulipsià...

— Eaca de ce are necaz pe noi şi ne-a păzit sâmbetele... zău, aşa să trăeşti, boerule, nu'l crede pe Scotoiu. Noi nici am fost pe la Lespe-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

eni, nici am văzut pe proprietar... Să-mi sară ochii dacă spuiu minciuni...

Convins că Scotoiu se răzbună, știind cum pierise Ghelican, — Stroiu stătù pe gânduri în ce chip să deà urmare părei cea fără dovadă materială.

În felul cum ar fi voit el să se termine cestiunea, pâra aceasta îi venià foarte la timp și pe neașteptate în ajutor.

Conștiința lui însă nu'l lăsà să deà justiției doi nevinovați de omorul pus în sarcina lor.

Însă în fața încăpăținatei susțineri a lui Scotoiu, nu putù să nu țină seamă de ea.

Ascultă pe ceilalți țigani, ce mai rămâseseră; readuse pe cei ascultați dejà, — și se văzù înnaintea a două tabere: una de partea celor doi, alta de partea lui Scotoiu.

Nici una, nici alta nu știa nimic de omor, dar una apărà pe cei doi, și cealaltă țineà să întăriască lucrul, că dacă Scotoiu auzise pe cei doi certându se de la împărțeală, faptul nu puteà fi de cât așa.

Procurorul ordonă dar închiderea, deosebit, a învinovățiților și a pârâtorului.

A doua zi, o petrecù numai cu acești trei țigani, ascultându-i și cercetându-i pe fiecare în parte și apoi confruntându-i din nou, cu acelaș rezultat: tăgăduirea disperată a celor doi și menținerea încăpăținată, a lui Scotoiu.

Stroiu plecă apoi la Lespezeni, de data aceasta, cu grefierul.

Boer Dimache închisese ochii și în ziua când el sosise, erà tocmai înmormântarea bătrânului.

Procurorul, făcù inventariul lucrurilor din lo-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr/1901-1932

cuința lui Ghelican și luă la el banii și recipisa Casei de Depuneri, apoi puse sigilii pretutindeni.

In toată ziua aceea făcù căutări în iaz, în râu, — și, bine înțeles, nu putù găsi nimic: unde se află corpul, ce făcuseră cu el țiganii, rămânea un mister de nepătruns... Fapt erà numai dispariținea.

A doua zi judecătorul de pace, fiind față și Stroiu, înventariă averea bătrânului Dimache, ca deosebită în ce privià obiectele de casă, de a dispărutului Ghelican, și aplică sigilii. Testament nu se găsì: bătrânul, în frica lui de moarte și în speranța de-a nu murì curând, nu se grăbise să testeze...

Astfel, acì, Stroiu terminà cu această afacere...

Rămâncà însă cu un simțimânt vag de grijă, de teamă, ca nu cumva prinderea țiganilor fugari să strice ceeace se făcuse.

Acest lucru erà în sarcina viitorului... care, adese-ori aduce în undă neplăcute surprinderi...

După ce se întoarse la Târgoviște, Stroiu înaintă Instrucțiunii afacerea «Ghelican» și vestì pe membrii familiei dispărutului...

Aceștia se și constituiră parte civilă, în procesul ce aveà să se judece în chiar apropiata sesiune a Curții cu Jurați din acea lună, când erà să vie și procesul afacerii dela Stoenești.

Stroiu mai avù însă puțin de lucru. Pâra țiganului Scotoiu adusese marc vrajbă în șatra poposità la marginea orașului.

Cele două tabere se luară la bătae și încăierarea fu așà de sângeroasă că Parchetul trebuì să intervie.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Astfel, întreaga şatră fù trimisă în judecata tribunalului corecţional.

Numai bătrânii şi copiii rămăseseră neînchişi.

In casa lui Stroiu, modestă dar îmbelşugată, Ana duceà de câteva zile, în aşteptarea judecării procesului, viaţă retrasă, aproape liniştită, pe cât i-o puteà permite împrejurările.

Zenobia, vechea ei prietenă, işi dădeà toată silinţa s'o mângâe, s'o facă să întrevadă un viitor bun pentru Alin, deci şi pentru dânsa.

Ana primià, uşor zâmbind, în timp ce-şi înăbuşià oftări adânci, mângâetoarele cuvinte, silindu-se şi ea, din parte-i, să pară mult mai împăcată cu starea ei decât puteà fi în realitate...

Într'o zi, Nicu Stroiu, pe când se întorceà acasă, se auzì strigat din urmă. Când întoarse capul să vadă cine erà, recunoscù pe Frusina, femeea care timp îndelungat fusese, până mai zilele trecute, în serviciul Anei Zotescu.

— D ta eşti, Frusino? ii zise.

— Eu, domnule Nicu... Sărut mâna... Ce face cucoana Zenovia?

— Mulţumesc; sănătoasă. Dar de ce ai eşit dela naşa, Frusino?

— Apoi, mi se făcuse d'ajuns, domnule Nicu, să fiu la stăpân... Cu cât am strâns, cât am fost la cucoana Ana, vreau să-mi fac rost gospodăresc, în sat,..

— Ştii, Frusino, că erà cât p'acì să te chem la Parchet, — adecă la mine, la tribunal.

Ea se îngălbenì.

Tribunalul, ideea de judecată înspăimântă pe anume oameni oricât se ştiu de curaţi.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Da de ce, domnule Nicu, întebă ca, cu glas înăbușit.

— Apoi, când cu prinderea și cu judecarea țiganilor cari au jefuit casa dela Stoenești, o țigancă, Casandra, spusese că d-ta ai dus-o la cucoana Ana...

Frusina se făcu roșie,— par'că vru să zică ceva, dar se oprì stăpânită de nuștiu ce tainică simțire, de teamă par'că.

— Eu nu i-am dat crezământ, fiindcă mi-a fost înșirat multe năzbâtii... și te-am lăsat în pace... E adevărat, Frusino, că țiganca a fost la nașa?

Frusina se mai codì...

— De, domnule Nicu, dacă e vorba să nu iasă ceva rău pentru cucoana, că e pâinea lui Dumnezeu, creștina, — pot să-ți spun dumitale că am arătat ușa, la odaea cucoanei și ea a intrat, s'o roage să-i lase pe țigani pe locul bâlciului... Cât o fi stat, nuștiu; vorba e că cucoana nu i-a lăsat... iar ei, afurisiții, eaca ce ispravă au facut...

— Rău pentru nașa nu e, dar fii cu băgare de seamă să nu mai spui nimănui lucrul acesta...

— Mută ca pământul, domnule Nicu... Drept să-ți spun, cucoana n'a vrut să mă mai țină, dar eu nu-i port pizmă, că în suflet tot îmi eră dor de plecare, numai că nu mă înduram s'o las...

— Nașa ține la d-ta, Frusino. Ești acuma în târg?

— Am venit să cumpăr câteceva, dar m'am așezat la Pârâeni.

— Mergi sănătoasă. Imi pare bine că te-am văzut...

— Și mie, domnule Nicu... Sărut mâna cucoanei Zenoviei...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şi femeea se depărtă....

Orice urmă de îndoială i se şterse lui Stroiu: tot biata naşa, îşi zise el, a fost... Cine ştie dacă nu va fi pus tot dânsa şi foc casei, ca în caz de nu va fi fost să-i izbutiască planul cu ţiganii, focul să pue capăt vieţii fiinţii ce urâ...

Se înfioră, rechemând amintirea celor văzute şi tăria de suflet cu care Ana, femee bună în realitate, combinase teribila dramă...

Cel puţin dacă Alin, cu preţul marei jertfe, va puteă să ajungă a nu cunoaşte niciodată taina mumei şi dureroasa necredinţă a aceleea ce i-a fost soţie!

Ana se deşteptă pe când eră încă întuneric: ceasornicul bătuse de şase ori în tăcerea dimineţii.

Dela gară se auziau fluerăturile maşinilor ce manevrau; din când în când scârţâituri de care ce intraseră în oraş, câte un pas grăbit care sună pe pietre: vieaţa zilei începeă înainte de lumina ei.

Intâiul ei gând fu la Alin...

Unde eră oare? Cum se află?

Increderea în Amedeu Cucumino o liniştiă în deajuns, atât numai că i se făceă dor de Alin.

I se făceă cu atât mai mult, cu cât pentru intâia oară, în ajun, în nişte momente de răvăşitoare singurătate, se gândise la putinţa de a muri... Intr'atât de grea povară îi erau remuşcările şi suferinţa, că-i putuse veni asemenea gând.. li eră sete de pace... de odihnă.

Nenorocita ei vieaţă de odinioară nu eră ni-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mic în cumpănă cu aceasta ce și-o crease în urmă...

Nu regretă însă jertfa liniștei, ce făcuse lui Alin; dovedià numai că jertfa aceasta i se ridică mai presus de puteri...

Poate că dacă s'ar fi aflat Alin lângă dânsa, chinurile i-ar fi fost mai puțin grele. Cine știe!

Starea în care plecase el erà îngrijitoare: de n'ar fi plecat, suferința lui, văzută pe fiecare zi, trăità și de ea cu mai puternică realitate, ar fi doborât-o și mai mult.

Ori cum puneà lucrul în cumpănă, adânca ei sdruncinare sufletească rămâneà aceeași: nu! nu! vieața ei nu mai aveà nici o rațiune de a fi!

Cum s'ar fi întins undeva, unde să n'o mai urmăriască nici o mustrare de cuget!

Cum de i se păruse ei lucru aproape de nimic, putința morții Dorinei!? I se impusese ca o necesitate, dispariția ei, într'un scop, pentru ajungerea căruia iubirea ei de mamă scuză mijloacele! Și acum, în mulțumirea ei de a a-și fi împlinit scopul, erau amărăciunea unei continue neliniști, fiorii unor temeri ascunse, lipsa plăcerii de a trăi.

Ce va face însă Alin când nu va mai fi nici dânsa? O va plânge, negreșit, o va uità apoi... lucru fatal.

S'o uite, acela pe care ea îl iubise mai presus de vieața ei?

O durù cumplit gândul acesta.

Simți însă că egoismul vorbià prin asemenea gând și-și zise că, dacă n'ar fi uitarea, viața nu și-ar aveà reînnoiri prin care se poate susținea.

O! dece nu puteà și dânsa să uite... Vezi că, se uità dureri, suferinți, dar nu și anume greșeli.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcm1901-1932

Sufletul nepătat trece prin încercări, oricât de grele, fără să piardă ceva din puterea morală, care, este una cu nemateriialitatea lui.

Vinovățiile ce nu se pot șterge, îi scad puterea aceasta și atunci în juru-i începe haosul, în ale cărui adâncuri se cufundă până dincolo de mormânt.

Prin pânza care acoperea geamul, lumină usoară începù să străbată, treptat cu creșterea zgomotului care împresură orașul.

Ana se ridică într'un cot.

— Am crezut că pedepsesc, și m'am pedepsit pe mine... Ea, a scăpat, eu am rămas, dar nu îmi pot duce povara pedepsei... Deci, îndată ce voiu afla că Alin al meu s'a întremat sufletește, voiu găsi un mijloc și pentru mine, ca să plec pentru totdeauna și să duc cu mine tainele cari mi-au sugrumat viața.

Când cea dîntâi răstrângere a văpăilor răsăritului coloră transparentul, Ana se dădù jos din pat, mai liniștită parcă din cauza hotărârii ce luase.

În acea zi erà să se judece procesul dela Stoenești.

Își aminti, dar nu mai avù impresiunea apăsătoare de decuseară, subt a căreia înrâurire adormise.

Erà să se termine și cu afacerea aceasta! Și nimeni nu va cunoaște vreodată adevărul îngrozitor!

De unde să-și închipuiască, cum că erà un om care-l știà, care ajunsese până la dânsa, ca făptuitoare a dramei!

Ar fi înduioșat-o cât nu s'ar puteà spune, de-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

...limba și literatura română. CLUJ

votamentul lui, dar ar fi rămas și mai scârbită de dânsa, și ar fi fugit, nebună, din fața lui, ori și-ar fi dat cât mai curând moartea!

Stroiu însă avea să păstreze pentru sufletul lui rezultatul cercetărilor intime... în dureroasa dramă a familiei Zotescu.

Sala curții cu juri nu era tocmai plină: în acest oraș liniștit, cu toate că avusese răsunet îndoita întâmplare din județ, lumea nu se arătă curioasă să fie față la proces.

Interesul acestui proces scăzuse apoi prin faptul că vinovații în afacerea dela Stoenești fugiseră...

Singură, o țigancă, aveà să compară...

Cât privià omorul proprietarului dela Lespezeni, se aflase că nu erau dovezi în contra acuzaților, și nici acest proces nu insuflà interes.

Curtea se constituì, apoi procurorul Stroiu avù cuvântul.

Rechizitorul lui stabilià, în o expunere viu colorată, năvălirea celor «nouă» țigani din șatră, în casa proprietarului dela Stoenești, în timp ce focul deja izbucnise din cauza «circuitului electric»; arătà ca sigură omorârea tinerei proprietare, cu toate că țiganii tăgăduiseră. Fuga lor erà apoi o dovadă, întrucât numai teama de a fi pedepsiți pentru furt, nu puteà fi destul motiv de a se sustrage pedepsei ce nu puteà fi prea aspră.

Arătà pe Casandra ca trimisă la Curte spre a observà casa, iar nu spre a înlesnì lăsarea șatrei pe moșie; afirmarea ei că vorbise cu o cucoană oarecare și că aceasta o îndemnase la jefuirea casei, erà numai o viclenie în scop de a micșorà

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

răspunderea morală a făptuitorilor, viclenie copilărească, ce nu poate fi cu nici un chip luată în seamă. Ea, mai mult îngrijată de situațiunea bărbatului ei, l'a sfătuit să fugă împreună cu complicii lui, îmbărbătându-i la încercarea aceasta.

Fuga izbutind, rămâneă numai dânsa în mâna justiției și ce pedeapsă i-ar fi putut da justiția, ei, care nu luase parte la furt și la omor, ei care numai doar cât arătase calea, iar acum în urmă cât sfătuise doar pe inculpați la fugă! O arătă însă ca tot atât de vinovată ca și cei fugiți și cerù, și pentru dânsa, toată rigoarea legii.

Trecù apoi la descrierea vieții familiei Zotescu, la doliul ce acești vagabonzi periculoși aduseseră în această familie, la durerea fără seamăn a aceluia ce-a fost un magistrat întegru, distins, iubit de toți, la durerea mamei lui, o mamă exemplară cum prea puține sunt; trecù la considerațiuni de ordine morală socială, care făcură adâncă impresiune, și cerù pedepsirea culpabililor în așà chip încât să se deà o pildă puternică de dreptate și de interes social din partea juraților.

Casandrei i se dăduse un avocat din oficiu, dar acesta spuse puține cuvinte, mai mult ca împlinire a unei formalități, și cerù circumstanțe ușurătoare pentru inculpată.

Familia Zotescu nu se constituise parte civilă; președintele, făcù deci rezumatul, stabilì punctele la cari să răspundă jurații, — și Curtea se retrase spre a chibzuì.

Casandra ascultase cu toată luarea aminte pe procuror, dar nu putuse bine a-și lămurì înțelesul vorbelor lui. Mai mult instinctiv pricepù, la urmă,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

că o încărcase, «ticălosul» și că ceruse «ălora» să n'o lase să scape ușor..

Curtea se întoarse după o jumătate de oră.

Zamfir Sgondea și ceilalți fură condamnați la 20 ani muncă silnică, în lipsă, iar Casandra la cinci ani recluziune.

Urmă apoi procesul omorârii proprietarului de la Lespezeni.

Din partea familiei lui, veniseră doi nepoți din Ialomița, mai mult interesați de-a află ce moștenire le rămâneà.

Procesul ținù timp mai îndelung. Un avocat tânăr, dat după cererea inculpaților, voì să se pună în vază, — dacă nu aveà vreun câștig material, — cu ocaziunea acestui proces și se silì să arate că țiganii nu erau vinovați. Puteà fi o crimă, dar lipsiau dovezile materiale, în timp ce pâra lui Scotoiu izvorà din ura dintre el și cei doi inculpați.

Partea civilă se sprijini mai mult pe considerațiuni de ordine morală, spre a cere pedepsirea vinovaților.

Curtea, după scurtă deliberare, achită pe inculpați și pedepsì pe Scotoiu la un an închisoare corecțională pentru pâră din vrâjmășie...

Dispariținea lui Ghelican rămâneà dar un mister...

In seara acelei zile Ana primì două scrisori, îndreptate din București, la Târgoviște: una erà dela Alin, a doua, dela Cucumino, scrisă, de sigur, de-oparte, ca Alin să nu vadă.

Pe trei pagini Alin vorbià numai de Ana, muma

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

lui scumpă, de durerea ei față cu dânsul, iar la urmă îi spuneă atât numai, de el, că erà sănătos. Muma sărută acele rânduri, lăcrimând.

Cucumino îi scriă că se aflau la Neapole.

«Toată grija mea este să-i atrag lui Alin luarea aminte asupra tuturor frumuseților locului, să-i întreţin curiozitatea şi interesul de ele, să-l distrag cât mai mult dela gândurile lui... Nu vorbim de fel de Dorina; vorbim însă de d-ta, de amicii noştri, de lumea noastră, în care, — îl asigur că va mai găsi mulţumiri. Îmi chem tot geniul meu glumeţ şi izbutesc a-l face să zâmbiască... Cu deosebire teatrul îl atrage: e şi o trupă de operă, minunată. Nu lipsim dela nici o reprezentaţie. In gând ne este să vizităm Sicilia şi apoi să trecem pe continentul African, în Egipt, şi în alte locuri. Te rog, doamnă, fii liniştită, căci îţi voiu aduce pe Alin sănătos de corp şi de suflet»...

X.

Dă în vară. Erà prin Maiu.

Veştile din partea celor doi călători, fuseseră tot mai liniştitoare, în acest timp.

Acuma ei se aflau la Biaritz şi fixau întoarcerea în ţară pe la capătul lui August, ca, de ziua Anei, să poată fi în Bucureşti.

Ana, stăpânită de cugetul morţii, părea tuturor prietenilor ei, liniştită... cu toate că chipul ei se arătă palid, ros de suferinţă.

Asemenea schimbare toţi o atribuiau trecutului şi aşteptau îndreptarea după întoarcerea lui Alin.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Numai Nicu Stroiu, — de vr'o trei luni înaintat judecător de instrucție în București, — aproape zilnic în casa Anei, înțelegeà acea pierire treptată a bietei femei și o deplângeà în taina sufletului lui...

Negreșit că mângâerile lui, că prezența lui erau binefăcătoare Anei, însă ca o înrâurire la suprafață.

In adâncul ei urmà să fie suferindă fără vindecare.

La suferința ei se mai adăogà apoi de câtva timp, anume stăruință, foarte vădită, din partea lui Badea Topescu, nu numai față cu dânsa, dar și față cu prietenii ei...

Știind-o singură, venià cât mai des s'o viziteze, iar când n'o găsià și aflà că este la Bavari ori la fiul acestuia, nu se sfià a se duce acolo și a o însoți acasă, când plecà dela aceștia...

Își puse serios în gând să o convingă a-i împlini în fine dorința și a-l luà, ca singurătatea să nu-i mai fie povară și mijloc de a se lăsà suferinții..

— Alin nu mai e în primejdie, doliul după nora d-tale nu e de natură să țină cât viața, decе dar atât de mare durere care să te mistuiască? In tovărășia mea, ca soț, ai aveà de aproape îngrijirile mele, devotamentul meu, putința de a uità...

— Ești sigur, Topescule, de așa minune? îi zise într'o zi, zâmbind trist.

— Mai mult decât sigur, dacă e de primit expresiunea aceasta.

— Nu, nu e de primit, Topescule...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Mă rog, nu în înțelesul ce i-l dai d-ta, dragă amică.

— In înțelesul ei adevărat, dragă amice: urmezi a te mișca în acelaș cerc vițios... de un amar de vreme...

El nu se descurajà însă...

Blând, supus, răbdător, o ținea întins pe struna dragostei...

Dela venirea lui Stroiu în București, erà mai necăjit, căci adese ori îl găsià la Ana.

In cele de pe urmă începù și de față cu el a se arătà întreprinzătorul, ceeace nu puțin mirà pe Stroiu.

Topescu începù și pe lângă tânărul judecător operă de cucerire prietenească, cu gând de a și-l aveà sprijin; acesta însă stà rece.

Intr'o seară Ana se aflà la Clementa Bavari. Topescu dădù și el fuga acolo.

Acest lucru făcù pe Clementa să-i zică, în chip glumeț, Anei, într'un moment când ceilalți ai casei petreceau, jucând cărți:

— Știi la ce m'am gândit, Ano?

Primul președinte acesta prea te pierde din ochi... Ce-ar fi dacă l'ai luà?

Ea se înroși...

— Clemento, îi zise cu imputare, ar fi cu putință, la etatea mea?

— Dece nu Ano? Oare Zoe nu s'a remăritat și uite ce bine trăește! Alin o să se reinsoare, ceea ce-i dorim cu toții... Topescu e om foarte cumsecade și, dacă nu mă înșeală observațiunile mele, de mult pare a se gândì la tine...

— Te rog, Clemento, să nu mai vorbim de lucrul acesta. Zoe erà singură, eu am un fiu... și apoi, prin câte am trecut... o! Doamne!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcr1901-1932

— Nu te supără, Ano... Așà mi-a dat prin gând.

La plecare, Topescu, o însoți, ca de obiceiu.

— Știi, amica mea, ce'mi șopti Bavari?

Ia ghici?

Ea ghici, se înciudă, însă tăcu.

— Mi-a spus, de față cu ceilalți, de ce nu mă hotărăsc să te iau de soție?.. El vede că am slăbiciune de d-ta... și...

— Tocmai acest lucru ar trebuì să nu-l arăți, mai ales că din parte-mi nu ai nici o încurajare. îi zise Ana, cu supărare.

O revoltà amestecul altora, ori cât îi erau de prieteni.

— Să ascund ce am în suflet! rosti el, muș-cându-și buzele... Dar de ce? de ce! Am ajuns să nu mai înțeleg.... Și dacă n'ai suferì... Dar tocmai starea d-tale îmi întărește simțimântul și'mi face arzător dorul de-a te smulge acestei stări...

— După ani întregi, când omul s'a deprins c'un fel de viață... e foarte greu... zise ea, cu melancolie.

— Fiindcă n'ai simțimântul... Imi dai voe însă să'ți observ ceva? Tocmai faptul că și prietenii cei buni iți dau asemenea îndemn, e dovadă de putința lucrului. Dacă din nici o parte de dinafară n'ar venì îndemnul, surprinderea tuturora ar fi în adevăr mare, când s'ar auzì pasul; dar așà, pasul e pregătit, toți îl primesc în principiu și, împlinirea lui, ca tot lucrul prevăzut de mai nainte, va face impresiunea obișnuitului.

Argumentul acesta îi părù Anei foarte la locul lui, de aceea, după ce se văzù singură, în camera ei, avù puternică pornire de descuragiare... Cum?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr/1901-1932

lumea putea să vadă cevà foarte potrivit în asemenea pas?... Situaţiunea ei ca mumă, al căreea ideal unic erà numai fericirea băiatului ei, nu ţineà loc de fel în cumpăna chibzuirii omeneşti? Erà d'ajuns dar să se ia aminte la stăruinţile unui oarecare domn, de-o însemnătate oarecare, ca lumei să-i pară şi firesc, şi necesar, asemenea pas?

— Eşti sigură, îi zise un gând, că dacă altul afară de Topescu, 'şi-ar fi pus în cap să'ţi placă, nu 'ţi-ar fi plăcut? Eşti sigură să fi dus până la capăt lupte cu tine însăţi şi cultul pentru fiul tău să nu fi suferit nici o ştirbire?

Tresări şi, plină de grijă, începù să se cerceteze mai d'aproape, ca pe altă persoană, cunoscută. Işi amintì de îndestule cutezări din partea multora, dar nu văzù nici o slăbiciune din parte-i... în tot îndelungatul timp de după naşterea lui Alin.

Deci, pe ori care altul s'ar fi îndemnat a-i cere mâna, cu surprindere l'ar fi ascultat şi cu hotărâre l'ar fi îndepărtat;— de sigur însă că pe nimeni, cu dezgustul, cu ciuda, cu revolta cu care se luptà să îndepărteze pe Topescu.

Sensualiceşte, murise de mult; moralmente, dintr'un simţimânt intim de curăţie, îi erà ruşine să mai fie a cuiva; ca mamă, erà unica ei mândrie să'şi dea inima şi cugetul numai fiului ei.

Spre a se scăpà odată pentru totdeauna de el, aveà singurul mijloc: a-i închide casa...

Şi aproape să se hotărască la aceasta, mai ales că Alin lipsià.

O oprì însă un simţimânt de teamă, neîndreptăţit şi totuşi stăruitor. Omul acesta erà în stare să-i facă vre-un rău.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcm1901-1932

Niciodată, — de foarte mulți ani, incoace, — nu pusese atât de mare stăruință pe lângă ea, ca acuma... de față chiar cu prietenii ei...

Avea vreun mijloc de constrângere și încă nu-l întrebuința?

Cu taina sa cea grea pe suflet, începea să-i fie frică de neprevăzut...

Nu credea cu putință ca Topescu ori altcineva să surprindă taina aceasta, — dar cât de primejdios ar fi fost el, dacă ar fi putut-o cunoaște!

Odată însă ce se hotărâse să moară, trebuia să lase lucrul așă.

Trebuia să-l sufere; trebuia să i se prefacă prieten... și era destul de greu pentru ea...

O deprinseseră împrejurările triste, din ce în ce mai triste, cu fățărnicia... Era criminală chiar, și totuși, cu asemenea păcate pe conștiință, simțiă că nu era degradată, că nu ar fi fost în stare să făptuiască vre-o josnicie...

Era înalt principiu omenesc iubirea ei de mamă și, dacă în numele acestui principiu, dăduse unei ființi omenești moartea, — nu-și căută vre-o ertare.

Rămâneă în fața lui Dumnezeu răspunzătoare. S'ar fi făcut și în fața oamenilor răspunzătoare, dacă n'ar fi lovit tocmai în acel principiu, care fusese al vieții ei întregi: la ce-ar fi folosit crima?

Dar, la urma urmei, nu mai era de discutat că era criminală din vre un interes josnic orî din vr'un simțimânt superior: asemenea deosebire trebuia să dispară în fața singurei ținte reale: Alin să nu afle vre-odată că-l înșelase soția.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

Acum, un gând nou avea Ana: să se desfacă de moșia Stoenești. In acest chip scrisese de câtva timp lui Mișu.

La Stoenești, odată cu întoarcerea primăverii, grădina își redobândise frumusețea. Natura nu se îngrijià de contrastul dintre această frumusețe și ruina casei, de jalnică înfățișare.

Lui Mișu îi sângerà inima la ideea de-a lăsà aceste locuri de care-l legà întreagà lui viață, dar își da și seama că nu mai erà cu putință lui Alin, dintr'un punct de vedere, și Anei din alt punct, să mai vină la moșia aceasta; și să nu mai vină, știind-o încă a lor, erà să-și amintiască cu groază nenorocirea întâmplată, ori de câte ori el le-ar fi adus venitul, ori de câte ori ar fi fost nevoe ca dânșii să se intereseze de Stoenești.

La succesiunea lui Ghelican, vestită de Tribunalul de Dâmbovița, se înfățișaseră cu acte doveditoare, niște rude din partea tatălui. După ce fuseseră puși în posesiunea moșiei și a banilor, aceste rude căutaseră să se desfacă de moșie.

Bătrânul boer Dimache trecuse din viață, iar ginere-său nu voise să răscumpere moșia cu toată dorința nevestei de a o reaveà.

Moștenitorii căutară atunci în altă parte și găsiră un grecoteiu, care, din cârciumar, se făcuse întreprinzător de binale și acumà dorià să fie proprietar de moșie.

Pentru ambițiunea lui însă Lespezenii erà de puțină întindere.

Când dar Mișu văzù pe «boer» Cramponidi îi trecù numai decât pe dinaintea ochilor, putința de-a aveà și Stoeneștii; acesta sărì în sus de bucurie, — dar numai în inima lui. Negustor prudent, să-și

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcm1901-1932

fi arătat bucuria, ar fi fost să numere ceva mai mult din pungă.

Dar şi Mişu, bucăţică de om deştept, lăsă grecului să vadă că proprietara moşiei nu erà de loc «afanisită» să vândă aşà, cum s'o nemerì, şi-i spuse că se duce la Bucureşti, la doamna Zotescu, să ia poruncă.

In adevăr Mişu plecă, dar şi grecul după el.

Zoe Bavari se recăsătorise după un grec, ambiţios de-a intrà în «neam mare», — bogat şi cam de-o etate cu ea.

Pe acest grec îl cunoşteà Cramponidi. La el se duse, — căci, om cę ştià cum se poate trăì în lume, se informase de relaţiunile de prietenie ale compatriotului lui şi ale proprietarilor Stoeneştilor.

Intrevederea Anei cu Mişu, după atâtea luni, fù a unor vechi prieteni ce se stimează, cu toată distanţa socială ce-i desparte.

— Am venit, cucoană mare, să ne înţelegem în privinţa moşiei...

— Trebue s'o vând, Mişule, trebue; zise ea cu mâhnire. Amintirile dureroase de curând întrec pe cele plăcute de odinioară, şi celelalte sunt mai puternice şi mai hotărâtoare.

— Da, m'am gândit şi eu, cucoană mare... Cred c'am găsit cumpărător pe Cramponidi, stăpânul Lespezenilor...

— Ştiu, mi-ai scris că grecul acesta a cumpărat Lespezenii. Crezi că poate da milionul?

— Mă îndoesc. Drept e că face atât.

— Nici n'o dau mai jos... cu gospodăria ce i-am făcut acolo.

— Eu aş zice, cucoană mare, să publicăm prin

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

ziare... ori să căutăm vr'un om care se ocupă cu asemenea treburi.

— N'aş vrea să tărăgănesc mult. Alin se întoarce la sfârşitul lui August... Aş vreà să fie vândută pân'atunci., ca să-i înlătur ori ce turburare... Înţelegi... În faţa lucrului făcut, va aveà părerea de rău a unui moment şi numai atât... Cât stai aci?

— Cât vei dorì dumneata...

— O! şi când mă gândesc şi la dumneata, Mişule... Să te duci de la Stoeneşti?

Mişu oftă.

— De altfel, vei urmà să fii al nostru, Mişule. Vei administrà toate celelalte moşii, numai d-ta, ca administrator general, ca să zic aşà, iar familia îţi vei aşeza-o în Bucureşti. Ce zici?

— Mulţumesc de încredere şi de bună-voinţă... Primesc cu recunoştinţă şi cu dragoste...

Şi-i sărută mâna.

— Am convingerea, din dovezi anume, că logofeţii de la celelalte moşii, mă furà binişor. Teaş rugà să le iei la rând şi să aşezi ordine în socoteli, de pe acuma chiar.

— Bine, cucoană mare...

— M'am gândit şi la băeatul dumitale: aşeazà-l, dacă vrei, la cele două moşii megieşe din Ialomiţa...

— Aţi voì, cucoană mare?

— De ce nu, Mişule? Cred că'ţi seamănà în cinste şi în hărnicie.

— O! l'am format să fie bun şi cinstit cârmuitor de moşie.

— Bravo! El te va ajutà în sarcinà d-tale... şi va aveà o carieră.

— Cât eşti de bună, cucoană mare.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ana oftă... Se gândise într'o clipă, la crima ei... care n'o lipsia de remuşcări, în toate momentele de singurătate..

— Cât vei stă aici, ocupă-te, rogu-te, să găsim cumpărător.

A doua zi primi vizita lui Bavari.

— Ce, doamnă, vrei să vinzi Stoeneştii?

— Da de unde-o ştii, amice?

— Am un cumpărător, pe Cramponidi de la moşia Lespezeni... El e prieten cu Cumbari, cumnatu-meu, şi... înţelegi...

— Prin prieteni se fac şi adese ori se desfac multe lucruri... zise ea, zâmbind melancolic. Sunt hotărâtă s'o vând, amice, dar pe preţul ei: nu las de la un milion în jos, nici un ban.

Bavari râse...

— Vezi ce sgârcită eşti?

— A ţinut patru sute de mii de lei acum cincizeci de ani... Apoi cu ce-am făcut pe ea şi cu ridicarea valorii pământului, pretutindeni, cred că preţueşte un milion...

— In adevăr, face atât. Mă tem însă că Cramponidi n'o să poată dă.

— Atunci nici n'o s'o poată luă, răspunse ea, râzând...

— Eu am să-i vorbesc şi să-i drămuesc punga... Ce întindere are moşia?

— O mie de pogoane arabile şi 570 pogoane pădure, codru neatins încă... Numai codrul cât îi poate aduce!... Venitul ei net, astăzi, cu moara, este între 80.000 şi 100.000 de lei, fiindcă am făcut plugărie raţională şi am avut administraţie cinstită... De altfel, grecul dumitale n'are de cât să vadă condicile moşiei pe câţi ani în urmă va voi...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Eu credeam că ştii numai să iubeşti pe Alin... Dar îmi dovedeşti că ştii şi să administrezi... zise el, râzând...

— Cam târziu ajungi la cunoştinţa aceasta, râse şi ea... Ce vrei, amice, am căutat să-l las pe Alin numai cu grijile carierei lui... De-aci înainte, am să-i dau lui conducerea. E iniţiat în treburile moşiilor, dar nu s'a aplicat. Cu puţină trudă, va puteà fi adevărat proprietar... Numai să-l văd că şi-a uitat durerea, că s'a întors la vieaţă, — şi aci e greul... zise, oftând.

— Va trebuì să-l reînsori... şi cât mai curând... Aci e reîntremarea sufletească... De altfel, din scrisorile lui, se vede că s'a resemnat...

— Adevărul stării lui sufleteşti îl voiu aveà subt ochi numai când se va întoarce.

E prin Iulie. Ana se află la Petreni, în Buzău, în vecinătatea munţilor Penteleu.

Pentru a doua oară, în toată vieaţa ei de casă, vine la moşia aceasta, care-i aduce aminte de exilul răposatului ei soţ când cu întâea şi cea mai grea durere a ei, ca soţie.

Casele sunt în bună stare, căci au tot fost reparate, iar mobila n'a mai fost reînoită: acum e veche, dacă nu dărăpănată.

Îi este la îndămână însă în această singurătate, în faţa privelişti muntoase de frumuseţe impunătoare.

De trei săptămâni de când trăieşte aci, în tovărăşia preotului de sat, om simplu, dar bun bisericaş şi în legăturile lui cu fiii sufleteşti, plin de tact, dacă nu tocmai cu destulă înrâurire morală asupră-le,— Ana simte, ea, cel puţin, în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

răurirea religiunei, de care a fost cam străină, în afară de obişnuita practică religioasă de la oraş.

Are uneori ispita de-a'şi mărturisi acestui bătrân preot, păcatul făptuit, însă o opreşte pe de-oparte ruşinea, pe de altăparte teama de-a-i-l mai cunoaşte şi altă fiinţă.

Oare mărturisirea aceasta i-ar aduce vre o uşurare?

Ce i-ar puteà spune preotul, ca mângăere deplină să poată fi pentru sufletul ei, odată ce căinţa o aveà, odată ce fapte rele nu mai erau şi nu mai puteau fi în viaţa ei?

Căinţa, binefacerile, credinţa neschimbată în Dumnezeire, le aveà, şi erau sincere, pornite din inima ce-i rămăsese curată.

Că mai păcătuià, din punct de vedere religios, prin cugetul de sinucidere,—din punct de vedere al psihologiei împrejurărilor, hotărârea ei reprezintà o voinţă.

A şti omul să dispară, spre a scăpà o situaţiune, spre a'şi ferì un simţimânt intim, de întinare, însemnà o tărie de caracter...

Cine ştie dacă şi din punct de vedere creştin, nu erà forma cea din urmă a ispăşirii păcatului făptuit?

Liniştea ei erà negreşit relativă, odată ce asemenea gânduri o năvăliau adese ori...

Adevărata concepţiune religioasă creştină îi lipsià: negreşit că preotul, cu toată simplitatea lui, i-ar fi dat-o. Din instinct poate o simţià aceasta şi mai degrabă îi erà teamă că dobândind-o, erà să aibă altă luptă de susţinut cu sine, în urma înrăuririi preotului...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Cu toate acestea, după două zile ploioase și friguroase, se simți așa de singură, așa de împovărată, că nu se mai putù răbdà pe sine....

Vântul suflà cu atât de mare putere, că dà omul jos, ceea ce nu erà prea greu ;— dà însă și copacii, și mai ales în locuri unde nu întâmpină nici o pedică. Ploaea cădeà cu nemiluita și făceà un sgomot grozav, tăiat adeseori de șuerăturile vântului, cu ecou puternic în codri. În unele momente Ana aveà impresiunea că se săltà casa în sus, iar pe subt uși că se strecurau suflări cari aduceau fiori de răceală. Asemenea deslănțuire furioasă a elementelor, ajunse a o înfricoșà, și chemà pe servitoare, apoi pe logofăt.

— Trimiteți trăsura la preot și spuneți-i să vie numai decât încoace.

Părintele Pandele veni și, după chip, arătá îngrijat.

— Nu cumva ești bolnavă, cucoană? o întrebă el, întinzându-i mâna.

Ea i-o sărută pios.

— Bolnavă, da, însă sufletește... Nu mai pot ține, cinstite părinte... și de aceea te rog să-mi asculți mărturisirea... unor grele păcate...

— Dumneata, cucoană, păcate, și încă grele? Mira-m-aș...

— Apele adânci, dragă Părinte, sunt liniștite la față... Numai câte-un vânt puternic le-o frământă...

— Ei, tainele firii ca și cele omenești sunt multe și adese ori nepătrunse.

— Ia șezi, taică Părinte; să ne-aducă ceaiul și

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

să mă asculți... Mă înnecă de-o vreme, tainele sufletului meu... și am nevoe de revărsare...

Preotul se simți turburat: ce aveà oare să audă? Ce se ascundeà subt cea mai bună înfățișare de omenie ce-i fusese dat să vadă?

In curând ceaiul aburià plăcut în paharele ce se străvădeau prin zarfuri grele de argint, în care se pierdeau.

— N'am să-ți ascund nimic, taică părinte, începù ea, după ce sorbì din ceaiu de mai multe ori, în timp ce privirea și-o ațintià în întunecimea, ca de revărsat de ziuă, a trecutului... Eram tânără, abia eșità din copilărie, fără cunoștința lumei... Toate le priviam numai prin închipuirea mea despre lume și le vedeam frumoase, și respiram din aerul ce nu mai erà al școalei, plăcerea de-a fi liberă, de-a mă bucurà de prezent, căci la viitor încă nu mă gândiam. Necunoștința mi-a ținut puțin timp, căci simții degrabă că iubesc pe acela ce întâmplarea mi-l pusese subt ochi... Dar socotind că a iubì, erà a cunoaște lumea, mă plecam tot unei închipuiri. Aveam s'o cunosc nu peste mult timp și cu prețul câtor dureri și lacrimi!

Oftă, își trecù mâna pe frunte, sorbì din ceaiu, mai mult mecanicește, și urmă:

— M'am căsătorit, am intrat în casa bărbatului meu; orfană de părinți, am găsit un tată bun și duios în tatăl lui și, lângă aceste două ființi, lumea continuà să-mi pară trandafirie și că fericirea nu puteà fi decât așa... Cu adevărat că fericirea nici nu puteà fi altfel, și în toată viața nu m'aș fi simțit îndestulată de ea. Dar soțul ce-mi alesesem erà nestatornic; înțelegeà nu ca mine

Muzeul Digital al Romanului Românesc
rev.statrans.lvania.ro/mdrr1901-1932

această fericire... Pentru el era ispititoare viața în afară de casă; val-vârtejul patimilor îi făceà cu ochiul și se lăsă pornirii lui, în timp ce eu nu puteam bănui adevărul.

Când l'am bănuit, — urmă ea după o pauză, — a fost pentru mine ca un cutremur de pământ care scoală pe om din somn, zăpăcit, și-l face să deà din colț în colț, până să se desmeticiască și să înțeleagă ce este. Ah! părinte, părinte! ce grozavă deșteptare!.. ce urâcioasă idee de lume și de nestatorniciile ei! Am crezut că am să mor, și bine era de se întâmplà aceasta...

— Nu zice așà... rostì cu blândețe preotul... Cine nu pătimește nu cântărește binele, și viața nu-i numai chinuri... Superi pe Dumnezeu...

Ana își amintì de Alin.

— In adevăr că-l pot supăra, — și totuși, dacă am avut pe urmă bucurii cerești, ah! cum le-am putut dobândì!.. Prin o greșeală mare, părinte... Un om stăteà de pândă în calea mea, așteptând par'că asemenea furtună în sufletul meu... și am fost a lui... rostì ea, oțărându-se, aproape scrâșnind... Nici azi nu'mi pot da seama bine cum am căzut în brațele lui... căci nu l'am iubit, căci tot îmi iubiam soțul, ori cât îmi era de greșit; căci, după rătăcirea aceea, cu scârbă de mine am fugit de ori ce atingere cu omul acela... Cu toate acestea, nenorocirea era să'mi fie deplină: purcesesem a fi mamă... Și l'am urât și mai mult pe acel pângăritor al cinstei și al demnității mele de soție... 'Mi-am tăcut însă rușinea, iar bărbatul meu a primit cu bucurie venirea în lume a prunculuì ce-l credeà al lui... O! mititica ființă, ce era ea vinovată? Și mi-am împărțit viața între remușcă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

rile și între mulțumirea de-a aveà pe acest copil. Părăsită iar, ca și mai nainte, de bărbat, am închinat toată dragostea mea de femeie și de mamă, acestui copil, toată viața mea creșterii lui, că să fac din el om bun... și ce să zic, am izbutit, părinte, — și această izbândă a fost unica'mi mângâere, toată mândria și toată fericirea mea !... Nici nu cred să fie pentru femeea, cinstită, alt izvor de mulțumiri curate și dulci de cât acelea din dragostea pentru copilul ei... Și l'am făcut mare, părinte, — și l'am făcut sănătos și frumos, cu corpul și cu sufletul, și am crezut că l'am pus și subt apărare, ca suferințele să nu-l ajungă, — destule fiind cele din trecutul meu ! O! dacă Dumnezeu e bun și îndurător, părinte, de ce a trebuit ca și fiul meu să sufere, spre a-mi sdrobì inima cu mult mai mult de cât când am suferit numai pentru mine !

— Întru păcate v'ați zămislit și suferința va fi partea voastră... murmură preotul. Dumnezeu e bun, fiica mea ; ci noi suntem păcătoși și voim ca de pe urma greșelilor noastre să n'avem pedeapsa de care ne-am făcut vrednici..

— Poate că e așa... poate că e așa,— murmură ea, cu capul în mâini, cu privirea pierdută.

Se făcù tăcere... Vântul vâjiià, ferestrele și ușile aveau tresăriturì ; — copacii gemeau, afară, îndoindu-se, în răvășirea cumplită a frunzelor lor.

— Noi să nu ne pierdem însă, fiica mea, nădejdea în Domnul... El n'a greșit și a pătimit... A pătimit tocmai pentru răscumpărarea păcatelor noastre... Și așa ?..

— Și așa, părinte, am ajuns să-l văd însurat și iubind pe aleasa lui cu toată inima lui bună

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

și nebănuită de patimi. Păcatul însă din care se născuse, pândia în umbră... Prinseiu de veste că soția lui începuse a umblà pe calea necinstei... Ți închipui părinte, ce sguduitură avù sufletul meu? Cum? fiul meu pregătit pentru fericire deplină, fiul meu fără nici un viţiu, tânărul acesta lăudat de toată lumea, care aveà numai prieteni; bărbatul acesta îndrăgostit la culme de soția și de casa lui, — să fie înșelat? O! de-ar fi fost să afle, înțelegi părinte, — erà moartea lui... Trebuià cu ori ce preț să-l scutesc de rușinea, de durerea ce l'ar fi lovit...

Se ridică, — și erà atât de îngrozitoare înfățișarea ei, că preotul nu putù să nu se înfioare.

— Nu erà altă scăpare pentru fiul meu, părinte, de cât moartea acelei ființe blestemate, — și... am făptuit crima! strigă ea cu disperare. Preotul rămase înlemnit, cu privirile pline de spaimă ațintite la ea...

Ea, ca și cum ar fi văzut în acele clipe îngrozitoarele rămășițe ale nurorei sale, căută cu ochii măriți peste măsură, într'un colț, palidă, cuprinsă de tremur...

Apoi, cu glas înăbușit începù a'și povesti fapta, din când în când înecându-se, din când în când ștergându-și lacrimile cari-i curgeau ca din izvor nesecat.

Când sfârșì, cu procesul, aproape căzù, cu puterile sleite, suflând greu, cu capul lăsat pe spatele fotoliului, în timp ce pieptul i se ridică tare, iar mâinile i se sgârciau într'un tremur nervos.

Preotul, deși adânc sguduit de acea mărturisire, se ridică și se apropiă, luându-i mâinele, și cu milă, cu blândețe părintească, îi șoptì:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Liniştește-te fiica mea... liniştește-te... E greu păcatul săvârşit, dar îndurarea lui Dumnezeu e mare... Căinţa dumitale, pătimirea dumitale, ţi se pot ţine în seamă... O să ţi se întoarcă acasă fiul şi o să ai mângâerea să-l vezi sănătos, întărit, din durerea prin care a trecut...

Acel glas plin de bunătate începù a-i aduce puţină înviorare...

Firea omenească e aşà că se îndreaptă spre mângâere ca floarea soarelui spre dătătorul de viaţă soarele ceresc.

Ana se ridică; întâlnì ochii preotului, umezi de roua milei, şi, în faţa acestui judecător fără asprime, îşi simţì ca unsă cu balsam inima-i îndurerată, iar cugetul, îndreptat spre căinţă, ca uşurat de-o greutate îngrozitoare prin nu mai puţin îngrozitoarea mărturisire.

— Sufer însă, părinte, sufer...

— Lucru firesc, fiica mea, dar, crede în Domnul; cere-i cu inimă curată iertarea; fă-ţi, în restul zilelor vieţii, vestmânt de pocăinţă şi de fapte bune, şi mângâerea-ţi va veni de sus iar ochii îi vei închide la suflarea iertării Celui prea îndurător.

— Crezi că voiu fi ertată?

— Ca să nu crezi şi d-ta în acest har de sus, par'că ai zice că nu crezi nici în Dumnezeu.

— O! cred în El, părinte, cred...

— In credinţă îţi va fi mântuirea, fiică-mea... Fără credinţă omul e pierdut şi odihnă nu poate avea...

— Dar ştii, părinte, că omul acela care este tatăl copilului meu, că omul acela care m'a făcut să greşesc, vreà să-l iau de bărbat, măcar acuma,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

la bătrâneţe? Iţi închipui cât mi se revoltă şi corpul, şi sufletul?... Înţelegi că mi se arată lucrul acesta ca o nouă pângărire?

Preotul rămase pe gânduri...

— Fiica mea, îi rostì după câteva momente, eu sunt om nu prea purtat prin lume deosebită... şi, firește, că spre multe lucruri lumeşti nu mă duce priceperea. Lasă-mă să mă gândesc... să caut şi eu în mintea mea o deslegare... Am să vin mâine să te văd... Acuma mi-i sufletul prea turburat... Ştii, par'că mă apasă ceva, colea... şi îşi prinse fruntea între degete...

— Gândeşte-te, taică părinte... te rog... gândeşte-te, căci eu uneori imi pierd cumpăna de tot... Aşà mă răvăşeşte ideea de-a luà pe acel om care m'a făcut să greşesc odată, că mai bine aş alege moartea... în care ar fi scăparea...

Preotul clătină din cap cu părere de rău...

— Moartea!... Unde va fi atunci iertarea? Să-şi facă singur omul seama, când nu el şi-a dat vieaţa, ci Dumnezeu i-a dat-o, — e păcat pentru care Dumnezeu nu se îndură...

— Hei, dragă părinte, unele taine ale sufletului nu rabdă pângărire...

— Nuştiu ce să-ţi mai spun, fiica mea, fiindcă n'am carte lumească, nici m'am desprins să mă uit în adâncurile unor suflete din altă lume decât asta în care am trăit toată viaţa. M'oi trudì însă să caut deslegarea, aşâ, după puterile mele...

Ana îl văzù ostenit; fusese pentru preot destul sbucium şi ea îi credeà.

Chemă dar şi dădù poruncă să pue caii...

Peste o jumătate de oră preotul plecă, — iar Ana rămâneà, aproape sdrobită şi dânsa.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Soarele se ivì, în dimineaţa ce urmă, dar aerul erà tot în frământare: aburii din văi se ridicau, fâşii, fâşii de ceaţă, pe coastele munţilor şi apoi se săltau de pe culmi spre a fi fugăriţi de vânt, ca nori.

Şi turburarea ţinù până după amează, când soarele biruì şi rămase strălucitor pe cerul înseninat.

Ana erà tot obosită, căci noaptea îi fusese somn greu cu vedenii sbuciumătoare.

Mai erà apoi în aşteptarea preotului, ca şi cum dela acest suflet simplu dar drept şi bun, aveà să-şi afle îndrumarea pentru viitor, mângâerea hotărâtoare, întărirea voinţii ei, de care erà nesigură par'că.

Preotul se arătă: chipul îi erà obosit, mai grav ca de obiceiu.

Ea îi sărută mâna; el i-o puse pe cap şi rostì cu glas adânc:

— Dumnezeu să te miluiască şi să te bucure... fiica mea...

Apoi, şezù. Ea, aşteptă în picioare, înfiorată par'că. Acele momente aveau pentru ea ceva solemn, în curgerea lor.

— Fiica mea, n'am închis ochii în noaptea asta... Am văzut aevea cele ce mi-ai povestit şi m'am mirat mult că în lumea dumneavoastră se pot întâlnì asemenea gânduri şi fapte... Iarăş mi-am zis însă că a greşì, ca şi a pătimì, este al oamenilor. Nimeni să nu se socotiască mai bun ca altul şi să ridice piatra ca să deà în seamănul lui.

Mult m'am purtat cu gândul, mult am chibzuit... lar după puţină aţipire par'c'am văzut rostul celor ce sunt de făcut... Dumneata fiica mea, va

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

să te gândești numai la viață: așa cum ți-ai crescut feciorul, el este tot ca pomulețul căruia proptea îi trebue ca să poată stà drept și să se facă pentru rod. Dumneata cată să-i fii apururea proptea ori veghe... In adâncul tainelor vremii ce va să fie, omului nu-i e dat să străbată... Dar o mamă ca dumneata poate să vadă ceva-ceva, cu inima, și să întâmpine primejdiile.. Să nu i te lipsești vr'odată... Pe urmă, fiica mea, de ce înverșunarea împotriva omului aceluia? De ce să-l socotești numai decât rău? E creștinesc oare? De ce să-i tăgăduești dragostea de dumneata, în vreme ce nu'ți poți tăgădui dragostea de feciorul dumitale?

— E tot una oare, taică părinte?

— Omului îi e dat să nu fie singur. El n'a căutat să se ducă după altă femee și să întemeeze casă; el a fost numai cu gândurile la dumneata...

Îl știi că e tata copilului dumitale.. Socotesc că după ce ai văduvit, trebuia să-i dai bucuria aceasta de-a se ști tată: era datorie din parte-ți să-i dai și bucuria de-a fi lângă dumneata și lângă copil, ca soț legiuit, ca tată legiuit... Eacă eu, chezaș par'că m'aș face că feciorul dumitale nu s'ar împotrivi la căsătoria dumitale.

— Și să-i spun că omul acela îi e tată? Să'mi cunoască fiul meu, păcatul? Să mă cobor în stima și în iubirea lui? A! părinte dragă!.

— Nu așa, fiica mea, nu așa... Nu văd nevoea să spui fiului dumitale acest lucru... Imi este însă să cred că bine ar fi să-i spui omului aceluia, ca în sufletul dumneavoastră, al amândurora, să se arate nevoea legăturii legiuite, măcar acuma... Ți-ai răscumpărà în parte greșelele cele cu voe și fără

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de voe, dacă ai aduce mulţămire acelui suflet care, şi el a pătimit, dacà te-ai uità bine-bine. . — O! când l'ai cunoaşte, taică părinte, ce om e! ce e în sufletul lui!... Sfinţia-ta vorbeşti ca preot, însufleţit de iubire creştină pentru tot ce e om... Eu mă gândesc cu desgust la el, şi nu mă mai pot simţi creştină adevărată... Ori cui să faċ bine: ori cum să-mi fie căinţa... dar nu să má mai apropiu de acest om!...

— Fiica mea, aşa am văzut eu lucrul. Poate să mà înşel, căci om sunt. Dar cine umblă după iertare, au să nu caute şi el să ierte? În chip necinstit ţi-a dat singura bucurie a vieţii dumitale, aceea de-a fi mamă, — dar el ţi-a dat-o, şi în faţa lui Dumnezeu şi a oamenilor s'ar cădeà să legiueşti această bucurie, acest drept de-a aveà lecior bun şi cuminte... Păstrează taina venirii lui în lume, faţă cu oamenii; dar faţă cu el să nu o ascunzi, după cum nu o poţi ascunde din faţa lui Dumnezeu. Zici că omul acela e rău... Dacă de mult ar fi ştiut el taina, nu crezi că i s'ar fi îmbunat firea? Să fie omul tată, e de la Dumnezeu, şi când are în sfârşit asemenea dar Dumnezeesc, nu se poate să nu i se schimbe inima şi cugetul... Se leagă de fărâma de viaţă care e din vieaţa lui, şi se vede cu o grijă, cu datorii, cu răspundere, cu dragoste de cel ce va să fie om cândva... Ia te gândeşte, fiica mea...

Aşa erà graiul, aproape inspirat, al preotului, că Ana turburată, înrăurită, — stà cu capul plecat, întrebându-se dacă în adevăr nu greşise?

— Mă voiu gândì, taică părinte..

— Să te gândeşti fiica mea, şi gândul să'ţi fie

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

lipsit de patimă, cu dreaptă judecată şi cerând Domnului lumină şi îndurare. Patima ascunde judecata, fereşte ochii de lumină, împietreşte inima şi fără nici un câştig pentru suflet... Din patimă pornesc toate rătăcirile şi toată durerea; de-am şti să ne-o stăpânim, de ne-am uită şi la cer, n'am ajunge la chibzuiri ca aceea cu moartea. Căci şi la acest lucru m'am gândit, fiica mea... Să mori, n'ai pricinuì dumneata chiar, fiului d-tale iubit, durere şi amărăciune? Nu l'ai pune pe gânduri ca să străbată într'un adevăr ce i-a fost pururea ascuns? Şi nu vei mai fi dumneata ca să i-l ascunzi; iar ochii lui vor vedeà, — şi durerea de pe urmă va fi cea mai amară şi mai fără sfârşit.

Aceste argumente spuse cu simplitate, în care tocmai erà şi mai multă tărie, o sguduiră puternic, — ca tot ce privià pe fiul ei.

— O! părinte dragă... ce mă faci să văd!... strigă Ana cu spaimă.

— E aşà, flica-mea. Să-mi închipuesc că dibăcia dumitale ca să mori, n'ar dà de bănuit. Ai chezăşie însă că după ce vei fi închis ochii, nu va ieşì în unda vremii vre-o împrejurare care să scormoniască în ţărâna dumitale şi să isce bănueala? Ce va fi de fiul dumitale? O bănueală aduce alta, şi cine ştie dacă el n'ar ajunge să vadă tot... Atunci?

— O! te rog, destul părinte, că mă îngrozeşti! rostì ea, închizând ochii.

— Datoria dumitale, fiica mea, este să-ţi duci viaţa până când Dumnezeu te va chemà în altă lume, unde nu e nici durere, nici întristare, nici suspin... Ai greşit, trebue să ispăşeşti greşelile... Şi nu-i vorba nici de mânăstire, care nu mai este

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cum a rânduit Domnul, nici de postire pe viață și de chinuri trupești voite... Nu... E vorba să fii în lumea în care ai trăit, în care să împaci toate nevoile cu dreptate și cu bunătate de suflet, și să ai pe Dumnezeu pururea în cuget și în cârmuirea faptelor...

Soarele, în aplecarea-i pe creasta muntelui, umplu de-odată odaea de lumină...

Nimic nu transfigurează o față omenească, nimic, ca credința adevărată... Și bătrânul preot, departe de toate speculațiunile teologice, credeà; în întreaga lui viață, credința îi adusese cele mai adânci mulțămiri, cele mai mari mângâeri. Suferise fără se se plângă, sperase fără să se îndoiască, se bucurase fără să uite că binele și răul merg de mână în lume, spre a cercà firea și a întări sufletul.

Tocmai când sfinția sa rostià cuvintele din urmă, din adâncul credinții, chipul-ii fu făcut numai raze.

Ana se înfiorà de pioșie și rămase câteva momente cu ochii țintă la preot, aproape învinsă dacă nu convinsă.

Trecură câteva zile.

Departe de-a-i fi adus pace mărturisirea ei și sfatul preotului, zilele acestea i se scurseră pline de tristețe, de neliniște, de nehotărâre.

Erà ciudat ce se petreceà în sufletul ei: de câteva ori în timpul zilei își strângeà toată luarea aminte spre a se rugà înaintea icoanelor, fără cuget străin și a chemà pe Dumnezeu în ajutoru-i, plângând cu lacrimi fierbinți de credință și de speranță în el. Tot de atâtea ori însă, când se

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

ghemuià în fotoliul ei ori când se plimbà prin livedea de lângă casă, gândindu-se la pasul căsătoriei şi la apropierea de ea, a «omului fatal»,— simţià o nebiruità revoltă...

Şi-i erà cu atât mai puternică acum revolta aceasta, cu cât erà în luptă cu sentimentul religios şi cu sfatul preotului, al căruia adevăr nu-l puteà tăgădui.

Să i se fi impus orice jertfă, ar fi primit-o, dar creştină până la a primì pe omul acela,— nu!... Tot mai bine moartea!...

La gândul acesta din urmă, al tuturor frământărilor ei, răspundeà la moment glasul profetic par'că, al preotului: «nu va ieşi în unda vremii «vre-o înprejurare care să scormoniască în ţărâna «d-tale şi să isce bănuiala?»

Şi erau atât de ravăşitoare cuvintele acestea, că par'că se şi vedeà moartă iar pe Alin în prada disperării căci «răscolise» şi aflase totul!...

Adâncă descurajare o cuprindeà atunci şi-şi frângeà mâinele, şi rămâneà în nemişcare...

Ori cât erà de sănătoasă, asemenea frământări nu se puteà să nu-i facă rău: dejà obrajii ei pierduseră din frăgezimea pe cari anii i-o respectaseră; ochii ei, vioiciunea; înfăţişarea ei erà a unei fiinţi ce pătimeşte de-o boală ascunsă care, cu încetul, surpă.

Cu preotul se mai întâlnì, dar nu-l mai prinse la vorbă: îi erà frică par'că de el.

Unei asemenea stări, o scrisoare din Biaritz, îi aduse oarecare alinare.

Cucumino îi scrià de data aceasta:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

«Scumpă doamnă Zotescu,

«O nouă fază a vieții lui Alin pare că se pregătește... Am început rău. Să nu mă grăbesc. Mi-a luat condeiul înainte... E semn că el a cugetat în locu-mi... Deci, să iau lucrul dela început.

«De trei luni de când suntem aci, s'a stabilit pentru mai mult timp o familie americană, venită din Paris: tatăl, muma, două fete și un băeat. Au ocupat tot catul I-iu dela «*Hôtel de la Plage*», unde noi locuiam deja de-o săptămână, la catul II.

«Eu întâiul am făcut cunoștința cu tânărul Harry Dixey: coboram scara, cu țigara în gură. El eșia cu țigara încă neaprinsă. M'a salutat, și mi-a cerut foc; i l'am dat și ne-am prezentat. Credeam că aci se mărginise cunoștința. În otel, locatarii și mănâncă: așă e tocmeala. O sală mare, care prinde aproape întreg «rez-de-chausse-ul», ne strânge pe toți. O masă lungă dela mijlocul salei are oaspeți pe cei fără familie cât și familiile mărginite la două persoane. Cele mai numeroase ocupă mese singuratece, înșirate de jur împrejurul salei.

«De obiceiu Alin nu se uită nici în dreapta, nici în stânga: salută ușor și se așează. Eu salut mai prietenos și în timpul mesei schimb cuvinte cu vecinii din față și din preajmă. Alin tace și mănâncă; tace și așteaptă altfel de bucate.

«La seara zilei când am făcut cunoștința cu tânărul Dixey, de îndată ce familia lui se așeză la masa lor, pusă aproape, în fața noastră, am prins de veste că el mă arătă familiei... și fiecare m'a observat. Dar până să se termine cina, am

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/index/1901-1932

luat seama că mai ales fetele priviau des către noi... și privirile lor păreau mai mult la Alin ațintite.

«I-am atras atențiunea: el, ca deșteptat atunci, se uită într'acolo, apoi îmi șopti:

— «Trebue să fie englezi...

— «Americani.. i-am răspuns. Ce zici? Frumoase fete!

«El ridică din umeri. Apoi nu mai privi în acea parte.

«Seara eră admirabilă. Plaja eră plină de lume doritoare să priviască neastâmpăratul ocean sub. căderea luminei de lună.

«Alin, fără să-mi spună ceva, o luă spre plajă. L'am urmat.

— «Tu ești mai gânditor, ca de obiceiu, Alin, i-am zis. Ce ai?

— Nuștiu ce am. A! să nu crezi că mă gândesc... la trecut. Nu; însă nu-mi dau seama ce se petrece în mine.

— «Vrei să plecăm d'aci, să mai vedem și alte plăji?

— «Nu, Amedeule... P'arcă m'au obosit multele treceri dela un loc la altul. Vom stà aici cât vom stà... și vom plecà apoi deadreptul în țară. Mi-e dor de mama...»

Ana se oprì și își șterse câteva lacrimi.

— Dragul meu Alin! murmură, apoi citì mai departe:

«După vr'o jumătate de oră de plimbare, întorcându-ne, pe acelaș drum, iată că ne întâlnim cu Americanii...

«Tânărul Harry se oprește, ne oprim și noi..

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

El ne prezintă familiei şi aşà intrăm în vorbă şi ne urmăm plimbarea cu ei.

«Eu întrecându-mă în glume, după cum îmi e felul, i-am făcut să petreacă. Alin, de politeţe întâiu, apoi cu oarecare însufleţire, ţinù şi el câtva timp vorba.

«Cea mai mare din cele două surori, miss Alice, nu-şi mai luà ochii dela Alin: foarte inteligentă, liberă în mişcări, graţioasă, observam că voià cu tot dinadinsul să desgheţe pe iubitul nostru, să-i aibă o mai de aproape cunoştinţă..

«Eu zâmbiam, prins de un gând: oare nu va deşteptà din letargie, această drăgălaşă fată, inima tristă a lui Alin?

«Negreşit, erà prea timpuriu gândul meu, dar îl avuiu.

«Ne întoarserăm tot deodată la otel, iar miss Alice ne învită pe adoua zi dimineaţă la o partidă de tennis.

— «Mărturisesc, spre ruşinea noastră, zise Alin, că nu ştim jocul acesta.

Americana îl privì surprinsă, dar răspunse repede: nu face nimic, e uşor de învăţat. Iţi voiu fi profesoară şi soră-mea, va fi amicului d-tale.

«Nu erà chip de refuzat; primirăm...

«Nu-i vorbii nimic lui Alin de nouăle noastre cunoştinţi şi ne darăm somnului..

«A doua zi, ocuparăm cei întâiu un loc hotărât pentru joc, şi când veniră fetele şi fratele lor, ne mulţumiră de grija ce-am avut.

«Ca să scurtez, o spun spre gloria eternă a românilor, că învăţarăm repede tennisul... Două trei neîndemânări nu trăgeau prea în cumpănă. Ne-am întors la otel, buni prieteni.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdu 1901-1932

«Ce să-ţi spun, scumpă doamnă? după câteva zile eram nedespărţiţi, iar Alin al meu nu mai era aşă de trist şi nevorbareţ...'

«In timp de două luni am făcut împreună plimbări în toate locurile, pe apă cu barca; de era vr'un balon, cu siguranţă că şi în aer ne-am fi ridicat.

«Creşterea vrednică de admirat, americană, face din fete adevărate tovarăşe vesele de prietenie. Doresc să cunoască tot ce se poate cunoaşte şi vorbesc de toate, cu pricepere, cu cuviinţă. Amiciţia lor e făcută din încredere şi din stimă.

Sport, danţ, discuţiuni serioase, au pentru ele aceeaşi valoare, destul să le placă aceia cu cari s'au prins prietene.

«Nuştiu dacă Alin luase aminte în timpul acesta că din prietenia miss Alicei transpirà şi alt interes pentru el... Eu însă băgasem de seamă.. Nu-l întrebasem, de teamă să nu-l înfricoşez... Aşteptam să vie dela el observaţiunea...

«Acum zece zile Herry mă întâlni, cred că mă pândise, şi ducându-mă cu el, se interesă foarte de aproape de Alin, ca fire, ca poziţiune.

«Cred că n'am făcut rău, doamnă, că i-am povestit vieaţa lui curată şi durcroasă în timpul din urmă. Băiatul m'a ascultat emoţionat.

— «Se explică dar tristeţea lui... îmi zise Harry.

«Şi ne despărţirăm, fără să'l fi întrebat de pricina acestei cercetări. Prin minte îmi trecù însă putinţa unui lucru.

«In seara acelei zile, miss Alice, vădit că aveà ceva deosebit în figura ei, căutà să fie singură cu Alin, în plimbarea prin parcul otelului, şi eu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

am orânduit așà lucrul încât să poată rămâneà amândoi

«Ce vor fi vorbit, n'am putut ști, dar când i-am revăzut între noi, Alin erà turbutat, oricât se stăpânià, iar miss Alice cam palidă și tristă.

«Când ne-am retras în camerile noastre, Alin s'a lăsat într'un colț, cu capul în mâini.

— Ce ai, dragă frate? l'am întrebat.

«El ridică încet capul, mă privì în tăcere, câteva momente, și-mi zise c'un ton ce nu-l pot uità, plin de descurajare...

— Amedeule... mă tem că voiu fi cauza involuntară a unei deziluziuni... Miss Alice Dixey... e înamorată de nenorocitul de mine.

«Înțelegi, scumpă doamnă, că asemenea cuvinte m'au mișcat adânc... Și i-am vorbit mult, punându-i înainte viitorul, singurul la care-i erà dat să se gândiască și siguranța unei vieți mulțumitoare în tovărășia unei ființi dragălașă și serioasă ca Miss Dixey...

— Dar nu-ți dai seama că nu voiu putea-o iubì niciodată? că inima mea e închisă altei iubiri! rostì Alin cu o violență, ce nu văzuse încă la el.

«Erà dovadă că'l impresionase acel simțimânt, că, cinstit și bun, își examinase inima și că văzuse cu mâhnire trăindu-i încă cu putere vechea iubire..

— «Dragă Alin, i-am zis, ai tu oare dreptul de-a face nenorocirea unei inimi ce te-a ales? Ea îți cunoaște viața și de sigur că cele ce ai suferit i-au întărit simțimântul. Ea și-a hotărât dulcea sarcină de-a-ți alinà durerea și de-a te redà vieții... Suferința ta nu poate fi pe viață, căci nimic supărător nu poate ține atât. Ești sigur

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

că mai târziu vei puteà întâlnì asemenea iubire dezinteresată ?

— «Dar nu m'am gândit la nici o iubire, afară de aceea a mamei !

— «Admit că nu te-i gândit... Insă cum ţi-am spus, ai întâlnit-o şi trebue să te gândeşti : trecutul nu se poate îndreptà ; eşti dator să'ţi îndrepţi viitorul, să faci mulţămirea mumei tale care te adorează şi sufere pentru suferinţa ta de azi. Miss Alice, cu creşterea ei serioasă, te va face fericit ; ascultă-mă, Alin, căci fericirea ta o voiesc şi eu...

— «Dorina oare nu erà tot aşa ?

— «Dorina e trecutul. Ii regretăm pierderea, dar ce putem face alt de cât să regretăm, fără a ne oprì însă toată viaţa la zădarnice regrete ? Viaţa cere viaţă, dragă Alin... Şi vieaţa ţi se iveşte iarăşi sub cea mai zâmbitoare realitate a ei... Observ-o de aproape, pe miss Alice, şi te vei convinge repede de calităţile ei...

— «Nu zic că nu i le-am observat, răspunse el. De-atâta timp, fără să-ţi spun, crezi că n'am înţeles-o pe biata fată ? Crezi că nu m'am luptat cu mine ? In astă-seară însă, când c'o simplitate înduioşătoare mi-a vorbit de starea sufletului meu şi m'a lăsat să întrevăd dorinţa ei de-a mă vindecà,— Ah! Amedeule, ce turburare crezi că nu m'a cuprins ! Nu mai ştiu ce i-am răspuns, dar simt că sufer, în altfel ca pân'acum... Simt că am lovit-o adânc, şi poate fără îndreptare... Ce să fac ! Ce să fac !

«Şi începù să se plimbe agitat prin camera mea, — unde ne aflam,..»

Ana se oprì iarăşi : erà emoţionată. Repede

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

începù însă să urmeze cu citirea, plină de neliniştea nerăbdării.

— «Din nou i-am vorbit, arătându-i ce aveà să facă şi încredinţându-l că, ori ce-i va fi spus fetei, — numai să deà el semn de apropiere, şi ea va alergà să-i întindă braţele..

«A doua zi familia se arătă fără miss Alice...

«Il văzuiu pe Alin foarte atins de această lipsă. Mai nimic nu mâncă la masă. Privià des la locul ce ocupà fata şi căutà par'că un semn către el din partea cuiva din familie.

— «Alicei nu-i e bine, ne lămurì Harry la eşirea de la masă... Erà cam rece.

— «Arată-i, te rog, domnule Dixey, părerea mea de rău şi dorinţa de-a o vedeà întremată, îi zise Alin cu oare-care însufleţire...

«Harry se înclină şi se depărtă.

— «Să ştii, Alin, îi ziseiu, că familia cunoaşte taina fetei...

— «Am înţeles din atitudinea fratelui ei.. Ce să fac! Ce să fac!..

«In ziua aceea n'o văzurăm de fel. A doua zi însă ni se arătă: erà palidă, cam tristă, dar stăpână pe sine. Ne răspunse, la salut, zâmbind uşor.

«Până azi, când îţi scriu, am urmat a petrece cu amândouă surorile şi cu Harry, dar ele au fost rezervate, iar băeatul de-o politeţe rece...

«Această purtare face pe Alin să fie foarte prevenitor cu ele, să glumiască chiar; — foarte trist însă când e cu mine şi tăcut: e în lupta, din care, sper să iasă biruit, spre norocul lui.

«Incheiu, scumpă doamnă, cu promisiunea de-a te ţine în curent cu însemnata afacere care va hotărâ soarta lui.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mem1901-1932

«Scrie-i, arată-te că nu știi lucrul, dar vorbește-i în sensul unei căsătorii pe care o dorești pentru el...

«Sărutări de mână... dela devotatul d-tale Cucumino».

— O ! dragul meu Alin... Fie și străină, numai să nu-l întoarcă la viață !... rostì Ana...

După câteva momente se așeză repede să scrie lui Alin, — iar a doua zi plecă la București, fără să mai deà ochi cu preotul.

XI.

Miss Alice Dixey avea noăsprezece ani. Erà naltă, bine făcută, cu forme pe care sporturile i le desvoltaserà fără să li le fi răpit mlădierea.

Blondă, cu ochi frumoși albaștri de-o limpezime ca a cerului de primăvară, cu păr bogat castaniu, nu aveà trăsuri prea regulate, prea fine, dar erà grațioasă și plină de frăgezime.

Roșeața sănătății, viouiciunea mișcărilor prindeau tinereții sale.

Dar ceeace te făceà s'o placi erau sinceritatea și bunătatea, vădită în priviri, scrisă pe față ; glasul apoi îi erà dulce, armonios...

Subt asemenea înfățișare încă copilăroasă, erà însă energia voinții, cunoștința de lume, priceperea vieții dusă pe cale dreaptă și fără șovăire.

Știù că iubește și se destăinuì numai decât întâi lui Harry, tovarășul ei cel mai bun de gânduri și de viață familială, apoi mumei sale, femee cultă, deșteaptă, energică, bună.

Muma și fetele furà împreună părtașele dorului

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

şi a supărărilor ei, sfătuitorii prudenţi în aşteptarea viitorului...

Alice simţiă că sub înfăţişarea de acum a lui Zotescu, faţă cu dânsa, erà lupta cu iubirea ce încă o mai purtă moartei, şi compătimirea ei de mână cu speranţa, o făcea să aştepte cu răbdare un moment scump ce trebuiă să vie...

Intimitatea lui prietenească reîncepuse cu ea şi cu ceilalţi membri ai familiei, — fără ca vre-o aluziune la seara din parc, să o turbure.

Alice iubià însă, iubià cu toată tinereţea sănătoasei sale organizaţiuni, pe acest tânăr pe care-l cunoşteà onest, bun, cult, de familie aleasă.

După câteva zile dela cele scrise de Amedeu, Anei, Alice îl făcù pe Alin să-i vorbiască de mumă-sa, şi felul în care îi arătă cultul ce aveà pentru «sfânta» femee, încălzi inima fetei.

Îl întrebă de ţara lui, — şi acì, cu dorul ce i se făcuse de ţară, — Alin îi vorbì cu pasiune, descriindu-i-o în cele mai atrăgătoare colori ca pământ, ca situaţiune între popoare, ca viitor economic şi social.

Ea îi sorbià vorbele şi îşi oglindià priviri îndrăgostite în ochii lui negri aprinşi de iubirea de ţară.

— Ah! aşà aş vreà să mă iubiască!... îşi zise... şi de-odată ochii i se întunecară, chipul i se făcù trist.

Alin prinse de veste.

— Ce-aveţi, miss Dixey? v'am obosit cu lunga mea descripţiune?

Ea se grăbì să răspundă, zâmbind.

Din nuştiu ce îndemn ascuns, Alin voì să ştie:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

însemnătatea acelor clipe de întunecare a celor doi ochi frumoși ca cerul.

— Cu toate acestea, miss Dixey, a trecut ca un nor pe chipul d-vs., de obiceiu blând și senin...

— Voiți numai decât să aflați, domnule Zotescu ?... răspunse atunci, privindu-l în anume chip stăruitor, care-l turbură.

— Da miss, căci prin nimic n'aș voi să vă pricinuesc cea mai neînsemnată neplăcere...

— In momentul când vorbiați de țara d-vs. m'am gândit de câtă pasiune sunteți în stare pentru acei ce vă pot fi scumpi...

Alin înțelese și se înroși... I se spusese... Ce avea însă de răspuns ? Curiozitatea îi era și o pedeapsă, și o mulțămire ciudată : pedeapsă, căci nu-i mai era permis să scape prin vre-un cuvânt nehotărât ; mulțămire, căci simțimântul încântătoarei fete nu-i lipsia inima de emoțiune.

Trebuia oare să uite pe Dorina ? Era fatal oare ca altă iubire cu încetul să-i prefacă sufletul ?

Două, trei clipe îi întârziară răspunsul. Dejà Alice începeà să-l priviască cu neliniște.

— Miss Dixey... rostì el, repede, dacă luă seama, apropiindu-se de ea și luându-i o mână, ceeace puse pe îmbujoratii ei obraji, învăpăere de răsărit... Simțimântul d-vs. să nu credeți că nu mă mișcă... Aș fi om de nimic... Mai ales de când am avut convorbirea din parc... de când sinceritatea mea v'a mâhnit, dacă nu v'a ofensat, — am trecut prin momente de grea descurajare și de căință... O ! dar nu e vina mea, miss... nu e vina mea...

Acel accent de nedefinit, care trădà complexi-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tatea stării lui sufletești, emoționă adânc pe Alice. Simțiă că voința lui eră de partea ei, dar că inima lui tot mai rezistă dintr'un simțimânt de rușine față cu ea însăși, poate de regret că renunțarea la trecut i se impuneă.

Ea nu-și retrăsese încă mâna din a lui; i-o strânse dar, dulce, mângâios...

— O! ce veți fi crezând de mine, domnule Zotescu!... șoptì cu tristețe.

— Nu, nu voesc să vă întristați, nu!... îi zise șoptitor, dar cu tărie. Cred că sunteți un ideal pentru un bărbat... și o spun cu convingere. Imi permiteți să scriu mamei să vie la Biaritz ca să facă cunoștința d-vs., a tuturor?

Această întrebare o impresionă mai mult decât dacă i-ar fi spus că o iubește. Acel cuvânt i-ar fi părut mai degrabă pornind din milă, ceva de mângâere, decât adevăr și realitate... Să vie muma lui, aci, însemnă însă că primiă căsătoria întemeiată pe prietenie și pe respect. Nici nu puteă fi în altfel simțimântul lui pentru ea, în starea lui sufletească față cu trecutul nu îndestul de îndepărtat.

— Da? v'ați gândit la acest lucru? rostì ea, palpitând. Cât trebue să vă mulțămesc!...

Mâinile lor stăteau încă una în alta: acum el i le strânse și duse una respectuos la buze.

Ea și-o trecù repede pe frunte, pe ochi, unde erau două lacrimi furișe, două picături de rouă în seninul lor puțin învăluit... și se ridică spre a-și dà pas liber să respire... Apoi, râzând nespus de dulce, rostì.

— Ah! cum am s'o îmbrățișez... cum am să-i spun cultul ce ai pentru dânsa!...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/index/1901-1932

In această delicată pornire sufletească i se vădia toată iubirea pentru el, — și asemenea expresiune îi dădù o senzațiune puternică de mulțămire...

Ca și pentru ea, dacă el i-ar fi spus: te iubesc, — și pentru el, dacă ea i-ar fi rostit acest cuvânt, ar fi fost o izbucnire ce s'ar fi ciocnit de sentimentul lui de altădată cu răsunet dureros în inima lui...

— Sunteți bună, suflet ales... și vă mulțămesc, miss Dixey...

Se despărțiră, mai mișcați decât ori când, — el, spre a se duce să scrie mume-si; ea, spre a se duce să-și reverse prea plinul sufletului, în chip vesel sgomotos, la sânul mumei sale.

Iar Ana primì peste cinci zile aceste rânduri dela Alin al ei:

«Dragă mamă, cred că-ți va fi fiind d'ajuns singurătatea și depărtarea de mine. Te rog, pregătește-te și pornește la Biaritz. Te aștept cu dor nespus. Nu în deșert mi-ai scris dându-mi o povață. Am înțeles că diavolul de Amedeu ți-a dat de știre ce este pe aci. Da, poate fi ceva... mai ales dacă te vei ostenì să vii... Telegrafiază-mi ziua când pleci, ca să te întâmpine Amedeu la Viena. Vei trage la otel Müller, pe Graben... și vei aștepta pe Amedeu; sau el te va aștepta pe dumneata... Uite-l cum joacă drăgaica prin casă, de nuștiu ce bucurie, acest neprețuit frate al meu... Vino, vino cât mai curând! Te îmbrățișez, peste întinsul spațiu pe care-l va înghiți trenul, fericit ce te va aduce... La revedere, la revedere, scumpă mamă»...

In ceeace scrià erà căldura mișcătoare a ceea ce nu scrià, — și Ana o simți cu mulțumire... În

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

fine! Alin al ei era scăpat... Dumnezeu făceà minunea de-a i-l dărui...

O! cât aveà să mulţămiască de adânc acelei drăgălaşe fete care-i dăduse inima!...

Cu nespusă grabă îi telegrafiă în acea seară chiar că a doua-zi seara plecà... Apoi vestì pe Stroiu.

Şi era în frigurile pregătirii, a doua zi, când i se vestì Topescu. Un junghiu îi trecù prin inimă: o! nu se puteà să guste fără nici o turburare mulţămirea întreagă!

Cum de brodià omul acesta tocmai acum! Ea nici nu se mai gândise la dânsul...

Topescu ghicì numai decât, după chipul ei, că aveà ceva...

Îi sărută mâna şi o privì apoi, îngrijat, par'că nemulţămit: el venià să-şi mai ucidă urâtul, iar nu s'o supere, iar nu să găsiască turburare...

Ana se stăpânì repede însă şi-l poftì să şadă...

— Ai venit să-ţi iei negreşit ziua bună dela mine? îi zise, zâmbind.

— Cum, ziua bună? Abia te-ai întors dela Petreni... îi răspunse, nedumerit.

— Ei, acuma plec ceva mai departe decât la Petreni... Mă duc la Alin, la Biaritz...

— La Biaritz? Cum se poate? Dar de ce?

— Bine, nu dumneata doriai ca Alin să-şi redobândiască liniştea? Uite, e pe cale asemenea bucurie pentru mine... şi pentru dumneata... E la mijloc un suflet de copilă... I l'a adus «valurile oceanului... şi ale amorului»... şi mă duc, fiindcă mă chiamă, scumpul băeat!...

— Şi pleci singură... aşà de departe? Te pot însoţì, amica mea... Tot n'am luat concediu încă..

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvaniara.ro/mdr/1901-1932

— O! nu te grăbi, Topescule... Mă aşteaptă Cucumino la Viena... Au îngrijit băeţii... dragii de ei!

Topescu se întunecă şi începù a-şi muşca mustăţile...

— Tot la distanţă, murmură el.

— Fiindcă împrejurările o impun, amice, îi răspunse cu prefăcută veselie, în chip de glumă...

Asemenea înfăţişare îl amăgì şi o privì mai senin.

— Cel puţin... dă-mi voe să vin... ca din întâmplare... De ce să nu mă bucur şi eu, acolo?...

Ana se gândì câteva clipe. Nu trebuiă să-i deà nimic de bănuit.

— Ce copil eşti, la etatea dumitale, Topescule... A venì cu mine odată, nu e tot una cu a venì d-ta singur... ca din întâmplare, precum ziseşi... termină ea, nu fără puţină ironie.

El se înveselì.

— Aşà? Bine zici... Şi când pleci?

— Astă-seară chiar...

— De nu veniam, curat întâmplător, plecai, va să zică... fără să mă vesteşti...

— In bucuria mea Topescule...

— Egoistă mamă eşti!... Şi cu ce tren pleci?

— Cu trenul de Arad... la cinci şi patru zeci şi cinci îmi pare...

— Tocmai... Te voi saluta la gară...

— La revedere dar; am multe de făcut...

— Apropo... dar cu Stoeneştii ce-ai făcut? Am eu cumpărăror bun. Dă milionul, ca cu suta...

— Am dat-o moşia, amice, dumneata să trăeşti.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Eri am semnat actul şi am lăsat pe Bavari să-l ia dela Notariat. Am şi depus bănişorii...

— Apoi, lasă că e bine... Un milion!... Ce uşor se pronunţă!

— Ce-ai face dacă l'ai avea?

— Eu? Nu te-aş iubi mai mult, ori mai puţin, Ano...

Şi-i sărută mâna, curtenitor... apoi plecă, foarte voios.

Ana se repezi la Clemenţa şi găsi acasă şi pe Petrică cu nevasta.

Pentru toţi fu sinceră bucurie vestea ce le aduse Ana.

— Ce păcat că treburile nu mă lasă, zise Petrică...

— O, dragă! îi impută Margareta

— Ai voi, adecă?

— Ba încă cum, Petrică. Ce plăcută ocaziune ar fi să petrecem cu domnul Alin şi cu doamna Zotescu.

— Duceţi-vă copii... zise Clemenţa... O lună, două, nu e mult... şi, slavă domnului, aveţi cine să vă facă treburile, în urmă...

— Ce mulţumire are să fie pentru Alin, sprijini Ana.

— Ei, atunci, te însoţim, doamnă Zotescu. Până la ora trenului, ne putem pregăti.

— Cum să vă mulţumesc, copii!

— Luându-ne cu d-ta, doamnă, zise Margareta, sărind de bucurie... Parisul apoi e în drum, pentru ceva găteli...

Erau la masă, oaspeţii otelului, când i se aduse lui Alin telegramă din Paris.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Alin, de câteva zile, mâncă la masa familiei Americane.

Nu mai eră taină pentru nimeni apropiata logodnă a miss Alicei cu Zotescu.

In timp ce Alin o desfăceă, Alice, îmbujorată, tresărind de bucurie, nu şi fără oarecare nelinişte, se plecă spre el...

Ii arătă rândurile, pe care copila nu le înţelese căci erau în altă limbă...

— Sosește, miss Alice... şi încă cu nişte buni ai noştri amici... Telegrama e dată dela gară...

— Ce bine îmi pare!.. şopti ea, învăluindu-l cu priviri desmierdătoare.

Muma şi tatăl priviau cu interes, la scena aceasta... Sora mai mică, miss Evelin, nu fără bucurie, de altă natură însă, se gândiă că se întoarce veselul Amedeu.

Foarte sglobie şi de-o veselie pe care buna cuviinţă nu i-o puteă opri, decât cu greu, prinsese simpatie de Cucumino, totuşi, fără să şi-o analizeze, nici în momentul acesta care-i dă de veste întoarcerea lui... De când plecase, ea nu mai petrecuse cumsecade: îi lipsiă cevă: veselia lui Amedeu. Se întorceă? Aveă iarăşi să se simtă mulţumită. Mai departe nu se duceă... cu gândul. Când aveă să-i vorbească şi inima? Desigur că nu peste mult timp.

In acea zi, Alice cunoscù pe Petrică şi pe Margareta, din spusele iubitului ei, şi prietenia pentru cei aşteptaţi o aveă deja în inimă.

Interesul ei pentru ţara ce urmă să-i fie patrie, crescuse şi se făcuse dor.

A mai cunoaşte şi alţi oameni din această viitoare patrie, eră şi din curiozitate, firească ne-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mrr1901-1932

greșit, și din dragoste pentru tot ce privià pe Alin.

Apoi, în aproape potrivirea numelui ei cu al lui Alin, ea vedeà și viitoarea potrivire sufletească, cele două trei litere deosebitoare însemnând numai deosebirea de sex.

Mintea ei, cuprinsă de dulcea ei pasiune, căutà tot mai mult să statorniciască din anume semne exterioare, apropierea lăuntrică dintre ea și el, și aceasta erà un farmec mai mult pentru gândurile ei, pentru visurile ei.

Iubià cu deplina încredere că aveà să-l aibă pe Alin, al ei cu totul... Aceea ce murise nu-i insuflà gelozie: o dureà felul tragic în care pierise, îi păstrà într'un colț de inimă recunoștință, nu fiindcă, murind, îi putuse dà pe Alin, dar fiindcă îl iubise și ea pentru calitățile lui mari și subjugătoare...

Își promisese chiar să întrețină în sufletul lui Alin amintirea pioasă de dânsa, și aceasta dovedià bunătatea adâncă a firii sale, puternicia iubirei ei pentru Alin...

Se ivi în fine ziua albă a sosirii noilor oaspeți.. Cerul erà de o seninătate și de o frumusețe ce se vede și se simte fără să le poată graiul redà.

Oceanul totuși mână spre țărm valuri mari spumoase...

Și numai departe, departe, în adâncul de nepătruns, linia luciului apei erà de un cenușiu șters în care se pierdeà împrăștierea vie de raze.

Fusese vorbă între membrii familiei Dixey dacă să meargă la gară cu toții... Oare cum va fi ce-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

rând «uzagiul» ? In America, s'ar fi dus fără vreo codire ; aci, se întrebau cu grijă, cum puteă fi ? Se aflau în altă lume, cu alte moravuri : convenințele sociale de aci nu-i făceau să le fie totdeauna la îndemână.

Se hotărâră să întrebe în chip discret Harry pe Cucumino.

— Dar, firește că, da, cu toții... le răspunse el, fără grijă de «uzagiu», ca de buzunarul lui pe care nu-l socotià niciodată.

Și se duse familia întreagă, ceeace plăcù mult lui Alin.

Doamna Harriett Dixey vorbià binișor limba franceză, însă Archibald abia o îngăimă, mai mult stâlcind-o. Cum se va înțelege cu viitoarea cuscră ? Ei, din ochi cel puțin... și tot se va înțelege, și tot îi va arătà mulțumirea că o cunoaște.

Trenul intră în gară și abia se opri, că mulțimea călătorilor izbucni ca un val ce se lovește, în țâșnituri...

Dar Alin erà deją în brațele mumei...

Margareta coborâ puțin sfioasă, uluită de atâta sgomot.

In fine Alin o luă de mână pe Ana și înaintă spre *«ai lui»*, atât de emoționat, de luminos în bucuria lui, că Alice se simți dulce înfiorată și cu sufletul în sbor la el.

Prezentările se făcură...

In chipul cum sărută și cum cuprinse Ana pe viitoarea ei noră, erà toată tăcuta revărsare a inimei ei de mamă, fericită în fine, o ! da, adânc fericită.

— Scumpa mea copilă... îi șoptì și'i ținù mâinile într'ale ei...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901_1932

In acest timp Cucumino începuse deja a spune Evelinei câteva ghiduşii de-ale lui, iar ea rădea din toată inima : i se luminase fiinţa ; ce comoară de om eră Cucumino acesta !

Când intrară în parcul otelului, Ana zise, cu ochii în ochii Alicei, pe care n'o lăsase de lângă ea, adresându-se însă lui Alin :

— Şi zi, Alin, vom învăţă englezeşte negreşit ?

— Cu ce dorinţă aştept să învăţ, eu, limba ţării dumneavoastră, esclamă Alice, cătând cu iubire la Alin.

— Cum îl iubeşte ! se gândì Ana, — şi o sărută cu drag.

Se poate povestì vieaţa intimă a acelei zile ? Nici oboseala drumului, nici ţinerea în seamă a orelor, nu puteà fi în cauză. Ca de când lumea eră cunoştinţa între aceste fiinţe ce nu se mai văzuseră. Eră bucurie, eră veselie, pentru toţi, eră uitarea deplină a unui trecut furtunos pentru unii din ei. Prezentul predomină în vederea viitorului, a căruia zare adâncă nu eră ca zarea nemărginitului cuprins de apă.

Plimbările reîncepură în zilele următoare şi relaţiunile se făceau din ce în ce mai strânse, cu cât se apreciau mai de aproape, ca prieteni, aceşti reprezentanţi ai două lumi depărtate şi deosebite.

Sosirea lui Badea Topescu, aduse oarecare stânjinire Anei, mai ales că el căuta să prindă cât mai mult în vorbă pe Alin.., să se impue cu plan hotărât atenţiunei lui care eră cu totul în altă parte.

Dar eră ceva fatal : nici o bucurie nu mai eră să fie pentru Ana fără piedeca aceasta !

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Atâturi cu apropiata epocă de mulțumire supremă, trăiă și ascunsa neliniște de-a vedeà pe Topescu gata să-și susțină planul cu energie...

Apropierea lui de Alin îi inspira teama că el umbla de sigur să-l pregătiască...

In adevăr, în una din seri, la vr'o două săptămâni de la sosirea lui Badea, — Alin intră în camera Anei și misterios i se păru ei țelul cum se apropiă de dânsa.

Presimți la moment ce avea să fie, și se înfioră..

— Ei, dragă mamă, fericirea ce ai dorit, se apropie... îi zise cu glas desmierdător. Ea, respiră .. Nu era încă.

Am primit de la Paris înștiințare că sosesc cele comandate: imediat vom săvârși logodna: nu-i așa?

— Da, copil scump al inimii mele... și-l sărută...

— Badea ține să ne schimbe cl inelele... Excelent om!.. Prietenia lui supraviețuește tuturor încercărilor... noastre. Ana se înfiorâ iar: era acum.

— Ca cel mai bătrân dintre noi... îngână ea, cu zâmbet șters.

— A! nu prea bătrân... E inimă în el... Și când ai ști ce viează în inima aceasta!...

Ana se stăpâni din toate puterile: totuși, se îngălbenise puțin.

— Când mi-a mărturisit până unde merge... simpatia lui, ca s'o numesc mai cu moderațiune, am fost o clipă surprins, dar pe urmă mi-am dat seama că era lucru firesc... Dumneata, mamă, ești în o etate când poți aveà încă mulțumirea de-a 'ți alipi un suflet ales... ca al lui Badea...

— Ce vrei să zici, Alin, pentru Dumnezeu! exclamă ea înroșindu-se.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Uite, uite ce turburare, mai să-i zic spaimă! râse Alin. Erà vesel... şi-i sărută mâna: O! draga mea mamă! De ce chipul acesta...

— Taci, Alin, taci!

— Te-ai puteà gândì scumpă mamă, că luând pe Alice, nu voiu mai fi liber şi lângă d-ta... ca odinioară. Va venì timpul să mă duc şi în patria ei, să stăm luni întregi acolo... Şi cât e de departe! Ce te vei face singură! Dorinţa lui Badea îmi apare ca lucru providenţial... O liniştită căsnicie a două fiinţi mature, în care vieaţa se va desfăşurà plăcută, din amintiri de vechea prietenie şi din simpatie şi respect.

— O! Alin!... zise ea, cu atâta durere, că băeatului ii pierì zâmbetul. În privirea ce i se oprì la ea, erà nedumerire, aproape îngrijare.

Ea, îşi luà mâinele de la ochi şi 'şi dădù seama de periculosul efect al imprudentei ei dureri.

Se încercă să zâmbiască şi răspunse cu oarecare stăpânire de sine:

— Acuma eşti tu, dragul mamei, în cauză... Să ne gândim numai la tine... Bătrânii pot aşteptà.

— Ei, aşa da... Mă înfricoşaseşi puţin adineauri...

— Vezi că, eu nu m'am gândit la aşa cevà... Altă imprudenţă.

— Cum, mamă? să fi minţit niţel domnul Badea al nostru? El mi-a dat a înţelege că...

— A! da... însă tot mai mult dorinţa, stăruinţa lui... îngână biata Ana, văzânduse prinsă.

Alin nu stăruì — şi după puţin fù vorba numai de el şi de Alice...

Cumplită noapte de insomnie avù, nenorocita!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

Ciudată stare sufletească! Nu-i erau remuşcările pentru moartea Dorinei atât de chinuitoare, cum îi era gândul de a mai aparţineà lui Topescu. Şi cu atât mai chinuitoare, cu cât chiar Alin al ei, scumpul ei Alin, vedeà în planul căsătoriei ei ceva firesc...

Clemenţa Bavari, bărbatul ei, chiar Petrică, în drumul spre Paris, îi vorbiseră tot de acest pas! Par'că era o conjuraţiune.

— Dar, la urma urmei, de ce'l refuză? De ce se înfiorà de desgust?

Oare şi alt bărbat, în condiţiunile în care erà el în casa soţului ei, nu s'ar fi folosit de moment spre a o face să cadă?

Că puteau fi şi alţii, mizerabili ca Topescu, nu erà cuvânt pentru Ana a-i iertà lui fapta, a nu-şi aminti de ani întregi de persecuţiune.

Îl dispreţuià pentru calculul urmărit cu stăruinţă de fier de-a lungul anilor, sub masca simţimântului, în care ea nu puteà să creadă; îl urà pentru îndemânarea lui de-a fi pregătit pe amicii ei, pentru pasul căsătoriei lor...

Şi acum când şi Alin îi vorbise, şi în ce termeni! cu câtă indulgenţă, aproape cu înduioşare, — ca şi cum tovărăşia acelui om ar fi fost adevărată necesitate sufletească, — acum, când nu mai puteà pune înainte nici un motiv de refuz, — ce-i rămânea alt de făcut de cât să'şi întoarcă privirea spre unicul mijloc de scăpare: *moartea?*

Când pentru întâea oară îi venise acest gând, tot mai tresărià undeva, într'un colţ al inimii, puţina lumină a unei speranţe nemărturisite: poate că erà cu putinţă înlăturarea pasului urâcios...

Acum şi această luminiţă se stingeà, ca pe în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tinderea oceanului micul punct ce înfățișează câtva timp ideea vasului plecat din port.

Atât de i-ar fi fost îngăduit să vadă, — cununia lui Alin... Cu toate că ar fi jertfit bucuros și bucuria aceasta din urmă, dacă ocaziune i s'ar fi putut ivì aci...

Dar în ce chip? o! Doamne, cât erà de greu!

Căci, pe de-oparte nu-și ascundeà dorul ei de viață, setea de-a se aflà lângă Alin, de-a se bucurà mulți ani încă de viața lui ce nu se puteà să nu fie în viitor plăcută, mulțumitoare! Erà în putere, erà avută; ce i-ar fi lipsit spre a fi și ea mamà?... Ei, dar a trebuit să plătească cu pierderea liniștei prețul nouăi bune-stări a familiei ei, de pe urma morții Dorinei, — opera ei!

Avù pentru câteva momente o închipuire ciudată, un gând ce nu-i venise încă: dacă nu l'ar fi luat pe Topescu, — oricât ii pregătise el pe toți, ar fi cutezat el oare să sdrobiască inima lui Alin, descoperindu-i pata trecutului?...

O! îl văzù de-odată atunci pe omul acesta, cu față așa de îngrozitor de fieroasă, cu ochi atât de amenințători, dându-și la iveală fără nici o șovăire cinismul ce încă nu i-l cunoșteà în toată desfășurarea, — încât se dădù până la părete, în patul ei, înfricoșată, asudată, ca de dinaintea unei iviri aevea.

Da... Topescu erà în stare să-și răzbune în chipul cel mai josnic și cel mai de neîndurat!...

In dimineața următoare, se deșteptă târziu, obosită, descuragiată, scârbită de sine chiar.

Când auzì însă bătae ușoară, în ușă, se ridică

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

repede și își chemă în ajutor toată energia de care mai puteă fi în stare.

— Tu ești, Alin? Intră.

Un chip drăgălaș se ivì, dulce, familiar, zâmbitor, și înnapoia lui altul, — cel adorat, acela pentru care suferià în taină.

— Voi, copii? Intrați.

Și zâmbì,— și-i sărută cu drag: inima ei se deschideà întreagă: uità suferința.

— Noi, mamă, răspunse Alin. Eram îngrijați că nu te mai arătai.

— E drept că n'am putut dormì bine...

— Ne dai voe să ne ducem la plimbare? E un timp superb, rostì Alice cu ton copilăros.

— Imi mai cereți voe, copii? Duceți-vă. Eu am să mă cobor la vremea mesei; sunt cam obosită...

— O! mamă scumpă... rostì Alice... Imi permiți să-ți zic așa?

Anei îi veniră lacrimi în ochi, și apucând capul grațios al fetei, îi acoperì obrajii rumeni cu sărutări.

— Da, fiica mea, zi-mi...

— Știi că mă faci gelos, mamico? zise Alin în chip de alintare?

— Cum se poate! zise Alice, dulce-imputător...

— Eată că te sărut și pe tine... eată... și acuma, petrecere bună și la revedere copii... Ce fac ai familiei?

— Bine, mamă, răspunse Alice, se pregătesc să iasă și dânșii...

Amândoi se făcură nevăzuți, iar Ana rămase zâmbitoare, văzând încă duioasa scenă.

Erà tot subt acea luminoasă înrâurire și cât

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

timp trecuse, nu-şi dădù seama, — când, auzi iar bătae în uşă.

— Poftim... rostì ca, tresărind.

Cucumino se arătă.

— Bună dimineaţa, doamnă...

— Bună dimineaţa, dragă Amedeu.

— Doamnă, dacă dispui de puţin timp, te rog să vezi în mine pe «mesagerul» unui suflet care are nevoe de-un sprijin...

— Aşa?

Dar de-odată i se înnoră chipul: nu cumva şi el avea să-i vorbiască de aceeaşi cestiune? Erà dar persecuţiune din partea tuturor acelora pe cari ea îi iubià?

— Te rog, nu te supărà, doamnă... căci aşà se pare...

— Să mă supăr? nu... Ia şezi Amedeu, şi spune, — zise ea cu resemnare, uşor zâmbind.

— Uite ce e, începù el, şezând. Ce părere ai d-ta de mine?

Ea îl privì, nedumerită.

— De ce întrebarea asta, Amedeu? Tu ştii că-mi eşti drag... Eşti suflet bun, devotat... Eşti om de caracter...

— «Parole»?. Am eu toate calităţile astea?

— Poate prea glumeţ, Amedeule...

— Adese ori, ca să nu zic totdeauna, chiar şi prostii sunt în stare să spun... Cu toate acestea pot trece drept om de caracter?

In felul lui de-a vorbì se vedeà oarecare îngrijare... se vedeà că urmăreşte o idee.

— Te asigur că aceia ce te cunosc de aproape, te pot aprecià ca şi mine...

Nedumerirea stăruià în cugetul Anei. Unde voià să ajungă băeatul?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Eu îți sunt recunoscătoare din tot sufletul meu, Amedeule... și nu știu cum să-ți arăt recunoștința mea...

— Cum? Că veni vorba, doamnă, poate că ai aveà în ce chip...

— Atunci, ia spune, fără nici o stânjenire, dragă Amedeule, îi zise cu bunătate, prevăzând că aveà să-i ceară ceva.

— Uite ce, doamnă; n'ai voi d ta să întrebi pe Sir Arhibald Dixey dacă 'i-ar fi greu să aibă doi gineri deodată? Și se înroși...

Ana îl privi cu ochi mari. Înțelese și începù a zâmbi.

— Uite, uite... Stai, dragul meu... că încep să văd par'că...

— Sir Archibald, urmă Amedeu, e de la Boston; dar eu nu-i cer să joace «boston»... l-ar veni, cred, mai greu aceasta, de cât de-a se scăpà de amândouă fetele.

— In adevăr, acuma îmi dau seama de anume observațiuni... D-șoara Evelina te simpatizează, nu-i așa?

— Pentru un glumeț ca mine, mă mir că de la glume am putut ajunge la ceva mai serios, zise el, silindu-se să nu pară emoționat. Vorba e, am eu întâțișare de a năzui la Evelina? De-a fi ginere unui milionar american? Milioanele lui mă încurcă grozav... îmi pun piedică... mai să mă facă să dau tumba.

Peste chipul lui glumeț trecù ușoară întunecare de grijă.

— Mă rog; să lămurim un lucru Amedeule: ține fata mult la d-ta?

— Din felul ei de-a fi față cu mine, îmi vine să cred că da. N'am încercat o dare pe față,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

căci, mai repet, mie frică de buturuga milioanelor... Şi-apoi, ce sunt eu? ce reprezint? ce ştiu să fac?.. Simt atât numai că aş fi în stare să cheltuesc cinstit venitul zestrei... şi la nevoe să mă fac American de cea mai curată specie... Vor fi însă acestea de natură a'l încânta pe seriosul sir Archibald?

In această rostire glumeaţă eră expresiunea cu multe nuanţe a sufletului, turburat de temeri, de dragoste şi de speranţă.., al bietului Amedeu.

— Dragă Cucumino, îi răspunse Ana, cu duioşie, lasă-mi mie grija misiunii ce'mi dai. Seara logodnei lui Alin îmi va fi prilej să pipăim pulsul doamnei Dixey...

El se grăbi să-i sărute mâna, roşu la faţă, cu înduioşare în priviri...

— Numai de n'ar fi visul unui Pierde-vară! oftă el uşor, zâmbind... Cine ar fi putut crede ca veselul Cucumino să cânte pe coarde a cărora existenţă n'o bănuiă!... Ah! America asta! ce n'are! şi cât de-aproape e une ori...

Se ridică, şi, nemerindu-se să fie în dreptul unei oglinzi, se privi.

— De altfel... n'aş fi par'că de lepădat... Ce zici, doamnă?

Ana râse cu haz.

— Bată-te să te bată, Amedeule.

— Aci, e ceva... şi îşi arătă faţa. Colea, e ceva mai mult, şi îşi arătă inima... Dincoace e pustiu... şi arătă buzunarele... Insă când e vorba de stare socială, mi-i să nu strănute sir Archibald... şi eu să nu-i pot zice măcar... să'ţi fie de bine! Cum să împac atâtea lucruri nepotrivite? Doamnă, e mare tevatură şi vieaţa asta! Pentru

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

întâea oară mi-i grozav de frică să nu rămân flăcău bătrân!.. In sfârșit, la revedere... Mă duc să iau în primire pe gentila miss Evelin... care mă așteaptă, de sigur... la o partidă de «crocket»...

— Bună petrecere, Amedeule... De ce nu cauți să cerci inima fetei?

— Nu, doamnă, nu, înainte de acea pipăire de care 'mi-ai vorbit... De ce i-aș mai unoaște inima, dacă s'ar întâmplă să fie sir Archibald mai englez de cât s'arată?

Îi sărută mâna și ieși repede, să respire mai în larg, și coborâ treptele ca o furtună.

Ana rămase cam îngrijată; temerile glumețului sentimental puteau fi serioase. Ca stare socială eră deosebire între bietul Amedeu și Alin al ei.

Un salon mare, dela catul I, cu larg balcon ce dă spre ocean, strălucește de lumină...

Balconul e numai flori, — podoabă anume orânduită, — după cum salonul e numai plante.

Din largul apelor pătrunde răcoare salină; din adâncul cerului, se resfiră prin ferestrele mari lucirile lunei pline...

Trecătorii spre plajă se opresc și aruncă priviri curioase către fațada luminoasă; se opresc și ascultă, câteva clipe, armonioase sunete de piano...

Din când în când trec pe lângă ușile date în lături pe balcon, grațioase «siluete» în ritmic pas de valț: se dănțează.

Familiile Dixey și Zotescu sărbătoresc o logodnă.

Pe lângă acestea, sunt și câțiva invitați dintre prietenii de «sezon», oaspeți ai otelului.

Alice e fermecătoare prin expresiunea de a-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dâncă fericire, a chipului ei, cu vestmântul ei de un trandafiriu șters, simplu, dar care o prinde... ca pe dânsa.

Drăguța miss Evelin, cu alb îmbrăcată, mai blondă decât sora ei, ceva mai scundă, pare un copil încă: dar în privirile ei, în care râde bucuria pentru fericirea surorei, licărește discret din când în când și tainica răsfrângere a altui simțimânt, și aceste priviri le adresează c'un fel de naivă șiretenie, lui Amedeu...

În deșert aleargă el, cu voința, după glume: pentru întâia oară nu dă de nici una, măcar.

Privirile i se împart, mult zicătoare, către grupul celor două femei: doamna Zotescu și mistress Dixey.

Sir Archibald joacă wiest cu Topescu și cu alți doi de ctatea lor, cam supărându-se că Topescu greșește mereu. Asupră-i, sărbătoarea nu pare a avea mult efect. Inima dacă i-ar desvăli-o cineva, ar găsi, tăcut dar mișcător, simțimântul părintesc...

Pe chipul lui Alin se resfrâng, în deosebite clipe, mulțămire și par'că emoțiunea din gânduri tainice ce aruncă în trecut...

Nu se poate oprì a nu vedeà lângă ființa plină de vieață a Alicei, altă ființă din care vieața a sburat... Se înfioară atunci... dar, cu voință aproape suprafirească, se silește a nu-i fi surprin-ă starea adevărată a sufletului...

A avut un moment când a cerut ertare dispărutei, în adâncul cugetului, căci așà de curând i-a dat o rivală...

Acel moment, cu prestiința inimii, Ana i l'a putut surprinde... și a oftat...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Dar privirile mumei şi ale fiului întâlnindu-se, emoţiunea tristă li se prefăcù zâmbet, spre a-şi ascunde unul altuia realitatea sufletească.

Petrică Bavari şi frumoasa lui Margareta erau veseli fără nici un gând ascuns.

Petrecerea urmă, între aceste felurite sensaţiuni, din împrejurări neuitate şi din plăcuta ameţeală a împrejurării de faţă.

— Doamnă, răspundeà doamna Dixey, cu delicateţe deosebită, am avut ca normă să las fetelor mele libera alegere, convinsă că dacă nu tocmai cu experienţa de lume, dar negreşit cu creşterea ce au, nu vor greşi în alegerea lor... Nu am nimic de zis în contra d-lui Cucumino şi voiu căutà să aflu şi cuvântul lui Archibald...

— Negreşit, doamnă, că soţii în bună înţelegere trebue să hotărască de soarta copiilor lor. Eu v'am arătat numai ceeace am crezut că poate fi... Nu cunosc încă simţimântul declarat al tânărului şi al fiicei d-vs...

— Vă mulţumesc, doamnă, şi vă sunt recunoscătoare. Voiu întrebà pe Evelin... Alice mi s'a mărturisit eà singură. Şi Evelin poate că aşteaptă momentul potrivit.

Intr'un târziu, fiind Ana singură cu gândurile ei obişnuite, în timp ce aruncà priviri ciudate la liniştitul chip al lui Topescu, văzù pe Alice că se apropie de ea...

— Singuratecă, scumpă mamă? o întrebă, zâmbitoare.

— Cum îi şade bine bătrâneţii... răspunse ea, zâmbind.

— O! bătrâneţe... E prea mult, căci e prea de timpuriu...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Eşti fericită, copila mea?

Alice îi arătă inelul, cu tainice sclipiri, în degetul ei alb delicat, apoi îl sărută.

Erà răspunsul cel mai eloquent...

— Ia priveşte, colo, dragă Alice... colo...

— A! domnul Cucumino şi Evelin...

— Ce impresiune îţi fac amândoi? întrebă, cu anume intenţiune.

Alice stătù o clipă pe gânduri, apoi ridică ochii în cari sclipì un înţeles...

— Eată la ce n'am avut timp să cuget, răspunse ea. Ştii că s'ar puteà? Să fi având Evelin o tainà faţă cu mine?

Ana zâmbià misterios.

— Eu am observat, dragă Alice, şi am cutezat să cer doamnei Dixey părerea în privinţa tânărului.

— O! dar e un tânăr foarte corect... adevărat «gentleman». Şi apoi e amicul lui Alin...

Şi erà în tonul ei convingerea că amicul logodnicului ei nu puteà fi decât, «gentleman»..

— Ce mult m'ar mângâià putinţa ca şi Amedeu să poată fi fericit...

— Iţi promit, mamă dragă, să vorbesc cu sora mea...

— O! înţelegi, copilă scumpă, că nu voesc să impun... nici să grăbesc lucrul...

— Dar nu, mamă, ai făcut bine de ne-ai atras luarea aminte...

Alin venì spre ele.

— Ce plănuiţi, scumpele mele? le întrebă afectuos.

— Iţi sunt în adevăr scumpă? îl întrebă Alice, ridicându-se şi luându-i braţul.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

El se înroşi, se plecă la ureche şi-i şoptì : cu drăgălăşie :

— Da...

Pianul reîncepeà, dând semnalul unui «boston» Alin purcese cu Alice, în pasul dantului.

— In sfârşit, îşi zise Ana : sunt sigură de întremarea sufletească a lui Alin. Doamne, eşti bun !

Atunci, ca prin minune, în aparenţă fără vre-o legătură, Ana văzù chipul preotului dela Petreni şi în auz îi răsunară anume cuvinte ale lui.

— Dacă Dumnezeu e atât de bun, când, pe măsura faptelor mele ar fi putut să mă pedepsiască în persoana lui Alin, de ce oare n'aş fi şi eu faţă cu... omul de colo ?

Privì la Topescu, adâncit în combinaţiunile jocului, şi avù în el iluziunea unei înfăţişări nu aşa de respingătoare, precum se obişnuise ea să o aibă înaintea ochilor.

Acele momente o predispuneau, pentru întâia oară, în vieaţa ei, la bunăvoinţă pentru el.

Făcù ocol salei, cu privirea : Petrică Bavari cu Margareta, fericiţi, Alin al ei îndreptat spre fericire prin iubirea Alicei ; Amedeu lângă Evelina, ursiţi şi ei, poate, să aibă aceiaşi parte de fericire...

Colo, o mumă, ca şi ea, fericită, un tânăr, Harry, adânc mulţumit...

Se ridică şi trecù de-a lungul salonului, culegând numai zâmbete dulci, ce i se adresau din ritmul dantului...

Sprijinindu-se pe «balustrada» balconului, îşi pierdù privirile în largul oceanului plin de scânteieri până în adâncuri de zare, şi la cântecul valurilor, din care se înfiripà armonia infinitului,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

se simți cu sufletul aplecat spre armonia dintre oameni...

Ce frumuseți aveà natura mare! Ce frumusețe, vieața! Ce rezultà din ură, din vrăjmășie, din îndărătnicie?

Ne mai sfârșită neliniște, amărăciune de toată clipa.

Omul, lui însuși, își este calău adese ori..

La urma urmei, erà ea în adevăr convinsă de răutatea lui Badea Topescu?

Și iarăș cuvintele preotului dela Petreni i se făcură auzite, ca răsărind acum din necontenitul cântec al oceanului neastâmpărat.

Cine știe, luându-l de bărbat, va face din el un om bun...

Cine știe... poate că în vieața casnică cu el va găsi mulțumiri...

Dar acea faptă... grozavă, puteà-va fi uitată, în noua stare a vieții sale?

Își întoarse ochii spre salon. Danțul încetase: Alin și Alice de-o parte, între plante, unul lângă altul, îi înfățișară icoana viitoarei lor fericiri, și mai deplină acum.

De sigur că va aveà înrâurire binefăcătoare și asupra ei, de sigur că poate fi de pe acuma semn al împăcării cu conștiința ei...

Ei, uite... își va călca pe inimă și va găsi puterea de-a iertà lui Topescu vina de odinioară, căreea i-a datorat mulțumirea de azi, după altă vină, proprie a sa, în interesul copilului ei... și-al lui!

Din depărtări valurile din ce în ce veniau mai mari mânându-se unele pe altele, săpând între ele adâncuri, punând în vază ridicături înspumate,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

iar razele de lună le dă acelor frământări înfățișări fantastice de mișcare și de formă...

Nu era oare așa și viața omenească, în care, fie ce individ e un val mânat de-o voință superioară, din larg, spre un țărm fatal pe care se întinde, se împrăștie, se pierde?

In fața unei asemenea comparațiuni i se ridicară și niște cuvinte ale lui Küntzen, cari o impresionaseră puternic odinioară:

«Omul este o voință servită de organe, o putere ocazională a naturii create, spre a domina materia. Cine se depărtează de piedeci ori se supune greutății lor, fuge de misiunea ce are de îndeplinit, intră în rândul dobitoacelor, ajunge o putere ce se împrăștie în gol...

Negreșit, își zise, valurile sunt inconștiente, putere brută... Omul, putere conștientă, călăuzită de voința sa liberă..., dominând materia prin inteligență și prin simțimânt. El poate greși, dar misiunea sa, pentru sine și pentru semenii săi, e binele...

O! dacă și-ar puteà uità crima!... Cum și-ar pune toată puterea spre a împrăștia numai bine în jurul său!...

Atunci, mai mult presimți de cât simți pe cineva în preajma ei, — și, instinctiv se gândi că nu puteà fi de cât el...

Întoarse încet capul: în adevăr, el erà, — și o privià tăcut, mai degrabă dispus să se retragă, ca să n'o turbure...

Ea îi zâmbì aproape afectuos.

— Frumoasă noapte, Topescule, nu-i așa?

El se apropiă.

— In adevăr că e frumoasă... și mai ales când

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

scapi de la whist... Nesuferit joc! Să taci ca un mut...

— E jocul oamenilor serioşi, Topescule, îi răspunse, râzând.

— Mai degrabă, al bătrâneţii... râse el.

— Şi nu vrei să fii bătrân, aşa e?

— Nu, nu încă... mai ales când fericirea câtorva perechi tineri din jurul nostru, te fac să te simţi departe de bătrâneţe...

— In adevăr, şi ideea de fericire e molipsitoare...

— Ba convinge chiar că fericirea există de îndată ce două fiinţi s'au putut înţelege s'o găsiască.

— La anume etate, poate...

— La toate etăţile... Deosebirea de fond e mai mult aparentă... Deosebirea de formă, e convenţională.

— Eşti filosof, Topescule...

— De sigur că nu presimist... Nu vezi că eu nu disperez?..

— Poate că faci bine... în zise cu bunătate.

Dispoziţiunea de spirit, a Anei, îl surprinse, de aceea se mai apropiă:

— Ai voi poate să mă gândesc la moarte?

Ea tresări şi se înfioră.

— Daca Alin s'ar fi gândit la asemenea vrăjmaş al vieţii, 'ţi-ar mai fi dat bucuria de acum? Dacă 'mi-aş închipuì că d-ta te-ai gândì la ea, n'ai pune umbră împrejurul fericirii lui?

— A! să nu ne gândim la asemenea lucru trist, zise Ana, scuturându-se...

— Am dat numai o pildă... Trăesc, mi-e dragă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr/1901-1932

vieaţa şi sper... sper încă... zise el, cu deosebită intonaţiune, zâmbind.

Ea avù pentru cea din urmă oară o înfiorare a vechiului resimţimânt, dar şi-l înnăbuşì repede.

— Cine ştie... îi răspunse cu blândeţe, anume speranţe îşi văd împlinirea...

El o privì, încă necutezând să arate că ţine seamă de asemenea cuvânt care putea să însemneze o încurajare.

Ana îi întinse mâna...

El i-o sărută respectuos, nu fără o ciudată emoţiune.

Atunci răsună semnalul unui «lanciers».

— Haide să-i privim... îi zise.

Şi intrară în salon.

A doua zi, pe când plaja erà încă deşartă, de dimineaţă, Topescu eşì să se plimbe...

Obişnuit cu atitudinea neschimbată a Anei, de îndată ce numai cât făceà aluziune la dorinţa lui, erà foarte intrigat de felul ei de a fi, faţă cu el, în totul restul serii ce trecuse, după vorba lor de pe balcon.

Erà numai ceva trecător, rezultând din bucuria sufletului ei că Alin erà scăpat, că viitorul îi promiteà cu prisosinţă refacerea vieţii de familie ?

Sau Alin îi vorbise, şi, în faţa încuviinţării lui, ideea de căsătorie n'o mai înspăimântă, ca în trecut ?

— Ce e amorul, la urma urmei, se întrebă, gândindu-se la starea inimei lui. Ştiut-a vreodată careva ?

Unii zic: atracţiune a două inimi... Acesta nu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

e cazul Anei.. Alţii zic: schimb a două fantazii.. Dar cu privire tot la dânsa, nici fantazia nu e la locul ei, în definiţiune.

Adevărul este că suntem plini de inconsecvenţe, şi în difiniţiunile ce dăm, şi în faptele ce săvârşim. Vieaţa noastră toată nu-i numai din inconsecvenţe, ori cât ni s'ar părea că suntem călăuziţi numai de principii statornice?

E o inconsecvenţă, în noua ei atitudine, faţă cu trecutul, şi sunt nerăbdător s'o văd azi. Mă tem să nu întâmpin iarăş ce-a fost...

Se plimbă câtva timp, fără să se coboare în sufletu-i spre a vedeà dacă şi la el erà amorul adevărat sau altă pornire, şi se întoarse la otel.

In pragul intrării întâlni pe Cucumino...

— Bună dimineaţa, amice... îi zise Topescu, strângându-i mâna.

— Buna dimineaţa, domnule Topescu. Se vede că nu te-ai mai culcat?

— A! două ore de somn, pentru tineri ca mine, sunt d'ajuns...

— In adevăr, observ că întinereşti...

— In timp ce d-ta devii mai serios; te depărtezi de tradiţiune...

— Mă apropiu de bătrâneţe, domnule Topescu... Toate, până la o vreme...

— Să întreb pe gingaşa blondină americană dacă e adevărat proverbul acesta?

Cucumino se înroşi.

— Ei, tinere... îi zise în chip glumeţ, nu'ţi doresc ca proverbul ce spuseşi să ascundă o iluziune pierdută... Unde te duci?

— Să iau aer... dacă mi-ai lăsat şi mie...

— Este destul... este... La revedere... şi speră...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

— Să sper, își zise bietul Amedeu, apucând spre țărm... Sir Archibald nu se grăbește... Ah! afurisitele de milioane... Dar eu, eu ce reprezint? Nu milioanele sunt de vină, la urma urmei, — dovadă cum s'au purtat cu Alin...

Ana îi spusese că vorbise doamnei Dixey; vedeà simpatie multă din partea Alicei, — dar vedeà oare care stânjenire, de câteva zile, în relațiunile Evelinei cu el...

Nici Harry nu mai erà față cu dânsul... acelaș...

Și acum, foarte turburat, nu găsià nici o alinare în æerul sănătos ce venià din larg; privià oceeanul, fără să-i simtă frumusețea...

XII.

Pe la finele lui August urmà să se despartă cele două familii în pas de înrudire.

Familia Dixey se duceà în Elveția cu hotărârea de-a face de acolo escursiuni.

Zotescu și mumă-sa aveau să se întoarcă în țară, iar pe la începutul iernei să se ducă la Paris, unde Alin să facă nunta.

— Și vom petrece mai mult timp la Nisa, nu-i așa, Alin? îi zise Alice cu drăgălășie.

— Da, scumpă Alice.

— Harry va face să iasă din pământ un castel, — dacă nu va găsì unul gata, zise sir Archibald, cu seriozitatea lui obișnuită. O vilă, — așa, la întâmplare, nu e pentru un american care se respectă.

Pregătirile de plecare începură...

Amedeu nu'și mai află locul. Alin, Alice, Ana

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/nf/drr1901-1932

îi înțelegeau starea.. dar cunoșteau nehotărârea lui sir Dixey.

In cele de pe urmă Alice avù vorbă de-oparte cu Evelina.

Copila arătă neliniște, părere de rău, dar atât... Inima ei nu crà cu totul cucerită...

— Poate că nu'l iubești, Evelin, îi zise Alice...

— Nu știu ce să zic, dragă soră... răspunse copila. Atitudinea părinților noștri mă face să nu 'mi văd limpede în inimă...

— Când e iubire, e energie, e hotărâre, Evelin... Nu mă ai pildă?

Copila se înroși, dar nu răspunse.

— Cercetează-te... grăbește-te... Poimâni plecăm în locuri deosebite...

— Avem încă timp, răspunse ea și se depărtă, pe gânduri.

În aceeași zi, Harry se folosì de un moment, așa ca să nu se observe lucrul, — și luă de-oparte pe Alin.

Îi vorbì de Cucumino, arătându-i observațiunile personale cu privire la caracterul acestuia și-i cerù lămuriri exacte.

— Frate Harry, îi răspunse Alin cu seriozitate, dacă e vorba a se ține seamă de bunătate de suflet, de onestitate, de prietenie adevărată, le vei găsì în Amedeu cu prisosință... Am ținut și țin la el pentru asemenea calități care fac pe omul de caracter. Îi lipsesc averea și o stare socială bine determinată, dar nu și spiritul de activitate... Pus în o situațiune bună, va fi negreșit omul acelei situațiuni... De aceasta, te rog să nu te îndoești...

— Pentru noi, cei de dincolo de Ocean, cari

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ne mişcăm în lume practică şi izbutim a ne creă situaţiuni din aproape nimic, dă-mi voe să-ţi spun că sunt aproape negative calităţi ca ale d-lui Cucumino, când sunt numai ele, îi răspunse Harry cu hotărâre, oricât îi era tonul de politicos.

Situaţiunea lui Alin era foarte delicată, în împrejurarea de faţă. Înţelegeă pe Harry şi nu puteă să preciseze vieaţa lui Amedeu. Totuşi, fără să se refere la scopul întrebărilor lui Harry şi fără să intre în amănunte cu privire la adevărata stare a lui Amedeu, îi vorbì cu căldură câtva timp încă de amicul lui.

La urmă, Harry i se înclină şi se despărţi de el, cu zâmbetul pe buze, însă fără explicaţiunea ce ar fi dorit-o Alin.

Când d-na Dixey, soţul ei şi Harry se văzură singuri, în acea seară, ţinură sfat aproape o oră, — iar Sir Archibald încheiă :

— Pe una, am dat-o Europei... pe cealaltă vom păstra-o Americei.

În ziua plecării, Evelin se putù află singură cu Amedeu, câteva momente.

Se priviră, în tăcere. In ochii glumeţului ei amic văzù tristeţe şi se simţì mişcată.

Îi întinse mâna şi-i zise cu prietenie :

— Ne vom revedeà, nu-i aşà ?

— Dacă-mi permiţi... răspunse Amedeu cu duioşie...

— Negreşit că da...

Îşi strânseră mâna... Îşi zâmbiră... şi acì se mărginì acest moment înainte-mergător plecării...

Dela un loc, se despărţiră : Petrică Bavari şi soţia apucară spre Paris ; familia Dixey o luă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/andrr1901-1932

spre Geneva; Zotescu, cu ai lui, spre litoralul Mediteranei.

Zoteştii, urmaţi de Topescu şi de Cucumino, aveau să se oprească vr'o trei zile la Nissa, cu scopul de-a ochi vr'o vilă potrivită pentru locuinţa amânduror familiilor...

Căci îi zisese Ana, lui Alin:

— De ce să aştepţi ca viitorul tău socru să-ţi cumpere casă? Ai mijloace; cumpără tu... Orânduieşte-ţi-o după gust şi primeşte-ţi mireasa în locuinţa ta...

— Ideea dumitale e cea mai bună, mamă. Vom alege-o împreună...

— Unde pui, dragă Alin, că în proprietatea ta ne putem şi noi aveă cu mai mult drept apartamentul... zise Topescu, privind la Ana...

Eră întâiul atac direct faţă cu Alin: el zâmbì; Ana nu se putù oprì să nu se înroşiască, dar zâmbì şi ea, odată ce se hotărâse.

In tot drumul până la Marsilia, Topescu din când în când aduceà vorba despre *«fericitul eveniment al bătrânilor»*, cum îl numià el, şi Alin ţinù să audă pe mumă-sa că rosteşte în fine cuvântul îndelung aşteptat...

Dejà, dela Tarrascon, marea începusc a se vedeà ca o întinsă pânză plumburie...

Ana, cu privirile în spre acea zare puţin întunecată, cuprinsă de oarecare melancolie, ascultà fără vre-o revoltă, cuvintele lui Topescu, însă şi fără îndemnul încă de-a răspunde.

Alin se apropià şi-i petrecù un braţ pe după un braţ al ei...

— Nu-i aşà că e înduioşător, mamă, simţimântul statornic al amicului nostru? îi şoptì...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ea își oprì dulci priviri asupra acestui scump copil, acum redat vieții, și-i zise, încet:

— O voești tu, Alin al meu?

— De ce n'așì dori-o? Pentru mine, în ce te privește, dragă mamă, e chezășie de liniște, de mângâere, care-ți vor prinde bine când voiu fi departe de dumneata...

— Fie, răspunse ea... înăbușindu-și totuși un oftat.

Apoi, se întoarse către Topescu, care până atunci asemenea mișcare.

— Domnule Prim-Președinte al înaltei Curți de Apel, îi zise pe ton glumeț, în contrast cu ușoara îngălbenire a feței, am onoarea a aștepta... cererea d-tale...

Topescu se ridică repede...

— Mă rog... cum nu... Dar, cui s'o fac?... îngână el, foarte mișcat...

— Mie, răspunse Alin...

— Domnule Zotescu... am onoare...

— Și celelalte... întrerupse Ana... Eat-o...

Și-i întinse mâna...

— Cum? fără mănuși? îngână Cucumino, cu glas trist însă...

Oricât de melancolic, nu-și putuse oprì gluma.

Drept e, că fu cea din urmă. Glumețul deja pierise în persoana lui.

Topescu sărută mâna Anei... În fine!..

La Nissa, în timpul zilei căldura erà destul de puternică. Vizitatori străini, puțini; lipsià mișcarea din timpul iernei, dar frumusețea locurilor rămâneà neschimbată, poate mai accentuată încă prin bogăția de verdeață a mulțimei pomilor

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Marea avea mult mai mare strălucire de cât în lunile de iarnă, în mult mai deplină liniște subt suflarea caldă a vântului din larg.

După două zile de căutare, dădură în sfârșit peste un adevărat palat, lăsat de o familie princiară rusească.

Proprietarul, om de afaceri, ținea la preț, întru cât era vorba de vânzare, dar cedă, la urmă, când i se oferì o jumătate de milion.

De sigur că această impunătoare clădire, cu parcul ei frumos, cu mobila ei de preț, avea să facă bună impresiune «masivului» sir Archibald l.

Rămaseră o săptămână, până să ia în stăpânire Alin viitoarea lui reședință de iarnă și câteva zile petrecură în măreața locuință, foarte veseli, tocmindu-și și oamenii de serviciu.

Ana, cu deprinderea ei de-a administrà, așeză tot ce trebuià, își deosebì apartamentul, spre marea mulțămire a lui Topescu, amețit, plutind par'că în spațiu, — și cu toții apoi o luară spre San-Pierre-d'Arena, de unde aveau să se îndrepteze spre țară.

Pe măsură însă ce se apropiau de ea, Alin se lăsà unei neînțelese sau mai de grabă unei necăutate triste ți, ca și cum întoarcerea acasă îi întindeà deja subt picioare tărâmul unor amintiri chinuitoare.

Când la câte-o mișcare a mâinei, sclipirea aurie a inelului de logodnă îi impresiona ochii, își dădeà seama de realitate și atunci își îndreptà gândul spre drăgălașa ființă de care-și legase viața.

Dacă greșise poate că prea curând se hotărâse a se depărtà cu inima, de un mormânt, nu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

eră mai puțin adevărat acum că trebuiă, că eră o datorie să-și educe în așà fel voința, încât Alicei să nu-i vie nici odată bănuiala că între ea și el mai puteà fi acel mormânt.

Pentru moment, nu se puteà apărà în contra încetei dar pătrunzătoarei năvăliri a multor emoțiuni din trecut, și din acestea se ridică remușcarea ca o fantasmă și părerea de rău ca o întrupăre reală ce s'ar fi așezat lângă el, luând înfățișarea unui chip cunoscut, nu cu mult timp în urmă iubit încă...

Eră firesc să-i vină și întrebarea, foarte neliniștitoare, dacă va puteà cândva să-și simtă și inima, dată Alicei.

El aproape făcuse o jertfă din ființa lui, din inima lui, căci nu la el se gândise pe cât se gândise la tânăra fată, nenorocită dacă nu ar fi luat-o...

Știà ce înseamnă iubirea adâncă și de ne-discutat; știà ce răvășire dureroasă aduce. O știà prin iubirea lui, o știà mai ales prin pierderea unei ființi scumpe. Prin moartea lui tot n'ar fi fost poate atât de dureroasă nenorocirea Alicei, căci ar fi fost la mijloc fatalitatea; prin depărtarea lui, oricât de bun și de puțin egoist suflet aveà dânsa, ea ar fi suferit cu mult mai adânc, în iubirea ei, în amorul ei propriu, în tot visul primei ei tinereți.

Nu voià să-și găsiască nici o scuză față cu sine însuși; statornicià realitatea și urmările ei...

Tocmai de aceea se vedeà trist, neliniștit, parcă temător, ca înaintea necunoscutului, în care se poate cuprinde, în afară de cunoștința omului, și taina a cine știe cărora întâmplări protivnice.

Acum că trecuse prin o suferință, ii puteà fi

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mcrr1901-1932

frică de necunoscut, cu atât mai mult, că nu mai era singur în faţa acestui necunoscut, ci împreună cu altă fiinţă, de fericirea căreea se simţiă răspunzător.

Pentru încrederea deplină a Alicei în el, pentru iubirea ei plină de dulci iluzii, n'ar fi voit s'o vadă vreodată suferind...

O! era îngrozitoare nimicirea fericirii, conştiinţa, în anume moment, a dispariţiunei ori cărei speranţe!

Ce-a trebuit să fie pe sufletul sărmanei Dorina,— aproape fără voe gândul i se întoarse la ea,— în acele momente grozave când s'a văzut în faţa cetei fioroase, când şi-a dat seama că nu mai puteă scăpă cu viaţă...

Cum se va fi gândit la el, cum îl va fi chemat cu inima şi plină de disperare cum se va fi gândit la nenorocirea lui!..

Intr'atât de răvăşit i se făcuse chipul, că Ana îl şi atinse pe umăr.

Acum că în sufletul ei se întorsese oarecare linişte, zări la lumina pâlpăitoare a lampei din vagon, acea răvăşire, şi se înfioră.

Dece se mai gândià la trecut, scumpul copil, căci numai imagini din durerosul trecut, îl puteau turburà astfel!

Alin tresări şi o privì lung...

— Ce ai, dragă Alin? îl întrebă, pe şoptite, dezmierdându-i părul.

— La linia de despărţire a trecutului, de viitor, ce-a fost, îmi mai cere o privire, dragă mamă, îi răspunse el cu melancolie.

Ana privì în jur.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Topescu moţăiă, cu capul plecat pe pept şi-i părù iarăş nu tocmai simpatic.

Cucumino, privià pe fereastră, în depărtările destul de străvezii încă...

Trenul sburà pe linie, şi vagoanele aveau clătinături îndestul de puternice, iar sgomotul de ferărie, ca sdruncinată, aveà răsunet asurzitor.

Erau numai ei în acea despărţire de vagon.

Ana se aşează lângă Alin, îi luă mâinile într'ale ei şi işi apropiă obrajii de ai lui cătându-i cu aprinsă iubire, în ochi..

— Nu te mai gândì la trecut, scumpe Alin... îi şoptì ea...

— Putem fi stăpâni pe amintiri, mamă? Fără voe ne cotropesc... Şi apoi... poate că se cuvine a le mai lăsâ un loc... în sufletul nostru.

— Ori cum, nu ca să ne acopere prezentul, când în el este începutul altei vieţi... Erai adineauri atât de dureros de trist, că inima mea a văzut mai înainte decât ochii mei.

— O! dragă mamă, ce veghe fără seamăn eşti pentru mine! Dar în sfârşit, vom trece şi de hotarul trecutului... In ţară, îl voiu mai aveâ, de sigur, în faţă, dar vor fi cele din urmă tresărituri. Tocmai că mi-am dat seama ce datorez drăgălaşei Alice, şi, te încredinţez că ea mă va vedeà numai cu zâmbetul pe buze...

— S'o iubeşti chiar, scumpe Alin, căci merità: ea ţi-a dat inima întreagă... Eu... nu voiu mai fi lângă tine... iar ea îţi va fi totul...

— O! stai, stai... nu aşa mamă... Nu vei fi lângă noi câte un timp, şi nu îndestul de lung: dar amândurora ne vei ţine acelaş loc în vieaţă... Să ne înţelegem.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şi-i desmierdă mâinile.

Ea zâmbi... şi arătă pe Topescu.

— Visează şi el fericirea, dragă mamă... Să nu fii cu inima îndoioasă, căci poate îţi e o jertfă pasul ce-l vei face... Mie îmi e simpatic. Badea..

— Aud? zise Topescu, deşteptându-se... Dar mergem, nu glumă...

Se ridicase şi şovăise.

Alin nu se putù oprì să nu râdă...

De aci, gândurile triste se mai împrăştiară.

Intâia grija a Anei, după sosirea în Bucureşti, fù să ocupe în aşa fel pe Alin, încât să nu-i deà timp să se afle faţă cu trecutul. Moşia Stoeneşti o vânduse, apartamentul în care el locuise cu Dorina urmà să fie închis... Dar nu erà par'că în deajuns. Il surprinsese vânzarea moşiei, dar n'o regretà. Acolo nu se mai puteà duce. Il ispitià însă dorinţa de-a vedeà vechea lui locuinţă, iar Ana amânà mereu..

Alin înţelegeà temerile mume-si, în care vedeà iubirea şi grija ei de fiece oră pentru el, şi într'o zi se încercă să-i dovediască cum că temerile ei nu erau temeinice. Dorinţa lui pornià numai dintr'un simţimânt pios faţă cu aceea ce nu mai erà pe lume şi durerea lui nu se mai puteà să reînvie. Ana il rugă să nu mai stăruiască, cel puţin pentru câtva timp încă, şi-l îndemnă să-şi viziteze moşiile, mai ales că târziu va mai puteà să facă acest lucru, după căsătoria lui. Ii promise apoi ca, la întoarcere, să-i împliniască dorinţa..

— Bine, mamă, îi răspunse Alin, mă învoesc; promite-mi încă ceva însă, să nu umbli în încă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

peri: voesc să le văd așa cum erau atunci, așa cum se vor găsi după atâta timp de lipsă.

— Bine Alin, îți promit... cu toate că îmi pare curios...

— Dece, dragă mamă? Pentru ultima oară voiu să-mi pară că respir aerul în care ea a respirat înainte de a fi plecat... la moarte...

— Tot o iubești, Alin... tot o iubești...

— Tot îmi amintesc de ea, mamă, da, tot îmi amintesc... răspunse Alin cu melancolie.

După două zile plecă împreună cu «sombrul» Cucumino, întâi la cele două moșii din Ialomița.

În acelaș timp veni servitoarea catului în care își avea Topescu locuința și vestì pe Ana că «domnu Prezident» erà bolnav rău, și că o rugà să poftiască până la el.

— Bine, du-te de-i spune că viu.

Intr'adevăr, chiar la sosire, Topescu se arătà răcit, dar în săptămana aceasta venise în fiecare zi pe la dânsa.

Se plângeà că nu-i este tocmai la îndemână, însă nu făceà nimic ca să se caute.

Acum că se obișnuise cu ideea de a'l luà, vizitele lui nu-i mai aduceau turburare, dar nici vreo emoțiune. Primise un lucru în care inima ei nu aveà amestec.

Il vedeà pe el sentimental, și atâta tot. In ce privià fapta ei din Noembrie a anului ce trecuse, remușcările nu-i mai erau tot atât de vii, neliniștea îi încetase, aveà numai în singurătate, momente de tristețe.

Bucuria de pe urma apropiatei căsătorii a lui

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

Alin acoperise par'că asprimile gândurilor supărătoare.

Vestea că Topescu căzuse bolnav o impresionă însă mai mult decât ar fi crezut, de aceea se şi îmbrăcă repede şi porni.

Erà să intre pentru întâia oară în locuinţa lui, aceeaşi de ani îndelungaţi.

Atenţiunea însă îi fu numai la el, în momentul intrării: il văzù palid, cu ochii învăluiţi, respirând cu greutate, şi se apropiă îngrijată de căpătâiul lui.

— Iţi mulţumesc că ai venit, Ano... îi şoptì. Mi-e foarte rău...

— Dar bine, ce ai? ce simţi? Nu ai chemat un medic?

— Ba da... După câte am înţeles, am o pneumonie nu tocmai uşoară.

Când am ajuns la Viena m'am simţit răcit..

— Ce rău ai făcut că ai lăsat lucrul aşa..

— Imprudenţe... Ano... la şezi. Ce face Alin?

Ea povestì că plecase şi ce-o făcuse pe dânsa să-l îndemne a nu-l lăsà acasă.

— Ei, oftă el... Dragostea veche nu se trece uşor, ca şi boala învechită...

— Să sperăm că boala d-tale fiind de curând, va trece.

— Ar fi şi dureros, Ano, ca tocmai acum să dau ortul popei... zise el, zâmbind...

— Nu mai vorbì căci văd că te oboseşte...

Peste câteva zile starea lui Topescu se înrăì însă tot mai mult.

Medicul spuse deoparte Anei că erà primejdie.

Adâncă milă o cuprinse pe Ana atunci şi începù a-şi petrece ziua întreagă lângă căpătâiul lui.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mrr1901-1932

In cele de pe urmă medicul propuse Anei să cheme şi alţi doi, trei medici, la un consult.

— Dar nu se va speriă bolnavul? zise ea, cu grijă.

— D-v. fiţi bună de-l pregătiţi, de-l convingeţi că dacă consultul e necesar, nu e numaidecât pericol...

Topescu, primì consultul, dar în ochi i se iviră lacrimi, ceeace mişcă pe Ana.

Consultul se făcù şi cei patru medici fură de acord că bolnavul erà pierdut. Plămânul erà în întregime atacat de boala care înaintă cu repeziciune: răceala fusese prea puternică şi lipsa de căutare dela început, dăduse pas boalei să se adânciască.

Ana uită toate resimţimântele de odinioară, în contra bietului Badea, şi se simţì cu dorul de a-l vedeà scăpat...

Se gândì, acum cel puţin cu înduioşare, că omul acesta erà tatăl lui Alin al ei, că în adevăr poate că o iubise... şi nuştiu din ce pornire simţì par'că nevoea sufletească de-a-i împărtăşì taina naşterii lui Alin...

Poate că bucuria ce i-ar dà, alăturea cu speranţa căsătoriei lui cu dânsa, de care i-ar vorbì mai cu simţimânt, l'ar face să sufere mai puţin şi, cine ştie, să biruiască răul fizic, pe care, ea, nu şi-l puteà încă închipuì că erà grav precum afirmau medicii.

Silinţa acestora de-a combate boala, aduse după vr'o trei patru zile oare-care alinare bolnavului şi acesta avù iluziunea îmbunătăţirii şi speranţa întremării...

Erà plăcută ziua ce dà îndeseară, şi razele

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

soarelui, care se plecase spre apus, trimiteau prin fereastra deschisă lumină roşeatecă ce înveselia încăperea.

De câteva momente Badea şi Ana se priviau în tăcere, zâmbitori... Respiraţiunea lui era mult mai uşoară, privirile lui mai puţin pierdute.

— Mă gândesc, Ano, la anume momente dintr'un trecut depărtat... şi amintirea aceasta îmi face nespus de bine... zise Badea. Nu te supără, Ano... Cu aceste amintiri am trăit de-atunci...

— Nu mă supăr, Topescule... îi răspunse ea cu blândeţe... o !... când ai şti tu... un lucru... din acele timpuri... adaose ea, după puţin, emoţionată...

El o privi mai cu vioiuciune, întrebând-o...

— De ce-aş mai ascunde-o taina mea de atunci?... zise ea zâmbind, cu privirea par'că adâncită în depărtări... Ţi-aduci aminte, Badeo, — ţi-aduci aminte de cele două luni de dragoste, ale noastre?... Ele au avut o urmare... pe care tu niciodată n'ai bănuit-o...

Se opri, înfiorată de cea de pe urmă pornire de ruşine, — şi zâmbetul îi pieri.

Topescu făcù ochii mari :

— Ano... de ce nu mai zâmbeşti ?

— Nu, nu te îngrijà, Badeo... Eată că zâmbesc... în amintirea momentelor grele dar binecuvântate, când am devenit mamă... Pe Alin al meu, Badeo, ţie ţi-l datoresc, ţie...

Topescu făcù o mişcare bruscă şi se ridică : chipul i se înroşise, ochii îi licăriau.

— Alin?... Alin... fiul meu... rostì el cu glas înnecat de emoţiune... E cu putinţă? E adevărat ?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Da, Badeo... De-aceea te urâsem atunci nespus de mult...

El recăzù, obosit de-acea încordare, — dar zâmbitor, plin de-o emoţiune ce încă nu cunoscuse...

— Ce vrei, zise Ana, eram într'o fază îngrozitoare a vieţei mele de femee... Imi dam seama de situaţiunea mea, de sufletul meu ce mi-l simţià cinstit, şi suferiam nespus de mult... Dar acuma uit că poate am fost nedreaptă şi-ţi cer iertare, Badeo...

— Iertare, Ano?,. o! Alin e al meu... e al meu!... Şi cât am fost de rău cu el... Şi se mai zice că glasul sângelui se înţelege.. !

— E al tău... Badeo... Şi nimeni n'a ştiut... Am păstrat pentru mine singură bucurii ca şi dureri, fericirea de mai târziu ca şi toate relele ce i-au făcut umbră...

Topescu plângeà, printre zâmbete, — şi erà înduioşătoare această emoţiune a omului greşit în multe împrejurări ale vieţei lui, dar care gustà mulţumirea de-a se şti tată...

— Ce bun băiat! Ce caracter. E copilul meu.. dar e firea ta în el, Ano... Cât îţi mulţumesc că mi l'ai făcut să fie aşa!

Şi lacrimile urmau a-i curge cu bielşug...

Ana, adânc mişcată, îi luă o mână în ale ei.

— Să nu i-o spui însă, Badeo, îi zise cu blândeţe...

— Eu, Ano? Nu... E d'ajuns că-l ştiu că e al meu.... E d'ajuns... Binecuvântată fie-mi boala, căci prin ea avuiu cea mai dulce bucurie... Acuma, pot să şi mor...

Şi închise ochii. Erà în adevăr sleit de puteri...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— N'o să mori, Badeo... căci acum cu tot dinadinsul voesc să redeviu a ta...

El deschise ochii, zâmbitor, plin de mulțumire ce nu mai păreà lumească...

— Poate că e prea târziu, murmură el, însă nu voiu regretà, Ano... Tu cereai mai adineauri iertare... Tu, să mă ierți pe mine, mai degrabă, căci, eată, mărturisesc ; nuștiu dacă din iubire, în adevăr, te-am dorit mereu, ori numai din ambițiunea de-a te aveà, din ciuda că te vedeam mereu fugind de mine;—iartă-mă. Am fost îndărătnic și rău... însetat după bogăție, după traiu îmbielșugat,— după starea voastră, a amândurora, care vă dădeà ție și lui Alin, toate înlesnirile, toate mulțumirile.. Iartă-mă...

Începù a respirà greu și închise ochii ; se făcuse palid, iar în loc de lacrimi în ochi, i se viau pe la tâmple sudorile boalei.

— Liniștește-te Badeo, îi zise ea cu duioșie ; să uităm ce-a fost ; să ne gândim la ce va fi...

El clătină din cap cu tristețe și numai vorbì.

Ana se grăbì să-i dea medicamente, îi impuse tăcere și rămase la căpătâiul lui, foarte îngrijată.

— Ano... Ano... șoptì el după vr'o oră aproape.

Ana se plecă asupră-i.

— Dorești ceva Badeo ?

El îi zâmbì și-i strânse ușor o mână.

— Aș vrea să văd pe Alin... Te rog telegrafiază-i și cheamă-l.. Spune-i că sunt greu bolnav.

— O! nu te teme, Badeo..

— Te rog, Ano, fă-mi hatârul acesta... Mi-e dor să-l strâng în brațe și să-l sărut... ca tată... fără să i-o spun, fără... se grăbì să adaoge..

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Bine, Badeo...

Apoi după ce se gândì puțin :

— Diseară e în Călărași... Mă duc să fac telegrama...

Și o scrise, în ochi cu lacrimi, sub apăsarea gândului că Badea'și simțià sfârșitul poate...

Când venì medicul, la aprinsul lumânărilor, îl găsì cu temperatura urcată, sleit de puteri, foarte rău...

In toată noaptea aceea Ana rămase să-l vegheze, — îngrozitoare noapte de chin pentru Topescu : se vedeà lupta dintre viață și moarte în cumplitul sbucium care aproape-i luà cunoștința de sine.

Pe la miezul nopței Ana primì răspuns de la Alin : îi vestià întoarcerea pentru a doua zi la prânz.

— O! numai de l'ar apucà cu viață... se gândì și căutà să-l facă să înțeleagă că Alin venià...

El o privì lung, și după multă gândire, îi răspunse cu o clipire din ochi, cu o închipuire de zâmbet...

Cine poate știi dacă în asemenea momente, când omul își prevede sfârșitul, nu dispune deanume tărie de-a voì care să impue orei fatale de-a nu bate până a nu se împlinì cel de pe urmă dor!

Destul că, spre ziuă, se arătă puțină liniște în ființa bolnavului, iar cu ivirea soarelui, își venì binișor în fire și cerù lapte...

— La ce oră vine Alin? întrebă pe Ana, în timp ce sorbià, zâmbitor.

— După unsprezece, Badeo...

El oftă și își lăsă capul pe perină... De acì

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

începù să aţipiască mereu... Făceà câte-o silinţă, deschideà ochii de se uità la ceasul din părete şi iar se pierdeà în amorţire... Erà începutul agoniei încete: viaţa, de sigur că se mai ţineà numai prin o voinţă în care licăriau cele din urmă puteri...

In fine se auzì uruitul unei trăsuri... Ana se ridică repede şi înaintă spre uşă. Topescu deschise ochii şi urmărì cu mintea, aproape învăluită, mai mult cu instinctul, oprirea trăsurii, deschiderea uşei de jos, urcatul scării, apropierea paşilor.

Deosebì îmbrăţişarea mumei cu fiul ei, — fiul lui! — şi şoapte... Vorbiau negreşit de el, de starea lui...

In fine, uşa se deschise... şi Alin se ivì...

Atunci, cu o silinţă peste puterile ce mai aveà, se ridică şi întinse braţe tremurătoare.

Alin se plecă şi se lăsă să fie cuprins. Simţì o sărutare aprinsă şi lacrimi fierbinţi pe obrajii lui...

— Alin... dragul meu, auzì o suflare uşoară închipuind aceste cuvinte şi corpul lui Topescu se lăsă greu în braţele lui.

Când îl puse pe perini, capul bătrânului se plecă moale şi greu într'o parte.

— Mamă... moare... şoptì Alin...

Ana erà alăturea, plină de lacrimi, înfiorată de acea îmbrăţişare din urmă a sărmanului Topescu, ca tată..

Se plecă şi-l pipăì...

— S'a dus... murmură... şi îngenuchiă lângă pat, izbucnind în plâns...

— Pe tine te-a aşteptat, bietul...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Nicu Stroiu, intrând, îi găsi, în lacrimi, privind tăcuți, pe Topescu trecut din vieață.

Acum că țărâna acoperise pe acela ce avusese destul de însemnat rol în viața ei, Ana se simțiă adânc mâhnită, și își impută că fusese afară din cale aspră cu dânsul.

Cu atât îi păreă mai rău, cu cât îl vedeă pe Alin foarte întristat.

— Ce vrei mamă, îi ziceă acum, după câteva zile dela înmormântare, eu îl iubiam... De aceea regret din tot sufletul. Erà bun om!

Dar acestei mâhniri, o scrisoare nouă dela Alice îi întrerupse firul..

După o mulțime de drăgălașii cu care-și învrâstă scrisoarea, printre povestirile câtorva plimbări prin frumoasa Elveție, Alice îi dà o veste, desigur, neașteptată:

«Închipuește-ți, iubite Alin, că sora mea Evelin și-a găsit drumul spre iubire, însă pentru altul decât amicul tău... M'a surprins, în deosebi pe mine; ea mi-a dat lămurirea că amicul tău îi fusese numai prieten, că-i plăcuse ca unul ce o făceà să petreacă... Ciudată apreciere, nu-i așa, a ceeace nouă ni se păreà deja un simțimânt serios... Mie-mi vine greu să-ți spun lucrul acesta și mă gândesc cu tristețe că-ți va veni și mai greu ție să-i spui d-lui Cucumino... Dar...

«Așa dar Evelin s'a logodit și s'a început deja formalitățile de căsătorie cu contele francez Clairville întâlnit la Paris pe când ne aflam încă acolo.

«Prea curând vei zice? În adevăr, așa e...

«Gândul meu tainic e însă că Evelin, cam lip-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

sită de voinţă, face mai degrabă voinţa părinţilor.

«Dar, destul, nu-i aşa? Să ne gândim la noi, căci am să-ţi fac altă surprindere, desigur nu neplăcută ca cealaltă.

«Ia ghici?

«Nu ghiceşti? Ce rău îmi pare! Eat-o! După căsătoria Evelinei, pornim, noi ceştilalţi, în România ta, dragă Alin.

«Mam gândit că e mai bine să facem căsătoria în ţara ce va fi a mea, în lumea ta, cu alte cuvinte să mă încetăţănesc, să iau aerul ţării tale, ca după călătoria de nuntă, după petrecerea în castelul «Alice» cum îmi scrii că l'ai numit, dragul meu Alin, să simt bucuria întoarcerii în ţara *«noastră»* !

— Scumpa copilă! zise Ana cu duioşie.

Ce inimă de aur!

— Da, mamă... sunt cu adevărat iubit...

— Zi, copile, «o iubesc cu adevărat»...

— Va fi, mamă, va fi... Dar să urmăm... şi ce puţin mai este!

«Să nu iei în nume de rău că nu vă invităm pe tine şi pe mama noastră, la căsătoria Evelinei... O scutesc de cine ştie ce... remuşcare... Nu-i aşa că nu te superi? O sper.

«Nu mi-ai scris de-o săptămână şi e mult de atunci.

«Dece? Cu câtă nerăbdare aştept să văd măcar un rând dela tine... Iţi zic la revedere prin asemenea rând dorit.

«Spune, te rog, mamei noastre că o iubesc şi o doresc... Pentru tine... o! pentru tine, Alin, nu găsesc toate cuvintele care să exprime ce simt.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

«De le-aș găsi când ne vom revedeà !..

A ta, Alice»

Alin rămase câteva momente în extazul deplinei mulțumiri...

Strânse însă scrisoarea, înnăbușindu-și un oftat.

— Ei, acuma Alin dragă, să ne pregătim locuința... pentru primire de oaspeți...

— Cum, mamă, acì, la noi ?

— Îți înțeleg vorba, dar n'ai grijă. Lasă pe mine... Ți-a întrerupt moartea iubitului Badea, vizitele pe la moșii... Tu, urmează-le și fii fără grijă. De vei întârzià o lună de zile, când te vei întoarce, nu vei mai cunoaște casa...

— Atunci, mamă, fiindcă nu va rămâneà nici o urmă de... Dorina... dă-mi voe să văd acuma... vechea mea locuință casnică..

— Bine, Alin... facă-se voea ta...

Trecù în camera ei de culcure unde își aveà casa de fier, luà cheea dela apartamentul de luni de zile închis, și, strigând pe Alin, apucă pe lunga sală, luminată pe sus.

Intrară întâiu în salonul cel mare.

Soarele bătea în ferestrele lui dela drum. Prin perdelele lăsate, lumina, de coloare gălbue, dà oarecare înfățișare de violuciune tăcutei incăperi.

In dreapta erau odăile de primire și biuroul lui Alin, în stânga biuroul-salonaș al Dorinei, camera de culcare și cea de gătit.

In acestea din urmă se grăbì Alin să intre : abia îi trecù pragul, biuroului salonaș, și se oprì : portretul ei îi stà în față pastel fin, lucrat de mână de maestru... La lumina nu îndestul de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mare, frumosul chip avea înfățișare misterioasă. Privirea părea visătoare ; zâmbetul, discret.

— Dorina mea... șoptì Alin, cu glas încet, în care tremurà ușor iubirea de altă dată, părerea de rău de acum.

Ana, înnapoia lui, privià de peste umerii lui, acel chip, în timp ce o înfiorà amintirea dramei dela Stoenești...

După mai multe momente de contemplare, Alin înaintă și se așează în fotoliul dela biuroul mic și deosebit de bine lucrat din lemn de trandafir încrustat cu bronz. Pulbere fină acoperià fotoliul și mobila.

Ana trecù încet, încet de tot, în camera de culcare, de alături.

Alin privì în juru-i... Nici o schimbare... Și în adevăr că, obiectele ce Dorina luase, fuseseră înapoiate dela țigani și puse de Ana la locul lor.

Nici o schimbare... și totuși, lipsă de viață!

Își sprijinì brațul de biurou, și capul de mână. În aerul acela stătut, nepremenit de luni de zile, avea senzațiunea că respirà parfumul obișnuit de Dorina și amintirile începură a-i înfățișà anume scene plăcute de odinioară...

Pianul rămăsese deschis... Când își oprì asupră-i ochii, văzù par'că două mâini drăgălașe atingându-i cliaviatura și în auz ii răsună delicioasa «*poloneză*» de Chopin, bucata favorită a... *ei*...

In o mișcare ce făcù, cotul îi alunecă pe «mapa» de piele tigrată, la un colț cu portretul lui într'un medalion de aur.

Mapa aceasta erà un dar dela el și *ea*... îi pusese în medalion portretul.

O privì distrat, și ridică puțin scoarța. Abia

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

își dădù seama că erau acolo, pe prima foae de hârtie sugătoare de un verde șters, câteva coale de hârtie de scrisori și plicuri, albe.

Erà să se ridice și să lase la locu-i scoarța, când îi atrase luarea aminte un plic, scris.

Se aplecă și citì:

Doamnei Dorina Zotescu
Strada... No...
Loco».

Luă plicul, căta la timbru, la data de pe pecetea poștei... «Sept... 15/27, 1899». Dela tăctura, de sus, a plicului, zări scrisoarea din lăuntru...

— Vr'o prietenă îi va fi scris... Biata Dorina! oftă Alin și lăsă plicul.

Distrat, adună coalele și plicurile albe... Astfel, dădù de altă scrisoare, la fel ca scriere cu cea dintâi, cu plicul tăiat la laturea dreaptă. Subt el, o coală de hârtie îndoită...

Mecaniceşte o desdoi și tot atât de distrat,— întru cât gândurile lui erau departe de ceeace făceà, — își aruncă ochii pe rândurile scrise rar..

«Dragă Dorino,

«Ce e tăcerea aceasta, pe care n'o pot înțelege, după nopțile noastre de curând, dela Stoenești...»

Alin se întoarse din depărtări cu gândurile și, ca deșteptat brusc din somn cu visuri plăcute, privì acele rânduri bine, bine, spre a le pătrunde înțelesul.

— Nopțile de curând dela Stoenești... murmură el... De-odată se simți ca ars de ceva fierbinte, colo, în adâncul inimei... Răsfrângerea acelei ar-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

suri ciudate îi puse pe obraji roşeaţă..., în priviri, văpăi...

Intoarse repede foaea şi căţă la semnătură: «al tău, Alexandru»...

— «Al tău, Alexandru»? repetă în gându-i îngrozitoarele cuvinte, şi se ridică, şi mai aprins la faţă, cu ochii şi mai arzători...

Se sprijini cu spatele de biurou şi citi întreaga scrisoare, în care, acel Alexandru, o chemă la el acasă «spre a urmă farmecul pasionatei lor iubiri»...

Braţul, cu scrisoarea între degete, îi căzù d'a lungul corpului şi el rămase ca în haos...

In acea atitudine îl găsi Ana, care, umblase prin celelalte două încăperi, mai inspectându-le, ca nimic bănuitor să nu loviască ochii lui Alin.

— Ce ai, dragă Alin? întrebă Ana, apropiindu-se... cu îngrijare.

Zări între degetele lui hârtia îndoită, tresări şi repede i-o luă de 'şi aruncă ochii pe ea.

Când îi văzù cuprinsul, rămase de piatră: nenorocirea pe care voise, pe care se silise s'o înlăture, răsăriă pe neaşteptate... Dar cum? unde-o găsise, când ea căutase peste tot locul?..

Privirea i se duse la mapa deschisă... A! eată singurul loc unde nu-i venise să caute!... Cum de neglijase? Cum de nu bănuise!

— Alin dragă, îi zise cu cea mai adâncă duioşie...

El se deşteptă pentru a doua oară, ca din vis, — văzù scrisoarea în mâna mume-si şi avù un zâmbet dureros...

— Aşà dar... am plâns o fiinţă nevrednică... rostì cu sfâşiere de inimă... Citi-şi, mamă, citi-şi?,..

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— E de necrezut! răspunse biata mumă... Ea, astfel de femeę, — ea?

— O! acuma văd... acuma îmi vin în minte anume lucruri...

Şi izbucni într'un râs batjocoritor, care făceà rău...

Anei îi fù frică şi-l cuprinse în braţele ei...

— Alin! îi strigă cu spaimă...

El, se desfăcù din acea strânsoare, privì la Ana cu stăpânire de sine şi rostì:

— Nu te teme, mamă; descoperirea aceasta, dacă aş fi făcut-o, atunci... atunci când durerea de pierderea ei îmi erà mistuitoare, poate că m'ar fi desgustat de vieaţă... Azi... nu... când văd deosebirea între cum e femeea când iubeşte şi cum e femeea care minţià că iubià... De azi înnainte nu-mi mai e permis să mă gândesc la trecut... Scrisoarea aceasta l'a şters au totul...

Şi avù acelaş râs, care strânse dureros inima Anei...

Apoi, eşì repede din acea cameră, trecù prin salon şi, urmat de Ana, adânc turburată şi plină de temeri, intră în odaea lui.

— Dragă mamă, îi zise acì, poţi acum să schimbi tot, să ştergi orice urmă de-a trecutului!...

— Alinel, îi zise Ana, şezând şi făcându-l să şadă, apoi cătându-i drept în ochi, — nu-mi ascunzi tu cumva vre-un gând disperat? O! scumpe copil, ce lovitură nouă pentru inima mea.

El o privì, surprins, — îşi dădù seama de marea ei turburare şi-i luă mâinile în ale lui...

— Cum, mamă? Ai puteà să mă crezi în stare?... Sufer, în adevăr; dacă aş spune că nu,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcr.1901-1932

ar fi să mint. Dar suferința aceasta e curățitoare, ca să zic așa. Ea mă face să nu-mi mai împart gândurile și inima... Ea nu-mi răpește ideea ce am de femee și credința în fericirea ce ea o poate dà...

— Așà, Alin al meu... așà să crezi și cu drag să te gândești la scumpa copilă, care, cunoscându-ți trecutul, s'a devotat spre a te redà vieții și idealului de familie.

Se făcu puțină tăcere...

— D-ta, mamă, n'ai prins niciodată de veste... infamiei ce se petreceà?

— Nu... răspunse ea, mințind cu tărie. Cum mi-aș fi putut închipuì?

— Dar... acel Alexandru, cine poate fi? se întrebă mai mult pe sine.

— La ce-ar folosì să știm cine-a fost? zise muma, neputându-și stăpâni tremurul glasului.

O! cum se temeà acum să nu ajungă Alin la tot îngrozitorul adevăr!

— Cu adevărat, răspunse el, la ce-ar folosì! A! s'a sfârșit cu trecutul! zise Alin, ridicându-se; s'a sfârșit!... Dragă mamă, mă duc să întâlnesc pe Cucumino... ca mâine să plecăm amândoi iarăș... O! dar și el, bietul băeat! Cum să-i spun ce mi-a scris Alice?

— Adevărat, va fi mare lovitura... A! viața asta are prea multe părți triste! scăpă ea cuvântul, într'un moment care răspundeà stării sufletului ei plin de grijă și de temeri.

— Așà este, mamă... îi rostì el, sărutând-o... dar demnitatea noastră de oameni onești cere să nu ne revoltăm pentru încercările grele și să nu ne pierdem cumpăna dreaptă în bucurie...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mgm1901-1932

Ana începù curând prefacerea lăuntrică a casei, oricât o chinuià grija de Alin şi temerea de nepreväzutul, care, cine ştie, aveà poate să-i descopere şi alte răni ale trecutului.

In acest timp Alin şi Amedeu se aflau în Vlaşca la moşia Glia.

Acì, pe când se întorceau călări acasă la arendaş, Cucumino, care îşi cunoşteà acum soarta, zise lui Alin.

— Ştii ce, dragă amice? eu cred că sir Archibald a avut dreptate... într'un fel, şi miss Evelin, în altul. Vorba e, pot zice şi eu... că am iubit... Aş voì însă, amice, să mă conving şi prin mine dacă sunt ori nu, în adevăr, bun la ceva pe lumea asta... Tu vei plecà, după căsătorie; eu voiu să rămân ca om de afaceri, ca om de încredere al cuiva... Cu un cuvânt, voesc să muncesc... Ce zici tu?

— Ideea e din cele mai nemerite, răspunse Alin şi văd chipul în care ai puteà să lucrezi... Ce-ai zice, de pildă, Amedeule dragă, dacă ţi-aş lăsà pe seamă una din moşiile noastre?

— Te-ai apropiat de ideea mea... însă nu e tocmai la ce aspiram. O moşie, pe seama mea, ar fi prea multă bunăvoinţă din parte-ţi şi prea mare grijă pentru mine ca nu cumva să fac «fiasco»... Dar dacă mi-ai dà, ca să zic aşà, intendenţa generală a moşiilor tale... par'c'ar mai merge.

— Vom mai vorbì, amice... Lasă-mă să fac pentru tine ca pentru mine...

— Şi va fi mai bine de-cât dacă m'aş fi... americanizat... zise Amedeu, înăbuşindu-şi un oftat.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Pe un timp când gerul, în țară, țeseà flori sure pe arbori și acoperià geamuri cu variate desènuri; când câmpiile dormiau somn de iarnă subt albe coviltire iar munții înălțau spre soare creste sclipitoare de albeață, — în marginea veselului oraș Nissa, într'un colț împodobit cu molizi și cu flori, subt cer mai totdeauna albastru, — se desfàtà un frumos castel, măreț cuprins de casă aproape pierdut în pitorească desime.

Pe una din ferestrele deschise, de la catul de sus, se răsfirau in afară vesele note muzicale ale unui piano, insoțite de armonioase trăsături de arcus și de un dulce viers plăcut timbrat...

O doamnă, în etate, se plimba la brațul unui tânăr, pe o alee.

Revărsarea plină de farmec muzical îi opri locului, iar privirile li se ridicară la fereastra plină de soare.

— În sfârșit, e iarăș fericit, rostì cu adâncă mulțumire, tânărul.

— În adevăr, Nicule, e fericit... și de astădată în condițiuni cu totul deosebite, răspunse bătrâna, peste al cărcea chip ofilit de ascunse suferinți, trecù acum lumina dragostei și a încrederii.

— Eu aș zice să mai rămâi, nășico... acì... În țară, prea departe de Alin, singură... vei suferì, sunt încredințat...

— Dar sunt de două luni acì, Nicule... Nu te gândești?

— Crezi că lui Alin îi pare că ești de prea mult timp?... Să fiu ca d-ta, nu m'aș mai despărți de el și m'aș întoarce odată cu el în țară...

— De! știu eu? Par'că i-aș vrea și singuri... în fericirea lor...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcrr1901-1932

În acel moment cântarea se termină, iar după puțin se iviră în privazul ferestrei, înlănțuiți de mijloc, Alin și Alice, — luminoase chipuri de îndrăgostiți, fericită pereche de însurăței...

Privind în largul mării ușor învălurată, scânteietoare de sclipiri mișcătoare care-i dădeau deosebită înfățișare de frumusețe, — își citiau, de sigur, pe acel luciu nemărginit, visul împlinit al iubirii, aurit de credința că viitorul de-acum le era pace și mulțumire!

Alice, plecându-se puțin, zări pe Ana și pe Stroiu.

— Uite mama... Să n'o lăsăm, Alin, să plece... Îmi e nespus de dragă... Și-i trimise un sărutat...

— Dar negreșit că nu vom lăsà-o... scumpă Alice...

Iar în timp ce Ana și Nicu se îndreptau spre casă, Alin adaose:

— În ea avem o iubire mai mult...

— Mă iubești, în adevăr? îl întrebă înnecându-și privirea dulce în privirea lui.

— Da, Alice, te iubesc...

— În fine, aud acest cuvânt magic, o! Alin al meu...

Și-l cuprinse, strângându-l la sânu-i, cu nespusă căldură...

Înduioșător tablou, în cadrul ferestrei, tămâiat de mirosul florilor, în fața nemărginirii de smaragd poleită de soare.

1907, Decembrie.

— SFÂRȘIT —

